

OBRANA VÍRY.

Casopis věnovaný zájmům katolickým

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádvkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl., 100 za 4 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, redakce na Vyšehradě č. 69.

O španělské inkvisici, aneb antisemitismus u věku 15. a 16.

Španělská inkvisice jest dosud oblíbeným strašákem na děti a rozumu nedospělé, jest oblíbeným koníčkem, na němž nejráději harcuje novináři, kteří neumějí státi na vlastních nohou a jest nejméně střílnou nedovzdělanců, kdykoliv jim dochází prach důkladnějších vědomostí. Španělskou inkvisici do dneška vozí kramáři ve svých boudách po jarmarcích a poutích a povídkáři, aby byli co nejvíc pikantními, vozí ji časem pod čarou v různých novinách, jakož jsme se do nedávna v N. L. a v Hl. N. dočetli.

Kramáři vystavují muka inkvisice ve voskových figurách aneb křiklavými mazaninami na plátně lidu na obdiv a povídkáři a romanopisci snaží se ne méně křiklavě hrůzy inkvisice vylíčiti. Kramář má na zřeteli hlavně jen svou kapsu a snad i své hrdlo, aby je večer, po celodenním řvaní mohl rádně i mimořádně navlažiti, avšak novináři a povídkáři mívají vedle kšeftu svého ještě úmysl ten, aby Církev hodně strhali. Na každém obraze z doby španělské inkvisice, musí nutně parádu dělati nějaký mnich, aneb i biskup, kterak nešťastníkům šrouby přitahuje, polénka pod hranici přikládá a kterak vůbec pekelnou radost z muk odsouzcenců má. Lid pak, má důsledně zvolati: ti ukrutní kněží! a má si dále pomysliti: ti nynější, kdyby mohli, aneb směli, dělali by to taky.

Nebyli bychom předmětu toho se zde dotkli, kdyby, jak již řečeno, dva přední listy české nebyly přinesly z péra Mađara Mor. Jokaye feuilleton, v němž způsobem opravdu perfidním líčí se, kterak prý Filip Krásný, za assistance církevní dal v kotli oleje za živa uvařiti španělského šlechtice pro hříšnou lásku ku své manželce. Na celé té hrůzné historii není ani slovíčka pravdy. Náš lid dila historická nečte, jelikož předně jsou mu příliš drahá a pak i nesrozumitelná. Proto i dila historická pravé ceny zůstávají v knihovnách venkovských nerozřezaná, t. j. nečtená, za to tím horlivěji čtou se historické romány a povídky a dívá se na historické obrazy, na nichž historickým bývá toliko název, čili povrchní deska, obsah pak bývá vymyšlený, čili vylhaný a to za tím účelem, aby nevědomý čtenář za to měl, že co četl, svatou pravdou jest.

Tak ku př. císař Josef II. teprv 100 let odpočívá v hrobě a co jest o něm napsáno historických románů na úkor pravdy!

Ten císař Josef, jaký v skutku žil a jaký se v románech vypisuje, jest od sebe na skrz rozdílný. Totéž platí právem o mnoho větším o španělské inkvisici.

Španělská inkvisice zavedena byla Ferdinandem, příjímím katolickým a chotí jeho Isabellou Kastilskou r. 1478. Podle tehdejšího zvyku byla inkvisice tato ku prosbám obou papežem Sixtem IV. potvrzena. Sídlem inkvisice byla Sevilla a její představeným byl dominikán Tomáš Torquemada, jež čítali k nejslavnějším bohoslovcům onoho věku. Účelem inkvisice bylo: křesťanský národ španělský naproti židovství, jež tehdy pod škraboškou křesťanství vlastizrádné rejdy tropilo, chrániti.

Židé bývali ve Španělech odjakživa velmi četní. Čím židům je dnes Polsko, tím jim bývalo Španělsko. Tehdy mnoho židů ve Španělech buď z nutnosti, aneb i ze zisku přestupovalo ku křesťanství, uvnitř pak zůstávalo své víře věrno. Tito noví křesťané, zvaní Maranos, uměli se vloučiti do všech úřadů i důstojností říše, ano i Církve. Měli též mnoho přívrženců aneb příznivců v biskupech, kanovnících, opatech, mniších, ano i v radě královské. Šlechticové svazky manželskými byli s nimi spojeni. I stávalo se, že na soudě předsedal zhusta tajný žid ve při proti křesťanu. Poznenáhla octly se všechny peníze a všechny obchody v rukou těchto židů a kdyby to bylo trvalo déle, byl by snad celý národ španělský stal se židovským. Nejen tedy křesťanství, ale i národu hrozilo ve Španělech svrchované nebezpečí.

(Můžeme si něco podobného pomysliťi dnes.) Toto počínání židů ve Španělech bouřilo lid. R. 1473. zvedl se lid proti nim. Paličství, vraždy, plenění byly toho následek.

Aby toto protizákonní, ano barbarské řádění v zemi se překazilo, byla asi ve 3 letech na to zřízena španělská inkvisice, čili řádný soud, jenž pořadem práva měl vinníky stíhati, ale též výtržníky trestati. Inkvisice tato byla tehdy svrchovanou nutností, neměla-li kultura křesťanská ve Španělech zaniknouti a národ celý ve válce občanské se zničiti. Tehdy víra i jazyk národa byly spolu nerozlučně spojeny. Španělskou inkvisicí měl tedy národní ráz zachován býti.

Žijeme u věku 19., v němž Bismark za svrchovanou státní nutnost prohlásil a zákonem učinil, aby všickni Poláci přistěhovavší se před lety z Ruska, z Pruska byli vyhnáni. Rusko zbavuje se dnes nepohodlných živlů židovských prostředky na mnoze nedovolenými. Nuže snad že, co dnes dovoluje se Prusku a Rusku, před 300 lety mohlo dovoliti se i Španělsku?

Slovutný francouzský státník a spolu protestant Guizot napsal o španělské inkvisici: Byla — inkvisice — s počátku ústavem více politickým, nežli náboženským, více určena k tomu, udržovati státní řád, nežli hájiti víru. Téhož náhledu jsou i mnozí jiní protestantští dějepisci, mezi nimiž i Ranke. Slo-
vutný Benediktin Gams napsal o ní: Španělská inkvisice nebyla zařízením církevním, nýbrž státním; vyšlat z povahy a z historického vývoje národa španělského, za kteréž zařízení Církev katolická zodpovědna činiti se nesmí.

Se strany liberálů a zednářů a vůbec nevěrců počet mučenníků španělské inkvisice báječně se zveličuje. Vypravuje se, že prý jediný muž, veliký inkvisitor Torquemada 114.401 lidí buď na hranici spálil, aneb pránýřem a vězením zhanobil a úhrnem prý padlo 341.021 nešťastníků inkvisici za oběť.

(Pokrač.)

Rychlé rozšíření křesť. náboženství za nejtěžších okolností dokazuje Božský původ jeho.

Z Dra. Zwergera, „Der Glaube als göttl. Tugend“ přeložil J. M.

Pán přikázal apoštolům, aby učení Jeho hlásali po celém světě.

Jaké měli k tomu prostředky? Tak nepatrné, že se skoro říci musí, žádné. Bylo jen málo apoštolů; oni neměli žádné z těch osobních vlastností, které lidi unášejí, jako: bohatství, urozenost, proslavenost, vědomosti, výmluvnost, okouzlující chování; spíše byly jejich přirozené poměry takové, že učení jejich posluchače spíše odrážeti muselo, poněvadž byli lidé sprostní, bez světského vzdělání, bez uhlazenosti v společenském obcování, v úřadě učitelském necvičení. K tomu byli židé — z národa, který byl v opovržení a nenávisti. Mimo to byly překážky proti rozšíření nesmírné. Věrouka žádá klanění se ukřižovanému, učí nepochopitelným tajemstvím, a žádá podrobení se rozumu; mravouka požaduje největší čistotu i v myšleních a žádostech, všestranné sebezapření, trpělivé snášení všech strastí a lásku k nepřátelům.

Pohanští státníci zamítali kázání jejich, poněvadž jen od věrného setrvání v modloslužbě spásu státu očekávali; pohanští kněží měli z modloslužby vážnost, vliv a zisk, a byli proto proti křesťanství; mudrci měli učení kříže za bláznovství a libovali si ve vlastní moudrosti, která jim velikou smyslnou rozkoš dovoľovala, aneb je nanejvýš k domýšlivé, pyšné ctnosti vábila; lid chtěl hověti smyslným požitkům, kterým posavadní bohové přáli. Mimo to byly ustanoveny tresty: žalář, nejkrutější muka, hořká smrt na přijetí víry křesťanské; po 300 let tekla krev těch, kteří učení apoštolů přijali.

Ale přece se křesťanství v nejkratším čase ve třech tehdy známých dílech světa rozšířilo, všude se vynášli velmi četní přívrženci ukřižovaného Boha, a kam Římské zbraně nikdy vniknouti nemohly, vniklo učení Ježíšovo a nacházelo milliony horlivých přívrženců. A to vše dalo se za úplného nedostatku všech pozdějších vynálezů, které nyní šíření myšlének a obcování tak rychlým a snadným činí, v čase, kde sv. Pavel k námořní plavbě z Cesarey do Říma 9 měsíců potřeboval, k čemu nyní 5 dní stačí.

Uvaž tedy: tak veliký a rozsáhlý účinek ve všech zemích, u všech národů; přirozené prostředky k tomu tak nepatrné, že se skoro zcela ztrácejí; naproti tomu obrovské překážky tisícové, které okolnosti zákony a mocuáři v cestě kladli; mohl tak veliký účinek povstati bez dostatečné příčiny?

Povstal zjevným spolupůsobením Boha, poněvadž to, co lidé pro to činili, jest tolik jako skoro nic. Tedy jest tak rychlé rozšíření víry dílem Božím, sám tedy Bůh jí dal svědectví, tedy jest učení takto rozšířené samo Božské, pravdivé.

Síla tohoto důkazu ještě více vzroste, povážíme-li, že se křesťanství nejen tak rychle rozšířilo, ale že též lidi z nejhlubší propasti bludu a nemravnosti k nejvyšší svatosti povzneslo. Hle, dosavad potácel se tento člověk ve všech bludech a nepravostech; od nynějška žije v pravdivém poznání Božských a lidských věcí a v zářivé svatosti mravů. Dříve byl pohrdačem a tupitelem křesťanství, nyní jeho obdivovatelem a přívržencem; dříve tyranem a pronásledovatelem, nyní jeho zastanelem ano i mučedníkem.

Co zasáhlo do života jeho a změnilo dosavadní smýšlení a jednání tohoto člověka? Nic jiného než-li křesťanství.

Dřív byl pohanem, jeho smýšlení a chtění pohanské, nyní se stal křesťanem, jeho smýšlení a chtění jest křesťanské; tuto změnu nespůsobilo v něm pouhé poučení a pouhé odvykání zlému a navykání dobrému, nýbrž

pravé přetvoření skrze sv. svátosti a skrze vlití nadpřirozených sil milostí Boží. Uvažujme toto přetvoření ve velkém.

Když apoštolé do světa vyšli, vězeli národové v nejhlubší propasti všech nepravostí, které jmenovati slušno není, a všech bludů, které si nyní sotva představití můžeme. Jakožto bohy ctíli tvory, které se něčím vyznamenávaly, krásou neb ohyzdností, užitečností neb škodlivostí, též zemřelé, a později i živé lidi, kteří se vyznamenali třeba i ohromnými zločiny a nepravostmi, i nejvzdělanější národové tak věřili: Indové, Egyptané, Řekové a Římané. A tyto bohy ctíli stejnými nepravostmi, které službami Božími nazývali a k nimž se závaznými cítili. Těch několik mudrců mezi nimi, kteří tuto víru za bludnou uznávali, zahalovali pravdu, drželi ji v tajnosti a učili, že jest přece nutno, těmto nesmyslným a neřestným obyčejům se podrobiti a je s sebou dělati. Zajisté se zpouzel u mnohého přirozený cit pro slušnost a mravnost, stud, býti tak prostopášným jako jejich bohové, ale oni se těšili výmluvou:

„Proč to mám na sobě považovati za hanebnost, co na mých bozích považují za počestnost.“ („Quod divos decuit, cur mihi turpe putem.“)

Rozum překypoval bludy a sváděl vždy více vůli, a vůle překypovala neřestmi a sváděla vždy více rozum. A tak to ve světě zobecnělo a se zakořenilo od století.

Z této propasti dvojí bídy: rozumu a vůle, muselo křesťanství lidí povznést; a ono povzneslo ty, kteří jeho Božskému působení úplně srdce otevřeli, až k nejvyššímu stupni svatosti. Z pravých křesťanů byla jich většina svatých, kteří byli každou chvíli hotovi, pro Boha jmení, volnost a život obětovati; tak že sami pohané žasnouti museli, našli-li křesťana taktéž jako oni nepravostem oddaného. Nejvzácnější ctnosti, o nichž se dříve světu ani nezdálo a pro něž ani jména neměl, květy měrou úžasnou, ne v jednotlivcích, nýbrž v mnohých. Bezúhonné panenství, které mučnické smrti přednost dávalo nejen před hříchem, nýbrž i před ctným manželstvím, květo všudy.

Na začátku 4. století čítalo se v obvodu jediného města v Egyptě 20.000 Bohu zasvěcených panen. V nejbřoznějších mukách osvědčovali křesťané nehrdinnější trpělivost, tak že se nejenom nemstili, když k tomu příležitost měli, nýbrž i za své trapiče se modlili, a lásku k nepřítelům podivným způsobem ukazovali.

A jakými prostředky bylo toto vše uskutečněno?

Jako Bůh přirozený svět z ničeho učinil, tak také nadpřirozený svět křesťanství skoro z ničeho učinil, a způsobil tuto již samu o sobě skoro neuvěřitelnou a vzhledem k lidským prostředkům ještě více podivuhodnou změnu v nejkratším čase, aby tím celému světu ukázal, že On jest to, který tu působí, že tedy dává Božské svědectví pravdě křesťanství. Proto se právem tvrdí: buďto bylo křesťanství se svými zázračnými účinky zavedeno Božskými zázraky, anebo bez nich. Bylo-li zavedeno zázraky (jaké se ovšem v nesčíslném množství daly,) tedy jest jakožto pravdivé osvědčeno, poněvadž bylo nesčíslněkráté od samého Boha potvrzeno a pověřeno. Bylo-li zavedeno bez zázraků, pak jest samo v sobě ještě větším zázrakem, poněvadž přetvořilo srdce i ducha lidského, kteří působení na ně mnohem větší odpor kladou, než-li příroda působení divotvorce.

Uvažme dále, jak křesťanství vždy více roste a mohutní za bouří, které mu nezbytnou záhubu strojiti se zdály.

Jakmile světlo víry jenom jako malá jiskra svítiti počalo, počala se již také spiknutí jeho mohutných světovládných nepřátel, která trvají až na naše časy: židů, pohanů, Turků, kacířů, odštěpenců, nevěrců,* tajných společností. A jako toto spiknutí potrvá až na konec světa, tak se též rozšířilo po celém světě, ve všech zemích, proti všem naukám, obyčejům, zřízením a životním projevům křesťanství. Zbraně těchto nepřátel jsou nesčíslné a mocné: jim jsou k ruce mocnosti světské, věda, peníze, leť a úskoky, pomluvy a lži,

upřáčení a svůdnictví ve všech stavech, úklady a pikle, a zjevné násilí. K tomu bouře vnitřní od špatných nepřátelských křesťanů samých, kacířství, spory, rozdvojení a pohoršení. A jaké má zbraně církev proti všem těmto nepřítelům? Skoro jenom trpělivost a předkládání svého Božského učení. Moc jest v rukou jejích nepřátel, a zlé zlým spláceti, nebylo by jí beztoho dovoleno. A jaký jest výsledek tohoto skoro dvoutisícího boje? Velmi potěšitelný; ačkoliv v něm nesčíslné množství duší ztratila, a celé země od ní odpadly, vyšla přece církev sama z každého boje silnější a vytríbenější a dosáhla obrácením jiných tím skvělejší náhradu za odpadnutí mnohých křesťanů. Taktéž roste její vnitřní stálost t. j. pravda jejího učení vysvítá tím patrněji, čím více se o něm přemýšlí, čím hlouběji se do něho vniká, kdežto se ostatní víry před duchem myslícím v odporu rozpadávají.

Když tedy křesťanství v bouřích stále mohutní, jimž by bylo přirozeným během dávno podlehnouti muselo, tedy jest to nadpřirozená síla, jest to Kristus sám, který v lodičce své sedí, a jí zdar dává. Křesťanství poznává se tedy i dle tohoto znamení co Božské a pravdivé.

Když svatý Dominik před sedmi sty lety v jižní Francii proti zhoubnému kacířství Albigenců kázal, stalo se několikráte, že jak katolíci tak i Albigenští své nauky, o nichž se přeli, na kus papíru napsali, pak u přítomnosti mnoha lidí pod širým nebem do ohně házeli s výslovným úmyslem a prosbou k Bohu, aby sám pochybnostem u víře učinil konec, a nechal onen kus papíru shořeti, který bludné nauky obsahuje, druhý ale s pravými naukami aby neporušený zchoval. A kdykoliv tato zkouška s ohněm byla předsevzata, zničil pokaždé plamen papír Albigenkých, papír katolíků letěl vždy neporušený z ohně. A kdykoliv jej zlomyslní Albigenští do ohně vhodili, zůstal pokaždé neporušený.

(Lacordaire, vie de s. Domin. Bruxelles 1841.)

Bůh nikdy neslibil, že takovými zkouškami pravdu dosvědčí, a chtěli-li bychom je bez zvláštního popudu Božího předsevzíti, bylo by to spíše opovržlivostí. A přece učinil Pán v tomto případě zjevný a často se opakující zázrak ku spáse ubohých pobloudilců a k utvrzení slabých. Mnohem větší zázrak ale, že jeho svaté učení v žádné bouři pronásledování zahynouti nedá, ovšem mnohokrát slíbil a pokaždé splnil.

„A na této skále vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou.“

A již dříve Pán předpověděl, že v takových bouřích bludné víry ovšem zahynou, že ale jeho pravá víra ve všech bouřích neotřesena zůstane. O bludných náboženstvích totiž pravil, že „podobají se domu na písku vystavenému, i spadl příval, a přišly řeky, a váli větrové a obořili se na ten dům, a nepadl, nebo založen byl na skále.“ (Mat. 7, 25.)

Martin Luther vypravuje část života svého Melanctonovi.

Snesl Jan Karel Vaniček, farář v Turkovicích.

Bylo to roku 1483, když jsem v den sv. Martina poprvé pohleděl na tento svět, proto mne nazvali Martinem.

Do školy v Eislefeldu donesl mne otec téměř v náručí, protože jsem byl příliš slabý. Ač mne otec velmi měl rád, tož přece družila se k jeho otcovské lásce přísnost, která jevila se v štědrém a častém výprasku, tak že jsem i jednou po takovém nemilém nadělení z domu otcovského utekl.

Učitel následoval věrně v šlepěje otce a byl mi více tyranem než otcem; jednoho dne dopoledne byl jsem dvanáctkrát metlou vyčastován, ještě dnes

ve mně krev kypí, vzpomenu-li toho. V 14. roce věku svého byl jsem poslán do latinských škol v Magdeburku, kde jsem byl jedině poukázán na laskavost jiných a proto jsem byl jak stéblo a jako chrt vyhublý. Z příčiny té usadil mne otec u příbuzných v Eisenachu, avšak i zde nevedlo se mi valně; odkázán byv sám na sebe živil jsem se i potulnou žebrotou obcházaje domy zámožných a zpívaje rozličné zbožné písně vynucuje takto zpěvem milosrdenství jiných; dost často dostalo se mi úštěpků, hany, výsměchu místo lásky a daru, až konečně ujala se mne rodina jedna dobročinná, jíž pomocí setrval a udržel jsem se ve studiích.

Po gymnasijských studiích odebral jsem se na universitu v Erfurtě, kde jsem mnohou vytrvalou pílí ve vzdělání svém pokračoval. Po vůli a přání otce měl jsem se věnovat právnictví, učinil jsem tak, ale necítil jsem v sobě nijakého povolání k tomuto odboru a proto po delším uvažování spěchal jsem domů, abych vůli svou otci projevil, že jinak se ustanoviti chci. Na cestě této zachvátila mne bouře krutá, blesk stíhal blesk a nedaleko mne do vrby udeřil blesk. Zachvěl jsem se, poklekl, sepal ruce a zapřísáhl se, že Bohu jedině a službě jeho chci věnovati veškeren život svůj. Vrátil jsem se do Erfurtu, nikomu nic o úmyslu svém nesdělil a téhož dne ještě u večer zatukal jsem u fortny kláštera Augustianů, zazvonil a přednesl rychle a přímo přání a prosbu svou přijatu býti do kláštera a státi se knězem, rodičům jsem toliko psal, že jsem se stal Augustianem. Co chovanec kláštera musel jsem po dvě leta prodělat trpkou školu pokory a sebezapření.

Konečně stal jsem se knězem; od té doby započal vnitřní boj, přísná řehole nechtěla se srovnat s požadavky mládí, nepokoj, rozervanost uhostily se ve mně.

Tři dni byl jsem se uzavřel ve své celi, ani hlad, ani volání bratří a představených nedonutily mne, abych otevřel, zemřít jsem chtěl. Pavlu příteli mému podařilo se násilně vypáčit dveře a mne zoufalého přivésti k vědomí a k lepším úmyslům.

Generální vikář Augustianů Dr. Jan Staupitz, který z příčiny shlednutí kláštera přišel k nám, učinil na mne velmi příznivý dojem, jemu jsem otevřel celé srdce své, jemu jsem se zpovídal, jemu vyznal vnitřní boj a zoufalost svou, a od té doby cítil jsem se opět spokojeným a šťastným, od té doby cítil jsem na sobě požehnané a blahé účinky sv. zpovědi. — Oddav se potom namahavým študiím ve dne i v noci upadl jsem v těžkou nemoc, a když v bolestech jsem se svíjel na lůžku svém i tu vystupovaly proti mně všechny hrůzy pobouřeného svědomí, celý život minulý rouhavý, zoufalý tanul mi na mysli stále, svědomí mi vyčítalo věrolomnost a zrádu na Bohu.

Po delší nemoci dovlekl jsem se o holi do chrámu a tu opět ve zpovědi odkryl jsem nejtajnější záhyby srdce svého starému šedému knězi, z přetěžkých provinění jsem se vinil a odpuštění nehodným býti se prohlásil.

Kněz ten vyslyšev mne, vedl k oltáři a před křížem zvolal: Zanech pochybování a vtiskni v duši a v srdce slova článku víry: „Hříchův odpuštění.“

Ihned vyprýštily z očí mých proudy slz a mocným hlasem zvolal jsem: „Veřím v hříchův odpuštění!“

A dlouho, dlouho klečel jsem, slzel a modlil se, každým okamžením bylo mi volněji u srdce a ústa má častěji opakovala slova: Veřím v hříchův odpuštění!

Od onoho dne uzdravena duše má; brzo na to obdržel jsem od kurfiřta saského místo professorské na universitě ve Wittenberce, kdež i vůlí generalního vikáře Staupitze stal jsem se kazatelem r. 1509; vstoupil jsem do života a do světa, ale věren řádu svému žil jsem i ve Wittenberce v klášteře Augustianském.

Roku 1510 vyzval mne týž vikář k cestě s některými druhy klášterními na cestu do Říma. S radostí nevýslovnou nastoupil jsem cestu tu, přešel Alpy brzy jsem stanul na posvátné půdě, kde druhy Petr a Pavel vévodili uměním Kristovým.

Utrmácen, unaven, zcmdlen dlouhou obtížnou cestou přece jsem ihned chvátal do chrámu sv. Petrského, tři hodiny jsem trval tam na modlitbách a přislíbil tam Bohu a Kristu, duši i srdce své v lásce věnovati.

Tak mluvil Luther roku 1510, to jsou v pravdě jeho vlastní slova k příteli Melanchtonovi. —

Kéž by byl tak učinil, jak tam v Římě slíbil, ale dějiny a krvavé války náboženské ve věku šestnáctém a sedmáctém svědčí opak toho, a podnes krvácí víra a náboženství pravé z ran, jakých zasadil jí Luther převráceným učením svým. Bůh to napraví!

U radních.

Obrázek z našeho venkova.

„Kazí se věru milý ten venkov náš, ba kazí“ — stesk takový slyšel jsem z úst zkušeného staříckého kněze; není tomu dlouho. Věřil jsem slovům jeho a pozoroval jsem v nich i žal, jaký mu věc ta působila; však přece jsem se nedomníval, že by to bylo tak povážlivé. Však netrvalo dlouho a sám jsem se přesvědčil o tom pádněji, než jsem si přál, a tu mimoděk vzpomínal jsem na slova kmetova „ba kazí se milý venkov náš!“

O prázdninách zavítal jsem do hezounkého městečka nedaleko města S. ku svým přátelům. Věru hezounká to dědina. Již svou vábnou polohou, úrodnými poli, žitnými loukami, lesy svými činí dojem velice příznivý.

Rozkošný to pohled na ni v létě, kdy v zeleni zahrad a sadů svých takřka se potápí. Mezi úpravnými domy městečka zvláště jeden vyniká. Všimli byste si ho zajisté ihned. Dům to nedávno vystavěný, jako klícka. Jak zdobí jej nádherně zařízená zahrádka, jak mile zakrývá celé čelo jeho bujně révoví!

Kdybyste vešli dovnitř a vkusné pokoje tam spatřili zcela po městsku zařízené, lepou skříň s knihami bohatě vázanými, drahé obrazy, skvostnou lampu se stropu visící, lesknoucí se lancasterku na stěně, bohaté koberce, luzné záclony: věru, že byste zcela zapomněli, že jste, jak říkáme, na vesnici — kdyby vás pojednou nevyrušilo náhlé zakrákorání slepic nebo praskající bič vracejícího se čeledína.

Vším tím jste mile dojati a prozradím-li vám, že to dům pana radního, budete z toho velmi příznivě souditi o celé obci. A kdybyste slyšeli více o panu radním a jeho paní, zamilovali byste si vzácnou rodinu tu a s ní celou obec tím více. Řeknu vám to též; vždyť vím, jakou radost měl jsem sám, když mi o nich v obci vyprávěli, a cítíte-li jen trochu s naším venkovem a potřebami našeho lidu, budete z toho mítí také radost nemalou.

Pan radní — jenž byl několikráte starostou a posledně úřadu toho nepřijal — zaujímá vynikající postavení v městečku. Kromě toho jest majitelem řádné usedlosti, jest členem okresního zastupitelstva, správním radou akciového pivovaru a lihovaru, takže má ročních příjmů několik tisíc. Štěstí mu kvete. Choť jeho, paní dosud v nejlepších letech. Kdybyste pobýli chvíli u nich, řekli byste sami, ti lidé že mají nebe na zemi. Jediná věc snad, která schází k jejich štěstí, a která je může zarmucovati, jest, že nemají dítek . . . Však jsou obětaví a nemohou-li lásku prokazovati dětem, věnují přízeň svou a péči jiným. Ujímají se ovšem každého snad, kdo v nouzi a potřebě k nim se obrátí. Však přízni jejich hojně těší se lidé vzdělaní vůbec. Pan radní věnuje pozornost učitelům, kteří v obci působí při trojtřídní škole obecné, zve je k sobě a při rozličných příležitostech dává jim přízeň svou na jevo. Paní radní všímá si slečny učitelky, s níž sdílí svou společnost. Že jsou asi pokročilí radních, toho jsem se již tenkrát dovtípil, a takováhle společnost zajisté ku vzdělání nemálo může přispěti.

Ve městečku jsou také studenti. Jest jich celá řada. A ti těší se u radních přízní snad ještě větší. Když přijde malý studentík na první vánoce, již musí k radním na návštěvu a tak je vsazen do počtu druhů starších, kteří všickni tvoří milé „děti“ jejich. Pan radní jest jejich „otcem“ a paní radní ovšem „matkou“.

To všecko získává jim bez odporu úctu, tím ukazují, že rozumějí vzdělání, že si ho dovedou vážit u lidí vzdělaných, že jsou vzdělaní i sami. Komu by nepřipadly takové myšlenky? Proto můžeme se právem domnívati, že obec ostatní k nim hledí s úctou jako k vyšším, jako k „pánům“.

Pan radní je předsedou hasičů, vojenských vysloužilců, z čehož viděti, že jest oblíben v občanstvu, na něž vlivem svým mnoho asi působí.

Nejinak paní radní. Obcuje s paní správcovou, s paní důchodní, s paní ředitelkou — a ty přece s každým nemluví, natož důvěrně obcují! —

Však nesmíme si mysliti, že tak bylo u radních od jakživa. Nikoli. To jest mi ještě dodati ku všemu, co jsem již pověděl, a zajisté jim v očích vašich neublížím — že tomu totiž není ani 20 let, co se panu radnímu ani paní radní o něčem takovém ani nezdálo, když byl ještě bednářem a paní radní — bednářkou. —

Vše to dověděl jsem se o radních k nemalé radosti. Takových mužů, takových rodin více po našem venkově — myslil jsem si — a bude zajisté lépe, pod jejich ochranou může se šířiti pokrok, k takovým má vzdělání přístup a od nich snadno najde již cestu v obci do domu každého.

Proto není divu, že jsem s úctou hleděl k radním, a že bylo mým přáním, abych je poznal, abych k nim též zavítal.

A to jsem též učinil. Přítel můj, bohoslovec domácí, slíbil mi, že mne k nim uvede a doprovodí. Nemohl jsem se zdržeti, kdykoli jsem s ním mluvil o radních, abych mu vřelými slovy nedal na jevo, jak si jich vážím, jak mě to těší, že se na venkově našem shledávám s tak vzácným zjevem pokročilé rodiny. Ani jsem si tehda nevšiml, že přítel můj ke všem těm chvalorečem mým mlčel; a věru mlčení tomu bych byl žádného významu nepřičítal, nebo bych se byl snadno dovtípl, že nechce snad marnými slovy chválu přidávati tam, kde toho není potřeba. Vždyť tam půjdeme co nejdříve, a pak již se sám přesvědčím.

A skutečně.

Učinili jsme návštěvu. Vstoupivše zastali jsme doma paní radní, ana se právě chystala čísti noviny, jež na stole ležely. Spatřivši nás, uvítala nás s patrnou radostí a uváděla ihned do přijímacího salónu, kdež jsme usedli. Pohovořivši s námi o pěkném počasí, a jak že se mi u nich líbí v městečku, opustila nás na chvíli, aby se po „mužičkovi“ podívala, a zatím nabídla nám pěkné hrací album, jež nás opravdu překvapilo. Nebo za známými a přátely, jejichž podobizny byly na prvních místech, objevila se nám pojednou řada slavných mužů a žen snad z celé historie lidstva. Ani jsem jich všech neznal, ale Newtona, Petrarku, Napoleona, Goetha, Gladstona a jiné ještě poznal jsem mezi nimi. Luzné zvuky ouvertury, jež linuly při tom z alba, jakoby hymnu pěly zásluhám mužů těch velikánů . . .

Mnoho krásných představ jsem již měl o radních, ale nyní jsem byl všecek unesen.

Právě doznávaly poslední akkordy vznešeného hymnu toho, když opět vešla milostivá paní. Vidouc, čím se zabýváme, nelenila vyzraditi nám, že prý se jí podobizny ty velice zalíbily, když je u podstarších viděla, kteří je o Sylvestru jednou vyhráli, a ti že jim je darovali. Jen toho jsem lítoval, že jich milostivá paní asi neznala; nebo když nám chtěla jednoho z nich také pojmenovati, okřtila jej „Kešpírem“ — ubohého Shakespeara.

Dále již jich nejmenovala milostivá paní; za to zavřela otevřenou knihu na stole, již jsme si dříve ani nevšimli. Optav se, co čte, paní radní, dovídám se, že to Máchův „Máj“. Ten líbí prý se velice milostivé paní, pro autora jeho všechna je prý zaujata. Vzpomněla si na významná slova jeho: „Da-

leká cesta má, marné volání“ a ta ji tak rozbolestnila, že počala o Máchovi více rozprávěti. Co zatím sami se chystáme ze svých vědomostí o jeho zásluhách v literatuře promluvit, vypráví již dále milostivá paní, doptávajíc se zda pravdu nemluví — jak prý mladý básník záhy zemřel, jak jej „Jungmann nějaký“ pronásledoval a kaceřoval a zakončí posléze datem jeho narození, abychom věděli, že i takové věci jsou jí známy. — Kdybyste slyšeli její řeč, tak volnou, tu a tam nápadně „spisovnou“, její pathos, v němž se jí přihodí říci „ocet“ místo „otec“, kdybyste viděli živé akce, jež provázejí řeč její: věru musili byste se rdít, jest-li jste kdy pochybovali o pokroku venkovském.

Paní radní vidí na vás, že jste dojati; promluví o tom, jak ráda si časem něco přečte z „libúry“, *) jak ji to těší, když se doví o tak mnohých zajímavých věcech. Lituje liknavosti občanů a občanek, kteří přece jen na mnoze nedovedou oceniti vzdělání, kteří snad ji považují za výstřední, za hrdou, že však jí nechápou, nerozumějí — —

Ještě o jiných věcech jsme hovořili, o politice, o Vereščaginu, až jsme se konečně octli na poli — theologickém. Aj, myslím si, tedy nejen o Máchovi dovede rozmlouvati, ale též na poli tak kluzkém zběhlá jest milostivá paní, či z úcty a ohledu k přítomnému bohoslovcu zabíhá v rozprávku theologickou? A opravdu. —

Nevím už ani, jak jsme se tam octli, však paní radní již hovoří . . . S nemalým rozhorlením, ba s lítostí podotýká, jaká neplecha to je, když šíří se tak bídné, nedůstojné obrázky svatých a zvláště Pána Ježíše, kterého si přece tak ušlechtilého vždycky představovala. Jak je to bolestné, když tvář jeho spatří někde tak nízkou, ba sprostě zbědovanou.

„Vždyť to byl asi krásný muž — vykládá milostivá paní, přece Bůh a člověk! Tak přece jednou vykládal velebný pán „lidem“ na kazatelnu.“ A odmlčevši se, jako by ještě důležitou poznámku chtěla říci, prazvláštním tonem dodala: „No, ono to vlastně nemůže tak býti, aby byl člověkem a Bohem zároveň, když si to více rozumem rozvážíme, — ale že to byl asi krásný muž, to může býti pravda, — a tu by se neměly neplechty takových obrazů trpěti a šířiti — — —“

Po těch slovech nastalo trapné ticho.

Všeliké výklady, jež jsme chtěli milostivé paní podati o takových obrazech a jich šíření, všecinky uvázly nám na rtech — — —

Nechtěl jsem věřiti sluchu svému při rouhavých slovech těch, avšak tvář přítelova, jež zbledla, poučovala mne, že se neklamou. Rouhavá to byla slova a vyslovena s tak podivným, nevypsatelem tonem před bohoslovcem, byla přece zároveň trpkou urážkou jeho. Nevím, jak mi bylo pojednou; však tolik se pamatují, že ona záře, jakou jsem si v duchu kolem radních obestřel, pojednou zmizela, jak všechn onen lesk domnělého pokroku a osvěty jejich mi rázem pohasl. —

V trapném tom okamžiku nezbyvalo času, abych si věc tu nějak urovnal. Co jsem si měl mysliti?

Jest milostivá paní snad tak učená, že by byla prostudovala všechny filosofie a v náhledech Renanových a j. konečně našla pravdu, po níž toužila? To bychom jí chudákovi snad křivdili.

„Kešpíra“ sice jmenovala, ale o Renanovi snad neví. Či chtěla přítomného bohoslovce jaksi upozorniti „jemně“, že tomu asi sám též nevěří, a „lidem“ že se to už může uěk říci z kazatelny, nebo jej chtěla urazit za to, že přišel slušně na návštěvu? To asi také ne.

Řekla asi paní radní něco, co prozradilo její vzdělání více, než-li rozhovor o Máchovi. Odpusť jí, Pane, nebo neví, co mluvila!

Však stalo se již, a paní radní zajisté myslí, kdo ví, jaký kus moudrosti nedala na jevo. —

*) Rozuměj z „literatury.“

Dokazovati jí dogmaticky tento článek víry naší, bylo by marné, nebo pro nějaké logické myšlení nemá asi paní radní smyslu; a říci jí, že tma jest v moudré hlavě její, bylo by přece neslušné. Pozoroval jsem, jak se bylo přemáhati příteli mému, když mírně na to řekl:

„Škoda, že vám nejsou známa, paní radní, slova svatého Pavla, jež napsal k Timotheovi a Korintským o ženách,*⁾ o jejichž pravdě nyní se předsvědčuji. Dejž Bůh, abyste soudila o věci té lépe.“

V nešťastnou tu chvíli vstoupil konečně pan radní, nemalé jevě radostné překvapení z naší přítomnosti. Řeč přešla na jiné věci, však vážila již. Za nedlouho jsme se poroučeli.

V panu radním již jsem neviděl, tím méně stopoval obraz šířitele a ochránce osvěty na našem venkově. Snad jsem mu křivdil poněkud, však ve všem, co mi dříve bylo radostnou známkou pokročilosti, bylo mi na ten okamžik klamem, lží

To tedy ten 'pokrok jejich! Chtějí dělati vzdělané, myslí, kdo ví jak nejsou osvíceni; však mnoho jim schází a každým krokem narazíte bohužel na zbytky bývalého bednářství, které se ovšem nelesknou. Co slyšela včera snad milostivá paní o Máchovi od některého studenta, co četla v novinách snad, to vydá-li druhý den za svou vědomost, oklame snad a oči zalepí nezkušeným, kteří pak ovšem před takovým vzděláním třeba smekají; však neoslň každého!

Že jim Bůh požehnal na statcích vezdejších — jichž kéž užívají dlouho ještě — vedrala se k nim hloupá pýcha a s tou přistěhovala se vlažnost náboženská, ba docela také filosofické názory!

Pan radní snad je moudřejší, ale paní radní ovšem dávno zapomněla, na doby, kdy ještě rovnávala zboží bednářské, kdy mysl její osvícena ještě nebyla. —

Jest to krásné a potěšitelné zřítí pokrok a vzdělání na venkově a křivdili bychom mu, kdybychom myslili, že se nešíří na venkově pokrok opravdový; však osoby s takovýmhle pokrokem jsou hodné politování. A stojí-li v čele obce, hledí-li k nim ostatní, a řídí-li se dle nich na muoze, tím více jest toho litovati.

Tušil jsem, že pokrok u radních není zaviněn, a též jsem se dověděl, že jej k nim zanesl člověk, jenž v době, kdy učitelem mohl býti leckdo, zastával v obci místo podučitelské.

Škoda, že osvícenec ten nemohl déle v obci působiti a vyhřívati se na výsluní hojných příjmů pana radního a jeho pokladny, kterou též osvětloval.

Dával jsem příteli za pravdu a pochopoval, proč že dříve mlčel k mým chvalořečem.

* * *

Věru nerad, velmi nerad loučil jsem se s myšlénkou, že jsem našel tak krásný obraz pučící, ba snad již rozkvétající osvěty na venku.

Lituji, že nedostanou se řádky do rukou paní radní, a že jí nemohu dáti dobrou radu, aby se nestyděla častěji si vzpomenouti na doby, kdy ještě neměla zdání o nějakém osvícení svém, kdy byla ještě — bednářkou.

Proč by se za to styděla. Snad by soudila skromněji o sobě a skromnější pronášela by úsudky o věcech, jimž chudák nerozumí.

Což musí s trochu štěstí a s kapkou vědomosti kráčet i bejlí povážlivé nevěry — a to i tam, kde k tomu nejméně příčiny?!

Kéž by takových obrazů bylo méně!**)

A. Vápeník.

*) I. Cor. 14, 34. Mulieres in ecclesiis taceant.

**) Bohužel, že podobně vzdělaných dam vychází z jistých vyšších dívčích škol vždy více. Svrchu leskne se kočičí zlato, uvnitř trapná duše prázdnota. Dámy takové nebývají ani dobrými ženami, ani zdárnými hospodyněmi, ale ani vzornými matkami. Obrázek tento jest nakreslen prostě sice, ale pravdivě.

Red.

V y s l y š e n a.

Obrázek od Antonína Hoffmana.

„Usnula, — díky Bohu.“ A z úst mladé dívky, jež pronesla ta slova, vydral se dlouhý povzdech. . . Stála u lože matky své, v chudičké jizbě malého jednoho domku úzké uličky podskalské.

Dlouho stála tak nepohnutě dívajíc se modrýma očima svýma do tváře spící stařeny, jakoby četla vrásky, — to bolestné písmo vytrpených útrap a strastí, jež bída ryla ve tvář šedinami kryté hlavy. . .

Náhle se otřásla, — zima projela jí mladistvými údy. Rozhlédla se vůkol po jizbě nevládné, studené. . . Mráz vykreslil na okénku nejmělejší květy, že nebylo ani viděti ven na prudkou vánici v uličce. Oheň v kamnech dávno již vyhasnul a přiložiti není čeho.

V osamělosti té ozval se v ní i hlad, hláse se ku svému právu. Vždyť po dva dny již řádně se nebyla nasýtila. Když viděla, že docházejí zásoby potravin, z dětinské lásky a v šlechetné obětavosti odepřela ústům svým poslední sousto a podávajíc matce své lhala, že sama jest sytou. . .

A byla skutečně syta, — či může se více nasýtit srdce dcery zdárné, než-li kdy cítí, že přineslo oběť matce, když vidí, že zaplašila chmury z tváře drahé roditelky své, vyloudivši úsměv blaživé spokojenosti? Tělo však přece jen přelstíti se nedá, hlad neodbytně se ozýval. . .

Spatřovala před sebou děsnou skutečnost, — ve stavení ni haleře, poslední skyva chleba snědena a před ní na loži churavící, usláblá matka, jež za chvíli snad probudí se do té zimy nevládné a bude žádati jísti a ona nemá, co by podala dobré matce své. . .

Při tom pomyšlení sevřelo se srdce dceřino, třásla se, že bude jí musit odhaliti trudnou skutečnost a slza drala se jí do oka.

Stála tu bez naděje, opuštěna. . . Vzpomněla na bratra svého Františka, jenž vyučen jsa otcem řemeslu tesařskému pracoval právě venku při stavbě dráhy. Již tak často vytrhnul je z bídy, zasílaje ob čas peněžitou podporu staříčké matce. Poslední list však s penězy obdržely před nedávnem a proto nemohly tak brzy nového čekati. Vždyť byl bratr také jen na sebe sám odkázán, na mozolné ruce své. Leč pracoval rád, pracoval do únavy a uskrovnoval se všemožně, ve chvíli tíže i únavy utíkáje se k Tomu, jenž pravil: „Pojďte ke mně všichni, kdož pracujete a obtíženi jste a já občerstvím vás.“ A Ten posiloval jinocha zbožného.

Odnikud neviděla tedy Ludmila pomoci a stála v bídě, jaké dosud nepoznala. Mysl její zalétala v doby mládí. . .

Ó jak bylo tehdy mnohem lépe! Byl živ dobrý otec o rodinu péči vedoucí, žili v bázni boží, v pokoji, v důstatku — ona maličká chodila do školy a dobře prospívajíc, byla ozdobou školy, žačkou nejlepší. Krutá rána zastihla však brzy potom tichou jejich rodinu. Otec spadnuv jednoho dne s lešením, těžce se pohmoždil a v krátkce na to skončil.

I nebylo více rukou, jež vydělávaly chléb vezdejší, starostlivá hlava otcova uložena k spánku na hřbitůvku vyšehradském. Bylo to právě v čas, když vycházela ze školy a velebný pán nerad louče se se vzornou školačkou, těšil ji a pravil tehdy mezi jiným: „Dospěla's tak daleko, bys nyní v době potřeby podporou mohla býti matce své. Vyhledal jsem ti dobrotivou paní, k níž se souhlasem matky své do služby se odebeřeš. V paní Hradecké jistě nalezneš druhou matku na zemi, važ si lásky její a dobrotivosti její hled se hodnou státi píli a věrností. Nespouštěj se Boha, neporušeny uchovej ctnosti své a dobře se ti povede. Kdyby však dolehly na tebe někdy časové horší a ty's poznati musila co to bída, utrpení, přece nikdy nezoufej, nespouštěj se naděje, ale modli se! — a Bůh ti pomůže. Zde vezmi zbraň. — zbraň nebeskou, kterou v životě překonáš všechny nepřátely těla i duše!“

A při slovech těch ovíjel kol ruky její růženec . . .

Když dívka vzpomněla na tento výjev, zastyděla se najednou sama před sebou, zastyděla se, že mohla tak ztratit důvěry a zapomněla o pomoc prositi toho, jenž nejspíše jí pomoci mohl, jenž neoslyší nikdy vroucí modlitby duše zbožné . . .

Vzchopila se a jakoby napraviti chtěla, co zameškala, setřela slzu se zaroseného oka a hotovila se k modlitbě.

Chtěla se modliti sv. růženec, v tom však napadlo jí, že dala ho matce. Dobrá stařenka modlila se a modlíci se, seslablou přepadl ji spánek. Hle, má růženec v rukou! Rušiti ji nebude v silícím spánku, toho neučiní, vezme raděj knížky modlitební a než matka procitne, zaskočí si do kostela. Pomyšleno, uděláno. Vzala s police v plachetce obalenou knihu a v šat se zahalivši, spěchala k Emauzskému kostelíku . . .

Po cestě spočinul zrak její na knížkách. Byly památkou po dobré paní Hradecké, již dodnes vidí před očima často na nich se modlíci. Ó té šlechetné paní! Celých sedm let sloužila u ní, podporujíc matku svou a kdyby nebyla se odebrala tam, kde netřeba více o tělo se starati, kde netřeba žádných služeb, ještě dodnes sloužila by u ní dále. Paní ta však zemřela. A po smrti její přišli dědicové, lidé bezcitní, s dušemi nízkými. Hrabivýma rukama všechno prohlédali, všechno zotvírali a nic jim nezůstalo skrytého; když přišli mezi jiným na modlitební knihu staré paní, odkopl kdosi s potupným úšklebkem ten „nebeklíč.“ Ludmila byla tehdy přítomna, i zvedla knihu, políbila ji a prosila pána onoho, by daroval jí ji co milou upomínku na zesnulou. — „Nech si ji jen, nech!“ — řekl, — „ale klíč se odtud, nemáš tu více co dělati, — peněz už žádných nedostaneš, dost už ti za živa nasypáno od té babice, jež beztoho skoro všechno chátře žebrácké rozdala, na nás nepamatujíc!“ S knížkami v rukou, se slzami v očích odcházela tenkrát z onoho domu, — cesta skoro stejná jako ta dnešní . . . Nesmí ani dnes zapomenout modlitbou za šlechetnou nebožku.

V tom ocitla se v kostele. Prošla šerou klenbou a zahnuvši do levé lodě, zbožně klesla na kolena před sochou nejsvětější Rodičky Boží. Dlouho, dlouho vroucně a tiše se tu modlila, otevírajíc v dětinné důvěře srdce své Orodovnici nebeské, o níž napsal sv. Bernard, že neslycháno od věků, aby byla koho opustila, kdož se pod ochranu Její utekl a Ji za pomoc vzýval neb za přímluvu prosil . . .

A hle, podivná úleva uhostovala se ve srdci jejím, jakou Pán co hojivý balsám vlévá do zbožných srdcí, jež vonný dým vroucí modlitby vysílají ke trůnu velebnosti Jeho.

Přednesši pak všechny stesky své, vyhledala si modlitby za zemřelé a jala se modliti za mrtvou dobroditelku . . .

Však co to? — když již poslední list obracela, spatří tu v knize psaní! Nevšímalá si ho sice valně a pokračovala v modlitbě. Snad obrázek nějaký, myslila si. — Však když skončila a na duchu poslána odcházela z chrámu, tanulo jí to stále na mysli. Kde se tu vzalo to psaní? co znamená? není to klam? Rozevřela znovu knížky a znova je spatřila. Vyňala obálku a převracela v rukou; — nebylo na ní nic psáno, musí ji tedy roztrhnout, by poznala jaký obsah, jak s ním naložiti má . . .

Třesoucí se rukou trhala obálku a v ruce octl se jí list a v něm vložena 100zlatová bankovka! Peníze! zachvěla se. — Komu náleží? smí-li si je podržeti? Snad písmo ji poučí, — a již četly chvějící se rtové slova pevnou, známou jí rukou ve fraktuře psaná:

„Přiložených 100 zlatých v odkaz dávám duši křesťanské, jež nezhrdne knihou touto. Modlitbou vzpomeň na duši mou!“

Anna Hradecká.

Dobrá dívka nechtěla věřiti zrakům svým... Odkaz ten jest tedy její! peníze ty jsou jejími, s dobrým svědomím smí si je podržeti! Ó ty radostná skutečnosti! Zachráněna jest s matkou ode hladu, od zimy, — zpomoženo jest jim oběma. —

Věděla ihned, jak s nimi naložiti, plán byl hotový. Nakoupí nejnnutnějších potravin a paliva a pospíší domů.

Jak usmyslila, tak i učinila. Když pak doma připravuje teplou polévku, se zanícením vypravovala matce celou příhodu, přitiskla ji dobrá, slzičká staruška k srdci mateřskému.

Vůkol rozhostilo se milé teplo, ale i v srdcích jejich proudilo teplo vřelé, obapolné lásky a rty jejich šepotaly: Díky Tobě, Slitovnice nebeská, za pomoc v nouzi, díky tisícové, nejsvětější Matko milosrdenství, za zachránění! Odplatiti rač i šlechetné dobrodějce tam na věčnosti, jež dobrodiní prokazuje ještě po smrti. . . .

Něco pro zasmání v masopustě.

V jedné vesnici u H. K. má, jak vlastnoruční podpis svědčí, jistý lutherský kazatel drabocenný majetek. Jest to „evangelická ruční knížka k obhájení pravdy nebeské od Dra. Matyáše Iloë z Hoëneggu kurfiřtského saského předního dvorního kazatele v Drážďanech“. — Psána jest v Drážďanech . . . leta Páně 1627. — V Praze vydána r. 1871. Nakladatel: Kněhkupectví I. L. Kober.

S celou tou knížkou ctěné čtenáře seznamovati nemíním, ač by to ostatně stálo za to na důkaz, že nemůže býti pravým náboženstvím to učení, které tolik fanatické nenávisti a zášti ku křesťanům katolickým svým vyznavačům do srdcí vštěpuje. Vždyť dí Spasitel: Po tom poznají, že jste moji učenci, budete-li míti lásku jedni k druhým.

Mne aspoň ten zuřivý ráz knížky i hned tato slova Spasitele našeho připomněl; ještě nikdy nečetl jsem co fanatictějšího.

Ale něco mne pobavilo. Na str. 306 té knížky k obhájení pravdy nebeské podává se důkaz, že papež je antikrist! — Nesmějte se — to není žert — zcela opravdu to tvrdí pan Dr. Iloë, zcela opravdu hlásá to jménovaná knížka českému národu.

Ale kdo jest to vlastně ten antikrist? — Svatý Pavel píše, že dříve než soudný den nastane, „zjeven bude člověk hřícha syn zatracení (II. Thess. 2, 3.). A svatý Jan píše, že přijde antikrist“ (protivník Kristův) (I. Jan 2, 18.).

Svatá církev nerozhodla, míní-li se tím antikristem skutečný člověk, který se před soudným dnem objeví, ale Dr. Iloë to rozhodl již roku 1627 — vlastně to nejprv řekl Luther — že to je nástupce svatého Petra, hlava církve obecné, katolické, papež.

Než slyšte důvody.

1. Prorok Daniel předpovídal (Dan. 11, 36.), že antikrist činiti bude podle vůle své a pozdvihne se a zvelebí se proti všelikému Bohu a proti Bohu nad bohy mluvíti bude veliké věci. —

Tohle prý se splnilo na papeži „vrchovatě“.

Kdo však nevěří na slovo knížce k obhájení pravdy nebeské, ale podívá se do bible, shledá, že kapitola 2. proroka Daniele obsahuje předpovědi o lidu israelském pod čtyřmi králi perskými . . . a pak pohubení země judské králem Antiochem. — A proto nechte se ve verši 36. kapitoly, že papež činiti bude podle vůle své, anebo antikrist, ale král. A to slovíčko král, knížka k obhájení pravdy nebeské vynechává, a na místo něho dává slovíčko antikrist, a vyloží to utrhavě o papeži.

Tak se nakládá s písmem svatým — tak klame se ubohý lid!

A tak to jde dále. Třetí, pátý a sedmý důkaz váží se opět a opět z této 2. kapitoly Danielovy. Vše, co se tam mluví o králi Antiochovi (Epifanovi), předvádí se čtenářům jakoby bylo řečeno o antikristovi a o papeži. To vše ovšem k obhájení pravdy nebeské. —

Kdyby to nebylo k pláči nad ubohým lidem evangelickým, mohlo by se vše za nevčasný masopustní žert považovati. V důkaze pátém uvádí se, že antikrist na místo pravého Boha bude mítí obzvláštního boha, který bude slouiti Maozym. — Maozym jest tolik jako — bůh sly, Joviš nebo-li Jupiter kapitolský, jemuž Římané vítězství přičítali. Tak vykládají všickni moudří a starých jazyků znalí učenci o bohu krále Antiocha, o bohu Maozym: Ale hle! Knížka k obhájení pravdy nebeské povídá: bůh Maozym jest mše. „Dábel a papež takovou obět vymyslili a takového boha vystavili.“ (str. 309.)

Již za času Abrahamových předznačil Bůh obět ve způsobách chleba a vína, tím, že Melchisedech obětoval chléb a víno, neboť byl knězem Boha nejvyššího; a David v žalmu 109. předpověděl že Vykupitel bude knězem podle řádu Melchisedechova, a svatý Pavel výslovně dí, že takovým knězem byl Syn Boží. Musel tedy konati Syn Boží obět ve způsobách chleba a vína. — Ale ne! Knížka k obhájení pravdy nebeské dí, že tu obět vymyslel papež a dábel.

Čtli jste někdy něco fanatičtějšího? Slepá zášť proti nástupci svatého Petra svede k takovým výrokům, kterých by se neodvážil nikdo, kdo zdravého rozumu užívá.

A tak to jde dále. Aspoň jeden důkaz slyšte; podám jej doslovně.

2. O antikristovi dí Písmo (II. Tess. 2, 4.), že se posadí v chrámě Božím — to jest, že nebude mítí sídlo své mezi Turky, Židy a pohany, ale mezi křesťany. Což se zřejmě a očitě plní na papeži římském, kterýž u prostřed křesťanů sedí. . . .

Hle! Jak důmyslný to výklad písma svatého! Prosim, nesmějte se!

Že se taková věc napsala r. 1627 v hrůzných těch bouřích válek náboženských — to snad lehčeji se pochopí. Ale že se takové nesmysly po dvou stech let a více opět a opět tisknou, to jest jistě ku podivu. Zvláště jest litovati, že národní knihkupectví Kobrovo k takovému fanatisování lidu českého se propůjčilo. — A pan kazatel evangelický, který takovéhle věci rozšiřuje, ten se nerdí studem? — Buď tomu věří, co v té knížce jest, a tu ho litujeme, je nemocen. A nebo snad tomu sám nevěří? — Kde potom zůstává poctivost, a láska křesťanská? Kde zůstává láska k vlasti? Či má se znovu roznítiti vášeň náboženská a krví i ohněm zalíti ubohou zemi naši? — Či je tohle ono náboženství národní? Chraň nás Bůh! Národ fanatismem rozštěpený musí zabynouti!

E. B.

D o p i s y.

Hlasu ze Slezska se píše:

Kníže biskup Vratislavský, k jehož diecési větší část rakouského Slezska patří, vydal koncem listopadu nařízení, jímž se udělování požehnání s nejsv. svátostí nově upravuje. Příčinu k tomu daly rozličné odchýlné zvyky a obyčeje, jež tu a tam během času byly zavládly, tak že na př. v některých chrámech i desetkrát za den u rozličných příležitostí požehnání udělováno bylo. Tu a tam jal se lid tomuto požehnání větší cenu přikládati, nežli mši sv. samé, což mnozí dokazovali výrokem: „Když už na mši nepřijdu, kéž bych alespoň požehnání nezanedbal.“ Zmíněné nařízení stanoví tedy, že požehnání s ciborium nikdy a s monstrací jenom při odpoledních pobožnostech udělovati se

má. *) Toto ryze církevní nařízení zavdalo slezským liberálům vítanou příležitost ke štvání proti církevním představeným. Ač z pravidla všem náboženským úkonům jako čert kříží se vyhýbají. Jsou řečeným nařízením velmi znepokojeni a upozorňovali ústy poslance dra Demla z Těšína i vládu i zastupitelstvo země na tuto okolnost. Dobře odvětil jemu poslanec Swieży, že záležitost tato ani před sněm ani před vládu nepatří. Než co záleží na tom pravému liberálu? On jest spokojen, pakli do církve katolické jenom kopnouti může. K nekatolickým chovají se docela jinak. Těm nadcházejí, kde mohou.

Evangelíci Těšínský, nejspíše spokojeni s dosavadními tamnějšími nemocnicemi, umínili si, že si svou vlastní luterskou nemocnici postaví. A ejhle, ještě nezačali ani stavět a sněm už jim daroval 5000 zl. na ni. Mimo to slíbil roční příspěvek 500 zl.

*) Mělo by i u nás nařízeno býti.

Red.

Od Otavy.

Nemyslete si, že jen tam u Vás v Praze, neb ve velkých jen městech ne-
dbají křesťané svých osadních povinností, nevšímajíce si služeb božích, desatera
příkázání, a zákonů církevních; tato zkáza vtírá se a zanášá i do těch nejne-
patrnějších vesnic, tak, že i prostí venkované již počínají zanedbávati osadních
svých povinností a nešetřiti doby posvátné. — Bůh však nebývá posmíván, a
mnohdy takorůzka prstem okazuje přísně trestající spravedlnost svou celým obcím,
osadám i širším kruhům, aby jim dal výstrahu.

Tak učinil dne 2. ledna 1887 v nepatrné vesnici Čepicích, ležící mezi
Sušicí a Rábím. V ten den — ač ještě byl zapovězený čas vánoční — usmyslil
si nějaký z Mokrosuka tam přivandrovalý pachtýř špatně rozhlášené hospody
oslaviti nastoupení svého „šenků“ muzikou. Kdo v obci byl pořádný, nesúčastnil
se této u nás dosud nebývalé, zapovězené veselosti; jen ta rozpustilá chasa a
snad několik těch vyvrhelů obojího pohlaví dostavilo se oslaviti šenkýřovo nastou-
pení. — Nad to byly tam i školní děti! dle všeho až do půl 11. hodiny v noci!
V tu dobu slyšet bylo v chalupách za řekou výkřiky: „Hoří!“ A v skutku ho-
řelo v nejzazší chalupě, která byla uzavřena a jejížto jediná rozumná obyvatelka,
svobodná osoba, nedobré pověsti, se svým školou povinným nemanž. synem v ho-
spodě u muziky byla. Lidé vrazili do hořící světnice, a v brzce oheň udusili;
avšak k nemalému ustrnutí svému spatřili divadlo hrozné. — Ona svobodná
ženština odšedši k muzice, nechala doma 23tiletou blbou sestru — a pak ne-
manželskou 5tiletou dcerušku svou za kamny ležet, a při odchodu svém as jim za-
topila. Obě spaly za kamny; z kamen musil oheň vypadnouti do roští a třístek,
zapálil je, a že chrastí suché bylo, způsobilo plamen, jenž zasáhnul slamník, na
němž obě děvčata spaly. Dým takto povstalý zalknouti musil obě spící dívky.
Starší svalila se do roští hořícího, mladší zůstala na místě ležeti. Lidé ihned sice
pomáhali, než marno bylo vše přičinění. Ubohé oběti nějaký čas hluboce ještě
vzdychaly, k vědomí však již nepřišly, a v několika hodinách skonaly. — Kdo
má na svědomí nevinné dva životy lidské? Představený, který hudbu v zapově-
zený čas povolil? Příběhlý sem šenkýř, který hudbu uspořádal? Hudebníci, kteří
hráli? Mládež, která se jíúčastnila? Nesvědomitá osoba, která blbou 23tiletou
sestru s malým dítětem samotně doma nechala? — Všem as do smrti bude
činiti svědomí trpké předhůzky! —

D r o b n o s t i .

Hledala si v Praze službu a našla — hodně mnoho útrap a ostudy.
Historie velmi výstražná venkovským děvčatům.

Jest tomu asi čtrnácte dnů co přibylo do Prahy mladé, chudé, však slušné děvče z Domažlic. Mělo v ranečku několik sukní a šátků a v kapse asi dva zlaté i přišlo, aby vyhledalo si v hlavním městě službu a výživu. Mělo sice na cedulce napsané jméno příbuzné, jež prý jest abatyšší v některém ze zdejších klášterů, však marné byly všechny pochůzky, všechno hledání, dívka příbuznou abatyšší nenalezla. Za to dostalo se jí rady, aby obrátila se na nějakou „kancelář“ pro sprostředkování služeb. Zaplatila tam a čekala, až některá milostpaní se nad ní smiluje, však marné čekání. Ve přísném examen domažlická dívčina pokaždé na dobro propadla. Přicházím, prosím, z venkova a mnoho neumím, chci se teprve zde všemu přiučit, dozнала pokaždé dobromyslně a následek toho byl, že ji žádná paní nechtěla. Trávila celý týden v „kanceláři“, živivši se výhradně kávou a houskami a dosud nikdo nad ní se nesmiloval. Zatím nadešel nový týden a dívka nově měla zaplatiti v „kanceláři“ zápisné. Byla však bez peněz. Několik těch krejcarů z domova přinešených bylo vydáno za nocleh a za potraviny a ubohé děvče stálo zde bez rady a pomoci ve velikém cizím městě! V hrozné této situaci zpomněla si, že v jistém předměstí slouží kdesi krajanka ubohé. Šla ji hledat. Bylo to těžké hledání a jak osudné mělo pro dívku následky. Vkročila do jednoho domu a poněvadž jak přirozeno chovala se nejistě, domníval se domovník, že žebrá a co velice přísný pán ihned zavolal strážníka a dal děvče zatknout. Byla dovedena na komisařství, uvězněna s vyvrhelem, jehož dostaveníčko za policejním katrem a po sepsání tak zvaného konstitutu dodána okresnímu soudu. Tam zavřena v separaci s nejhorší sebrankou, s níž špína a neřest přímo kape a druhého dne pohnána před soudce k zodpovědnosti. Zdrvena a zničena, líčila prostými slovy neštěstí své, soudce jí uvěřil, sprostil žaloby a propustil. — — — — A co se s nebohou asi stalo? Dle přiznání neměla v okamžiku, kdy ji zatkli, dva dny již ničehož v ústech, na policii nedostala ničehož, poněvadž byla tam dodána příliš pozdě a u soudu zase proto, poněvadž byla příliš záhy, totiž před obědem, propuštěna z vazby. Peněz neměla, ani přítelíčka. Co zbývalo jí tedy? Buďte dobrovolně uchýliti se na policii, jež byla by ji odevzdala fišpance ku dopravě postřkem do Domažlic nazpět, neb vrhnout se do velkoměstského kalu a utonout v mravní bídě, aneb skočit do Vltavy... Řekne se ovšem, vždyť je zde ústav pro děvčata, jež v podobné octnou se situaci: Jest pravda. Ústav ten odkázán na dobrovolné příspěvky, stále je přeplněn a nestačí ani z desátého dílu poptávce. Němci pro služby bez místa zařídili zde útulnu — my dosud nemáme žádné. Nepatrný obrázek z velkoměstského života, ale poučný, zejména pro deklamátory o humanismu devatenáctého věku. N. L.

* * *

„Ultimo.“ Z moravské Krásné Hory dochází tato zpráva: U stolu v místnostech kasina seděl u večer dne 2. ledna civilní inženýr Theodor Rodler s několika pány při partii taroků. Právě hlásilo se pagát-ultimo; Rodler, který měl vynášeti, zvedl ruku s kartou do výše, tato však bezvládně náhle sklesla na stůl, tělo jeho naklonilo se na stranu a převrátilo se v náruč nejbližší sedícího. Byl vyzvednut, Theodor Rodler byl mrtev — mrtvice učinila jeho životu nenadálý a rychlý konec.

Obsah „Obrany víry“:

O španělské inkvisici, aneb antisemitismus u věku 15. a 16. — Rychlé rozšíření křesť. náboženství za nejtěžších okolností dokazuje Božský původ jeho. — Martin Luther vypravuje část života svého Melanchtonovi. — U radních. (Obrázek z našeho venkova.) — Vyslyšena. (Obrázek od Antonína Hoffmana.) — Něco pro zasmání v masopustě. — Dopisy. — Drobnosti.

Nakladatel, vydavatel a odpovědný redaktor: PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolickým

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl., 100 za 4 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, redakce na Vyšehradě č. 69.

Soudcové Pána Ježíše.

Jak každému známo, měl Pán Ježíš čtyři soudce: Annáše, Kaifáše Herodesa a nad těmito třemi Piláta, bez jehož svolení nesměli oni tři Pána Ježíše, aniž koho jiného odsouditi. Nebylo to pouhou náhodou, že Annáš testem byl Kaifáše. Annáš a Kaifáš krevně spolu spojení nejvíce nenáviděli Pána Ježíše.

Herodes neměl s nimi nic společného, jednalt více na vlastní pěst. Prál si pouze Ježíše viděti, nadál se do něho, že mu způsobí kratochvíli, že aspoň polichotí jeho smyslnosti a když přání jeho se nevyhovělo, pohrdnul Pánem Ježíšem.

Čtyři má Pán Ježíš soudce v každém křestanu. V každém člověku zasedají soudcové: Annáš, Kaifáš, Herodes a Pilát nad Pánem Ježíšem.

Jací to jsou?

Annáš a Kaifáš jsou Pána Ježíše nejúhlavnějšími nepřátely a jsou spolu příbuzní. Annášem je p ý c h a, Kaifášem l a k o m s t v í, obé pak duchovně spolu jsou příbuzny. Pýcha je testem, čili tchánem, hlavou lakomství. Lakomství pojímá za ženu dceru pýchy, pýcha pak sama dcerou jest ďábla. Pýcha i lakota pro Pána Ježíše rozsudku nemají jiného jako: h o d e n j e s t s m r t i.

Herodesem v člověku je žádost těla, čili požitkářství všeho druhu. Tento Herodes není nepřitelem ze zásady, nýbrž více z lehkomyšlnosti; on se nestará, co a čemu kdo věří, jemu vírou nejmilejší jest ta, jež mu působí kratochvil a proto i Herodes v člověku Pánem Ježíšem pouze pohrdá ale nikoliv jej nenávidí.

Avšak všickni tito tři soudcové nemají moci odsouditi Pána Ježíše, totiž víru naši na smrt, nesvolí-li Pilát. Kdo jest Pilátem v člověku? Náš rozum. Necht si Annáš — pýcha — Kaifáš — lakomství — sebe více zuří proti Pánu Ježíši a necht Herodes — žádost těla — jím sebe více pohrdá, všickni tři nemohou mu ublížit bez Piláta, bez souhlasu rozumu. Všickni tři musejí Pána Ježíše poslati k Pilátovi, až co ten tomu řekne. A Pilát — pan Rozum — bývá obyčejně slabochem, Pilát v člověku nechává se Annášem a Kaifášem zastrašiti, ukřičeti. Pilát v nás přeje Pánu Ježíši, zrovna tolik, jako přál Herodes sv. Janu Křtiteli, on si ho váží, on ví, že je nevinný, a že na něho žalují toliko ze záští. Ten nešťastný Pilát

v nás s Pánem Ježíšem rozmlouvá a táže se ho: ty kdo jsi? jsi ty Kristus? Víím, že jsi Kristus, víím, že náboženství křesťanské, náboženství, jemuž od své matky a ve škole byl jsem vyučen, jest pravé, a že vede ku spasení, proto bych mu nerad ublížil a nerad bych je ze srdce vypudil, avšak tu Annáš i Kaifáš přemlouvají a nadsazují všelijakou pouliční luzu, aby hulákala: nejsi přítel císařův, on bouří a svádí lid atd.

Kdo je tím císařem? — Sám Bůh a Pilát — náš rozum jest jeho vladařem. Tohoto vladaře umí Annáš a Kaifáš tolik zastrašiti a tolik splést, že konečně neví, čím je, že nedovede, jak se říká napočítati pět a rozoznati bílé od černého a černé od bílého. A kdo je tou pouliční luzou, co řve: ukřižuj Ježíše a propusť Barabáše? Jsou to tisícera přání a žádosti, jež v srdci lidském líhnou se z pýchy, lakoty a žádosti těla. Tyto ustavičné řvou: ukřižuj Ježíše a propusť Barabáše! A kdo je Barabášem, kdo tím lotrem? Je to předmět hříšné žádosti. Pýcha v člověku umínila si ku př. stůj co stůj dosáti nějakého vyznamenání, křížku na prsa. I tentýž křížek může snadno v člověku zvrhnouti se na Barabáše, k vůli němuž musí ukřižovati se Pán Ježíš t. j. poctivost, pravda, čest bližního a pod. Ve vrahu Barabáše zvrhne se často bažení po důstojnostech, jemuž obětuje se mnohdy vše. A kterak krásně, kterak nábožně umí se Barabáš ctižádosti tvářiti a obláčeti!

— Všecko jen pro čest a slávu boží! — Skuhrá ctižádost farizejsky před světem, kroutí očima a pokyvuje svatoušsky hlavou a kdožby opovážil se o tom pochybovati, nebyl by přítelem císaře, přítelem Boha.

Zkusme to a postavme se jen jednou na proti milovníkům vyznamenání a důstojnosti — jak ujišťují — „pro čest a slávu boží“, opovažme se poněkud o jejich ryzích úmyslech pochybovati, uviděli bychom, co se stane: zatratí každého, prohlásí za bezbožníka, nevěrce a třeba nihilistu. To jsou ti praví přátelé nebeského císaře!

Annáš v člověku jest nejvychytralejším.

Patří k tomu dlouhá zkušenost Piláta — rozumu — aby všechnu prohnanost a všecky jeho partiky a pletky vystihl. Barabáše lakoty poznati lze snadno, prozradí jej špína, jež zapáchá z něho z daleka. Špínu tu nelze vždycky zakryti bílými manžetami a límcí okázalé štědrosti. Avšak Annáše v tisícerém přestrojení vždy poznati nelze. Proto jest Annáš tento nepřitelem Pána Ježíše nejúhlavnějším a nejúskočnějším.

V každé domácnosti zasedá buď Annáš, Kaifáš aneb Herodes, někdy všickni tři pod předsednictvím Piláta — rozumu — v soudě nad Pánem Ježíšem, t. j. svatou vírou. V kruzích vyšších nejčastěji Annáš s Herodesem — pýcha s požitkářstvím; v kruzích nižších zase Kaifáš — lakota — ovšem zhusta též s Herodesem — obžerstvím. I zde snaží se tito tři soudcové podřízení obelstíti, zastrašiti a ukřičeti Piláta. Annáš zde obléká se v déravou řízu polovzdělanosti, ve frak osvěty, aneb zavěšuje si vlečku módy. Pilátovi se namlouvá, že chodit do kostela, přijímati svátosti, procesí, posty a všecky veřejné pobožnosti nesrovnávají se se vzdělaností, pokrokem času a pod.

A slaboduchý Pilát z počátku odporuje, avšak čím dál více povoluje až konečně mlčky vydává Pána Ježíše — svatou víru — pochopům nevěry. —

Kaifáš lakoty lituje groše k pobožným účelům, na mši sv. za zemřelé dobrodince, za to ale třeba poslední groš vynaloží na pompy funebrácké. Proto i naše svatyně tolik pustnou! Kaifášové nejčastěji zasedají v patronátních lavicích, v jistých kancelářích, v obecních radách, kdykoliv totiž se jedná o příspěvky na opravu chrámu. Tu ubohý Pilát nesmí ani dutat, nechce-li býti rozkřičen za nepřitele nějakého vysokorodého pána. Tento Kaifáš nechává střechy na kostelích déravěti, zdě chrámové opadávati, varhany červotočivěti, nádoby oltářní rezavěti, kostelní prádlo zpračnivěti, roucha bohoslužebná zvetešnit, svíce na oltářích zparafinovati, slovem

chrámy zpustnouti. Zdá se, že tento Kaifáš i při upravování kněžské kongruy byl přisedícím.

Kaifáše velmi často lze nalézt v kancelářích velkostatkářských úředníků.

Zde Kaifáš poroučí v den sváteční zapřahati koně a voly do vozu pro výtlačky, uhlí a pod.

Kaifáš je rozhodným nepřítelem klidu nedělního v továrnách a dílnách.

Největšího vlivu má ovšem Herodes, s nímž Pilát nejspíše se spřáteluje. Pilát v osobě pečlivého otce nebývá přítelem Herodesa — marnotratnictví, hospůdkářství, parády, všelijakých výletů a všech těch drahých trefek a titěrností, avšak během časů otupí a souhlasí se vším.

Methodějský podvod.

K. Tento název nese kapitola nového spisu: „Bonifacius, der Apostel der Deutschen und die Slavenapostel Konstantinos und Methodios“. Historická paralela Konstantina rytíře z Höflerů. (Zvláštní otisk ze zpráv spolku pro dějepis Němců v Čechách.) Kterak se dějepis Němců v Čechách dělá, z jakých úmyslů a k jakým účelům se dělá, snadno lze poznati ze zběžného prohlédu na spis uvedený.

Roztržení obyvatelstva v království Českém od krbů až k oltářům a kdyby možná bylo, výše ještě, až do samých nebes. Žádného smíření, žádného sblížení, roztrhati všecko, rozparcelovati nejen rodný kraj, ale pokud možná i víru, která jediná ještě oboje národnosti u nás spojuje. V tuto úlohu, zdá se, že uvázal se rytíř Konstantin Höfler.

„Bohemie“ s nemalou posupností konstatovala ten pessimismus a nihilismus, jenž u nás ve všech oborech života se zahrnuje. Nejstarší památky českého písemnictví vynasnažili se hyperkritikou svojí zničití dva adeptové německé filosofie; mladší akademický dorost v „Čase“ upírá národu českému nejen všecku minulost, ale i budoucnost, a konečně přichází Konstantin rytíř z Höflerů, jenž vzal na se rytířskou práci odkrýti: „Methodějský podvod“.

Není zde místa, ani času, rozebrati šíře spis Höflerův. Obmezujeme se na podání hlavních statí z něho. Leč i zde předeslati musíme, že kdyby s toutéž hyperkritikou měl se prozpytovat život sv. Bonifáce a všech jiných světců, zvaných apoštolů národů, jež na víru Kristovu obrátili, s jakouž p. Höfler vrhl se na sv. Cyrilla a Methoděje, musilo by všecko státi se záhadným. První doby křesťanství skoro u všech národů zastřeny jsou rouškou legend a to způsobem naskrz přirozeným. Mysl lidská velmi ráda obklopuje hlavy miláčků a dobrodinců svých svatozářů, přidává jim vlastnosti a činů i divů, jichž oni třeba ani nemívali. Ode smrti císaře Josefa II. uplynulo sotva 100 let a jaké legendy o něm v lidu kolují, ačkoliv dosud nikomu nenapadlo napsati knihu o „Josefinském podvodu“.

Rytíř z Höflerů v kapitole dotčené vrhl se především na otce vlasti Karla IV. — jež nazývá Durchechter (snad „pronikatelem“) der Christenheit a sběratelem ostatkův, mezi nimiž nalezala prý se i Aronova hůl a kámen, jež Kristu podával pokušitel, aby z něho učinil chléb; tomuto korunovanému spisovateli homilí bylo zůstaveno, aby světu sdělil, že sv. Hieronym písmo sv. z hebrejského do latiny a slovanštiny převedl, z čehož prý povstal idiom království českého. A když z úcty ku sv. Hieronymu klášter emauzský založil, ustanovil roku 1347 pannenskou matku Hieronyma, „Cirulla a Methudia“, Vojtěcha a Prokopa za patrony české. Bylo to — dle Höflera — v té výhradně slovanské době Karla, v níž ještě opojen byl sladkostí a líbezností jazyka slovanského. Mohlo by se mysliti, že Karel sám Cirulla a Methoděje

za Slovany měl. Byl prý to zvláštní podnik, když Čechy po půl tisíce let nic o tom nevěděly, že Cyrill a Methoděj byli kdy křesťanství zde založili a takto apoštoly Čech se stali, a když tu najednou Karel se vytasil s touto zvěstí a když ustanovil officium (církv. hodinky) na jejich památku a tím samym památku těch zasloužilých mužů odstranil, jejichž zásluhou dosud nepopíratelnou bylo, že Čechy z temnosti pohanství vyrvali. I musilo prý se po historických důkazech ohlížeti, aby se vysvětlilo, proč jsme se o tyto nové odkryté apoštoly nestarali a pak ještě zbýval ten odvážný skok přes dobu 500 let, v níž se zapomnělo, z nich apoštoly a patrony Čech udělali.

Jak dalece prý sahá pravdyhodnota církv. officia, v němž na dalších 500 let Cyrill a Methoděj za apoštoly Čech se uvádějí, lze seznati již na počátku, kde bratři tito, kteří ze Soluně pocházeli, z řecké Alexandrie pocházeti se nechávají. To prý s nemalou slávou oznamuje se již při vesperách. Pak prý v prvním (!) nokturu se vypravuje, kterak je papež Mikoláš s ostatky sv. Klimenta přijal — (v pravdě byl prý to ale Adrian II.) — kterak Cyrill svého arcibiskupství se sřekl — což prý není pravdou — a jak následoval jej bratr na arcibiskupství velehradské, které ani neexistovalo, načež v antifoně se dovídáme, že Methoděj od Svatopluka byl co nejpřátelštěji přijat a že při hostině vojvodu Bořivoje s 30 jeho družiny pokřtil, načež je vyučil a jemu kněze k obrácení lidu dal.

Že křest neuděloval se při hostinách, nýbrž v určitých dobách a že křtenci dříve se nekřtili a pak teprv vyučovali a že Methoděj dříve kněze míti musil, nežli je do Čech poslati mohl a sice dříve do Panonie, Moravy, do jehož diecése Čechy ani nepatřily, to dnes ví každý. Takové maličkosti ostatně sestavovateli „officia“ pranic nevadily. Čechy musily oba bratry z Alexandrie za apoštoly míti. V I. lekci prý se z historií mnohých svatých a z různých kronik dokazuje, že bratři z řecké Alexandrie a ze Slavonie do Moravy přišli jako poutníci a prostí kněží, načež pohanského Svatopluka a všecken lid pokřtili. Svatopluk na to nejen že ve svém hlavním městě založil arcibiskupství, ale kromě toho i sedm suffraganních biskupství v Uhrách a Polsku; Cyrill ale že stal se prvním arcibiskupem a konal mše a bohoslužbu ve slavonské řeči. Zdaž těch sedm báječných biskupů posvětilo jeho, aneb on je, pohřichu udáno není. Počíná si jako papež dle libosti bez ohledu na právo církevní, až jej teprv, když putoval do Říma, papež prudce za to kárá. Avšak Cyrill vytáhne žaltář a ospravedlní se úplně, při čemž se papež dozví, že Cyrill k vyučení lidu překlady písma sv. z řeckého aneb latinského, do slavonského obstaral. Teď ovšem papež i kardinálové nemohou jinak, než-li výkladům jeho se obdivovati; (lekce II. III.) V lekci V. vypravuje se o radostném přijetí ostatků sv. Klimenta v Římě. Cyrill resignuje na arcibiskupství ve prospěch svého bratra, zemře ve sv. Klimentě a jest tam pohřben. Nyní ale následuje to nejhlavnější: podivuhodný zázrak. Methoděj s dovolením papeže a přece tajně vyzdvihuje tělo svého bratra, aby je s sebou do Moravy vzal; avšak po několikadenní cestě nemůže z místa, mrtvý sám se zvedá a ukazuje rukou nazpět do Říma.

Methoděj jest na Moravě od Svatopluka slavnostně přijat a při hostině předpovídá Bořivoji pod stolem sedícím, budoucí velikost země české, což prý se až do dneška splňuje — jakožto důkaz pozdějšího sepsání legendy — načež vojvoda se 30 dá se pokřtít a doma postará se, aby i jeho choť sv. Ludmila a všecken lid byl pokřtěn. K celku prý patří i to, že, jakmile Cyrillovi v Římě novoty jeho byly dovoleny, navrátil se do Moravy, odtud odešel na ostrov Cherson a zde do kostela od andělů zbudovaného. (Lekce IV.) Zde našel ostatky sv. Klimenta na kotvě na dně mořském. Tyto vzal sebou do chrámu velehradského, kdež i dlouhou dobu zůstal. Teprv když mu bylo zjeveno, že Morava bude zničena, přináší ostatky k papeži Mikolášovi do Říma.

Mohli bychom se domnívati — píše rytíř z Höflerů — že tato kolosální lež návratu ze Říma do Velehradu, cesty odtud na Cherson a pak zase na Velehrad a odtud opět do Říma konečně i ty přesvědčí o povšechné

prolhanosti officia (von der allgemeinen Verlogenheit), kteří dosud z toho stipendium miraculum nepřesvědčili se, k jakým prostředkům tehdy sahalo se, aby patronové z Alexandrie a Slavonie vytlačili Němce, pravé apoštoly Čechův. A přece věc taková: obrácení a pokřtění inter pocula — nalezá dnes víry. Měli prý ovšem na spěch, ne tak Cyrill a Methoděj, ale spíše skladatel officia s antifonou: Laude Velehrad et tota gens Bohemorum atd. s těmi sedmi suffraganními biskupy — a k tomu prý ta orace: „Piissime Deus“.

Celé officium je prý tkanivem triviálních nepravd, jimiž autor sebe a jiné obelhal.

Vzpomínka o sedmi suffraganních biskupech má prý ještě i svoji stránku komickou. Skladatel prý si spletl sedm biskupství u Gepidů z časů římských, kdež zmínka se činí o jakémsi Methodějovi, biskupu ve „Speculum Julium“. Jiný „květoucí nesmysl“ spáchán byl původem Cyrilla a Methoděje z Alexandrie. Roku 1374 převedl prý Karlův kancléř biskup Jan z Olomouce život sv. Hieronyma na řeč německou, kdež činí se zmínka o Cyrillu, biskupu alexandrijském. Zde tedy našlo se, že sv. bratři pocházeli z Alexandrie. Mythus o slovanských apoštolích povstal tedy z věku 14., v němž prý i tolik různých novel povstalo.

Rytíř z Höflerů ujišťuje, že drzejšího padělání dějin dosud nenašel.

Než ale budsi — praví Höfler, — afsi vŕecken ten mythus je pravdou, kdož prý ale vysvětlí tu podivnou okolnost, že již 10 let po smrti Methoděje, všickni vojvodové čeští podrobili se biskupu řezenskému, co svému diecesánu a že vlastně učinili totéž, co r. 845 učinilo 14 pánův českých. Kterak mohl v době tak krátké ritus slovanský v Čechách přestati, což se stalo nejpozději r. 895! Kterak prý lze tento náhlý převrat vysvětliti? Höfler přichází k závěrce, že v kuřecí rodině české boje, na život a na smrt nevznikly právě pro ritus, nýbrž spíše pro to, mají-li Čechy zůstati křesťanskými, aneb pohanskými. Avšak německy a křesťansky bylo prý tehdy jedno a totéž. — V tomto směru dělá se dějepis Němců v Čechách. My prozatím nemáme k tomu poznámky jiné, že snad ani Voltaire se všemi encyklopedisty o křesťanské minulosti své vlasti nepsal tolik frivolně a řekněme s takým mefistovským úšklebkem, jako rytíř z Höflerů o počátcích křesťanství mezi Slovany. Officium, Stolicí papežskou schválené, nazývá se povšechnou prolhaností — spíše snad účel spolku pro dělání dějepisu Němců v Čechách zasluhuje označení podobného? My se k tomu ještě vrátíme.

Slovanské obrázky.

Příklady ze života Svatých a Světic slovanských.

Kreslí: *Fr. V. Šasinek.*

Almužna.

Sv. Štěpán I., kr. uherský, oslavován bývá pro svou štedrotu k chudým, pamětliv té pochvaly, kterou někdy vzdal anděl Rafael almužně, když pravil: „Onať je, ježto čistí od hřichu a činí, že nalézáme milosrdenství a život věčný“ (Tob. 12, 9.). Proto měl na almužnovém měsíci perlami vyšita následující kyrillská slova (Zalm 66, 1.): „Budi Gospodí milost tvoja na nas nynja i v' vieky. Bože uštedri ny i blagoslovi ny i prosviti liče svoe na ny i omiluj.“ Jak milá byla dobročinnost jeho Pánu Bohu, svědkem toho je to, že jeho štedrá pravice zůstala neporušená a spatřujc se dosavad na královském hradě v Budapešti.

Poniženost.

Když Boleslav, král polský, zavraždil nevinného biskupa, sv. Stanislava († 1079.), papež Řehoř VII. vyslovil interdikt (zápověď bohoslužby) nad ním i nad Polskem. Následkem toho král opustil Polsko a přišel do Uherska

kde byl králem jeho odchovanec, sv. Vladislav. Když se již blížili jeden k druhému, Vladislav hned slezl s koně a pěšky očekával Boleslava, ačkoliv tento psanec hledaje pohostinství měl se tím více uponížit. Neslezl s koně, a ve své nadutosti pravil. „Já tohoto vychoval v Polsku co mladíka a v Uhersku ustanovil co krále: nesluší se tedy, abych jej poctil co sobě rovného, ale bych jej sedě na koni políbil, jako kteréhokoliv z knížat.“ Vladislava ta nezdvořilost sice zamrzela: avšak přemohl se a přijal jej srdečně, jak se přijímá bratr aneb přítel.

Čistota panická.

Polský kralevic, sv. Kazimír († 1484.), je stkvělým vzorem čistoty panické, ku které se byl z vroucné úcty k nejsvětější Panně Marii zaslíbil. Když byl v dvaadvacátém roku věku svého, upadl do těžké nemoci. Povolání lékaři radili mu, aby odřekl se panictví, neb — prý — jinak nevyhne se smrti. Rozhorlen nad tím čistotný mládenec odvětil: „Raději umru, nežli bych sebe takovým hříchem poskrvnil.“

Nahé odívati.

Jak vymýšlivá bývá láska v skutcích milosrdenství, toho důkazem je sv. Jan Kentský († 1473.). Když na akademii Krakovské nejen dosáhl vyznamenání doktora bohosloví, ale stal se tam i professorem, byl nejen učitelem té vznešené vědy, ale i vzorem skutků milosrdenství. Stalo se jedenkrát, že chudý žebrák prosil jej o almužnu. Když Jan pozoroval, že nemá obuvi, vyzul své vlastní střevíce a dal ubohému; aby nebylo pozorováno, že nyní je sám bos, spustil plášť dolů, aby si noby přikryl.

Odpuštějme svým vinníkům.

Bohabojný kněz, sv. Jan Kentský, († 1473) pamětliv slov Pána Ježíše: „Milujte nepřátele své,“ kdykoliv byl uražen, odpustil; a když sám koho — a to ovšem bezúmyslně — urazil, bezodkladně prosil za odpuštění. Aby se k tomuto duchovnímu milosrdenství vždycky povzbuzoval, měl na stěně svého bytu napsaná slova: „Chraň se urazit bližního svého, poněvadž není snadné smíření. Chraň se koho pomluvit, poněvadž nesnadno je dobré jméno navrátit.“

Útrapy pro bohobojnost.

Sv. Stanislav Kostka († 1568.) v 15. roku věku svého poslán byl se starším bratrem svým Pavlem do Vídně, aby pod dozorem, otců Jesuitů studoval; i činil pokrok jak ve vědách tak i v bohobojnosti. K jeho velikému zámutku stalo se, že Jesuitům zakázáno bylo vyučování mládeže a tak musel sv. náš mládeneček jíti v městě do hospody, kterou jeho bratr našel a to v domě luteranském. Zde nejen od luteranské rodiny, ale i od svého bratra, jenž byl světáckého ducha, mnoho musel snášeti jak pro pravdy sv. náboženství, tak i pro svou nábožnost a bohobojnost. On trpěl, aniž by se byl hněval na své trapitele, ano těšil se tomu, že má příležitost trpěti pro Pána Ježíše. To bylo jeho největší mukou, že když ochuravěl, domácí pán nedovolil, aby kněz přišel do domu a zaopatřil jej svátostmi. Spomenul si však Stanislávek, že kdo se utíká k přímluvě sv. Barbory, neumírá bez svátostí: učinil to, a hle, na její mocnou přímluvu Bůh poslal anděla svého, který nejsvětějším Tělem Páně jej občerstvil. Tak nebe potěšilo služebníka svého, kterého svět nespravedlivě pronásledoval.

Nahé odívati.

Stalo se jedenkrát, že sv. Jan Kentský šel v noci před Narozením Pána Ježíše do kostela na modlitbu a uzřel ubohého mrzáka ležet v sněhu na cestě. Bohabojný kněz, ačkoliv byla citlivá zima lítostí pohnut, nerozmýšlel se

dlouho, ale svléknuv se sebe svrchník, přikryl jím chudáka. Co se ale stalo? Když se ale navrátil z kostela, spatřil doma ono roucho viseti na svém obyčejném místě. Tím sám Bůh zjevil služebníku svému, jak mu milou je službou „nahé odívati.“

Vyhni se špatné řeči.

Stydlivost je obranou a ruměncem pláštěm čistoty. Pozorujeme to na sv. Stanislavu Kostkovi, narozeném v Kostkově nedaleko Varšavy r. 1550. Jak citlivý byl v té příčině, dokazuje následující událost! Když co osmileté pachole seděl při obědě za stolem, jeden z hostů vypustil z úst ošklivé necudné slovo, což tak dojalo útlocitného Stanislava, že spustiv oči, zbledl i omdlel. Od té doby otec nedopustil, aby při stole padlo podobné pohoršlivé slovo.

Kéžby mládež naše byla Stanislavem a rodiče i dospělí podobnými otci jeho!

Zásluha poslušnosti.

V řadě Jesuitů býval obyčej, že mladíci, aby se cvičili v poslušnosti, a nedostatku, museli konat i práce těžší služebné. Když jedenkrát sv. Stanislav Kostka a jeho soudruh nesli dříví do kuchyně, tento se tím pochlubil, že nese více, než-li mu představený byl přikázal. Sv. Stanislav dal mu však moudrou odpověď: „Před Bohem jen tolik neseš, kolik tobě představený nésti rozkázal. To, co více nabrals, nemá před Bohem ceny, poněvadž je v tom jen tvá vlastní vůle, ne ale vůle představeného.“

Pevná vůle láme překážky.

Sv. Stanislav Kostka když byl ochuravěl ve Vídni, učinil slib, že vstoupí do řádu Jesuitů; ale přišly mu v cestu veliké překážky. Vídeňský představený mu přijetí odepřel, dobře věda, žeby k tomu otec nepřivoli. Odebral se tedy do Dillingenu k bl. Petru Kanisiovi, vrchnímu představenému Jesuitů, s prosbou, by jej do řádu přijal; tento ale všelijaké nízké práce vykonávat mu rozkazoval, aby jeho pevnou vůli zkusil. Konečně poslal jej až do Říma, aby tam se o přijetí ucházel. Slabý mladík i této daleké a obtížné cesty se neštítal, ale vezma poutnické roucho a hůl, bez groše a potravy, pěšky dal se na cestu. Když se bratr o tom dověděl, osedlal si koně a chvátal za ním. Již mu byl v zápětí; ale zvláštním dopuštěním Božím koně ocháblí a nechtěli dále, tak že Stanislav unikl mu a dostavil se do Říma, kde sv. František Borgiaš, přijav jej do řádu, splnil horlivou touhu jeho. Jestliž to za příklad, že dobrá pevná vůle mnoho přemůže, slabá i nejmenší překážce ustupuje.

Pracovitost.

Blahoslavený Šimon Lipnický († 1482.), narozen v Lipnici, sedm mil od Krakova, na akademii Krakovské takové činil pokroky, že byl povýšen za doktora filosofie: avšak pokládaje Bohu sloužit za největší moudrost, vstoupil do řádu Bernardinů. Co mu zbývalo času po modlitbě a práci duchovní, vynakládal na domácí i ty nejposlednější práce služebné. Když mu domlouvali, proč se tolik namahá, odvětil: „V hrobě dosti bude času k odpočívání; nyní třeba pracovati pro nebe, neb praví Pán Ježíš: Já musím dělati dílo toho, který mne poslal, dokud je den; přichází noc, kdežto nikdo nemůže dělati.“ (Jan 9, 4.)

Obětování sebe.

Horlivost bohabojného katolického kněze nejvíce se ukazuje v čas nakažlivé nemoci, když i vlastní domácí a přátelé vyhýbají se nemocným, by se nenakazili. Takovou horlivost dokázal i blahoslavený Šimon z Lipnice polské, kněz řádu Bernardinů. Když zuřil mor v Krakově, otevřelo se široké pole pro účinkování jeho blahonosné. Neustále vyhledával nemocné, těšil je

a sv. svátostmi zaopatřoval, rány jim zavazoval a je obsluhoval, až konečně i sám padl za obět morové ráně a r. 1482. zemřel. Umřel pro časnost, ale zajisté živ jest ve věčnosti a požívá hojnou odplatu své obětavosti.

Mlčenlivost.

Blahoslavený Jan z Dukly polské, kde se r. 1414. narodil, byl členem Bernardinů ve Lvově. Vědou nebyl vysoce vzdělán, ale vrozuměl se do veliké moudrosti života, totižto do moudrého užívání jazyka. Mluvil když se modlil, své provinění vyznával a jiné pokorně k dobrému napomínal, a poučoval; ostatně mlčel, často říkávaje: „Kdo má zlý obyčej, že bližního svého pomlouvá a posuzuje, nesnadno dochází spasení.“

Pevná víra.

Když Mohamedáni sdělili císaři, by poslal k nim muže, s kterýmby se hádali o víře, zejména o tajemství sv. Trojice, synoda cařihradská navrhla 24letého mladého kněze učeného, sv. Cyrilla. Když mu to císař oznámil, odpověděl Cyrill: „Rád půjdu bojovati za víru křesťanskou, nebo co je mi sladšího na tom světě, jakož za sv. Trojici třeba umřítí a věčně živ býti?“

Vtipná odpověď.

Když sv. Cyrill, vyslán od synody, by se hádal s Mohamedáuy o učení křesťanskem, přišel do jejich města, spatřil, že na mnohých domech byly namalovány podoby ďáblů. Tak učinili Mohamedáni na dveřích všech křesťanův, tím způsobem posmívajíce se jim, a otázali se Cyrilla: „Filosofe, rozumíš-li těm znamením?“ On ihned odpověděl jim: „Vidím podoby ďáblů na dveřích malované a domnívám se, že v těch domech bydlí křesťané. Ďáblí nemohou přebývati s nimi a běží od nich ven; kde ale na dveřích není toho znamení, tam bydlí ďáblí s těmi, kteří jsou uvnitř.“

Zmařený život.

Podává A. Dostál.

Kolik musí mnohý študent prodělati trampot a útrap, než překoná všechny svízele a strasti a dodělá se nějakého postavení! Pilně by měli rodiče uvažovati, posílajíce syny na dlouhé studie, zdali také v pozdních letech jejich — na vysokých na př. školách — syny své budou moci vydatně podporovati. Nebo kolik študentů nedodělá se kýžené existence, padne na cestě, ztratí odvahu, chuť ku práci, sílu, zdraví!

Měl jsem věrného přítele na studiích. Dokud jsme tlačili gymnasijsní lavice, kde pak jsme pomýšleli na vážné věci! Samý žert a jedna veselost. Přítel můj byl rodičů dosti zámožných, ale statek byl poněkud zadlužen a dostal se do mladých nehospodářských rukou.

Již jsem rok studoval v Praze, když přítel udělal obstojně maturitu. Jakoby rázem přetrhl všechny šprýmy a veselosti. Musil se starati o budoucnost. Nejhůře mu bylo, že v tu dobu ztratil rodiče. Měl úmysl studovati za peníze, jež zdědil po otci a matce.

Musil si voliti nějaký stav. Dávno měl chuť na právníka. Však prý se v Praze protluče jako jiní, dostane kondice a lidské milosrdenství neodumřelo. Ač tedy měl dráhu života vyhlédnutou, přece se radil se mnou. Těžká rada. Peněz že nemá mnoho, věděl jsem dobře, ten aneb onen stav že se mu nelíbí, hádal jsem příliš patrně.

Když ze všech stran jsme uvažovali a počítali léta, stravu, byt, kolejné, když přítel proti všem mým nabídnutím něco namítal a věděl jsem, že neposlechne, umluvili jsme se, že ponecháme záležitost osudu.

„Metejme losy. Jakou dostaneš cedulku, takový stav musíš zvoliti.“
Prisvědčil s úsměvem. „Hodí-li se mně, proč bych nebyl osudu poslušen?“

Vypsal jsem všemožné stavy, které by abiturient mohl voliti, ať již má peněz jako želez, anebo se musí dlouho starati o živobytí při studiích mnohaletých.

Zamíchal jsem a přítel si vytáhl: „Učitel.“

„Gratuluji, pane učitel na vyšší dívčí škole.“

„To neplatí, učitelem nebudu.“

„A proč? Doplníš zkoušky“

„Jsem příliš prudký, prvního kluka bych pro neposlušnost zabil a pak osm let jsem studoval. — Potáhnu znovu.“

„Buďsi, ale teď platí.“

Přítel míchal dlouho cedulkami, hledaje té, která by se mu zalíbila. Posléze vytáhl rozmačkaný papírek.

„Hleďme, nerozlučný učitelův společník a nejvěrnější —“

„Kněz. Ani jím nebudu. Necítím se dosti povoláním a v seminářích je prý zima. Potáhnu do třetice všeho dobrého.“

Rychle sáhl do klobouku, vytáhl lístek, prohlížel na rub a na lic; ale kde nic tu nic. Lístek byl prázdný. Nevím, jakou náhodou se dostal mezi ostatní.

„Nechme toho,“ radil jsem, „okamžik příliš vážný, než abychom lehkomyslně pokoušeli. Vol si dle přání srdce svého, ale pamatuj na všechny okolnosti.“

Přítel o prázdninách změnil úmysl několikrát. Báł se university, musil by mnoho let studovati. Rozhodl se pro hospodářství a za tou také přeciínou odjel do Tábora. Rozloučili jsme se s těžkým srdcem, přejíce si do budoucna mnoho zdaru a štěstí. Ještě jednou jsem se s ním sešel v Praze, kde krátký čas trávil, vracuje se z domova. Tenkrát jsme se viděli naposledy. Začaly se hlásiti boly, přicházely svízely, přítel zakusil mnoho za málo let. Chtěl prorazit, podlehl. V nešťastných dobách ostýchal se mně psáti, čekaje, až nastane příznivější pohoda. Nepřišla. Psal mně tedy, vše vylíčiv, co ho stihlo v krátké době. Podávám dopis s malými jenom změnami:

Drahý příteli.

Za tu dávnou dobu, v níž Ti rozmilý neznámo, jak a kam vedly mě kroky osudu trpkého, jak zmítaly mnou bouře životní, mnoho a mnohokrát chtěl jsem Ti o sobě dáti věděti, k Tobě se utéci jako k příteli pravému a upřímnému, jakého jsem nikde nenalezl — jemuž bych aspoň svěřiti mohl svůj bol a svoje tísně, avšak vždy odvrátila mě od toho trudná vzpomínka, že bych Tě co přítele musil jen zarmoutit a ničím potěšit, kdyžbych pověděl pravdivě o poměrech, v jakých jsem žil a co všeho bylo mně zkoušeti; proto odkládal jsem čas po čase koje se nadějí, že se mi přec polepší, že budu Ti moci o sobě dáti zprávy příznivé i snášel jsem tudíž s trpělivostí nezlomnou sám a sám jen v samotě potichu skrýváje, všecek žal jsem sobě naříkával až po dnes, kdy přec konečně k Tobě, drahý příteli se obracím jak k svému nejupřímnějšímu bratru s prosbou, abys mi odpustil a přijal zas za svého vděčného přítele, jakým býti jsem nepřestal a nikdy nepřestanu. — Sotva bys mi, drahý, uvěřil, jak často na Tebe jsem vzpomínal, jak mnoho o tom přemýšlel, zes šťastný ve svém žití, ve svém povolání. — Myslívám si a toužím, kdyby bylo mně popřáno aspoň jeden den dlít pospolu, jak mnoho bychom si pověděli o skutečném životě, zašlých dobách minulých — však nelze a proto svěřím vše péru. — Velmi nerad, avšak zmíním se přec ovšem jen krátce, co se mnou se dělo. —

Že v Táboře vystoupil jsem z hospodářského ústavu, víš, a odtud počíná doba mých útrap, o nichž až posud jsem mlčel. — Všecek rozerván dlouhými úvahami do budoucnosti, co počnu, odhodlal jsem se konečně, že budu studovati opět práva. — Rok jsem ovšem měl již ztracený a času, který mi do zápisu na universitě zbýval, použil jsem k tomu, abych zkusil v kanceláři pracovat. —

Na žádost přijat jsem byl hned v Táboře nejprv k okresnímu, pak ku krajskému soudu — to trvalo čtvrt roku — pak dostal jsem místo v advokátní kanceláři a tu jsa na sebe odkázán, neboť z domova, kde již tehdy byl ten nejhorší nepořádek, nedostával jsem ničeho a musil jsem všecko živohtí, studie, kolejně poznámky ze svého, co velmi těžce jsem vydržel, vybývati — celý den v namahavé práci, noc pak teprv k studiím jsem obětoval. — Tak trápil jsem se až do září minulého roku, kdy konečně síly mé namaháním podkopané ochábyly tak, že onemocněv musil jsem od práce ustát a stonal jsem těžce plných 10 neděl z lůžka nepostav — tehdy nedoufal jsem, že vícekrát se pozdravím, neboť jsem hrozně kašlal krev — lépe snad by se mi stalo, přišlyt doby ještě horší. — Z Tábora, kde je drsný vzduch, radili mi lékaři, abych odejel jinam, kde příznivěji a tu musil jsem se ohlížeti po přátelích. — K nim tedy jsem se uchýlil a co tam jsem přetrpěl, kdybych jen trochu Ti vyprávěl, sejal bys ruce k nebi a pomyslí, že jsem za živa mučenníkem — nejen že nemoc zlá se mně v domácnosti nepořádně více horšila — tam zkoušel jsem i co nejhoršího — hlad a suchý chléb byl mi pravou pochoutkou a holý brambor celou výživou. Peněz na cestu jsem neměl — lidé ostatní mně zcela byli neznámi — až konečně známá jakás paní z Tábora mi 15 zl., o něž jsem ji v nejhorší bídě prosil, zaslala, a s těmi jel jsem k svým přátelům a tam pobyl až do nedávna, pozdravuje se na venkovském vzduchu též při velmi skrovném zaopatření tuze pomalu — o ti přátelé! — u nich co musil jsem překousnout, toho do smrti nezapomenu. — Jak často vzpomínal jsem na ť maminku, na rodiče, kdybych byl říci mohl — půjdu domů ku svým vlastním! — však marně — jen trpět a trpět bylo mně a je souzeno. — Statek náš v dubnu t. r. prodán pod poloviční cenu, takže více lidí a dětí o značnou část peněz — já o poslední groš přišel. Posléze v polovici t. m. odhodlal jsem se do Prahy hledati živobytí — hledat služby, ku kterému cíli sehnal jsem, vlastně vyžebal po těch přátelích s náramnými obtížemi asi 20 zl. Hned po příjezdu hlásil jsem se u zem. finančního ředitelství, slíbeno mně místo, ale musím prý vyčkat dobu nejméně 2 měsíců a při té službě mohu, jak mi pan rada řekl dobře studium práv dokončiti. — Však kde a odkud vezmu ubohý na 2 měsíce živobytí k tomu při dost mizerné stravě? Zpět k přátelům nepojedu; kdybych měl tu zahynouti — domova nikde nemám, jsem opuštěný, osamělý zcela. — Hleď, drahý příteli, tak smutné poměry musím Ti sdělit, jak úzko a teskno mi při tom nevypovím. — Toť hrozný můj boj a zápas, že volil jsem povolání, jež pevné opory vyžaduje, kteréž však již 3 roky postrádám — a k tomu ještě ta nešťastná nemoc — to nebýt, byl bych něčeho podobného nezakusil. Však ne každý o tom ví, skryl jsem vše, jak moh', jen Tobě, drahý, pravím vše opravdově jako svému pravému příteli, který zná sdíletí nejen radost ale i žal a stesk hlodajícího utrpení. — Leč zvítězím snad přec, že po dlouhých útrapách pojištěnu budu míti již za krátko budoucnost jen dej, dobrotivý Bože, abych dobu, již musím vyčkat, nějak přebyl. V tom jsem ještě ve velkých nesnázích.

Tak a podobně hořekoval jenom ještě v jednom dopise, o mnoho kratším a zoufalejším. Přestal doufati, ztratil se z Prahy, a za čtyry neděle přinášel venkovský list ve východních Čechách kratičkou noticku :

„V N . . . ské nemocnici z e m ř e l toho a toho nadějný právník N. N. tuberkulemi plic. Budiž mu lehká země. Byl horlivým vlastencem, upřímným druhem a t. d.“

Kolik zmařeno týmže způsobem mladých životů? Utonou a vody zapomenutí se zavrou za nimi.

Jezuité a kresličí do zábavných listů.

Nedávno zemřel generál řádu tovaryšstva Ježíšova P. Petr Beckx v neobyčejném věku 92 let. Byl to muž ducha velmi vznešeného, vysoce vzdělaného a života takměř svatého. I nepřátelé jezuitů, pokud jej blíže seznali,

velice si ho vážili. Rodem byl z Belgie, z rodičů chudých. Roku 1819. přijat byl co 24letý mladík do řádu a r. 1853. stal se generálem jeho. Za jeho řízení rozmnožil se řád ze 4000 na 10000 členů, roztroušených po všem světě. Není snad kraje, aby tam nepůsobil buď co kněz, kazatel, učitel aneb missionář syn sv. Ignáce z Loyoly. A není v katolické Církvi řádu, jenž by tolik nepřátel měl, jako řád, jenž nese jméno našeho Vykupitele. Proto bylo i mistru jeho P. Beckxovi suáseti všecka protiventství učňů jeho, jmenovitě v poslední době vlády italské.

Hned rok po jeho volbě za generála započalo pronásledování Jezuitův. Roku 1854. vyháněni byli ze Španěl, 1859 a 1860 z Itálie, 1866 z Benátska, 1868 opět ze Španěl, 1872 z Německa. Mezi tím byli vražděni i v Syrii, někteří i na stupních oltářů; ať pomlčíme o tom, kterak od domu k domu honěni byli ve Švýcarsku, Francii, Belgii a v Německu. Čím však více pronásledováni byli Jezuité v Evropě, tím více šířili se v jiných dílech světa. Roku 1854 založeny byly missie jezuitské ve skulních horách sev. Ameriky, 1859 v Bengálsku a v Indii, 1862 v Číně a dále v Cařihradě, Brasilii, Mexiku, Peru, Ecuadoru, Australii a j. V Číně bylo v posledních letech mnoho jezuitů umučeno. Čím více byli pronásledováni, tím více se šířili. Krev mučedníků byla semenem nových členů. Zajímavo jest zvědět, kterak pověstné obrázkové listy, ku př. „Floh“ naproti jezuitům si počínaly. Kdysi jel nejlepší kreslič listu „Floh“ náš krajan (I) Klíč po železnici. Na proti němu seděl jakýsi kněz. Po delším hovoru seznal Klíč, že mluvil s opravdovým jezuitou. A tu dal se do vypravování zvláštní příhody. — Pomyslete si — pravil Klíč, — nedávno bylo mi uloženo, abych pro „Floh“ vykreslil pravou podobiznu generála Jesuitů P. Beckxa. Mohl jsem si po celé Vídni nohy uběhati po jeho fotografii, nenašel jsem jí. I nakreslil jsem na Bůh zdař postavu muže vychrtlého, velikého, s očima plachýma atd. Všecky vídeňské listy chválily obraz jako mistrný. Tu náhoda přinesla mi do ruky pravou fotografii P. Beckxa. A tu vidím: velmi srdečnou, dobromyslnou, skoro plnou tvář. Tu vidíte, jak to u nás chodí! — Tak přiznal se sám Klíč. K politování jest to ubohé polovzdělané publikum, jež ovšem hraje si na náramně vzdělané, a jež od novinářů a kresličů co nejhanebněji bývá podváděno.

O španělské inkvisici, aneb antisemitismus u věku 15. a 16.

(Pokračování.)

V našich českých časopisech a knihách velmi často zmínka se činí o řádění inkvisice naproti sektě Waldensův u věku 13. a 17. v jižní Francii a Piemontsku. Četli jsme kdysi v knize od Tomička sepsané pověstnou lež, že prý kněží dominikánští katolickým vojínům, tázajícím se, podle čeho rozezná se katolík od bludaře? dali odpověď tu: bijte na pořad, však Bůh pravé katolíky sám bude chránit! Nyní sami protestanti doznávají, že sekta waldenská byla tehdy tím, čím dnes jest sociální demokracie v Německu, petrolejnici ve Francii a nihilisté v Rusku, byla to slovem sekta sociálně revoluční, která veřejný klid hrubě porušovala a proti níž katolíci pouze se bránili. Angličan dr. Melia nazval domnělé „ukrutnosti“ katolíků naproti waldenským protestantům r. 1645. drzým utrhačstvím. Podle protestantských legend bylo prý roku tohoto povražděno 4000 protestantů; opravdu ale padlo jich ve všech bojích sotva několik set.

A kdo byl hlavním původcem všech lží o španělské inkvisici? Jako obyčejně: odpadlý kněz. Taký bývá osud všech odpadlíků, že čím hloub v nepravosti klesají, tím více i pravdu nenávidí. Takým knězem byl Lorente, naroz. ze šlechtické rodiny španělské r. 1756. † 1823. Byl knězem

jak se říká svobodomyšlným a ctižádostivým, jenž záhy upadnul do rukou zednářů a později francouzských revolucionářů a jenž vlast svou Francouzům zradil, církevní statky zabral a při tom 11 milionů zpronevěřil. Musil proto jako velezrádce r. 1814 utéci do Paříže, kdež dostalo se mu podpory u zednářů a kdež začal psáti nemravné romány a při tom též sepsal (t. j. selhal) dějiny španělské inkvisice a vydal politické obrazy papežův. Spisy tohoto odpadlíka, velezrádce a lháře jsou do dneška zdrojem přemnohých svobodomyšlníků a zarytých nepřátel Církve — o ukrutnostech španělské inkvisice. Zatím jest ode mnohých spisovatelů dokázáno, kterak hanebně Llorente lhal, čehož ale mnozí svobodomyšlníci si nevšimají. Který pak pes pustí z drápů tak mastnou kost, jakou jest španělská inkvisice! Podávejme mu chléb a mléko pravdy, on se toho ani netkne, nýbrž bude na smradlavé kosti hrýzti chutě dále.

Nejdůkladněji vyvrátil lháře slovatný Hefele, jenž odvolává se na řádění knížat protestantských naproti katolíkům podle pověstné zásady: „čí kraj, toho jest i víra,“ dokázal, že mnohem více bývali pronásledováni katolíci mezi protestanty, nežli tito mezi oněmi a že inkvisice stíhala nejen tvrdohlavé kacíře, nýbrž i rouhače, cizoložníky, vrahy, buřiče, lichváře a podloudníky. Nebyli tedy všickni odsouzeni a odpraveni pro víru, nýbrž velmi zhusta pro krvavé zločiny. Llorente vypravuje, že za řízení inkvisice vykřičeným Torquemadou r. 1481 jedině v Seville ve Španělsku odpraveno bylo 2000 osob. Nyní ale je dokázáno, že toho roku Torquemada u inkvisice ještě ani nebyl. Llorente vypravuje dále, že r. 1486 12. února v Toledo bylo inkvisicí 750 osob upáleno. Nyní je zjištěno, že z těchto 750 ani jediný nebyl popraven, nýbrž všickni odsouzeni byli pouze k mírnému pokání. Llorente píše, že 2. dubna hned na to v tomtéž městě upáleno bylo 900 lidí, — v skutečnosti ale ani jediný člověk popraven nebyl. Při všech inkvisičních soudech bylo jich poměrně velmi málo odsouzeno ku ztrátě hrdla.

Mnozí — i naši — spisovatelé rádi vyličují ty hrozné inkvisiční mučírny, avšak Hefele na základě historických listin dokazuje, že soudní líčení u inkvisice bývalo velmi mírné, že nedělo se v těch hrozných podzemních klenbách, jako jinde a že obžalovaný směl býti pouze jednou mučen. Pověstný pytel Sanbenito, roucho, do něhož prý odsouzenci ku věčné haubě oblačení byli, ve Španělsku a Itálii nebýval a do dneška není ničím jiným, nežli rouchem kajicnosti, rouchem smutku, jež v zemích těch i lidé ctihodní a vznešení časem nosí. Tak se dělo i za časů Krista Pána.

Kdož by z románů a novin neznal hrozné slovo: „Auto da fé.“ Mnozí představují si slovem tím ohromný kotel, naplněný olovem, smolou, sírou, olejem a pod. — (petrolej tedy ještě neznali) — pod nímž mniši rozpalovali hranice dříví a do něhož házeli se kacíři, „mučenníci za pravdu!“ Mnozí slovo to odvozují od: auto da fé = feu = oheň; v skutku ale pochází z latinského: actus fidei, jež nepozůstávalo v pálení a vraždění, nýbrž v soudním výroku, že X. aneb Y. propustí se z obžaloby, aneb že kajicník s Církví se opět smířil. Byl to tedy jakýsi čin, čili skutek víry, španělsky autodafé. Při takových autodafé nehořelo pranic jiného, nežli svíčka, kterouž kajicník musil nésti v rukou na znamení nabyté opět víry — tedy nebyl to žádný kotel s olejem, smolou a sírou, jak se v novinách a knihách dosud lze.

Naše N. L. podle vzoru listů lžiliberálních nazvaly nedávno ještě inkvisitora Petra Arbuesa mužem krve, jež prý Církev katolická ke všemu ještě za svatého prohlásila. A chce-li dnes někdo jméno hrozné vysloviti, potřebuje pouze zkríknoti: Petr Arbues a všechny liberální děti dostanou z toho padoucí nemoc. Slovatný malíř Kaulbach namaloval historický (!) obraz, na němž kacířská rodina na smrt odsouzená k nebi pohlíží s výrazy téměř andělskými. Vedle této stojí Arbues se svými mnichy, kteří vesměs vypadají jako vtělení ďáblů, jako tygři. Obraz tento byl v letech sedmdesátých vystaven v Lipsku s nápisem: Petr Arbues z Epila, velký inkvisitor jezuitů! — Komické při tom je, že mistr Kaulbach a lipští arauzéři výstavy

zapomněli podívati se do konverzačního slovníku, kdež byli by se dočtli, že Arbues zemřel r. 1485, tedy skoro o sto let dříve, nežli sv. Ignác z Lojoly řád jezuitů založil. Aby pak německá věda a umění před světem ještě více byly blamovány, spáchal jakýsi Eberh. Zirngiebl knížečku na obranu Kaulbachova obrazu. Naproti tomu se strany katolické napsána byla jiná knížečka: „Mučenníci protestantské nesnášenlivosti u přirovnání ku španělské inkvisici“, v níž číslicemi dokázáno bylo, že protestanti ku př. jen v Anglii mnohem více katolíků pro víru ku smrti odsoudili, nežli španělská inkvisice za všechna století.

O Petru Arbuesovi napsal jakýsi protestantský historik (!) v knize pro knihovny školní určené, že veliký inkvizitor Arbues, jež Pius IX. za svatého prohlásil, mnoho tisíc lidí v mučírňách mučil a upálil.

Profesor Schlottmann na universitě Hallské a kollega jeho Jakobi nazvali sv. mučenníka Petra Arbuesa mužem krve, lidobijcem, atd. Avšak jezuita P. Bauer (Stim. M. v. L.) učinil provolání obsahu toho: „Arbues nastoupil hodnost velikého inkvizitora aragonského dne 19. září 1484 a byl dne 14. září 1485 od Židů zavražděn. Za celý tento čas není zaznamenána ani jediná poprava! — Jakým tedy právem házejí pánové profesoři slovy: muž krve, lidobijce kolem sebe? Nechtě tedy dokážou opak toho, co já tvrdím. Mohou-li z historických zdrojů — nikoliv ze lhářských pamfletů — dokázati, že P. Arbues kdy člověka zabil, aneb zabítí dal, tedy my veřejně odvoláme, pakli že sami zavážou se, že i oni případně své odvolání vlastnoručně stvrdí.

Od té doby minuly již skoro dvě leta a páni profesoři ani muk, ani nehlesli. Načež P. Bauer pány laskavě připomenul: Vyzvali jsme je, aby dokázali, že blah. P. Arbues byt jen jediného člověka na smrt odsoudil. Zaslali jsme provolání naše osobně a vlastnoručně. Pan Schlottmann uznal však za lepší: mlčeti. Že p. profesor omyl svůj mlčky doznává, je sice hezké, avšak hezčí bylo by a poctivější, kdyby lživá nařknutí veřejně odvolal.

Odvolání toho dosud neučinil.

Petr Arbues mužem byl života svatého. Lid vzdával mu hned po jeho mučnické smrti v roku 43. počtu světce. O jeho svatořečení vyjednávalo se již roku 1490 co nejpečlivěji. Teprv Pius IX. jej blahorečil. Ačkoliv tedy pouze 43 let čítal, nazývají jej protestanti krvežíznivým starcem, katanem mnoha tisíců.“ Petrem Arbuesem se věda a umění německé nesmírně učinily — směšnými.

De mortuis nil nisi bene

aneb

P o t r e s t a n á z b ě s t l o s t u h r o b u .

Sděluje Jan Vaníček, farář Turkovický.

Přemnoho nalezáme v ústech lidu a v knihách národů důsivých vypravování o nočních hřbitovních výjevech a strašivých scénách. Nechceme a nebudeme takové mnohými za vylhané vyhlášené ani podceňovati aniž budeme úplně a zcela všemu víru příkládati, nebo v čem by se na světě nepřekoreňovalo, ale to, co zde povíme, zakládá se na pravdě a skutečné události.

Náš vojenský velitel, general z K., — tak vypravuje vyšší důstojník hrabě G. — byl tělem, duší voják; povýšiv se v mnohých válkách k vysokým hodnostem, setrval dlouho, ač již stár a churav ve vojště, a byl krutou metlou každému vojínu i nižšímu i celému sboru důstojnickému. Konečně dnou přinucen odešel na odpočinek a zemřel na svém statku, byv nápotom po přání svém v hrobce v zámeckém parku pohřben. Po jeho smrti byl velkostatek dědici prodán a vešel v držení soudruha našeho, hr. z B., bývalého důstojníka rytmistra našeho pluku. Anto zámek byl jen něco málo hodiny

od města naší posádky vzdálen; navštěvovali jsme častěji přítele a zažili u něho mnohých utěšených dnů a večerů. Jednou za podzimního večera byli jsme opět pohromadě v hořením sále starobylého zámku a večer ten byl obzvlášť příjemný co do hovoru, šprýmu a všelikých žertů.

Tu najednou povstane jeden z mladších druhů a ukazuje na stěnu na obrazy bývalých pánů, prohodí několik sarkastických poznámek o nejposlednějším z nich, bývalém to našem veliteli, a vzkřikne: Připijme mu též za to, že už není naším tryznitelem. — Co pronešeno, vykonáno, avšak přispítek ten zavalil podnět k mnohým nemilým reminiscencím z dob minulých. Bočné upomínky rozpoutaly hněv a vášeň, hanlivé řeči za bývalým přísným velitelem dostoupily té výše, že konečně jeden z našinců učinil ten smělý návrh, abychom společně všichni šli do parku k hrobu jeho a povolali mu tam: „Pereat“

Hostitel náš divně na vše to počínání hleděl, nechtěje se spolu zúčastniti, i já jsem se zhrozil, ale obávaje se opovržení a výsměchu, uchopil jsem též sklenici a tak jsme se všichni vyhrnuli ven do zahrady přímo k hrobce. Bylo jasno jak ve dne — měsíc byl v úplňku. Přišedše k pomníku, postavili jsme se kruhem a sotva tu stojíme, již jeden z nejzuřivějších povolává: Hřímavé Pereat našemu tryzniteli, generalu z K. — Avšak v tomtéž okamžení téměř uprostřed nás rozlehla se hromová rána; jako na povel upustiti jsme všichni sklenice od úst k zemi a zároveň v téže době vešel měsíc za šedé mraky; my tu stáli jako němí ve tmě, nikdo nebyl slova mocen. —

Po chvíli vyjde měsíc z úkrytu mraku, objasňuje vše kolem nás a my pátrajíce sem i tam, ničeho a nikoho nenalezáme, kdoby byl snad nás po plašiti chtěl. —

Mlčky vrátili jsme se do zámku a že bylo konec hovoru a rozmaru, snadno uhadnouti; přepodivně naladěni vrátili jsme se domů. Druhý den, že byla neděle, dostavili jsme se po polednách opět všichni do zámku, nemožouce se dočkati, vyslechnouti, co as příčinou bylo našeho nočního poděšení. Hostitel náš dosud noční scénou mocně dojat, zdál se přemýšleti o tom, že neměl připustiti onu smělou odvážlivost, my pak všichni byli jsme taktéž zaražení, malomluvní. — Z této nepříjemné situace vysvobodil nás pojednou sluha domu a zároveň zahradník, který všed do síně a pokloniv se, oznámil, že dnes ráno našel mramorový pomník Excellenc pána středem veskrz puklý. — I zůstali jsme všichni jako omráčení — byla to náhoda, či prst a trest Boží?

Tak vypravoval důstojník, my pak k tomu dokládáme: Nežertuj s posvátnými věcmi, a pamatuj, že pravda, co říkali naši staří: „De mortuis nil nisi bene.“

Čím je kříž svatý.

Kříž jest naděje křesťanův.
Kříž vzkříšením zemřelých.
Kříž jest vůdce slepých.
Kříž je cesta bloudících.
Kříž je berla hromých.
Kříž je útěcha chudých.
Kříž je uzdou a skrocením bohatých.
Kříž je ponížení pyšných.
Kříž je metlou zle žijících.
Kříž je vítězství nad zloduchy.
Kříž je přemožení pokašitele (ďábla).
Kříž je pěstounem mládeže.
Kříž jest živitelem chudých.
Kříž jest nadějí ztracených.

Kříž jest kormidlem plavících se.
Kříž přístavem tonoucích.
Kříž je hradbou obležených.
Kříž je otcem sirotků.
Kříž ochrana a obrana vdov.
Kříž je rádce spravedlivých.
Kříž potěšení zarmoucených.
Kříž je ochrana maličkových.
Kříž je hlava (velitel) mužů.
Kříž konec (poslední cíl) starcův.
Kříž je světlem ve tmách sedícím.
Kříž je oslava králů.
Kříž je štít ustavičný.
Kříž je moudrost nemoudrých.

Kříž je svoboda otroků.
 Kříž je věhlas císařův.
 Kříž je zákonem bezbožných.
 Kříž jest věštba proroků.
 Kříž zvěstí apoštolův.
 Kříž je chloubu mučenníkův.
 Kříž je zdrženlivost mnichů.
 Kříž je čistota panen.
 Kříž je radostí kněží.
 Kříž základem Církve.
 Kříž je ochrana oboru zemského.

Kříž chrámů pohanských božitel.
 Kříž modlářství plenitel.
 Kříž je pohoršením židům.
 Kříž zahynutím bezbožných.
 Kříž je síla slabých a mdlých.
 Kříž je lékař nemocných.
 Kříž je očista malomocných.
 Kříž je pokoj šlakem raněných.
 Kříž je chlebem lačných.
 Kříž pramenem žíznivých.
 Kříž nahých oděním.

*Sv. Jan Zlatoústý v homilii o kříži Páně.
 Spisy sv. Otce, III. díl strána 192 vydání v Paříži r. 1546.*

Rozmanitosti.

Kterak se účta k zákonům v továrnách jistých zachovává?
 Náboženství učí nás účtě před zákony, jež vrchnosti duchovní i světské dávají k udržení společenského řádu. Takým zákonem jest i nejnovější zákon živnostenský, jenž byl zajisté k tomu dán, aby přítrž učiněna byla mnohým zlořádům, jež páchaly se se strany některých nesvědomitých továrníků na dělnících ubíráním a zdržováním mzdy spravedlivě zasloužené a prodlužováním doby pracovní. Leč zdá se, jakoby dosud mnozí továrníci zákonů těchto lidumilných nedbali. Jistý brněnský list stěžuje si na hrubé předlužování doby pracovní a uvádí zejména továrny: p. Kafky ve Starém Brně, kde pravidelně od 5 ráno až do 7 hodin večer se pracuje. Ve valchovně Maxa Kohna dělá se od 6 hodin ráno až do 8 večer. Pan Aron Jakub Löw-Beer dává též od 6 ráno do 8 večer pracovati. — Naproti těmto — píše tentýž list — nemůže ovšem továrník solidní, jenž zákonní lhůtu pracovní zachovává, obstáti, a proto vyzývá živnostenské inspektory, aby povinností svých svědomitěji si hleděli.

Ještě horší věci vypravují se z některých továren vídeňských. Čtoucím ty zprávy bezděčně musí namanouti se otázka: kterak lze dělnictvu — obyčejně ženskému — v takých továrnách důstojnost svoji lidskou, ať již nedíme křesťanskou uhájiti, a zdaž má ubohý dělník po celý boží rok alespoň jediného dne, aby cítil se mohl člověkem a křesťanem?

Zákon zapovídá, aby do práce tovární nebraly se děti a uyní po vydání živnostenského zákona dosvědčuje se, že ve prádelnách na jutu pracují děti desíti-, ano i sedmileté.

Že děti tyto nábožensky-mravně odchovány býti nemohou, rozumí se samo sebou.

Kněz Rudolf Eichhorn ve Florisdorfu u Vídně, jenž poměry dělnické (Christliche Social-Reform) popisuje, dokládá, že hrubost, s jakou se s dělníky ženskými v továrně na škrob p. Heřmana Weissa a Comp. blíže Vídně, nakládá, přesahuje všecku míru. Práví: v těchto děvčatech musí nutně poslední zbytek studu vymízet z těch řečí a slov, jaké tovární dohlížitelé k nim mluvívají. — Leč tu není třeba dojížděti teprv do Vídně. Popatřme do kterékoliv továrny u nás a přesvědčíme se, že dozorní personál svým sprostým a spustlým chováním sám nejvíc přičiňuje se, aby poslední zbytek víry a studu z dělníků vymizel. Pak divme se, že z továren hrne se na společnost lidskou tolik spustlosti a vzpoury.

* * *

Lutherův úsudek o mši svaté. Zajímavo jest v době naší, kdy tolik bohaprázdných útržek a rouhačných urážek z tábora protestantův na nejsv. Oběť N. Z. metáno, čísti: co a jak soudil praotec negativního (záporného) náboženství o mši svaté.

„Jest tedy mše dle své podstaty vlastně jen to, co se slovy Kristovými: Vezměte a jezte atd. vyslovuje. Jakoby řekl: Ejhle, o hříšníci a zatracenci,

z pouhé čisté lásky, jakou tě miluji dle vůle otce milosrdenství, slibuji tobě slovy těmito přes všechnu nehodnost a bezzáslužnost tvou odpuštění všech hříchův tvých a život věčný. A abys do konce jistotu měl o tomto mém neodvolatelném zaslíbení, tělo své vydám a krev svou vyleji, chtěje tak touto smrtí svou ztvrditi úmluvu svou, ano obě tobě na znamení a památku této úmluvy zanechávám. Což když budeš slaviti, mne nechať jsi pamětliv, tuto mou lásku a štědrotu opěvu, chválu a díky vzdávej. (Jak katolické to myšlenky!)

Z čehož patrně, že k hodnému sloužení mše svatá nic jiného tak žádoucí, jako víry, která se důvěrně na toto zaslíbení Kristovo spolehá, neb Kristus ve svých slibech věrný, víry třeba, která nemá pochybnosti, že tato nesmírná dobrodlní obdrží. K této víře hnedky a samovolně přidá se to nejsladší rozrušení srdce (*dulcissimus affectus cordis*), kterýmž rozšíří a rozolní se duch člověka (to jest ona láska, Duchem svatým skrze víru v Krista nám daná), tak že vytrzen a spojen s Kristem, tímto tak dobrotivým a štědrým odkazem, stává se zcela jiným a novým člověkem. — Kdož by se tu v sladkých nerozplýval slzách? Kdož by v tomto radostném opojení nechtěl ducha vypustiti, když jen nezvratnou věrou jest přesvědčen, že toto nevystihlé zaslíbení i na něho se vztahuje? — Jak by mohl nemilovati tak velikého dobrodělce, který nehodnému a daleko něco jiného zasluhujícímu takové bohatství a dědictví věčné ve své předstihující lásce obětuje (offert), slibuje a daruje?“ — — —

To jsou slova Lutherova o mši sv. (de captiv. Babyl. opp. ed. Jen. II. 279.) který, ač později potřebu mše sv. a svátost její upírá, nicméně odsuzuje tak sám fanatické výroky nedávno vyšlého katechismu luteránského, v němž mše svatá „zatrac . . . modlářstvím“ se nazývá — a rovněž fanatické tvrzení Dra Matyáše Iloë evang. ruční knížky, kde se mše svatá Maozym slove a tvrdí, že výmyslem jest Antikristovým.

V. Bosáček.

*

Kterak jsou katolíci v Londýně zbožnými. Pobožnosti jejich jsou o mnoho delší, nežli u nás. Obyčejně od 7. hod. ráno až do 9 a půl 10. hod. večer. Skoro ve všech katolických kostelích koná se v osm hod. večer pobožnost křížové cesty. V předu nese se kříž, za nímž kráčejí ministranti se svícemi, za těmito kněz, jenž křížovou cestu se modlí. Se stejnou vroucností slaví se tam 40tihodinná pobožnost. Velebná svátost zůstává vystavena po celou noc, před níž podle pořádku lidé se modlí, panny závoji zastřeny. Oltář kolkolem okrášlen je pravou zahradou květin. Svíci a plamenů plynových, je bezčetně. Bývá zde světleji, nežli za dne. Chrámy jsou přeplněny. Tak modlí se katolíci v protestantském městě, jež největší je na celé zeměkouli.

* * *

Místo narození Matky Boží nalezeno. Kněz Simon Stok píše z Palestiny do Bavor: Blahoslavená Anna Kat. Emerich ve svých viděních naznačila místo narození Matky Boží. Pátralo se podle něho a našlo se, blíže Nazaretu na svahu výšiny mezi údolím Nazaretským a Zabulonským, nedaleko cesty, jež vede z Nazaretu do Sephoris. Neklamným znamením je „sluje“ jež — podle slov Anny Kat. Emerich — od rodného domku Panny Marie k Nazaretu vede. Jsou na tom místě teď dvě zahrady, z nichž jedna byla majitelem Turkem Františkánům darována. Druhá, na níž rostou nejkrásnější rajská jablka, oranže a citrony, dosud náleží bohatému Turku.

Obsah „Obrany víry“:

Soudcové Pána Ježíše. — Methodějský podvod. — Slovanské obrázky. — (Příklady ze života Svatých a světic slovanských.) Kreslí: Fr. V. Sasinek. — Zmařený život. (Podává A. Dostál.) — Jesuité a kresličí do zábavných listů. — O španělské inkvizici u věku 15. a 16. — De mortuis nil nisi bene, aneb „Potrestaná zběsilost u hrobu.“ (Sděluje Jan Vaniček, farář Turkovický.) Čím je kříž svatý. — Rozmanitosti.

Nakladatel, vydavatel a odpovědný redaktor: PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolickým

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl., 100 za 4 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, redakce na Vyšehradě č. 69.

Dvanáct trnů v koruně Matky Boží.*)

Putujme na horu Kalvářskou, majíce za společnici mučennickou Matku Boží. Pozorujme tento keř z kořene Jesse, jak jest zárem nevýslovné bolesti vypráhly všechen. Naslouchejme, kterak puklé toto srdce vzdychá: Vypráhla jako střepina síla má.“ Ž. 21, 16.

Vypráhla síla má, stěžuje Rodička Boží. Síla má vypráhla, t. j. síla těla Ježíše mého, tělo Jeho vypráhlo, plné sladkostí, se všech stran zbodané. Což jest vytrpěla Panna nejsvětější při tomto pohledu, kdož by byl s to vypraviti? Srdce její pronikl meč.

Meč pronikl srdce její, a to z příčin přemnohých; ale netoliko, že vnikl meč v srdce její, ale prohnal je se všech stran, neboť nikdy nebylo lásky podobné té lásce, jakou milovala Matka Boží Jednorozeného Syna svého. A jak byla milovala Pána Ježíše? Vždyť byl jejím Synem pravdivěji a skutečněji, nežli jsou synové a dcery matek pozemských syny jejich a dcerami. On byl jejím výlučně, neboť neměl Kristus Pán Otce pozemského, alébrž matku jediné. Ona byla Jeho matkou a On všechen jejím Synem. S touto láskou k Jedináčku jejímu spojila se v jednu horoucí a nevýslovnou lásku její preveliká láska k Bohu, neboť Syn její byl Bůh-člověk v jedné Osobě Božské. Žár lásky Marie Pán byl tedy bezměrný, neboť není dáno nižádnému, aby jí vypravil, jediné Synu Božímu samému. Čím větší však byla její láska, tím větší byla bolest její nad utrpením Syna jejího. Ano ona trpěla s outřpností svou více, nežli kdyby byla trpěla mučennictví za Syna svého. Umřítí za Krista Pána bylo by jí bylo radostí velikou, viděti ale mučennictví Jeho bylo jí hořkostí a trpkostí větší, nežli smrt. Hořela Matička světější, jako keř na hoře Horeb, horkostí bolestí své, hořela ale neshořela. Byloť to znamení veliké a zázračné, že jsouc oblečena sluncem utrpení Syna svého, hořela, ale neshořela, t. j. že neskonale víc trpěla, nežli mučennictví nad mučennictví, a přece na živu zachována byla. Poblédneme nyní na korunu bolestné Matičky své! Není to koruna dvanácti hvězd, ale trnů dvanácti.

1. Prvý trn, jenž jí v srdce bodal, byla její nevýslovná láska k Synáčku jejímu, neboť podle velikosti lásky její byla i bolest její veliká nad útrapami hynoucího miláčka jejího.

*) Vyňatek z „Mariale“ Arnošta z Pardubic, vyd. kan. Lenzem, str. 122.

2. Druhý trn bodající v srdce Panny Marie, byly hrůzy umučení, jež uchystaly katané na Syna jejího. „O Panovnice má nejmilosrdnější, dí zde sv. Auselm, co mám říci, jaké prameny slz tekly jsou z tvých očí nejstydlivějších, když jsi na své oči viděla, kterak jediný, nevinný Syn tvůj jest bičován, ubíjen, a kterak se tělo z těla tvého od bezbožných ukrutně odsekává.

3. Třetí trn bodající srdce Panny Marie byla nesnesitelná a nevypravitelná bolest, kterou trpěl její Syn. Tato bolest Synova se valila k srdci nejlaskavější Matičky Boží, a jako nebylo bolesti podobné, jako kterouž trpěl její Syn, tak také nebylo bolu většího nad ten, kterýž trpěla spolu s Ním soutrpitelka panenská Matka Maria.

4. Čtvrtý trn bodající v srdce Panny Marie byla nevinność Synáčka jejího. Nikdo zajisté nad ní nepoznal více Syna Božího, jak ona. Třiatřiceti let nad ním bděla, třiatřiceti let na Něho hleděla. Nic jí nebylo tajno co podnikal, jako ten nejčistší křišťál, a nad ten čistější byla duše jeho, všechna nevinná, všechna svatá, a všechna dokonalá, a hle teď visí na kříži její nevinný, neskonale svatý, neskonale čistý její Syn. Čím déle obcování měla s Panem Ježíšem, naše bolestná Hrdlička, Panenská Matička Maria, tím více se rozvíjela před zrakem jejím svatost Synáčka jejího, a ona dobře věděla, že nikdy toho nebude, aby vystibla nevinność a svatost Synáčka svého, a naproti tomu patřila na bezednou zlobu, závist a nenávisť židů! Zajisté že jest outrpnost naše s tím, kdož nespravedlivě trpí, tím větší, čím okázalejší jest nevinność jeho, a čím větší jest trpělivost jeho. A tím větší jest bol náš, když vidíme, že tentýž nevinný člověk jest pronásledován a trápen zlobou a ukrutností zvířecí. Nevinný Synáček nevinné Matičky Boží byl však trápen zlobou a ukrutností více nežli zvířecí.

5. Pátý trn bodající v srdce Panny Marie nejsvětější, byla ta spousta příhan a výsměchu, jimiž zasypávali krutí židé ubohého, mroucího Synáčka jejího. Předobrá Matička Boží slyšela všecky tyto příhany, výsměchy a posměchy necitelných a ukrutných nepřátel Syna svého, a všecka hanlivá, výsměšná slova a posměšná bodala mateřské srdce její.

6. Šestý trn bodající srdce Panny Marie nejsvětější byl žalostivý hlas Synáčka jejího: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?“ Panna nejsvětější věděla předobře, že umírající Synáček její není skutečně a v pravdě od Boha opuštěn. Věděla předobře, že její Syn jest Bůh-člověk v jedné a to Božské Osobě; věděla, že jest Božství Syna jejího s tělem i s duší Jeho nerozvížitelně spojeno; ona věděla, že Osoby Božské se liší od sebe, ale nikoliv že nejsou od sebe odděleny, ona věděla, že není Otec tentýž jako Syn a Duch sv., ale že jsou totéž; ona věděla, co jest řekl její Syn: „Já a Otec jedno jsme“. I bylo jí zajisté předobře známo učení přijatého Syna jejího Jana Miláčka: „Tři jsou, kteří svědectví vydávají na nebi, Otec, Slovo a Duch svatý, a ti tři jedno jsou.“ Ale Matička přesvatá také věděla: že Syn její, ač nemohl býti opuštěn od Boha, o své vůli tuto opuštěnost trpí, a hrůzy její cítí, a proto želá s Ním a úpí Matka Panenská.

7. Sedmý trn bodající srdce Matky Boží, bylo slovo Pána Ježíše samého, když jí s kříže dával Jana Miláčka za sebe, Jednorozeného Syna jejího. Sv. Bernard dí: „Zda nebylo více nežli meč slovo: Ženo, hle syn tvůj? Jan se ti dává za Ježíše, učenník za mistra, sluha za Pána, pouhý člověk za pravého Boha, syn Zebedeův, za Syna Božího. Ovšem, že matička nejsvětější věděla o velikém významu slov poslední vůli Svou vyslovujícího Syna svého. Ona věděla: že mluví Synáček její onu ženu, o níž On sám v ráji mluvil, řka: Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, mezi semenem tvým a semenem jejím, ona potře hlavu tvou, a ty budeš činiti úklady patě její.“ Gen. 3, 15. Řekl jí tedy její dokonávající Syn: Hle Matko má, teď se naplnilo, co jsem o tobě v ráji vypověděl. Tys potřela hlavu hadu pekelnému. Avšak budeš ji potírati i v synech svých, a ty tobě v Janovi odporučím. Ohlásil tedy Syn

Boží v bolestném okamžení tomto převelikou moc a slávu Panenské Matky své. Obdržela vykoupené syny z rukou umírajícího Jednorozeného Synáčka svého. Avšak obdrží syny, a ztrácí Neskonalého Syna svého!

8. Osmý trn, bodající srdce Panenské Matky, byl nesnesitelný, veliký hlas: „Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého. Luk. 23, 46. Hlas, jímžto se země otřásla, skály pukaly; hlas, jenž hroby otevřel, do pekel vnikl, mrtvé z hrobů vyvolal, slunce tmou zahalil. Což divu pak, že hlasem tímto velikým opona chrámová se roztrhla, t. j. srdce Panny Marie, že se roztrhlo od svrchu až dolů, kterýmžto srdcem byl zakryt, a v němž byl obvinut chrám těla Kristova.

9. Devátý trn pronikající srdce Matky Boží byla přetrpká smrt, kterážto oddělila Matku od Syna, a tím se meč zdvojnásobil, ano ztrojnásobil. Byla totiž zde trojí smrt. Jedna oddělila Matku od Syna, jejichžto bylo srdce jedno a duše jedna; druhá oddělila duši Synovu od těla jeho; třetí v Matce Boží byla, dělic duši od ducha. Bylať totiž Matka Boží všechna s Bohem spojena, jsouc tak s ním jako jeden duch. Když tedy její Syn vypustil ducha, i ona ztratila svého, zůstala však v ní duše, aby oživovala její tělo.

10. Desátý trn pronikající srdce Matky Boží bylo ono kopí, jež neušetřilo ani mrtvého Syna jejího. Sv. Bernard takto dí: „Jest střelou bázeň Boží, kteráž překonává, láme a ubíjí žádosti těla, aby duch spasen byl. Jest střelou živá řeč Boží a mocná, a dosahuje až do rozdělení duše a ducha, kloubů také i morku v kostech (Žid. 4, 12.). Jest také střelou vyvolanou láska ku Kristu Pánu, kterážto duši Panny Marie netoliko proklála, ale skrze ni prošla, nebo-li ji prohnala, tak že nebylo částky v panenském srdci jejím, ana by byla smrti prosta. Prohnala střela tato srdce její, a přibyla k nám, abychom z plnosti její přijali vsichni.

11. Jedenáctý trn, pronikající srdce Matky Boží, byl: že všechna dobrodiní, jež byl Syn její prokázal lidu, jako na zmar byla přivedena. Božský Syn její že byl zapomenut, zhrzen, a ze společnosti lidské jako zločinec vyvržen, jakož sám dí: „Jako voda vylit jsem“. (Žalm 21, 15.)

12. Dvanáctý trn, pronikající srdce Matky Boží, byla opuštěnost Syna jejího, neboť nikdo z milých Jeho nebyl při něm. Odtud žaluje Pán Ježíš: „Pres tlačil jsem sám, a z národů nebylo muže se mnou.“ Is. 63, 3. Žaluješ Pane Ježíši v pravdě: Nikdo není s tebou z milých tvých, vsichni Tě opustili, když jsi byl jat v zahradě Olivetské. Utekli milí tvoji vsichni. I ti, jímž jsi na hoře Tábor ukázal proměněnou svoji tvář. Viděli roucho Tvé, bílé jako sníh, a jako slunce stkvoucí se Tvoji tvář. Viděli proměnu Tvou, ale nesetřvali. Jenom zdaleka následují Tě Petr a Jan, a na té cestě Tě ještě Petr zapírá! Pravdu máš, Pane náš, není muže, jenž by byl s Tebou; ale jest s tebou žena jedna. Vždyť na ni myslíš přede vším, jest to bolestná Matka Tvá. Jest oděna sluncem palčivým nevýslovné útrpnosti své s Tebou, umírající Pane náš!

Urvaný, ubitý ode všech opuštěný byl Jedináček Marie Panny. Ona sama měla na přesvaté hlavě své korunu z dvanácti trnů spletenou; jako i Syn její trnovou korunu na hlavě měl. Visel na kříži. Přátel neměl, vsichni ho opustili, a k této opuštěnosti přidává sám ještě opuštěnost od Otce nebeského, aby nám zasloužil, bychom v hodině smrti nebyli opuštěni od Boha. Nic nezbylo Jemu na světě. Byl chud, nevýslovně chud. I roucho vzali Jemu. Jediná mu zbyla nejsvětější Matička, a tu odevzdává Janu Miláčkovi. Toto všecko na mysli majíce porozumíme slovům, jež klademe v ústa bolestné Matce Boží: O vy vsichni, kteříž jdete cestou, pozorujte a vizte, zda-li bolest, jako bolest má?

V z k ř í š e n í.

„Vstav pak Ježíš z mrtvých ráno, první den po sobotě, ukázal se nejprv Marii Magdaleně, z nížto byl vyhnal sedm duchů zljých.“

Marek 16.

Při banebné, pro svět ovšem spasné a pro nebe slavné smrti P. J. přítomno bylo mnoho tisíc lidí. Ve městě o mnoha stech tisíců obyvatelů, k nimž ještě připočísti dlužno do statisíců poutníků ze všech končin světa za příčinou svátků velikonočních, bylo zajisté za onoho času stejně tolik zvědavosti, jako dnes v Paříži aneb Londýně. Z poutníků z jiných zemí příšlých málo který dříve slýchal o Pánu Ježíši, i bylo tudíž nejvyšším kněžím a zákoníkům velmi snadno sehnati několik tisíc všelijaké zevlující, povykující a hulákající roty, jež Pána Ježíše doprovázela na cestě jeho křížové. Poprava tří lidí v jednom dnu, divadlem byla příliš lákavým, než aby chátka lidu nechala si je ujíti. Proto lze si vysvětliti, že na Golgotě při ukřížování Pána Ježíše skoro výhradně přítomni byli jenom nepřátelé jeho.

Kristus umřel na kříži před tváří tisíců lidí.

Mohlo by se tázati, proč prozřetelnost božská nezařídila to stejně tak při vzkříšení Pána Ježíše jako při smrti, aby tu svoláni byli všickni, kteříž pod křížem se mu rouhali, všickni farizeové a zákonníci, a aby, když svědky byli jeho hanby, též svědky se stali jeho slávy? Proč ani jediný z jeho nepřátel nebyl přítomen z mrtvých vstání, ano proč i nejhlavnější svědci, stráž, zemětřesením ode hrobu byla zahrána? Touto nepřítomností nepřátel Krista při vzkříšení byla snad právě příčina nová poskytnuta k novým pochybnostem o poslání a učení Pána Ježíše? Proč ukazoval se Pán Ježíš ženám, jejichž svědectví právnicky nebylo platné, proč pouze apoštolům a učenníkům, proč pouze svým přátelům, jejichž svědectví hned na počátku považováno bylo za podezřelé, ano i falešné? Proč Pán Ježíš hned po svém z mrtvých vstání nechodil opět od místa k místu a neukazoval své rány jako apoštolům, proč nežádal od nich jísti, aby dosvědčil, že tělo jeho je opravdové? Proč opět nekázal své evandélium, proč opět neuzdravoval nemocné, slepé, hluché, chromé, málomocné? Proč nevyháněl zlé duchy a nekřísil z mrtvých?

Všecky tyto otázky zodpověděti lze tím: že toho nebylo již třeba.

Kristus na kříži zvolal: *Dokonáno jest*, a slovy těmito dšlo jeho na světě bylo dokonáno, poslání jeho naplněno. Více nebylo třeba. Kristus z mrtvých vstalý nenáležel již t o m u t o s v ě t u. Všecku svoji moc odevzdal apoštolům a jejich nástupcům. Těm dal právo: Kázati evandélium, učiti národy; dal jim plnou moc křtiti a hříchy odpouštěti. Kdo uvěří apoštolům a bude pokřtěn — pravil Kristus Pán — spasen bude, kdož pak neuvěří, bude zatracen. — Apoštolům dal moc divy činiti: budou ve jménu mém zlé duchy vymítati, cizími jazyky mluvíti, hady bráti a jest-li že by co jedovatého pili, neuškodí jim, na nemocné budou ruce vzkládati. — Jako Otec poslal mne, tak i já posílám vás! —

Kristus Pán dal tedy po smrti své plnou moc apoštolům, v jeho jméně v novém království úřadovati a do této plné moci, abychom slova obyčejného užili po jeho vzkříšení, dokud na zemi ještě dlel, nemínil nikterak zasahovati. Ostatně zloba a zatvrzelost nepřátel Krista byla tak veliká, že by je bylo ani to neobrátilo, kdyby se jim byl po vzkříšení o s o b n ě představil a kdyby jako Tomášovi byl jim dovolil vložití prsty a dlaně do ran jeho. Jest zatvrzelost jistého druhu, (ta totiž proti Duchu svatému), že neobměkčí se podle slov Kristových ani tehdy, kdyby mrtví z hrobů vstávali. A ovšem i mrtví dotvrzovali při smrti Pána Ježíše slova pohanského setníka: v pravdě jest tento synem božím a Židé přece neuvěřili. Kdyby při vzkříšení Pána Ježíše titíž mrtví ještě jednou z hrobů povstávali

a po městě Jerusalémě v palácích velmožů a po ulicích z mrtvých vstání jeho rozblašovali, byli by Židé tomu tak málo, jako při smrti na Golgotě uvěřili. Nevěrci takými, jakými byli zákonníci a fariseové, nepohne žádný zázrak. Kdo za živa tři mrtvé vzkřísil, tomu přece může věřit se, tvrdí-li o sobě, že i sebe sama vzkřísí.

Co měl Pán Ježíš té židovské vinici učiniti více? Po našem lidském rozumu všechny prostředky jeho byly vyčerpány. Již mu na zemi nezbývalo nic více činiti. Proto obmezil se ve své čtyřicetidenní činnosti zde na zemi na nejužší kruh svých přátel, totiž apoštolů a učenníků. S těmi jen obcoval, ty utvrzoval a těm poslední své skutky a slova do srdce uložil. Po svém vzkříšení nenáležel Pán Ježíš více tomuto světu. Neměl s ním nic více co činiti. Založiv svou církev odevzdal ji k řízení Duchem sv., jenž řídí ji viditelnými svými nástroji zde na zemi.

Židé ostatně mohli velmi dobře přesvědčiti se o z mrtvých vstání Pána Ježíše. Byli-li tolik opatrní že opatřiti hrob Pána Ježíše stráží, proč raději nepřišli sami a nepočkali si do třetího dne, splní-li se, co byl o sobě předpověděl. Proč jim zlé svědomí našeptávalo, aby dali mnoho peněz strážníkům, aby tito řekli, že učenníci tělo Pána Ježíše ukradli, když spali? Na lže, klamy a podvody měli ochoty na zbytek, aby však na vlastní oči se přesvědčili, zdaž vskutku Kristus podle slov svých z mrtvých vstal, k tomu neměli ochoty ani dosti málo. Kdyby byli chtěli Krista z mrtvých vstalého upřímně vyhledati, nebyl by se před nimi skrýval.

Jaké naučení z toho pro nás vychází?

Kristus kázal své evaŕgélium všem bez rozdílu — i hříšníkům, avšak zjevoval se po z mrtvých vstání pouze svým přátelům a především kající Magdaleně. Vzkříšení Páně naplnilo zarmoucené jeho přátele největší útěchou. Jen kdo upřímně věří, kdo pravým jest přítelem Krista, nabývá z víry té nejsladší útěchy. Zejména pak kajcníkům Kristus milostí svojí se ukazuje, aby setrvali. Kdo vzkříslen jest ze hrobu hříšců k životu kajcím, tomu Kristus i dnes ještě podivuhodně se zjevuje. Nepřátelé Krista sladkosti jeho víry neznají. Dříve musí hříšník s Kristem umírat, totiž pýše, lakomství a žádosti těla, pak teprv zjeví se mu svojí milostí a přebývá v něm.

A oni — apoštolové po nanebevzetí Pána Ježíše — poklonivše se, navrátili se do Jerusaléma s radostí velikou.

Náš vezdejší Jerusalem nazývá se údolím slzavým. Z údolí tohoto hříšníci často smrti jidášskou utíkají. Kdo však věrným přítelem je Krista, ten i ve všech vezdejších útrapách naplněn bývá útěchou nevýslovnou. Pročež zůstavejme přátely Krista, aby se nám milostí svojí zde na zemi častěji zjevoval a v den soudný aby se nám zjevil co milostivý soudce a co vůdce ze smrti k životu věčnému.

Vyznání bývalého svobodného myslitele.

Leo Taxil čtenářům je znám jakožto organisator a hlava zednářů francouzských, znám též co plodný spisovatel, jenž velikého měl vlivu na dospívající mládež. Byl nesmírným protivníkem katolické Círky a kněžstva. R. 1885 byl v Římě předsedou atheistů. Podivným řízením božím stal se ze zuřivého Šavla Pavel. Po svém obrácení umínil si, ostatní život svůj věnovati tomu, aby alespoň částečně napravil pohoršení, jež byl dříve spisy a činy svými spůsobil. Umínil si totiž odhalovati hanebná tajemství o úkladech zednářů na podvrácení Círky Kristovy.

Hned po svém obrácení vydal knihu nadepsanou: „Les Frères Trois-points“ (Bratři tři puntíků), v níž odhalil tajemství zednářů a nyní opět vydal nové dílo nadepsané: Vyznání bývalého svob. myslitele, v němž s ka-

jinou upřímností líčí příčiny svého někdejšího odpadnutí od víry a rozsáhlou činnost svoji, jakožto nepřítele Církve. Tato kniha jeho čte se jako veřejná činnost. Jeť psána s vroucností a horoucností jižního Francouze. Zajímavý jest úsudek jeho o Garibaldi, o němž praví, že byl „dobrák a omezený poctivec, jenž přátelům svým neobmezeně důvěřoval, kteříž ale hanebně ho podváděli.“ Platí prý o něm slova: Pane, odpusť mu, neb nevěděl co činí. — Vypravuje, že francouzská vláda r. 1870 vojínům jeho žold na krejcar vyplatila, že však vojáci z něho ani vindry nedostali. Přítel a horlivý stoupenec Garibaldiho, jménem Bordone peníze zpronevěřil. Garibaldi sám neměl o zpronevěře té ani zdání. První zásadou toho, — vykládá Taxil ve své nové knize — jenž proti Církvi slovem buď mluveným, aneb psaným bojuje, jest: Každá zbraň a každý prostředek v boji proti víře a kněžím jest dovolen. Klerikalismus jest nepřítelem, jehož třeba zbaviti se zbraněmi jakýmikoliv. Bůh je nejvyšším zlem a proto všecko, co by od Boha odvádělo, je dovoleno. V boji proti víře není nic dosti špatného. Proto je lež na škodu víry a kněžstva dovolena. Voltaire náuku o lži naznačil těmito slovy: lež jen tehdy je nepravostí, působí-li něco zlého; je však velikou ctností, působí-li něco dobrého. Buďte tedy ctnostnější, nežli kdykoliv jindy. Lžete jako ďábel, nikoliv stydlavě, nikoliv jen jednou, nýbrž nestydatě a vždycky. —

Jelikož nepřátelé víry zničení Církve považují za něco dobrého, jest tedy lež dovolena. Proticírkevní spisovatel aneb řečník může vymýšleti všecko, o čem by domníval se, že by učení a bohoslužbě Církve mohlo škoditi. Utrhačství a pomluvačství jest tedy svatou jeho úlohou. V novinách Církvi nepřátelských musí se lháti. Tomu se učí v ložích zednářských. Při přijetí učně do spolku zednářů praví mistr: lež jest vypravováním události, jež se skutečností se nesrovnává; kdo by však lež opakoval, ten ji pouze vypravuje, ten nelže. (Ritual vyd. Br. * * Ragon, ctih. mistra lože Les Trinosphes Par., vydání aprobované od velikého Orientu na str. 37.)

Zprávu — rozvádí Taxil dále — vyhanou, směřuje-li naproti kněžím a učení Církve zednář smí vypravovati, případně v novinách rozšiřovati. Může ji též přiměřeně doplňovati.

„Abych tyto lže, — píše Taxil — jakožto pomahač zednářů podle možnosti napravil, musím se k nim přiznati a z nich vyznati. Vypravuje tedy, kterak Voltaire sám sepsal a vesnickému, dávno již zemřelému faráři Meslierovi jakožto spisovateli podvodně přisoudil knihu, v níž učení křesťanské za nepravdivé se prohlašuje. Tuto knihu Taxil vydal jakožto vyzvání(!) vesnického faráře. Lid měl tím přiveden býti k domněnce, že kněží sami nevěří, čemu učí.

Aby listu, jehož hlavním redaktorem Taxil byl, k abonentům pomohl, vymyslel román nevýslovně ohavný o Piovi IX. a aby ohavnosti v něm líčené tím spíše víry docházely, podotklo se, že román ten sepsán jest na základě zápisek bývalého kanovníka papežského. Účinek této ohromné lže byl ohromný. List měl mžikem mnoho abonentů, avšak věrní katolíci nemlčeli. Každý cítil se tímto hanolistem uražena. V okolí Montpellierském sebraly dámy 2000 podpisů na protest. — Účinek protestu byl ten, že vydavatelé jurnálu byli zastrašeni a že ustalo se v pokračování škandalního románu. Kdyby byli katolíci mlčeli, byli by vydavatelé shráblí veliký výdělek a mnuli si při tom ruce. O románu tom přinesl svého času i jistý svobodomyšlný list v Praze zmínku a uveřejnil z něho i kratinké výňatky. V Praze však kromě listu „Čecha“ nepozvedla se ani jediná katolická ruka ku protestu proti zhanození sv. Otce.

Tento román, psaný s rafinovanou perfidností připomíná nám (redakci Obrany) jiného druhu ohavnost, jižto dopustili se zednáři na bývalé královně neapolské. Aby ji v očích lidu zhanobili, vydali ji fotografovanou v necudném objetí. Prostý lid neznající všechny fortelnosti umění fotografického měl za to, že královna opravdu žila v poměru nedovoleném t. j. cizoložném a že snížila se tolik hluboko, že dala se v necudném objetí fotografovati. Později

vysvětlil se hanebný podvod tím způsobem, že fotograf hlavu královninu z pravé fotografie vyřízl a ji k necudnému obrazu přifotografoval. Tímto způsobem lze každého poctivého člověka zhanobit, udělati z něho vraha, paliče, cizoložníka a pod. Věří-li nevědomý lid tištěným lžím, uvěří tím spíše lžím fotografovaným.

Taxil nejen že takové tištěné lze k balamucení lidu vydával, on tisíceré jiné lze kolportoval jako kočující řečník. Nejlepší obchody dělaly se španělskou inkvisicí. Zločiny inkvisice byly neodolatelným lákadlem pro hejly ba i ptáky chytřejší. Na tuto vějičku vsedá i dnes mnoho tak zvaných vzdělanců a proto i na jiném místě odhalujeme lze o španělské inkvisici.

Taxil tedy přednášel o zločinech inkvisice někdy až dvě hodiny, podle toho, mnoho-li posluchačů míval. Jak nyní vyznává, použil k těmto kázáním všechny protestantské hanopisy o inkvisici jednající, v nichž řádu dominikánskému zločiny nejhroznější se přibásňují. Taxil uvádí za příklad Galileiho, o němž protestanté praví, že návodem inkvisice byl mučen. V pravdě ale nedostalo se mu ani šňupky.

„A o tom mučení Galileiho jsem kázal se zvláštním gustem. Vyličoval jsem je se všemi podrobnostmi a s veškerým rozhořčením nad ukrutností kněží a mnichů. Největším hrdinou mým byl odpadlý mnich ze století 16. Giordane Bruno. Vypsal jsem ze slovníků konverzačních všechny spůsoby mučení a nyní jsem podle nich vyličoval muka mnichova.

Moji posluchači propukali v pláč a ve výkřiky rozhořčenosti. Ti hlupáci! Jediné mučidlo bylo by postačilo, usmrtiti jej desetkrát po sobě. Ale já jej jako zatracence tahal z mučidla na mučidlo. A to všecko — dodal jsem — konalo se v zájmech víry! Katanové jeho byli mniši. Abych pak kázání moje o inkvisici byla názornější, vypůjčil jsem se od jistého kočujícího panoramisty, jenž též se španělskou inkvisicí jezdil, mučidlo, podle jehož vzoru shotovil mi zámečník mučidlo z brusu nové. — S tímto mučidlem jezdil Taxil po světě, ukazoval je cituplným dámám a tvrdil, že na tom mučidle před 200 (l) lety trapně vyslýchání bývali svobodní myslitelé a to na rozkaz katolických kněží. Nevím již, — dokládá Taxil — co se s tímto mučidlem stalo, možná že do dneška chová se někde co ctihodná památka ze 16. věku! Velmi platné služby prokazovala mu též pověstná papežka Johanka, která prý kdysi zasedala na papežském trůnu.

S nemalým výsledkem používal jsem též spisy slovátných bohoslovcův. Spisy ty psány jsou v latiuě, lid jim nerozumí. Kterak tu lze snadno při překladu některé věty zpotvořiti, jim t. rozum opáčný dáti. Jmenovitě o přikázání šestém mohou slova se překroutiti a cudnosť posluchačů rozbouřiti. Pak se řekne, tak to stojí tištěno, takých oplzlých slov užíval ten a onen katolický theolog. Tímto způsobem dalo by se kterékoliv medicinské pojednání na účet spisovatele zpotvořiti. A tyto moje oplzlé práce nazval jsem tajnými knihami seminářů. „Paul Bert“ (býv. ministr vyučování, ideál našich N. L.) — učil mne těmto podvodům.

Také jsem několik přednášek měl o zpovědi. I zde jsem přeháněl přílišně. A přece snad nikdo nevěděl tak dobře, kterak tajemství zpovědního se šetří, jako já. Taxil tu dotýká se „černé“ chvíle ze svého mládí. Když ještě chovancem byl kněžského ústavu v Saint Louisu, byl špatným příkladem spolužáka, syna zednáře, z víry sveden. Zpovědník jeho viděl se nucena, mu ve sv. zpovědi rozhrěšení odepřiti. Přece však přistoupil Taxil druhého dne ku stolu Páně se žáky ostatními. Zpovědník s nejsvětějším Tělem vidí Taxila klečeti, ví, že mu rozhrěšení odepřel, aby však zpovědní tajemství neporušil, podá mu Tělo Páně. Úžasem nad tou svatokrádeží strnulý kněz hned na to raněn byl mrtvicí. Když jeden z románů Taxilových indexem byl zapovězen, padělal on papežskou bullu, kterou prý ho papež proklel. Všecky republikánské listy bullu tu uveřejnily jako pravou a posmívaly se Vatikánu. Nyní — praví Taxil — před celým světem prohlašuju, že ten směšný dokument

z Vatikánu nevyšel. Vezměte do rukou „Tristrama Shandy“ sepsaného od Sterna a najdete tam celou tu exkomunikaci.

Padělků podobného dopustil se Bedřich II. král pruský s papežským brevem v příčině svěceného meče generála Dauna.

Kterak se proticírkevní zprávy do liberálních a zednářských listů fabrikují, o tom podal Taxil sám příklad velmi poučný. Měl t. na pařížský list „Bataille“ pivku a proto umínil si, žurnálu tomu kapitální čertovina vyvésti. Sedl tedy a napsal říditeli listu psaní toho znění:

Milý Pane! Jsem privátním sekretářem arcibiskupa pařížského. Z příčin, jež tuto sdělití mi nelze, nenávidím svého představeného. Dovolte mi státi se spolupracovníkem vašeho listu. Odhalím vám všechny pletichy, jež se v paláci arcibiskupském pletou, a nežádám za ně honoráře. Rozumí se samo sebou, že nebudete pátrati, kdo jsem.

Jan — Petr.

Druhého dne stálo v listárně redakce: Monsieur Jean-Pierre, vaši nabídku s radostí přijímáme.

Milý Jan — Petr tedy psal věci hrozné, o něž listy republikánské zrovna se rvaly. Jediný „Temps“ byl zdrženlivý.

O kanovnících notre-damských napsal, že se denně v podzemních chodbách shromáždí a mučidla připravují na republikány, až by se podvrácení republiky a restaurace království povedly.

Takové a podobné pitomosti čtenáři zrovna hltali. Jest to spolu důkazem, že listy liberální neštítí se, největší pitomostí uveřejniti, jen když to je proti kněžstvu. Každinkou lež a kdyby zastrčena byla v nejzazším koutě žurnálu s instinktivním bystrozrakem vyčenichají a uveřejňují. Kéž by jen vždy listy konservativní s toutéž rychlostí cti zlomyslně nařknutých kněží se ujímaly. Zajisté by pak utrhači byli opatrnější.

Jen jeden ústav katolické Církve Taxil pohanami svými ušetřil: Milosrdné sestry.

„Nechť přečtou se — píše — mé ohavné brožurky a mé špatné noviny, nenajde se v nich ani jediný útok na sestry sv. Vincence z Paula. Ctnosti jejich vzbuzovaly ve mně obdiv větší, nežli byl fanatismus můj proticírkevní.“

Dále dotýká se Taxil ve knize své též některých vynikajících osobností francouzské republiky, o nichž ošklivé věci odhaluje. Úhrnem ale připouští o nich polehčujících okolností. Domnívajíť prý se dobré věci sloužiti svým nepřátelstvím proti Církvi. Rozděluje nepřátele Církve na tři třídy: na odpadlíky kněze, kteříž množstvím hříchů uvnitř jsou roztrpčeni; na skeptické švindlery, jimž rouhání se Bohu dělá zábavu a pak na přepjatce, kteří věří tomu, co lhou.

První druh — kněžské odpadlíky — má Taxil za politování hodné; má za to, že by mužům moudrým a láskyplným podařilo se, Církvi je opět navrátiti. (S tím souhlasíme úplně. Kněz odpadlík cítí se povždy rozervaným, v jehož útrokách zuří peklo a nejeden z nich byl by bratrské domluvě přístupným. Přísným posuzováním a odsuzováním nenapraví se nikdo. A mnohému z nich stala se třeba i krutá křivda. Největší překážkou ku kajicnému návratu kněžského odpadlíka, bývá — žena. Red.)

Nejhorší jsou ovšem skeptičtí švindlery. Tito vymýšlejí nejohavnější, nejspínavější a nejprohlanější věci o kněžích, mužích zbožných a panujících rodinách. Taxil vypravuje, kterak fabrikují se „historické romány“ ve schůzích těchto švindlerů. Byl jsem — píše — kdysi takové schůzi přítomen, když sepisovala se kostra románu. Spisovatelé chytali se smíchem za břicha nad tím, co hlouposti lidské za historický román se podávalo.

Ovšem, liberální tisk takové romány svoji kritikou nejvíce fedruje. (Co je u nás těch dobráček, — ať neužijeme slova horšího — jejichž historické vědomosti čerpány jsou z takových románů, ku př. Tajnosti klášterů, Papežka Johanka, Hruzy španělské inkvisice a pod.)

Vedle těchto zlobochů uznává Taxil též ty „upřímné lháře“, kteří svým lživým fantasím sami věří. Bývají to obyčejně obmezení dobráci. O těchto platí slova Kristova: nevědí, co činí, za ty prý třeba se modlití.

Svoje takměř zázračné obrácení děkuje Taxil ustavičné modlitbě své zbožné kmotřenky. Když tato viděla, kterák Taxil, jež kdysi při křtu sv. na rukou držela, v nezuabožství dostupuje nejvyššího stupně, rozdala všecko své jmění nábožným účelům. Sama pak vstoupila do kláštera tak chudá, že přátelé její složití se musili na nejnntnější klášterní výbavu. (Z toho je znáti, že ve Francii dosud jsou kmotři, kteří povinnosti své víc než do opravdy berou. Red.) Nejbližší příčinou k návratu Taxilově byly studie za příčinou blahořečení Panny Orleanské, která, jak mnohým známo, jako čarodějnice v Rouenu byla upálena.

Okolnost, že biskup — Angličanům oddaný — tuto osvoboditelku Francie na smrt odsoudil, sváděla Taxila k tomu, aby napsal štváčskou brožurku proti katolickému kněžstvu. Začal tedy podrobněji studovati proces Panny Orleanské. Čím hloub do něho se zabíral, tím jasnější v něm vznikalo přesvědčení, že Johanna Orleanská neosvobodila Francii z hrdinnosti pouze lidské, nýbrž že jednala z vnuknutí nadpřirozeného, božího. Neučené, ale velmi zbožné selské děvče z Lotarynska přivedlo rozumáře, materialistu k rozumu. Nadpřirozená udatnost Johanny v bojích naproti Angličanův, a více ještě moudrost její, s jakouž při hrdelním soudu osvědčeným juristům a theologům odpovídala a je v rozpaky uváděla; celý její historický zjev Taxila zarazil, ku přemýšlení a — k návratu přivedl, slovem: milost boží použila selského děvčete — Panny orleanské — k obrácení jednoho z největších hříšníků Francie. Mnohé a kruté boje nastaly Taxilovi u provádění jeho návratu a to se strany nejzarytějších nepřátel Církve. Avšak Taxil rozhodný jak ve hříších byl, osvědčil se stejně rozhodným i v pokání. Setrval. A nyní snaží se, aspoň částečně odčinití strašných pohoršení svého předešlého života.

Čtenářům pak těchto řádků budiž Taxil povzbuzením ku statečnému setrvání na cestě ctnosti, aneb i kajicnosti.

Pravda o inkvisici.

Věčné pravdivá jsou slova Kristova o člověku nepříteli, jenž přišel, když lidé spali a nasil koukole mezi pšenici. Platí to jmenovitě o Církvi, do jejíž pšenice nepřátelé, nevěrci a bludaři od jakživa nasívají koukole pomluv, utrhačství a lží nejčernějších. Tak dělo se již za času Krista, později za pronásledování křesťanů císaři římskými a nejvíce v době reformace a francouzské revoluce. A všecka tato utrhačství a lže lžiliberální žurnalistika opakuje dnes beze studu a jelikož lže, jakmile na papír se vytiskne, přeměnuje se dle mínění mnohých hlupáků ve pravdu, věří i dnes skoro všickni polo-a pře-vzdělanci novinářským aneb románovým lžím jako sv. evangeliu.

Nejčernější a nejhanebnější lže páchaný bývaly a dosud jsou o inkvisici a věru katolický kněz nemůže nikdy dosti před touto historickou obludou ovečky své varovati.

O inkvisici praví se, že prý nad Španělskem, Itálií, ba i nade všemi katolickými říšemi rozestřela černou noc, a že národy ukovala v okovy otroctví nejhnusnějšího, tak že prý tehdy každé svobodnější hnutí, každé slovo, ba i každý úsměv podlehaly přísnému pátrání tajných slíditelů inkvisice. Tehdy v době rozkvětu inkvisice ve Španělsku všecken rozkvět národního ducha byl jako mrazem spálen, jako ledovou rukou zrcen a železnou nohou zdupán. Avšak i ze spisů nepřátel Církve a jmenovitě pověstného odpadlého kněze Llorente, jenž tolik hrozných věcí o inkvisici napsal, lze dokázati, že španělský lid pověstně „autodafé“ (viz předešlé číslo Obr.) považoval za milost, za dobrodiní a nikoliv za nějaké ukrutenství a proto i na

těchto autodafé, t. j. průvodech s hořícími svícemi v obleku kajícím účast braly všechny stavy. Výtečný filosof a spisovatel Balmes ujišťuje, že právě inkvisice to byla, jež na uzdě držela nadvládu vyšší šlechty a duchovenstva a že tudíž inkvisice zařízením byla u lidu oblíbeným. Mnozí jiní učenci po důkladném bádání vzdávali inkvisici mnohou chválu a uznání.

Tím se vysvětluje, že nejznamenitější mužové tehdejšího věku s inkvisitory v úzkém bývali styku. Když inkvisice ve Španělsku byla nejmocnější, vyšel tiskem „Roztomilý rytíř Don Quijote de la Mancha s jeho rozmarným sluhou Sancho Panzou“ t. j. kniha, v níž způsobem velmi svobodomyšlným směšny se čiuily chyby všech stavů, a knihu tu inkvisice nekonfiskovala, nedala na index a ženiálního jejího spisovatele nepovolala před svůj soud, aniž jej upálila.

Kdyby dnes v 19. století někdo takovou knihu vydal, kterak by se se spisovatelem zatočilo!

O té hrozné tmě a otroctví v době rozkvětu inkvisice svědčí nejlíp rozkvět španělské literatury. Nepřátelé Církve dobře vědí, že prostý čtenář nebude k lepšímu poučení studovati knihy jednající o literatuře a proto lhou o inkvisici, co jim slína na jazyk přinese. Zlatá čili klasická doba španělské literatury nastala právě v době nejukrutnějšího řádění inkvisice. Řeč španělská byla tehdy tím, čím je řeč francouzská t. j. řečí světovou, řečí vzdělanců, učenců, státníků. Tehdy stálo Španělsko na vrcholu své slávy. Madrid byl tehdy vzorem vši úborní etiketty a módy. Kdo z mladíků nevykonal cestu do Španěl, nebyl považován za vzdělance. Za doby inkvisice, tedy v 15. a 16. století zakládalo se ve Španělsku nejvíce universit a povstalo nejvíce závodů knihtiskařských. Učenci ze všech konců světa bývali povoláváni do Španěl na stolce učitelské. Studia klasická a umění všeho druhu byla ve „stínu inkvisice“ pěstována a dosáhla výše dosud nevídané. Tehdy bývalo tolik studentů, již věnovali se učení filosofie, že musil býti vydán rozkaz, aby studující více než pět let studiu filosofie nevěnovali. V této době povstali největší historikové. Španělska: Pulgar, Zurita, Mariana; a básníci nejženialnější: Cervantes, Lope de Vega, Calderon. A díla těchto mužů byla tištěna s dovolením inkvisice. To byla tedy ta tma, otroctví, ten duchamor inkvisice. — Ze i při inkvisici stalo se lečjakés nedopatření, přehmat a pod. — to přiznáváme. Vše lidské jest chybné. Avšak hanebnou lží jest, jakoby inkvisice špaň. národ hmotně i duševně ujařmila.

Jak se povznášejí obce.

(Obrázek sociální bíd.)

Za lesem na úpatí strmého vrchu viděti šindelové a doškové střechy, vesnice K., ležící na rozhraní obou národností v severních Čechách.

Dlouho zapadlá vesnice zůstala netknuta, jako by s jedné strany vrch a s druhé lesy chránily ji před cizotou, jen časem zabloudil sem náhodou cizinec, až konečně přece podlehl.

Začernalé komíny velké továrny trčíce k jasnému nebi věru podivný dojem činí na příchozího rušice jinak netknutý ráz přírodních krás.

Je svátek „Zvěstování Panny Marie“, ale silné rány pracujících dělníků a nelibé zvuky skřípajících strojů zanikají teprve dole v hlubině lesní! — Bylo právě po nešporách.

Staříčkový farář navštěvoval v tu dobu nemocné a nuzné; již mnohou rodinu potěšil, již mnoho hladem mroucích zachránil.

Od té doby, co továrna v obci bídu jako by rozsypala a jako jindy nedělní klid značil spokojenost, tak nyní neustálý hřmot tovární známkou byl vnitřního neklidu a duševní rozháranosti.

Dobře vše věděl staříčkový duchovní, ale což platilo upřímné slovo jeho, když mládež sotva že škoře odrostla ztravovala se duševně slovy spustlých cizinců a tělesně namahavou prací v továrně škodlivým vzduchem naplněné. A hle! Jarní slunéčko vyvábilo i bohatého továrníka, odkudsi z Němce sem se přistěhovavšího, k oknu! Snad aby pohlédl na přírodu k životu novému se probouzející z letošní tuhé zimy? Ach, jiné myšlenky táhly jeho hlavou, když se spokojeným úsměvem ve tváři pozoroval postup práce na nové školní budově uprostřed návsi, kdež měla mládeži vstěpovati se cizí víra a cizí řeč. Však dlouho si lámal hlavu, kterak by osvitil mladé hlavy zatemnělé obce. „Okolní obce již dávno skvějí se školami továrními, do nichž vhnějí se dívky dělníků, aby odcizily se Církvi a vlasti, a zde tato zapadlá neměla by býti osvícena? Jen ten farář kdyby již byl pryč, přemýšlel bohatý pán.

„Starší lpi příliš houževnatě na jeho radách a zvyky své by neprodali ani za celou mou továrnu. Však až toto zpátečnické pokolení přejde, bude jinak.“

Škodolibý úsměv přelétl líce jeho a jizlivý zrak utkvěl na nenáviděném knězi, jehož bílé vlasy jarní slunce stříbřilo slabými dosud paprsky. Byl právě před stavbou školní budovy na návsi. Zde jindy smekal před Spasitelem na kříži, jejíž přikrývaly košaté koruny dvou lip.

„Tak i kříž dán stranou, aby neupamatoval to mladé pokolení na nepravosti, páchané dne nedělního. V nové škole měla mládeži zdejší se vstěpovati kultura bez kříže.“

Zvolna kráčel kněz dále. Na poslední chatrči při zdi malého hřbitova šindele by spočítal, okna zalepena na různých místech papírem. „Tam uvnitř jest asi bída“, pomyslně duchovní. Dříve však než vstoupil do chatrče pohlédl ku hřbitovu a zármutek sklíčil srdce jeho.

Jak vážili si jindy posvátného tohoto místa, jak je zdobili a starali se, aby nikdo nezneuctil rovy drahých předků, snad i nedávno zemřelých přátel, a nyní tak v nepořádku všecky ty hroby? Před několika dny zde oslavil „proslavený“ jakýsi řečník dlouhou řečí sebevraha — nevěrce. Inu ovšem! Vždyť hřbitov je „obecní“.

Jindy vídal tak často dívky, muže i starce na hrobech pěkně upravených, poznával z očí nevinného pacholete, jak cítí ztrátu drahé matičky. Sepjaté ruce stařenky byly mu důkazem upřímné modlitby za zesnulé, bolný výraz v zjizveném obličejí muže a jeho na kříž upřený zrak svědčil o tom, že jsa pevný u víře kojí se nadějí na shledání se s drahou manželkou v životě záhrobním.

Vstoupil do chatrče.

V malé jizbice na bídném lůžku nemocná žena upírá vyhaslý zrak na děvčátko asi desítileté a hladí je vyschlou rukou svou po jemných vláskách. Však ví matka dobře, že brzy bude sirotkem a jak s ním naloží ruka cizí! A dítko její také jako by tušilo, že brzy dobije srdce mateřské, pláče tak hořce.

Ještě jednou vyjasnila se tvář nemocné.

Vzpomněla si na blažené doby domácí spokojenosti, když milovaný manžel po mozolné práci v zdejší továrně sedával pod večer s rodinou svou v této světničce a jedinou útěchou jeho byla roztomilá dceruška čiperně kolem otce poskakující.

Již však tvář její žlutla, ruka křečovitě tiskla děvčátko. Snad bojí se, aby nevyrvál jí někdo dítko z náruče mateřské? Ach nikoliv!

Vždyť ví, že o ně budou málo státi, že je budou považovati za břímě obce. V duši její rozložil se obraz všech těch útrap, kterých první příčinou byl továrník, jenž věrného muže jeho propustil z továrny, proto že nechtěl dítě své posýlati do školy, v níž učitel bez víry a nepřítel naší společné vlasti odcizoval mládež víře i řeči národa. Tuto křivdu vzal si ubohý manžel, bídou a nouzí beztoho utýraný, tolik k srdci, že nedávno na soucotě ze-

mřel. Dosud nepozorovala hroznými myšlénkami pronásledována jsouc přítomností kněze — těšitele. Již až k zoufalství dospěla pobouřená mysl, když oči její se otevřely a utkvěly na staříčkém duchovním, který přistoupil až k lůžku.

„Bude potřeba, matko, lékaře co nejdříve“, promluvil přívětivým hlasem.

„Lékař by již nepomohl; cítím, že dlouho již nebudu se trápit,“ zašeptala nemocná. Ale duchovní poslal přece děvčátko pro lékaře. „Obávám se, důstojný pane, že odejdu nesmířena s Bohem, ale nyní již nemám jiné starosti jen o to dítě“, šeptala slaběji — pomalu a tvář žloutla stále více. Zkušený duchovní poznával, že zapotřebí nemocnou co nejdříve zaopatřit. Soumrak ukládal se již na krajinu a chladno s ním se šířící vnikalo až do jizbice.

Nemocná zpovídala se s námahou, sotva slyšitelně. Pak těšil jí duchovní slovy evangelisty sv. Matouše: „Blažení, kteří truchlí, poněvadž oni potěšeni budou.“ Při slovech: „Ego te absolvo,“ zbavena duše trpitelky útrap pozemských. Zesnula klidně — v Bohu, se zrakem upřeným na kříž visící nad lůžkem. —

Zamyšlen a zarmoucen krácel dnes duchovní k farní budově. „Vždyť přece český dělník má dobré srdce a rád pracuje, jen není-li přetížen, nevyrvě-li se mu víra, aby na její místo nastoupila lichá osvěta bez podkladu pravd Kristových a nebeře-li se mu řeč, již sám Bůh ústy laskavé máteře jej naučil,“ tak přemítal kmet. Již byl u kostela, když zazněly až sem výkřiky a zpěvy kořalkou zpitých nešťastníků, kteří při zvucích vřeštělé harmoniky zapomněli na vše — snad i na hladem hynoucí rodiny své a takto končili svátek „Zvěstování P. Marie.“ Bol a lítost sklíčily srdce starostlivého duchovního a bezděky zašeptala ústa jeho: „Jen tak dále!“ Ovoce této kultury již se ukazuje. Lid odcizovaný víře a řeči svých otců znemravňuje se, začíná necitelnému továrníku stávkovati, začíná účastniti se tajného spolkářství, jež paličské listy ze sousedních Sas zde rozšiřují. Četníci a soudy mají zde skoro denně co činiti. Tak se civilisují obce.

Slovanské obrázky.

Příklady ze života Svatých a Světic slovanských.

Kreslí: *Fr. V. Sasinek.*

(Pokračování.)

Z a h a n b e n é p i k l e.

Sv. Method musel mnoho trpět pro Slované, které vroucně miloval. Stalo se, že protivníci jeho a Slovanů r. 880. bouřili se proti němu listem falešným, od papeže Jana VIII. poslaným, v kterém stálo, že má být vyhnán, a na místo jeho že má býti pletichář Němec Viching dosazen. Spravedlivý Bůh však nedopustil tu potupu na sv. Methoda, ani pohromu na církev slovanskou. Sv. Method, povědomý i své pravověrnosti i statečnosti apoštolské Stolice, sdělil tu věc papeži. Papež nemeškal s odpovědí. Ve svém listu těší sv. Methoda v jeho protivenství a chválí jeho pravověrnost, vyhlašuje svrchu jmenovaný list za zlomyslně padělaný a splnomocňuje sv. Methoda k tomu, aby neposlušné a úřadu nehodné vyobcoval z církve.

Tytéž pikle kují se i dnes na proti sv. slovanským apoštolům.

Snadné náboženství.

Když sv. Cyrill seděl při obědě s Mahomedany, ku kterým synodou vyslán byl, by se s nimi hádal o učení křesťanském, pravili k němu: „My,

co nám přikázal Mahomed, činíme: vy křesťané ale nečiníte vše to, co vám přikázal Kristus.“ Na to odpověděl sv. Cyrill: „Snadno je vám zachovávatí zákon, který vám dal Mahomed, poněvadž vám teměř v ničem nepřikázal a nic nezakázal, ponechav vás na široké a pohodlné cestě: Kristus Pán ale uložil nám mnohé a těžké věci, které ne tak snadně a bez poklesku unéstí se dají.“ Zajisté při náboženství nejedná se o to, zdaliž je lehké a snadné, nýbrž o to, zdaliž vede ku spasení.

Svatá tajemství.

Mahomedáni, proti nimž synodou vyslán byl sv. Cyrill, namítli: „My jsme v učení jednomyslní: vy křesťané ale ne; jeden učí tak, druhý jinak.“ Sv. Cyrill jim odpověděl: „Snadno je přeskocit potok, ne ale moře. Co učí Mahomed, to je podobné potoku, poněvadž učí jen to, co přirozený rozum každého člověka nalezá; nic nadpřirozeného. Co Kristus Pán učí, je podobné širokému a hlubokému moři, poněvadž obsahuje velmi četné a nadpřirozené pravdy a tajemství, která se mají věřití, ne ale rozumem zkoumatí. Ti tedy, kteří mají pevnou víru, přeplavují bezpečně tu hlubinu mořskou. Ti, kteří dle svého rozumu posuzují učení Kristovo, viklají se sem i tam. Ti, kteří jsou oddaní tělu a svévoli, pouštějí se na tu hlubinu jako na shnilých korábech, topí se a hynou, zavrhujíce, co se jejich tělesnosti a svévoli protiví.“

Domnělá učenost.

Jak mnozí za našich dnů pokládají se za učené, tak že v pravdách věčného spasení nechtějí ani od kněze k tomu povolného a cvičného býti poučení: tak byli i Mahomedáni, s kterými se měl hádat sv. Cyrill o víře. O jejich domýšlivé učenosti použil následujícího podobenství: „Člověk jakýsi, nabrav vody, ve vaku nosil ji a chvástal se, mluvě k cizincům: „Vidíte vodu, které nikdo nemá kromě mne?“ Přišel ale námořník jeden řekl mu: „Nejsi-li šilencem, jenž se chvástáš svým smrdutým vakem? My té vody máme hlubinu.“ Tak to činíte i vy s vaší domnělou učeností.“

Bůh je nejlepší ochrana.

Když Kozari (v r. 855) žádali učitele, kterýby křesťanství uhájil před svodem mahomedánským a židovským, císař povolal sv. Cyrilla z kláštera olympského a posýlal ho tam, slibuje mu k tomu císařskou pomoc. Na což odpověděl Cyrill: „Velíš-li, pane, půjdu rád, ale pěšky i bos, beze všeho, čehož nekázal Pán nositi učenníkům svojim“ (Mat. 10, 10.).

Důvěra v Boha.

Sv. Cyrill, apoštol Slovanů, byl velmi dobročinným k chudině již co mladý kněz. Jednou, když nastal Boží hod, stěžoval si sluha: „Ničeho nemám na tak slavný den.“ Řekl mu Cyrill: „Ten, který nasytil někdy Israelity na poušti, dá i nám, co bychom jedli. Jdi a povolej aspoň pět chudých lidí, čekaje Boží pomoci.“ Když nastala hodina k obědu, hle, tu přinesl nějaký muž všelikého jídla a deset zlatníků.“

Neobrožený duch.

Když sv. Cyrill, konaje cestu do Kozarska, z Černého moře vstoupil do Velkého Bulharska, kde pod Arpádem potulovali se Uhři Černí, a konal svou modlitbu, napadli jej Uhři, jako vlci vyjíce a chtějíce jej zabit: on však neustrašil se, aniž ustal ve své modlitbě, nýbrž, dokonaje modlitbu, zavzdychoval si: „Gospodi pomiluj!“ Oni, uzřevše jej, z Božího vnuknutí zkrotli a počali mu vzdávat úctu; a slyševše poučná slova z úst jeho, propustili jej i se vši družinou.

Zajaté vykupovati.

Když sv. Cyrill ukončil hádky s Mahomedány a židy v Kozarsku a chystal se k odchodu, khan dával mu mnohé dary. Cyrill nepřijal žádné, ale řekl: „Dej mi, kolik máš zajatých Řekův zde; to mi bude více, než všechny jiné dary.“

Umírajícího sv. Cyrilla láska k Slovanům.

Srdce umírajícího bývá nejpřímnější. Takové srdce k Slovanům projevilo sv. Cyrill na smrtelné posteli. Chladnou již rukou chopil bratra svého, sv. Methoda, za ruku a pohleděv na něho zrakem roztouženým pravil: „Hle, bratře, spřežení oba jsme byli dosavad, jednu brázdou táhnouce na slovanské roli. Já již, svůj den ukončiv, na liše padám: ty však zůstaneš. Víím, že velmi miluješ klášter na hoře Olympu a toužíš po něm; nechťej však proň opustit Slovany, neb čím můžeš spíše spasen být, nežli budeš-li je i dále vyučovati? Tím spasíš sebe i Slovany.“

Apoštolská dotíravost.

Sv. Pavel napomínal sv. biskupa Timothea: „Kaž slova, nabízej v čas i nečas“ (II. Tim. 4. 2.). Dle tohoto napomenutí jednal i sv. Josafat. Když venkované přivezli do kláštera — buď zdarma aneb na prodej — dříví aneb potraviny, dal se s nimi do řeči o věcech duchovních a přiměl je konečně k sv. zpovědi. Tak duchovně zanedbalý lid navykl si chodit do kláštera ku sv. zpovědi, která ku vzkříšení bohabojnosti a mravnosti mnoho přispívala.

Nepohodlné roucho.

Když se vracel sv. Josafat z Bytenu a Žirovic do kláštera basilianského u sv. Trojice ve Vilně, chtěl mu ctitel jeho Řehoř Tryzna, maršálek slonimský, darovati na památku liščíny, aby si jimi dal plášť podšítí; obávaje se však, žeby při zachovávaní řeholní chudoby daru toho nepřijal, použil lsti. Dal si totiž plášť Josafatův přinéstí a jej liščinami podšítí, a když jižjíž odjížděl, položil mu jej lícem do vozu, tak že Světec toho ani nepozoroval. Zatím zaslal metropolitovi, Josefovi Rutskému prosbu, by přikázal Josafatovi ten plášť nositi, dobře věda, že Josafat zachovává poslušnost. Aby pak tím spíše metropolitu naklonil své prosbě, dovolával se nejen kruté zimy a důležitosti zdraví takového muže, jakým byl Josafat, jako i toho, že na něho co archimandritu takto se sluší. Rutský by byl s radostí vyslyšel prosbu: ale Josafat, ač jinak velmi poslušen, měl sto příčin odříci se drahého oděvu, tak že se Rutský neopovážil vnucovati, co mu bylo protivno. Po krátkém čase, přišel Josafat k Rutskému a sdělil mu, že liščí podšívky upotřebil na čapky pro své bratry. Mohlo se sice jinak odpomoci potřebě bratrů — pravil Rutský s úsměvem —, ale vidím, že Josafat tak jednal, by se zbavil liščin z lásky k chudobě.“

Zkrocený hněv.

Sv. Josafat kdysi navštívil jistou paní, náležející k tak řečené třídě lepší ve městě Vilně a šetrným způsobem počal ji napomínati, aby odstoupila od rozkolu a přistoupila k unii: ale jakmile se této věci dotkl, v tu chvíli byl tu „oheň na střeše.“ Jakoby smyslů zbavená začne láti, ba jej i bítí: on však s úsměvem poroučí se a se vši vlídností praví: Zlatá paní, kdybych byl věděl, že vám dám příležitost k hněvu a urážce Pána Boha, věru nebyl bych přišel k vám.“ Načež odešel. — Brzy však působila milost Boží; hněv přešel a ona celá rozlícená přišla, vrhla se k nohám Josafatovým, obrátila se a byla z nejprvnějších horlitek pro unii, t. j. spojení Rusů s katolickou církví.

Drahá je i duše vraha.

Když lotr, jménem Tupeka, najatý od rozkolníků, aby zavraždil arcibiskupa Hypace Počeje, r. 1609. obořil se na něho a jej zranil smrtelně, byl

za to odsouzen na smrt. Sv. Josafat, ačkoliv vroucí přítel zraněného, ustanovil se na tom, aby když zahyne tělo vraha, nezahynula i jeho duše. Zašel tedy k představenstvu města a vyžádal si dovolení k Tupekovi. Tento se zarazil, spatřiv před sebou jednoho z těch nejhlavnějších, které nenáviděl z celé duše: slova však Josafatova, duchem lásky a touhou po věčné spáse prodchnutá, překonala jeho zuřivost. Obrátil se, stal se katolíkem, přijal svátost pokání a oltářní, tak že celé město žaslo nad tím, když vidělo potom, jak jej sv. Josafat doprovází na popraviště.

Dušečvat.

Když rozkolníci nemohli ani hrozbou, ani prosbou pro svou stranu získat sv. Josafata, pokusili se ho zlehčiti potupou. R. 1609. udělali potupný obraz, na němž arcibiskup Hypac Počej a opat Josef Rutský vyobrazení byli ve svých důstojnostech, po straně pak Josafat v podobě ďábelského pokušitele. Pod obrazem byl nápis: „Dušečvat.“ Rozkolníci však nedocílili tím co chtěli. Josafat nerozohněval se, nýbrž těšil se s apoštolý, že může trpět potupu pro Pána Ježíše (Sk. Ap.) „Dejž Bůh — tak říkával rozkolníkům — abych všechny vaše duše uchvátil a je do nebe zanesl.“

Nemocné navštěvovati.

Toto povzbuzování k tělesnému milosrdenství velmi si brával k srdci sv. Josafat, tak že se neštítal ničeho, co jiné od nemocných odpuzovalo. Jednou provázen jsa mladším bratrem řeholním, přišel k nemocnému, jehož rány vydávaly ošklivý zápach. Mladý řeholník zdráhal se přistoupiti blíže; co když Josafat zpozoroval, vzal jej za ruku a pravil: „Pojď jen blíže, synu můj, a neboj se; snášejme maličko toho zápachu na zemi, abychom jej v pekle necítili na věky.“

(Pokračování.)

D o p i s y.

Statečný katolík. V obci S... ích blíže S... ře s kostelem katolickým a kostelem evandělickým helv. vyznání žije nábožný katolík, který se ničím u víře své másti a v konání pobožnosti vyrušovati nedá. Modlí-li se doma a přijde-li k němu přítel na návštěvu — nemluví s ním, dokud by se byl až do konce nepomodlil. Jde-li cestou — modle se — nepromluví, dokud není s růžencem hotov. Chodí denně — ač má půl hodiny cesty — na mši sv. a k stolu Páně přistupuje pětkrát do roka. Že se nepřetvařuje, jak nynější svět o takových lidech se domýšlí — za to ručí jeho věk — je 70 roků stár.

Jednoho dne přišel k němu evandělík — helveta — aby ho poškádlil; však pochodil špatně. Ukazuje na obrazy svatých ve světnici jeho zavěšené, pravil potupně. Kmotřel vy tu máte mnoho podruhů! — Čím pak je živíte? — „Eh“ — odpověděl stařec nevrle — „připravuju jim ročně jednoho helvíta k snědku.“ Jakoby bylo udeřilo, byl posměvač ze dveří venku.

Hlidka literární.

Mariologie Arnošta z Pardubic prvního arcibiskupa Pražského.

Na základě jeho spisu: Psalterium de Laudibus Beat. Virginis, čili Mariale Arnesti. Napsal Dr. Antonín Lenz, kanovník Vyšehradský. V Praze 1887. Nákladem kniht. Cyr. Meth. Cena 1 zl. 35 kr. Veliká osm. str. 265.

O růži jerišské vypravuje se, že přenesena ze zv. země a ponořena u nás do vody, byť i sebe vyschlejší byla, opět zkvétá a vydychuje kolkolem vůni nejlíbeznější.

Pan spisovatel našel ve stoletém rumu písemných památek překrásnou růži jerišskou: *Mariale*, — čili žaltář o chvále nejsvětější Bohorodičky. Růže ta byvši kolik set let zahrabána zdála se též na skrz býti zaschlou, zpráchnivělou, prachem a moly prožranou a ejhle, sotva že z rumu povznešena byla na světlo boží a na čerstvý vzduch, vydychuje přelíbeznou vůni.

Kdo knihu tuto čte, musí častěji tázati se: nečtu to spis nějakého moderního bohoslovce, je to opravdu český překlad spisu více jak půl tisíce let starého? Je to pravda, že milý národ náš český již před 500 lety ústy svého prvního arcipastýře Arnošta byl tolik nadšeným ctitelem Matky boží? Je pravda, že již před pěti věky chvála Panny neposkvrněné rozléhala se od Šumavy až k Sudetám a Tatrám? Ano, tak jest tomu, žádný klam, úcta mariánská kvetla v Čechách již před půl tisícem let a úctu tu Arnošt pardubický do Čech nepřivedl teprv odjinud, nýbrž našel ji v lidu, on pouze snažil se ji pokud možná ještě povznésti a rozšířiti.

Spis tento — nepřimo — nejkrásnější jest obranou úcty mariánské v Čechách naproti protestantům, kteříž o svém vyzvání tvrdí, že ono vlastně bylo vírou našich otců a že jedině oni jsou jejich potomky a dědici víry sv. Václava. Nuže kam zahodili čeští protestanti, čeští bratři a pod. úctu mariánskou, která v Čechách kvetla již 200 let před vypuknutím reformace Lutrovy?

A dále umlknouti musejí i ti nepřátelé Matky boží, kteří tvrdí, že papež Pius IX. nový článek víry o neposkvrněném početí Matky boží „vynašel“. Blábovci! Již před 500 lety věřil český národ a hlásal ústy svého vrchního pastýře, že P. M. byla neposkvrněně počata. Víra ta nevznikla však v Čechách teprv před 500 lety, nýbrž již dlouho před tím a to od počátku křesťanství byla sv. věrozvěsty do Čech zanesena.

Arnošta pardubického lze vším právem nazvati českým Bernardem, nadšeným chvalořečníkem panenské Matky.

Že teprv nyní o Arnoštovi dovídáme se zpráv podrobnějších, toho vinu nesou kruté války husitské a později třicetileté. Za ten čas u nás všecko jakby vzhůru nohama bylo zpřevráceno.

V úvodě podává spisovatel životopis Arnošta. Celý spis rozdělen jest na 30 kapitol, z nichž ve druhé uvádí se, kterak Arnošt učil neposkvrněnému početí P. M.

Na místě úvodním podáme výňatek ze spisu toho o Matce boží mučnické čtenáři jako na pochoutku. Nechť čtenář nepovažuje chválu této nejnovější práce p. kanovníka Lenze jakožto obvyklou kolegiální.

„Tolle, lege“ vezmi a čti a přisvědčíš, milý čtenáři, že spis tento pravou jest perlou literatury naší náboženské, z něhož kazatelé k pobožnostem mariánským mnoho mohou čerpati.

Jen jednu výtku p. spisovateli činíme a ta jest v tom, že spis jeho nevyšel nákladem některého dědictví asi v 50.000 výtiscích, tak aby rozšířiti se mohl do každé české rodiny. Snad kdyby citáty latinské se vynechaly, mohlo by vydání menší a lacinější upravití se pro lid, jenž by takto v rukou měl důkaz, kterak český národ již před 500 lety ctil Matku Boží.

Obsah „Obrany víry“:

Dvanáct trnů v koruně Matky Boží. — Vzkříšení. — Vyznání bývalého svobodného myslitele. — Pravda o inkvisici. — Jak se povznášejí obce. (Obrázek sociální bíd.) — Slovanské obrázky: Příklady ze života Svatých a Světic slovanských. (Kreslí Fr. V. Sasínek.) — Dopis. — Hlídka literární.

Nakladatel, vydavatel a odpovědný redaktor: **P E T R K O P A L.**

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Casopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl., 100 za 4 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, redakce na Vyšehradě č. 69.

Ke dni sv. Vavřince.

Dne 10. srpna.

Sv. Vavřince dlužno čísti k těm svatým, jejichž památka nejčetněji a nejkázaleji v Církvi katolické se slaví. Jsou to vedle svátků Matky boží, památky sv. Jana Křtitele, sv. Josefa, sv. apoštolů Petra a Pavla, sv. Štěpána, sv. Anny, sv. Alžběty, sv. Maří Magd. a později sv. Cecilie, sv. Kateřiny, sv. Jiří, sv. Víta, sv. Šebastiána, sv. Teresie, sv. Antonína Pad. a sv. Františka Xav., jimž na počest po širém světě zbudováno jest nejvíce chrámů, oltářů a soch. Půjď kam chceš, všude najdeš zasvěcená místa těmto svatým. Staliť se jaksí patrony celé katolické Církve. K těmto svatým patří i sv. Vavřinec, jemuž ke cti v Čechách, na Moravě a ve Slezsku postaveno bylo mnoho chrámů, oltářů a soch.

Čím asi vydobyl si takové oblíbenosti v katolickém světě? Poznáme to nejlíp z jeho životopisu.

Toho času — asi v polovici třetího století — panoval v Římě císař Valerián, o němž se praví, že nebyl křesťanům nepřiznivý. Měl však jednu chybu, jež z beránků činí tygry od jakživa. Byl pověřivý a tím samým i nedůvěřivý, jako za onoho času Saul. Věřil v kouzla a měl každého kolem sebe za vraha, jenž mu ukládá o život. V této pověřivosti udržoval jej jakýsi Makrián, zvaný „arcikouzelník z Egypta.“ Člověk pověřivý jest míčem v rukou podvodníků. Je-li víra světlem, je pověřivost tmou, v níž čarodějnice, cikánky a pod. havěť dobře umějí lovit.

Tento Makrián poštlval tedy císaře jinak dobromyslného ku pronásledování křesťanů, především ale kněží. Nejdříve mu padli za oběť papežové Štěpán a Sixtus, pod kterýmž mladistvý Vavřinec arcijáhmem, pokladníkem církevních statkův a almužníkem se stal. Když papeže Sixta vedli k popravě, pravil k němu Vavřinec s pláčem: Otče, kam jdeš beze svého syna? Svatý biskupe, kam beze svého jáhna? Nevykonal jsi oběti Bohu, aniž bych ti já při oltáři nebyl sloužil. Snad jsem ve svých povinnostech osvědčil se nedbalým? Ó tedy zkus mne znova, zdaž jsi k rozdávání krve Páně nevyvolil si služebníka nehodného? —

V těchto vroucích slovech jevila se ohnivá žádost, umřít se svatým papežem.

Taký účinek mělo společné požívání těla a krve Páně.

Plamenná láska k Bohu spojila obě duše: duchovního otce i syna; krev Páně slila krev obou jako v jedno srdce. Kéž by účinek taký jevil se též mezi otcem duchovním a jeho svěřenci, osadníky! A že nejeví se, což toho příčinou? Zpytujeme se: požíváme snad tělo Páně neuctivě, snad i nehodně a proto ve světě tolik zášti!

Svatý papež těšil Vavřince: Neopouštím tě, milý synu. Tobě nastává těžší boj. Mne poněkud ušetřují, jelikož již starcem jsem; tebe ale čeká krásnější vítězství. Neplač více, ve třech dnech budeš mne následovati. —

Zvěděv z úst světce o své blízké mučnické smrti, jal se k ní ihned se připravovati.

Církevní jmění rozdál chudým, ano prodal i drahocenné chrámové nádoby a peníze rozdělil opět chudým. Proč to? Podle dnešních zákonů bylo by to zpronevěření. Tehdy byly časy jiné. Při každém pronásledování sbáněli se pohanští biřicové hlavně po církevních pokladech. Se životem křesťanů propadalo i jejich jmění, ať si osobní aneb zádušní. Když umučili hlavu církve, kterak by mohlo obstáti jmění Církve? Což se dnes děje něco jiného? Papežové a biskupové neumrají sice již na popravišti, bývají však mučení způsobem jiným: pomluvami, utrhačstvím, víra zlehčuje se novinářstvím a obrázkářstvím. Kdo odírá nesmrtelné duše o poklad víry, kterak by mohl úctu míti před majetkem hmotným? Již tehdy mělo se za to, že církev má báječné jmění, a že jmění to jest jaksi v mrtvé nehybné ruce — zrovna jako dnes — a proto byl pokladník Církve osobou nad míru důležitou. I zavolal si místodržitel římský Vavřince k sobě a přimlouval mu vlídně, aby mu vydal poklady Církve.

„Církev jest ovšem nesmírně bohatá,“ odvětil sv. Vavřinec. „Ani císař nemá krásnějších stkvostí. Ukážu ti něco z těch pokladů, avšak dopřej mi dříve krátké lhůty, abych všecko mohl řádně sepsati.“ —

Místodržitel milerád mu povolil lhůtu třídní. Dělal se mu již napřed laskominy na církevní zlaťáčky. Na konec vyprosil si sv. Vavřinec ještě několik vozů k dopravě těch pokladů. S velikou ochotou dostal vozů, kolik chtěl.

Dobrá nálada neopouštěla svatě boží ani před tváří smrti.

Obdržev od lakotného místodržitele lhůtu, chvátal sv. Vavřinec po celém městě od chudého k chudému a od mrzáka k mrzáku, všem nařizuje, aby ve třech dnech na určené místo se dostavili. Tak se jich sebralo do 2000.

Třetí den nadešel a zpanštlí Římané žasli nad podivným průvodem ze samých starců, slepců, hluchoněmých, chromých, malomocných, sirotkův, panen a vdov. Kdo nemohl jíti, mohl si na místodržitelovy vozy sednouti a nyní sv. Vavřinec postaviv se této armádě v čelo, táhl před palác místodržitelův.

Můžeme snadno domysleti se, jaký shon lidu armáda tato způsobila.

— Vavřinec již jede, již je tu! — znělo z náměstí do komnat místodržitelových. Honem tedy bral se místodržitel ven, aby přijal poklady Církve. Kterak asi tvářil se, když uviděl zástup chudých lidí, mnohých se zkřivenými údy, aneb hnusnými vředy po celém těle. —

Rozhorlen žádal sv. Vavřince za vysvětlení.

— Co by tě, pane, mohlo zde urážeti? — odvětil klidně svatý arcijáhen. — Zlato, po němž tolik práhneš, jest mrtvým kovem a spolu zdrojem mnohých neřestí. Pravým zlatem jest ono nebeské světlo, jemuž se tito zde chudí těší. Nalezají ve svých křehkostech a utrpeních, jež trpělivě snášejí, největších výhod. Nevědí ničeho o neřestech a vášních, o těch pravých nemocích, jež boháče činí tolik chudými a bídnými. Zde v těchto chudasech vidíš poklady, jež jsem ti byl slíbil. Zde jest naše zlato a naše stříbro, zde tyto panny a vdovy jsou naše perly a drahokamy. Vezmi tyto poklady, pečuj o ně dále a rozšíříš slávu města, blaho císaře a sebe samého obohatíš.

— Jak, ty opovažuješ se — sápal se na něho místodržitel, — mřti mne za blázna? Znáš ješitnou vášeň křesťanů, vím, že i ty umřti si přeješ. Avšak nemysli si, že zemřeš lehce. Prodloužím tvoji smrt abys umíral tisíckrát, aby každý okamžik byl ti novou smrtí.

A nyní snad sám ďábel vnukl tyranovi ukrutnou myšlenku. Sám ďábel našeptal mu: nuže, když ti Vavřinec přivezl takové poklady, vyžaduje toho zdvořilost, abys navzájem pozval ho k obědu. I vystrojil tyran přepodivnou hostinu. Kázal přinésti veliký rošť a na tento přivázati sv. Vavřince, načež biřicové pod ním roznítili oheň, na nějž ale jen málo kladli dříví, tak aby muka sv. jáhna tím déle trvala.

— Byl to veselý kousek, jež sv. Vavřinec místodržiteli vyvedl, — řekl by leckdos podle svého světského rozumu, — jenom že se mu špatně vyplatil.

— Úhrnem, — namítl by jiný — byl to podvod.

— Tímto kouskem místodržitele tím více podráždil, — řekl by třetí.

— Ostatně, jaké právo měl Vavřinec statky církve prodávati a chudým rozdělovati, — namítal by čtvrtý, — vždyť mohlo ledacos se skrýti, aneb jinak na lepší časy se uložit? Na tyto námitky odpovídáme krátce.

Pokud lze nám vmysliti se v dobu sv. Vavřince, tedy o celých 1600 let nazpět a ve způsob jednání svatých a světic božích, musíme říci, že nikomu z nich nenapadlo, svého bližního a dokonce představeného mřti, jak se říká, za blázna. Uměli dobře rozeznávati, co náleží Bohu a co císaři. I Herodes král měl za to, že sv. tři králové jej oklamali, čili měli za blázna. Nikoliv mudrcové jej oklamali, nýbrž jeho vraždychtivá vášeň jej oklamala. A tak i zde: nikoliv sv. Vavřinec, nýbrž lakotnost vystrouhala místodržiteli mrkvičku. Úmysl sv. Vavřince byl, poučiti místodržitele hezky názorně, kdo vlastně v první řadě dědicem je pokladů církevních a to podle výslovného nařízení Ježíše Krista. Nelze-li v časech zlých jmění Církve uhájiti, pak vším právem náleží chudým. Na jmění Církve neměl místodržitel žádného práva a jelikož v dobách pronásledování Církve křesťanům nebylo možno, nějaké spravedlnosti se dovolati, nakládalo se se jměním církevním obyčejně tak, jak jím byl sv. Vavřinec naložil. Byli by beztoho přišli biřicové a pobrali všecko. Kterak by se ualožilo s kalichy, to mohlo snadno se předvídati. Byly by se dřívě hanebně znesvětily, byli by snad prostopášníci z nich pili a pak je mezi sebou rozkramařili. Vznesené nevěstky byly by svá prsa a ramena drahokamy církevními zdobily. Nebylo tedy stokráté líp to, co sv. Vavřinec s poklady Církve učinil? V prvních dobách křesťanství bylo množství chudých křesťanů. Kdo tehdy stal se křesťanem, mohl býti jist, že dnes, či zítra olupen bude o všecko své jmění. A byl-li odsouzen pro víru ku smrti, propadl tím samým i svým jměním. Bylo tehdy mnoho křesťanů, kteříž vyděračstvím pohanských soudcův přišli o všecko. Bylo mnoho sirotků po rodičích umučených, bylo mnoho opuštěných panen a vdov, jejichž jmění pozůstávalo v láhvičkách naplněných mučenickou krví svých miláčků. Tito chudí, tito sirotkové, panny a vdovy měli právo na jmění církevní, jež pohanští úřadové prohlásili za konfiskované. Snad by byl ne jeden z těch chudšů, odstrašen úžasnou bídou, odpadl od víry. Jednak tedy sv. Vavřinec, vyžádav si třídenní lhůtu, velmi opatrně jednal, chytře jako had a přece prostě, poctivě, nevinně jako holubice. Vzal-li útočiště ke lsti, byla lešť tato dovolena. Či není dovoleno přelstiti zloděje, lupiče, vraha? Lež sice, zřejmá lež je zapovězena vždycky, avšak obelhal sv. Vavřinec místodržitele? Tento žádal poklady hmotné, Vavřinec dal mu poklady pravé, pravé perly Církve, jež ani mol nesežere, rez nekazí a zloděj nekrade, naskrz podle učení Pána Ježíše. Dokud chudinství v Církvi nebylo tak uspořádáno, jak my mu dnes zvykli jsme, dotud užívalo se v dobách hladu a nesmírné bídy prostředků mimořádných. Prodávaly se i zlaté nádoby, roucha kostelní na vykoupení zajatých křesťanů a na ukojení hladu chudšů. Dnes máme dosti nemocnic, máme množství ústavů chudín-

ských, dnes již oněch mimořádných prostředků není třeba. A přece snad by bylo ku př. v době francouzské revoluce, aneb vůbec v dobách konfiskačních, lépe bývalo, kdyby byly nádoby a roucha církevní raději prodaly se a rozdělily chudým, než aby přišly do rukou revolučních lupičů.

Celé jednání sv. Vavřince, pokud o něm víme, bylo hrdinné. Rozdal statky Církve, aby nepřišly v plen pohanům, načež s radostí přisedl, čili přilehl k hostině, již mu byl ukrutník připravil.

Svatý Ambrož napsal o sv. Vavřinci, že oheň jenž v srdci jeho plál, horoucnějším byl, nežli oheň pod roštěm. Oheň v srdci pohlcoval oheň pod roštěm. Stáli kolem roště křesťané a mezi nimi i novokřtenci. Kterak musily skutky sv. Vavřince posilňovati je u víře! Nejdříve rozdal, co měl a čím vládnul podle vůle boží, načež nechal se smažiti na rošti. Oheň lásky k Bohu a bližnímu přemáhal oheň pod roštěm, proto i pronesl rozmarná slova k mistodržiteli: na jedné straně jsem již upečen dosti, dej mne obrátiti na druhou stranu, můžeš maso ze mne již okusiti. — V radostném rozechvění vypustil svatou svoji duši dne 10. srpna 258.

Svatý Pudentius ujišťuje, že několik radních města Říma, mučenickou smrtí sv. Vavřince pohnuti, stali se křesťany, ba že přímluvou tohoto světce celý Řím se stal křesťanským. Práví se též, že dva vojínové, z nichž jeden stál u sv. Vavřince na stráži, dali se pokřtiti a že oba umřeli smrtí mučenickou. Svati otcové: Ambrož, Augustin, papežové Lev a Řehoř jsou plni chvály o mučeniku tom a ujišťují, že k jeho přímluvě stalo se mnoho zázraků. Platí o něm plnou měrou slova apoštolská: kdož odloučí nás od lásky Kristovy? zdali soužení? aneb ouzkost, nebo hlad? zdali nahota, čili nebezpečení, zdali protivensství, čili meč? Ale v tom ve všem přemáháme pro toho, kterýž nás zamiloval. A nyní snadno zodpoví se otázka, proč sv. Vavřinec čítá se ku světcům v Církvi svaté nejoblíbenějším, aneb nejpopulárnějším?

Předně: pro jeho lásku k chudým; za druhé: pro jeho nevýslovně bolestnou smrt a za třetí: pro tu hrdinnou, ba přímo veselou mysl, s jakouž smrtí tu snášel. I v národě českém jest tento světec velmi oblíbeným, snad i proto, že národ náš snášel též muka nevýslovná.

To zajisté musí každého k obdivu strhnouti: býti přivázanu na rošť a snášeti nejhorší muka s myslí přímo veselou. — Jsem na jedné straně již dosti upečen, můžeš jísti! — Tato veselá mysl sv. Vavřince v trápeních jest krásným vzorem všem trpícím.

Mnohý člověk při dosti malé bolesti toho nařve, až z toho uši brní. Bolesti nepřemáhají se řvaním, nýbrž modlitbou, oddaností do vůle boží. Sv. Vavřince dlužno i mládeži předkládati za vzor svaté trpělivosti, pravíme s v a t é trpělivosti. Trpělivost, jež bezúčelně nařká a kvílí, není svatá, není bohumilá. V kom láska k Bohu plápolá, ten snáší trpělivě i největší bolesti. Proto snad zamlouvá se sv. Vavřinec národu českému tolik, že jest mu vzorem pravé, rozmarné trpělivosti. Nikdo nevzbuzuje tolik úcty a tolik sympatie jako ten, o němž víme, že trpí mnoho, ale trpí tiše; že o své bolesti ueskuhrá před měsíčkem, že nepíše srdcervoucí básně, že neběhá po kmo-trách a netváří se zoufale, ba že spíše snaží se bolest nevinným žertem zamlouvati. V tom jeví se veliká síla ducha a kdež bychom síly té nabyli, jako v lásce boží? Duchu Církve odporuje všeliké škarohlídství.

Proto tedy doporučujeme život sv. Vavřince nejen dospělým, ale obzvláště naší mládeži k častějšímu rozjímání.

Besídka náboženská. *)

O zázracích a proroctvích.

Rozmlouvali jsme na tomto místě o „skepticismu“ (pochybovačnosti), a dokázali jsme, že jest bludem: a) protože odporuje přirozenosti lidské, jejíž samorostlým plodem jest víra a jistota poznání, jak to dokazuje počínání si dětí a většiny lidstva; pospolitý život lidí zakládá se na víře, vzájemné důvěře, která v sobě uzavírá „jistotu“ a nikoliv „pochybnost“; proto také skepticismus nikdy a nikde nedošel všeobecné platnosti ve skutečném životě, nýbrž většina lidí odsuzuje jej co chorobu duševní.

b) Přirozenost lidská hrozí se skepticismu, poněvadž ji obestírá tmou nejistoty a zapřádá ji v zmatenou tkaninu různých domněnek; on hubí síly duše i těla, odporuje tudíž skutečnosti a proto nemůže býti pravdou. Z toho je patrné, že přirozenost lidská je pro pravdu stvořena, která jest její živlem, pokrmem, po němž touží. Tato touha po pravdě by ale byla klamná a pro člověka, dokud by živ byl, na nejvyšší trapná, když by při sebe lepší vůli a sebe upřímnějším vynasazení pravdu poznati nemohl, nemohl by jmenovitě s jistotou poznati, které náboženství jest pravé, poněvadž s touto otázkou souvisí ty nejdůležitější zájmy člověka pro čas i věčnost. Prozřetelnost Boží tedy požaduje, aby člověk s jistotou mohl poznati, které náboženství jest pravé a proto musí pravé náboženství opatřiti takovými znamkami, aby je člověk bezpečně poznati mohl; jsou to: zázraky a proroctví. Zázrak jest děj, který přesahuje veškeré síly přirozené. Jako jest pečeť krále spolehlivým důkazem, že psaní jí opatřené pochází buď od krále samého neb splnomocněnce jeho a že tudíž obsahuje vůli královu, tak jest také zázrak člověku důkazem, že učení jím opatřené, pověřené, pochází buď od Boha samého neb poslanců jeho a že obsahuje vůli Boží. Popírati možnost zázraků znamená jinými slovy upírati Bohu všemohoucnost, neodvislost, popírati tedy Boha samého. — Či co má snad Bohu překážeti, aby zázraky činiti nemohl? — Snad zákonitost v přírodě, kterou stvořením ustanovil? — Zákonitost sil přírodních rušila by se jen tehdy, kdybychom tvrdili, že síly přírodní zázraky působí; my ale pravíme, že Bůh zázraky působí, tudíž zůstává zákonité, pravidelné působení sil přírodních netknuto.

Zázraky náležejí oboru nadpřirozenému, zákonitost přírody ale oboru přirozenému, který se tudíž prvním nikterak neruší. Mluvíce o zázraku uznáváme tím samo sebou zákonitost přírody a že ona nemůže sama o sobě způsobiti, co se v zázraku obsahuje. Jako tak zvané „hry přírody“ neničí všeobecné pravidlo vynikání, vzrůstu stromů, zvířat a lidí, právě tak neruší zázrak řád přirozený. A jako se násilným vsaháním člověka v chod přirozený ku př. vraždou, podnutím zdravého stromu, neničí obecné pravidlo, právě tak neničí se nadpřirozeným saháním Boha v chod přirozený obecné pravidlo „zákonitosti přírody“. Kdo může zázraky činiti? — Jen Bůh, poněvadž jen On sám jest neodvislý a tudíž vlastní mocí bez sil přírodních působiti může. Působení andělů a zlých duchů lze jenom vzhledem k lidem — pokud totiž přesahuje moc lidskou — nikoliv ale vůbec zázrakem nazvati. Andělé a zlí duchové mohou jen prostředkem sil přírodních, nikoliv ale pouhou mocí svou nějaký divný účinek vyvoditi, sic by se v tom rovnali Bohu, což jest nemožno. Moc zázraky činiti není nutně podmíněna svatým životem; můžeť Bůh také skrz nehodné zázraky činiti právě tak jako lze skrze nečistý nástroj tentýž zvuk vydati jako skrze čistý; avšak dějiny nás poučují, že zázrak nehodnými učiněný, jest vý-

*) Stať tato, doložena vhodnými příklady z písmá sv., hodí se velmi dobře ku křesťanskému cvičení. R e d.

jimkou; divotvůrci byli pravidelně lidmi svatými. Prozřetelnost Božská může i pohanu, kacíři, člověku nehodnému „moc zázraků“ dáti, ale nemůže nikdy připustiti, aby lidé dobré vůle zázraky v blud uvedeni byli, proto nelze nějaké bludné učení zázraky dokládati. — K poznání zázraku není třeba znáti všechny síly přírodní, nýbrž postačí znáti síly přírodní jednoho téhož případu, aby se uzavírali mohlo, že tyto síly přírodní k způsobení tohoto zázraku nepostačují. Tak ku př. k poznání zázraku „proměnění vody ve víno“ není třeba známosti všech sil přírodních, nýbrž postačuje věděti ze zkušenosti, že síly přírodní, které ve vodě působí, nikdy samy sebou vodu ve víno neproměnily. Ač nemůžeme udati meze, až kam síly přírodní sahají, víme přece jistě, že síly přírodní v nějakém určitém případě tento účinek míti nemohly. Známost sil přírodních čerpáme částečně z důvodů rozumových.

Rozum nás učí, že účinek, k němuž jest třeba tvůrčí síly, aneb vlády nad životem a smrtí, jedině Bohu přičísti lze a že žádný tvor, nýbrž jedině Bůh jistě a určitě o budoucích svobodných činech, vniterných myšlénkách, které ze žádných znamení nejsou zjevny, věděti může.

Meze sil přírodních poznáváme také bezpečně z důvodů fyzických; neboť zkušenost a věda přírodní některé věci tak nezvratně a nepochybně určily, že máme o nich úplnou jistotu a že nám lze beze vší bázně možného poblouzení jednatí své dle nich zaříditi. Tak víme jistě, že mrtvola, která již hnije, nemůže silami přírodními oživnouti. Jinak by se nesměla mrtvola dříve pohřbíti, dokud by se nerozpadla, ano ani tehdy ještě ne, z obavy, že by snad nějaké tajné síly přírodní ji složiti a oživiti mohly. — Kdyby se o některých zázracích nedalo zjistiti, zda li pocházejí od Boha, či anděla, či ďábla, nepřestává proto učení zázraky těmi doložené býti pravdivé, poněvadž prozřetelnost Božská lidi dobré vůle zázraky klamati nedá. Nelze-li o některé události zjistiti, že jest to zázrak, nechá se nerozhodnuta.

Druhá známka zjevení Božího jest proroctví. Proroctví jest poznání a předpovědění budoucích věcí, kterých tvorové přirozeně nikterak věděti nemohou. Vědoucnost Boží není vázána ani na čas, ani na slova, ani na znamení, ani na prostor, bezprostředně vidí vše, co se státi má. Vševedoucností Boží není svoboda našeho jednatí.

Jako nepřekážím někomu v svobodném jednatí tím, že je pozoruju, a tudíž o něm vím, aneb že je ze znamení, posuňků předvídám, aneb že o něm již napřed vím, protože mi sděleno bylo, právě tak nám nepřekáží vševědoucnost Boží v svobodném jednatí.

Můžeme s jistotou poznati, že proroctví pochází od Boha a proto ho můžeme užiti co důkazu Božského víry naší. K tomu jest třeba zjistiti, že prorokující věc přirozeným způsobem ani předvídati ani uhodnouti nemohl. To lze ale velmi často poznati jak ze způsobu prorokování, tak z věci samé. Znamenáme-li ve způsobu prorokování, že prorok hádá a nic jistého neví, nebudeme jej nikdo za proroka míti. Je-li ale proroctví jasné, určité, podrobné, předpovídá-li se ne děj jediný, který by snad náhodou uhodnouti se nechal, nýbrž děje spletité, co do času vzdálené, které závisejí od svobodué vůle člověka neb Boha, pak nelze na zdař bůh je předpovídati aneb uhodnouti. Tak jako může jen Bůh jakožto první a jediná příčina bez sil přírodních zázrak učiniti, tak může také jen Bůh beze všech přirozených příčin, bezprostředně budoucí a tajné, nijak neprozrazené věci věděti, poněvadž On Sám jest neobmezený. Tak ku př. naznačují Messíánská proroctví Starého Zákona budoucího Messíáše dle mnohých okolností: že bude pocházeti z rodu Davidova, že se narodí v Betlémě z panny, naznačují čas jeho příchodu, udávají některé podrobnosti jeho života. Proroctví tato mohou pocházeti jen od Boha, poněvadž v čase, kdy byla hlásána, nic k nim nepoukazovalo, z čeho by bývalo lze je uhodnouti. Rozumáři připisují proroctví živější fantazii a odvolávají se

na předpovídání magnetismu. Jest ovšem možno, že mysl, která se ze smyslnosti vybavila, že obraznost rozčilená předvídá některé věci, kterých obyčejně člověk nepředvídá. Předvídá je z jejich příčin a sice jistě, jsou-li to příčiny nutné, aneb pravděpodobně, jsou-li to příčiny uvobodné, jichž povahu a náklonnosti předpovídající zná. Ale události spletité, které závisejí od svobodné vůle lidí neb Boha a spadají do daleké budoucnosti, nelze žádnými přirozenými silami věděti, sic by se rovnaly Bohu, což jest nemožno; tak soudí rozum. Magnetisované osoby předpovídají obyčejně věci nepřítomné, ne ale budoucí, aneb jen takové věci budoucí, že je lze z přirozených již stávajících příčin, aneb přítomných okolností, buď jistě aneb pravděpodobně předvídati. Neobyčejné úkazy magnetismu a spiritismu: jako mluvení cizími jazyky, kterým se magnetisovaný neučil, skládání básní v magnetickém spánku, dokazují vliv ďábelský.

Co se týká vědomosti ďáblů, lze tvrditi, že ďáblové s dopuštěním Božím mohou mnohé tajné věci věděti, které jsou lidem neznámé, a je zjevovati. Oni znají věci přítomné, které jsou vzdálené nebo skryté, minulé a zároveň tajné, budoucí, pokud je z příčin přirozených předvídati mohou. Majíce větší důvtip nežli lidé, mohou s větší jistotou některé budoucí věci hádati a s dopuštěním Božím oznamovati. Skutky ale, které závisejí od svobodné vůle lidí neb Boha a jsou v daleké budoucnosti, předvídati nemohou, to může jen Bůh, jehož vědoucnost není ničím vázána.

Dvojím způsobem dokazují proroctví božský původ náboženství. Je-li mnohými a různými proroctvími slíben a naznačen poslanec, který jest od Boha vyslán, aby ve jménu Jeho náboženství založil a vyplní-li se tato proroctví na muži, který se za tohoto zaslíbeného poslance vydává, pak jest to zřejmé svědectví samého Boha, že tento muž jest skutečně od něho poslán a že náboženství od něho založené jest Božské.

Rovněž potvrzuje poslanec své Božské poslání proroctvími, která se později naplní. Oboje platí o Kristu Pánu.

Proroctví nejsou ale jen užitečná těm, kteří se jejich vyplnění dočkají, nýbrž také těm, kteří žijou dříve, než se vyplní. Tak byla proroctví o Kristu Pánu, budoucím Vykupiteli lidstva, národu židovskému velmi prospěšna, poněvadž rozněcovala jejich víru, množila jejich naději, dokazovala jim stálou péči Boha o ně, a těšila je v zármutcích.

Tento účinek mohou míti ale proroctví jen tehdy, pak-li též před jejich vyplněním pravdivost jejich jest zjištěna. To shledáváme u proroků Starého Zákona, kteří své Božské poslání svým přísným a svatým životem, zázraky a proroctvími, která se brzy naplnila, dokazovali a za takové také od nejvyšší rady židovské uznáni byli. Co jsme řekli o zázracích, to také platí o proroctvích: že může totiž Bůh také lidem zlým, nehodným, dar proroctví uděliti, avšak ku prospěchu jiných, nikdy ale k potvrzení bludů; to odporuje prozřetelnosti Boží. — Pak-li že ďáblové některé tajné věci — buď přítomné neb budoucí — oznamují, bude lze, po obezřetném zkoumání těch věcí neb osob, které je oznamují, neb způsobu předpovídání, poznati, zda-li jest Bůh původcem těchto proroctví. — Bůh nemůže dopustiti, aby lidé beze své viny proroctvími v blud uvedeni byli. Když by se ani bedlivým zkoumáním zjistiti nemohlo, zda-li některé proroctví Bohu neb ďáblu neb silám přírodním připsati sluší, nechala by se věc nerozhodnuta.

Co se týká orakulí pohanských lze jejich věštby vysvětliti dílem lstí kněží pohanských, dílem působením a lstí ďábla. Neboť toho náhledu byli staří otcové a obhájcové církevní a nelze soublasiti s náhledem některých nových učenců, kteří vše připisují lsti kněží pohanských.

Mnohé věštby byly ovšem neurčité, dvojsmyslné, aneb mohl je důvtip lidský uhodnouti; některé jsou ale takové, že je lze jenom z působení ďábelského vysvětliti. Samy „Skutky apoštolské“ kap. 16., 16—18. dokazují příkladem o věštci dívce, že věštby pohanské daly se za vlivu ďábelského. Otcové církevní jsou jednohlasně toho náhledu, že orakula pomocí ďábla

věštby dávala. Tak soudí mezi jinými Justín, Tertullian, Cyprián, Athanáš, Laktanc, Augustin, který vytýká pohanům, „že nejhovornější modly jako nástroje bez vdechu mlčely, jakmile ďáblové z nich vymytí byli.“ Sokrates a Sozomenus vypravují co zaručenou událost, že orakul dafnický nemohl věštby vydávati, poněvadž tělo sv. mučeníka Babyla vedle pochováno bylo; proto že rozkázal císař Julián odpadlík, aby ono tělo hned odneseno bylo.

Co máme souditi o Sibyllách, které prý za časů pohanských žily a prorokovaly? — Odpověď zní, že zprávy o nich nejsou spolehlivé a velmi temné. Sibylly slují dívky, které prý u rozličných národů v básních budoucí věci předpovídaly a o nichž se mysli, že též o Kristu Pánu prorokovaly. Varro vypočítává více Sibyll: Delfickou, Erythrejskou, Cimmeriánskou, Samisskou, Kumánskou, Hellespontskou, Libyckou, Perskou, Tiburtinskou; rozliční učenci ale myslí, že byla jen jedna a to Kumánská, která měla rozličná jména dle krajin, v nichž se zdržovala. Není třeba, všechny Sibylly šmahem mezi bájky a pohádky odsouditi. Ale pravé věštby Sibyll se ztratily. Některé zlomky z nich zachovali nám staří spisovatelé, jako: Virgil, Cicero, Plinius, Suetonius. Ostatně nechť se smýšlí o nich jakkoliv, nelze jimi sílu proroctví, která dokazují Božský původ náboženství, zeslabiti. Neboť věštby Sibyllinské neměly zajisté potvrditi bludy pohanské, nýbrž náboženství křesťanské, jelikož, jak již řečeno bylo, Bůh dar proroctví nikomu na potvrzení bludů nedá.

I nevěrec může prorokovati, jak to vidíme na bezbožném Balámovi. Mohlo by se též předpokládati, že sama Sibylla pravého Boha znala a ctíla. Věštby Sibyllinské lze takto vysvětliti. Mezi pohany se totiž udržely zbytky zjevení daného prarodičům a patriarchům o příchodu Vykupitele a Soudce a konci světa.

Toto zjevení připisovali pohané časem jakési panně, která na počátku světa živa byla. Ačkoliv tato panna byla výmyslem fantazie pohanů, udržela se přece tím upomínka na první ženu Evu. Jméno „Sibylla“ vykládá se σικς (Σικς) βουλη to jest úrudek Boží. Pak-li později žily osoby, které staří jménem Sibylla nazývali, lze se o nich domnívati, že to byly osoby, které ona stará podání a věštby nad jiné znaly a rozšiřovaly. Věštby Sibyllinské nebyly tedy jen pověrou, nýbrž měly pravdivý základ, poněvadž obsahovaly podání a věštby o Vykupiteli.

Proto se též také sv. otcové na ně proti pohanům odvolávali.

*Z dra. Bern. Jungmanna „Tractatus de vera religione“ přeložil J. M. *)*

Protestantská „snášelivost a svoboda svědomí.“

Jak často v obecném životě slychati lze o náboženské úzkoprsosti, jakou — prý — vyznačuje se katolicismus oproti jiným vyznáním a jako pádný důvod k tomu rčení, či lépe řečeno na rčení podává se více méně pravdivý obrázek z dob inquisitione. A jest to v první řadě protestantismus, jenž tak rád se honosí svobodomyšlností svojí oproti jinověrcům a přec má nepravdu, hlásaje okázale toleranci, jež v ústech protestanta krásně se sice vyjímá, ve skutečnosti však pravý opak jeví. Významná to byla slova, jež dne 21. února 1885 pronesl v pruské sněmovně poslanec Dr. Windthorst, vůdce německých katolíků: „Zapomněli jste, pánové. odkud vás názvy — „p r o t e s t a n t é“? Zapomněli jste již, co se na říšském sněmu ve Špýru roku 1529. událo? Tu bylo se usjednoceno, že až do svolání církevního kon-

*) P. spisovatel zavděčil by se čtenářům nemálo, kdyby filosofické odůvodňování pravd náboženských ihned znázorňoval příklady z písem svatých. Práce jeho výtečné staly by se tím lidu přístupnějšími. Red.

cilu všechny spory a hádky náboženské mají utuchnouti, že knížata, již reformaci zavedli, mohou ji sice v platnosti udržeti, avšak jsou povinni též svým katolickým poddaným toleranci a shovívavost zajistiti. A ačkoliv Melanchthon, ten nejmírnější z vašich reformátorů, zcela to schválil, sešli se luteranští knížata, sestavili protest, v němž výslovně se ohradili, že klauzule ohledně snášeivosti vůči katolíkům nesmí se povolit, ješto čelí proti učení jich kazatelů, dále — že mši římskou ve svých zemích strpěti nemohou, poněvač kazatelé jim dokázali, že to nikterak neodpovídá evangeliu. A od tohoto protestu máte svého jména a protest ten pro znalce jeho původu a základu bude povždy svědectvím, že jste nikdy tolerantními nebyli!“ —

A ku slovům těmto konstatujeme to nezvratné faktum, že — vedle ústního i písemního svědectví — téměř vsickni reformátoři uvažovali potřebu úplného potlačení a krvavého vyhubení církve katolické jako něco samo sebou se rozumějícího, že hned z počátku vyzývali knížata i městské vrchnosti ku odstranění starocírkevní bohoslužby, že v Anglii, Skotsku a Irsku, v Dánsku i Švédsku oproti vyznavačům katolického náboženství až k použití trestu smrti se přikročilo, že však protestanté stejně krutě a krvavě i proti bludům, z vlastního jich lůna vyšlým, povstali, jako na příklad i sám nejmírnější z nich, Melanchton, žádá, aby novokřtění učení jimi hlásané životy svými odpykali.

Lutherovo smýšlení, jakož i pronásledování všech, kdož nechtěli se státi přívrženci „čistého evangelia“, jak on učení své nazval, jest všeobecně známo. „Já Martin Luther jsem vaším apoštolem. Kdo moje učení nepřijme, přijde do nejhoroucnějšího pekla,“ pravý výslovně nesnášlivý reformátor. A podobných, ba ještě horších míst, najdeme po tuctech ve spisech Lutherových. Vždyť i protestant Maurenbrecher ve svých: „Dějínách katolické reformace“ proti Kóstlinovi se obraceje, z vlastních listů Lutherových dovodil, že tento reformátor vedle prostředků morálních s obzvláštní zálibou i fysických ku rozšíření svého evangelia použití uměl. „Avšak,“ praví Maurenbrecher, „protestant nesmí naň proto zanevřít, naopak měl by jej chváliti, že on v přemrštěné upejpavosti nepocítil žádné oškřivosti před pádnými prostředky, jichž bylo třeba, aby německý národ jha římské hierarchie byl zbaven.“ — A tito lidé osmělují se ještě naříkati a bédovati nad „ukrutností a pronásledováním Říma,“ nad „krvavým řemeslem španělské inquisice“ atd.?! *)

Zwingli zanechal všem jinověrcům na postrach případné heslo: „Evangelium sitit sanguinem“ (evangelium práhne po krvi)! A což teprve ženevský velkoinquisitor Calvin!! Tento žádal výslovně zřízení inquisice ku vyplenění kacířského lidstva. Ženevský protestant Galiffe udal počet kacířů, Calvinovým příčiněním v letech 1542—1546 zatčených, na 800 až 900. Velice zajímavou jest charakteristika krutého Calvina od protestanta Arnolda pocházející. Třeba jen čísti v jeho „církevní a kacířské historii“ následovně poznámky na okraji knihy té připojené: „Servetus byl návodem Calvinovým obžalován, k smrti odsouzen; Calvin raduje se z jeho vyhnanství — pohoršení lidí nad chováním se Calvinovým — Calvinův utrhačný jazyk — Svědectví Grotiovo o zběsilých výrazech a přezdívkách Calvinových atd.

Korunovaný „reformátor“ anglický, Jindřich VIII., dal neméně než 30.000 lidí pro jich víru mečem i ohněm odpravit. A co jsou všechny tresty španělské inquisice oproti nesčetným a neslýchaným ukrutnostem „panenské“ královny Alžběty?! „Nežvástejte o pronásledování a krutostech katolíků!“ praví anglický protestant William Cobbet. „Kde naleznete podobných, jež mohou býti srovnány s těmi, které já zde vyličuji? Alžběta dala v jediném

*) Lutherovi přátelé jednali právě tak jako jejich mistr a učitel. Vždyť jest dobře známo, s jakou nevráživostí přívrženci jeho ve známém řečnickém boji v Řezně r. 1546 proti katolíkům si vedli: oni odpírali jim přímo i křesťanského jména, nazývali je „hadím semenem“, — „základem všech sofistů,“ ano i „pohany.“

roce více katolíků usmrtiti, poněvač od své víry upustiťi nechtěli, než královna Marie za celou dobu svého panování dala odpraviti těch, již od víry otců svých odpadli. A přece nazývali i nazývají dosud onu prvnější: „dobrou královnou Eliškou“ a Marii naproti tomu „krvavou“. Dle udání dějepisce Mackintoshe bylo v Anglii od r. 1660—1685 asi 25.000 osob pro víru svou uvězněno a 1500 rodin na mizinu uvedeno.

Skotský reformátor, fanatický Calvinista Knox řídil se dle zásady: „Spořádání a přetvoření náboženství přísluší zcela moci občanské;“ zásadu tu však stanovil teprv tehdy, když byl dříve přívržence své až ku boji občanskému zfanatisoval a když tito jakožto „kongregace páně“ byli odpůrce své, „kongregaci - to - satana“, přemohli a Calvinismu občanské moci zjednali. Calvinismus však ze zásady Knoxovy činil vydatnou pro sebe potřebu. Tak byl na příklad na čtení dvou mší svatých trest smrti ustanoven, proti všem právo vyobcování z církve způsobem tím nejstrašlivějším vykonáváno, téměř každá důležitější událost v soukromém i veřejném životě před instituci církevního soudu poháněna a takto pořízen byl novým evangeliem Calvinovým a jeho přívrženci vzorný stát politické i náboženské odvislosti a nesamostatnosti, jak ani kdy před tím, ani potom nestávalo.

O reformované církvi v Nizozemsku praví protestant Niebuhr: „Calvinistické náboženství zřídilo si všude v Anglii, v Holandsku, v Ženevě právě tak dobře své popraviště jako inquisice, avšak nevydobylo si také ani jediné ze zásluh inquisice katolické.“ Filip z Marnixu, jeden z původců církevní i politické revoluce v Nizozemsku, praví o církvi nepřátelském Francouzovi Edgaru Quinetovi, že týž učinil svým životním úkolem „papežství nejen vyvrátiti, ale je i zneuctiti; a netoliko je zneuctiti, ale i — jak starý německý zákon proti cizoložství předpisuje — udusiti je v kalu“ —: tento Marnix velebí co nejvíce generální státy, které „proti všem Necalvinistům bojují, za zdravé učení evangelia se přimlouvají a všechna nepravá kacířství a bludy vyvrátiti se snaží.“ A jak zuřivě vedli si hollandští Calvinisté pomocí tortur i násilné smrti proti katolickým spolukrajanům, o tom nejlépe nás poučuje protestant Kerroux ve svých dějinách Holandska.

O protestantismu na poloostrově Skandinávském praví lord Molesworth, výtečný to znalec tamních poměrů: „Veškeré nordické obyvatelstvo pozbylo svých svobod od těch dob, co své dřívější náboženství jakýmsi zlepšeným zaměnilo.“ Ve Švédsku, tak jako v Dánsku, byla proti katolíkům ta nejkrutší nařízení vydána; ve Švédsku byl katolický král Sigmund dokonce trůnu zbaven, v Dánsku pak bylo v letech 1777—1779 nařízeno, že žádný řeholník pod trestem smrti nesmí do země vstoupiti.

V Německu nalézáme ještě v 17. a 18. století nesčetné příklady protestantské nesnáselivosti, svárlivosti, jakož i pátrání po kacířích a jich krutému pronásledování. Jmenovaný již protestant Arnold rozepisuje se ve svém výše označeném díle dosti obšírně o této rozvratné působnosti protestantismu a podává k tomu — jako na doklad — významné příklady! Tak na př. rozepisuje se (na str. 98) o osudech krejčího Jana Banniera ze Stargardu u Gdánska, jenž pro svoji krejčovskou theologii a pro svůj spis: „zrcadlo či úryvek obavnosti spuštění“ byv zle kazateli napaden, universitou Wittenberskou za kacíře prohlášen a z vlasti své vyhnán, do Švédska se utekl, kde pochvaly došel, „kteroužto však (pochvalou) luteránské kněžstvo, jsouc tím zahanbeno a ze své zuřivosti usvědčeno, cítilo se tak mocně dotknuto, že (dle způsobu „Španělské inquisice“) Banniera ihned v žalář uvrhnouti a katem veřejně odpraviti dalo.“ — Dle Arnoldova tvrzení (str. 200) byl též r. 1690 Quirinus Kuhlmann z Vratislavi, jenž již r. 1674 jako tříadvacetiletý v luteranismu vychovaný mladík ve spisu svém, „Nový nadšený Čech“ nadepsaném, „luteránské krále, kurfirsty a pány veřejně oslovil a za tou příčinou zprvu jako neznaboh, kacíř a zanícenec zatracen byl.“ v Moskvě pak německými kazateli luteranskými pro své fanatické rouhačství byl proklet a u císaře neprávem osočen, tak že konečně ku snažné prosbě luteránských kazatelů,

vzdor opácnému úsudku reformovaných i Jesuitů, byl „na rozkaz cárův po přestálých dřívě mukách jako falešný prorok na náměstí veřejně upálen.“ A o jiných ještě toho druhu popravách zmiňuje se Arnold. Tak na příklad (str. 50.) byl r. 1636 Jan Adolgreiff jako čaroděj a rouhač v Královci do žaláře uvržen. „Kazatelé chtěli jej zprvu po svém způsobu ku pravému poznání a víře přivést, ale beze všeho úspěchu. Proto tedy přikročeno k jeho mučení, načež prohlášen nad ním tento trest smrti: jazyk budiž mu z hrdla vytržen, hlava useknuta a tělo spáleno.“ Tato krutá exekuce byla též na něm úplně provedena.

Ještě o jedné zajímavé (!!) zprávě Arnoldově chceme se zmíniti a to o přelstění a popravě zámečnického pomocníka Petra Günthera, rodem z Pruska, roku 1687. v Bukovci vykonané. Pro jakési řeči své proti křesťanství namířené, jež v nějakém shromáždění řemeslníků prý měl, byv od zpitých soudruhů svých obžalován, byl před soud postaven, kdež soudcům o všelikých fantastických viděních vyprávěl. Z té příčiny byla vysokou radou dožádána dobrozdání od různých universit, jaký trest by měl na takové nejisté výroky připadnouti. Právnická fakulta v Kielu promluvila v této věci v ten smysl, že usvědčený rouhač po právu božském smrtí potrestán býti musí . . . Naproti tomu prohlásili jej sice theologové Wittenbergští výslovně za rouhače a atheistu, ponechali však úsudek o výměře trestu právníkům, dobře o nich věduce, že tito žádný jiný leda smrt nepřihnou. A na základě těchto výroků byl Günther skutečně odpraven a až do posledního okamžiku života svého proklínal své žalobce a protestoval proti jich obviňování.“

To jsou jen některé příklady z těch nesčetných, z nichž jasně vysvítá, co protestanté o jinověrcích soudili a jak si proti nim počínali, jakmile jen moc ve svých rukou měli. „Zatracování kacířů — krvavá pronásledování — krutá inkvisice — mučení a temný žalář — popravy mečem a ohněm“ — krátce všechny ty krásné věci, jež nevráží protestanti katolíkům vytýkati uvykli, nalezájí se v neobyčejné hojnosti v jich vlastních dějinách. Jakým právem tedy, tážeme se plni údivu, vznášejí právě oni takové výčitky proti nám? A pak, — jak to souvisí s jich do nebe vynášenou protestantskou snáselivostí a svobodou svědomí ve skutečnosti? Není to nic jiného než hluchá fráze, nic než dějepisná lež! Zcela správně praví Döllinger: „Není nic historicky nesprávnějšího nad tvrzení, že reformace stala se jakýmsi hnutím pro svobodu svědomí. Právě opak toho jest pravdivý.“

Pro sebe samy požadovali Lutheráni a Calvinisté svobodu svědomí, avšak dopřáli jí též jiným tam, kde moc ve svých rukou měli, ani jim nenapadlo. — Bayle jest toho náhledu, že se reformatoři a jich přívrženci octli ve velkých rozpacích, když vůči staré církvi vždy na svobodu svědomí naléhali a nátlak proti ní namířený za zločinný vyhlášovali, na druhé straně pak opět nabádali světskou vrchnost, aby každé jiné vyznání úplně potlačila. A to dalo se tak všeobecně a bylo tak velice ve shodě s duchem času, že jednotlivec ani jednou v tom nějakého odporu zásadného nepocítil. Francouzští protestanté, jakkoliv tvořili také minoritu a jen pomocí ediktu Nantesského jakési chráněné postavení zaujímali, nechtěli přece žádnému katolíkovi ve svých zabezpečených sídlech dovoliti, aby směl dle svého náboženství žíti. A tak tomu bylo v celé protestantské Evropě. „Svoboda pro nás, útisky pro každou jinou víru,“ bylo vládnoucím heslem! Také protestantský historik K. Ad. Menzel nazývá to falešnou představou, jako by protestantismus „ode dávna soáselivostí odpůrce své byl zahanbil.“ —

A dnes? Není to opravdu žádnou tolerancí, že katolíkům v protestantském Meklenburgsku svoboda veřejných výkonů náboženských se týkající zůstává i na dále odepřenou, ačkoliv tatáž protestantům netoliko ve všech katolických územích říše Německé, ale také v arcikatolickém Rakousku, Itálii a Španělsku až přebytečně zajištěna jest. Především však byl to onen pověstný „konfessionálně přiostrěný“ kulturní boj a ony neméně proslulé

protestantskou vládou a protestantskou většinou pořízené „májové zákony,“ jež katolickou církev v Prusku o osobní, ústavou i královským slovem jí zaručenou svobodu oloupily a jež na vždy, vzdor jakési povolnosti vládou v posledním čase katolickému obyvatelstvu projevené, zůstanou nevyhladitelnou skvrnou a znamenitou satyrou na vychvalovanou „toleranci a svobodu svědomí“ německého protestantismu. — *M. W.*

Nábožensko-ethický negativismus.

(Věnováno stoupencům prof. dra Tomáše Massaryka.)

Napsal *M. W.*

Každý jen poněkud soudný člověk má zajisté více neb méně souvislý náhled o světě, jen že soustava jeho nemůže se ani důkladností, ni soudností, ni úplností na roveň stavěti soustavám mužů, již celý život svůj zasvětili jedině bádání filosofickému. Mezi těmito muži však velmi zhusta vyskytuje se v náhledech neshoda, ano i dokonce protiva. Neboť čemu vyrozuměl filosof, tomu dle přesvědčení svého vyrozuměl v pravdě, — to jest pro všechny — a co jemu jest pravdou, to má býti i pravdou všem. Pohání ho tudíž pud vnitřní, jenž rád jevívá, co chová mysl ve své útrobě, k pokusu, zdali i jiným zdá se býti pravdou, co bylo pravdou badateli a pudí filosofa, aby se svojí soustavou vystoupil na veřejnost, by seznali ji všichni. Tito dle stupně příbuznosti vlastního svého rozumu a vlastní své zkušenosti buď přílnou k soustavě, aneb vstoupí k ní v odpor. Ti, co k ní přílnou, stanou se přívrženci nové soustavy, ti pak, kteří se jí staví na odpor, hledí, aby důvody podstatnými podryli její pravděpodobnost, by dovedli, že klam jest, co ona za pravdu podává. Nepřátelé tito rozhodují nad osudem jednotlivých soustav často v dosti krátké době, tábor pak školy filosofické obehnan býti musí náspy pevných a nezvratných důvodů, aby odolal všem nájezdům a útokům naň podnikaným. Žádná soustava není ovšem tak dokonalou, aby se v ní ničehož nenacházelo, čeho by nebylo třeba buď zcela odstraniti, anebo zlepšiti. A jen tímto způsobem klam se odstraňuje a pravda množí, — kritika soustav filosofických jest tedy filosofii právě tak potřebnou jako každému jinému oboru vědy i literatury.

Kdybychom si mysleli bádání lidské jako ukončené, — pak by ovšem byla jediná toliko soustava filosofická, pokud však bádání toto ukončeno není, jest a bude vždy více filosofických soustav. Říká se: kolik hlav, tolik smyslů, — kolik tedy filosofů, tolik soustav. A tu, abych příliš daleko nezaběhl, přecházím ihned ku české škole filosofické, jež až do nedávna byla jednotnou, vystoupením však reformatora prof. dra Tomáše Massaryka jednotnost tato rozštěpena.

Česká škola filosofická přidržovala se až dosud soustav Kantovy a Herbartovy, které hájí — pokud náboženství se týče — náhled, že veškeré filosofování o Bohu, duši lidské a vůbec o světě nadsmyslném je pouhým klamem a šálením, protože základní představy o takovém světě jsou pouhé idey bez podkladu skutečného, čili jinými slovy: náboženství, nejsou v č d o u, nemůže podléhati jakémusi filosofování, — nýbrž jest jediné a pouze věcí víry.

Že vzmohla se u nás do jisté míry — jmenovitě v kruzích inteligentních — jakási lhobejnost ve víře, toho vinu nelze přiřítati jedině hlásání pochybných názorů nábožensko-filosofických, — jak u jiných národů tomu skutečně bylo, — nýbrž dlužno též pravou příčinu hledati v touze po výstřednostech, v choutkách po něčem novém, — až z pouhého indiferentismu vznikl v poslední době náboženský negativismus (klamně nihilismem zvaný), — zjev to tím povážlivější, čím více intelligence kol něho již se skupilo.

Byla li druhdy již pouhá netečnost náboženská žalostným úkazem v církvi katolické a vybízela-li ku brzké nápravě, — jest negativismus rakovinou na zdravém těle bující a vyzývající ku důkladnému, ráznému a rychlému činu, nemá-li tělo chřadnouti a zvolna zmírati. Ku bližnímu objasnění náboženského negativismu jest třeba zmíniti se několika slovy o náboženské lhostejnosti či indifferentismu.

Náboženský indifferentismus zakládá se v náhledu, že jest jednostejno, ať se člověk k tomu neb onomu náboženství hlásí. Z tohoto pak indifferentismu všeobecného vyplývá zvláštní lhostejnost pro jistou víru a církev, k níž se jinak člověk před světem přiznává. K indifferentismu vede asi domněnka, že souvěcí vyznavači různých vyznání náboženských jistý kraj obývají skoro všměs na tomtéž stupni vzdělanosti, ctnosti a blaha se nalézají a z toho se mylně soudí, jako by náboženství na rozum, mrav a srdce žádných účinků nemělo.

Z indifferentismu k úplnému opovrhování vírou některou aneb každou a ke skutečnému náboženskému nihilismu (nikoliv negativismu), jest ovšem jeden jediný krok.

Indifferentismus náboženský panoval ze všech dob a u všech národů a množil se tou měrou, čím více ten neb onen národ v ohledu mravním i národním klesal. — není tedy pro nás novinkou a snad by na českou mládež neměl tak ošklivého vlivu, kdyby náhodou v české škole filosofické v poslední době nebyl vznikl nový, záhubný směr, čelící ku šíření nevěry a namířený zejména proti katolicismu. Původcem a strůjcem tohoto směru jest univ. professor dr. Tomáš Massaryk.

Massaryk není přívržencem žádné soustavy filosofické, nýbrž jsa eklektikem vybírá z každé něco, co se mu právě líbí a hodí. Neobyčejná učenost a bystrozrak nebyly by jistě svedly jej na scestí, kdyby nebyl tak přílišným skeptikem. Chladné a rozvážené posudky činiti jest zajisté vlastností velice krásnou a u badatelů vzácnou, — avšak i ta má svou míru, již překročiti nesmí, — nemá-li skepticismus zaměněn býti s pessimismem. A takový osudný krok učinil prof. Massaryk, jenž chtěje zůstatí chladným, logickým posuzovatelem, dal se svésti bludičkami svých vlastních světélkujících názorů v pustý kraj, — odkudž jest těžké východiště! —

Jaký byl asi vznik a původ problematických náhledů Massarykových?

Massaryk příchodem svým do Prahy uveden byl do poměrů neznámých a poznáv v krátkém čase dosti zevrubně naše společenské a národní vady a nedostatky, skombinoval si v hlavě celý plán ku nápravě a reorganizaci všeho, co — dle jeho subjektivního náhledu — nezdálo se mu býti dobrým, vhodným a prospěšným. A toto přemýšlení o reformaci národního a společenského života našeho zavedlo jej i na pole literární a na nejposvátnější každému člověku cit náboženský. I zde zdál se spatřovati bejli, jež dílem stotožňoval s domnělým národním úpadkem, dílem jakési spojenství mezi oběma naléztí mnil, — a proto i zde chtěl reformovati, odstraniti, co se mu nelíbilo a nahraditi novým, dokonalejším. Aby pak toho snáze docílil, — založen byl přísně vědecký list „Athenaeum,“ — a nyní, když prof. Massaryk stál na počátku své reformační dráhy, kterou pomocí „Athenaea“ nastoupiti hodlal, tím násilným takřka během kratičké doby vypuzením z hlavy své tolika plánů a myšlének reorganisačních, — jež pro úžasnou rychlost, s jakou je expedoval na veřejnost, ani dobře promysleti nemohl: dostal se na rozcestí a pominuv cesty pravé, kde by byl mohl přec nějakých úspěchů docíliti, přešel na nešťastnou dráhu boucharonství a hluchých, bezvýznamných frází! Neboť co to jest jiného, praví-li na příklad o katolicismu na stránce 234. pověstného spisu svého: „Der Selbstmord als sociale Mussenerscheinung der modernen Civilisation“: „... katolicismus však stal se pro nás nemožným. Máme se snad státi protestanty? Pokud katolicismus popíráme, jsme již jimi; — avšak jest otázka, zda-li a v jaké formě máme křesťany zůstatí? Naše doba jest pro nové náboženství

jako stvořená. Právě jako za dob římského císařství jest společnost ve svých základech otřesena: lidé cítí se nešťastnými, nespokojenost a touha po nějakém spasiteli jest všeobecná! . . .“ —

Jaké důvody vedly prof. Massaryka k tvrzení, že katolicismus jest pro nás nemožným a neznámou jakousi víru prohlásil za zcela vhodnou pro dobu nynější? —

Jest otřesení základů společnosti lidské a ta všeobecná zkáza mravů skutečně takovou, jak dí prof. Massaryk? — Odpověď na to zůstal dlužen! Avšak — i kdyby tomu bylo tak, — byl by prof. Massaryk oprávněn přičítati to na vrub katolické víry a nazvati ji proto pro nás nemožnou? —

Tady věru skeptický Massaryk se blamoval, vnučuje veřejnosti svůj subjektivní náhled a zavrhuje nejdokonalejší soustavu náboženskou jen proto, že náhodou jemu se nelíbí!

Naproti tomu však doporučuje patrně nějaké z brusů nové náboženství právě přímo: že jest ještě otázkou, zda-li a v jaké formě měli bychom zůstatí křesťany.

Dle toho bylo pochybeno, nazvati Massarykovy názory o katolicismu náboženským nihilismem! Neboť co jest nihilismus náboženský? — Jest to zvláštní druh mysticismu, kde nečinnost, trpnost dostupuje nejvyššího stupně; individuálnost tu naprosto zničena, a to nejen co do smyslnosti, ale i co do myšlení a vůle. Mystik svlékl takřka sebe sama a pohroužil se cele do onoho čistě všeobecného prazákladu všeho, jenž věčně trvá co božské prajedno, jsouc dle podstaty své velebné nic, totiž prosto všeho rozdělení a veškerých protiv, samo o sobě nedílno, naprosto vyrovnáno a sjednoceno, jsouc takto spolu vše i nic a trvajíc v nepřerušném klidu samo sobě stačí, bez potřeb a účinnosti k zevnějšku. Tot theoretický výklad nihilismu o podstatě světa, o úloze člověka a nejvyšší dokonalosti i blaženosti, k níž člověk dospěti může a dle něho řídí se pak praktické počínání nihilisty. — Nuže — jsou zásady prof. Massarykem hlásané skutečně takovými, aby každé pozitivní náboženství zvrátily? — Rozhodně nikoliv, neboť on sám již tím, že přiznává nutnost náboženství nějakého, které by lidstvo mravně kleslé opět povzneslo, potvrzuje potřebu náboženství pro veškeré lidstvo! Není tudíž — ani ze stanoviska přísně katolického vzato — Massaryk náboženským nihilistou (dokonce pak ne atheistou), nýbrž — popíraje katolicismus — jest negativistou a poněvadž ani proti dogmatice katolické víry nebrojí (jediný případ totiž, svátost stavu manželského vyjímaje), než toliko proti morálce její, — jest nábožensko-ethickým negativistou.

Mojí úlohou jest: náhledy prof. Massaryka, jak je byl zejména ve svých přednáškách „o praktické filosofii na základě sociologie“ a v jiných svých publikacích vytkl, pokud proti katolické víře namířeny jsou, systematicky probrati; jsemť pak přesvědčen, že náhledy směřující ku rozvratu toho, co před 1900 lety bohočlověk Kristus byl zbudoval, jsou pouhými hrady vystavenými na písku, z nichž jediné zavanutí věterku způsobí rozvaliny.

(Pokračování)

Mučedníci a vyznávající tovařištva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až 1681.

Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.

Ú v o d.

Když anglický král Jindřich VIII. (1509—1547) svou zvůlí a prostopášností, jež ani nejhorších nešťítala se prostředků, pomocí otrocky sobě oddaného parlamentu zavedl v zemi své novou církev, — tak zvanou angli-

kánskou a sama sebe za nejvyšší hlavu její prohlásiti dal: bylo jisto, že katolicismu nadchází dnové trpké zkoušky a krutého pronásledování, neboť nedalo se ani mysliti, že by katoličtí poddaní víru po předcích zděděnou zaměnili za jinou, která již tím se nezamlouvala srdci jejich, že náčelníkem její byl mravně spustlý král. A také skutečně nadešli Anglii dnové bouřliví, v nichž krutost a bezohlednost panovnická slavily orgie. Než vzdor tyranii a svěřeposti fanatického krále nepodařilo se katolickou víru potlačiti, neboť lid i duchovenstvo nižší nalézalo svou posilu a zároveň stkvělý příklad neohroženosti a pevnosti v přesvědčení u nejvyšších svých hodnostů duchovních.

Po smrti Jindřichové za syna a nástupce jeho Eduarda VI. (1547—1553) ustálo poněkud pronásledování katolíků, na něž opětně usmálo se slunko svobody, když po smrti Eduardově nastoupila na trůn Marie katolická, (1553—1558) dcera Jindřicha VIII. a řádné manželky jeho Marie Aragonské, která provdávši se za španělského krále Filippa II., byla nejhorlivější ctitelkou katolictví. Žel, že jen na krátko dopráno jí působiti tak blahodárně na prospěch svých poddaných! — Předčasná smrt její přinesla opětně neštěstí anglickému národu, neboť na osiřelý trůn dosedla zaslepená Alžběta, — dcera Jindřicha VIII. a proslulé Anny Boleynovy, z nezákonného tedy manželství pochozí — která smutně proslavila se jak v historii anglické, tak i v dějinách vzdělanosti a lidskosti vůbec. Jsouc neoprávněnou dědičkou trůnu, o něž se tudíž stále obávala, dokud jediná legitimní dědička jeho Marie Stuartova žila, řídila dle toho veškery své činy. Chovajíc se ke katolíkům přívětivě dotud, pokud nebyla za královnu korunována, obrátila ihned, když po odbyté korunovaci cítila se na trůně již bezpečnější. Obklopena rádcí, zuřivými to protestanty, jichž mysl byla naplněna nejčernějšími záměry na úkor víry katolické čelícími, nenechala Alžběta katolické poddané své dlouho v nejistotě, co s nimi zamýšlí. Všechny ústupky, jež kdysi Marie katolíkům byla učinila, byly Alžbětou se svolením podajného parlamentu zvráceny a královna rovněž za hlavu církve prohlášena. A kdo z Angličanů zastával a hájil by náhled, že papež římský jest jedině oprávněnou nejvyšší hlavou církve, tomu měly býti nejprv statky pobrány a v pádu, že by se to opětovalo, ustanoven doživotní žalář; kdo by pak tvrdošijně vzdor rozkazu parlamentu upíral královně anglické toho práva: ten z usnešení měl býti oběšen, pak jsa ještě položiv nožem rozpárán a rozčtvrcen. Konečně mělo kněžstvo a všichni, již ve službě státní postaveni byli, přísahou stvrditi, že královnu rovněž za svou nejvyšší hlavu církevní uznávají. Biskupové angličtí a university v Oxfordu a Cambridge (Kambridž) opřeli se sice tomuto násilnickému aktu, jen jediný biskup (z Landaffu) byl povolnějším všech ostatních. Následek tohoto statečného vystoupení nejvyšších hodnostářů církevních r. 1559 však byl, že všichni byli důstojnosti své zbaveni a jiní vládě oddanější na jich místa dosazeni. Nižší duchovenstvo však většinou vyhovělo přání vlády, neboť na jedné straně hrozila mu ztráta místa (mnohdy výnosného) a nejistá budoucnost, — na druhé pak straně při přestoupení k protestantismu dovolení k ženitbě bylo příliš mocným lákadlem, než aby valná část nižších duchovních lapiti se nedala. A tak v kratičké době byl stav věcí víry katolické za Alžběty mnohem povážlivějším, než za dob Jindřicha VIII. a Eduarda VI. — Avšak parlament nepřestal jen na tomto katolicismu nepřátelském projevu, nýbrž učinil ještě krok dále. Dne 3. března 1563. bylo se v parlamentě usnešeno, že přísahu supremační netoliko knězi a od státu odvislí lidé, nýbrž všichni katolíci angličtí bez výjimky složiti musí (barony vyjmajíc), a každé zdráhání se že bude za velezrádu považováno a krutou smrtí potrestáno. Tato drakonická přísnost zastrašila i královnu samu.

A v této vážné době, kdy opovězený církvi katolické boj mohl míti v zápatí zlých pro katolíky následků, nejen pro fanatismus, s jakým protestanti vrhli se v zápas, ale hlavně tím, že nedostatkem kněžstva katolického

hrozila nastati z prvu vlažnost u víře, jež by pak suadno šíření se protestantismu podporovala: připadl učený Dr. William Allen (čti Ellen) na myšlénku zříditi kdesi v cizině seminář, v němž by katoličtí kněží pouze pro Anglii byli vychováváni a a vzděláváni. Z myšlénky stal se skutek, r. 1568. založen se svolením papeže Pia V. v Douay (čti: Dué) seminář, jenž byl netoliko prvním ústavem tohoto způsobu v Anglii a původcem všech ostatních, nýbrž i — jak se správně za to má, prvním v celém křesťanském světě, který dle předpisů církevního sněmu Tridentského byl zřízen. Když se byla o tom královna anglická dovédla, vysmála se tomuto úmyslu, chtěti snad takovým způsobem udržeti katolicismus v zemi, kde sama správa státní ku vyhubení jej určila; avšak brzy měla se přesvědčiti, že příliš podceňovala vzuešený záměr svých náboženských protivníků, neboť seminář nově zřízený v kratičkém čase čítal již na 150 žáků a po šesti letech mohli první jeho odchovanci na missie do Anglie býti posláni. Zatím co takto dbáno bylo o duchovní blaho katolíků anglických, nová rána, krutší předešlých, zasazena v Anglii církvi katolické a její horlivým vyzouvačům. Následkem bully papeže Pia V. ze dne 25. února 1570, kterou královna Alžběta z církve katolické jest vyobcována, vydal parlament v dubnu r. 1571 — jaksi na odvetu — tři nejvš ostré zákony proti katolíkům, jichž následek byl, že jedna část katolíků ze země houfně se stěhovala, obětujíc raději vše své jmění, jen když život a víru si uchovala, jiná část přilnula na oko k protestantismu, jen aby všech útrap se strany vládní byli zbaveni, a třetí část — a ta snad byla počtem nejčetnější — i vzdor krutému pronásledování v zemi vytrvala a víru svou nezapřela.

Týrán, mučení a krvavé pronásledování katolíků trvalo téměř po celé jedno století a první oběti jeho stal se kněz P. Tomáš Woodhouse (Wudhaus), z tovaryšstva Ježíšova. Dříve však, než přejdeme ku bližšímu vylíčení života těch mučedníků z tovaryšstva Ježíšova, již od dob Alžběty až po Jakuba II. za víru Kristovu život svůj v oběť přinesli, jest třeba poněkud obšírněji zmíniti se ještě o trestním zákonu proti katolíkům, jak za prvních dob příchodu Jesuitů do Anglie v užívání byl. V trestním zákonu tom zahrnuty jsou dva druhy nařízení: první část týká se svobody a jmění, druhá část života obžalovaných katolíků.

V první část spadají tato ustanovení:

1. Každý, kdo 16. rok věku svého překročil a zdráhá se bohoslužbě protestantské býti přítomen: propadá pokutě 4000 zl. (dle rakouské měny); nemůže-li zaplatiti, zůstane uvězněn tak dlouho, dokud pokutu nesloží.

2. Každý, kdo mši obcuje, — byť i jen potaji — propadá trestu jedno-ročního vězení a pokutě 24.000 zlatých, které dokud nesloží, z vězení propuštěn býti nesmí. — Rovněž i kněz potrestán bude jednoročním vězením a pokutou 48.000 zlatých obnášející za každou jednu otlivou mši, kterou byl četl.

3. Každý duchovní, jenž se veřejně katolického náboženství nezřekne a poslušnost i uznání římského papeže veřejně neodpřisáhne: pozbude všech svých důchodů i své duchovní hodnosti.

4. Každý učenec, neb studující, jenž obdržeti chce místo v akademické koleji, aneb dosíci kteréhokoliv vyššího stupně akademického; každý, kdož vůbec do služby státní vstoupiti míní, aneb svůj úřad, jež již zaujímá, podržeti chce; každý nedospělý, jenž chce býti plnoletým prohlášen a v dědictví se uvázati hodlá; každý člen parlamentu (není-li baronem), jenž chce hlasování se zúčastniti: musí dříve složiti přísahu, že odřiká se uznání autority papežské.

5. Neuposlechne-li kdo, byv vyzván, aby přísahu onu složil, ani druhého napomenutí: pozbude veškerého svého jmění a zůstane uvězněn po čas svého života.

6. Tímtež trestem stížen bude, kdo buď královnu za nejvyšší hlavu církve v Anglii uznati nechce, aneb kdo nosí při sobě růženec, medailli,

škapulíř, aneb cokoliv jiného papežem posvěceného, byť i toho po případě darem obdržel.

7. Má-li kdo učitele domácého, jenž buď protestantský chrám nenavštěvuje, aneb protestantským biskupem nebyl approbován, propadá pokutě měsíční 2000 zlatých po tak dlouho, dokud jiného učitele si neopatří.

8. Komu by bylo povědomo, že buď ten neb onen získal kohosi víře katolické, neb mu všelikým způsobem k tomu byl nápomocen; aneb že zanašel se úmyslem, smířiti se s církví katolickou, neb někomu k témuž smíru radil; kdo by dále znal onoho, jenž veřejně hlásal poslušnost k papeži u věcech víry se týkajících, neb jiné k témuž nabádal; kdož by rovněž znal kněze některého, že někomu udělil rozřešení, aneb má aspoň moc, rozřešení udíleti, byť i toho práva nepoužíval; či kdo by věděl o tom neb onom jednotlivci, že od kněze rozřešení obdržel, aneb jej o rozřešení prosil, — a kdo by každého takového během 20 dní úřadům neudal: pozbude všeho svého movitého i nemovitého majetku i všech svých práv, o jeho osobní svobodě pak ponecháno rozhodnutí libovůli královny. —

Ve všech těchto případech jednalo se o ztrátu majetku a obmezení osobní svobody. Avšak existovaly ještě zákony, v nichž krutou a mnohdy strašlivou smrtí katolíkům se hrozilo. Aby pak žádný takový, jenž pro svou víru i nejohavnější smrt podstoupiti neváhal, za mučedníka v lidu anglickém považován nebyl: vyhlásily jej zákony prostě za velezrádce a jako se zločincem s ním pak naložily. Velezrádcem tedy prohlášen:

1. Kdo by ústně či písemně vyznal, že papež jest hlavou církve v Anglii, aneb že tam nějaké autority ve věcech víry požívá.

2. Kdo by v jakékoliv záležitosti ku papeži se obrátil, bullu či nějakou jinou listinu, aneb rúženec, kříž, medailli, neb cokoliv papežem posvěceného přijal, a do Anglie přinesl.

3. Kdo by, — nejsa baronem, — po trojím vyzvání se zdráhal, odřici se přísězně papeže a autority královny ve věcech duchovních neuznal.

4. Kdo by ústně či písemně tvrdil, že královna anglická jest kacířkou neb rozkolnicí.

5. Kdo by se stal katolíkem, aneb jinému k tomu napomáhal.

6. Každý kněz, jenž má právo udíleti rozřešení, byť i toho nepoužíval, — tedy každý katolický kněz co takový.

7. Každý poddaný královny, jenž přijal od kněze rozřešení, aneb jinému k témuž radil, nebo byl nápomocen, — tedy každý katolík co takový.

Kdyby tyto zákony jen po jedno století s celou svou přísností prováděny byly: církev katolická bez nadpřirozeného přispění byla by jistě násilím potlačena bývala. Posuďme jen chladně, jak nejvýš kritickým bylo postavení všech, kdož v Anglii ke katolicismu veřejně se přiznávali. Jak dlouho mohly i ty nejbohatší rodiny katolické snášeti ouy ohromné pokuty peněžité na každou věc malichernou (na př. pro pohostění a poskytnutí noclehu knězi katolickému) ustanovené, předpokládajíce ovšem, že jim i hned celé jmění skonfiskováno nebylo?! Jak mnoho druhdy zámožných katolíků ožebračeno a na konec ještě i s rodinou v žalář mezi sprosté zločince uvrženo jen proto, že zůstali věrni své víře! A jak málo na druhé straně stačilo k tomu, aby i nejzámožnějšímu a nejváženějšímu katolíku takový osud byl připraven. Jediné nerozvážné slovo dítěte, pomstychtivost propuštěného služebníka, zlomyslnost některého odpadlíka, ziskuchtivost všude číhajících špehýřů, ano i zcela jednoduché podezření postačilo, aby celá smečka slídiců byla vyslána do toho neb onoho domu, kde s ďábelskou rozkoší a nadějí na tučný výdělek, s neuvěřitelnou neurvalostí, jakou jen divý fanatismus zploditi může, každý koutek, každou skulinu prohlédávali, jen aby něčeho dopátrati se mohli, co by dle zákona bylo trestného. A běda tomu domu i všem jeho obyvatelům, kde našli na př. katolického kněze schovaného. Tak se zacházelo se zámožnými a chudým katolíkům vedlo se ještě hůř! Žaláře byly jimi tak přeplněny, že jednotlivé obce prosily vládu, by směly nějaký počet vězňů pro-

pustiti, aby brozného toho břemena aspoň z části sprostěny byly. Když vláda anglická k tomu své svolení dala, tu katolíkům, již ze žaláře byli propuštěni, k upomínce na lidskost protestantismu anglického, uši žhavým železem probodeny.

A nyní uvažme ještě, jak bídný byl dle toho život katolického kněze v těchto dobách krutého, těžkého pronásledování! Úřad kněžský to s sebou nesl, aby věrné katolíky v jich víře udržoval, klesajících sňil a upevňoval, padlých pozvedal a těch, již do lůna církve katolické navrátiti se chtěli, opět s ní smířil; on musel na všechny strany útěchu a pomoc přinášeti a ochrániti, kde co k záchraně bylo. To vše činil však pod dojmem stále hrozícího nebezpečí, že bude buď v těžký žalář uvržen, z něhož snad nikdy více v životě svém světla Božího nespátří, aneb jako velezrádce ohavnou smrt rukou katovou podstoupí. A byť snad k takovému utrpení ani nedošlo, jakých jiných neslýchaných útrap a pronásledování zažiti musel katolický kněz, jenž se vzornou obětavostí jako missionář v Anglii zvláště v prvních dvou desíletích panování královny Alžběty působil!

Takovým byl stav věcí víry katolické a jižjiž tekla proudem krev mučedníků za víru katolickou, když z Anglie vyšla prosba k tovaryšstvu Ježíšovu, aby zúčastnilo se prací i utrpení anglické missie. — Celá řada životopisných statí, jež posloupně uveřejníme, bude zajisté nejlepším svědectvím, že tovaryšstvo Ježíšovo mělo lví podíl v nesčetných těch obětech, jichž si pronásledování církve katolické v Anglii ve století 16. a 17. vyžádalo. — — *)

P. Tomáš Woodhouze. **)

Dříve ještě nežli jesuité P. Parsons a Campian přistáli ku břehu Albi-
onu, aby tam položili základ ku anglické provincii tovaryšstva Ježíšova, žil zde již jeden člen téže společnosti, který za víru Kristovu život svůj položiti a ohavnou smrt jako domnělý velezrádce podstoupiti neváhal: P. T o m á š Woodhouze.

P. Woodhouze — byv dříve světským knězem — byl kdysi za panování Alžběty přímo od oltáře do žaláře zavlčen, kdež byl náhle láskou ku řeholi jesuitů a úmyslem, vstoupiti do ctihodného řádu tohoto, tak uchvácen, že obrátil se dopisem na provinciala v Paříži s vroucí prosbou, aby jej — ač nepřekonatelné překážky mu zabraňují osobně se představití — přece do tovaryšstva přijal a neuzná-li jej snad cti té hodným, by aspoň mu dovolil účastenství míti v pracích a modlitbách společnosti, předpokládaje ovšem, že to řeholním pravidlům nijak neodporuje. Zdali W. v žaláři slavné sliby složil, prv než na smrt byl odveden: pro to nemáme žádných pozitivních důkazů, však jelikož jest jisto, že do řádu Ježíšova byl přijat — což dosvědčuje list P. Jindřicha Garueta, tehdejšího praefekta anglické missie, ze dne 11. března r. 1601., P. generalovi v Římě svědčící ***) — můžeme na jisto postavití, že byl některý kněz, snad zpovědník jeho, splnomocněn, aby od něho slavné sliby přijal. — Toto předeslavše, uvádíme v následujícím nástin působnosti Woodhouzeovy.

*) Naši liberálové, kteří císaři Ferdinandovi II. pro jeho katolickou reformaci Čech v 17. století nemohou přijíti na jméno, měli by častěji diokleciánské pronásledování kat. Církve v Anglii si čísti. R e d.

**) Čti: Wudhaus.

***) List tento po smrti Woodhouzeově psaný zní následovně: V roce 1572 či 1573 byl umučen jakýsi kněz, jenž prvomučedníkem kněží a vůbec prvním byl ze všech, kdož za časů této královny (Alžběty) trpěli, vyjímaje laiky Feltona a Storeye. Jméno jeho bylo Tomáš Woodhouze. Píšu to nyní, poněvač jsem se právě v čas mučednické jeho smrti v Londýně nalézal a tak z různých stran od katolíků slyšel, že byl — jsa u vězení — od pařížského provinciala do tovaryšstva přijat; bylo by dobře, věc tu prozkoumatí, neboť by to sloužilo všem našim bratrům ku nemalé cti a útěše. On zemřel krátký čas po vydání bully papeže Pia V.; když byl obdržel zvěst o svém přijetí do řádu, byl takým nadšením zanicen, že tohož ještě dne poslal lordu Burghleyovi list, v němž jej vyzývá, aby královnu přemluvil, by podrobila se papeži a uznala jeho svrchovanost. On sepsal též různá pojednání

Tomáš W. stav se krátce před úmrtím královny Marie (v listopadu r. 1558) knězem, obdržel faru v Lincolnsbiru (čti: Linkonširu), z kteréž po roce odebral se do Walesu (Wälsu), kde v rodině jakéhosi šlechtice přijal místo vychovatelské, avšak ani zde nemohl na dlouho zůstat, aniž by byl se svým svědomím do odporu se dostal. Odešel tedy i odsud, brzy však na to byl zatčen (dne 14. května 1561.) a do žaláře v Londýně uvržen, odkudž jej v čas velkého moru r. 1563 dozorce žaláře Tyrrel (čti: Törrel) se svolením královny Alžběty s jinými ještě pro víru uvězněnými katolíky do svého sídla v Cambridgeshiru (Kambriďširu) s sebou vzal.

Zatím co se zde Tyrrel se svými vězni zdržoval, jsa jist, že všichni bezpečně střeženi jsou, přišel jednoho dne po obědě, jež Tyrrel vždy se svými vězni společně sdílel, k němu P. W. a sdělil mu stranou, že nesluší se, aby v postním čase pojídal masitých pokrmů, pročež že jej jako kněz činí na to pozorna tím spíše, poněvač je o Tyrrelově tajném smýšlení katolickém přesvědčen. Tyrrel sice P. W. klidně vyslechl a velice zdvořile mu na to odpověděl, než druhého dne požíval opět maso, jako kdy před tím. W. vyhledal si tedy opětně Tyrrela a domlouval mu znovu, proč lépe nezachovává postu, nespořídil však ničehož. Tu pravil mu W., pakli jej ještě jednou maso jísti uvidí, že déle u něho nezůstane, čemuž se Tyrrel jen zasmál, dobře věda, že by W., i kdyby chtěl, nemohl od něho odejít. Když však i po třetí ukázaly se prosby a napomenutí W. býti marnými, pravil W. zcela rozhodně Tyrrelovi, že více již na podobné jednání klidně pohlížeti nemůže. A skutečně — když Tyrrel následujícího dne zasedl s ostatními vězni k obědu, při němž opět masitá jídla byla předložena, W. nejen se nedostavil, nýbrž i všechno pátrání po něm zůstalo bezvýsledným. Sluhové a jezdci, na vše strany vyslaní, nenalezli ani stopy po uprchlíku, což Tyrrela nemálo znepokojilo. Tu napadlo Tyrrelovi poslati list do Loudýna svému zástupci, aby dal po zmizelém W. v Londýně pátrati, nemálo se však podivil, když obdržel okamžitou odpověď, že W. před několika hodinami do svého bývalého vězení se dostavil a žádal, že chce na dále vězněn být v Loudýně a nikoliv v Cambridgeshiru, pročež že byl do své někdejší cely odveden.

Jednoho dne bylo jemu a ostatním katolickým vězňům oznámeno, že právě den před tím schválen byl parlamentem zákon, který všechny katolíky na šibenici přivede; tu W. poklekl a s hlavou obnaženou prosil Boha, by dopřál mu té milosti, aby první za víru katolickou umřítí mohl.

Ve své cely čítal denně mši a ni skřek, ni zuřivost nepřátelská nemohly jej od posvátného výkonu toho odvrátiti.

W. poslal kdysi z vězení svého list lordu — strážci pokladu státního Burghleyovi (čti: Bergliovi), v němž jej důtklivě žádá, aby hleděl on i královna smřítí se se stolicí papežskou a navrátili se do lůna církve katolické. — Třetího neb čtvrtého dne na to byl W. k lordu Burghleyovi povolán k audienci, při níž lord mezi jinými vyslovil se proti autoritě papežové, což však W. vyvrátil způsobem tak pádným a přesvědčivým, že řečí svou lorda do nemalých rozpaků přivedl, aby konečně nemilé mu disputaci konec učinil, tázal se lord Woodhouza, chtěl-li by se státi jeho domácím kaplanem, k čemuž W. přisvědčil. „A chceš v mém domě čísti mše?“ tázal se lord. „To učiním!“ odpověděl W. „A směl bych jim býti přítomen?“ dí na to lord. „Nikoliv, — dříve aspoň ne, dokud nebudete usmířen s církví katolickou!“ — Na to byl W. opět poslán do vězení, kdež však od svých soudruhů byl oddělen a do zvláštní cely dán.

a vlastním jménem svým je podepsal, v nichž lidstvo ku pravé víře a uznání autority papežské nabádal, spisy ty pak, kameny obtěžkané, okny svého vězení na ulici házel. Když byl na smrt veden, pravil mu kdosi, aby prosil královnu za odpuštění. W. odpověděl, že jí nikdy neurazil a že ona mnohem spíše měla by Boha a jeho náměstka, římského papeže, za odpuštění prositi. To slyšíc zvolalo shromáždění lidu: „Pryč s ním — ten člověk jest daleko horší než sám Storey.“ — Toť vše, co o W. mohu sdělití. —

Buď hned tenkráté aneb na jisto o několik dní později, zavolán byl kovář, aby W. ukoval k poutům; když se to bylo stalo, dal mu W. dva šillingy darem. Když však po uplynutí sedmi dní týž kovář byl do vězení povolán, aby z rozkazu státní rady W. okovy sňal a s prací svou jsa hotov, větší ještě zpropitné než před týdnem obdržeti doufal: nemálo byl udiven, znamenaje, že W. se k tomu nemá. Dodav si tedy smělosti, připomenul kovář knězi, jak před týdnem, když jej v pouta dával, byl odměněn, — dnes tedy, když vazby jej sproštuje, že doufá ještě větší dárek obdržeti. Na to odvětil W.: „Odměnil-li jsem se ti tehdy za přiložení okovů, učinil jsem to proto, že očekával jsem i já za nosení jich jednou odměny dosti, dnes však musíš býti již trpčlivým, neobdržíš-li ničehož, neboť, zbaviv mne pout, připravil's mne tím zároveň o odplatu. Přijď však, kdy ti bude libo, abys mne opět spoutal a já jistě s prázdnýma rukama tě odsud nepropustím!“ —

V téže době rozléta se po celé Anglii zvěst o tom, že W. zaslal lordu Burghleyovi list, kterážto událost různě byla posuzována. Našli se ovšem lidé nejen mezi protestanty, ale i mezi bojácnými katolíky, kteří tento čin W. odsuzovali a jej bláznem přezděli. Když se doneslo k uším státní rady anglické, že mezi lidem koluje o W. pověst, jako by byl nepřítelným, nemálo se z toho zaradovali, neboť bylo by jim daleko milejším bývalo, dáti W. zavřítí do blázince, než-li jej jako velezrádce odpraviti a tím v očích katolického světa mučedníkem jej učiniti. Aby tedy nějakých důkazů o šílenosti jeho nabyli, povolali W. k výslechu. Když W. bylo rozkázáno, aby poklekl, odmítl to co nejrozhodněji a zůstal též po celou dobu výslechu svého státi. Státní radové jeden po druhém vyptávali se jej brzy na to, brzy na ono, aby jej tak aspoň spletli a nějakých zmatených výpovědí z něho dostali, — však nedařilo se jim, jak se domnívali. W. odpovídal na vše stručně, rozumně a chladně. Tak na příklad když jeden z radů pravil: „Ubohý bloude, — v tomto království nemá papež co dělati!“ — odvětil W.: „Pasce oves meas, pasce agnos meos (pasiž ovce mé, pasíž beránky mé) a já pravím: má-li Kristus v Anglii buď své ovce, anebo beránky, — má i papež následkem toho, jako nástupce sv. Petra, v této zemi co činiti!“ — Jiný na to prohodil: „To se ti jen zdá!“ — Načež W.: „Nikoliv — to není žádným mým výmyslem, nýbrž jest to náhled svatého Augustina a jiných učitelů církevních!“ —

Poněvač tedy nemohli W. nikterak usvědčiti z pomatenosti mysli, propustili jej, avšak již druhého dne povolali jej opět před komissi, před níž W. mezi jinými prohlásil, že královna Alžběta není královnou. „O, pravil mu jeden z komissarů, kdybyste jen jedenkráté spatřil královnu, nemluvil byste tak pošetile, neboť její vznešenost jest veliká!“ — „Vznešenost Boží jest však daleko větší!“ odvětil mu W. A tak byl W. několikráté — tajně i veřejně — vyslýchán, avšak zůstal si vždy důsledným, až konečně za nejprospěšnější uznáno, dáti W. formálně v obžalobu, postaviti jej před soud a aspoň touto cestou jeho se sprostiti. Za tou příčinou byl W. z dosavadního vězení svého do jiného horšího žaláře uvržen, kam toliko chudé zajatce, na něž buď stát neb obec platiti musely, směstnávali; i zde byl W. ode všech odloučen a do samovazby dán. Odtud byl po nějakém čase do Guildhallu v Londýně převezen, aby byl odsouzen. Když byl vyzván, aby se ukázal, odvětil, že jest přítomen a když mu bylo poručeno, aby — jak bývalo zvykem — ruku vyzvedl, učinil tak, načež byla obžaloba přečtena a W. tázán, co by měl proti tomu k namítání; obžaloba zněla na zločin velezrády pro výrok W., že Její Veličenství není královnou anglickou. Na to odvětil W., že oni nejsou vlastně jeho zákonitými soudci, aniž že je za takové uznati může, poněvač jsou kacíři a moc svou mají od těch, již nejsou k tomu ani oprávněnými, moci nějaké udíleti. Soudcové mu však odvětili, že nyní jest pozdě obražovati se proti neplatnosti soudu, neboť sám W. tím, že na počátku přelíčení se přihlásil a ruku pozvedl, za své soudce je uznal a nemůže jich tudíž opět nyní zneuznávat. Na to pravil jim W., že není zákonů jejich znalým a proto že nemají

jej chytati za každé slovo, jež z neznalosti poměrů byl pronesl a které ani s činem, za vinu mu kladeným, nikterak nesouvisí. Bývá zvykem, dáti obžalovanému práv znalého obhájce, toho však W. se nedostalo; avšak on že ani žádného obhájce potřebovati nebude, vyhoví-li soud aspoň potud jeho žádosti a začne jej souditi znovu, považuje to, co se stalo, jako by se nebylo přihodilo. Avšak W. mohl říci cokoliv, — nic nespomohlo. Byl uznán vinným zločinem velezrády a vedle znění rozsudku měl býti do Newgate (Njugät) odveden, odkud po přání královny až do Tyburnu (Tybörn) smýkán a tam oběšen, jsa ještě polo živ měl býti sňat, břicho mu mělo býti rozpáráno, vnitřnosti vyňaty a celé jeho tělo rozčtvrceno; vnitřnosti pak měly býti spáleny, hlava jeho na londýnském mostě vztýčena a čtvero údů těla jeho na čtyřech různých branách Londýnských přibito.

Když byl do Newgatu odváděn, byl cestou tak týrán a mučen, že několi kráte následkem velké ztráty sil a krve omdlel. Po tu krátkou dobu, co bylo mu v Newgatu setrvati, bylo mu vykázáno místo, kde každý, kdo měl chuti s ním rozmlouvati, veřejně k němu přistoupiti mohl, čehož mnozí protestantští kazatelé použili a s W. o různých věcech rozmluvu si začli, leč ku malé svojí cti, — neboť W. tolik vědomostí osvědčil, že protestanté zahabeni opouštěli stejně ctnostného, jako učeného katolického kněze.

Na smrt šel W. zmužile a s pravou oddaností v krutý osud svůj, modle se až do posledního okamžiku života svého za své nepřátele. Byv na popraviště přiveden rychle byl svlečen, na šibenici pověšen, ale jsa ještě při úplném vědomí z ní sňat a rozčtvrcen. A když kat z těla již rozříznutého chystal se srdce vytrhnouti, tu — prý — ústa W. zašeptala ještě nějaká slova, jimž však již rozuměno nebylo.

Tak skonala první mučedník z tovaryšstva Ježíšova v Anglii jako pravý rek, ani slovem nenaříkaje, ani nereptaje. — Tak umírá jen bojovník za svatou věc a nezvratné přesvědčení! — (Pokračování.)

K jubileu papeže Lva XIII.

Anglický časopis „The Tablet“ přináší tuto zajímavou zprávu:

Jedním z nejzajímavějších darů, jimiž veškerý svět katolický vroucí svou lásku a neobmezenou úctu svatému Otcí ku nastávajícímu jubileu jeho na jevo dává, jest zajisté onen, jež P. Michal de Maria, z tovaryšstva Ježíšova, praefekt chlapeckého semináře Gregoriánské university, jménem P. Ludvíka Siky, S. J., dne 8. července t. r. Jeho Svátosti osobně byl doručil.

P. Ludvík Sika, jenž již po 40 let jako horlivý missionář v Číně působí a jest zároveň ředitelem Mariánské kongregace v Shanghai, *) poslal jménem této společnosti, která sestává z 80 jinochů, z rodin vzuešených pocházejících, sv. Otcí adresu oddanosti, mistrovské to dílo čínské dovednosti, jež napsána jest čínským písmem na atlasu barvy žluté, vyzdobeném rukou umělo nejjemnějším vyšíváním a zlatem a různobarevnými okrasami bohatě protkaném.

Text pochází z péra proslulého čínského učence a provázen jest latinským překladem. Tato originelní adresa, zcela po způsobu čínském upravená, vložena jest do 40 centimetrů vysokého a 28 centimetrů širokého pouzdra z bílého atlasu, jež nese na jedné straně znak kongregace, na druhé pak erb papeže Lva XIII., zlatem, perlami i hedbávím stkvostně vyšíty a případným mottem v antickém písmě čínském opatřený. Adresa i s pouzdem uloženy

*) Shanghai, jedno z nejdůležitějších obchodních a válečných míst přístavních v Číně, v provincii Kiang-su, na levém břehu splavné řeky Jusungu, má asi 200.000 obyvatelů.

jsou ve skřínce z ebenového dřeva, jež vyřezanými s obdivuhodnou umělostí reliefy okrášlena jest.

Největší z nich zdobí víko skřínky a znázorňuje moc a slávu římského papeže. Na vrcholi skály totiž trůní tum-wam čili král ptactva (podoben našemu orlu), jenž pohlíží do slunce; jest to významný symbol náměstka Kristova, jenž rovněž z trůnu Petrova ve Vatikáně vzhlíží ke slunci spravedlnosti, kterouž v řízení církve katolické jest ozáren. Kolem skály pak, nad jejím vrcholem, jakož i mezi větvemi květnatých keřů s nevidanou dosud jemností provedených, umístěno jest 53 ptáků různých druhů i velikostí, kteří s pravou oddaností a pokorou k tum-wamu obráceni jsou. Toto ptactvo znázorňovati má údy Mariánské kongregace, již ochotni jsou každému přání i rozkazu papežovu na slovo býti poslušnými. V pravo nalezá se nápis zlatými písmeny provedený, jenž sv. Otce oslavuje a podává zároveň výklad symbolického tohoto obrazu. Kol celé skřínky vine se stužka, na níž různé plodiny, květy, stromy, pak hudební nástroje Číňanů, jako: buben, citera, viola atd. se nacházejí. Visací zámek z těžkého stříbra má na místě klíče zvláštní podivuhodné zařízení, které ze dvou malých, křížem přes sebe položených pák sestává, z nichž jedna jest tak vpravena do zámku, že jen pomocí druhé může býti vyzdvížena; obě pak jsou oku lidskému tak skryty, že nikdo, není-li v tajemství zasvěcen, zámek otevřítí není s to. V zámek vryty jsou čtyry čínské tahy písemné, jež od pravé ruky k levé čteny, dají slova: „Pu-tientum“ — latinsky: „Cum toto orbe communis veneratio“ (s celým světem společná úcta). — Svatý Otec byl nevýslovně potěšen tímto skvělým dílem čínského umění. P. de Maria vysvětlil Jeho Svatosti vše co nejpodrobněji, zvláště tajemství zámku a allegorii tum-wamu i ostatních menších ptáků, kteráž jest významnou ilustrací ku zbožnosti dárců. Svatý Otec sám pak vše opět vysvětloval přítomnému kardinálu Peccimu (bratru svému). Když byl sv. Otec svůj vřelý dík za vzácný tento dar pronesl a naději na brzké a úplné obrácení Číny ku víře Kristově byl vyslovil, udělil apoštolské požehnání kongregaci Shanghaiské, její členům i řiditeli, jenž od r. 1848 nepřetržitě činným jest ke zdatu a prospěchu církve katolické v tomto vzdáleném díle světa. Budiž uslechtilý tento projev lásky a úcty čínských jinochů ku papeži římskému krásným, následování hodným příkladem všem katolickým národům! —

M. W.

Katolicismus a revoluce.

K oblíbeným koníčkům protestantských dějepisců a politiků náleží též smělé tvrzení, že revoluce ve státech katolických častěji se přihodily než v zemích protestantských a tím že — dle logického závěru, — katolicismus jest daleko příznivější revoluční půdou než protestantismus.

Tohoto neoprávněného tvrzení použil též říšský kancléř německý Bismark v sezení říšského sněmu, dne 20. března 1884. konaném, při příležitosti projednávání zákona proti socialistům ku prohlášení, že následkem častých a neobyčejně bouřlivých revolucí ve státech katolických nemůže katolicismus vůbec býti u nějakém větším odporu proti sociální demokracii, — jako prý na příklad protestantismus ve skutečnosti jest. Na tuto nelogičnost dobře si posvětil známý vůdce katolického středu Dr. Windthorst (při téže debattě) řka, že byl ve Francii vlastním tvůrcem revoluce Ludvík XIV., tento vzor samovládců a imperátorů, jenž — jako málo kteří panovníci — i katolicismus v područí své uvéstí usiloval. Kromě toho připomenul známé faktum, že v protestantské Anglii více a bouřlivějších převratů státních se odehrálo než v kterékoliv jiné katolické zemi. Také vším právem poukázal k tomu, že Francie, Itálie a Španěly — na něž hlavně kuize Bismark se odvolával — jako krajiny jižní vtiskly i zvláštní ráz kmenům je obývajícím, totiž mnohem ohnivější temperament a letoru

vůbec popudlivou, jak to již Radovitz sám v V. svazku sebraných svých spisů uznal tvrdě, za dosud nezničené románské živly v jmenovaných zemích tendencím demokratickým více potravu poskytnouti mohou, než patrimoniální instituce kmenů ryze německých.

Avšak nám ani takovýchto protidůkazů není třeba. Ono smělé podezřívání církve katolické, jako by příznivější byla půdou pro revoluci, můžeme již tím jednoduchým faktem vyvrátiti, že ti, již v zemích katolických revoluce připravovali a také provedli, nebyli katolicismu nikterak oddanými, nýbrž naopak, že sami ostentativně čítali se k žvlům církvi katolické zcela nepřátelským. Či snad Mirabeau, Robespierre, Danton a soudruzí jeho, aneb Mina, Riego, Mendizabal, Silva, Carvalho, — aneb Pepe, Mazzini, Garibaldi založili theorii a praxi svých revolučních snah na katolických dogmatech? Anebo snad dokonce Voltaire, — jeden z hlavních apoštolů revoluce a původce pověstného hesla: „écrasez l' infâme!“ — opsal svůj ohavný program z katolického katechismu? —

Právě naopak, všichni tito revolucionáři odloučili se zcela nejprv od katolické církve a potom od spořádaného života státního. Vždy křičeli napřed: „Pryč s oltářem!“ a pak teprve rozlehlo se volání: „Pryč s trůnem!“ — Nebyli to tedy „hlavně katolíci,“ již prováděli převraty státní a povstání proti dosavadnímu řádu.

Věrní katolíci naproti tomu to byli, kteří ve Vendée a Bretagni, v území Baskickém a na Ebru dílem se zbraní v ruce, dílem mužným slovem a osobním zakročením hájili věc svých zákonitých vladařů, nikdy však nebyli podporovateli revolučních snah. A kde zastoupen byl v bouřlivém roce 1848 ten nejlepší konservatismus, ta pravá stát udržující síla, ta vzácná věrnost ku rodině panovnické? Zajisté ne u protestantských demagogů a svobodomyšlníků, — ne v protestantském Německu, nýbrž — jak to všestranně bylo uznáno — u katolického kněžstva a v územích obývaných katolickým obyvatelstvem. A jest to zvláštní hra osudu, že právě v tom čase, kde zášť protikatolická v onom pověstném kulturním boji r. 1873 svého vrchole dostoupila, musel sám kníže Bismark v panské sněmovně dne 10. března jmenovaného roku prohlásiti:

„Ku národnímu shromáždění z roku 1848 všechny volební okresy s převážnou většinou katolického obyvatelstva zvolily přátely a přívržence pořádku a pokoje, což u evangelíků se nestalo.“

Bismark zakládal své tvrzení proti katolicismu hlavně na té okolnosti, že v Hollandsku, Dánsku a Švédsku, tedy ve státech evangelických — nikdy žádných převratů se nevyskytlo, — což prý je nejlepší protivou revolučních zemí katolických. Naproti tomu stůž zde několik malých, ale pádných protidůkazů:

Lutr, otec protestantismu, to byl a ne církev katolická, jenž prohlásil tu základní větu, že společnost věřících jest střediskem autority a zákonitou mocí a pravil ve svém listu kardinálu Kajetanovi svědčícím výslovně:

„Jest to základem přirozeného práva, že zákon musí obdržeti svou sankci jedině souhlasem těch, kteří se mu podrobují a jeho poslušni býti mají!“

Nad to učinil známý protestantsko-orthodoxní Stahl ve svých dějinách filosofie práva (I. díl str. 286.) to pozoruhodné přiznání, že revoluční povstání ve Škotsku a v Anglii, která byla jen předchůdci velké revoluce francouzské, vyšla z té protestantské základní věty, jež se stala časem stabilní, že křesťanské obci, jakožto obci svatých, přísluší Bohem jak v církevním, tak i v občanském životě nejvyšší moc.

Stahl má pravdu: independenti*) a Levellerové**) v Anglii a Cove-

*) Independenti jsou přívrženci učení, že místní církev jest nezávislá od každé jiné církve co do správy, dozoru a řízení.

**) Leveller jest vůbec ten, kdo rnuší aneb usiluje zrušiti veškeré rozdíly a vše přivést k rovnosti.

nanti*) ve Škotsku opírají se při svých revolučních snahách všude na své pojmání protestantské věro- a mravouky; velká anglická revoluce z roku 1688. měla výslovně za účel — vítězství protestantismu. A zda-li pak již před tím Münsterovi novokřtenci a povstalečtí sedlaci, pak uherští nespokojenci, polští dissidenti a francouzští Hug-notti, — zda-li ti všichni nehlásali revoluci a převrat na základě svého protestantského učení a svého protestantského svědomí?

Jedině pod dojmem tohoto fakta viděl se protestantský historik Leo nucena prohlásiti: Lze s jistou oprávněností potvrditi, že vznik revolučních teorií byl zcela nutným výsledkem reformace a v témže stupni, v jakém církevní obmezování světské moci klesalo, vzrůstaly se na druhé straně ná zory revoluční.²

A tu zajisté právě protestanté měli by se vystříhati, rozšiřovati o katolicismu bezpodstatné domněnky, že jest půdou příznivou ku státním převratům.

M. W.

Marie Stuartova,

nešťastná královna Skotská.

Charakteristika dle Schillera — od M. W.

Literární heroové všech národů hluboce i mocně zasáhli netoliko do náboženských a filosofických, nýbrž také do dějepisných názorů novověkých. Oni stali se nesčetnému počtu lidí netoliko řiditeli a vůdci veškeré jich životní filosofie, nýbrž i sprostředkovateli a učiteli jich pojmání dějin a dějinných událostí. Tento vliv působí tím zhoubněji na mysl lidskou, čím více přehání se na školách oceňování velikých klasiků a čím méně chápou se učitelé příležitosti, aby náležitě upozornili studující mládež na falešný názor dějepisný a na nesčetné historické lži, v dílech předních koryfeů světových se jeví. Podobně má se to i s velikým básníkem německým Schillerem a jeho zdramatisovanými reky, vzatými z dějin.

Schiller nebyl ovšem žádným historikem. Pamětihodným jest toto jeho přiznání: „Dějiny jsou pouhým skladem pro moji obrazotvornost, a jednotlivé předměty musí dáti si již líbiti to, co se z nich v mých rukou stane.“ — Proto také Schillerovy dějepisné konstrukce jsou většinou duchaplnými vzdušnými obrazy, které nespočívají na výsledcích mravenčího bádání, nýbrž na momentánním dojmu a na poetických inspiracích. Básník ovšem musí i má s tím počítati, on musí svoji obrazotvornost ku pomoci vzíti, čerpá-li látku z dějin minulosti a ji básnicky přispůsobuje. Avšak také jemu vytčeny jsou určité meze, jichž překročiti nesmí, pokud totiž výtvoři jeho obrazotvornosti a poetická jeho inspirace neodporují ideální pravdě a s historickými osobnostmi a s časem v odpor nevstupují. Pak-li se tímto zákonem neřídí, převrátí-li dějepisné periody, instituce a charaktery v pravý jich opak, prohřeší se proti pravdě tím mocněji, neb nepravda a lež dovedou zahaliti se v krásné, dvojnásobně svůdné roucho poésie a pak tím snadněji a hlouběji vniknouti v lidstvo.

Také Schillerova poetická díla, jmenovitě dramata, nemohou býti sproštěna tohoto prohřešení se na pravdě. Jak nepatrný jest počet tak zvaných vzdělanců, kteří nepravé představy o jednotlivých recích neb institucích, buď zábavnou četbou aneb znázorněním na divadle vzniklé, studiem dějepisných pramenů sami si upravují, — tak na příklad znázornění španělské inkvizice v „Don Karlosu“, — anglické reformace v „Marii Stuartové“, povstání Švý-

*) Covenanti slul spolek skotských presbyteriánů k ochraně jich náboženství uzavřený již r. 1586 a obnovený 1638, když Karel I. chtěl zavést ve Škotsku liturgii anglikánskou.

carska ve „Vilému Tellu“ atd. A co máme teprve říci o osobnostech hlavních reků! Fiesku, Karlosu, Wallensteinu, Tellu, Maria Stuartové a Johanné d'Arc (Panna Orleanská) — ti všichni, praví známý protestantský kritik Goedeke ve své předmluvě ku Schillerově „Marii Stuartce“, jsou postavami, „jež tak velice vžily se v mysl lidu že čtenářové, pokud nenáleží k učencům, pod těmi jmény žádné jiné postavy si nepředstavují, než ony Schillerovy a že i učencům samotným mnohdy nesnadno jest, pravý jich obraz uchovati si před mocně se zamlouvajícími fantastickými výtvy básníkovými.“ Žel jen, že tyto obrazy vynalezeny bývají naskrze téměř na útraty cti katolicismu a jeho nejhrolivějších zastanců! Jak pádných ran dovede zasaditi historii ve tvář dramatický básník, o tom poučuje nás Schiller naskrze nesprávnou a nepravdivou charakteristikou Marie Stuartové ve stejnojmenném dramatu, v němž mnoho zhřešeno proti dějepisné pravdě. Krásná královna Skotská (narozená r. 1542.), jejíž tragický osud dramatem Schillerovým stal se všeobecně známým, učiněna jest jak za živa, tak také po smrti (1587.) terčem nejhanebnějších pomluv a nejkrutějších pronásledování. Více než po tři sta let stála pod dojmem zneuctívající obžaloby, že za života její druhého manžela Darnleye udržovala zločinný poměr se skotským hrabětem Bothwellem a po zavraždění manželové tímto mužem nesla na sobě odium netoliko mravní, nýbrž i skutečné spoluvinny. Ovšemť vylíčil Schiller velikomyslně rekyni svého dramatu jako šlechtnou velkodušnou paní, prostou všech velezrádných piklů a dovedl jí — „královské trpitelce“ — na místě „panenské“ královny Alžběty získati vroucí sympathie čtenářovy i divákovy. Avšak Marie Stuartová zůstává i jemu vzdor tomu ženou zločinnou, na jejíž rukou lplí krev zavražděného manžela, — líčí ji tedy Schiller jako cizoložnici a vražednici svého chotě.

„Krále, svého chotě, jsem kázala zavraždit
a svědci darovala jsem své srdce i svou ruku!“

Tak jako Schiller, podobně i převážná většina historiků, jmenovitě německých, považovala Skotskou královnu za vinnou zločinů jí imputovaných. Tak na příklad Raumer ve svých „příspěvcích ku novějším dějinám“, Ranke ve svých „anglických dějinách“, Dallmann v „dějinách anglické revoluce“, R. Pauli v „historickém časopise“, Maurenbrecher ve spise: „Anglicko v době reformace“ atd.

Obžaloba byla hned tehdy po zavraždění Darnleye (1567.), jenž ve skutečnosti stal se obětí široce rozvětveného spiknutí šlechty, vznesena a zdála se býti odůvodněnou, když u komorníka Bothwellova nalezena byla kassetta s milostnými dopisy, jež prý od královny Marie pocházely a lordu Bothwellovi svědčily. Dopisy tyto, které však ani tehdy již stranníkům královny Alžběty, jimž ku posouzení viny Marie Stuartové předloženy byly, neposkytly žádných důkazů proti ní: byly po uplynutí několika let, arcipamfletistou Buchananem ve spisu jeho: „Delectio Mariae“ uveřejněny a tvořily od těch dob jediný důkaz o provinění Skotské královny.

Avšak později přece vystoupila v Anglii a Francii celá řada badatelů, kteří na základě nově objevených dokumentů nevinu Mariinu téměř úplně prokázali. Tak na příklad protestant Opitz (Marie Stuartová. Líčeno dle nejnovějších pramenů 1879—1882.) vystoupil se vsí rozhodností pro nevinu královninu. Ještě energičtější a s použitím vědeckého materiálu ujal se nešťastné Marie protestant dr. Bekker ve svém spise: Marie Stuartová, Darnley, Bothwel. Od dra. Arnošta Bekkera. Předmluvou opatřil W. Oncken (1881.). Oba dva přikročili ku prozkoumání celé té záležitosti v tom předpokládání, že dokáží vinu a nikoliv suad nevinu královninu a čím hlouběji vnikali do jádra této věci, tím více zpozorovali, že celý materiál, na jehož základě vina Mariina bylo prokázána, sestává z nejhlubších výmyslů a nejhanebnějších lží, které krok za krokem vyvrátiti se dají a to také spisovatel s použitím pádných vnějších i vnitřních důvodů učinil. Bekker s největší svědomitostí projednává vlastní zdroj celého podezřívání, — totiž zmí-

něné dopisy milostné a odmítá je jakožto předivo lži nejhoršího druhu, které „jest tak průhledným, že jen strannický a povrchní dějepisec tím může býti oklamán.“

Rovněž berlínský professor Bresslau, žid, ve svém spise: „Kassetní listy královny Marie Stuartové“ považuje tuto otázku za základní bod této sporné záležitosti. On podrobil tedy dopisy ony „opětnému zkoumání s použitím všech prostředků diplomatické a historické kritiky,“ jehož výsledek jest ten, že nejdelší a nejzávažnější z dopisů jest smělým falsifikátem, následkem čehož obviňování Marie Stuartové z vraždy chotě jejího ničím dokázati se nedá. Naproti tomu považuje ostatních sedm listů za pravé a přiznává tudíž, že existoval skutečně nedovolený poměr mezi královnou a Bothwellem. Toto tvrzení své odůvodnil Bresslau tím, že, srovnávaje kassetní listy s jinými nepopíratelně pravými dopisy královny Marie, neshledal mezi nimi žádného rozdílu. Naproti tomu však poukazuje Cardauns, že ona místa z pravých dopisů královniných, jichž Bresslau ku porovnání jich s kassetními listy použil, nejsou nic jiného, než „nejobyčejnějšího druhu způsob psaní,“ jakého v různých sbírkách dopisů z té doby čteně naléztí lze. Tím tedy padá tento první a závažný argument Bresslauův pro pravost listů, jako neodůvodněný. Ještě méně odůvodněnými zdají se i ostatní důkazy berlínského profesora. Právem vyčítá mu Cardauns, že přihlížeje se až příliš úzkostlivě ku formální stránce, příliš málo zřetele bral k osobám a skutkům, s nimiž posuzování pravosti listů úzce souvisí, označuje celou situaci těmito slovy:

„Až ku katastrofě krátkého jejího panování jeví se Marie jako — vzdor časným a krutým ranám osudu — mladá žena, plná života, bezúhonného chování, — starší škandální historky o ní roztrušované byly již Gaedekem z kořene vyvráceny — pro jejíž domnělý milostný poměr k Bothwellovi ještě před zavražděním jejího manžela ani jediný důkaz neexistuje, — ne bez energie, rozumu bystrého, avšak ještě málo samostatná, lehkověrná, často vlivům poddajná: pravý to opak ženy zločinné. V řadách její protivníků nalézáme naproti tomu spiklence té nejspatnější pověsti požívající, výkvět zbankrotvatělé šlechty skotské, „pocivce“, kteří za vraždu, již sami byli spáchali, o pomstu volají, notorické lháře a podvodníky, důstojné soudruhy onoho očima krouťícího pobožnístkáře Mortona, jenž účastnil se (dle vlastního vyjádření) Breslauova spiknutí s Darleyem proti Ricciovi, s Bothwellem proti Darleyovi a s Maitlandem proti Bothwellovi.“

Vedle těchto kritických úvah vydal též Cardauns větší vědecké dílo („Pád Marie Stuartové“ 1883), které jasně a ostře jsouc psáno a použitivší též nejnovějšího Jesuitou Stevensonem sebraného materiálu, může považovati se za nejlepší z dosud vyšlých apologií skotské královny. Cardauns jest sice jak známo, dobrým katolíkem, avšak on sám prohlásil, že zkoumal celou tu věc beze vši náboženské předpojatosti a podal svůj konečný úsudek v tento smysl:

„Jest-li docíleno bylo dohodnutí v tom, že strašně bylo se na Marii probřešeno, přece ač dosud rozcházejí se náhledy, zda-li a jak dalece pád její byl také následkem vlastních její hříchů. Měl jsem za to, že tato otázka musí se zodpověděti záporně, — avšak ještě není kontroverse o tom přivedena ke konci.“

Již před Cardaunsem uveřejnil jiný německý katolík Marcour, malý sice, avšak jasný a dobře pomyšlený spis, nadepsaný: „Byla Marie Stuartová vražednicí svého chotě?“ — kdež na základě Bekkerova vyšetření za nevinost Mariinu vřele se zasazoval.

Bekker i Marcour dávají při této příležitosti výrazu myšlence, že zárodek a jádro romantických událostí, jež za krátkého panování Marie Stuartové se zběhly, leží v půdě reformační a vlastní základ konfliktu mezi skotskou královnou s jedné a mezi šlechtou a lidem s druhé strany, jakož i původ tragického její zakončení hledati dlužno v královnině katolickém přesvědčení a ostentativním jeho vyznávání.

Jediné tyto úvahy pohnuly též papeže Benedikta XIV. a Pia VI., že Marii Stuartovu, jež anglickými soudci k smrti byvši odsouzena, život svůj na popravišti skončila, za mučednici víry vyhlásili.

Takovou jeví se nešťastná královna skotská v zrcadle dějepisné pravdy, — zcela jiný to obraz, než jaký nám předvádí básnická obrazotvornost Schillerova!

„Posvěcený meč Daunův“

jest jeden ze zvláštních a vzácných kousků, pocházejících z arsenálu dějepisných lží. Vymyšlena v předešlém století, za časů sedmileté války, stala se báchorka tato obecným majetkem i dějepisců, jinak zcela vážných, v jistém smyslu i liberálních; od těchto pak opět a opět různě byvši vyšperkována propůjčována byla žurnalistice ku občasnému pobavení čtenářů, ano dokonce dostalo se jí i té cti, že byla na světlo Boží přivedena ústy jistého národně-liberálního poslance v pruském parlamentu, který jí použil na obranu proti centru a jeho snahám kulturně-politickým.

Jak báchorka tato svého času vznikla, o tom se nedá nic určitého říci. Pravdou jest, že pruský král Bedřich II. vymyslel si papežské „breve,“ jež mezi lid houfně rozšířiti dal, v kterém papež Klement XIII. rakouskému vojévůdci Daunovi pro jeho u Hochkirchu (v Sasku) nad Bedřichem II. vydobyté vítězství blahopřál a čestným mečem prý jej odměnil. Faktum dále jest, že i ti „nejvzdělanější“ mužové až do nejnovějších dob ono „breve“ za pravé považovali a tím i celou tuto námi krátce popsanou historku.

Nuže — co je na tom pravdy? —

Bedřich II. výslovně vyznává ve svých dopisech ku markýzi d'Argens, který ono „breve“ do latiny přeložiti chtěl, aby mu tím „větší věrohodnost“ propůjčil, — (Bedřich psal, jak známo, výhradně téměř francouzsky), — že on sám celý příběh „s brevem“ si vymyslel, „aby až k zuřivosti roznítil ty, kteří i malou jakousi náklonnost k Martinu Luthrovi chovají.“ — Jest jisto, že sedmiletá válka také německým protestantům stala se úplně neoblíbenou, jmenovitě pak obyvatelstvu pruskému, které pro dobývací choutky svého krále jmění i krev obětovati muselo; Bedřich tedy hleděl válku tuto nějakým umělým způsobem na náboženský boj předělati; za tou příčinou usiloval namluviti lidu, že, podléhne-li v boji proti katolickému a s papežem spřátelenému Rakousku, pruští protestanté násilím ke katolicismu budou obráceni (něčeho podobného dožili jsme se též v roce 1866, kde se strany zemské vlády podobným způsobem ta nejhrubší na cti utrhaní, proti katolíkům čelící, rozšiřována byla). Tomuto diplomatickému záměru královu mělo tedy, jak sám se přiznává, především ono smyšlené „breve“ posloužiti.

Následkem tohoto tvrzení králova jsou dějepisci specificky pruské školy toho mínění, že krále třeba při nejmenším potud omluviti, pokud on sám darování papežem čestného meče Daunovi za faktum považoval a nad tím velice rozhořčen byl. Nicméně však, i kdyby byl papež skutečně maršálka Dauna obdaroval — což by ovšem vůči vítěznému Bedřichu pruskému, jenž již tehdy nad značným počtem katolických poddaných vládl, bylo při nejmenším velice nešetrnou a nepolitickou demonstrací bývalo, — král neměl práva, aby protestanty proti katolíkům štvál a papeži v pověstném onom „breve“ slova nekřesťanského fanatismu v ústa vložil, jakých — pokud dějiny lidské vůbec sahají — ještě nikdy ze stolce Petrova proneseno nebylo.

Vrstevník Bedřichův a známý rakouský dějepisec Jan Pezzl se vši rozhodností potvrzuje, že král Bedřich nejen papežská „breve,“ ale i celou historii o posvěceném meči vůbec si vymyslel, — aby toho použil ku známému politickému záměru svému a praví o této věci ve svém „životopisu Laudonově“ následující:

„Bitva u Hochkirchu (14. října 1758.) jest tím nejpřirozenějším podnětem ku konečnému vyvrácení staré vymyšlené báchorky, která se již od r. 1759. po světě rozhláší a jež dílem ze zlomyslnosti, dílem ze slepé výry až posud za pravou uznávána byla a jakožto taková opět dále kolportována jest. Jest to pouhý šprým, že papež Klement poslal maršálovi Daunovi po vítězství jeho u Hochkirchu dobytém posvěcený meč a klobouk, — nic než jalový vtíp, jenž povstal následovně.

Král Bedřich, který v této sedmileté válce užil mnohdy také zcela neobyčejných prostředků proti svým nepřítelům, psával dílem vlastní rukou, dílem za pomoci jiných, různé satyry, manifesty, hanopisy, krátce vše, o čem se domníval, že by to na lid mohlo nějaký dojem (spůsobiti) a odpůrce jeho směšnými neb nenáviděnými u lidu učiniti. Markýz d'Argens byl mu při tomto zaměstnání nejvěrnějším pomocníkem a šířitelem takovýchto spisů.

Porážka u Hochkirchu hněla jej velice, poněvač však se proto na Daunovi nemohl jinak pomstíti, umínil si aspoň vyvésti mu nějaký žert a tu vymyslel si historku o papežském meči. Za tou příčinou nãpodobil papežské „breve“ a dal je všemi pruskými smýšlejšími časopisy, jakož i zvláště vydanými brožurami houfně rozšířiti, ano dokonce dal i fãmosní onen meč, jakož i klobouk maršálský do mědě vyryti. Také v listech a rozmluvách svých nenazýval Dauna jinak, než posvěceným generálem, mužem s papežským kloboukem a pod. Jakmile toto „hanswuřství“ do veřejnosti se dostalo, prohlásil ihned dvůr vídeňský veřejně, že jest to pouhá smýšlenka beze všeho podkladu.“ —

Z těchto nezvratných slov nejlépe vidno, jakým tendenčním způsobem dělá se v Prusku historie, jež neleká se ani přímého falšování pramenů, kde se to hodí do krámu.

Bývalo zvykem, že papež vždy o vánocích světil meč a maršálský klobouk, což se datuje již od dob křižáckých válek a byli skutečně někteří katolíčtí vojevůdcové, na př. princ Eugen, Karel Lotrinský a jiní, od papeže posvěceným mečem i kloboukem obdarováni. Nikdy však se nestalo, aby některému vojevůdci, jenž proti křesťanským vojskům bojoval, z Říma bylo se takového vyznamenání dostalo. V žádném případě tedy nebyl by Daun následkem vítězství svého u Hochkirchu býval papežem vyznamenán. —

Avšak ani bližším pátráním v archivu Vatikánském, jakož i v c. k. státním archivu vídeňském ani toho nejmenšího důkazu objeveno nebylo, jež by tomu nasvědčovalo, že papež skutečně zmíněný čestný dar Daunovi zaslal.

Nejpádnější však důkaz pro smýšlenku celé této bájky přišel teprve před nějakým časem na jevo. V díle pruského státního archiváře Maxe Lehmana nãdepsaném: „Prusko a katolická církev od roku 1640.“ nalézã se na str. 156. zpráva pruského vyslance ve Varšavě na kabinetní kancelář krále Bedřicha II. z roku 1764, v níž se oznamuje, že tamní papežský nuncijs sdělil vyslanci z rozkazu papežova, že pověsti o obdarování Dauna papežským mečem jsou zcela bezdůvodné, že Jeho Svatost velice nad tím jest zarmoucena, že historka tato byla králi za pravou sdělena, jakožto taková po celém světě rozšiřována a proto že papež všeckny nuncie splnomocnil ku prohlášení, že tato pověst jest pouhý výmysl, k jehož demontování aby i časopisů — bude-li toho třeba — použito bylo.

Po takovém důrazném objasnění není té nejmenší pochybnosti, že posvěcený Daunův meč zrodil se v hlavě velikého Bedřicha právě tak dobře, jako jiné falsifikáty, jimiž zaplavoval tehdejší svět! V tom jeví se zvláštnost dvora Berlínského přede všemi jinými: mělť na trůně krále a šãška v jedné osobě! —

M. W.

Odražený útok.

V hostinci uvedl kdosi řeč i na svaté náboženství. Byl pak tu přítomen také mladík, který, ač co do věci svatého náboženství se týkajících velmi sporé a k neuvěření mělké měl vědomosti, jenjen prahнул, zoubek svého vtipu ostřiti o poklad, každému pravému křesťanu dražší a milejší nade všechny klenoty země. Ten vida, že došlo i na tajemství, skřivil k jízlivému úsměchu svá ústa a prohodil tonem jakoby vítězným tato slova: „I kdopak na všem všudy světě, uchovav si jen padrť zdravého rozumu, mohl víru přiložiti k těm legionům tak řečených tajemství. Kdo by na př. mohl věřiti, že tři božské osoby vesměs a dohromady činí jen jednoho Boha? Co nechápu svým rozumem, to nevěřím a neuvěřím, dokud jsem a zůstanu tvorem rozumným.“

Nejedni z přítomných, jichžto vzdělání náboženské s oním ústěpačného tlachavce sobě mnoho neodevzdávalo, v jichžto nadrech ale dosud tlela jiskra zděděné víry, nejedni z hostů takových přicházeli do rozpaků. Trvalo za dobrou chvíli dusné traplivé ticho; a holobradý úšklebník už už pootvíral ústa, aby nový, jak myslel, ještě kalenější a smrtelnější šíp vylučil na předmět svého rouhačství. — —

V tom vstoupne v krub společnosti kdosi, jenž z povzdálí uchem napnutým byl sledoval celý běh a způsob náboženského toho rozhovoru. „Odpusťte, pánové!“ ukloniv se, zdvořile pravil s patrnou skromností, odpusťte, pak-li se osměluji, přičiniti taky slovíčko k vaší, jak znamenám, vážné rozmluvě. Jsemť, můj oblek vám to povídá, vojenský důstojník a umím ovšem mečem šermovati lépe, než jazykem. Měl jsem ale vychovatelem kněze. Jeho způsob, vpravovati mi články z našeho náboženství v rozum a srdce, jakož i vštípená mi jím náklonnost k čítání spisů, jež si položily za účel, hájiti víry a církve proti jakýmkoli nepřátelským útokům; to vše dodává mi srdce a snad i taky práva, abych se co věrný voják Kristův pokusil o odrazení útoku, učiněného tady na hrad, v němž umístěny jsou mé nejdražší pod sluncem klenoty!“

Oči všech udiveně a zvědavě utkvěly na důstojníkovi a skoro jednohlasné: „Vítejte nám!“ a „mluvte od srdce!“ vyzvalo ho, zúčastniti se v rozmluvě.

Zaplesav v srdci nad takovým přijetím náš šlechtník, dal si podati tři prázdné sklenice, vyšel s nimi ven a nabrav (byloť to právě v lednu) do jedné trochu vody, do druhé něco sněhu a do třetí několik kousků ledu, vrátil se s tím se všim nazpět. Postaviv nádoby na stůl a upna zpytavý zrak na věrotupného mladíka, dí: „Pane, zde vidíte tři sklenice a v nich tři věci rozličné; v první vodu, v druhé sněh a v třetí led. Není-li pravda? — Teď jen malé strpení a uvidíte, že tři tyto věci rozličné splynou v jednu. To řka, vpravil rozličný obsah tří sklenic do jedné a umístil ji na teplá kamna. Po malé chvíli uchopil sklenici a postaviv jí zase na stůl zrovna před jinochem, vece: „Zda-li sklená tato nádoba ještě před chvílkou v sobě nedržela tří věcí rozličných?“ „Tak jest“, odvětl mladík zvukem už trochu nejistým. „A kolik jest jich nyní?“ „Jedna“, hovořil hlasem čím dál důraznějším důstojník. „Jako ty tři rozličné věci splynuly v jednu; podobně činí tři od sebe rozdílné osoby nikoli tři, nýbrž toliko jednoho Boha, to proto, že všechny tři jsou jedné a téže božské přirozenosti a podstaty, tak jako voda, sněh a led konec koncem jednu a touž do sebe mají hmotnou podstatu.“ — —

A teď vydech sobě a odpočinuv něco málo, pokračoval důmyslný voják v slova tato: „Jakže, mladý pane, nerozbrěskuje li se na obzoru vašeho rozumu? Nepočínáte-liž nahlížeti, že učení o trojjedinosti Boží, ač tajemství, oku rozumu lidského, je li jen čisté a nezkalené, není přec tak skrz naskrz a dokonce nepřístupno? Chápete-li už, že křesťan celou a upřímnou věrou

lna k tomuto své víry článku, nemá zač stydět se před soudnou stolicí rozumu a že mu netřeba obávati se, aby kdo právem směl mu naspílati pověřených bezumců? —

„Ostatek rád vám odpouštím, anobř sám se v tom vyznávám, že i podobenství moje, jako vůbec každé, ne všelijak věrně a případně zobrazuje pravdu tak hlubokou a vznešenou. — Tomu se však nediv, nad tím se nic nezarážej rozum náš! Učení o trojosobenství Božím jest; jak ví každé dítě, tajemství, stojící v čele všem náboženským tajemstvím. Který rozum smrtelníkův chtěl by je zcela vystihnouti a pohroužit se až na jeho dno? Tady musí zůstat jakés blahočinné pološero, poněvadž by jinak zrak náš, jaký nyní jest, při neobmezeném na ně pohledu musil oslnouti. I abyste se, milý mladý pane, tím spíše smířil s těmi vám dodnes tak odporými tajemstvími naší sv. víry, tož odkazuji vás na ona tajemství, jimiž nás příroda všude obklopuje, na ona tajemství, před nimiž věda sama posud pokorně víčka klopí; odesílám vás v průvodu světoznámé legendy na břeh středozemního moře, aby se vám se sv. Augustinem odnechtělo hloubati, kde sluší věřiti; doporučím vás sv. Pavlu, aby vám osvědčil, že nyní vidíme jen skrze zrcadlo v podobenství, pak ale že uvidíme tvář v tvář, nyní že poznáváme jen z částky, jednou ale že poznáme, jakož i poznání jsme.“ (1. Kor. 13, 12.) — — —

Blahá radost zářila z očí všech přítomných za této řeči důstojníkovy; a sotva že poslední jeho slovo bylo překročilo práh rtů, rozezvučilo se hlasitě: „Výborně, výborně!“

Jenom jeden stál tu bez účasti, v rysech obličeje patrně proměněn. Byl to tlachavý jinoch. Ten vida na hradbách pevnosti, již jal se byl ztěkati, obhájce tak zdatného a statného, svinul korouhev, schoval meč a pomyšlel místo útoku na — útek.

Černohouz.

S m ě s.

O Mormonech. V severních státech amerických na jezeře zvaném solném zahnízdila se před mnoha léty ničemná sekta, jež zaváděla hnusné mnohoženství. Avšak zdravý a praktický rozum Američanův tento nakažlivý kostižer na svém sociálním těle dlouho nesnesl. Rozhodnutím sněmovny washingtonské zrušeno mnohoženství na území mormonském, čímž 78.000 zákonně provdaných žen mormonských stalo se „svobodnými“. A nyní dochází zpráva, že zemřel posavadní náčelník sekty mormonské, John Taylor. Smrtí jeho ztrácí sekta mormonská nejen svého náčelníka, ale i rázného zastance, jenž seč byl kladl odpor nařízením vlády washingtonské. Jakkoli po smrti Brigham Younga, jenž vydával se za jakéhos boha, byla práva „prorokova“ přistřížena způsobem velice značným, tak že dávno neměl oné bohorovnosti, jakou byl Joe Smith přířknul duchovnímu náčelníku sekty mormonské, přece se John Taylor těšil neobmezené úctě a vážnosti svých souvěrců. Dříve než se stal prorokem, byl Taylor krejčovským (!) pomocníkem a vyznamenával se již tehdež jakousi náboženskou třestivostí, vychloubaje se, že mu apoštolství mezi Mormony vnuknuto bylo svatým Janem Křtitelem. Smrt Johna Taylora ulehčí značně práci vládě Spojených států při provádění zákona proti mnohoženství. Dílo, jež není z Boha, musí rozpadnouti se. Toť staré pravidlo.

* * *

Babička a její flašinet, aneb: **Kterak se statkův „mrtvé ruky“ užívá.** Kdož chodívají na procházku před Bruskou bránu, znají drobnou starěnku, sedávající v koutku u hostince nedaleko mostu a její „sehraný“ kolovrátek s rozladěnými píšťalami, vydávajícími křiklavé a dýchavičné zvuky. Před nedávnem byli chodci nemálo překvapeni, když spatřili babičku sedět za novým, lesklým kolovrátkem, z něhož hladce ozývaly se zvučné melodie. — Babička, již září radost z očí, pilně točíc klikou s úsměvem pozdravuje své dobrodinco

a každému, kdo se u ní zastaví, vypravuje o svém nenadálém štěstí. Mezi chodce, kteří procházejí se pravidelně ve stinném stromořadí vedoucím do bubenečských sadů a na Letnou, patří též vysoký hodnostář pražský, jenž téměř každého dne trpělivě vyslechl „kousek“, jež stařena zanotovala a s vlídným pokynem ji obdaroval. Babička brzo si zapamatovala štědrého pána a vřadila ho do řady svých „známých“ a kdykoli se blížil, hleděla, aby na váleček dostal se kousek, o němž se domnívala, že se vznešenému pánu líbí. Tak to trvalo delší čas. Jednoho dne neočekávaně oslovil dobrotivý pán stařenku: „Babičko, dejte si ten flašinet do správy, já vám nahradím, co to bude stát.“ Radosť babičky domyslí si každý. S mnohými „zaplať pámbůh na stotisíckrát“ slibuje, že ještě dnes kolovrátek donese k „staviteli“ flašinetů. Dříve než kdy jindy opustila své obvyklé místo a donesla pochroumaný hudební nástroj k odbornému znalci kamsi až na Vyšehrad. Stavitel flétových hudebních nástrojů otevřel skříňku, nahlédl znaleckým okem do vnitř, zkoušel tu, zkoušel tam, zavrtěl hlavou a přiraziv opět víko rozchrastěné schránky, dodal: „Nejde to, babičko, flašinet nestojí za správkou, musela byste dáti více než za nový!“ Stařenka sebrala svého nemocného „pomocníka“ a sklamaná vracela se smutně domů. Druhého dne opět se usadila na své místo. Příznivec její dostavil se opětně na procházku. Babička točí klikou jako jindy, i zdá se, že flašinet vydává ještě bolestnější zvuky než kdy před tím. Překvapen přistoupí pán ku stařeně a táže se: „Proč pak jate neuposlechla mé rady?“ — „I já poslechla, jemnostpane, ale nestojí prý za správu“, stěžuje si babička plačtivým hlasem. — „To je arci smutné, snad se dá ale přece něco dělat. Uvidíme.“ Pán kráčí dále a stařenka točí jeho zamilovanou písničku. Na druhý den našla babička při návratu do svého bytu z brusu nový, úhledný kolovrátek, lesklý jako zrcadlo a při něm lístek bez podpisu s následujícími slovy: „Slíbil jsem vám uhradit správu kolovrátku, když by ale stála tolik co nový, dal jsem vám koupit nový, s kousky mně milými.“ Tak přišla stařena před Bruskou bránou k novému flašinetu a vypravuje každému tuto pravdivou historku.

„N. L.“

* * *

Šacher se ženami v Kameruně ve střední Africe. Bohatství mužů řídí se tam — mezi pohany — podle množství žen. Král těch Černochoů má jich 80, obyčejný poddaný 2—8. Ženy jsou muži kapitálem a děti jsou jako úroky. Ženy bezdětné navracují se rodičům. Žena se vůbec jen prodává. Ženich si musí ženu koupiti. Ženy přijímají se též místo peněz — jako běžná mince. Dcera pohlavára cení se až na 3000 zl., obyčejné děvče na 1000 zl., otrokyně na 400 zl. Velmi často ale zůstávají ženichové za své nevěsty dlužní, obyčejně polovičky. Polovička dává se jako závdavek, — ostatní platí se velmi neurčitě. Z toho povstává mnoho soudů. O černoškách se praví, že bývají vzdorovity, — zrovna jako všude jinde. Stav ženy bez Krista jest všudež bídný.

* * *

Kláštéry v Rusku. Podle „Novoje Vremja“ jest v celém Rusku 667 klášterů, z nichž 613 v evropském Rusku. Na Kavkaze jest jich 31, v Asii 23. V Amursku, na Sibiři atd. dosud ani jediného. Církev ruská missionářství si nehledí. Naše Církev má v Číně a Japonsku mnoho klášterů ženských, totiž milosrdných a školních sester, jež na tisíce pohanů a dítek ošetřují. Kláštéry ruské jsou mrtvou neúčinnou solí.

* * *

Podivný sen. Před rokem na sv. Václava přijela z Moravy starostlivá máti navštívit svého syna četníka v Pl. a s hrůzou vyprávěla svůj sen, následkem kterého přijela. Zdálo se jí, že byl její syn zabit od pytláků a že viděla jeho mrtvolu. Ve své mateřské starostlivosti šla se přesvědčit o jeho zdraví. Napomínala jej k opatrnosti a syn ji těšil, by se tak příliš nestarala a nestrachovala. Loučila se se svým synem bolestně a odjela. Za týden na své obchůzce noční potkal asi 4 pytláky, kteří, když poodešel, střelili po něm a za několik dní byl mrtvolou. Matčin sen byl pravdivý.

Zásady, jaké vštěpoval jistý moudrý otec svým dětem.

Z Caballera.

Bůh všudy přítomen.
Dělej, abys dělal.
Hledej Boha ve všech věcech.
Oči k nebi (když klekáš.)
Uč se mrtviti své žádosti, dokud jsi mlád.
Nebud' zvědav, jen když se jedná o prokázání lásky křesťanské.
Střež se roztržitosti, jako velikého nepřítele.
Nezahálej, ani když odpočíváš.
Vol sobě přátely z lidí svého stavu.
Časně vstávej a budeš dobré mysli.
První myšlénka na Boha (při procítnutí.)
Zanechej svět za dveřmi, když vstoupíš do chrámu.
Revoluce jsou zástěrou bezbožnosti.
Vše, co ti zbývá, chudým náleží.
Pomni, že vše, co zlého na sobě máš, z tebe jest; co dobrého, od Boha jest.
Uč se jísti, co ti nechutná, nevyhledávaje dychtivé, co ti chutná.
Netrýzni zvířátek, neboť nemohou žádati útěchy ve svých útrapách.
Neříkej nikdy: udělám, nýbrž dělám; ani půjdu, nýbrž jdu.
Nehleď na chyby bližního, nýbrž na jeho dobré skutky.
Nehleď na to, mnoho-li cesty jsi již ušel, nýbrž mnoho-li máš ještě jíti.
Nehleď na ty, kdo jsou výše, nýbrž na ty, kdo jsou níže.
Nežádej si ničeho a budeš mlíti vše.
Nerozhoď o dni ráno.
Hospodař s časem, neboť za něj nebe si koupíš.
Nebaž po požitcích.

J. K. S.

Návěští.

Tímto číslem přešla „Obrana Víry“ s měsíční přílohou Kalendáře pro „Živé a mrtvé duše“ v náklad a vydavatelství p. Václava Kotrby, nájemce Cyrillo-Methodějské knihtiskárny, pročež žádá se, aby předplatné, jakož i nedoplatky příště zasílány byly na adresu: Cyrillo-Methodějské knihtiskárny.

Obsah „Obrany víry“:

Ke dni sv. Vavřince. (Dne 10. srpna.) — Besídka náboženská. O zázracích a prorocích. Od J. M. — Protestantská „snášlivost a svoboda svědomí.“ M. W. — Nábožensko-ethický negativismus. (Věnováno stoupencům prof. dra Tomáše Massaryka.) Napsal M. W. — Mučedníci a vyznávači tovařistva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až 1681. (Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.) — K jubileu papeže Lva XIII. M. W. — Katolicismus a revoluce. M. W. — Marie Stuartova, nešťastná královna Skotská. (Charakteristika dle Schillera od M. W.) — Posvěcený meč Daunův. M. W. — Odražený útok. (Černohouz.) — Směs. — Zásady, jaké vštěpoval jistý moudrý otec svým dětem. J. K. S.

Nakladatel a vydavatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor: PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl., 100 za 4 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, redakce na Vyšehradě č. 69.

Za Václavem Štulcem.

Ten stromů hovor, chladných větrů vání
v Tvou duši hude novou, šumnou písni
a uspává ji v spánek beze tísní,
v němž zdá se Ti o slavném z mrtvých vstání.

Již zašustila peruť andělova
kol drahých skrání Tvých, o velemilý,
nuž zaleť tam, kde nikdo nezakvílí,
kam každý spěchat má, jak do domova.

Ó vznes se již, ó vznes se nad nebesa,
kde duše Tvá zas ozářena stane,
kde slza žádná v tvář Ti nezakane
a mírem věčným srdce Tvé kde zplesá!

Tam, k trůnu slávy, zdvihni hlavu svoji,
Tys k hodům věčným Všemohoucím zván,
k nimž posadí Tě nebes mocný Pán
a navždy se sebou i světci Tebe spojí.

Boleslav Dolejšek-Hradištský.

Msgr. Václav Štulc.

Dne 9. t. m. byl z tohoto světa povolán muž, jehož jméno s dějinami národa českého skoro půl století spojeno jest. Nebylo — v širším rozumu slova — většího vlasteneckého činu, aby při něm účastněn nebyl probošt Václav Štulc.

Čtenářům našim známý jest životopis kněze tohoto, jenž způsobem takměř ideálním spojovati uměl lásku k Bohu s láskou ku vlasti. Noviny po několik dní přinášely o jeho působení více méně podrobností. Však, po našem vědomí, žádný dosud list neobjasnil tu stránku z jeho mnoholeté činnosti, jež týkala se vývoje katolické žurnalistiky v Čechách. Chrám karlínský a chrám vyšehradský, jakož i nově zbudované proboštská a kanovnické residence budou sice věkovitě hlásati obětovnost jeho, co však učinil zvěčnělý pro katolickou žurnalistiku, o tom dosud nezmínil se žádný list, o tom vypravují jedině zdě kláštera svatojirského na hradě pražském, kdež po dva měsíce byl žalářován.

Až do roku 1848. může se říci, že v písemnictví českém neznalo se rozdílu mezi světským a církevním. Až do té doby nesla literatura naše jméno panenské, panenské proto, že byla čistá, prosta všeho francouzského, aneb i německého světáctví, frivolnosti a bezbožnosti. Však od roku nadřečeného začal do ní vnikati od západu jakýsi duch nečistý, duch liberalismu, jenž víře a mravům, od svatých patronův a předkův zděděným, byl velmi na škodu. Mezi muži, kteříž nový směr tento v literatuře české za záhubný považovali a bez bázně prohlašovali, předním byl Václav Štulc. Založením „Blahověsta“ byl v Čechách počátek učiněn katolické žurnalistiky, jež během let vyvinula se v „Pozor“ a později v „Čecha.“ Bystrozrakem svým poznal záhy, že k obhájení víry svatováclavské nezbytně zapotřebí orgánu zvláštního a to katolického. Nepřátelé národa našeho zároveň byli i nepřáteli víry svatováclavské. Z tohoto poznání povstal „Pozor“, jenž zvěčnělému dvouměsíční žalář přinesl za to, že v něm neohroženě hájil práva Církve i národa.

Pohříchu mnozí z našinců, zbloudivše na scestné dráhy liberalismu, zavinili neblahou roztržku v národě k nemalé škodě drahé vlasti. Začalo se t. rozeznávati mezi Staročechy a Mladočechy. Zásady obou čtenářům jsou známy. Až do nedávna mělo se za to, že Staročeši u věcech náboženských konservativnější jsou nežli Mladočeši. Ano jsou konservativnější dosud, ale nikoliv již konservativní.

Kdybychom tázati se měli — jak se říká, hodně upřímně, — zdaž Staročeši konservovali, čili zachovali si celý poklad víry po sv. Václavu zděděný, vypadla by odpověď dosti smutně. Pravda, že Mladočeši nejsou šmahem nevěrci, avšak ani Staročeši nejsou veskrz pravověrní. Mnozí z nich po příkladu otce Palackého holdují pověstnému náboženskému eklekticismu, čili jakési náboženské sebrance, jež není ani horká, ani studená, je to spíše jakési quodlibet čili salát ze řeckořímského pohanství, křesťanství — bez božství Kristova — a filosofie.

V tomto mnozí Staročeši nerůzní se pranic od Mladočechů; různí se potud, pokud tito počínají si rázněji a rozhodněji, kdežto oni jsou opatrnější. Kdybychom dále tázali se Staročechův: vy nás s našimi náboženskými požadavky stále odkazujete na dobu pozdější a říkáte: počkejte jen, až vybudeme si všecka práva národní, pak dobývati budeme i práva církevní; čili jinými slovy: až dáme národu, co patří národu, dáme i Bohu, co náleží Bohu, prozatím nám nerušte naši národní kázeň, — nuže dáte nám pak ku př. školu náboženskou, dáte nám samosprávu církevní? Odpověď vypadla by jistě záporně.

Toto stále odkládání nás katolíků, jakožto spolusynů sv. Václava až na dobu pozdější, tato těšinská jablka staročeská pobádala zvěčnělého k založení samostatného katolického denníku, jehož úkolem by bylo, hájiti v národě

práva víry sv.-Václavské, hájiti víru a mravy otců naproti neznabožství a frivolnosti, jež nahrnula se do naší literatury z ciziny, a jenž naše zástupce lidu častěji připomínati měl i na nezadatelná práva Církve. Proto i katolická žurnalistika v Čechách a na Moravě potkává se všudež s takovým odporem. Nic o Bohu, nic o Církvi, všecko a ve všem jen národ. Čekejte, až se z mísy nasytí národ, pak teprv přijde na řadu víra, Církev sv. Václava.

Tento jednostranný směr v politice národní spůsobil zvěčnělému mnoho trapných chvil. Církev a vlast — obě nerozlučně spojené, bylo jeho ideálem, pro tento ideal trpěl i v žaláři.

Doufejme v Boha, že katolická žurnalistika, již zvěčnělý u nás takořka založil, ze svých počátků vzroste v mohutný strom k obhájení práv nejen národních, ale i Božích.

R. i. p.

Lež a pravda o Jesuitech.

Napsal M. W.

Ú v o d.

Ve svém spise „Pout do Trieru“ napsal Görres tato případná slova: „Všechna nenávisť a zuřivost, jichž kdo naproti církvi nedovedl v sobě potlačiti, byla od jakživa proti Jesuitům obrácena; čeho kdo neodvážil se veřejně vysloviti proti církvi vůbec, to prohlásil na adresu Jesuitů. Tímto spůsobem byla jak řehole, tak i její zakladatel, všemi možnými hříchy a hanebnostmi zasypána; každý nedouk, jemuž se hrnec rozbil, vhodil střepy z něho na mohyly, jež na řeholi Jesuitské vztýčena; každý kolemjdoucí vyplil před ní všechn svůj malomocný vztek: oni vše učinili, všecko zavínili, ba úplnou zkázu a všechno nejhorší přivodili na svět a lidstvo plno úzkosti zoufale pobíhá kol mohyly té rukama lomíc a volajíc o pomoc!“ —

Jak mnoho pravdy spočívá ve výroku tom! Na důkaz citujeme — jako jediný příklad z tisíců — Jana Scherra známé: „kulturní dějiny Německé,“ v nichž na jedné jediné stránce (268.) jsou tovaryšstvu Ježíšovu kromě jiných věcí, o nichž se ani zmiňovati nechceme, — následující neslýchanosti vytčeny: zničení civilisace, pronásledování svobody myšlení, balamucení lidstva, zneuctívající smyslůst, použití i těch nejhanebnějších prostředků, zneužívání zpovědnice, vraždění jedem a dýkou, atentát proti korunovaným hlavám, svádění žen, kuplířství, lupičství, pálení čarodějnic, rouhání, — krátce ty nejdokonalejší výtvořiny ďáblovy! „Rýnský Merkur“ pospíšil si svého času, aby čtenářům svým tato pádná místa do slova na paměť uvedl a starokatolík Buchmann reprodukoval je s mistrovskou praecisností ve svém pamfletu: „O Jesuitech a proti Jesuitům“ nadepsaném.

Avšak to jest — jak praveno — teprve jeden hlas z toho ohromného světa antijesuitských přepjatců. Kdo však chce si učiniti přibližný aspoň pojem o tom neobyčejném množství, jakož i kvalitě podezřívavých hanopisů, jež slovem i obrazem, veršem i prozou, z kazatelny, řečniště, i jeviště mohutným černým proudem tovaryšstvo Ježíšovo zaplavily: ten nechť jednoukráte jen nablédne v katalog kteréhokoliv antiquariátu, kde pod záhlavím: „Jesuitica“ spatří celou massu spisů, brožur a publikací, jichž titul nejlépe již označuje, že není žádné mravní špatnosti a otupělosti, jež by nebyla Jesuitům připisována, že není na světě žádného tak bídného skutku, jakého by se nebyli Jesuité dopustili. Ovšem že všechny tyto pomluvy a neoprávněná nařknutí byly stkvěle vyvráceny; vzdor tomu však potkáváme se stále v církvi nepřátelských časopisech, brožurách, románech, ano i v učebních knihách protestantských vždy opět a opět s tímto podezříváním, tak že v kruzích protestantských slovo „Jesuitismus“ jest až posud jakýmsi pojmem všeho zla a neřestí. V uvážení pak, že tyto nájezdy proti tovaryšstvu

Ježíšovu podnikané ve svém základě proti samotné církvi katolické namířeny jsou, jest záhodno, aspoň ty nejhrubší a nejvíce do očí bijící lži před forem veřejnosti na pranýř postaviti a ukázati, jak zloba nepřátelská nešťítí se ani nejhorších prostředků ku očernění těch, kteří stali se pro svou neobyčejnou horlivost a bezpříkladnou obětavost nepohodlnými, — ba i nebezpečnými. Co je lží a výmyslem — a co zas na druhé straně ryzí pravdou, to pozná soudný čtenář na první pohled!

1. Co jest řád Jesuitský a jaké jest zřízení jeho.

Monita secreta.

Co by u věci této měli se přidržovati náležitého pramene, totiž: institutum societatis Jesu (Pragae 1557), odvolávají se odpůrcové z největší části ještě vždy na tak zvaná Monita secreta (tajná napomenutí), aby obsažená v nich ustanovení o podstatě a zřízení tovaryšstva Ježíšova ještě více přiostržili a dle svého přispůsobili. Tento podvržený a padělaný spis pochází prý od pátého generala řádového Aquavivy, jenž tajnou tuto instrukci vydal pro nejznamenitější a nejspolehlivější řeholníky, jimž ona uděluje způsobem až do očí bijícím pobídky a rady, jak by měli použití různých praktik, většinou nesvědomitých, ku povznesení, zmohutnění a rozkvětu řádu. Tak asi definuje protestantský dějepisec církevní Kurtz onen zlomyslný hanopis, jež — jak sám dodává, — Jesuité se vším důrazem zavrhovali jakožto pamflet od vyobcovaného, pomstychtivého Exjesuity pocházející. Kurtz se sice neodvažuje, pravost tohoto spisu potvrzovati, avšak pokládá za dobré, následovní větu připojiti: „spisovatel, jenž rozhodně prozrazuje úplnou znalost poměrů řádových, použil praxe, kteráž za jeho již časů v řádu byla provozována, ku přehnanému její vylíčení a sepsání pouhých smýšlenek.“ —

Tentýž náhled vysloven jest též v Brockhausově konverzačním slovníku v prvním odstavci článku pojednávajícího o Jesuitech; praví se tam, že pravost spisu „secreta monita,“ ač jej v článku jinak velice doporučuje, „přece dosud prokázána není.“ — Tážeme se však, jak může poctivý muž nějaký hanopis neodůvodněnými dosud žalobami oplývající odporučovati, anebo vymyšlený a přehnanými „zajímavostmi“ protkaný paškvil vyhlašovati za hlavní pramen ku poznání zřízení i vývoje řádu Jesuitského, jako to skutečně učinili jak Kurtz, tak i pisatel článku v jmenovaném konverzačním slovníku!! — A mnozí jiní Jesuitům nepřátelští „dějepisci“ nečiní si z používání falsifikátu toho žádného svědomí, naopak upotřebují ku svým charakteristikám Jesuitského řádu jedině a pouze utrhačného tohoto spisku, jehož prolhanost již z vnitřních důvodů zřejmě prokázána jest, jak to poctivý protestant Fischer ve svém spisu: „Rozsouzení záležitosti Jesuitské“ (Lipsko 1853) velmi dobře vytkl. Ve spisu tom, jakož i v brožurce: „Tajná nařízení tovaryšstva Ježíšova,“ (Paderborn 1853) anonymem sepsané, jest i dějepisně nepravost pamfletu „monita secreta“ dokázána.

Tyto vyšly poprvé r. 1612 anonymně v Krakově a jakož bylo udáno, sepsány byly dle španělského originálu, jehož však nikdo až posud nespatriil. Biskup krakovský zakročil ihned proti autorovi a Řím zavrhl dne 10. prosince 1616, tento padělaný spis jakožto „falešný,“ zatím co v téže době P. Gretser v důkladném díle vyvrátil náhledy o pravdivosti paškvilu tohoto rozšiřované. Vzdor tomu však při každé nové bouři proti Jesuitům vzniklé použito bylo s povděkem „monit“ — tak na příklad r. 1634, kde vydavatel jich Scioppius vypravuje, že Kristian Brunšvický našel je v Jesuitské knihovně v Paderbornu a — což ostatně jako historická nepravda dokázáno — daroval je tamním kapucínům; pak vyšly „monita“ ve francouzském překladě r. 1761 v Paříži — na titulním listě klamně vytištěno „v Paderbornu“ —

s tímto podotknutím: „na slovo vzaté osobnosti ujišťují, že spis tento nalezen byl v Jesuitské koleji Pražské.“ *)

Facit toho jest: Jest zcela neoprávněno, tvořiti sobě na základě tak zvaných: „monita secreta“ úsudek o podstatě a zřízení řádu Jesuitského. Kdo takto jedná, nečiní lépe než onen, kdo by na základě směšně zlomyslných povídaček C e l s o v ý c h charakterisovati chtěl první křesťany a dřevní církev.

2. O morálce Jesuitské.

Morálka Jesuitů vykřičena jest od „zbožných“ odpůrců jako libovolná, špatná, hanebná, státní, vzdělanosti i mravům nebezpečná. Krátký historický přehled vzniku a metody, v tomto systematickém podezřívání používané, s dostatek nás poučí o neoprávněnosti takovýcho zlomyslných úsudků.

Již v 16. století byl sepsán se strany kalvinistické „seznam římských tradicí“ proti Církvi katolické a nejvyšší hlavě její namířený, kde také způsobem tendenčním byla různá místa z katolických moralistů tak sestavena, aby tím mravouka Církve katolické a zvláště ona Jesuitů mohla býti podezřívána. To líbilo se zvláště Jansenistům, kteří přepjaté rigorositě v mravouce holdujícíe právě v Jesuitech našli své nejduchaplnější protivníky, již nad to i znamenitými výsledky honositi se mohli a proto též vrhli těmto posledním v tvář výčitku, že morálka jejich jest duši lidské záhubna. Na důkaz toho napsal Arnould, jeden z jejich náčelníků, ve spolku s jinými ještě nepřáteli Jesuitů spis „morale pratique des Jésuites“ (praktická morálka Jesuitů) pojmenovaný, jenž reprodukoval libovolně upravené citaty z „katalogu“ a připojil k tomu některá ostřejší místa z nového pamfletu „Teatre jesuitico.“ Tyto citáty, z různých spisů sebrané, byly tak zkomoleny, zfalšovány a v nepravdivou souvislost uvedeny, že — jakož sám protestant M u r r ve svých „dějinách Jesuitů v Portugalsku“ praví — „každý nepředpojatý protestant, jemuž se o pravdivost důkazů jedná, musí nad takovým počínáním býti velice roztrpčen.“

A to platí ještě větší měrou o spisu, jehož původcem byl proslulý Blaise Pascal. On byl k tomu mužem zcela působivým, jedním z náčelníků Jansenistů a arcinepřitelem Jesuitů, znamenitým fysikem a matematikem neméně, než theologem, plný vtipu a satiry, mistr ve slohu, při tom však popudlivý a nevraživý jako hypochondrický učenec. V Port-Royalu, středisku to Jansenismu, slátal a skandálů chtivému světu presentoval své důmyslné projevy v „Osmnácti provinciálních listech“ („Lettres provinciales“), které vyšly zprvu jednotlivě a anonymně, později pak pod falešným jménem jakéhosi Ludvíka de Montalt roku 1656 u Elzevíra v Amsterodámě. Paskal předkládá v nich svým čtenářům, že „všichni Jesuité od založení jich řádu, jednomyslně a ve všech zemích, kam se byli dostali, hlásali, že svatokupectví, křivá přísaha, smilství, vražda, krádež, otcovražda, sebevražda a královražda, mají-li nějakého účele dosíci, jsou též dovolenými.“ Takovéto obžaloby odsuzují se již samy svou neslýchaností. Proto chceme se zde obmeziti pouze na to připomenutí, že „provinciální listy“ v Římě, Paříži a Madridě byly s úplnou rozhodností zavrženy a jejich nevraživosť co nejrázněji odmítnuta. Avšak jest potřebí několik posudků zde ještě uvéstí od mužů, kteří nebyli zrovna přáteli Jesuitů. Tak praví B a y l e ve svém „slovníku“, že Paskalovy obžaloby způsobem co nejvíce přesvědčivým vyvráceny byly. V o l t a i r e pak ve svém „Věku Ludvíka XIV.“ nazývá je přímo „nesmrtelnými lžemi“ a praví, „že celá ta kniha spočívá na špatném základu.“ „Ono se patrně nejednalo o to, — dokládá k tomu, míti pravdu, nýbrž pobaviti lid.“ V témže smyslu vyslovil se též R a c i n e, nazvav „provinciální listy“ „fraškovitou komédií.“

*) Srovnej dále: Crétineau—Joly: Histoire de la Compagnie de Jésus, tome III., p. 372. — jakož i knižku: „Řád Jesuitů, jeho zákony, činy a tajnosti“ (Řezno 1872.) str. 17.

Vzdor tomu však byla tato „fraškovitá komédie“ opět a opět provozována a rozšiřování těchto „nesmrtelných lží“ kolportováno až na naše dny. Z tohoto „slovníku lží“ — jak to byl P. R a v i g n a n *) trefně nazval, čerpali nepřátelé Jesuitů, sestavující nový pamflet, jež také v polovici předešlého století vyšel pod názvem: „extraits des assertions dangereuses, et pernicieuses,“ na jehož základě pak tovaryšstvo Ježíšovo bylo z Francie z usnesení parlamentu vypovězeno. Odpověď, jež brzy následovala: „Réponse au livre intitulé: Extraits des assertions etc.“ vytýká tomuto hanopisu, jež i sám A u g. T h e i n e r, nepřilíš velký to přítel Jesuitů, nazval: „stokou lží,“ — celkem nic více než 1200 n e s p r á v n o s t í všeho druhu a to: 457 nesprávností v latinských citátech, 401 formálních zfalšování, pokud překladu se týče, pak 220 různých zkomolenin, jakož i vynechání podstatných, smysl celého citátu rušících slov atd.

A přec bylo tohoto žalostného „pramene“ od Jesuitožroutů v 19. století stále a stále používáno. Ovšem že zůstal z tohoto hanopisu opsaný pamflet E l l e n d o r f ů v: „Morálka a politika Jesuitů“ (Darmstadt 1840.) následkem neobyčejné ostré kritiky protestanta Hengstenberga z největší části jako makulatura ležeti neupotřeben; za to však vystoupili proti Jesuitům jiní „duševní rytíři“ obrnění zrezavělým pancířem a opatření kopím, s nalomeným však hrotem. Bylo by věru škoda papíru jmenovitě je uváděti. — Zuřiví starokatolíci a židovští pisálkové poskytují hlavní kontingent této armády bojechtivých duševních mrzáků.

Jest nemožno, ale též nepotřebno, sbíratí všechna možná, stará i nová, podezřívavá „okřídlená“ slova, zneužívati jimi trpělivosti čtenářů a vyvracováním planých bez toho povídaček je unavovati. Jen několik běžných, často slovem i písmem používaných obviňování, chceme zde ještě uvéstí a zblízka na ně si posvítiti.

3. Bezpodmínečná poslušnost

Jest Jesuitům předepsána na základě řeholních pravidel, — tak zní další podezřívání se strany protivníků. Známý rytíř z Langů dokonce i vypátral — odvolávaje se při tom na nařízení daná společnosti Ježíšově její zakladatelem sv. Ignáciem — že představení mohou své podřízené zavázati — i k hříchu! Podnět k tomu zaval výraz: obligatio ad peccatum, jež si Lang — ukázav tím velkou mělkost svého vzdělání, jakož i neznalost ascetické terminologie — falešně vyložil a tím sám zavinil bezdůvodné podezřívání.

Také kritický dějezpytec R a n k e vznesl proti Jesuitům způsobem dosti nekritickým tutéž obžalobu ve svém spise: ř í m š t í p a p e ž o v é. On si vyložil podobně jako Lang „obligatio ad peccatum“ jako „závazek k hříchu;“ při tom však kritický vědátor zapomněl, že kdyby měl takovýto výklad býti správným, byl by musel latinský text zníti: „o b l i g a t i o a d p e c c a n d u m.“ Text řeholních nařízení společnosti Ježíšovy jest však dosti jasným, tak že netřeba ani ku souvislosti s předcházejícími odstavci přihlížeti, aby na první pohled se poznal pravý smysl „záhadných“ slov. „Obligatio ad peccatum“ — výraz to, jež též v pravidlech jiných přísných řádů se vyskytuje — neznamená nic jiného, než „závaznost až ku hříchu“ čili jinými slovy: každý úd řehole vázán jest poslušností potud, pokud jednání jeho není hříšným; jakmile však by seznal, že činu k vykonání mu uloženého nelze prostředky dovolenými a dobrými docíliti, — přestává závazek k poslušnosti! —

Konečně však R a n k e sám byl dosti loyálním, že v druhém vydání svého spisu: „ř í m š t í p a p e ž o v é“ uznal a na pravou míru uvedl dřívější své grammatické nepochopení zmíněného terminu.

I jiní protestantští spisovatelé, jako Fischer (Odsouzení Jesuitů), protestantské: „Jahrbücher der Theologie“ (ročník 1864), Herzog (reální encyklopedie), ano i sám Hase (protestantská polemika) dali v této věci na základě obšírného materiálu a kritického jeho prozkoumání svědectví pravdě.

*) O podstatě a zřízení Jesuitů. Mnichov 1841. str. 32.

Vzdor tomu však vyskytují se stále ještě spisy, honosící se svou vědeckostí, důkladností i správností, jež lpíce na falešném výkladu výše uvedených slov, nové lži o Jesuitech do světa veřejně hlásají. Tak na př. Meyerův konversační lexikon — též u nás zhusta používaný — dopouští se podobné nesprávnosti, právě o významu terminu: „obligatio ad peccatum“: „Kategorický imperativ slepé poslušnosti dostupuje tím svého vrchole, neboť představený může podřízenému uložit i nějaký skutek, jež mravní cit člověka nemůže schvalovati.

Také spolkový kazatel protestantský Klapp opakoval s nestoudnou drzostí ve veřejné přednášce hanebné ty lži, plýtvaje při tom ušlechtilými frázemi, jako: „Otrocká poslušnost,“ „Vražda na vlastním duchu páchaná“ atd. Právě takový kazatel měl by se pečlivě vystříhati před použitím podobných neoprávnělých výčitek, neboť jemu lze velmi dobře odpovědět, připomenutím mu neobmezenou poslušnost vyžadujících slov mistra jeho Martina Luthera, jenž dí: „Není žádného anděla na nebi a dokonce žádného člověka na zemi, jenž by se odvážil, učení mé odsuzovati; kdo učení mé nepřijme, nemůže býti spasen a kdo věří v něco jiného než já, jest určen peklu!“ (Lutherovy spisy, Wittenberg, 2. vydání.) Nebylo by správnějším i trefnějším nazvati dle toho protestantskou poslušnost „otrockou poslušností“ a „vraždou na vlastním duchu páchanou?“ K tomuto tvrzení nechybělo by aspoň dokladů!

4. Dovolená vražda tyrana

byla od dob Pavla Sarpího vytroubena do celého světa jako věc neslýchaná v morálce Jesuitů. Jako důležitého svědka u věci této uvádíme „Brockhausův konversační lexikon,“ kde v druhém odstavci článku, pojednávajícího o Jesuitech, se praví: „Co oprávněnost zavraždění hrůzovládce od tak mnohých bohoslovců, učenců, ano i vynikajících protestantů beze všeho obmezování schvalována byla, napadlo ze všech Jesuitů jedinému Marianovi vyhlásiti rovněž ve své knize: „de rege et regis institutione“ učení o dovoleném zavraždění tyrana, ač s velikým obmezením. — Pamatujme si dobře: Ono učení nebylo novým a bylo vyhlášeno ze všech Jesuitů pouze jedním jediným a to ještě za jistých okolností. Kromě toho byla kniha Marianova — jak to výše podotčený konversační lexikon přímo udává — sepsána se svolením krále španělského Filipa II. pro domácí vyučování korunního prince — a ne tedy pro lid. Konečně byla tato již rok po její sepsání přičiněním generála řádu Jesuitského Aquavivy opravena, — brzy na to však ona část učení, o dovoleném zavraždění tyrana pojednávající, velice ostrým dekretem jako falešná odsouzena.

My jsme dosud nikdy neslyšeli, že by učení reformatorů o vraždě tyrana, ač jest daleko ostřejším a nebezpečnějším než ono Marianovo, — od nich samých aneb od jich přívrženců bylo snad odvoláno, aneb odsouzeno bývalo. Tak vyjádřil se Luther: „Nemohou-li měšťané a poddaní snášeti déle násilí některého tyrana, mohou jej jako každého jiného vraha a lupiče zavraždit.“ (Erlang. vydání Lutherových spisů sv. 62. str. 207.) Ještě zřetelněji vyjadřuje se mnohem mírnější Melanchthon.

Protestantský pastor Strobel píše totiž ve své: „Směsi obsahu literárního“ (I. sbírka str. 169.): „Při této příležitosti chci zde uvést též ono místo, jež Sauberte po dobrém rozmyslu byl vypustil.“ Ve čtvrté knize na str. 180 čteme o králi Jindřichu VIII.: „Hrůzovládce anglický zavraždil Cromwella a usiluje o rozvod s princeznou Clevišskou.“ Rukopis můj však obsahuje ještě tato slova, jaká by sotva kdo od mírného Melanchthona byl očekával: „Jak dobře praví onen v tragedii: Bohu nemůže žádná příjemnější oběť přinešena býti, než zabití tyrana. Kéž by Bůh některému statečnému muži tento úmysl vždy vnukl!“ —

Nuže tedy vy protestantští horlivci, již stále bouříte proti zhoubné morálce Jesuitské, ven s klatbou proti svým vlastním reformatorům!

(Pokračování.)

Mučedníci a vyznávači tovaryšstva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až do r. 1681.

Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.

(Pokračování.)

2. P. P. Robert Parsons a Edmund Campian.

Mezi nejzasloužilejší členy tovaryšstva Ježíšova v Anglii, jež církvi katolické tak neocenitelných služeb prokázalo, náleží P. Robert Parsons a P. Edmund Campian, oba rodilí Angličané, již nad jiné byli povolanejšími, aby ve své vlasti jako odměnu za svá namáhání přijali korunu mučednickou.

Robert Parsons narodil se dne 24. června 1546 ve farnosti Nether-Stowey. Po skončení r. 1564. svých studií gramatikálních vstoupil Robert na universitu Oxfordskou, kdež později zaujal místo jako fellow, to jest učitel a zároveň dozorce nad mladšími studenty. Aby dostoupiti mohl nejvyšší hodnosti akademické, musel dříve složiti přísahu supremační a ačkoliv v srdci byl katolíkem, přec veřejný slib ten vykonal, což mu však po celý život mnoho výčitek, i mnoho slz pravé lítosti působilo. Brzy na to podal důkaz svého lepšího katolického přesvědčení, pokáráv ty žáky, kteří v čase postním požívali jídel masitých. Z této příčiny, jakož i že se zdráhal, ujeti se úřadu kalvinistického kazatele, byl r. 1574 s velkou potupou jakožto papeželec z university vypuzen, načež měl v úmyslu odebrati se do Italie, aby tam v Padově studiu lékařství se oddal. Avšak cestou zdržel se v Loe-wenu, kdež byl také do lůna církve katolické opět přijat a citě v sobě neobyčejnou náklonnost k řeholi svatého Ignácia, přál si vstoupiti do tovaryšstva Ježíšova, což se též dne 4. července 1575 skutečně stalo. Když byl Robert na římském kollegiu svá theologická studia ukončil, byl r. 1578 na kněze vysvěcen. Když jednalo se v té době v Římě o odeslání missionářů do krajín kacířstvím ohrožených, byli koncem r. 1579 P. Parsons a P. Campian do Anglie posláni, aby tam v blahodárném působení svém na prospěch víry katolické pokračovali.

Edmund Campian narodil se 25. ledna 1540 v Londýně, — tedy v téměř roce, v kterém právě bylo založeno tovaryšstvo Ježíšovo, které on do Anglie měl uvésti a svojí smrtí mučednickou proslaviti. Rodičové Edmundovi byli u veliké úctě, avšak chudobní. Prvního vychování dostalo se mu v Christ-Church-Hospitalu, — později pak na universitě Oxfordské, kdež záhy pro neobyčejné své nadání řečnické tak vynikl, že všeobecnou pozornost na se upoutal a brzy platil za prvního řečníka, začež dostalo se mu i veřejné pochvaly z úst lorda-kancléře Burghleye, jenž prohlásil Campiana za jeden z „klenotů“ království Anglického. Jako universitní učitel dal se na domluvu svého přítele od protestantského biskupa za diakona „vysvětiti,“ brzy však poznal bludy v novém učení, odřekl se všech stkvělých vyhlídek, jež životní dráze jeho se otvíraly a opustil dne 1. srpna 1569 universitu, aby nejprve do Dublína se odebral, když byl dříve u katolického kněze se vyzpovídal a s církví se usmířil. Jediný toliko rok strávil Campian v Dublíně, sepsav v té době výtečné pojednání: „de juvene academica“ a dějiny Irska. Tu právě vyskytla se zmíněná již bulla papeže Pia V. a ihned na to rovněž známá ostrá nařízení proti katolíkům. Také Irsko oblažili královští kommissari svou návštěvou a Campian byl jedním z prvních, jenž byl u nich osočen. Byv varován samotným místokrálem Sidneyem, jenž Campianu velice byl nakloněn, opustil — ač pronásledován — tajně Dublín a odebral se do Londýna, aby odtud do Flander přesídlil. Již byla loď, na níž se nalézal, několik mil od břehu vzdálena, když byla na širém moři anglickou lodí válečnou zadržena a všichni cestující vyzváni, by se vykážali písemným svolením, že jest jim

volno do ciziny se odebrati. Jediný Campian neměl žádného průkazného listu, pročež byl do Anglie nazpět převezen a pobřežní stráží odevzdán ku dalšímu dopravení do Londýna. Avšak muž, pod jehož dozor byl Campian svěřen, obral Edmunda o vše, co u něho byl našel, načež jej uvrhl do vězení, aniž by však byl dvéře uzavřel, čímž dal Campianovi na srozuměnou, že může uprchnouti. Campian pokynů tomuto porozuměl, opustil žalář a šťastně — opatřen byv od přátel svých penězi — utekl do Flanderska. První cesta vedla jej zde do Douay, kdež od dra. Allena a ostatních anglických uprchlíků radostně byl uvítán. Oddav se studiu theologie, počal též zpytovat své nitro a tu velice zželelo se mu osudného toho kroku, kdy od protestantského biskupa na diakona posvětití se dal, tak že nikdo nedovedl jej upokojiti. Aby svědomí své aspoň částečně utišil, zaslal onomu biskupovi, jenž jej byl vysvětil, list, v kterém mu mluvil do svědomí, — ovšem že marně. Aby odčinil aspoň částečně osudný skutek ten, jehož se dopustil, umínil si nastoupiti pěšky cestu do Říma, kamž také skutečně počátkem roku 1573 se dostal.

Zde — pojav pevný úmysl vstoupiti do řádu Ježíšova — odebral se ku právě zvolenému generálu tovaryšstva P. Merkurianovi a prosil jej o přijetí do řehole; přání jeho bylo splněno a Campian, přidělen byv ku provincii rakouské, musel opustiti Řím a odebrati se v průvodu svého provinciála P. Magia do Prahy, odkudž zase dne 7. října 1574 byl do Brna přeložen, kde právě noviciát tovaryšstva Ježíšova nově byl zřízen. Byv záhy do Prahy zpět povolán, složil zde první sliby a stal se učitelem klassických jazyků, jakož i řečnictví a filosofie, obstarával i mnohé jiné čestné úřady a když byl arcibiskupem pražským na kněze vysvěcen, věnoval se s celou duší úřadu kazatelskému, aniž by nějaké únavy byl kdy pocítil.

Sám císař Rudolf II. rád jej poslouchal, ano i anglický vyslanec při dvoře císařově, ač protestant, těšil se z toho, že obdržel od Campiana na památku opis jednoho z kázání, jimž s císařem vždy přítomen byl.

Zatím bylo v Římě ustanoveno, aby zřízena byla anglická missie a v čelo její by postaveni byli rodilí Angličané Parsons a Campian. Sotva že dotýčný rozkaz generála řádového do Prahy došel s vyzváním, aby Campian bez odkladu do Říma se odebral, přijal zvěst tu Campian s pokornou oddaností ve vůli svých představených, domnívaje se toliko, že představení jeho něco více v něm spatřují, než ve skutečnosti tomu jest. V Praze samotné jedni truchlili pro něho, — druzí pak se radovali a přáli mu štěstí ku koruně mučednické, kterou již nad hlavou jeho vznášeti se viděli; neboť v Brně více než po jedno století udržela se pověst, že sama neblahoslavenější Bohorodička Maria Panna, jejíž zvláštním ctitelem P. Campian byl, témuž se v zahradě tamního noviciátu zjevila a jemu předpověděla, že jednou za víru svou krev prolíje... Tak tedy opustil Campian Prahu a poněvadž touže dobou zbožný arcivévoda Ferdinand z Prahy do Inšpruku se ubíral, konali část cesty společně.

Doraziv do Říma, nezdržel se zde dlouho. Především vyprosil si s P. Parsonsem papežské požehnání k jich nesnadnému úkolu a zároveň jakýsi příznivější projev, pokud se týče bully papeže Pia V. *) a když byli dostali od P. generála různá připomenutí, jmenovitě přísný zákaz, nezúčastňovati se žádným způsobem politických záležitostí, — nastoupili 18. dubna 1580 cestu do Anglie. S nimi ubíralo se zároveň 10 kněží a jeden bratr laik; náčelníkem tohoto statečného hloučku stal se P. Parsons. Krátce před nimi nastoupili tutéž cestu biskup Goldwell, který v Rheimsu měl očekávati papežské breve, jimž se splnomocňuje, aby katolíkům v Anglii směl udíleti svátost svatého birmování a Dr. Mikuláš Morton, dosud almužník při chrámu sv. Petra v Římě, nyní zároveň tajemníkem biskupovým jmenovaný.

Cestu konali pěšky přes Bolognu do Milána, kdež sv. Karel Boromejský podržel u sebe missionáře po 8 dní, pak teprve je s žehnáním propustiv.

*) Katolíci v Anglii směli totiž Alžbětu za svoji královnu uznávati, nikoliv však ctíti v ní vrchní hlavu církevní v Anglii.

Odtud ubírali se přes Ženevu, kalvinistický to Řím, do Rheimsu, kamž dne 31. května přibyli a kde byli již Dr. Allenem, jakož i biskupem Goldwellem a tajemníkem jeho Dr. Mortonem očekáváni, kteřížto však pro náhlé ochuravení, jež při pokročilém jich stáří mohlo nabyti rázu povážlivého, donuceni byli vrátiti se do Říma. Dne 6. června opustili missionáři Rheims, ne však více společně, nýbrž odděleně, po dvou až třech. Dospěvše do St. Omeru, dozvěděli se od tamních Jesuitů, kterak bude jim velice nespasno dostat se do Anglie, ješto břehy její velmi úzkostlivě jsou střeženy a všechna opatření učiněna ku zadržení jesuitské missie; i jména a příjmení obou vůdců jsou známa; také přestrojení nic by jim nespomohlo, neboť i jejich fotografie jsou v rukou Angličanů a by je každý ihned poznati mohl, připevnili je na brány všech větších měst. Jakkoliv sdělení toto nedovedlo ani Parsonsa, ani Campiana odvrátiti od jich vznešeného úmyslu, do Anglie za každou cenu se dostat, — aspoň pobídlo je ku opatrnějšímu jednání a tak bylo usnešeno, aby nejdříve Parsons sám zkusil do Anglie nějakým způsobem vniknouti, co zatím měl Campian v St. Omeru čekati od něho dalších pokynů. Přestrojiv se tedy za kapitána, v němž by byl nikdo jesuitu nehledal, odebral se do Calaisu a odtud přeplavil se dne 16. června do Doweru, kdež se představil guvernerovi a prosil, aby rozkázal svým lidem, kdyby ve dvou neb třech dnech jakýsi irský kupec, jménem Patrik, do přístavu dorazil, aby jej brzy propustili, neboť že za příčinou důležitých záležitostí brzký příchod jeho do Londýna jest nevyhnutelným. — Na to psal Parsons ihned Campianovi, aby okamžitě a zcela upokojen přijel, že jest v Londýně s otevřenou náručí očekáván.

Příchod Parsonsův způsobil mezi katolíky londýnskými radostné vzrušení a brzy doneslo se k uším královniných rádců, že Jesuitům podařilo se přece proklouznouti; aby nová posila tak snadno již do Anglie se nedostala, nařizeno úředníkům, míti ještě přísnější dozor nad cizinci přibylými ku břehům Anglie. — P. Campian, obdržev depeši Parsonsovu, přestrojil se za kupce irského a bratra Emmersona vzal s sebou jako svého sluhu. Oba odebrali se do Calaisu, našli však moře tak bouřlivé, že celé čtyry dny museli čekati, než mohli se přeplaviti, což stalo se konečně v noci na den 25. června. Přistavše u břehů anglických, byli ihned ke guvernerovi uvedeni, jenž v nich na první pohled domníval se spatřovati katolíky, kteří pod falešnými jmény do Anglie přišli. Všechno zapírání nespomohlo, — oba měli býti pod silnou stráž do Londýna dopraveni; koně i stráže již byly připraveny k odjezdu. Tu napadla guvernera zvláštní myšlénka — a on propustil oba zajatce ihned na svobodu se slovy: „Jděte — Bůh buď s Vámi!“ — Campian s Emmersonem nemeškali a okamžitě nastoupili další cestu do Londýna, kamž šťastně dospěvše, našli útulku v domě jakéhosi Gilberta, *) věrného to katolíka.

Aby však Gilberta četnými schůzkami u něho před brozícím nebezpečím uchránili, najali si katolíci jiný dům, kde si nádhernou kapli zřídili, v níž na den sv. Petra a Pavla Campian poprvé kázal a mši svatou obětoval.

Brzy mohutněl kruh věrných katolíků kol Campiana denně se kupících, tak že záhy donesla se o tom zpráva i k uším státní rady a špehyři vyslání,

*) Jiří Gilbert pocházel z velmi zámožné a vážené rodiny a vychován byv jako puritán, přišel do Paříže, kdež seznámil se s Jesuitou P. Darbyshirem, jenž první upoutal myšlénky jeho ku víře katolické. Z Paříže odebral se Gilbert do Říma, kdež P. Parsonem do církve byl přijat. Navrátiv se do Anglie, věnoval veškerý svůj čas i jmění katolické věci, stav se průvodcím Parsonovým, — musel však záhy před slídili — zbaven byv celého svého jmění — z Anglie uprchnouti. Velikou zásluhu o anglickou misií tím, že založil spolek z jinochů, ze vznešených rodin sestávající, jichž úlohou bylo, missionářům na jich cestách za průvodčí sloužiti, almužny k jich výživě sbírat i protektanty, již chtěli se státi katolíky, ku kněžím uváděti. Jest vskutku obdivuhodno, s jakým nadšením mladí tito lidé věnovali se krásnému svému úkolu, plnému však nebezpečí. — Gilbert sám odebral se z Anglie do Říma a hodlal opětně z nařízení papeže Řehoře XIII. do vlasti své se vrátiti, když právě v den svého odjezdu onemocněl a 6. října 1583 zemřel; na svoji snažnou prosbu byl pro zásluhy, jichž si o misií anglickou byl získal, několik hodin před smrtí do tovaryšstva Ježíšova přijat.

aby vypátrali sídlo Jesuitů. Tu v pravý čas přišel P. Parsons do Londýna, jenž poznáv hrozící Campianovi nebezpečí, vybídl toho, aby opustil na čas s ním Londýn a odebral se na venek, kdež pod různými jmény i pod lecjakýms přestrojením více platných služeb církvi prokázati může, než kdyby v Londýně dal se lapiti a býti tak pozbavenu vši blahodárné další činnosti. Dříve však nežli opustili Londýn, svolali schůzi katolických kněží za tou příčinou, ješto se šířila pověst, že papež spojil se s katolickými knížaty proti Anglii a oba Jesuity že vyslal do Anglie jen proto, aby tito dříve šlechtu i lid podnítili a ku nějakému státnímu převratu pobídli. P. Parsons vysvětlil nepravdu těchto domněnek a dokázal ji předložením písemního prohlášení P. Generala, v němž nejpřísnější rozkaz dán anglické missii, aby do politických záležitostí se nemísila. Když byly na shromáždění kněžstva ještě některé různosti v náhledech ohledně zachovávání postu a navštěvování protestantských chrámů katolíky vyrovnány, — vyzval Parsons kněze, aby co nejvíce rozptýlili se po celé zemi, tím že církvi daleko větší prospěch vzejde.

Ku konci měsíce července opustil Parsons a Campian Londýn, aby své apoštolské poslání po venkově započali. Avšak krátce před tím vydán byl královský edikt, v němž oběma Jesuitům tatáž předhůzka byla učiněna, kterou Parsons ve shromáždění kněžském byl vyvrátil. Tu poradil jim kdosi, aby v zájmu samotné církve katolické, již zastupují, poslali státní radě objasnění, v anglickém jazyku sepsané, v němž by protestovali proti takovému neodůvodněnému nařčení a zároveň se uvolovali vejíti s doktory theologie a učiteli university Oxfordské a Cambridžské ve veřejnou disputaci; v listu tom aby zároveň oznámili, že Anglii na žádný pád neopustí, nýbrž budou tak dlouho ve spasitelném díle svém pokračovati, dokud jim Bůh popřeje síly a života, ani žalářů, ani muk, ani smrti že se oba nebojí! — — — Když byli záležitost tuto urovnali, rozloučili se, aby počali v provinciích svou činnost dle plánu již umluveného. S jakým výsledkem zdárné jich počínání korunováno bylo, s jakým sebezapřením a obětavostí oba duchovní vzíli se v posvátný svůj úkol, o tom podává nejlepší zprávu Dr. Allen v listu do Říma zaslaném, kde praví, že Parsons i Campian během jednoho roku více duší získali katolické víře, než on a jeho společníci za celý svůj život. O P. Campianovi pak vyslovuje se přímo: „P. Campian jest ve svém působení neméně obětavý a činný a s jistotou se tvrdí, že roku letošního čítá Anglie o 10.000 katolíků více než loni a kdož ví, zdali Bůh v tomto roce kromě Anglie ještě někde jinde slovu kazatelovu větší síly a většího výsledku propůjčil.“ — Z takovýchto svědectví nejlépe lze seznati, že by to nebylo tak nesnadným bývalo, převéstí po půl století trvajícím pronásledování anglický lid ku víře katolické, kdyby s hůry všemi dovolenými i nedovolenými prostředky nebylo tomu zabraňováno.

Uprostřed těchto úsilovných prací překvapila oba missionáře šířící se pověst, že v nejbližším zasedání parlamentu vydány budou ostré zákony proti katolíkům a Parsons povolal na den 29. září 1580 k sobě Campiana, aby se uradili, jak by hrozící bouři se vyhnuli. Oni uzavřeli, aby Parsons zůstal v Londýně, kdež by nejen katolíky v jich víře utvrzoval, ale také některé spisy na jich obranu napsal a uveřejnil; P. Campian pak pro větší bezpečnost své osoby měl missionářské působení své přenéstí do Lankaster — a Jorkshiru. P. Campian umínil si též uveřejniti onen protest, o němž jsme již dříve byli se zmínili; a skutečně v brzkou dobu tento byl po celé Anglii rozšířen a nejen katolíci, nýbrž i protestanti byli zvědavými, zdali se mezi theology protestantskými někdo nalezne, kdo by na vyzvání Campianovo veřejnou disputaci přijati chtěl. A také našli se dva kazatelé kalvinističtí, kteří proti P. Campianovi, jeho řeholi a proti náboženství katolickému zvláště vystoupili a to způsobem u nich obvyklým; zároveň pak ku svým spisům přiložili překlady pamfletů, zhotovených dvěma bývalými Jesuity, kteří z tovaryšstva vyobcování byli a za to se pomstítí sobě umínil. Protestanti jášali. Tu chopil se Parsons pera a za 10 dní bylo napsáno a tisku odevzdáno ostré, ale zasloužené odbytí útoků obou kazatelů.

Zatím opět vyskytla se na bíledni otázka, zdali je katolíkům dovoleno bráti účastensví při bohoslužbě protestantské, jak to bylo zákonem ode všech katolíků pod velikou peněžitou pokutou žádáno. — Někteří katolíci se domnívali, že tím nijak se neprohřeší na své víře — a na druhé straně zachrání svůj majetek, když nařízení parlamentu uposlechnou. Tu Parsons napsal pojednání, v němž dokázal — odvolávaje se na nejzávažnější autority — že katolíci rozhodně nesmí míti účastensví při protestantské bohoslužbě. Daleko většího však významu nabyl spis P. Campiana, „deset důvodů“ nadepsaný. Když byl Muretus tuto knížečku do svých rukou dostal, napsal na první stránku v latině tato slova: „Zlatá to knížka, v pravdě rukou boží psaná!“ Campian poslal spisek svůj Parsonsovi, jenž neměl, co by vytkl, leda žádal Campiana, aby za příčinou správného znění citátů, jichž byl autor ve spisku svém užil, přijel do Londýna, což též Campian učinil a 12 dní u Parsonsa pobyl.

Když se oba opět rozešli, odešel Campian do jistého městečka, as 20 mil od Londýna vzdáleného, aby tam tisk své knížečky opatřil; Parsons opustil však 26. dubna Londýn, aby navštívil jistou katolickou rodinu: dva dny na to bylo obydlí jeho v Londýně přepadeno, při kteréž příležitosti v sousedním domě zatčen kněz Alexander Briant.

Zatím však vyšel spis Campianův pod změněným titulem: „Kacířství v pochybnostech“ — a skutečně působila knížečka tato tak veliké rozčilení, že ihned dán rozkaz na zatčení původce její; 14 dní po její spatření světla denního byl již Campian v rukou nepřátel. Jakýsi odpadlík, jménem George Eliot, jenž stal se vládním špehyřem a zrádcem katolíků, byl splnomocněn, užiti všech možných prostředků, aby jen Campiana se zmocnil. Tento nalézal se právě v Lyfordu a četl tam u přítomnosti asi 60 katolíků mši svatou; bylo to v neděli dne 16. července 1581. Také Eliot byl přítomen a zdál se velikou radost jeviti z toho, že uslyší Campiana též kázati. Ihned poslal muže, jenž s ním byl zároveň přišel, pryč, pod záminkou, žeť to kacíř, — zatím však s tím rozkazem, aby 100 mužů sehnal ku zatčení katolického kněze. Když byla mše svatá i kázání u konce, zmizel náhle Eliot, což vzbudilo všeobecnou pozornost, tak že Campian, tuše zrádu, skryl se i s oběma svými kaplany, a také se neklamal, Eliot přišed v čele ozbrojeného davu prohledal celou místnost, kde bohoslužba před tím konána, ale Campiana nenalezl. Již chtěli slídiči opustiti dům bez kořisti želané, když neopatrností domácí paní byla skryš Campianova vypátrána, on sám i s oběma kaplany a jinými katolíky zatčen a pod silnou stráží do Londýna odveden.

Průvod ubíral se Abingdovem, kamž houfuě hrnuli se z blízkého Oxfordu jmenovitě professori a studenti, aby bývalého žáka téže university aspoň spatřili a jeho klidu a přívětivosti se obdivovali. Když průvod byl dospěl do Henleye, přiblížil se k P. Campianovi jakýsi zbožný kněz a bývalý vychovanec z Douay, aby zajatému svou úctou projevil, — učinil to však tak nápadně, že — když byl v něm seznán katolický kněz — rovněž byl zajat a do Londýna odveden, kde dne 30. května 1582 mučednickou smrt podstoupil. V Calebrookku průvod přenocoval, aby teprve v sobotu do Londýna doraziti mohl, kde toho dne za příčinou obchodního řízení velké množství lidu vždy bylo shromážděno. Tak slavil P. Campian vjezd svůj dne 22. července do Londýna, jsa postaven v čelo zajatců, ruce maje v zad svázané a nohy pod břichem jízduého svého koně spjaté, na klobouku pak maje připevněný lístek, na němž velikými písmenami bylo napsáno: „Edmund Campian, buříčský Jesuita;“ — tak byl celým městem, kde husté davy lidy lidu zvědavě se kupily, veden do Toweru, *) před jehož branou rozloučil se tklivými slovy s lidem

*) Tower Londýnský jest vlastně tvrz, mající v objemu asi jednu anglickou míli a byl původně residencí anglických králů. Později bylo tohoto rozsáhlého stavení použito za státní vězení pro zrádce, vrahy a zločince z vyšších tříd společnosti. Zvláště podzemní cely podobaly se více hrobu, než žaláři; bylyť to úzké, vlhké, smrduté dutiny, kamž nikdy paprsek sluneční nepronikl. Jedno z těchto doupat mělo název „malé pohodlí,“ — charakteristické věru označení pro tehdejší dobu.

jej provázejícím. Důstojník Towerský Owen Opton, zarytý to nepřítel katolíků, dal odvésti ihned Campiana do žalární cely „malé pohodlí“ nazvané, — dříve to, kamž ani vzduch, ani světlo nevniklo, a tak úzké a nízké, že zajatec ani zpříma státi, ani natažen ležeti nemohl. Čtvrtého dne byl předveden do Westminsteru k prvému výslechu. Avšak sama královna přála si jej viděti a tak byl Campian dopraven do paláce lorda Doudleye, kdež uveden byl před panovnicí, která se jej tázala, zdali ji za královnu anglickou pokládá, — načež Campian odvětil: „Ano!“ — když však mu Alžběta nabídla život, svobodu, bohatství a cti, uzná-li ji též za vrchní hlavu církevní v Anglii, rozhodně to odmítl, říka, že to jest proti jeho svědomí. Na to byl do Toweru zpět odveden, kde nejdříve přimlouváním a lichocením, později pak mučením mělo býti z něho vynuceno přiznání, kdo jej do Anglie poslal, jak se tam dostal, s kým obcoval, kde dal spisy své tisknouti atd. Ani kruté mučení jeho nemělo žádného jiného výsledku, než že doručil komissi známý nám protest, státní radě adresovaný, v němž mezi jinými praví, že chce náboženství katolické ve veřejné disputaci hájiti. Ještě trpěl nesnesitelné bolesti, maje všechny klouby vymknuté, když zcela neočekávaně byl odveden do kaple Towerské, kde zatím již veliké množství zvědavců se shromáždilo. Děkan od sv. Pavla totiž, Alexander Novell, se nabídl, že chce s Campianem o jeho „desíti důvodech“ disputovati, — dříve však bylo Campianovi přísně uloženo, že smí toliko na dané otázky odpovídati, nikoliv offensively vystoupiti. Tím domnívali se, že v jediném Jesuitovi celé tovaryšstvo Ježíšovo, ano i celou papežovu církev v učeném boji v posměch uvedou; neboť i to, že Campianovi přidělen čtyrykrát za sebou mučený kněz Shervin, mělo za účel, ne aby též Campiana podporoval, ale spíše, aby se říci mohlo, kdyby Campian opravdu chtěl se hájiti, že jedině pomocí Shervinově má co děkovati. — Šest hodin denně vedena disputace, notáři měli pilně otázky i odpovědi zaznamenávati, před děkanem rozložena na stole celá spousta kněh, — zatím co Campian měl se spoléhati toliko na svou paměť. A přec disputace skončila vítězstvím Campianovým a úplnou porážkou protestantů, kteří sami hrubou nevzdělaností svého zástupce nezakrývali a na druhé straně žasli nad vědomostmi, mírností, trpělivostí a pokorou Campianovou.

Poněvač touto cestou nedalo se s Campianem nic svéstí, mělo se to zkusiti jinak; on měl zemřiti nikoliv pro náboženské přesvědčení, — ale jako velezrádce. Z té příčiny byl dne 31. října po třetí a dva dny na to po čtvrté na skřipec natažen, aby z něho bylo vynuceno přiznání, že dopustil se zrady na královně a státu. Avšak ani největší muka nedovedla jej k tak vyhanému vyznání přinutiti. Po celou dobu hrozného mučení modlil se Campian tiše k Bohu, maje zrak stále k nebi upřený. Když ani takovým způsobem z něho nemohli ničehož vynutiti, byl dne 14. listopadu 1581. z Toweru do Westminsteru odveden a tam před soud se šesti jinými kněžími a jedním laikem postaven. Obžaloba zněla proti všem zároveň, že spikli se proti trůnu i životu královny, dále, že anglický lid stále pobuřovali a cizí mocnosti ku vpádu do Anglie vyzývali. — Plným právem odvětil každý z nich na podobné neslýchané obvinění, že jest nevinný a P. Campian jménem všech doložil: „Chci míti Boha a katolické kněze svými soudci; přísahám před Bohem a při všem, co svatého mi na nebi i na zemi, že o žádné zradě, jaká zde se mi vytýká, ani jsem nevěděl, nad tož abych byl se jí účastným stal. — Což pak se přece nalezne v Londýně, či kdekoliv v zemi, dvanáct mužů tak bohaprázdného svědomí, že by se mohli odvážiti, obviniti z umluveného spiknutí osm mužů, kteří v životě dosud se nikdy nespátřili, až poprvé zde před vaší soudnou stolicí?“ —

Dne 15. listopadu bylo ještě sedm jiných kněží předvedeno, mezi nimi i P. Briant, aby vyslechli tutéž obžalobu a tentýž protest proti tomu podali. Dne 20. listopadu měl býti konečně nad nimi rozsudek vyneseno. Velká soudní síň byla obecenstvem všech stavů přeplněna. Nejprv vstoupili obžalovaní, pak soudní dvůr a za ním porotci, žaloba byla přečtena a vše s úzkostlivým

napjetím čekalo na konec přelíčení. Vzdor tomu, že žádný z falešných svědků obžalovaným nijaký trestný čin dokázati nedovedl, — vzdor tomu, že obžalovaní a jmenovitě P. Campian tak zuamenitě a přesvědčivě se hájili, že nevina jich ležela na bíledni, — vzdor tomu všemu pronesli porotci o všech obviněných slovo: „vinen“ ku věčné hanbě spravedlnosti anglické, za níž celý národ anglický před veškerým vzdělaným světem až po dnešní den hanbiti se musí. Rozsudek zněl, že P. Campian a soudruzi jeho jako velezrádci mají býti oběšeni, těla jejich pak rozčtvrcena. Po vyslechnutí rozsudku zapěl P. Campian velebný hymnus: „Te Deum laudamus,“ — jež všichni odsouzcenci zpívali s ním.

Dříve však ještě, než-li opustili sál, aby odebrali se do vězení, kde v okovech měli očekávati den k vykonání rozsudku určený, obrátil se P. Campian k lidu, v soudní síni tak četně shromážděnému a pravil, že nikoliv velezráda, nýbrž náboženství katolické to jest, které jedinou jest příčinou jich odsouzení ku smrti. Takovouto smrt pro víru a Boha svého že s plesáním podstoupí!

V téže době přibyl do Londýna František z Anjou, bratr francouzského krále Jindřicha III., aby vešel v sňatek s královnou Alžbětou. Ku počtě princově mělo býti uchystáno to zvláštní divadlo, že z odsouzcenců vybráni tři a to P. Campian, P. Scherwin a P. Briant, kteří před očima královského prince měli život svůj skončiti. Poprava určena na den 1. prosince. Ale dne 20. listopadu přicházely k odsouzcencům, jmenovitě ke Campianovi, četné návštěvy: protestanti, aby si ze zajatců posměch tropili, a katolíci, aby se s nimi rozžehnali a úctu svou naposledy jim na jevo dali. P. Campiana přišla navštívit též jeho sestra, po níž opětně jemu dal Towerský důstojník vzkázati, že život i okamžitou svobodu dostane, jakož i roční příjem 100 liber šterlingů že mu zaručuje (téměř 1200 zl. r. č.), přestoupí-li k protestantismu; všechna lákání zůstala ovšem marnými.

Dne 1. prosince o 1. hod. z rána byl P. Campian z Toweru do Coleharbovského vězení odveden, kde již druzí dva odsouzcenci, kteří s ním zemřítí měli, čekali. Všichni tři se co nejsrdečněji objali a P. Campian mluvil o blaženosti věčné, jaká za několik hodin jich očekává. Před vězením stály již dva páry koní, — k prvému páru přivázan za nohy P. Campian, — k druhému P. Scherwin a P. Briant! Cesta z Londýna do Tyburnu, místu to popravnišmu, obnáší asi dvě anglické míle a jest dílem kamenitá, dílem blátivá a tak snadno můžeme si představit, jakých muk všichni tři zažili. Ještě hůře však a bolestněji dotýkaly se jich nadávky a zlomyslné vtipy rozzuřených protestantů, kteří celou cestu až k popravišti hustě obsadili. Když přibyl průvod až k místu popravnišmu, kde nesmírné množství lidu bylo již shromážděno, mezi nimi protestantští duchovní, státní radové, někteří z hrabat, baronů a rytířů, byl P. Campian nejprv ze svého trudného stavu vyproštěn a na káru pod šibenicí umístěnou postaven. Bývalo zvykem, že odsouzcenci na místě popravním na káře stojíce hlasitě vinu svou museli vyznati a královnu za odpuštění prositi; P. Campian však, když bylo nastalo ticho, počal řeč svou slovy: „Divadlem celému světu učinění jsme, i lidem, i andělům!“ Tu přerušili jej někteří úředníci, řkouce, aby místo kázání raději vyznal se z velezrády a královnu za odpuštění prosil. Na to odvětil zcela klidně P. Campian: „Je-li zradou, býti katolíkem, pak přiznávám se, že jsem zrádcem; není-li to zradou, pak volám za svědka Boha, který vše vidí a ví a před jehož soudní stolicí co nevidět budu státi, že nikdy jsem nedopustil se žádného zlého činu ani proti královně, ani proti vlasti, ani proti komukoliv jinému, čímž bych si byl názvu zemězrádce zasloužil!“ — Na to byla přečtěna ještě jednou obžaloba, aniž bylo P. Campianovi dopřáno ospravedlniti se, následkem čehož spokojil se týž pouhým vyjádřením, že pravou a jedinou příčinou smrti jeho jest to, že jest knězem a členem tovaryšstva Ježíšova, že však rád na svědectví pravdy i pravosti katolické víry krev svou prolíje.

Když byl takto povinnosti své zadost učinil, chtěl zbývající mu ještě čas jedině Bohu vroucími modlitbami obětovati; avšak nebylo mu toho dopřáno. Jakýsi kalvinista se jej tázal; co soudí o bulle Pia V. — P. Campian neodpověděl, načež týž muž vzpurně se jej ptal, chce-li se odřící poslušnosti k papeži, — k čemuž Campian mu odpověděl: „Jsemť katolík!“ Těmito dvěma slovy, mínil jiný, jest prý zrada na Anglicku spáchaná potvrzena. Avšak ještě dále šla smělost protestantská. „Aspoň nech nás zároveň s tebou modliti se slova: „Kriste, smiluj se nade mnou!“ Zcela trefně odpověděl na to Campian: „Nebráním nikomu, modliti se; avšak my dva spolu modliti se nemůžeme, poněvač nejsme téhož náboženství!“ Tu pravil jiný: „Modli se aspoň za královnu, jsi-li tak jistým!“ — „Ano — a velice rád!“ dí P. Campian. „Již dosti často modlil jsem k Bohu za blaho její duše a chci to opět učiniti!“ „Za jakou to královnu?“ — tázal se přítomný Karel Howard, velko-admirál anglický, jenž — ač rozhodný protestant, byl toho náhledu, že P. Campian umírá nevinně a nechápal, kterak by tudíž mohl modliti se za tu, která nespravedlivě usmrtiti jej kázala. P. Campian však odpověděl: „Za Její Veličenství královnu Alžbětu, — vaši i moji panovnici!“ Ku konci prosil pak Campian přítomné katolíky, aby, až bude umírati, modlili se „Věřím v Boha;“ což také učinili — přemnozí s hlavou obnaženou. Tu byla kára pod nohama Campianovými podtržena a ubohý mučedník vznášel se nyní — maje prv kličku jen volně kol krku přehozenou, mezi nebem a zemí. Sotva se to stalo, přikročil kat k umírajícímu, aby přestříhl provaz a Campiana položivého rozčtvrtil, jak zněl rozsudek.

Sotva však dotkl se kněze, přiskočil velkoadmirál s vytaseným mečem v ruce, a pohrozil každému, kdo by chtěl těla nevinně trpícího kněze dotknouti se dřívě, než všechna stopa života z něho vymizí! Také skutečně, až když byla smrt Campianova konstatována, sňal kat tělo jeho, rozevřel břicho, vnitřnosti vyňal a vhodil do ohně, pak vytrhl srdce z dutiny hrudní a ukázav je lidu pravil: „Ejhle srdce zrádcovo!“ — konečně oddělil hlavu od trupu a tento na čtyry kusy roztrhl. Hlava na kopí nabodnutá připevněna byla na Londýnském mostě a čtyry části těla jeho na různých místech Londýnských zavěšeny, aby sloužily za odstrašující příklad. Po P. Campianovi toutéž smrtí sešli P. Scherwin a P. Briant.

Mučednická smrt P. Campiana připadá na den 1. prosince r. 1581., — do 42. roku jeho věku.

Jak mocný dojem učinila mučednická smrt P. Campiana a jeho dvou soudruhů na mysli nejen katolíků, ale i protestantů, — toho nejlepším důkazem jest edikt královny, dne 1. dubna 1582. vydaný, v němž bylo nařizeno, že každý musí věřiti, že Campian, Scherwin a Briant právem byli k smrti odsouzeni. A kdo se tázal, proč se tak stalo, — dostal za odpověď, že slovo královny a svědomitost státní rady jsou snad dostatečným důvodem! Byť i byli úslužní pochopové vlády protestantské každý projev úcty k neohroženým mučedníkům těmito stíhali velkými tresty: — aby i ze srdcí věrných katolíků drahou památku rekovných trpitelů mohli vyrvat, toho žádný edikt královský nedocílil, — tak daleko násilí vládní moci nesáhalo! —

(Pokračování.)

Řím a Galilei.

Napsal Otto Pitra.

Bude to zajisté mnohého čtenáře zajímati, sdělíme-li mu, jakých osudů zakusiti bylo pravdě, že země se točí kolem slunce, nežli ku platnosti přišla, a jak církví „pronásledována a utlačována byla“, jak mnozí nepřátelé církve, kteří postavení její buď nepochopili, neb pochopiti nechtěli, kteří falsifikáty dokázati hleděli, že církev vědě vstříc se postavila, dokazovali. Jedním

z předních pramenů, odkud tito protivníci církve své důvody brali, tvoří pověstný proces Galilea Galilei-ho. Že církev sv., muže tohoto odsoudivši a systém Kopernikův, jež Galilei zastával, co opinio temeraria et quasi haeretica zavrhnši a učiti zakázavši, dobře učinila, pozná každý, kdo nepředpojatým okem k oběma procesům Galilei-ho přihlíží a nejnovější výzkumy a listy při ruce máje, spor ten pozorně stopuje. Mnozí učenci našeho věku velikou podnikli práci, — dokázali totiž z listin, z nichž mnohé v novém čase teprv objeveny, že veškeré útoky a osočování nepřátel církve jsou bez podstaty. Hlavní pak zásluhu v tom oboru získali si:

Henri de l'Épinois, Berti, Gebler, Venturi, Alberi, Görres a j. v.

Na základě těchto pramenů vylčíme spor Galilei-ho tak, jak skutečně se udál, dříve však něco ze slov o astronomii a její pokrocích až ku Galileimu předeslavše.

1. Astronomie. Kopernik.

Kde a kdy studium astronomie počátek svůj vzalo, nelze určit. Že již za pradávných časů věda ta pěstována byla, jest známo. Příčina toho trojí býti může. Jeť zajisté věda tato jediným pramenem přesného letopočtu a týž určití bylo vždy hlavní snahou všech národů. Mimo to přirozenost lidská vzhůru se nesoucí, nutkala člověka, aby poznal miliony oněch světů, jež nad jeho hlavou se vznášely — a konečně, což tuším s nemalým právem říci lze, astrologie byla základem, na němž astronomie postavena byla a jenž ji dlouhý čas provázel.

Dějiny astronomie dělíme ve 4 doby. Doba první sahá od pradob až do založení školy Alexandrinské, doba druhá jest doba soustavy Ptolomaeovy, třetí doba obsahuje v sobě snahy zavedení nového systému, doba čtvrtá pak jest dobou nedávno minulou a nynější, v níž astronomie na netušenou výši přivedena.

Doba první nebloudila tak ve tmách, jak by se zdáti mohlo. Cháldejští a Egyptští již počátkem III. tisíciletí tak daleko pokročili, že určili rok na 365 dní, Číňané pak již r. 1100 před Kristem znali výšku slunce v zimě i v létě. I Řekové zabývali se astronomií, než nepřišli dále než k domyslům. Ačkoliv pomůcky těchto národů prastarých velmi byly nedokonalé, čemuž ovšem diviti se nelze, naplní zajisté každého obdivem jak důkladná znalost nebe, tak shoda ve pojmenování souhvězdí a v názvosloví zvířetníku, jež u všech národů se nalézá.

Že to není věcí nahodilou, jest zřejmo a snad by vésti mohlo ku důkazu společného kdysi přebývání a jedné řeči.

Škola Alexandrinská, začátkem druhé periody založená, nenalezla druhé po všecky další věky. Král Ptolomaeus, asi 300 roků před Kristem ji založiv, nevědomky velikým se stal lidstva dobrodincem. Zde pracovali ti největší hvězdáři světa, jako: Aristillus, Cratosthenes, Hipparch, Ptolomaeus (130 až 140 po Kristu), zde zkoumána nebeská tělesa i fysické jich zákony, zde vyvinula se sluneční soustava Ptolomaeova, která 1200 roků stála co nezvratná, nepohnutá pravda.

Když však Arabové dobyli Egypta, tu zanikla tato škola a s ní i vědomosti hvězdářské klesly v hrob. Ba ani Albatani, největší hvězdář Arabů, nedodělal se výše vědomostí Egyptanů. Od Arabů sdělena hvězdářská věda Indům, Peršanům a j., kteří však vědu v bájích utopili.

I v Evropě pěstována astronomie, však nijakých se nedodělala úspěchů. Systém Ptolomaeův základem byl všeho zkoumání a bádání, a byl i církví svatou pravým uznán, neboť neodporoval nijak Písmům sv.

Než církev byla též přístupna soustavám novým, jen když úplně byly dokázány a učence, snažící se novými vynálezy vyniknouti, i hodnostmi zasyřovala.

Když v době druhé hvězdáři počali se tu i tam kloniti ku náhledu, že země se otáčí kolem slunce, že slunce jest stálíci, a t. d., tu svatá Stolice nikdy a nikde nevyslovila se proti učení tomu, ba ona i přízní svou zasy-

pávala muže, kteří učení takové světu hlásali a ku nejvyšším hodnostem církevním je povýšila.

Než, nepředbíhejme vypravování a vraťme se raději ku dějepisnému nástinu až po Koperníka.

První muž, který z dosavadního systému se vyzul, oběh země hlásati se jal, byl Mikuláš z Cues, který za svoje neocenitelné zásluhy literární veliké požíval v Římě vážnosti, ba i titulem kardinálským vyznamenán byl. Jím počala řada oněch, kteří dosud stávající soustavě poněnáhu kopali hrob, z nichž však nikdo nedožil se toho blaha, aby domněnku svou viděl vzkvétati, neboť církev sv. neuznala za dobré, aby učeno bylo něčemu, co nebylo úplně dokázáno a s pořádkem věcí, jak oku se jevil, nikterak souhlasiti se nezdálo. Než o tom později. Znajíce Mikuláše z Cues osobně, dílem pak spisy jeho nadšeni, povstali noví dva učenci, kteří učení o oběhu země kolem slunce vzavše za své, vši silou je dokázati se snažili. Byli to Peurbach a Müller (Regiomontan). Regiomontan našel v kardinálu Bessarionovi svého příznivce a nejlepšího přítele a sám papež Sixt IV. mnoho jej v pracích jeho podporoval, jemu i opravu kalendáře svěřil a biskupem Řezenským učinil. Oba tito mužové zemřeli záhy, velkých spisů hvězdářských po sobě nezanechavše. Theorie však jejich, jimi dosti obratně hájená, brzo našla svého pěstitele, muže slavného a ve hvězdářství výtečného. Byl to Mikuláš Koperník. Týž narodil se v Toruni dne 12. února 1473. Otec jeho byl český vystěhovalec, byl tedy Koperník po předcích Čech, rodem pak Polák. Co mladý hoch jevil Mikuláš neobyčejné vlohy, když pak mu otec zemřel (byloť Mikuláši deset roků) a strýc jeho, biskup Varminský se ho ujal, byla mu dána příležitost, aby na školách krakovských ještě více se vzdělal. Pobyv asi čtyři léta v Krakově, odebral se do Italie, kdež poslouchav nějaký čas na universitě v Padově a Bononii, doktorem lékařství a filosofie se stal. V Bononii hlavně přednáškám astronoma Dominika Maria de Ferrare naslouchal. Roku 1499 stal se professorem matematiky v Římě, kamž nesčíslný počet žáků za sebou přivábil. Roku 1510 jmenován byl strýcem svým, byv dříve na kněžství vysvěcen, kanovníkem ve Frauenberku. Zde sepsal svou novou soustavu planetární. Slyšme vlastní slova jeho, jimiž pohnutku svého zkoumání a bádání označuje. Slova ta obsažena jsou v dedikaci díla, de revolutionibus orbium coelestium. Právě tam Koperník k Pavlu III.: „Zdá se mi, že tato práce moje, neklame-li mne vše, též potřebám církve k užítku bude, jejíž nejvyšší vláda v Tvých spočívá rukou. Neboť když před málo léty za Lva X. na Lateránském sněmu o opravě kalendáře se mluvilo, práce tato ze žádných jiných příčin nerozluštěnou nezůstala, než z těch, že délka roku a měsíců a pohyby slunce a měsíce tehda ještě změřeny nebyly. Od toho času jsem se snažil, abych důkladněji vše prozkoumal, k čemuž mne výtečný Pavel, biskup Fassombrone-ský pobádal, jenž tehda dílu tomu předsedal. Co jsem u věci té vykonal, předkládám hlavně úsudku Tvé Svatosti a všech matematiků.“

Na sněmu Lateránském r. 1515 až 1517 bylo totiž ustanoveno, že se má kalendář, který od pravého času již o 10 dní se odchyloval, opravit. Než nebylo muže, jenž by práci tak velikou byl podniknouti mohl. Kalendář Juliánský upravil Sosigenes, hvězdář Egyptský. V Egyptě však, jak již dříve praveno, věda hvězdářská klesla, v Evropě nebylo muže, jenž by se byl mohl odvážiti toho, aby vypočetl délku roku úplně spolehlivě — mimo Koperníka. K tomu tedy obrácen zřetel Říma a týž, jak sám praví, byl vybidnut, aby sestavil tabulku oběhu planet. Koperník tak učinil a plodem jeho zkoumání bylo dílo „de revolutionibus orbium coelestium“, jímž nesmrtelného si dobyl jména. Koperník nedožil se okamžiku, kdy kalendář na základě jeho a Rheiholdových výpočtů opraven byl, zemřev r. 1543. dne 24. května, když byl první výtisk svého díla spatřil.

Koperník byl muž, který byl nejen upřímným katolíkem, ale i zbožným kanovníkem. O tom svědčí nám jednak předmluva k jeho spisu, jednak

list Galilei-ho ku Dini z r. 1614. Koperníkův systém planetární valně se lišil od dosavadních náhledů, od t. zv. soustavy Ptolomaeovy, ba on ji úplně zvracel, nemožnou činil, a světu učení hlásal, jež pravdě podobným se býti nezdálo. Pravit sám Koperník: „Et quamvis absurda opinio videbatur . . .“ O jeho náhledech a hypothesách později.

Koperník zemřel a zdálo se, s ním že i zemřela věda sotva probuzená. Plných 40 roků uplynulo, než na základě jeho výpočtů Řehořem XIII. (1582) kalendář opraven byl a nových od té doby uplynulo 30 roků, než jeho soustava nalezla stoupence v muži výtečném a nadaném, jenž novou fysiku stvořil a ve hvězdářství značných se dodělal úspěchů. Muž ten byl Galileo Galilei.

2. Galilei. Jeho životopis až ku prvnímu processu.

Galileo Galilei narodil se dne 18. února 1564 v Pise. Otec jeho, Vincenc Galilei byl chudý šlechtic florentinský. Mladý Galileo pro neobyčejné schopnosti dán, ač zprvu pro jiný byl určen způsob života, na universitu, aby stal se lékařem. Zde však uchýlil se od dráby vykázané, věnovav se více matematice a přírodopytu. Poprvé osvědčil svůj talent vynálezem vážek hydrostatických a veliké sobě dobyl slávy, vysloviv nauku o isochronismu kývadla. Přízní markýze del Monte jmenován professorem matematiky na universitě. Když pak školu Aristotelovu, jež tehdá byla všemi zastávána a hlásána, z bludu usvědčiti se snažil veřejnými pokusy v Pise, byl z university vyštván, Benáťčany však v Padově professorem učiněn.

Zde otevřelo se mu teprve širé pole hvězdosloví. Nemálo ku slávě dopomohlo mu vynalezení dalekohledu Janem Matieusem optikem Hollandským roku 1609. Galilei, dostav o vynálezu tom zvěst, ihned se ho chopil, dalekohled zdokonalil a k účelům hvězdářským ho užil. Obrátil dalekohled k obloze — a nové divy, dosud netušené a neznámé jevily se bádavému zraku. Již v lednu r. 1610 zpozoroval na měsíci hory i doly, pilným pak pozorováním jednotlivých hvězd objevil téhož roku tři měsíce Kralomoce (Jupitera), hned pak na to i čtvrtý, zkoumal kruh Hladoletův, každou hvězdu bližšímu podrobil prozkoumání, spatřil změny světla na rozličných hvězdách — a všecky tyto vědomosti složil v díle svém nadepsaném „Nunzio sidereo“, tištěném v Benátkách r. 1610. Sláva jeho den ke dni se množila. Z daleka široka pospíchali žáci do Padovy, aby slyšeli muže tak výtečného, jakým byl Galilei. Dože Benátský, uznávaje jeho výtečnost a neocenitelné zásluby, jmenoval jej doživotním professorem university Padovské s ročním platem 1000 zlatých, což na tehdejší dobu byl plat skutečně velmi veliký. Než Galilei toužil výše.

Vida, že přednáškami mnohonásobně jest zaměstnán a že málo času zbývá jemu ku studiím, hleděl v zátiší kamsi přijíti a vyslovil své přání, že by šel do Toskany nejraději. Cosmo II. Medici nabídl Galilei-mu místo profesorské v Pise, když však Galilei ještě více požadoval, jmenoval jej svým osobním matematikem a fysikem. Galilei pracoval — puzen ctízádností.

R. 1611. odešel do Říma. Zde očekávala jej pocta, jaké se dosud nikomu nedostalo. Ku přání kardinála Bellarmina svolána komisse, sestávající z Jesuitů: Clavia, Griembergra, Malcotia a Lemboa, kteří tvrzení a vynálezy Galilei-ho pravými a dobrými uznali. Pavel V. s největší pochvalou vyslovil se o Galileim a nedávno knížetem Cesi-m založena Academia dei Lincei jmenovala jej čestným členem. Jest možno, aby dostalo se někomu větší pocty, než dostalo se Galileimu v Římě? Právem zajisté dí kardinál del Monte: „Kdybychom žili v staré oné republice římské, byli bychom mu zajisté na kapitólu sochu postavili.“ Řím jej oslavil, přátelé na něho skládali ódy; jako ku př. kardinál Barberini, pozdější papež Urban VIII., jenž když Galilei vydal spis akademii dei Linzei vytištěný o slunečních skvrnách, takto o něm napsal:

Non semper, extra quod radiat, jubar
splendescit intra: respicimus nigras
In sole (quis credat?) relectas
Arte tua, Galilae, labes.

Než sláva Galilei-ho nebyla bez odpůrců. Brzo vystoupili spoluprofesoři jeho proti němu, z nichž jeden, hlavní to přítel dosud panující filosofie Aristotelovy, Boscaglia, první položil základ ku pozdějším zápletkám. Na dvoře vévodském dobří byli katolíci a hlavně velkovévodkyně Kristina, matka panujícího vévody. Toho užil řečený Boscaglia a při dvorní hostině pověděl Kristině, že Galilei učení proti církvi a dosud stávající víře hlásá. Kristina ihned po hostině dala povolati k sobě Galileiho a Casteli-ho a rozmlouvala s nimi o tom. Než ani velevýmluvná ústa Casteliho nedovedla podezření, jedenkrát vzbuzené, z kořen vyvrátiti. Galilei tedy, patrně spolupůsobením Casteliho, napsal list, v němž hypotézu Koperníkovu hájí a dle bible vyložiti hledí.

List ten rychlého došel rozšíření a P. Lorinim, knězem řádu Dominikánského, římské inkvisici ku prozkoumání předložen.

Hned zavedeno vyšetřování, poněvadž pak Galilei co dobrý katolík se objevil, sešlo se stíhání jeho spisů. Než Galilei prudkou svou povahou hnán, odebral se do Říma, aby nauku svou hájil. To mu ale více uškodilo, než prospělo. Dne 26. února 1616. dán mu tajný rozkaz, aby řečené klamné učení zcela mimo sebe pustil a dne 5. března téhož roku vydán decret, jímž kniha Koperníková: *de revolutionibus orbium coelestium*“ zakázána donec corrigatur, jakož i kniha Didaka ze Sturice „*In Job*“ týmž způsobem v index vzata. Spis však Foscariniho: „*Sopra l'opinione dei Pitagorei e del Copernico della mobilità della terra e stabilità del sole*“ úplně zakázán. Ku konci pak praveno: „*Omnesque alios libros pariter idem docentes, prohibendos, prout praesenti decreto omnes prohibet, damnat atque suspendit.*“ Aby však dekretu onomu dobře rozuměti bylo, jest třeba i znáti dekret, ze dne 15. května 1620., jenž opravu řečené knihy Koperníkovy obsahuje.

Dekret tento označuje důkladně stanovisko církve, ohledem na Koperníkův systém planetární. Hlavním pak pramenem porozumění tohoto dekretu jsou slova: „že ona místa se opravují, poněvadž spisovatel zde nestaví pouhou jakousi domněnku, nýbrž assertoricky o postavení a pohybu země rozpráví (non ex hypothesi, sed asserendo de situ et motu terrae disputat.) Jednotlivé změny slovné jsou určeny.

V 5. hlavě 1. knihy praví se: „Ačkoliv většina autorů v tom souhlasí, že země uprostřed světa spočívá, a tak o tom přesvědčení jsou, že opáčné mínění jim směšným se býti vidí: zdá se, že, pozorujeme-li věc tu blíže, nikterak to není nad vši pochybnost postaveno, a otázka ta že nikterak není povržení hodna. Neboť každá změna místa a t. d. Zde opravena slova takto: „vidí, tu nezáleží na tom, nalézá-li se země uprostřed světa neb mimo něj, pokud o to se jedná, aby se zdánlivý pohyb nebeských těles vysvětlil. Neboť každá“ atd.

V hlavě 8. knihy 1. praví Koperník: Proč tedy váháme ještě jí (zemi) pohyb připsati, jenž s tvarem její úplně souhlasí a to tím spíše, ježto celý svět by sesouti se musil, jehož účel neznám jest a vyzkoumán býti nemůže; a proč nevěříme, a že to vše tak se má, jak Aeneáš u Virgila praví: „Plujeme-li od přístavu dále, ubíhají břehy a města.“

Slova tato následovně změněna:

„Proč bychom nemohli tvaru jejímu pohyb připsati a to tím spíše. . . . a proč bychom nemohli za to míti, že se věci tak na nebi mají, jak Aeneáš atd.

Ku konci téže kapitoly praví se:

Dodávám ještě, že by velmi nezáživným každému bylo, kdyby někdo věci, jež jinou obsahuje neb jiná místa prohřívá, pohyb přiřknouti chtěl,

a ne spíše věci, jež v jiné obsažena jest a již místo se skytá; čímž země jest“ Místo toto takto změněno: Že není obtížnějším věci jež v jiné obsažena jest, neb již místo jest poskytnuto, totiž zemi, pohyb přiřknouti, než věci, jež jinou v sobě uzavírá. — —

Kapitola devátá počíná slovy:

„Ježto tedy není překážky, proč by se pohyb země přijati nemohl.“ —

Místo toho: „Ježto jsem tedy za své přijal, že země se pohybuje.“ —

Dále se praví: „myslím, že viděti mi též jest, má-li více pohybů, aby jednou z planet uznána býti mohla.“ Oprava: „může-li mít více pohybů.“ —

Uprostřed desáté kapitoly píše Koperník:

„Pročež nestyďme se doznati, že tento celek, jež měsíc obkličuje a jehož středem jest střed země, se jako ostatní planety ve velkém, v roce ukončeném kruhu kolem slunce a středobodu světa pohybuje, a že, ano slunce nehybným zůstává, pohyb slunce více co pohyb země se objevuje.“ Zde opravena dvě slova místo „doznati“ napsáno „přijati“ a místo „více:“ „tedy.“

Nadpis jedenácté kapitoly zní: „důkaz o trojitém pohybu země.“ Tento nadpis opraven: „O hypotéze trojitého pohybu země a její důkazů.“ V celé kapitole ani slova nezměněno.

Z nadpisu 20. kapitoly, knihy 4. vynecháno „těchto tří hvězd.“

Konečně škrtnut úplně konec dedikace Pavlu III. od slova: Jsou-li ostatně učencové až ku slovům: „quibus et hi nostri labores.“ — Souvislost pak utvořena slovem: „ceterum.“

Z celého tohoto nařízení patrná září vážnost i láska ku systému astronomie Koperníkovy, jakož i uznání jeho zásluh. Důvodů jeho hypotéze ani netknuto, pouze nauka jeho co hypotéza dovolena, nikoliv ale co učení pevné, nade vši pochybnost dokázané. Jest se tomu zajisté diviti, že Římská kongregace nauky ty nezakázala zúplna, vždyť veškerá pozorování a veškeré úkazy přírody jí v pravém slova smyslu oproti se stavily.

Již za dávných časů vznikly domněnky o pohybu země, než důkazy, jaké Ptolomaeus naproti postavil, zúplna hypotézy ony vyvrátily, ba důmyslný Koperník sám nevěděl, jak by si ze zápletek a protiv, novým učením vzniklých, co nejlépe pomohl. Mélot učení staré tři závažné pro sebe důvody. Ve první řadě stojí obecný způsob řeči, že slunce vychází a zapadá, čemuž i text bible nasvědčovati se zdál. Mimo to vysvětleny pohyby planet, jež středoběžným pohybem kolem slunce nikdy ony nepravidelné úkazy jeviti nemohly, epicykly, kteréž, jsouce výtvořem proslavené školy Alexandrinské, co dobré všemi přijaty byly. Nejzávažnějším však důvodem staré soustavy byla tíha vzduchu a jeho podstata.

Co by se stalo, kdyby země rychlostí sotva pochopitelnou ve 24 hodinách kolem své osy a za rok kolem slunce se otočila vzduchem? Veškeré, na zemi se nalézající předměty do pohybu by musely přijíti; letí-li koule střelená, která daleko nemá rychlost země, vzduchem, slyšíme hvizdot. Jaký strašný hřmot povstal by, kdyby země, ohromné toto těleso s takovou rychlostí se pohybovalo, žádný tvor neudržel by se na nohou, vše by se větrem kácelo, mraky by bleskem mizely, ptactvo nemohlo by proti proudu letěti, veškerá komunikace a stavba byla by nemožná. Ptolomaeus uvádí dále i to co důkaz, že předmět ku východu hozený nikdy by k zemi nedopadl na pravém místě, kdyby se země pod ním otáčela a ubíhala. Pravíť sice: úkazy na nebi zajisté pro pohyb země velmi mluví, ale vše, co kolem sebe vidíme, pravým jsou toho opakem. Koperník cítil velmi dobře, že vysvětlení dobré podati nemůže, aby však přece poněkud odstranil protivy tyto, tvrdil, že vrstvy vzduchové, jež smíšeny jsouce s mnohými látkami zemitými, zemi nejbližše položeny jsou, zároveň se zemi se pohybují, což však u vrstev vyšších nikterak se neděje. Jeden úkaz nevysvětlitelný druhým nemožným nahraditi hledí.

Což tedy divu, že kongregace Římská spisy Koperníkovy opravila a Galileimu zakázala na dále systém nový přednáseti a hájiti. Že tak po

zdravém uvážení učinila, vysvítá nejlépe z toho, že přední kardinálové inquisice: Barberini a Bellarmin nauce této příznivci byli a v mnohém náhledy Galileiho sdíleli. Píseň Bellarmini r. 1615. Toscarinimu, že by on i Galilei dobře učinili, kdyby nauku heliocentrickou pouze co hypothesu a ne co absolutní tvrzení hájili, jakož Bellarmin myslí, že i Koperník učinil. Práví-li se, že pohybem země a stáním slunce lépe se nebeské úkazy vysvětliti dají, než epicykly, jest to zcela dobrá poznámka, jež ani není nebezpečna ani nepřipustitelná a jež matematikům zcela dostačí. Tím však nebezpečnější je jest, za dokázanou pravdu míti soustavu novou, proto, že jednak celá škola filosofů a theologů scholastických popuzena, i víře a Písmům uškozeno býti může, která proti této nauce mluvíti se zdají. Staví v popředí zásadu církve, že písmo se nemá proti způsobu mluvy obecné vykládati, uvádí pak skutečnost, že všichni interpreti a sv. Otcové Písmům slovně rozuměli. Dokáže-li však se kdys pravdivost systému Koperníkova, že lépe bude říci: my jsme Písmu dobře nerozuměli, než na základě Písem ihned nějakou nauku matematicky dokázanou zcela zavrhnouti.

I kardinál Conti náležel ku příznivcům nového učení, jak z listu jeho ku Galileimu ze dne 7. července 1612. patrně vysvítá.

(Pokračování.)

Ke dni sv. apoštola Bartoloměje aneb apoštola vůbec.

Do vsí země vyšel zvuk jejích: a až do končin okrážku země slova jejích.

Jak známo, bylo narození P. J. nejdříve zvěstováno pastýřům betlemským. A tu mohl by se leckdos tázati, proč asi nevyvolil si P. J. za své apoštoly a nástupce pastýře, proč právě rybáře? Betlehem leží přece nedaleko Jeruzaléma, co středisko celé země, kdežto jezero genesaretské leží daleko na severním cípu.

V písmech svatých marně hledáme stopy po pastýřích betlemských, jež byl Bůh vyznamenal, že ze všech smrtelníků jim nejdříve přístí Vykupitele bylo oznámeno. Nenalzáme jich mezi učenníky, ani mezi lidem, hledajícím u P. J. pomoci; nesetkáváme se s nimi ani na cestě křížové, ani pod křížem, ani při smrti, ani při vzkříšení Jeho. Věru úkaz prazvláštní! Kristus Pán velmi často své nebeské učení znázorňoval obrazy ze života pastýřského, ano i sebe sama nazval „dobrým pastýřem“ a přece není v evangeliích vytknuto, aneb jen naznačeno, že by v zástupech kolem něho bývali pastýřové. Ba co více, Kristus Pán z rybářů učinil pastýře svých oveček! Snad bylo by příhodnější bývalo, učiniti vrchním pastýřem ovčince Kristova nějakého pastýře skutečného.

Domněnky jsou tu různé. Snad že potomci betlemských pastýřův neosvědčili se; snad že i povaha pastýřů vůbec daleko nevyrovnává se povaze rybářů. Porovnejme život pastýře se životem rybáře. Pravda, žije i pastýř ustavičně v boží přírodě i může zachovati si mysl ryzou, nezkalenou; pastýř za časů starších musil — jako David — mužem býti zdatným i statným, jenž nebojí se ani dravce, ani lupiče; avšak rybář povoláním svým větší ještě musí podnikati boje s nepřitelem, hroznějším lupiče i vlka, kterýmž bývá rozružený živel vodní. Rybář, kdykoliv na vetché lodici vypluje na moře, neví nikdy, zdaž navrátí se opět zdráv v lůno své rodiny. A že i jezero genesaretské mívalo své děsné bouře, o tom dosvědčuje nám samo sv. evandélium.

Rybář tedy úhrnem člověkem je statečnějším, nežli pastýř a lidsky řečeno, Kristus co do otužilosti duševní i tělesné, nemohl si ku svému evandéliu

vybrati lidí spůsobilejších, rázovitějších nad rybáře. Jací to bývali lidé neústupní a umínění, víme z nejedné příležitosti, kdy K. P. vytýkal jim jejich nedověru, nechápavost a pod.

Pravda, že Duch sv. vyvoluje si často slabé a nízké k vykonání velikých věcí. Bůh mnohdy koná věci přepodivné slabými dítkami, to však zdravý rozum lidský milerád připustí, že k dílu tak velikému: hlásati evandélium všemu stvoření, křtítí všechny národy a učiti je zachovávatí všechny věci, k dílu tedy světovému nechtěl si Kristus Pán vyvoliti lidi neduživé, dýchavičné, chraplavé, souchotinářské aneb pod. Kristus Pán předpovídal svým apoštolům: ven ze škol vyženou vás — budou vás vydávati do rad a shromážděnic svých, budou vás bičovati a před vladaře i před krále vodění budete pro mne, na svědectví jim i národům — a budete v nenávisti všechněm pro jméno mé. Kdo měl všechno toto podstupovati a choditi po všem světě, ten musil míti svaly a čivy, jak se říká ze železa, ten nesměl míti povahu z tvarovu, povahu plačtivou, ten nesměl padati do mdlob před skřipci, háky, žhavými kleštěmi, před koupelí ve vařícím oleji, aniž před nejhroznější smrtí kříže, slovem, ten musil býti mužem celým. A takými osvědčili se právě rybáři na jezeře genesaretském.

Právem lze domýšleti se, že Kristus Pán volbou apoštolů ze stavu rybářů mínil naznačiti světové jejich povolání. — Po vší zemi měl slyšán býti zvuk jejich a až do končin okrsku země slova jejich — daleko široko i přes moře. Kristus Pán učil i z moře, učil z lodičky. Země i moře mělo se státi ovčincem Kristovým, vinicí Páně. Rybářská lodička stala se obrazem Církve jeho.

Obě knížata apoštolská sv. Petr a Pavel jako dva admirálové Církve Kristovy jeli na lodích do Italie a vybojovali pohanský Řím. Příkladu jejich následovalo tisíce tisícův věrozvěstův, kteříž na lodích vnikali do všech dílů světa.

Sv. Bartoloměj sotva vnikl do Indie přes nebetyčné hory, nýbrž spíše po lodi. Hned v prvních stoletích rozšířilo se po zemi i moři křesťanství do Asie, Afriky, do Habeše jižně od Aegypta a dále na jih po rudém moři, hlavně pak podél severního pobřeží afrického. V Evropě přes moře středozemní rozneslo se símě křesťanství do Španěl, jižní Francie, severní Italie, Adrie, Dalmacie a Illyrie; vniklo pak do Německa a dále na sever až do Irska, odkud po moři bralo se do Belgie, Holandska, Dánska, ano i Švédska. V pátém a šestém století staly se Irsko, Anglicko a Škotsko apoštoly svými: Patrikem, Columbánem, Augustinem a j. křesťanskými; v téže době i nynější Francie, odkud také v šestém a sedmém století šířilo se křesťanství dále na východ, kdež ve věku 9. na půdě slovanské setkal se s křesťanstvím hlásaným z Cařihradu od sv. věrozvěstův Cyrilla a Methoděje. Na půdě tedy české setkali se křesťanství missionáři od východu a západu. O málo později rozžalo se světlo Kristovo na vzdáleném ostrově islandském, odkud přešlo až na území americké do zelené země — Grönlandu.

Sotva že Amerika se odkryla koncem věku 15., již běhalo se moře plachtami katolických misionářů. A věru nebyti těchto, obyvatelstvo Ameriky bylo by zbraněmi evropských dobyvatelů na dobro bývalo vyhubeno. Jenom kříži jest co děkovati, že rudá pleť s tváře země nevyhynula. Největší o to zásluhu mají, — (jak sami zednářové v Brockhausově a Mayerově encyklop. slovníku doznávají) — synové sv. Ignace z Lojoly. O pokřesťanění Australie největší zásluhu mají synové sv. Benedikta. Do Indie a do Číny a Japánu vnikli nejdřív synové sv. Františka, avšak apoštolem Indie a Japonska stal se teprv sv. František Xaverský. Pěšky, obyčejně bos, prošel tento světec nesmírné země indické a později též japonské a již již stanul na pobřeží čínském, když Pán dělníka svého z vinice k odplatě věčné odvolal v 45. roce věku svého. V několika letech sv. František mnoho set tisíc lidí pokřtil a obrátil bříšníkům nesčíslných ke Kristu. A totéž děje se do dneška.

Sotva že otevřela se střední Afrika Evropanům, již putují misionáři s milosrdnými a školními sestrami, aby tam zakládali křesťanské osady. A tak do dneška naplňují se slova Kristova: Po vsí zemi vyšel zvuk jejich a až do končin země slova jejich.

Již i mezi protestanty nabývá vrchu to přesvědčení, že pravými věrozpyšci jsou jedině misionáři Církve katolické, kteříž hotovi jsou vždy obětovati život za ovce své. Po tom právě poznávají se dobří pastýřové.

Z rybářů stali se pastýřové. Tak jest od počátků církve. Nejdříve musí se duše loviti a pak teprve pásti. Proto i nosí nejvyšší hlava Církve rybářský prsten. Pastýř ovci pluje na lodičce Kristově po všem světě. Rybářství a pastýřství v Církvi Kristově nerozlučně je spojeno. „Pastor et nauta“ — pastýř a rybář — těmito slovy označuje novější proroctví jednoho z příštích papežů, jenž povstane, až pronásledování Církve zde na zemi bude největší. Máme však ujištění z úst Kristových, že lodička Kristova i v bouřích nejhorších šťastně dopluje do svého přístavu, kdež v poslední den slavně ji přivítá Pastýř nebeský. —

V každém člověku je zlaté zrnko.

Z Emila Souvestra přel. Em. St.

Bylo to za posledních dnů měsíce září. Po celý den lilo se jako z konve, konečně déšť ustál, ale hustá mlha pokrývala nebe a ačkoli byly sotva čtyry hodiny, již se setmělo. Těžký poštovní vůz, tažen koňskou příprěží, namáhavě stoupal do jednoho z oněch příkrých hřebenů horských, jež dělí Belleville od Lyonu; vozkové kráčeli po obou stranách příprěže, zastavujíce se po každém padesátém kroku, by dopřáli koním oddechu. I cestující na vyzvání konduktorovo sestoupili a šli pěšky za vozem láteřice na koně, déšť a špatné cesty.

Dva z posledních se náhle zastavili na cestě vedoucí do kopce. Jednomu z nich bylo okolo padesáti let, měl usmívavý, příjemný obličej; druhý, mladší, vypadal naopak zamračenější ve tváři. Těkal očima po krajině, na polo mlhou zahalené, pak obrátil se s těmito slovy ku svému společníku:

„V kterou dobu a kolikátého roku, bratranče Grugele? Saôna sotva se vrátila do svého řečiště a ejhle údolí jsou již znovu zase zatopena.“

„Chraň nás toho Bůh, Guntrame, odvětil muž milé tváře; duha se může každou chvíli vyklenouti nad potopou.“

„Ano,“ odpověděl druhý cestující poněkud ironický, „vím, že máš vždy až příliš mnoho naděje, Jakube.“

„Jako ty malomyslnosti, Darvone.“

„Což nemám právo na své straně, když pohlížím na věci tak, jak skutečně ve světě se přiházejí? Kde pak vidíš mír, pořádek, štěstí? Slyším mluvit jen o samých požárech, moru, zátopách a vraždách! Čeho ušetří zloba lidská, zahubí zloba přírody; neboť zdá se, jakoby i ta hrubá hmota měla v sobě přirozenou náklonnost k ničení; živly jsou jako králové, nemohou zůstat sousedy, by spolu neválčily.“

„To jest jenom jedná stránka věcí, bratranče, ta smutná stránka; ale ony mají ještě druhou, o níž se nezmiňuješ. Tvé oči jsou stále upjaty na sopku, jež kouří na obzoru a nechtí spočinouti dole na rovinách se zralým obilím, jež se vlní u tvých nohou. Zkrátka, štěstí jest ve světě!“

„Nevím nic o něm,“ dal Darvon mrzutě v odpověď.

„Ale zdaž ty sám nenáležíš na tomto světě mezi ty, kteří jsou nejlépe na tom?“

„To máš pravdu, Jakube, ale proto přec nemohu v tom všem jmení, které mi bylo dáno, nalézt klidu a uspokojení.“

„Čeho si můžeš ještě žádati? Jsi bohat, ctěn, máš rodinu, která tě miluje!“

„Ano,“ odušil Guntram; „ale mé statky mi uvalily na krk mrzutý spor, pro který již po třikráte jdu do Máconu; mé dobré jméno nic nepřekáželo mému protivníkovi, by mi ukřivďoval svým advokátem; a co se týče mé rodiny . . .“

„Nuže?“ tázal se Jakub.

„Má sestra, s níž jsem vždycky tak dobře vycházel . . . rozvadili jsme se spolu právě!“ . . .

„To bude jen malé nedorozumění.“

„Ne, nikoli! nechce se mi zadarmo uvést do pořádku její záležitosti; dosti jsem již vytrpěl její nedůsledností a pošetilostí.“

„Vzpomeň si jen na její výtečné srdce a odpustíš jí.“

„Ach! vím, že vždy najdeš nějaký důvod, pro který bych měl své nepřijemnosti trpělivě snášeti; máš vždy po ruce nějaký recept pro každé poranění duše a jestli si ti dost málo postesknou, tu hned mi dovozuješ, že si stěžují bezprávně a že zde na světě jest vše dobře spořádáno.“

„Mýlíš se,“ odpověděl Grugel; ve správě světa jsou věci, jež mne bolí jako tebe, ale já nejsem tím sobě jist, zdali dovedu je dobře posuzovati. Život jest veliké tajemství, z něhož jenom velmi málo pochopíme! Či byl bys ty všemu porozuměl? Jsou chvíle, kdy jsem přesvědčen, že Bůh ne bez úmyslu tolika strastmi lidi stíží. Kdyby byli šťastni a nezranitelní, byli by k sobě necitelní; každý by spoléhal na svou osobní sílu, postačoval sobě samému, ke druhu byl by bez soucitu. Nedokonalost však přinutila lidi, by vzájemně se sblížili, si přispěli a se milovali; bolest stala se pojtkem; jí děkujeme za své nejvznešenější a nejněžnější pocity: za vděčnost, za oddanost, za zbožnost!“

„Výborně,“ děl na to Darvon usmívaje se; „nemoha dokázati, že vše jest dobré, chceš aspoň mne přesvědčiti, že ve zlu jest dobro.“

„Někdy,“ odušil Grugel; „buď ujištěn, že není naprostého zla. Věda skytá léky proti šťavě jedovatých bylin; proč bychom nemohli nějaký prospěch získati z nehod, z převráceností a vášní?“

„Věř tomu pevně, Darvone, žádná lidská ruda není tak chuda, aby v ní nebylo něco částek zlatých.“

„Na mou věru, toť bych chtěl nyní vědět, co by se našlo v našich společestujících!“ zvolal Guntram. „Pozpamatujme se, bratranče, prozkoumejme zevrubně ten podivný vzor našeho plemene, jež prohlašujeme za plémě nejušlechtilejší!“

„Jisto jest,“ pravil Jakub usmívaje se, „že náhoda nám příliš nepřála.“

„Nic nedělá; ať,“ odvětil Darvon, jež činila jeho nenávisť k lidem svárlivým; „dobyvejme zlata z rudy, jak jsi řekl. A tu nejdřív, kolik zrn doufáš nalézt v obchodníku s býky, jenž tamo jde před námi?“

Grugel pozvěděl hlavu a spatřil na několik kroků před sebou cestujícího, na něž mu bratranec ukázal. Byl to silný člověk v modrém kabátě, jenž volným krokem kráčel podél vozové cesty a právě přestal okusovati křídlo pečeného kuřete.

„Toť již po sedmé od rána, co ho vidím jísti,“ pokračoval Darvon, „a kapsy povozu jsou posud nacpány jeho zásobami! Když se byl najedl, pak spí, potom jí zase, pak spí opět, by mohl začít znova. Není to pouze hlupec, jest to zaživací stroj! Viděl jsi ho sám; nemožno získati od něho užítku nebo poučení.“

„Za to nám podobnou ochotu v míře nejvyšší prokazuje náš společestující v plstěné čepici.“

„Ach! mluvmě o tom a pokusme se z něho dobytí jeho zlato! Jede s námi teprve od rána a konduktor ho již poslal ze sedadel na střeše ku cestujícím do přední části vozu, kteří ho zase od sebe odeslali dále do vnitřku. Máme ho sotva dvě hodiny a již nám vyprávěl své a rodiny příběhy až do pátého kolena. Ví, že mu říkají Petr Lepré, že prostředkuje obchod

se zbožím kolonialním a sice již po dvacet let ve krajích Saône-Loirském, Ainském, Isèrském, Rhônském a že jest již po třetí ženat. Aspoň kdyby člověk nemusel snášeti jeho vpytávání, ale on jest rovněž zvláštní človíček jako tlachal, tak že když ukončil svoji zповěď, chce, bys nyní se mu se vším svěřil sám. Přemýšlíš-li, mluví s tebou, hovoříš-li, skáče ti do řeči; jeho hlas jest jako klapačka, stále v pohybu, a jejíž hluk ti naposled rozladí čivy.“

„Chudák Lepré!“ Grugel na to; „takto jest ve svém srdci hodný člověk.“

„Má přec jednu zásluhu, totiž tu, že uvádí do rozpaků slečnu Athenais de Locherais; neboť málem bychom byli zapomněli té roztomilé naší družky, jež, když se oznamovalo, že všem jest sestoupiti, by se ulehčilo vozu, zůstala samojediná sedět, bojíc se, by si nepomáhala noby.“

„Musíme jí odpustiti,“ poznamenal Jakub; „ve své osamělosti uvykla nestarati se o jiné! jest to bytost úzkoprsá“ . . .

„Úzkoprsá!“ opakoval Guntram; „mýlíš se, bratranče! slečna Athenais de Locherais má velmi velikou lásku . . . k sobě samé! Jí se zdá, že celý svět jest stvořen k její soukromému užitku, nikterak nechápe, že by se mohlo něco díti, co by se nevztahovalo k ní a nebylo pro ni. Jest to jedno z těch rozkošných stvoření, jež, když na ulici pronásledují zloděje, se obrátí ve svém lůžku a stěžují si, že se křikem probudila.“

Grugel chtěl odpověděti, ale poštovní vůz byl již zatím dospěl vrcholu hřebene a konduktor volal na cestující vyzýváje je, by vstoupili. Právě se dostavivší jízdný posel mu zvěstoval, že zátopou řeky Saóny jest cesta skrze Villefranche nemožna a oznamoval, by se dali na pravo, by dostali se výše nad Niseran a oklikou dospěli Ansu. Poštovní vůz, jenž jel před nimi, nedbal té opatrnosti, byl vodou postřížen a roznášely se hlasy, že mnoho osob se utopilo. Tato poslední zpráva byla na štěstí cestujícím zatajena, ale když se dověděli, jakou velikou okliku jest jim učiniti, rozhorlili se všickni.

„Kletba spočívá na nás,“ pravil Guntram, jíž dříve rozmrzený nad zdlouhavostí jízdy.

„Předvídal jsem to, pane,“ ozval se pronikavě svým hbitým jazýčkem Petr Lepré, od něhož právě byli utekli oba vozkové a jenž se nyní přilepil na své spolucestující. Již na cestě mí bylo řečeno, že Ardière a Vauzanne vystoupili ze svých břehů; zbývá pouze, bychom věděli, zda jest možno dospěti Ansu, kde narazíme na vlny řeky Azerguesu a Brevannu. Kudy se máme dáti, konduktore? Což lesem Oingstským? znám tam starostu . . . jest to vysoký čaban, jenž stále kouří. Ale tak již řekněte přec, zdaž se někde zastavíme, nežli přijdeme do Ansu?“

„Nelze,“ odpověděl konduktor zprudka; „beztoho opozdili jsme se o osm hodin.“

„Dobrá, ale kde pak tedy budeme večeřet?“ vzkřikl tlustý obchodník s býky.

„Nebudeme večeřet, pane.“

„Prohlašuji, že chci snísti talíř polívky,“ vskočila mu do řeči podrážděným hlasem slečna Athenais de Locherais, přiklonivši hlavu ku dveřím; „večeřím vždy polívku o páté hodině.“

„My jsme od rána ničeho nepožili,“ zvolali všickni cestující.

„Vstupte do vozu, pánové; kdybychom se třebaš jen o hodinu opozdili, kdo ví, dospěli-li bychom stanice. Nesmí se s povodní žertovati, zvláště ne v noci, nerad bych, by můj vůz vzal ve vodě za své.“

„By nevzal za své!“ vzkřikla slečna Athenais, „ale toť strašné! Musí se přec tomu předejít! Konduktore, žádám, byste opustil toto údolí; vy se mi z toho zodpovíte, konduktore; budu si ztěžovati u představených . . .“

Poštovní vůz, jenž se právě rozejel, přerval další slova staré panny, jež vrhla se do svého kouta s výkřikem nářku.

Jakub Grugel myslil, že jest povinen jí říci, že oklika, kterou jim udělali, je vzdálí od Saóny a tím zároveň od nebezpečí.

„Ale kde budu večeřet svoji polévku?“ tázala se stará panna poněkud upokojena.

„Zasta víme se až v Ansu,“ odpověděl Lepré; „konduktor to řekl a ví Bůh, kterými cestami se dáme. Po cestách tohoto kraje, toť vše, co můžeme s jistotou tvrditi. Napadá mi, že znám stavitele, jest to nadaná hlava; jeho syn se oženil téhož dne, jako moje prvorozená dcera. Ale my tam před zítřkem nedorazíme.“

Následoval všeobecný výkřik; většina cestujících od rána ničeho nepojedla, spoléhajíc na obvyklou zastávku ve Villefrancheu a Guntram se svou obvyklou prudkostí činil již návrh, by násilím přinutili konduktora zastavit v nejbližší vesnici, kde by povečeřeli, když obchodník s býky zvolal:

„Večeřel! Mohu vám jednou večeří posloužiti.“

„Jakže? Pro všechny?“ tázal se Lepré.

„Pro všechny, občane. Mohu vám všem nabídnouti tři porce zákusek a nadto ještě doušek pálenky.“

Tak hovoře vytahoval z kapes kočáru půl tuctu balíčků, jež, chutnaje si při tom jazykem, otevíral: byly to zásoby všeho druhu, čistě zabalené a pečlivě zavinuté.

„Toť bude pravá hostina,“ liboval si Lepré, jenž pomáhal obchodníkovi vyprázdnovati balíčky. „Hrome! pane... Odpusťte, jak se jmenujete?“

„Baruau.“

„Hrome! Pane Baruaue, vy jíte znamenitě!“

„Jaký by to byl blahobyt,“ pravil tlustý muž s jakousi pýchou, „kdyby se dobře nejedlo. Ostatně tito pánové a slečna hned ocení moji kuchyň.“

Grugel se obrátil s významným pohledem ku Guntramovi.

„Vida,“ pravil s úsměvem polohlasitě, „zdeť jsou zlatá zrna, jež hledáte.“

„Zlatá zrna!“ opakoval Baruau, jenž hovorů jejich nerozuměl; „raďte odpustit, to co vám dám, bude uzenka s ryžci.“

„Ti páni chtějí říci, že pro lidi vyhladovělé jest to jako zlato,“ odvětil Petr Lepré se smíchem; „to jest podobenství, pane Baruaue. Mám syna, jenž se učil podobenstvím, když chodil do rhetoriky; on mi to vysvětlil. Ale odpusťte... Nejdříve si musí vzíti slečna.“

Podali zákusky slečně, jež obrátila všechny kousky, ty nejchutnější si vzala a snědla, stěžujíc si na nepříjemnosti a nedostatky, jakým je člověk na cestě v šanc vydán. Aby jí potěšil nabídl jí Baruau trochu starého koňaku, ale slečna hrůzou vzkřikla:

„Koňaku mně!“ zvolala rozzlobena. „Zač pak mne máte, pane?“

„Snad radši liker z rybízu?“ namítl obchodník s býky s tváří dobráckou.

„Nepiji ani rybízový likér, ani koňak!“ zvolala pyšně slečna Athenais; „piji pouze vodu.“

A obrátivši se ke Grugelovi:

„Že to nenapadlo toho hlupce!“ zašeptala; „mně nabídnouti koňak, jakoby ta silně kořeněná jídla, jež nám dal, nepostačovala rozpáliti krev. Budu z toho jistě nemocna.“

Domluvivši usadila se do svého kouta tak, že obrácena byla zády ku obchodníkovi s býky, polštář, jež si přinesla, položila si pod hlavu a usnula.

Poštovský vůz kolébal se dále, po vymletých cestách. Ač bylo vlhko, byla přec zima a noc byla beze hvězd. Lepré, posilněn občerstvením, jež mu skytla gastronomická prozřetelnost Baruauova, rozpoutal docela svou vyřídilku a ačkoli jeho soudruhové již dávno přestali mu odpovídati, pokračoval ve své samomluvě, nestaraje se, zda-li ho někdo poslouchá.

Jeho neustálý hovor, zdlouhavá jízda, temno, zima způsobily u cestujících netrpělivou rozmrzelost, jež každou chvíli se jevila zíváním; cestující trásli se zimou a polohlasitě vzdýchali. Zvláště o Darvonovi se zdálo, že se stal kořistí nervósního rozdráždění, jež každou chvíli se zvětšovalo. Již byl as třikrát nebo čtyřikrát odhrnul záslonu dveří, hlavu střídavě podepíral pravou a levou rukou, přendával nohy z jedné polohy do druhé, jak mu jen dovolovalo úzké místo jeho, konečně, když se svítalo, byl se svou trpělivostí u konce:

„Deset dní svého života dám, jen aby už bylo po té cestě!“ vzkřikl.

„Již jsme v Ansu,“ odpověděl Grugel.

„Jak?“ zvolala slečna Athenais de Locherais, jež se právě náhle ze spánku probudila; „pane, snad by nechtěl někdo nový přisednouti?“

„Jakýsi cestující do Lyonu.“

„Ale toť nemožné,“ odpověděla stará panna, „beztoho jsme již strašně stlačeni, pane; vaše vozy jsou velmi úzky; budu si stěžovati u administrace.“

„Ach! toť bude nejspíš náš nový soudruh,“ podotkl Grugel, jenž hleděl dveřmi ven. Pan Lepré byl se již zatím vzdálil.

„Jest to voják!“ vzkřikla slečna de Locherais.

„Poddůstojník myslivecký.“

„Ach Bože! On sem přijde! Ale což pak nemají vojáci poručeno, by chodili pěšky?“

„V podobném počasí byl by to krutý a unavující rozkaz, slečno.“

„Což pak to není jejich řemeslo? Ti lidé se ani neunaví. Veřejné po-vozy vás vydávají v šanc takovým strašným sousedstvím!... ani se nezmi-ňujte o tom, že všechny vaše zvyky jsou porušeny. Býti v zimě, strávití noc beze spánku, býti tlačěn, v dusném vzduchu!... Nechápu, proč některý z těch pánů nejde nahoře si sednout na lavičky nástřešní.“

„I v této mlze?“

„Co na tom, pro takovou chásku!“

„Slečnu by to skutečně méně obtěžovalo,“ podotkl Darvon ironický; „jest to návrh, jež byste mohla učiniti našemu novému společníku.“

„Já! Mluvit s vojákem?“ pravila pyšně slečna Athenais; „raději budu trpěti, pane.“

„Zde jest,“ řekl Jakub.

„Skutečně, poddůstojník se objevil u dveří, následován pokladníkem, s nímž se přel. Byl to mladý člověk, čistého zevnějšku, jehož lehkoviázný tou řeči a vojenské spůsoby hned na prvý pohled se Darvonovi nelíbily. Stěžoval si na zdlouhavý vůz, na nějž již ode včera čekal a huboval se s poštovskými služby, již mu odpovídali bázlivě a rozpačitě. Když pak konduktor mu ohlásil, že se pojede, přistoupil ku dveřím a prohlížel si vnitřek.“

„Výborná společnost,“ zašeptal prohlédnuv si cestující drzým pohledem; „vypadá-li to právě tak ve vnitřku a dalším oddělení... Aj, konduktore, vy vezete s sebou též ženské?“

„Smělý chlape,“ zašeptala slečna Athenais de Locherais.

„Ostatně, pokračoval voják, na venkově nesmí se toho příliš dbáti.“
A vstoupil dále.

Guntram se nachýlil ke Grugelovi:

„Hleď, ten doplňuje naši sbírku směšných lidí,“ pravil po tichu.

„Dej pozor, ať tě neslyší,“ opakoval Jakub.

Darvon pokrčil rameny.

„Potrhli lidé mně vždy vnukali více nechuti než-li strachu,“ pravil, „tento pak zde bude potřebovati lekce o zdvořilosti.“

Zatím se Barreau vrátil bez Lepréa. Poslali ho hledat do hostince, čekalo se nějaký čas, pak odejel vůz bez něho ku veliké radosti slečny de Locherais, jež doufala, že bude míti více pohodlí. Ale tato radost byla krátkého trvání, neboť poddůstojník jenž si byl prvé usedl na druhou lavičku, posadil se nyní po její straně. Nespokojená s tím stará panna poposedla si okázale dál a zahalila si obličej závojem. Vojín obrátil se k ní:

„Tumáš!“ řekl tónem žertovným, „jak se zdá madame se bojí, by se nikdo na ni nedíval.“

„Snad, pane,“ řekla Athenais suše.

„Chápu proč,“ odvětil poddůstojník; „ale můžete býti klidna, oloupím se o to potěšení.“

A když upozoroval na ní znamky hněvu:

„Co jsem řekl,“ pokračoval, „bylo v zájmu vašeho zdraví a pak, abych

vám umožnil, byste s nezastřeným obličejem mohla dýchat, poněvadž v této skříni jest brozně málo svěžího vzduchu; bude třeba, bych otevřel okno.“

„Nechci tomu,“ opřela se prudce slečna de Locherais; „můj lékař mi zakázal se vydávati na ranní vítr.“

„A mně zakázal můj dusiti se,“ opakoval po ní mladý muž, jenž vztáhl ruku po oknu.

Ale stará panna křičela, že okno jest po její straně, že má právo je pro sebe nechatí zavřené a odvolala se k ostatním cestujícím. Jak byl málo Darvon nakloněn slečně de Locherais, tedy přec myslil, že se jí musí zastati a tak rozvinula se mezi ním a myslivcem rozprávka, jež by se byla přiostrčila, kdyby mu nebyl Grugel postoupil své místo u druhého okna.

Poddůstojník je přijal nerad, chovaje v srdci tajný hněv proti Guntramovi.

Čtenář mohl již poznati, že v Guntramově mysli nepřevládaly ani odevzdanost v osud, ani trpělivost. Rozpory po cestě již dříve pobouřily jeho nervósní dráždivost: též i spor, jenž mezi ním a myslivcem vybuchl, obnovil se několikráte s rostoucí trpkostí, až se při poslední příležitosti zvrhl v hádku.

Mnoho malých zavazadel bylo Darvonem umístěno v síti pověšené na stropu vozu; poddůstojník předstíral, že mu překáží a žádal, by byla odstraněna. Guntram to zamítl.

„Vy je chcete opravdu tam nechatí?“ zvolal voják po rozmluvě, v níž se byl nesmírně rozeběhl.

„Opravdu!“ odvětil Darvon.

„Nuže dobře, já se jich pomocí dveří zbavím,“ řekl mladý muž vztáhnuv ruku po síti.

Guntram uchopil tu ruku.

„Střežte se to udělat, pane,“ zvolal hlasem rozvášněným; „po celou tu dobu, co zde jste, zkoušíte postupně všech prostředků, byste mne připravil o trpělivost; od svého příchodu vystupujete, jakoby jste měl výsadu činiti bezpráví a libovůli; ale to vězte dobře, že já vám tu výsadu nepřírknou.“

„Jest to snad vyhrůžka?“ tázal se voják, změřiv Guntrama hněvivým okem.

„Nikoli,“ vpadl do řeči Grugel, jsa znepokojen průběhem rozmluvy; „můj bratranec chce pouze podotknouti...“

„Nepřijímám poznánek od civilistů,“ přerušil ho voják.

„A civilisté nepřijímají vaše hrubiánství,“ odvětil Guntram.

Po slově „hrubiánství“ se poddůstojník zachvěl; náhlá červeň přeběhla mu líce.

„Kde se zastavíte, pane?“ tázal se Darvona hlasem, od hněvu se třesoucím.

„V Lyonu,“ odpověděl tento.

„Dobrá, tam si podáme poslední vysvětlení.“

„Budiž!“

„Jakub poděšen, chtěl je usmířiti; ale jeho bratranec a myslivec vskočili mu ihned do řeči“ a opakovali, „že záležitost tu skončují v Lyoně.“

V téže chvíli bylo slyšeti veliký křik a poštovní vůz dohonila bryčka, všecka blátem pokrytá. Slečna de Locherais vystrčila hlavu dveřmi.

„Ach! můj Bože, vzkřikla, toť jest pan Lepré, jenž nás zase dohonil; zas bude nás úplný počet.“

Jakmile dostihl veřejného vozu, obchodník se smíšeným zbožím se objevil u dveří, jež právě konduktor otevíral.

„Ach! vy odjíždíte a nečekáte na cestující,“ rozkřikl se zuřivě.

„Tříkrát jsem pro vás poslal,“ namítal konduktor.

„Posílají šestkrát, pane; posílají dvanáctkrát, či jste skoupý na slova? Co vás to stojí promluvit? Já jsem nemohl odejít od poštmistra, pokud mi nevytlčil neštěstí, jež se událo poštovskému vozu včera; neboť vy nevíte, pánové, že poštovský vůz, co jel včera před námi, se potopil.“

„Potopil?!“ opakovali všickni jedněmi ústy.
„Dobrá,“ vskočil mu konduktor do řeči, „ale vstupte do vozu.“
„To nikterak není dobrá,“ odpověděl Petr Lepré, „každý jest poděšen.“
„Prosím vás o to, vstupte ihned...“
„A co si pomyslíte naše rodiny, až se doví o tom neštěstí.“
„Rychle tedy...“
„Ještě mi udáte podrobné zprávy, jak se to stalo, že jste mi nedali zvěst o svém odjezdu.“
„My vám učiníme tolikéž podrobných otázek,“ pravil konduktor netrpěliv.
„Tak ku příkladu!“ vzkřikl Lepré, „jenž chvatně vyskočil na vůz; nepotřebuji již bryčky, nuže, konduktore, ku předu!“ Kommissiónáře s lahůdkami zasypali otázkami a on vypravoval, co se byl dověděl; pak najednou dle svého zvyku přerhl nit hovorů a poznávaje mladého poddůstojníka vzkřikl: „Ach! totéž ten pán, jež jsem měl čest viděti v Ansu?“
„Týž,“ odpověděl myslivec.
„Velice mne těší, že jsem vás opět našel,“ řekl Lepré. „Já jsem tělem, duší rozený přítel vojska; byl bych sám sloužil, ale našli za mne náhradníka.“
Přerušila ho slečna Athenais, jež na něm zpozorovala, že má mokrý šat.
„To jest od té proklaté mlhy,“ odpověděl otíraje se šátkem.
„Ale v podobném stavu se nevstupuje do vozu,“ dala mu v odvetu slečna de Locherais mrzutě se tváříc; „když jste prosákl mlhou, měl jste zůstatí venku.“
„Abych se tam usušil?“ tázal se Lepré se smíchem; „srdečné díky! beztoho jsem dosti zkusil; pak můj kočí byl opilý, málem by byl zajel s bryčkou do řeky.“
„Je-li možná?“
„Toť by se nám bylo něco podobného přihodilo jako včerejšímu poštovskému vozu, jenže by se nebyl našel statečný muž, jenž by nás zachránil. Něco podobného se skutečně přihodilo. Jsou tomu tři léta, když za veliké povodně jakýsi dělník sám od smrti osvobodil pět osob, jež se v kočáru blízko Guillotièru topily.“
„My ho známe zvlášt' dobře,“ pravil Grugel, „poněvadž můj bratranec byl jeho důvěrný přítel.“
„Opravdu?“ tázal se myslivec.
„Svým životem jest povinen pouze obětavosti toho mladého muže.“
„Každá podrobnost té události jest podivuhodná,“ ozval se Darvon se zápallem; „splasnený kuň vlekl kočár do prostřed proudu; lid se břehu se na to díval, ale nikdo neodvážil se pomoci; nebylo naděje pro těch pět osob, jež se nalézaly v kočáře.“
„I což,“ prohodil myslivec, „však by se byl přec někdo našel, kdo uměl plovat a jež by je byl zachránil.“
Guntram ho neuznal za hodna odpovědi.
„Kočár se počal potápěti“, pokračoval Darvon dále „když tu se objevil dělník v malém člunu, jež s namáháním řídil ve proudech Rhôny; třikráte by se byl skoro s ložkou převrátil. Lidé, jež na to s břehu hleděli, křičeli naň: Neodvažujte se dál, vraťte se ku břehu sice zabynete. Ale on neslyšel, dral se dále ku kočáru, k němuž konečně dospěl podporován svou odvahou a obratností.“
„A štěstím,“ dodal vojín.
„Máte pravdu,“ pravil Grugel, „jenž zpozoroval na Guntramovi známky rostoucí netrpělivosti; „ale zřídka se stává, aby stateční lidé měli v takových věcech štěstí.“
„Jest to znamenitý kousek,“ podotkla slečna Athenais de Locherais, „jenž zajisté svému původci za to stál.“
„Odpustte, madame,“ řekl Darvon, „dělník bezpochyby soudil, že pravá odplata ušlechtilých skutků jest v nás samých; neboť jakmile ty lidi zachránil, ztratil se nechtěje ani nic přijati ani na nic nečekaje.“

„Hrome, ten si mohl dáti dobře zaplatiti!“ zvolal poddůstojník.

„Nevíte, jak se jmenoval,“ tázal se Lepré.

„Říkali mu Ludvík Duroc.“

„Jakže? Ludvík . . .“

„Duroc.“

Lepré se obrátil ku poddůstojníkovi.

„Ale vždyť vám tak říkají!“ zvolal.

„Vy se tak jmenujete, pane?“ tázali se jedním hlasem všickni.

„Ludvík Duroc, příjím Afrikán; sdělil mi je na mé požádání, když jsme spolu v hostinci hovořili a mimo to, četl jsem je na jeho vaku.“

„Nuže dobrá, a co víc?“ tázal se myslivec se smíchem; „to jest skutečně moje jméno.“

„Je li možná!“ vpadl mu do řeči Guntram; „a vy byste byl . . .“

„Onen zmíněný dělník; ano pánové; nemusí se to veřejně povídati, ale nemusí se to též zatajovati. Osm dní po té události jsem vstoupil do vojenské služby a můj pluk odešel do Alžírsku, čímž se stalo, že já a občané v kočáře jsme si přišli navzájem s očí; ale doufám, že je po čas svého pobytu v Lyoně najdu.“

„Já vás k nim doprovodím!“ zvolal živě Darvon, podáváje mu ruku; „neboť bych si přál, abychom byli přáteli, pane Ludvíku.“

„My?“ opakoval voják, jenž pátravě se díval na Guntrama.

„Ach, zapomeňte na to, co se stalo,“ odpověděl tento; „jsem hotov, je-li toho třeba, doznati, že jsem byl v nepravu . . .“

„Nikoli,“ přerušil ho Duroc, „nikoli, já byl prchlivý a já toho lituji, na mou čest! Jest to hloupý zvyk od pluku. Poněvadž se nebojíme, chceme to při každé příležitosti ukázati a jednomu každému a činíme ze sebe práce; ale ve svém srdci jsme dobří chlapi; tak tedy nechme hněvu, pane.“

Srdečně stiskl ruku Guntramovi; Lepré též mu rukou potřásl. „Tak jest to v pořádku! zvolal; vy jste pravý Francouz . . . jakož i ten pán . . . a Francouzové se musí dorozuměti. Velice mne těší, že jsem se s vámi seznámil, pane Durocu. Ale abych nezapomněl, vezte, že to bylo veliké štěstí, když jsem chtěl na vás věděti vaše jméno, (jež jste mi skoro ani říci nechtěl). Beze mne, by se ani nevědělo, jakou máte cenu.“

„Toť pravda,“ opáčil Grugel pohlédnuv na Darvona; „kdybyste, pane, nebyl býval tak hovorným, nebylo by se objasnění stalo a můj bratranec byl by se cítil uraženým ušlechtilou povahou pana Ludvíka. Nahlížíte, že náhoda zúmyslně podporovala mé tvrzení a že všechna čest dne náleží mně.“

Jak domluvil, vůz se zastavil, byli na místě.

Cestující sestupující našli poštovní dvůr plný rodičův a přátel, kteří na ně čekali. Neboda včerejšího dne vešla ve známost a naplnila je strachem. Právě když Darvon dotknul se nohou země, zaslechl vyslovit své jméno a obrátil se: byla to jeho sestra, jež pro úzkost zapomněla sporu a jež se vrhla k němu s výkřikem radosti.

Oba dva dlouho si dleli beze slova v objetí, oči majíce plné slzí; a když se na sebe podívali, když si podali ruce, byli zase navzájem usmířeni! Vycházejíce pospolu ze dvora potkali své soudruhy: Baruau a Lepré je pozdravovali; Ludvík Duroc opětně slíbil, že je navštíví; jediná slečna Athenais de Locherais kráčela ani se na ně nepodívavši, zaměstnána pouze dozorem na svá zavazadla. Jakub Grugel se obrátil ke Guntramovi,

„Toť jediná námítka proti mému učení,“ řekl ukazuje na starou pannu. „Všickni ostatní cestující se před našima očima více méně ospravedlnili: břichopásek nám opatřil večeri, tlachal zjevil užitečné tajemství, prchlivec se osvědčil jako ušlechtilý a statečný muž, ale komu prospělo chladné sobectví slečny de Locherais?“

„Abych pocítil, čeho jest schopna oddanost a něžnost,“ odpověděl Guntram, jenž přivinul páže své sestry ku svým prsoum; „přijímám tvůj systém, bratranče: ode dnešní cesty budu věřit, že každá věc má svoji dobrou stránku a že pouze jest třeba, uměti hledat zlatá zrnka.“

Rychle vyřizená žaloba.

V jisté vesničce v okolí Blatenském žila rodina dělnická, jejížto hlavou byl muž, který v cizině moderním nevěreckým duchem tak nasákl, že vše, co katolické jest, v největší měl nenávisti. Manželka jeho, matka několika dětí, posluhovala v jisté rodině na blízku fary, z jejíž studny všecku potřebnou vodu čerpávala, ač lehce z blízounkého rybníka dostatek vody mítí mohla. Později studna ta tak byla vyčerpána, že pro farní dům voda odjinud přinášena býti musela, i nařídil p. farář, aby se domácí studna zamkla.

Když o tom dozvěděl se manžel oné posluhovačky, řekl, že zítra místo ní on sám bude posluhovati a že uvidí, dostane-li se do studny, nebo ne. I stalo se. Když druhého dne studnu uzamčenou shledal, nevěděl nic lepšího, než-li veřejně ztropiti p. faráři a celému domu jeho notnou ostudu, i nadával tak hrozně, že slušnému člověku nelze věc tu ani opakovati.

Jelikož sběhlo se k tomu mnoho lidí, byl p. farář nucen podati naň stížnost k c. k. okr. soudu.

Stížnost ta však došla zvláštního neobyčejného vyřízení. Bylo to ku konci měsíce ledna t. r., kdy v sousedních lesích kácelo se dříví. Dotčený utrhač najal si také svou partu a šel do blízkého lesa porážet dříví. Sotva že ostatní spoludělníci se sešli, jal se jim ihned vyprávěti, jak vycinkal p. faráři, načež následovala řada nových urážek p. faráře, kterou dokončil slovy, že by raději k černému p... šel ke zpovědi než-li k p. faráři.

V tomto rozčlenění a při stálém nadávání pracoval stále a netrvalo to ani 5 minut, strom se svalil a zasáhl utrhačného dělníka tak, že ani nehlesnuv mrtev k zemi se zkácel, kdežto ostatním, kteří zároveň s ním pracovali, toho nejmenšího se nestalo.

Tak vyřídil ten svrchovaný Soudce žalobu šlechetného sluhy svého dřívě, než-li od soudu světského vyřizena býti mohla, tak dal nevinnému sluhovi Svému to nejlepší dostiučinění.

Okolostojící křísili nešťastného a okamžitě poslali pro p. faráře, aby si pospíšil zaopatřit svého nešťastného protivníka.

P. farář s Nejsvětějším se dostavil, ale přání utrhače se vyplnilo, již nezpovídal se p. faráři, protože nemohl, — jsa mrtev. V. J.

S m ě s.

Soudní síň. Zločiny nepřírozené proti 4. přikázání božímú množí se vždy více. Počátkem tohoto měsíce stála před soudem nezdárná dcera, Marie Obermajerová, jež kletou svoji ruku pozvedla na staříckého, churavého a slepého (!) otce, Ant. Černého.

V domku svém — tak píše referent N. L. ze soudní síně — v čísle 23 v Podhůří u Podbavy žije starý, slepý a churavý Ant. Černý. V téměř stavení bydlí 24letá dcera Marie, provdaná za košíkáře Karla Obermajera. Dokud žila stará Černá, snášeli se rodiče i děti dobře a nebylo mezi nimi sváru, sotva však zemřela, stal se malý domek čís. 23 jevištěm denních hádek, výtržností a výstupů nejpohoršlivějších. Od rána do večera ozýval se odtud křik a nadávky mladých manželů, útočících proti starému otci, tak že konečně obyvatelé podhůřští přezdělí domku starého Černého „na Bosně.“ Rozlehla-li se váda, povědělo vám každé dítě, že křičí a hádají se „na Bosně,“ totiž u Černých. Starý, zmrzačený, nevidomý otec zakoušel od dcerušky své a zetě Obermajera nechutného, neberného častování.

Dne 19. dubna měla Marie Obermajerová zase řádně nabroušeno. Nadávala otci po domě tak hlasitě, že to i Antonín Černý v bytě svém slyšel. I zvedl se a odebrav se k dceři napomínal ji, aby nenadávala. Avšak ubožák nepochodil. Nezvedená dceruška chopila otce jako lítice oběma rukama a mrštila jím tak silně ze dveří svého bytu, že stařec padl celou tíhou těla na dveře bytu Anny Březnovské a vyrazil je, až se jeden pant utrhl, skácel se na zem. Při

pádu tomto utrpěl znanění na hlavě a na ruce, kteréž bylo sice lehké, poněvadž však způsobeno vlastní dcerou, bylo dle § 153 tr. zák. těžkým poškozením.

Několik svědků stvrzuje, že při té příležitosti Marie Obermajerová i Karel Obermajer vyhrožovali Antonínu Černému, že se mu pomstí, Marie Obermajerová volala, že, než se vystěhuje, nezůstane starému z domku kámen na kameni.

Obvinění manželé znají se ke příčině nepokojů, jejichž původci byli. Chtěli totiž po smrti matky Černé, aby jim byl domek připsán, k čemuž však otec Černý nechťel svoliti a vzal si hospodyní. Nemohouce tedy dosáhnouti domku, mstili se otci zlým nakládáním a hrozili, že raději vše zničí. Oba však popírají, že by byli otci pomstou a rozkotáním domku vyhrožovali, Marie Obermajerová pak zvláště popírá, že by byla tatínkovi ublížila. Otec prý nějak „klopýtl,“ když od ní odcházel.

Při závěrečném líčení, kteréž odbýváno bylo za předsednictví zemského rady p. Lipavského, vzdal se otec Černý sice svědectví, když mu bylo uvedeno, že má svědčiti proti vlastnímu dítěti, ale stěžoval si trpce na příkoří, jež musí snášeti od dcery i zetě. Soud vzhledem k výpovědím mnoha svědků odsoudil nezdárnou, surovou dceru do žaláře na měsíc.“

Světová výstava ve Vatikáně. Za příležitosti 50letého jubilea kněžského Jeho Svatosti papeže Lva XIII. bude ve Vatikánském paláci otevřena dnem 1. ledna 1888 světová výstava. K tomuto cíli vychází již zvláštní list: „esposizione Vaticana“ nazvaný; rovněž zavedena jest jubilejní sbírka, která již do 15. června t. r. obnášela 638.540 franků a není tudíž pochybnosti, že výše jednoho milionu dostoupí. Drahocenných uměleckých předmětů bylo již k jubileu papežově takové množství zasláno, že rozsáhlá výstavní budova v obrovském Vatikáně rozhodně nestačí. Německo věnuje na příklad kromě jiných darů knihovnu o 20.000 svazcích. — Předměty vzácné a značnou cenu uměleckou i peněžní mající budou vystaveny ve zvláštním bezpečném oddělení, při kteréž příležitosti pomýšlí papež Lev XIII. k veřejnému prohlédnutí vystaviti též „poklad“ Vatikánský. Celý svět věru užasne, neboť ze všech panovnických dvorů není ani jediného, jenž by s bohatstvím apoštolské stolice měřiti se mohl. Nad vše ostatní vynikají čtyry stkvostné tiary, mezi nimi též ona, již papež Pius IX. byl v roce 1854 od královny španělské darem obdržel a již při slavné proklamaci dogmatu o Neposkvrněném početí nejbl. Panny Marie na hlavě měl. Tato tiara ozdobena jest čtyřmi řadami velikých brillantů a perli, jakož i křížem z brillantů a safírů; váží více než 2 libry a cena její páčí se na půl milionů franků. — Z téhož roku (1854) pochází i drahocenný umělecký pohár, jehož původ jest prazvláštní. — Za příčinou slavného prohlášení zmíněného dogmatu zaslal sultán Turecký papeži darem stkvostné sedlo, poseté nejkrasšími drahokamy, — dar to, jehož však papež Pius IX. nijak užiti pro sebe nemohl. Druhdy ovšem bývalo zvykem, že nově zvolený papež jel koňmo u prostřed stkvělé družiny z Vatikánu do Lateránu, aby v Lateránském velechrámu ujal se vznešeného svého úřadu; avšak tento obyčej zanikl papežem Klementem XIV., jenž posledně cestu onu koňmo byl vykonal. Aby však přece nějakým způsobem vzácného daru sultánova užiti mohl, nařídil Pius IX., aby všechny vzácné drahokamy byly ze sedla vyňaty a vsazeny do stkvostného poháru, jenž nemá sobě rovného. — Kromě zmíněných stkvostí jest zde celá řada pohárů, křížů, miter — ze starších i novějších dob, — jakož i jiná umělecká díla ze zlata a stříbra, jichž ani přibližnou cenu dosud nikdo neodhadl.

Obsah „Obrany víry“:

Za Václavem Štulcem. (Boleslav Dolejšek-Hradištský.) — Msgr. Václav Štulec. — Lež a pravda o Jesuitech. (Napsal M. W.) — Mučedníci a vyznávači tovarišstva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až 1681. (Dle A. Koblara, S. J., upravil M. W.) — Řím a Galilei. (Napsal Otto Pitra.) — Ke dni sv. apoštola Bartoloměje aneb apoštola vůbec. — V každém člověku je zlaté zrnko. (Z Emila Souvestra přel. Em. St.) — Rychle vyřízená žaloba. (V. J.) — Směs.

Nakladatel a vydavatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor: PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Mučedníci a vyznávači tovařištva Ježišova v Anglii v době od r. 1580 až do r. 1681.

Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.

(Pokračování.)

3. P. Alexander Briant.

S P. Campianem podstoupil zároveň P. Alexander Briant smrt mučednickou. Narozen v Somersetshiru v roce 1553., byl v stáří 17 let poslán na universitu v Oxfordu, jejíž přednosta Filip Roundell byl obzvláštním příznivcem všech, kdož byli stoupenci starého náboženství a používal též každé příležitosti, aby tuto příchýlnost a věrnost ku katolické víře v nich upevňoval a utvrzoval. Rovněž i jeden z učitelů, Richard Holtby, jsa v srdci svém katolíkem, nabádal svěřence své ku katolickému náboženství. Mladý Briant však, jenž ku náboženství katolickému nikdy nejevil zvláštní příchýlnosti, rád poslouchal daných pokynů, až konečně stal se z něho horlivý katolík. Svědomí nedovolovalo mu, aby déle v Oxfordu prodléval a tak opustil universitu a šel v dobrovolné vyhnanství do Douay, kamž ještě s dvěma mladými Angličany, ze vznešené rodiny Bennettů pochozími, dne 11. srpna 1577 přišel a ihned do ústavu přijat byl. Zde věnoval se Briant studium s takou horlivostí a podal takové důkazy pevné ctnosti, že ještě s 12 jinými chovanci ústavu, z nichž tři později do tovařištva Ježišova vstoupili, *) dne 29. března 1578 na kněze byl vysvěcen. Přesídlením se kollegia z Douay do Rheimsu odešel Briant i tam dne 8. dubna 1578 a když zde byl studia svá skončil, byl na rozkaz papeže Řehoře XIII. se čtyřmi jinými kněžími do Anglie poslán, aby tam na vinici Páně ku spáse svěřených duší pracoval; opustili tedy Rheims dne 3. srpna 1579. —

Působení své začal v Somersetshiru, — rodném svém kraji, kdež také staříckého otce P. Parsonsa přijal do lůna církve. S P. Parsonsem pak samotným, jehož byl v Oxfordu žákem i odchovancem, spojilo jej záhy po příchodu téhož do Anglie nejupřímnější přátelství. Avšak nedlouho popráno mu půso-

*) Mezi nimi byl jeden ze vzpomenuých již Bennettů a bývalý učitel Briantův v Oxfordu, rovněž již jmenovaný, Richard Holtby.

biti, neboť již koncem dubna r. 1581 upadl prazvláštním způsobem do rukou slídilů. Jakýsi nešlechtník vyzradil totiž obydlí P. Parsonsa a ihned odebral se zástup ozbrojenců, 100 hlav čítající, aby zmocnili se dlouho hledaného kněze. Tento však krátce před tím jako z vnuknutí Božského opustil svůj byt, zapomněl však vzít sebou své knihy, kříže, obrazy atd., jež z Říma byl si přivezl; všechny tyto věci padly slídilům do rukou. Tu přišel náčelník oné roty na myšlénku, že by snad P. Parsons mohl býti v některém ze sousedních domů uschován, proto přikročeno ihned k činu, a ble! — místo Parsonsa našli mladého muže, jehož, — majíce v podezření, že též jest katolickým knězem, — ihned zajali a do vězení uvrhli; byl to Alexandr Briant. Vše, co u Brianta nalezeno, bylo mu odňato: peníze, šatstvo, i chrámové nářadí, mezi nímž krásný stříbrný kalich, jenž byl Briantovi odevzdán k uschování. Žalářníkům rozkázáno, aby zmocnili se ihned každého, kdo by se na Brianta ptal a zapovězeno přísně, že vězni nesmí se tak dlouho žádné potravu poskytnouti, až úplně vyhladoví.

Den po nanebevstoupení Páně byl Briant do Toweru dopraven, kdež dostalo se mu něco jídla i nápojů, aby hladový chystaným mukám tak snadno nepodleh. Následujícího dne byl před důstojníka Toweru, sir Owen Komptona, předveden, kdež podroben přísnému výslechu. Otázky, jaké mu soudci byly kladey, zněly: kdo jej do Anglie poslal, — na koho obzvláště byl doporučen, — kdo jej ve vězení navštívil a odkud ho podpory docházely, — zdali neobdržel též nějaké peněžité pomoci od královny Skotské, — mnoho-li jich v Anglii získal pro církev katolickou a jak se tito jmenují, — jak často stýkal se s P. Campianem anebo Parsonsem, — zdali neví, kde tito misijnáři se zdržují, — zdali neví o nějakých zvláštních příznivcích katolického kněžstva v Anglii a zná-li snad jich jména, — v jakém poměru jest k biskupu Rosskému *) a jakých dopisů od něho obdržel? — Že ještě jiné otázky byly Briantovi předloženy, vysvítá z protokolů Hovellových „státních processů,“ — kdež mezi jinými Briant byl tázan, uznává-li královnu za nejvyšší hlavu církve v Anglii, — což též rozhodně popřel, pravě, že uznává ji toliko za svoji nejvyšší paní a vládkyni, již však jako poddaný její musí býti na slovo poslušen jen tehdy, nařídí-li to papež.

Hlavní věcí však bylo, zvědět, kde zajatý viděl P. Parsonsa, kde sloužil mše a koho zpovídal; když však na to žádné odpovědi se jim nedostalo, přikročeno k mučení. Nejprv byly mu do chodidel vraženy dlouhé jehly, než B. sebou ani nepohnul, ale modlil se skroušeně žalm: „Miserere mei Deus“ a prosil Boha, by odpustil jeho katanům. — Na to byl položen na skřípec a natažen tak, že všechny údy z kloubů se vymkly. Však mučený kněz vysmál se ještě svým katanům a pravil jim: „Jest to vše, co můžete učiniti? — Máte-li jiných ještě mučidel, užijte jich. Já pro víru katolickou jsem hotov, i ta nejhorší muka podstoupiti!“ Zmužilost B. působila na katany jeho tak mocně, že od dalšího trýznění pro ten den upuštěno a Briant zase do vězení odveden.

Druhého dne byl B. vzdor jeho neobyčejné sešláblosti a krutým bolestem opět na skřípec natažen a to s takovým úsilím, že se ubohý domníval, že chtějí tělo jeho na kusy roztrhati; on však přec trpělivě vše snesl s tím pevným úmyslem, že raději volí smrt, než aby jediným jen slovem někomu měl uškoditi. Poručiv duši svoji Bohu, snášel klidnou mysl i ta nejhorší muka, až bolestí nevyelovnou pozbyl vědomí, tak že katani museli studenou vodou obličej mu polívati, aby jej opět ku vědomí připravili; avšak vzdor tomu v dalším mučení pokračováno, ba zdálo se, že chtějí vyplniti brozbu k B. pronesenou, že jej učiní o celou stopu delším, než jak jej Bůh stvořil.

*) Biskupem Rosským ve Skotsku byl toho času John Lesley, jeden z nejznamenitějších Skotských prelátů a z nejvěrnějších přívrženců nešťastné Marie Stuartovy, z kteréž příčiny dán byl též r. 1568 Murrayem do klatby a vyobcován. Odešel tedy do Francie, kdež namáhal se ze všech sil o zachránění své královny, — k čemuž hlavně zmíněná otázka směřovala.

Jeden z přítomných soudců tázal se mučedníka, uznává-li královnu za nejvyšší hlavu církve v Anglii, načež B. odpověděl: „Jsem katolík a věřím tudíž v tomto ohledu, co každý katolík věřiti má!“ Na to bylo mu odpověděno, že přec každý katolík uznává papeže za svoji nejvyšší hlavu. „Totéž pravím i já!“ dí Briant, začež obdržel od důstojníka nesčetných ran a políčků. Tu zvedli se soudcové a nařídili, aby B. byl po celý den na skřipci ponechán; když však poznali, že umučený kněz praničeho si z jich hrozeb nedělá, rozkázali opět, aby byl ze skřipce sňat a do Walesbouru odveden; bylo to podzemní vězení a věru strašlivé místo, kde ustavičná vládla tma. Zde ležel B. 15 dní, bídně oděn, nemoha bolestí sebou ani hnouti, v postavení vskutku zoufalém. Avšak Bůh sílil mladého kněze, aby všechna muka trpělivě a s oddaností ve svůj osud přestál a mučednické koruny si zasloužil.

Dne 15. listopadu byl P. Briant ještě se 6 jinými kněžími do Westminsteru před soudnou stolicí odveden. P. Briant prohlásil jako ostatní soudruzi jeho, že není vědom si ničeho z toho, z čeho jest obviňován, načež byli všichni do Toweru zpět dopraveni. Dne 21. listopadu byli ještě jednou předvedeni, aby vyslechli rozsudek na smrt znějící; jen jediný z kněží, Collington, byl na svobodu propuštěn, poněvadž se mu podařilo dokázati své alibi v té době, kdy prý on s ostatními zajatci v Rheimsu měl zosnovati spiknutí proti královně a říši. P. Briant dal si pro ten den schválně vystříhnouti a vyholiti tonsuru, aby dokázal, že se za kněžskou důstojnost svoji nestydí, jako mu to bylo již předhozeno proto, že tonsura mu náhodou zarostla. Rovněž načrtal uhlem na kousku prkna obraz ukřižovaného a nesl jej vítězně v čele ostatních spoluvězňů, když z Toweru do Westminsteru kráčeli. Jakýsi protestantský kazatel poručil mu, aby obraz zahodil. „Nikdy,“ odpověděl P. Briant, „neboť jsem vojínem kříže a dokud jediná jiskra života v mém bude těle, t e n t o štít svůj nikdy neopustím.“

Takto kráčeli do Westminsteru, aby vyslechli rozsudek. Týž zněl: „Vy se vrátíte, odkud jste přišli a tam zůstanete po tak dlouho, až budete ulicemi města Londýna vlečeni na popraviště; tam budete oběšeni, položivi sňati, rozříznuti a vnitřnosti, vám vyňaté, před vašimi očima budou spáleny; pak vám bude hlava sřata a tělo rozčtvrceno, aby se stalo vše tak, jak Její Veličenství nařídila. Bůh buď vaší duši milostiv!“ — Když rozsudek tento byl přečten, prohlásil jej P. Briant hlasem tichým sice, ale slavnostním, za zcela nespravedlivý a odvolal se k Bohu, jakožto nejvyššímu soudci, cituje slova královského proroka: „Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta.“ *)

Již v líčení života P. Campiana zmínili jsme se, jak pro první krvavou exekuci byli toliko tři zvoleni, jak byli vlečeni ulicemi Londýnskými a co cestou již vytrpěli, avšak též jak přemnoho důkazů lásky a úcty se strany katolíků se jim dostalo! Když k místu popravnímu dospěli, musel P. Briant býti nejprv svědkem, jak anglická spravedlnost dokončila krvavé své dílo na P. Campianovi a Scherwinovi, až konečně došla řada na něho. Vstoupil na stupátko pod šibenicí umístěné a jsa k smrti připraven počal k lidu mluvit, nejprv jak byl ve víře katolické vychován a později do Oxfordu přišel. „Co je nám do Oxfordu, — raději se přiznej ku své zradě!“ vpadl mu kdosi do řeči. „Nejsem vinen žádnou zradou a nezasloužím tudíž takové smrti. Nebyl jsem nikdy ani v Římě, ani v Rheimsu v té době, kdy domnělé spiknutí tam mělo býti zosnováno. Na to přísahám, jako že státi budu co nevidět před soudnou stolicí Boží!“ Na to prohlásil, že umírá jako pravý katolík a pověděl slova ta hlasem radostí tak rozechvělým, že oči všeho zástupu, popravě přítomného, mimoděk naň se obrátily; pravil pak dále, že umírá rád pro svého Boha a jako obrance víry katolické a neobyčejnou radost že pocituje z té shody, že umírá společně s Edmundem Campianem, jehož si neobyčejně váží. Po té začal se P. Briant modliti žalm „miserere,“

*) Sud' mne, ó Bože, a rozhodni při moji proti lidu nesvatému.

když v tom stupátko pod nohama jeho podtrženo a on vznášel se na šibenici. Avšak buďto z neznalosti, anebo spíše ze zlomyslnosti, připevnil kat P. Briantovi provaz kol krku tak volně, že smyčka zadržela se nikoliv pod hrtanem, nýbrž přímo pod bradou, čímž strašná muka ubohému odsouzení připravena byla a týž, skutečně ještě živ, byl z kůlu sňat a obvyklá procedura s ním provedena. Rozkouskování těla Briantova trvalo tak dlouho, až lid sám, dílem z útrpnosti, dílem z ošklivosti nad tak hnusným divadlem, ještě před ukončením hrozného toho dramatu se rozutekl.

P. Briant byl teprve 28 roků stár, když mučednickou smrt podstoupil. Byl to muž učený, kazatel výmluvný a v obcování vyznačoval se neobyčejnou mírností, pokorou, trpělivostí, ale též horlivostí a neústupností v provádění svých úmyslů.

Co kdysi pravil Tertullian o mučednících prvních století, že jich krev jenom rozmnožila počet křesťanů, to platilo rovněž také o třech těchto mučednících, jichž slavný boj i vítězství jsme právě seznali. P. Parsons musel však z důvodů nejvyš nálehavých Anglii opustiti. Můžeme si představit, s jakou horlivostí pátráno bylo po osobě tohoto nenáviděného Jesuity, když P. Campian byl již v moci slidičů, a není pochybnosti, že, kdyby prozřetelnost božská nebyla odvedla Parsonsa z Anglie do bezpečí, odkudž pro katolíky Anglické daleko prospěšněji mohl působiti, než jako stále pronásledovaný missionář činil, Parsons byl by vzdor vši opatrnosti také v brzku v ruce kacířské upadl. Parsons odebral se tedy do Rouenu, kdež jej vzpomenutý dříve již Gilbert, rovněž dobrovolné vyhnanství snášející, očekával. Zde dozvěděl se o slavné smrti mučednické P. Campiana, Brianta a Sherwina. Ač zpráva tato pudila jej velice k návratu do Anglie, aby s P. Campianem stejný mohl sdíleti osud, přec zvítězila chladná rozvaha, neboť poznal, že by tím katolíkům Anglickým pranic neprospěl, ježto by život svůj v nejskrytějším ústraní trávit musel a pak že by je u větší ještě nebezpečí přivedl než dosud. Zůstal tedy v cizině, působě odtud s největším úsilím pro dobro své vlasti. On nejen že byl v nejživějším písemném spojení s katolíky i Jesuity anglickými, nýbrž i zakládáním nových kollejí ku vychování mladých mužů z Anglie určených, nový, dosud nevídaný ruch v katolickém obyvatelstvu Anglickém tím spůsobil. Parsons zemřel jako rektor anglické kolleje v Římě, dne 15. dubna r. 1610, jsa stár 64. léta a zůstavil po sobě nejkrásnější památku v srdcích všech věrných synů církve katolické.

Blahoplná činnost Parsonsova a neohrožená mysl prvních mučedníků z tovaryšstva Ježíšova v Anglii zjednaly ctihodnému tomuto řádu tolik nadšených stoupců a žáků, že ani přísné edikty královnou Alžbětou proti těmto vydané, nedovedly oslabiti přízeň a úctu, jakou k tovaryšstvu Ježíšovu jevil mladý svět anglický. Z prolité krve mučedníků vzešla celá legie nadšenců, již rovněž byli ochotni obětovati život svůj pro pravé učení Kristovo. Tak mohutněla stále missie anglická, podávajíc nepřetržitých důkazů své neohroženosti, skálopevnosti i odhodlanosti, s jakou nejen víru katolickou mezi lidem šířila, ale i pro toto božské učení vždy hotova byla pronásledování, muka, ba i ohavnou smrt podstoupiti. Celá další řada slavných mučedníků jest nám toho nejlepší důkazem!

(Pokračování.)

Lež a pravda o Jesuitech.

Napsal M. W.

(Pokračování.)

Následkem katastrofy Petrohradské, již padl za obět cár Alexander II. bylo opět vykořisťováno podezření proti řádu Jesuitskému a byla to jmenovitě Bismarkova „Norddeutsche allgemeine Zeitung“, jež kolportovala „sensační“ zprávu, že „vůdcové nihilistů nabyli buď přímo neb nepřímou v Polsku vyhledávaného jesuitského vzdělání.“

Od časů Paskalových „provinciálních listů“ přišlo do módy, vydávati Jesuity za zásadní hlasatele nauky o královraždě. Rozumně myslící člověk pozná ovšem již předem, že řehole církve katolické, jež právě tak vázána jest zákony křesťanské morálky, jako každá jiná, nemůže něco tak neslýchaného učiti. A úžas jeho bude tím větším, když sezná, že Mariana napsal famosní spis „de rege et regis institutione“ (Toledo 1599) na naléhavou prosbu učitele Filipa III. dr. Garcia de Lonysa za tím účelem, aby sloužilo za učební pomůcku při vychovávání korunního prince, jakož jsme již byli podotkli; že pak dále Filip II. sám dedikaci díla Marianova přijal a knihu tu schválil. Mohlo by se tudíž i říci: Král Filip II. souhlasil tím i s královraždou! —

Že řád Jesuitský tuto theorii o násilném odstranění nezákonných usurpatorů politické moci neschválil, vysvítá z té okolnosti, že tehdejší generál řádu Aquaviva, jakmile dozvěděl se o spise, jehož původcem byl člen řehole Jesuitské, rozkázal, aby spis ten ihned byl vzat z oběhu a po vynechání místa, o dovolené vraždě tyрана jednajícího, znovu vytištěn. Avšak nepřátelé Jesuitů, jichž měli tito vždy hojnost, postarali se o nové vydání spisu toho v původním jeho znění a dle možnosti jej pak dále šířili. Tomu postavil se na odpor Aquaviva dekretem, v němž theorii Marianovu o vraždě tyрана slovy rozhodnými zatratil a od dob těch také všichni moralisté Jesuitů i na dále ve smyslu dotčeného dekretu projednávali toto thema, následkem čehož byl slavný jurista Hugo Grotius zcela oprávněn prohlásiti, že spisy Marianovy řeholi Jesuitské neuškodily, jako že jí nikdy obhajovány nebyly. Pro každého nepředpojatě myslícího člověka mohla by tato fakta docela stačiti, aby o celé té sporné otázce učinil si pravé ponětí.

Avšak otázka tato byla již dvě století před tím pařížským doktorem Janem Parvusem (Jean Petit) ventilována, když týž před shromážděnými stavy hájil dne 8. března 1408 na rozkaz vévody z Burgundu vraždu, spáchanou jmenovaným vévodou na vévodovi z Orleansu, bratru krále francouzského, tvrzením: že dovoleno jest, zpronevěřilého tyрана vraždou ze světa sprovoditi. Všichni přítomní učenci byli nad takovýmto ospravedlňováním násilnického skutku rozhořčeni; opat od svatého Fiakria a proslavený Gerson odporovali neblahému učení Petitově a když bylo toto i od pařížské university zavrženo, prohlásila také synoda Kostnická r. 1415 v 15. sezení svém: Petitovo učení o dovolené vraždě tyрана jest kacířským a tvrdošijní obhájcové jeho mají býti jako kacíři dle kanonických předpisů potrestáni.

Jak málo však hodí se otázka o vraždě tyрана za výčitku církvi katolické, vysvítá ostatně jasně z postavení, jaké ohledně otázky této zaujali reformátoři.

Jeden výrok Filipa Melanchthona jsme již citovali; stůž zde ještě jiný, jež napsal týž při vysvětlování žalmu 59: „Dle rozumu lidského jest dovolenou obrana proti tyranu, jenž dopouští se skutků násilnických. A stane-li se, že při takovéto obraně přijde tyran o život, musí se skutek ten za zcela oprávněný považovati!“ (Phil. Melanchthonis opera, tom. 13., pag. 1128).

Také o Lutrovi jest známo, že náhledy jeho o vraždě tyрана jsou velice „svobodomyšlné.“ Tak čteme v jeho „řečích u stolu“ na otázku: zdali dovoleno jest zavraždit tyрана, jenž nejen proti právu a spravedlnosti, nýbrž i dle své libovůle jedná, následovní odpověď: „Soukromé osobě aneb prostému muži, jenž nezaujímá žádného veřejného postavení, se to nepřisluší, i kdyby hned mohl tak učiniti, neboť jest to proti pátému přikázání Božímu. Kdybych však já někoho, jenž by byl zároveň tyranem, u své manželky neb dcery dopadl, byl bych v právu jej zabiti. Rovněž, když by tyran tohoto o ženu, onoho o dceru, jiného opět o jměuí násilím oloupil a občané se smluví, že déle násilností těch strpěti nechtějí: mohou jej zavraždit právě tak dobře, jako nějakého vraha, aneb lupiče!“

Pokud se použití prakse v této theorii týče, spokojíme se poukázáním ku malému obrázku z dějin švédských.

Z knihy Ludvíka Klára (tajného rady Volka, v Erfurtu, II. str. 319.) „Švédsko druhdy a nyní“ vyjímáme následující: „Jakým způsobem Erich XIV. připravil se o trůn, jest známo. Bratři jeho Jan a Karel, o jichž bez- životí ukládal a z kterýchž prvnějšího po léta věznil, odsloužili se mu tím, že jej drželi v zajetí na zámku Gripsholmu. Sotva však bude známo, že ducho- venstvo švédské vyslovilo zásadu, jež obecně se Jesuitům přičítá, totiž: je li královražda za jistých okolností dovolena? Již po vypátrání prvního spiknutí (r. 1569.) ve prospěch zajatého Ericha, podepsal Nestor švédské reformace, arcibiskup Vavřinec Petri, jakož i biskupové z Westerasu a Strengnäsasu proklamaci „ku dobrým pánům z říšské rady a ostatnímu věrnému obyvatel- stvu království Švédského, v níž jim radí, aby — stane-li se ještě nějaký pokus o vysvobození Ericha z vězeří a dosazení jeho na trůn, Erich sám za to pykal svým životem.“ Zda-li pak to není prazvláštní, mluvíti o trestu, kde nebylo činu spáchaného a mstítí se na zajatém za to, co jiní ve prospěch jeho učiniti chtěli?! — Avšak daleko nápadnějším způsobem zapomněli se Laurentius Petri a s ním celý episkopát švédský r. 1572, když Jan, poděšen neustálými piklemi, ve prospěch Ericha XIV. sosenovanými, předložil jim a říš- skému sněmu otázku: „zdali by nebylo záhodno, aby bratru jeho Erichovi pro zjednání pokoje v zemi podán byl jed?“ — a oni ku otázce této při- svědčili a krále ku provedení skutku samého splnomocnili. Tři léta na to, když Jan vždy ještě vábal, použití plné moci jemu dané a přátelé krvežízni- vého Ericha činili nové pokusy, aby jej osvobodili, následovalo jednohlasné usnešení říšského sněmu ze dne 10. března 1575, podepsané též novým arcibiskupem v Upsale Vavřincem Petri Gothiusem a ostatními biskupy. Zde bylo prohlášeno, že „v případě, kdyby věznění krále Ericha nebylo více za- bezpečeno, aby se zakročilo proti němu všemi prostředky, i násilnými; jestliže dosud bylo života jeho šetřeno, že se tak dělo na újmu bezpečnosti celého království a že lépe jest tudíž a křesťanštější, trpí-li jeden, než aby velké množství lidí upadlo ve zkázu!“ — Avšak teprve po dvou letech při- kročil Jan ku vykonání ohavného skutku, když byl stále, ač marně, doufal, že Erich zemře zatím smrtí přirozenou a tak ujde svému osudu. Konečně tedy podán Erichovi jed ve hrachové polévce, načež týž dne 26. února r. 1577 zemřel.“

Touto vzpomínkou z dějin vzatou nemáme nikterak v úmyslu, nějakých žalob vznášeti proti vyznání protestantskému, nýbrž toliko vyvrátiti neopráv- něné výčitky namířené proti Církvi katolické a jednomu z její velice užiteč- ných a proslulých řádů. Že však časem opětůně mnozí krátkozrací a zlomyslní lidé s povídačkou svojí o dovolené vraždě tyrana na újmu cti a stkvělého jména řehole Jesuitské se vytasí, o tom za dnešních poměrů není pochyb- nosti! Avšak řád Jesuitský přestál již mnoho a daleko vážnějších nebezpečí a stojí zde přec mocný a neporušený a proto nelze se mu nijakž obávati pomlouvačných řečí všelikých „svobodomyšlných“ tlachalů! —

5. „Účel posvěcuje prostředky!“

Této zavržení hodné zásady, — tak zní nová a velmi často se vyskytu- jící žaloba proti Jesuitům, — netoliko že prý se od Jesuitů skutečně v prakti- ckém životě používá, ale ona též v jich mravoučných knihách buď doslovně, aneb aspoň zcela v tomto smyslu jest hlásána.

P. R o h použil kdysi této příležitosti, aby staré té lži co nejrozhodněji a skutečně také s výsledkem na odpor se postavil. Na podzim r. 1857 učinil z kazatelny, na základě opětovných dotýčných obviňování, ku konci missie f r a n k f u r t s k é následující památné prohlášení: „1. Předloží-li někdo z práv- nické fakulty v Heidelberku aneb Bonnu knihu, Jesuitou sepsanou, v níž po úsudku fakulty vyčtena jest infámní zásada: „účel posvěcuje prostředky“

buď těmito anebo podobnými slovy: vyplatím na poukázání fakulty tomu, jenž onu knihu předloží, 1000 zl. 2. Kdo však připisuje, aniž by podobný důkaz podati mohl, hanebné ono pravidlo buď ústně či písemně řádu Jesuitskému jest bezectným lhářem!“ Zároveň pak prosil všechny přítomné, aby prohlášení toto co nejvíce rozšířili. Avšak následující po té pokusy, o vynalezení podobné knihy usilující, dopadly nejvš žalostně. Totéž prohlášení učinil P. Roh r. 1862 v H a l e a r. 1863 v B r é m á c h, avšak vypsanych 1000 zl. nedovedl nikdo získati.

Tu uveřejnil jakýsi protestantský farář M a u r e r brožuru pod názvem: „Nové Jesuitské zrcadlo. Zvláštní důkaz, že Jesuité učí zásadě: „účel posvěcuje prostředky.“ (Manheim 1868). Tento důkaz našel prý v knize P. Busenbauma: Medulla theologiae moralis. Tam obsažena jest věta: „Cum finis est licitus, etiam media sunt licita“ — (je-li účel dovolen, jsou i prostředky dovoleny). Z toho pak vyvozuje nejen Maurer, ale i mnozí jiní před i po něm, že v této větě obsažena jest druhá: „účel posvěcuje prostředky.“ Zcela neprávem, — neboť ona první věta vylučuje již předem všechny nemravné prostředky. Všicci moralisté — a tudíž i oni z tovaryšstva Ježíšova — bez výjimky učí: „bonum ex integra causa: malum ex quocumque defectu,“ to jest: dobrým jest jen tehdy nějaký čin, je-li již ze základu dobrým, je-li vše na něm dobré, — špatným však se stává kteroukoliv špatností. Tedy účel, za pomoci nějakého špatného prostředku buď již dosažený, aneb dosažen býti mající, jest již tím sám sebou špatný a nikdy není dovoleným. Velice rozšířený katechismus Jesuity D e h a r b e-a zodpovídá na příklad otázku, zda-li lež, také při dobře míněném úmyslu, jest někdy dovolenou, — rozhodným „nikdy!“ neboť „nikdy nesmí se činiti něco zlého, aby z toho něco dobrého povstalo!“ A jako všichni ostatní katoličtí moralisté, podobně učí i oni z řádu Ježíšova.

P. R o h ve svém spisku: „Stará píseň: účel posvěcuje prostředky v textu pozměněná a novou melodií opatřená“ (Freiburg 1869), způsobem stkvělým vyvrátil domnělé žaloby Maurerovy proti Jesuitům a dokázal mu, že zfalšoval různé citáty, že nerozuměl souvislosti a znetvořil kontext. Maurer se sice pokusil, obdržeti od právnické fakulty v Heidelbergu cenu 1000 zl., avšak na radu jednoho z profesorů téže fakulty brzy od toho upustil. A až po dnešní den cena ta dosud nikomu zadána býti nemohla a také nikdy se to nestane, neboť lež nikdy nemůže se státi pravdou.

Poctiví odpůrcové také veřejně doznávají tuto nemožnost. B ü c h m a n n vypátral některá místa, z nichž asi lež frází onu si vydestillovala. Ve 13. vydání svých „okřídlených slov“ (Berlín 1882) nazývá Jesuitům podkládané toto pravidlo krátce: „znetvořením Jesuitských vět!“ — Jeho následuje W a n d e r (Slovník pořekadel, Lipsko 1880 svazek V. str. 664) a A. H e r t s l e t (Vtipy v světových dějinách) ujišťuje: „Jesuiti neučili nikdy: účel posvěcuje prostředky, to jest ne v této brutální příkrostiti; světoběžné náhledy, o nich zcela jednostranně a s předsudkem rozšiřované, vyňaty byly spíše z krvavých románů, *) než z vážné historie.“

Zcela pravdivá to slova z úst tak závažných! Jenom zarputilost protestantská vzdor všemu tomu stále pokračuje u zlehčování Jesuitů aspoň takovýmto způsobem: „Není-li to také doslovně u žádné z těchto učebních knih napsáno, můžeme přece jich d u c h a právem v tu zásadu shrnouti, že účel posvěcuje prostředky.“ Tak do slova napsáno v Meyerově konverzačním lexikonu. Ano i ten „vědecký“ H a s e nedovedl ve své „příruční knize protestantské polemiky“ povznést se nad niveau mělkých vědomostí takového konverzačního lexikonu. Právě tamtéž; „Základní myšlenka světové jich morálky: účel posvěcuje prostředky, nenalézá se sice

*) Jako typus a vzor podobných škandálních a krvavých románů, plných lží a pomluv o řádu Jesuitském, sloužili „věčným žid“, rovněž židem Eugonem Suem spáchaný.

v žádném z uznaných spisů Jesuitských tak bez obalu vyslovena, což by byl také kousek velice nemoudrý, nýbrž jest to pouze ostřejší výraz výčitky, že dle mravouky jesuitské ku dosažení nějakého dobrého, ano i svatého účelu, každý prostředek dovolen jest. Tato výčitka zakládá se dílem na skutečných událostech, dílem na mravoučných spisech Jesuitů.“ Před takovýmto nešlechtným jednáním, jednou rukou umývati a druhou ještě více očeřovati, dáváme skutečně přednost lživým hanopisům oněch písálků, kteří nerušeně starou tu písničku dále hudou, věrni jsouce svému základnímu principu: „Špatný účel posvěcuje i ty nejšpatnější prostředky!“ —

(Pokračování)

Kdy zajde svět?

Napsal M. W.

V duševním životě národů udrželo se od pradávna vědomí, že svět jednou z dopuštění Božího zajde. Tato u všech národů i u každého náboženského vyznání se do dnes udržující víra obdržela křesťanským zjevením ne toliko úplného potvrzení, nýbrž také pevného ujištění, že o heň bude vykonavatelem tohoto soudu božského. *)

O čase, kdy konec světa nadejde, praví Spasitel: „Onen den i hodinu nikdo neví, ani andělé v nebi, ani syn (rozuměj: lidé), nýbrž toliko otec.“ Má to zůstatí tedy lidskému pokolení vůbec právě tak skrytým, jako jednotlivému člověku den a hodina jeho smrti.

Uvedená slova nemohou však míti ten smysl, jako by se čas zaniknutí světa ani přibližně určití nedal. Vždyť sám Spasitel nás napomenul, abychom dali pozor „na znamení doby;“ on také předpověděl nám různé příznaky, z nichž na blížící se konec světa budeme moci souditi a výslovně k tomu podotkl: „až vše to uvidíte, věztež, že konec již jest přede dveřmi.“ Ač tedy hodina i den oné události jest neznámým, proto přec není zapovězeno zevrubněji zkoumati, kdy asi onen obávaný čas nadejde.

A vskutku nalézáme téměř ve všech staletích křesťanského letopočtu různé domněnky, aneb mnohdy i určitá označení blížícího se konce světa, jež buď ve všelijakých „znameních na nebi,“ aneb v domyslech hvězdoporců a věstců měla svůj základ. Již za dnů apoštolských byla jedna část křesťanů, jež tehdy záhubu světa a poslední soud již očekávala. Kolem roku 1000. po Kristu žilo téměř veškeré křesťanstvo ve strašlivé domněnce o nastávajícím konci všeho stvoření. Příčina tohoto všeobecného strachu spočívala dílem v chiliastických ideách, že totiž rok tisící určen za strašlivý „dies irae,“ dílem pak v rozháraných poměrech tehdejší doby, kdy veškerý státu i církevní pořádek k nejvyššímu stupni úplného rozkladu dospíval a celý svět z dosavadních kolejí jeho zvrátiti hrozil. Zcela podobný úkaz naskytá se nám v neobyčejně bouřlivém začátku 16. století, kdy rovněž zkáza mravů byla všeobecnou, tak že zločiny lidstva zdály se zrovna vyzývati spravedlnost božskou, aby co nejpřísněji zakročila. Tehdy také slavný matematik a hvězdář Jan Stöffler **) předpověděl konec světa v den 25. února r. 1524. Jakkoliv byl mužem velice ostrovtipným, přece lpěl pevně a nezvratně na astrologii, totiž na šílené domněnce, že z hvězd lze dobře předpověděti budoucí věci. Tento vášnivý a zajisté klamný blud byl za těch dob všem velduchům společným, tak že i sám proslulý Keppler, jenž půldruhého století po něm

*) Srovnej III. list Petrův, 7—11.: „Nynější nebe a země jsou však jeho slovem ušetřeny a uchystány pro oheň v den soudu a záhuby bezbožného lidstva. To jediné nebudiž vám, nejmilejší, zatajováno, že jeden den u Pána jest jako tisíc let a tisíc let jest jako jeden den. Pán odplaty má však s námi trpčlivost, ješto nechce, aby kdo zahynul, nýbrž aby všichni pokání činili. Avšak přijde den Páně, jako zloděj v noci, kdy nebesa zajdou, živly ohněm budou zničeny a země a její díla budou spálena.“

**) Zemřel r. 1531 v Tubinkách, jsa professorem tamní university.

žil, ctil tyto klamné fantomy. Sláva Stöfflerova, jakožto neobyčejného hvězdopravce, rozhlásila se letmo po Evropě, Asii, i Africe. Císař Maxmilián, král Ferdinand a jiní vynikající mužové dali si od něho věštiti. On našel všude víry a jaký tudíž div, že proroctví jeho o zkáze světa způsobilo všude děsné rozechvění a hrozný strach. Spis jeho, o této události pojednávající, našel největšího všude rozšíření, vzdor tomu, že jak v Německu, tak i v Itálii a ve Francii objevili se prudcí odpůrcové jeho domněnek. Stöffler neodpověděl jim až v roce 1523. A v tomto svém novém spise mínil, že způsob i čas změn země i nebe jest jedině v rukou Božích. Vzdor této vyhybavé „jistotě pro všechny možné případy“ žilo obyvatelstvo starého světa v hrozném strachu před blízkým se 25. únorem. V Itálii, Francii, Španělsku a Německu žádalo obyvatelstvo vládu za ochranná opatření před hrozící potopou; neboť lid věřil více Stöfflerovi, než jeho odpůrcům. Bylo žádáno, aby stavěny byly archy, do nichž lidé by se utéci mohli. Světové události, ač mnohdy byly důležitosti nemalé, nečinily žádného dojmu na postrašený lid. Ve Francii pozbyli přemnozí lidé rozumu. Císař Karel V. žádal dobrozdání od svých rádců a učenců. Čím více se přibližoval osudný ten den, tím strašnějším byl stav, v jakém žilo veškeré lidstvo. Nesčíslný počet rodin utekl se do hor a čím výše kdo z nich se dostal, tím šťastnějším a bezpečnějším se cítil. Konečně nadešel den hrůzy, 25. únor, — ale aj! proběhl zcela klidně, beze všeho rušení, — ba dokonce byl to jeden z nejpříjemnějších dnů zimních; večerem tohoto dne bylo lidstvo sprostěno muk a strachu, v němž po tak dlouhý čas žilo. — — —

Časem přiházející se zemětřesení, anebo objevení se vlasatice s hrozícím jejím chvostem, byly novými prameny, živíci strach a hrůzu před zhoubou celého světa a samy novější přírodovědecké výzkumy nepostavily se právě na odpor těmto domněnkám. Tak vyslovil se professor Falb, známý spisovatel knihy „o revolucích nebeských i zemských,“ ve svých veřejných přednáškách, v měsíci březnu r. 1877. ve Stuttgartu konaných, pro opětování se všeobecné potopy a označil r. 6400. po Kristu jako dobu, kdy tato možnost nastati by mohla. Náboženské názory z dob předkristových, přijetí posledního soudu ve křesťanstvu, obsah zjevení sv. Jana: — to vše jsou momenty, jež události této vždy a věčně nové v myslích lidstva vystoupiti dají. V listopadu r. 1881, — pak v roce 1886. měl opět svět zaniknouti. Časopisy přinesly proroctví a kometa přišla tak právě v čas, aby v myslích bázlivějších lidí dala podnět k dalšímu rozčilování a přemítání o tom konci světa, který přec jednou nastati musí. Jedno staré proroctví dopřává nám ještě aspoň 4 leta, abychom se úplně připraviti mohli na tu spoustu, jakáž na nás v roce 1891. čeká. Toto proroctví od „Shiptona“ bylo poprvé v roce 1488. uveřejněno. Charakteristický konec jeho zní:

Až povoz bez koní projíždět bude světem, ¹⁾
 a myšlénka i v slední kraj ve mžiku dojde letem, ²⁾ —
 až na vodě lze bude přečetné divy zřítí,
 a pod kořeny stromů se zlato bude stkvíti, —
 až horami i dolem bez ořů lze bude jeti, ³⁾
 a kde dřív příboj vln byl, tam po suchu lze spěti, —
 až na povrchu vod železo plovat bude ⁴⁾
 a v zemi neznámé se zlaté zjeví doly, — ⁵⁾
 až změří síly své voda i plamy rudé, ⁶⁾
 a hrdý Brit si žida za přítele zvolí:
 pak světu celému žalostný nejvyš vzejde den, —
 to v roce tisíc osm set a devadesát jeden! — — —

Kdo z nás se toho dočká, uvidí to na své vlastní oči! — Více pravdě podobnosti chová v sobě názor mnohých otců církevních, kteří trvání doby

¹⁾ železnice, ²⁾ telegraf, ³⁾ velocipéd, ⁴⁾ obrněné lodě válečné, ⁵⁾ Kalifornie, ⁶⁾ parníky, lokomotivy.

pokristové určili na 2000 let s upotřebením tohoto počtu: 2000 let od stvoření světa až po Abrahama, — 2000 let až po Krista, — 2000 let tudíž až do konce světa, tak že po ukončení velkého toho světového týdne, počínajícím sedmým tisíciletím nastane světu velký sabbath — doba odpočinku. Nepřehlížejíc k různým libovolným, na základě písmá svatého sestaveným výpočtům, uvádí se pro rok 2000., jakožto poslední rok trvání tohoto světa, následovní přitěžující okolnosti:

1. Ve „zlatém řetězu“ sv. Tomáše čteme: „Mnozí svatí otcové pokládají dobu šesti dnů při stvoření světa za jakýsi obraz šesti věků, lidstvu k žití určených, z nichž každý jedno tisíciletí v sobě zahrnuje. Oni tedy jsou toho mínění, že svět bude trvati 6000 let, pak ale následovati bude poslední soud, — oslava to Boha přede všemi národy. V šesti dnech stvořil Bůh svět, sedmého dne pak odpočinul. Rovněž tak následovati bude po šesti pracovních dnech světa sedmý den odpočinku věčnosti.“ Podobně sv. Jeroným slova Davidova: „Tisíc let jest před obličejem Tvým jako den, jenž včera minul,“ vysvětluje takovýmto způsobem: „Dle mého náhledu značí zde výraz „tisíc let“ tolik asi jako jeden den, čímž chce býti řečeno, že svět potrvá 6000 let právě tak, jako v 6 dnech byl stvořen.“ — Tato myšlénka svatých otců, která ostatně již v prastarých židovských podáních vyslovena byla, dá se doplniti uvážením, že zjevení Boží jest trojí: prazjevení, starozákonní zjevení a křesťanské zjevení. Doba trvání prvního, až po Abrahama sahajíc, obnáší 2000 let. Podobně dlouho trvala doba starozákonní. Leží tedy na bíledni, že pro dobu novozákonní stejně dlouhý termín bude asi vyměřen.

2. Staří Peršané, již mnoho zajímavých ústních podání z dob pravěku si uchovali, praví, že znovuzřízení a ukončení všech věcí stane se tři tisíce let po Zoroastrovi a poněvač dle nejnovějších bádání zjištěno, že tento mudrlec žil asi 1000 let před Kristem, — tož kladou tím konec všech věcí k roku 2000. po Kristu.

3. Dle učení kněží Etruských dalo se stvoření světa během 6000 let a tak dlouho prý též svět tento potrvá ve svém dosavadním stavu.

4. K téže době — zdá se — poukázal též blahoslavený Emmerich, že totiž 50 aneb 60 let před rokem 2000 má býti Lucifer na svět puštěn.

5. Dle proroctví, sv. Mallachiaši připisovaného, bude prý po nynějším papeži Lvu XIII. až do konce světa následovati deset papežů. Průměrná doba vlády papežů počítá se (od papeže Konstantina) na jedenácte roků, což by rovněž poukazovalo k roku 2000, jakožto času posledního papeže.

Avšak dosti již o předmětu, o němž lze sice mnoho domněnek vysloviti, ale nic určitého říci! Na jisto však jest na každý pád postaveno, že mezi pádem antikrista a koncem světa žádné dlouhé doby nebude, nýbrž předzvěsti o nastávající katastrofě ihned se dostaví. To vysvítá zcela jasně ze slov Spasitelových, jenž poukazuje na události posledních dnů a praví: „Ihned však po úzkostech oněch dnů slunce se zatmí“ atd., to znamená dle sv. Jana Zlatoústého: „ihned po úzkosti, již vyvolení prostřednictvím falešných proroků a prostřednictvím vzdorokrista samého přestáli, kterážto poslední úzkost sice prudká, avšak nedlouhé bude trvání, zatmí se slunce.“ S tímto souhlasí také všichni ostatní proroci, na př. Daniel, sv. Pavel, Holzhauser a sv. Hildegarda. Tato praví: Syn záhuby přijde, až bude den u konce a slunce zajde, totiž až poslední čas již nastane. Mnozí proroci, otcové a učitelé církevní jdou ještě dále a pokoušejí se na základě písmá svatého dokonce též blíže udati trvání doby od pádu antikristova do konce světa. Prorok Daniel praví: Blažený, kdo vytrvá a dosáhne konce 1335 dnů; neboť, tak vysvětluje Spasitel sám tato slova, kdo vytrvá až do konce, bude blaženým. Ve verši pak předcházejícím určil Daniel dobu pronásledování na 1290 dní. Zbývajících 45 dnů jest dle svědectví Jeronýma a Theodoretta dopřáno lidem jako poslední lhůta ku činění pokání, aby se na příchod božského soudce připravili. O to opírá se všeobecný náhled učitelů církevních, že Bůh po pádu antikrista neobjeví se ihned na soudné stolici, nýbrž popřeje lidstvu čas

45 dnů, aby nevinní po přestálých souzeních se zotavili, ti pak, již antikristem svedeni byli, mohli ještě činiti pokání. Holzhauser připojuje k těmto 45 dnům ještě oněch 12¹/₂ dne, o něž budou strasti k vůli vyvoleným božím zkráceny, tak že celkem vybudé 58 dní. Avšak k tomu podotýká tentýž: „Poněvadž však den i hodina konce mají zůstatí neznámými, musí dny, Daniélem na jisto postavené, také za něco neurčitého považovány býti.“ Zůstaňmež tedy při výroku sv. Hildegardy: „Kdy po pádu Antikristové nadejde poslední den, kdy svět bude zničen, po tom smrtelný člověk nemá se tázati, neboť se toho nikdy nemůže dozvědětí, ješto Otec ponechal si to pro sebe. Buďtež tedy, vy lidé, stále připraveni k poslednímu soudu!“ —

Gustav Adolf „ochrance“ protestantismu.

V den 6. listopadu 1832, kdy slavena dvěstěletá památka úmrtí velkého krále švédského Gustava Adolfa, zřídila se v Německu až po dnes existující protestantsko-církevní jednota pod zvučným názvem: „spolek Gustav Adolf,“ jehož účelem jest, protestantské chrámy a školy v katolických zemích zřizovati a je vydržovati. Jakkoliv údové společnosti té i v dogmatickém ohledu mezi sebou se různí, tak že na příklad sestávají z těch, kdož hájí i popírají učení o božství Kristově, přece jedno pojítko udržuje pestrou tuto společnost ve svorné činnosti, totiž boj proti církvi katolické, kteréž upírá každou stopu území, jež po „reformaci“ v Německu dosud jí zbylo, po případě znovu je získala. Že tento protestantsko-missionářský spolek přídělil si jméno Gustava Adolfa, toho jest příčinou, že věří pevuě v dějepisnou báchorku, že totiž švédský král Gustav Adolf výhradně v zájmu šíření „evangelia“ svůj válečný pochod do Němec podnikl. Při tak vysokém stupni německého vlastenectví, jakým zaujati jsou členové spolku „Gustav Adolf“ oproti „říši i státu nepřátelským ultramontanům,“ lze sotva předpokládati, že jest jim známa hlavní pohnutka, jež Gustava Adolfa vedla do Německa, totiž dobývačné choutky spojené s úsilovnou suahou, aby na hlavu si mohl vstaviti německou, po případě římskou korunu císařskou.

Připouštíme, že byl Gustav Adolf zarytým protestantem — a sice Luteránem, tak že nesčetní přívrženci Kalvínovi ve spolku „Gustav Adolf“ s velikým asi sebezapřením jej za svého patrona přijali; kdo však prozkoumá bedlivě na základě historických fakt jeho povahu, ten nebude ani na okamžik v pochybnosti, že veliký ten král pustil se v boj nikoliv z ohledů náboženských, nýbrž jedině a pouze politických a osobních.

Gustav Adolf byl již v nejútlejším věku ovládán neobyčejným pudem po dobrodružstvích; jako 16letý jinoch chtěl postaviti se v čelo armády proti Rusku táhuoucí, — otec jeho však k tomu nesvolil. Zatím však vyvinuly se vlohy, jakož i válečné choutky jeho v míře ještě neobyčejnější; nejsa plných 18 let stár dosedl na trůn a chtěl neobmezeně panovati. Když byl po otcí zděděné války proti Dánsku, Rusku a Polsku šťastně skončil, říši svou územím ruským a polským rozšířil a hegemonii nad východním mořem si zajistil: umínil si jako muž 36letý, avšak již jako nejudatnější vojevůdce po celém světě proslavený, vésti válku s Německem. Zde zuřila totiž již po 12 let válka, tak zvaná třicetiletá, o níž sice mnozí dějepiscové tvrdí, že to byl rovněž boj náboženský, spíše však to byla kombinovaná politická válka proti rodu Habsburskému, jehož neobyčejná moc v Německu a Španělsku vzbudila závist zvláště Francie, jež na udolání moci rakouské panující rodiny se spojila se zrádnými protestantskými knížaty německými, pak s Dány, Angličany, Holanďany, Uhry, Vlasy a konečně s — Gustavem Adolfem. Tehdy právě obrátilo se štěstí válečné ve prospěch německého císaře a spojených s ním

katolických knížat („ligy katolické“) a v neprospěch „unie“ protestantské: když tu Gustav Adolf, byv některými knížaty protestantskými za pomoc dožádán, opatřen francouzskými penězi vyzbrojil si loďstvo i vojsko. Francie slíbila mu roční příspěvek 400.000 tolarů, začez se král — bojovník to „za pouhé evangelium“ — zavázal výslovně svému katolickému spojenci, že víru katolickou v Německu utiskovati nebude. Přistál tedy v Pomořanech, nenalezl zde však žádného většího vojska císařského, nýbrž jen malé posádky, jež si vesměs podmanil, donutil vévodu Pomořanského a kurfirsta Braniborského ku spojenství, k čemuž záhy i kurfirstové Saský a Hessenský přistoupili a zdvojnásobiv takto počet svých bojovníků, vytáhl proti vůdci ligy a generalissimu císařskému Tillymu. Během jednoho roku zvítězil u Lipska, dobyl Bambergu, Würzburgu, Mnichova a Mohuče, zatím co jeho saský spojenec zmocnil se Prahy. V této tísní povolal císař Ferdinand opět vévodu Fridlanského Waldštýna, svěřiv mu nejvyšší velení; Waldštýnovi podařilo se také během několika měsíců sehnati vojsko, porazil švédského krále u Norimberku, u Lützenu však (6. listopadu 1632) bitvu sice ztratil, získal však na druhé straně tím, že zde král Gustav Adolf ze šesti ran krvácející zahynul.

V tuto periodu třicetileté války spadá též tak zvané „z t r o s k o t á n í D ě v í n a (Magdeburg) Tillym,“ událost to, která vyličována jako jeden z nejvíce barbarských činů vojsk katolické ligy. Po 200 let byl za tento skutek obviňován generál Tilly a tím i vrhán stín na katolicismus; teď však již na jisto postaveno, že vlastní obyvatelé Děvína, či lépe řečeno posádka švédská to byla, jež město spustošila a v zříceniny obrátila, jako to učinil svého času po jich příkladě Rostopschin s Moskvou, zapáliv ji na několika stranách, aby město stalo se nepříteli nepotřebným. Ač mnozí protestantští historikové rádi by světu namluvili, že katolická vojska způsobila zkázu Děvína, — přec na druhé straně se jim to nedaří; ani z papežského „breve“ Urbana VIII., v němž blahopřeje hlava církve císaři Ferdinandu II. ku dobytí Děvína, nemohli žádného důkazu vypátrati, že by císařská vojska to byla, jež srovnala Děvín se zemí. Urban VIII. ve svém „breve“ o samotném činu, jak týž se udál, ani slovem se nezmiňuje; blahopřeje toliko císaři a katolickým vojskům, že podařilo se jim zmocniti se jednoho z předních protestantských míst. —

Tážeme-li se, jak to bylo možno, že výčitka kannibalské surovosti po staletí mohla lpěti na vojsku katolickém a vůdci její Tillym, dá se to vysvětliti jedině stranicou revnivostí protestantismu, jenž vždy horlivějším býval v získávání si pro sebe veřejného mínění, než katolicismus. Proto i tenkrát pomocí různých listů, pamfletů a pod. rozšiřovali o katolících a jich vůdcích mezi lidem ta nejhorší obviňování; oni také ovládali téměř výhradně veškerou ostatní literaturu, — snaha to jen vši chvály hodná. Rovněž švédský král Gustav Adolf přispěl k tomu svou hřivnou, v jehož zájmu bylo, aby zkáza Děvína použil jako výstražného znamení pro nepřiliš ochotná a povolná knížata německá, by je tím spíše zastrašil a ku těsnému spojení se s ním přiměl. Z téže příčiny rozkázal též, aby obraz, ztroskotání Děvína představující, těmi nejšerednějšími barvami byl vymalován.

Avšak připusťme, že jedenkrát též Tilly chtěl ze své strany dáti varovný příklad protestantům, aby je postrašil, — proto přece ohavnosti v Děvíně spáchané nejsou ani stínem těch surovostí a násilných činů, jichž dopouštěli se švédští vojáci v městech dobytých! Také protestantské obyvatelstvo velice pocítovalo zhoubné následky, jakéž zanechávali po sobě jich „milí“ spojenci a po dnes zachované úsloví: „Ty Švédó!“ slouží za příhanu těm, kdož surovostí dávají se svěsti k činům nešlechtným a nelidským. Než — i ten veliký vojevůdce Gustav Adolf ve světle pravdy vypadá jako muž ne zrovna vznešeného charakteru, jaký králům přísluší! — On sice přislíbil svému francouzskému spojenci, že nebude utiskovatelem víry katolické a z té příčiny dal všude veřejně hlásati, že přichází, „aby hájil česť Boží a svoje, jakož i statisíců křesťanů blaho,“ — avšak záhy měli katolíci poznati,

že Gustav Adolf toliko protestanty mezi „křesťany“ čítá a brzy též měli protestanté se přesvědčiti, že on jest svým vlastním „obrancem,“ což po prvních šťastných výsledcích válečné své výpravy zřejmě jim dal na jevo, že vlastně touží po císařské koruně německé, na blahu protestantů však že mu pramálo záleží. A to zřejmě osvědčil též všemocný státník francouzský, kardinál Richelieu, který vyhledal spojenství Švédů proti koruně německé a jenž ubezpečil výslovně knížete-biskupa Vircburgského, vyslance katolické ligy, že Gustav Adolf „má pouze namířeno zeslabit moc domu Habsburského, z kteréž příčiny vyzýval spojence ligy, aby císaře opustili a ponechali jeho osudu.“

Nejlépe však projevil Gustav Adolf své úmysly při příležitosti, když několik měsíců před svou smrtí dal na naléhání svých, stálými boji zemdlených již německých spojenců císaři oznámiti, pod jakými podmínkami byl by ochoten mír uzavřít. Ze 12 stanovených návrhů uvádíme tyto tři nejdůležitější: 1. edikt restitutiční jest na dále neplatným; 2. obě náboženství, katolické i protestantské, jsou všude v městech i na venkově — trpěny; 3. z vděčnosti za zachování říše německé budiž Jeho Veličenství švédský král Gustav Adolf zvolen „římským králem.“ — Rozumí se samo sebou, že císař Ferdinand se vši rozhodností odmítl takové požadavky.

Kdyby byl tento třetí punkt býval přijat, byla by evropská hegenomie, jež od dob Karla Velikého přešla s císařskou korunou římskou na říši německou, dostala se v moc Švédů; Švédové však, jak již z nástinu tohoto vyšlo na jevo, vydobyli si rozsáhlých území v Německu a přijetí královské koruny římské bylo by bývalo jakousi etappou ku předsevzetí císařské koruny německé, již ozdoben byl byl se stal Gustav Adolf jediným a svrchovaným pánem na vodě i na zemi.

A přec tisícové a tisícové rozšiřují stále ještě bájku, že Gustav Adolf přistál na pevnině jako „ochrance evangelia.“ Dějepisnou pravdou jest, že zneužil posvátnosti evangelia ku lhavým předstíráním a zůstane nepopřeným faktem, že žádná perioda v dějinách války třicetileté nepřinesla tolik morálních poliček německému jménu, jako právě ta, — již „spolek Gustav Adolf“ čítá k nejslavnějším dobám, jež kdy dějiny vůbec zrodily.

Tak vypadá velký protestantský král Gustav Adolf ve svém stínu!

M. W.

Noc Bartolomějská.

Histor.-kritická upomínka na bouřlivou noc z 23. na 24. srpen r. 1572.

Napsal M. W.

Vnitřní a hlavní pohnutkou francouzských válek Hugenotských, jež po 36 roků trvaly, byly — tak jako při válce 30leté — spory politické; když však k těmto politickým rozmíškám přistoupila i náboženská otázka, pak ovšem celý boj nabyl rozměrů ohromných, zachvacuje jako rozbouřený orkán všechny vrstvy lidu, i ony, jež dosud k rozrušeným válečným liticím zcela netečně přihlížely. Nebyla to však nějaká horlivost náboženská, která rozněcovala myslí bojovníků, nýbrž daleko spíše protimonarchický plán jedné části francouzské šlechty a pak republikánský duch kalvinismu. K tomu ještě přistoupilo, že Hugenotti právě tak jako němečtí protestanti, udržovali velice nebezpečné styky s cizinou: vesměs to snahy, jež povážlivě otrásti mohly politickým stavem, v němž jednotná dosud královská Francie se nalezala. Z toho lze si vysvětliti, proč francouzský král František I. (1515—1547) a Jindřich II. (1547—1559) podporovali protestanty v Německu, zatím co tytéž ve své vlastní zemi co nejkrutěji pronásledovali a nejpřísněji trestali. A tak vzniklo za času Františka II., 1559—1560) první velké spiknutí mezi

Hugenotty a Bourbony, kteréž — byvši odhaleno — stálo život čtrnácti stům lidí. A to bylo prvním signálem k vypuknutí vlastních válek Hugenotských.

Protestanti volali ihned všechny své náboženské soudruhy mezi knížaty německými, jakož i anglickou královnu Alžbětu na pomoc, — katolíci pak rovněž nelenili a appelovali na přispění španělského krále Filipa II.; a tak se snadno mohlo přihoditi, že — kdyby rozumná politika francouzského dvoru nebyla v čas zakročila, — říše francouzská byla by tehdy jistě bývala rozkouskována na dosti značný počet suverenních území, závislých na vlivu cizích vlád.

Zdálo se, že uzavřením míru v St. Germain en Laye r. 1570., jenž zajistil protestantům téměř úplnou církevní i občanskou svobodu, nastal již konec boje. Jak tedy dvě leta po uzavření míru toho dojíti mohlo ku krvavé noci Bartolomějské (ze dne 23. na 24. srpna r. 1572): jest dnes ještě historickou, spíše však jen psychologickou hádankou, která toliko v duši Kateřiny z Medici, matky nepnoletého ještě tehdáž Karla IX., rozřešení svého naléztí by mohla. Tato královna-vladařka rozhodně nepřála katolíkům. Ona spojila se s protestantským králem Antonínem Navarrským, z rodu Bourbonského pochozím, kterýž tenkrát tak jako skoro veškerá šlechta ze střední a jižní Francie přidal se k „reformovaným,“ ne snad z pohnutek církevních, nýbrž jediné a pouze z nelibosti a strachu pro vzrůstající moc katolických Guisů. Vůdce Hugenottů, admirál Coligny, a jiní čelní členové této strany byli povoláni ke dvoru královskému, rovněž udržovány přátelské styky s protestantským Nizozemím a s Anglickou královnou Alžbětou, — za to však nastoupil ne příliš přátelský poměr ku španělskému králi Filipu II. a na znamení úplného smíření s protestanty zasnoubila královna-vladařka katolickou dceru svou Markétu z Valois s protestantským princem Navarským. Papež protestoval proti tomuto spojení pro různost víry obou snoubenců, avšak tato tak smutně v dějinách proslavená „krvavá svatba“, přece se vzdor odporu papežové odbývala. Doufalo se totiž, že snad se podaří aspoň dodatečně vylouditi na papeži dispensi. Kardinál z Bourbonu požehnal novomanželům; mši sv. po oddavkách konané ženich již ueobcoval.

Co bylo vlastním podnětem k této krvavé noci, nedá se, jak jsme již poznamenali, s jistotou dosud potvrditi. Avšak nade vši pochybnost jest asi jedinou původkyní toho královna — vladařka, k čemuž zavdala patrně příčinu náhlá změna v její smýšlení oproti Hugenottům. Ona totiž s nelibostí pozorovala, jak ohromný vliv vyvinuje Coligny na 21letého syna její Karla a aby tuto nebezpečnou činnost paralysovala, učinila několik dní před slavnostmi svatebními pokus o bezživotí admirála, což však se nepotkalo se zdarem. Následkem tohoto atentátu činili domácí i cizí protestanti chvatné přípravy ku pokračování v boji a tomu aby bylo zabráněno, nařídila královna, by admirál a všichni ku svatbě pozvaní Hugenotté — vyjímajíc toliko ženicha — byli odstraněni. Jí se též podařilo získati z důvodu vlastního prospěchu i krále pro svůj plán, a krvavá noc Bartolomějská tím uskutečněna.

O počtu těch, již v Paříži v té době přišli o život, různí se zprávy; někteří mluví jen o jednom tisíci zabitých. — jiní dokonce o 20.000.

Dle seznamu však v Pařížské radnici uschovaného pohřbili v tom čase hrobníci 1100 mrtvol. Jak mnoho jich bylo dle příkladu Pařížského v provinciích pobito, nedá se ani přibližně určití; dle Danjou-a padlo prý na venkově bouřím těmto 20.000 osob za oběť. Na každý pád však bylo pobito v těchto hugenotských válkách více katolíků, než protestantů; jediný maršál Montgomery dal v Orthezu na 3000 katolíků povraždití; také zbořili Hugenotti asi 800 kostelů, mezi nimi 50 chrámů katedrálních.

Cizině, jakož i Římu, oznámil král, že se Coligny proti němu i celému dvoru jeho spikl, tak že provedená exekuce byla jen nutným ochranným prostředkem pro sebezachránění. V Římě učinily události francouzské dojem rebellie a způsobily obavu, že právě tak, jako dříve největší díl Německa, nyní též aspoň polovina Francie pro víru katolickou bude ztracena. Proto

také slavnosti, které byly po „noci Bartolomějské“ v Římě uspořádány, — jakož i slavné „Te Deum,“ které se tam pělo, — neplatilo udolání politické revoluce ve Francii (zvláště pomníme-li, jak napjatý byl poměr mezi papežskou stolicí a francouzským dvorem), nýbrž spíše domnělému potlačení kacířství, jež vzniknuvším povstáním ohrožovalo katolickou církev. Památní medaile, jež následkem události této ve věčném městě byly raženy, nepřipouštějí žádné další pochybnosti u věci té.

Zajímavými jsou pokusy, jakých použil R a n k e ve svém „historicko-politickém časopise (1833—1836) ku vysvětlení pařížského dramatu. On hledá rozuzlení záhadné události té ne v dějinách, ale v psychologii. Připouští, že Karel IX. neměl ani potuchy o tajných plánech své matky. Avšak i královna vladařka zdá se mu záhadným zjevem. Z těch ohledů, že přerušila spojení se španělským dvorem, že naopak uzavřela spolek s protestantskou Anglií, dá se souditi, že nebyla nepřítelkyní protestantismu. Či snad to, co okem prozrazovala a slovem jevila, v srdci necítila? Bylo by možno, aby uzavírajíc přátelství s protestantskými stavy a povolávajíc Hugenotské pány ku svému dvoru, v útrokách svých kula již zároveň plán ku jich zhoubě? — Možno, že sledujíc protestantskou, tedy tím i protišpanělskou politiku, seznala náhle nebezpečí situace, do jaké svým prapodivným jednáním se dostala. A tu patrně nadešel pro ni okamžik rozhodný; sledujíc cíle nebezpečné ne tak pro Francii, ani pro katolickou církev, které jí nejméně na srdci ležely, ale nebezpečné pro její vlastní osobu, pro její dosavadní moc, kterou ohrožoval Coligny, ovládaje zcela mladého krále, její syna: poznala nenadále, že třeba změnití politiku její; aby udržela sebe, musel padnouti Coligny a celá Hugenotská strana s ním. Ohrožená ctižádostivost její rozhňuje ji ke kruté pomstě. Dosud vyvinovala královna-vladařka nad dětmi svými rozhodnou a nepochopitelnou moc; proto také v pravé chvíli podařilo se jí přemluvití syna a dostatí jej zcela na svou stranu a náruživý, divoký Karel předstihl i všechno očekávání matčino!

Tak vysvětluje psychologickou onu záhadu Leopold Ranke. A poněvač nepodařilo se dosud nikomu objeviti nový material, jenž by podal jiných důkazů ku vysvětlení „noci Bartolomějské,“ — jest způsob, jakým Ranke událost tu pochopil a objasnil, pro ten čas jedině správným.

Také protestantský professor Dr. H a g e n b a c h z Basileje, jenž ve svém spise: „Evangelický protestantismus v poměru ku katolicismu v 16. a 17. století“ vydává za historickou pravdu celou řadu pověstí, straně katolické nepřiznivých, nemůže přece tak dalece se zdržeti, aby nedal aspoň z části průchod pravdě těmito poznámkami: „My nesmíme, jakož často se stalo, katolicismus jako takový činiti zodpovědným za ohavnosti v noci Bartolomějské spáchané. Chceme-li pak „noc Bartolomějskou“, tak jako každé pronásledování, jež od katolické strany proti protestantům namířeno bylo, z našeho protestantského stanoviska posuzovati, musíme především se strážiti, události ty tak líčiti, jako by vnější souvislost s církví katolickou vedla ku fanatismu, na druhé straně pak vnější styk s církví protestantskou ku pravému utrpení. Snadno mohl bych také vyprávěti příklady divého fanatismu jednotlivých Hugenottů. Tak vynikl jeden z nich svým zvláštním vítězným věncem, jež si pořídil ze samých uší, uřezaných mnichům, — nepřihlížeje ani k nesčetným bohaprázdným činům, jichž se Hugenotti v kostelích a klášteřích dopustili. — A dějiny obrazoborství v Nizozemsku, právě tak jako řádění puritánů v Anglii a Skotsku nejlepším jsou svědectvím, že také protestantská církev nebyla prosta výstředností.“

Neobjektivněji a zároveň nejpřehledněji líčí „La Saint-Barthélemy“ Ferdinand Kristian B a u r v „církevních dějinách nového věku.“ Úsudek jeho vyznačuje se důkladností i přímostí, s jakou naznačuje pravdivý sběh událostí nikoliv na újmu katolicismu, jak nejen tendenční historikové, ale i tendenční politikové němečtí chtějí světu namluviti, že krvavá noc byla dílem jesuitského ducha, ač kaceřovaný tento řád tehdy byl teprve v plenkách.

Že jest neodpustitelné, činiti katolickou stranu zodpovědnou za „krvavou svatbu,“ — toho nejlepším důkazem jest tolerance, jakou dala na jevo svatá stolice, ujavši se svého času — ač marně — protestantů francouzských proti dragonádám pověstného Ludvíka XIV., to jest proti násilnému „obracení“ protestantů na víru katolickou. — Že krok ten nepotkal se s dobrým výsledkem, toho vinu sluší hledati v osobě samého krále Ludvíka XIV., jenž ku svým absolutistickým choutkám používal náboženství jen jako politického nástroje. Vždyť král chtěl z katolicismu učiniti státní náboženství, které by všechny duchovní i laiky učiniti mělo pouhými loutkami pro jeho politické plány; z té příčiny usiloval též o odtržení tak zvané „církve Gallikánské“ od Říma a jen skálopevnosti Říma a nezvratnému přesvědčení náboženskému, jakož i loyální oddanosti kněžstva i národa francouzského ku stolici sv. Petra jest co děkovati, že toto králem Ludvíkem zamýšlené schisma nestalo se skutkem.

Ostatně papež Klement XI. výslovně nařídil následkem zrušení ediktu Nantesského, že nikdo nemá býti násilím donucován ku přestoupení ke katolicismu; takové metody Kristus nikdy neužíval; „lidé mají býti do církve uváděni a nikoliv vlečeni,“ — praví přímo papež. A to bylo též vždy jedinou snahou církve katolické; násilné obracení na víru nedošlo nikdy u ní žádného souhlasu. Úkolem její jest, získati duše a nikoliv těla! Když však ona církev katolická svými znamenitými missionáři tolik morálních vítězství vydobyla a celé země víře katolické získala, protestantismus, mohamedanismus a kacířství činily pomocí násilných i domácích prostředků pokusy, aby území katolické víře získané opět pro sebe vydobýly: nemůže katolíkům nikdo zazlíti, pakli tito se bránili a když proti násilí, pachanému na nich zbraněmi, též se zbraní v ruce odpovíděli.

Jak mnoho zlého však v takových bojích způsobila politika, příliš vzdálená zájmů církevních, jak zveličovala a přiostrňovala spor, který by snad nebyl nikdy takového stupně nedosáhl, toho důkazem právě nejvýmluvnějším jest nám pověstná „noc Bartolomějská.“ Před soudným světem však ani ty nejzlomyslnější, ani nejschytralejší výmysly nedovedou poskvřiti vznešenou víru katolickou.

Řím a Galilei.

Napsal Otto Pitra.

(Dokončení.)

Chtěl-li však Galilei soustavu, po tolik století nezvratnou a všeobecně přijatou, soustavou novou nahradit, musel podati důkazů pádných, důkazů, jež ani nejmenší pochybnosti nepřipouštěly — a toho Galilei neučinil. Římská kurie nemohla schváliti něco, co Písmu odporovalo a očividně dokázáno nebylo. Bylyť ještě v čerstvé paměti spory, v předešlém století vyvolané, jednak mezi katolíky a protestanty, jednak i mezi katolíky samými (jak spor o působení milosti nejlépe svědčí), kde nejvíce jednalo se o to, jak se má vykládati Písmo. Církev sv., sotva že byla zásadu vyřkla, pokud možná slovného znění se držeti — leč by zkušenost a dostatečné důvody jinak rozkazovaly — nemohla od této své zásady ustati a když Galilei, jehož slávychtivý duch stále jej pobádal a jenž nikým raditi si nedal, vždy větší a větší propagandu pro svůj systém činil, když protivníky své nevědomci, bezbožci, dle svědectví Perialisiho zval a ku všem námitkám z úkazů denních a z fyzických pravd vzatých nepřístupným se objevil, takto sám sebe odsuzoval, jednaje a uče proti výslovnému znění Písma: kdož zazlí inquisici Římské, že mu zakázala na dále učení ono hájiti? Galilei byl mužem ducha nevšedního a bádavosti neobyčejné. Však Galilei nebyl ani pilným, ani vytrvalým, ani přístupným, ani rozvážlivým.

On vsál v sebe nauky Koperníkovy, on dal se uchvátit skvělými výsledky svých výzkumů a to učinilo jej hrdým. Že nebyl pilným a stálým, dosvědčil nejlépe svými výzkumy o skvrnách slunečních. Že často bez rozmyšlení něco tvrdil, co hotovým jest nesmyslem, dostatečně patrno z toho, že kometu, r. 1618. se objevivší, sloupem par nazval, jež od země ku měsíci a nad měsíc se vypínají a jež při jistém dopadu paprsků slunečních nám viditelnými se stávají. Zde zřejmý dává důkaz své neznalosti atmosféry. Když pak Quiducci komety tělesy nazval, vydal Galilei proti němu spis „Il saggiatore,“ v němž satyrou až příliš hrubou Quiduccimu se vysmívá a nesmyslné své tvrzení dokázati hledí. Bylť on nepřístupným. Jiným této jeho nectnosti důkazem jest náhled o původu přílivu a odlivu, o čemž později.

Neznal tedy Galilei ani pravou váhu a tekutost vzduchu, aniž dovedl úkazy, theorii jeho protivné, řádně vysvětliti, mimo to svou prudkostí a neústupností valně si uškodil a následek toho všeho byl — dekret ze dne 6. března 1616. a 15. května 1620. Mimo jiné praví někteří, že Jesuité byli příčinou odsouzení Galileiho a Koperníka. Než tomu tak není. Mezi kvalifikatory zasedali hlavní protivníci téhož řádu. Arcibiskup z Armaghu, augustinián Cornell a pověstný dominikán de Lemos. Po několika poradách a zkoumáních vydán dekret, — jehož stylisování i odůvodnění jest skutečně nešťastné. Celý dekret ve dvě části se rozděluje, totiž: odůvodnění a odsouzení. Toto odůvodnění pak jest tak stylisováno, že by snadno špatné světlo na neomylný úřad primátu vrhnouti mohlo, kdyby božská Prozřetelnost sama nebyla vše tak zařídila, aby řečený dekret nebyl určitou dogmatickou proposicí. V celém dekretu totiž zamlčeno jméno Pavla V. a dekret sám papežem podepsán není. Vydán byl ovšem s vědomím sv. Otce, však podepsán jím nebyl a tím nikdy platnosti dogmatické nedosáhl.

Že v plném svém znění vykládán býti neměl, dosvědčuje Bellarmin a Grassi, kteří praví, že tak dlouho se má každý znění Písma sv. držeti, dokavad určité důkazy o opaku podány nebudou. Mimo to byl systém Galileův co hypothesis výslovně dovolen. Galileimu ovšem hájení jeho zakázáno a týž slavně slíbil, že ničím ve prospěch této soustavy se nepřičiní. To stalo se dne 3. března 1616., když Galilei ku příznivci svému kardinálu Bellarminimu povolán a zde ve jménu papežově a u přítomnosti magistra palatii napomenut byl, aby Koperníkovy soustavy úplně se vzdal, kdež také Galilei vše to věrně zachovávatí slíbil.

3. Události až ku processu druhému.

Roku 1623. nastoupil na stoličce papežskou kardinál Barberini, nejlepší to přítel Galileiho, co Urban VIII. Ještě za života Pavla V. hájil Galilei přese všechny sliby, které byl činil, soustavu Koperníkovu stále. Smělejší stal se zajisté po zvolení kard. Barberiniho papežem. Ihned odebral se Galilei do Říma, aby vymohl odvolání dekretů z r. 1616, a 1620. Vždyť byl Urban VIII. jeho nejlepším přítelem. Ačkoliv však papež rozkazu onoho litoval a vyznal, že soustava Koperníková není kacířskou, nýbrž pouze pošetilou (temeraria), což její možnost nikterak nevyklučuje, přece dekret tento nezrušil. Bylť on úhlavním nepřítelem všech hádek a dobře věda, že, kdyby volné pole dal novým hádkám o soustavě Koperníkově, sporům konce by nebylo, ač dobrý Galileiho přítel dekret řečený nezrušil. Čítal však Galilei mezi osobami, sv. Otce obkličujícími, ještě více sobě velmi oddaných přátel, jako byl Ciampoli, papežský sekretář a Riccardi, magister s. palatii a první censor inkvisice.

Těchto přátel užil Galilei ku podvodu papeže, což mu k odsouzení a ku vězení pomohlo.

Ještě před prvním procesem vyslovil Galilei domněnku, že příliv a odliv následkem jest pohybu země, v listu, psaném kardinálu Orsinimu.

Když pak zakázáno mu bylo učití soustavu novou, když sám slíbil, že rozkaz zachovávatí bude, pracoval přece na základě tohoto listu na díle, jež osudným se mu stalo.

Spis svůj nadepsal: „Dialogo di Galileo Galilei sopra i due massimi sistemi del mondo, Tolemaico e Copernicano“ a veškeré důvody, jak za to měl nezvratné, v knize té složil. Rozmluvy tyto mezi třemi osobami se od-bývají. Osoby ty jsou: Salviani, přívrženec Koperníkův. Simplicio, stoupenec školy staré a Sagredo, co nestranný uvažovatel. Galilei ucházel se o to, aby spis svůj tiskem vydati směl. Než dovolení dosíci lze nebylo cestou poctivou. Zvolen tedy podvod. Jak praveno, byl P. Riccardi, magister s. palatii a vrchní censor jeho nejlepší přítelem a zbožňovatelem. Toho tedy hleděl Galilei přemluvit, aby dovolení mu bylo dáno ku tisku. P. Riccardi dlouho se zdráhal. Konečně povolil mnohonásobným prosbám choti vyslance toskánského, jež byla jeho neteří, a svolení uděliti již chtěl. Úzkostí však dohnán opět se zdráhal, až sekretář papežský Ciampoli mu na ruku dal, že papež sám tak si přeje. To ovšem nikterak pravda nebylo, neboť papež o ničem nevěděl, až když Galileiho Dialogy byly již vytištěny. Spis tento vyvolal velkou pochvalu u všech přívrženců soustavy Koperníkovy. Bylať zde Simpliciem, jež Galilei co onoho vykladače Aristotela označuje, jež ale všichni co hloupého stoupence školy Ptolomaeovy považovali, soustava stará v posměch uvedena, o čemž nejlépe Castelli svědčí, jež Galileimu dne 29. května 1632 píše: že smíchem až čelisti by se mu byly vymkly, kdykoliv řeči Simpliciovy četl a že v jeho prostotě hloupost celé sekty spatřoval.

V podobném smyslu vyjádřil se i Campanella.

Tím větší však rozhořčení vzuiklo v táboře druhém, kde pravému smyslu spisu tohoto též velmi dobře porozuměli, ačkoliv Galilei dosti se vynasnažil, aby dojem tento setřel. I papež velmi se rozhorlil, slyše, že spis ten vydán a povolal 23. září 1632 Galileiho před svůj tribunál. Galilei, dobře si jsa viny vědom, chtěl to prosaditi, aby soud neodbýval se v Římě, předstíral tedy nemoc. Papež však výmluv jeho nedbal a Galilei nucen do Říma se dostaviti. Dříve nežli o soudu vlastním pojednáme, uznáváme nutným vy-vrátiti některá mylná domnění přátel Galileiho, jakož i příčiny, proč důvody Galileiho, jež ve prospěch soustavy své uváděl, nebyly dobrými a rozhodují-cími uznány.

Jak již praveno, stavěl Galilei své náhledy jako pravdy nezvratné vždy v popředí a užíval jich jako důkazů nové theorie. Již v dřívějších letech, nežli obdržel rozkaz ze dne 26. února 1616, chybná měl Galilei domnění o váze a tekutosti vzduchu. Tvrdil totiž, že vzduch dosahuje až do nekonečna a že pouze malá jeho část, pokud totiž nerovnost zeměkoule ji sebou unáší, se pohybuje, mimo to tvrdil, že vzduch tento se nestejně a neúplně pohybuje, čímž větry passátní vysvětliti hleděl.

Galilei měl tedy domnění úplně nesprávná. Nebylo by se čemu diviti, kdyby nebyl býval varován a takorůka na stopu uveden. V listu ze dne 17. července 1630 píše Baliani Galileimu, že vystupování vody ve studních jediné příčinu má v tlaku vzduchu.

Kdybychom byli ve vzduchoprázdném prostoru, cítili bychom tíhu vzduchu, jenž na hlavu naši tlačí, velikou, ne však nekonečnou. Kdyby byl Galilei mužem vytrvalým a přístupným, byl by zrak svůj ku danému pokynu obrátil a zajisté lepších se výsledků dočínil. Než toho on neučinil a připsal stou-pání vody ve studnicích horror vacui, což ovšem nikterak jej nemohlo při-vésti ku pravému poznání stavu věcí. Galilei tedy ani po čtrnácti letech ne-vyzul se z bludů jej obkličujících. Nejen však jeho domněnka o vzduchu, nýbrž i o přílivu a odlivu byla absurdní, veškerému pozorování odporující, a přece Galilei, o němž se ani mysletí nedá, že by byl neznal výzkumy a spisy tolika znamenitých mužů, o němž se nedá mysliti, že by jej neměl

něco zdravé logiky, přece držel se svého náhledu tak, že jej hlavním důvodem své soustavy učinil.

Co příčinu přílivu a odlivu naznačil Galilei otáčení se země a pevně tuto svou domněnku hájil. Tím podivnějším to každému zajisté jest, povážíme-li, že již r. 1545 v Kordově Medinou vydaná kniha o úkazu tom obšírně pojednávala a jej působení měsíce připisovala.

Nejlepší jeho přátelé, jako Guiducci a Campanela, rozličné činili mu námitky na dosavadní výzkumy a na jednosvorné mínění všech plavců a pozorovatelů moře poukazující. I to mohlo jej na pravou cestu přivést, že Keppler, tento výtečný hvězdář, pro tuže myšlenku, totiž působení měsíce na zem, se prohlásil. Než Galilei, unesen ideou svou a ničím se odvrátiti nedaje, Kepplera s dobré cesty svedl a ještě ve svém dialogu (den čtvrtý) se mu vysmál.

A přece to bylo samozřejmo, že příliv a odliv není následkem rotace. Vždyť by se musel objevovat denně tuže hodinu a směrem úplně stejným. Tomu však tak není. Kdyby byl Galilei tolik práce si vzal, aby byl jen trochu o věci té přemýšlel a námitek činěných dbal, byl by nikdy k protivám tak patrným nedospěl. I sami přátelé jeho jej odsoudili a Baliani přímo zdrcující kritiku o tomto jeho náhledu napsal, dovolávaje se svědectví mnoha učenců. A Baliani byl přívržencem Galileiho.

Tímto vším Galilei nejen že věci své neprospěl, ba spíše uškodil, jednak, nemaje důvodů, jež by nezvratně přesvědčovaly a soustavně jeho průchod vymohly, jednak proti vlastnímu slovu danému a svědky stvrzenému jednaje. To bylo vlastně také příčinou druhého jeho odsouzení. Co se toho týče, že někteří přílišní přátelé Galileiho zlost papežovu nad tím, že v Simpliciu Galilei z něho posměch si tropil, příčinou odsouzení Galileiho býti tvrdí, ponecháme si bližší prozkoumání na místo příhodnější. Nyní raději něco o průběhu processu.

4. Druhý proces.

Galilei povolán, jak praveno, Urbanem VIII. před soud. Předstíral nemoc, chtě vyhnouti se přelíčení v Římě, než papež odeslal do Florence komissaře, jenž by stav Galileiho prozkoumal a v tom případě, že by nemoc jeho pouze simulována byla, třeba v řetězích před soud přivésti pohrozil. Galilei tedy šel. Dne 13. února dorazil do Říma a byl zde — ó té ukrutnosti — ubytován v paláci toskánského vyslance Francesco Riccolini. Věc Galileiho vzata ihned na přetřes. Ustanoveni tři kvalifikatoři, kteří Dialog důkladně zkoumali. Galilei bydlel zatím v paláci vyslancově, kdež jej P. Serri-stori, člen a konsultor inkvisice navštívil a s ním dlouhou měl rozmluvu o tom, že Galilei daný mu rozkaz dne 26. února 1616 vědomě překročil, čemuž ovšem Galilei nikterak nechtěl rozuměti, dokládaje, že nikdy mu podobného cos na mysl nepřišlo. Dne 12. dubna postaven Galilei před sv. Officium. Žaloba byla v ten smysl stylisována, že Galilei daného slova nedržel a rozkaz v Dialogu přestoupil. Galilei vše to popíral.

Ponechán tedy ve vazbě v domě sv. Officia. Jaká tato vazba byla, svědčí nejlépe list Riccoliniho ze dne 16. dubna 1633., v němž praví: P. kommissarius nevykázal mu obyčejný, tajný pokojík, v němž se ve vyšetřování se nalézající zajatci vězní, nýbrž byt fiscala sv. Officia, tak, že nejen u úředníků tohoto soudu bydlí, nýbrž svobodně v domě a i na dvoře procházeti se může. Dovoleno mu, aby vlastní jeho sluha mu sloužil a u něho spal a moji sloužící jídla do pokoje mu přinášeli a pak, ráno a večer, domů se vrátili.“

Nebylo tedy vězení Galileiho tak strašné, jak nepřátelé církve je vylicíti se snaží.

Galilei ponechán ve vazbě, aby přísněji s ním jednáno býti mohlo a on ku přiznání se přiveden, což se i stalo, ovšem že hlavní zásluhu o to má P. Vincenc Maculano, jenž celý proces v ten směr a k tomu konci dovedl,

jak se nám nyní jeví. Píšeť on v listu, jenž kardinálu Barberinimu, bratrovci papežovu psán jest dne 28. dubna 1633., že mimo soud s Galileim rozprávěl a jej mnohými vývody k tomu náhledu a vyznání přivéstí hleděl, že míru, jemu dekretem ze dne 26. února 1616 stanovenou, překročil, což se mu po dlouhém mluvení z milostí Boží podařilo. Galilei že jest ochoten před soudem to vyznati, že však žádá něco času na rozmyšlenou, aby se ctí vyznání toťo učiniti mohl. Že tedy zbývá ještě jeho obhájení a pak že palác vyslancův co vězení mu naznačen býti může.

Dne 30. dubna vyznal Galilei před celým soudem, že překročil míru jemu vykázanou a byl, jak list Riccoliniho ze dne 1. května dosvědčuje, ihned do paláce vyslancova propuštěn.

Dne 10. května doznal opět svou chybu, hájil se však tím, že učinil tak z marnivosti, aby svůj ostrovtip dokázal. Jak malicherná to výmluva a přece byla přijata, patrný to důkaz, že papež i tribunál chtěl s Galileim mírně zacházeti. Proces byl brzo ukončen. Jeho zakončení vypravuje nám list Riccoliniho, ze dne 27. června 1633. *): Pan Galilei povolán v pondělí večer ku sv. Officiu, kamž se dle rozkazu v úterý ráno odebral, aby vyslechl, co se od něho žádá. Byv tam ponechán, odveden jest ve středu do Minervy před kongregaci pánů kardinálů, kdež mu nejen rozsudek přečtěn, ale i on mínění své odpřisáhnouti musel.“

Bylo tak učiněno po čtvrtém výslechu, jenž byl v úterý dne 21. června, kdy Galileimu i torturou pohrozeno. Že pohrozeno mu býti mělo, ustanovil papež sám svým dekretem ze dne 16. června, jenž zní: *ipsum interrogandum esse super intentionem etiam comminata ei tortura et si sustinuerit praevia abjuratiōe de vehementi . . . condemnandum ad carcerem.* Že by však byl Galilei mučen, o tom není třeba šířit slov, neboť jest to již mnohými dokázáno, že tomu tak nebylo, ač slovo „*examen rigorosum*“ protivníkům církve zbraň do ruky vtisknouti se zdálo.

Než v těch věcech bližšího viz, kdo důkladněji se přesvědčiti chceš, „*Zeitschrift für kat. Theologie, Jahr 1878.*“, Gebler: „*Galileo Galilei etc.*“ Jsouť důvody všech oněch, kteří mučení Galileovo dokázati se snaží, založeny ve zkomolených a překroucených listinách. Pak ovšem se dokáže vše, když je falsifikují. Dne 23. června vyřčen tedy nad Galileim ortel. Galilei musel nejdříve bludu svého se odříci a týž odpřisáhnout tak, jak to učinil již r. 1616 ve slibu svém ze dne 26. února. a odsouzen do vězení. Vězení změněno ihned papežem v příjemné zahrady Trinità de Monti. Zařady tyto náležely vyslanci Toskánskému Riccolinimu, kterýž sám Galilei-ho do zahrad těch v pátek, dne 24. června uvedl, jak v listu svém dosvědčuje. Zde žil Galilei dosti krátký čas. Brzo dovoleno mu odebrati se do Sienny ku arcibiskupu Piccolomininu. Odešel tam, jak týž Riccolini sděluje, ve středu dne 6. července 1633. Zde žil Galilei asi půl roku pouze svým výzkumům, kdež jej arcibiskup dle libosti navštěvovati mohl. Dne 3. prosince sděluje Riccolini Galilei-mu, že sv. Otec dovolil, aby se na svou villu u Florence odstěhoval a zde až ku dalšímu rozkazu bydlel, aby však se všech hlučných společností, akademií a jiných důkazů neposlušnosti střehl.

Ku jeho žádosti dovoleno mu též, aby P. Clemens, jeho přítel a spolupozorovatel oblohy, proti řádu klášternímu (bylť on členem řádu „pobožných škol“, založeného sv. Josefem Calasanciem a roku 1622 od Řehoře XV. co řád povoleného) s ním v noci býti a zkoumati mohl.

Galilei píše ku konci roku 1633 P. Vincenciu Renieri-ovi: „Před pěti měsíci byl jsem z Říma propuštěn v čase, kdy ve Florenci mor řádil. Slásky plnou velkomyslností bylo mi tedy jako vězení obydlí arcibiskupa Piccolominiho, nejdražšího přítele, ježž jsem v Sienně měl, vykázano; užil jsem příjemné jeho zábavy s takovou klidností a spokojeností myslí, že jsem tam

*) Veškeré listy Riccoliniho, psané sekretáři velkovévody Toskánského, den co den stopují celý proces, a lze je nalézti u Alberi, Venturi a j.

opět studovati počal... A poněvadž po pěti měsících mor v mé domovině opět přestal, bylo mi počátkem prosince tohoto roku 1633. dovoleno, abych úzkost tohoto domu za volnost života venkovského, po níž tak toužím, zaměnití mohl. Proto odebral jsem se do villy Bellosguardo a potom do Arcetri, kdež se nyní nalézám, abych blízko svého domova, Florencie, zdravý tento vzduch vdýchal.“

V příjemném tomto místě hádal a zkoumal Galilei dlouhý čas, až r. 1637. raněn úplnou slepotou, Vivianimu spisy své svěřoval. V listopadu r. 1641. se roznemohl a v lednu r. 1642. zemřel, pochován byv v rodinné hrobce své S. Croce ve Florencii.

Tak žil a zemřel proslavený Galileo Galilei, výtečný fysik, ba zakladatel nové fysiky, jenž však astronomický systém jím hájený ku dokonalosti a nezvratnosti přivést nedovedl.

5. Některé dodatky.

V Naučném Slovníku ve stati o Galileim, jest p. Ja. (ndečka) toho mínění, že poštvaú Scipionem Chiaramontim a jinými, jakoby Galilei jej „jizlivě v posměch uvéstí hleděl,“ papež téhož před soud svůj povolal a také odsoudil ze zlosti. Toto mínění na žádném dokladu spočívati se nezdá. Kdyby tomu tak bylo, zajisté že by žaloba zcela jinak byla stylisována bývala a že by se papež s malichernou výmluvou Galileiho nikdy nespokojil. Galilei papeže nejprvé podvedl, dav vytisknouti spis svůj, v němž patrně soustavu Koperníkovu, již vzdáti se přislíbil, hájí.

Hájení toto děje se ovšem způsobem pro papeže urážlivým. Jeť dialog ten psán po rozmluvě Galileiho s Urbanem VIII., v níž se Galilei snažil papeže přiměti k tomu, aby censuru z r. 1616. zrušil.

Patrně tedy Galilei, když Urban VIII. po vůli jemu neučinil, se domýšlel, že papež staré školy se drží. To papeže ovšem zamrzení muselo, však první kroky, proti Galileimu učiněné, jakož i celý průběh procesu nenasvědčují tomu, že by papež ze zlosti Galileiho byl stíhal. Chtěl papež pouze zákazu církevnímu platnosti dodati, chtěl, aby autorita církve netknuta zůstala a proto Galileiho soudil, aby jej spíše s nepravé dráhy svedl a vlastního jeho studiu navrátil. Neboť rozsudkem ze dne 22. června 1633. Galileimu odňata možnost propagandy pro nový system, dána mu však příležitost, aby ve fysice, již otcem se stal, vždy větším a větším se stával a pak jednou, až by snad absurda v jeho učení se objevující vysvětliti dovedl, se soustavou svou, co hotovou a nezvratnou před svět vystoupiti mohl.

Že Církev sv. proti učení Galileiho vystoupila, není se co diviti. Že i po druhé církvev proti Galileimu vystoupila, jest pochopitelno. Byloť Galileimu nařizeno, aby vzdal se hájení nového učení co věci jisté a dokázané, která velmi haeresíí zapáchala, v mnohém přirozenému stavu věci a fysickým výzkumům odporující. Co hypotéza mohlo učení to vždy být přijato. Proto také inkvisice, dle listu kardinála od sv. Onofria ku inkvizitoru Benáteckému ze dne 2. července 1633, přísně s Galileim naložila, viníc jej z úmyslného přestoupení zákazu a z opětného hájení heliocentrické soustavy co jisté a nezvratné a tím i ze zatvrzelého přilnutí ku kacířství, Písmu odporujícímu. Přes to ale bylo s Galileim vlídně, ba velmi vlídně jednáno v zajetí i po odsouzení. Galilei musel bludy své odpřísáhnout. Touto přísahou nebyla Galileimu vnucena neupřímnost, jak mnozí se domnívají. Byloť volno Galileimu vyznati pravdu a hájiti ji před soudem — však síly jeho nebyly dostatečné, vědomosti jeho nesahaly tak daleko, aby veškeré námítky vyvrátiti mohl. — Odříkací touto formulí a rozsudkem sv. inkvisice nebyla nikterak postavena vědě hráz, ba spíše věda ještě pobádána. Vždyť bylo psáno, zkoumáno a hájeno — ovšem jen co v hypotéze — až do r. 1757. — a sv. Stolice ničím běh výzkumů nerušila, ba mezi mnichy a v samém církevním státě zavzněla jména Riccioli, Cassini, Manfredi, kteří výtečními byli astronomy. R. 1757.

zakázány veškeré knihy, jež by hájily učení Koperníkovo, konečně však r. 1820., když kanovník Stelle spis svůj o Koperníkově soustavě vydati chtěl, papežem Piem VII. tak učiniti mu dovoleno a od té doby zákaz zrušen.

Každý nepředpojatý člověk snadno o celé věci jasný si učiní pojem. Galilei byl znamenitým fysikem, avšak astronomem přesvědčujícím nebyl.

Galilei stvořil novou fysiku, Kepplerovým však vynálezům dílem se vysmál, dílem si jich nevšímal — Galilei spoléhal příliš na svou vlastní učinnost — a tím chybil. Co fysika musí jej ctíti každý, však, co církve proti němu podnikla, že dobré bylo, musí též každý uznati.

Myslím, že životopis Galileiho nikdy nebude církvi k hanbě.

Besídka náboženská.

O skepticismu.

Nehorši se na mne, milý čtenáři, který jsi snad zvyklý čísti jen věci zábavné, při nichž nemusíš přemýšleti, že ti podávám pojednání filosofické — pro tebe snad suchoparné, nudné; — věz, že „pravda“ — tento chléb duševní — musí se pracněji dobývati, než li chléb tělesný; proto buď trpěliv, a čti pozorně. Chci dokázati, že „skepticismus“ jest nepravdou, bludem.

Byli a jsou lidé, kteří se mezi filosofy, vzdělance řadí a kteří se domnívají, že rozum lidský může se jen „mýliti“ a nemůže se žádné pravdy dopátrati, aniž ji bezpečně poznati. Tito tedy stanoví myslnost rozumu „všeobecnou;“ jiní opět uznávají sice, že rozum lidský může bezpečně poznati pravdu ve věcech přirozených, že ale nemůže bezpečně poznati, které náboženství jest pravé. Obojí tento náhled označuje se řeckým slovem, „skepticismus“ — česky: „pochybovačnost,“ přívrženci jeho slovou „skeptikové“ — česky: „pochybovači.“

Skepticismus všeobecný jest bludem; proč? —

1. Již slovo samo „skepticismus“ to dokazuje. Neboť kdyby rozum lidský nebyl schopen s jistotou poznati význam a dosah toho, co pojem „pochybování“ v sobě zavírá, nemohl by člověk vhodným slovem pojem tento vyjádřiti. Že ale řeč lidská pro pojem „pochybování“ vhodné slovo má, a že se o skepticismu mluví a píše, již toto dokazuje, že rozum lidský jasně a jistě podstatu skepticismu chápe. Nechce-li skeptik připustiti, že o nějaké pravdě ví (vědění jest jisté poznání), tedy musí připustiti, že aspoň ví, či že jest si toho vědom, že pochybuje. Praví-li, že to neví, pak popírá skutečnost sebevědomí a tím i skutečnost „pochybování,“ kteréž se právě na sebevědomí zakládá.

2. Mluvení a jednání skeptiků odporuje jejich náhledu. Nemůže-li rozum lidský — jak oni za to mají — bezpečně žádné pravdy poznati, pak nemůže též bezpečně podstatu skepticismu poznati, pak ale jest všecka snaha a práce jejich, s kterou skepticismus lidu slovem i písmem namlouvají a vědecky dokazují, již z předu zbytečná, marná. V jednání jejich prozrazuje se tedy proti vůli jejich svědectví přirozenosti lidské, že člověk bezpečně podstatu skepticismu poznati může a že jest tudíž bludem, že rozum lidský žádné pravdy poznati nemůže.

Bludnost „skepticismu“ dokazují za naší doby zvláště vědy přírodní, které o mnohých silách a zákonech přírodních jisté, zcela spolehlivé vědomosti podávají, jichž důmyslní lidé s prospěchem v továrnictví, řemeslech, a v praktickém životě vůbec upotřebují — jak dokazují ku př. čtené stroje parní a elektrické.

4. Skeptikové sami jsou nuceni v životě svém náhled svůj zapírati. V praxi — dí Hume — který jsoucnost věcí bral v pochybnost — musí prý

se člověk dojmem smyslů řídití a pochybnost pouze v myšlení připustiti. Když Pyrrho — otec skeptiků — jednou kousavému psu se vyhnul, omlouval se prý slovy: jest těžko lidské přirozenosti se zcela zříci.^a (Diog. Laert IX. 66.)

5. Skepticismus odsuzuje veškeré člověčenstvo k stále nečinnosti, klade je za živa do hrobu. Neboť nemůže-li člověk žádné pravdy bezpečně poznati, pak jest všecko bádání či zkoumání, přemýšlení, zbytečno, marno, všeliký pokrok nemožný. Úplná nečinnost ale přičí se přirozenosti lidské, která již malé dítě k činnosti pudí, tak že se mu pokojné, nečinné sedění protiví; skepticismus tedy odporuje přirozenosti lidské a tudíž jest bludem.

6. Podmínkou všeho pospolitého obcování a sdílnosti a obchodních styků mezi lidmi, veškerého života lidského vůbec, jest důvěra, která zavírá v sobě jistotu a nikoliv pochybnost, nejistotu. Odstraněním této jistoty a nahrazením jí skepticismem staly by se všechny společenské styky — život člověčenstva — nemožnými. Skepticismus tedy vede k rozkladu, který jest skutečnost, odporuje tudíž skutečnosti — jest bludem.

7. Skepticismus odporuje přirozenosti lidské. Každému člověku je vrozena touha po poznání pravdy, která mu byla vštípena od Stvořitele. Jest-li však Stvořitel opatřil člověka všemi prostředky, jimiž by potřeby svého vezdejšího života ukájetí mohl: zrakem, sluchem, čichem, hmatem, chutí, silou a schopností tělesnou, pak musel též člověka nadati darem, schopností, jíž by duši své pokrm — totiž pravdu — opatrovati mohl; a touto schopností jest právě rozum. Kdyby člověk mohl jen po pravdě toužiti, nemohl se ale pravdy dopřítí, pak by toužil po něčem nedostizitelném; jeho touha by byla nesmyslná, klamná, tudíž by Bůh jakožto Stvořitel její člověka klamal; to ale odporuje představě o Bohu, jenž jest věčná moudrost a pravda. Život člověčenstva od počátku až do konce světa byl by nepřetržitým řetězem marného pachtění, ustavičného trápení, podobal by se člověku, jež trápí stále hlad a žízeň, a jemuž se nedostává pokrmu a nápoje, by je ukojil; pak ale by neměl Bůh k člověčenstvu ani tolik lásky, jako jí má každý lidský otec k dětem svým, jimž dává potřebný pokrm, nápoj a šat, by je hlad, žízeň a zima netrápily. Skepticismus odporuje lásce a dobrotě Boží, která nemohla člověčenstvo jen proto stvořiti, aby se na zemi hladem a žízni po pravdě jen trápilo a která se nemůže necitelně na trápení tvorů svých dívatí, aniž by mu odpomohla. Skepticismus odporuje — jak jsem již v předešlém dopisu pravil — přirozené touze po pravdě; on obestírá ducha lidského tmou nejistoty a zapřádá to v zmatenou tkaninu různých domněnek; on hubí síly duše i těla, odporuje tudíž skutečnosti a proto musí býti bludem. Již pohanský mudrc Cicero praví ve své knize, de natura deor. I. 171 „V čem přirozenost všech souhlasí, to musí býti nutně pravda.“ A sv. Tomáš Aq. dí ve své knize contra Gent. II, 34: „Co se ode všech praví, nemůže býti veskrz bludem; neboť blud jest vadou rozumu. Vada ale nemůže se naskytovati vždy a ve všech, nýbrž nahodile“ — právě tak jako zákrsy a nestvůry v přírodě nejsou pravidlem, nýbrž výjimkou. — Pakli tedy přirozenost všech po pravdě touží, pak musí se této touze také ukojení dostati pravdou — čili jinými slovy: pak musí býti člověku možno pravdu poznati, jinak by byla tato touha nesmyslem, klamem. Než tu by se mohlo namítnouti: 1. člověčenstvo souhlasilo také po staletí v tom, že se slunce točí kolem země, a přece se v tom klamalo; 2. člověčenstvo ctilo před Kristem souhlasně mnoho bohů, a přece se v tom klamalo. — K námitce 1. odpovídám: Nebyl to klam rozumu, nýbrž klam zraku, který opravil rozum hvězdáře Mik. Koperníka. K námitce 2. odpovídám: Člověčenstvo nectilo vždy mnoho bohů; všecka náboženství pohanská prozrazují stopy jednobožství a počala jednobožstvím, které se teprve později v mnohobožství svrhlo. V té příčině dí slovutný badatel Crenzer ve svém díle „Symbolik u. Mythologie der alten Völker“ I. Str. XI.: „prvotní náboženství bylo čisté poznání a ctění Boha, k němuž se všecka pozdější náboženství mají jako lomené, vybledlé paprsky k plnému světlu slunce.“

A slavný jazykozpytec M. Müller dí ve svém díle „Vorlesung über Sprachwissenschaft II. str 386.: „Báječné náboženství předpokládá rozumné náboženství právě tak, jako nemocné tělo předpokládá zdravé. Dříve nežli Řekové nebe aneb měsíc za bohy měli, museli nutně již před tím pojem o božství mít.“ Kdo se o tom dopodrobna poučiti chce, nechť otevře knihu Dr. Hettingera „Apologie des Christenthums“ 2. 3. Abth. Str. 491., kdež na základě uvedených nejstarších spisů pohanských proveden důkaz, že „jedno-božství“ bylo podkladem každého pohanského náboženství.

Z důkazů o bludnosti skepticismu všeobecného vysvítá též bludnost skepticismu náboženského; — proto k jeho vyvrácení jen ještě něco málo přičiním. — Náboženství: víra a ctění Boha, jest nepřekročitelnou hranicí, která vždy člověčenstvo od zvířectva oddělovala a na vždy je oddělovati bude. —

Zkus to i s nejtipnějším zvířetem, zdali mu vpravíš pojem o Bohu, zdali je naučíš, modliti se a Boha ctíti. Tak dlouho jak člověčenstvo je na světě, je s ním i zvířectvo a přece ještě nepochytilo od člověka ani té nejmenší vědomosti náboženské. Proč ale ujímá se náboženství u člověka, malého dítěte? — Poněvadž přirozenost lidská jest schopna Boha poznati, ne ale přirozenost zvířecí.

Pak-li ale Bůh nadal přirozenost lidskou schopností Boha poznati, pravdy náboženské přijímati a jim rozuměti, pak musí též člověku býti možno o Bohu pravdy se dodělati, čili poznati, které náboženství je pravé. Neboť touží-li člověk po pravdě vůbec, touží tím více po tom, by se pravdy dověděl, kdo a jaký je Bůh, který jest náš cíl poslední a jak ho můžeme dosíci. Tyto otázky zajímaly po všecy věky ty nejhlubší myslitele a zajímají je dosud. Poněvadž ale odpovědi na ně zněly rozličně, musel Bůh sám na ně jediné správnou odpověď dáti, čili pravé náboženství zjeviti; a jelikož přirozenost lidskou nadal schopností náboženskou, musí též poskytnouti člověku možnost, aby toto Bohem zjevené náboženství bezpečně poznal; jinak by tato schopnost byla zbytečná, což odporuje moudrosti Boží a Bůh by nebyl člověčenstvu nejpečlivějším otcem, nýbrž otcímem.

Kdyby shaslo slunce, nastala by všeobecná tma, kdyby shasl rozum — jak tomu skepticismus chce — nastala by také všeobecná duchovní tma. Kdyby člověk z té ohromné spousty náboženství rozličných, která na zemi jsou, nemohl to pravé poznati, tápal by po celý svůj život ustavičně ve tmě, potácel by se v bludišti nejrozmanitějších domněnek, z něhož by jediné našel východiště — samovraždou! Touží-li člověk přirozeně po pravdě, touží tím více po jistém, bezpečném poznání Boha, svého posledního cíle a prostředků k němu vedoucích, na němž se zakládá časná a i věčná blaženost. Když by ale při sebe upřímnějším vynasazení pravé náboženství poznati nemohl, pak by Bůh byl k němu lhostejným, ukrutným, což odporuje dobrotě Boží. Jako skepticismus všeobecný vede i skepticismus náboženský k trudnomyslnosti, zoufalství, — samovraždě — ochromuje, hubí tudíž síly duše i těla — odporuje skutečnosti — jest bludem. Proto si nemohl skepticismus — ani první, ani druhý — ve skutečném životě nikdy a nikde všeobecné platnosti zjednati, nýbrž byl vždy od většiny lidí odsuzován co choroba duševní. „Co vždy, vsudy a ode všech věřeno bylo“, tato slova Vincence Lerinenského platí nejen o pravdě zjevené, nýbrž i přirozené. Všeobecně bylo vždy většinou lidí hlášáno, že rozum lidský s jistotou pravda poznati může, proto jest to také pravdou.

Alfons Ratisbonne.

Není slýcháno, že by nějaký katolík zázrakem k přestoupení na jinou víru byl přiveden; církev kat. jediná a sama může se vykázati příklady, že jinověřci zázrakem na víru katol. obráceni byli. Tato výhradně církví kat. vlastní známka dokazuje, že jen ona jest od Boha založena, jediné pravá. Jeden takový zvláště nápadný příklad budu ti nyní, milý čtenáři,

vypravovati, abys z něho seznal, že si své víry kat. nade vše vážiti, z ní se radovati máš, abys k ní tím vroucněji přilnul a se jí pevně až do svého skonání držel — jest to zázračné obrácení žida Alfonsa Ratisbonna na víru katolickou.

V letech třicátých žil v městě Štrasburku velmi bohatý, vznešený žid, jmenem Ratisbonne. Jeho rodiče dbali o to, aby se ve všech světských vědách vzdělal; v náboženském ohledu ale ponechali svého syna sobě samému. Ratisbonne dorůstal tudíž beze všeho náboženství. Náboženství židovské zdálo se mu býti zastaralou směšností, náboženstvím křesťanským ale pohrdal, že prý zotročuje svobodného ducha lidského. Jsa ještě velmi mlád zasnoužil se se 16letou židovskou dívkou ze vznešené, bohaté rodiny; poněvadž jí ale v tomto věku za manželku ještě pojmouti nemohl, umínil si, dáti se na cesty a seznati památnosti světa. Kromě jiných zemí navštívil též Itálii a její hlavní město: Řím. Poněvadž kat. bohoslužbě nerozuměl, nespátkoval v ní nic jiného nežli divadlo, parádu, bezvýznamné formy a proto si dovolil často o ní vtipkovati. K jeho bližším známým náležel též velmi učený a nábožný pán, jmenem Bussiéres, který s ním častěji o náboženství mluvíval; ale ani učenost a nábožnost nebyly s to, Ratisbonna o potřebnosti náboženství a pravdivosti víry křesť. přesvědčiti; Ratisbonne tropil si jako dříve z náboženství posměch. Tu prosil ho Bussiéres jednoho dne, aby jemu k vůli nosil medailku P. Marie a denně se modlil modlitbu: Pomni, ó nejmilostivější panno, že nebylo slýcháno atd. Z počátku se zdráhal, pak ale přijal Ratisbonne medailku i modlitbu, ale výslovně podotknul, že to činí jemu k vůli a že se onu modlitbu žádným pádem modliti nebude; neboť — pravil — bylo by to ode mne bláznovství, chtít se modliti, když v žádného Boha nevěřím a žádnou Matku Boží nectím. Chci tuto medailku z cesty přinésti mé nevěstě pro vyrazení.

Když Ratisbonne jednoho dne s Bussiérem si vyjel na procházku a u kostela sv. Ondřeje vystoupil, poněvadž měl Bussiéres stran pohřbu francouzského ministra Ferronaye v sakristii co vyjednávati, šel Ratisbonne do kostela, aby si ho za nepřítomnosti Bussiéresa prohlédl. Když v jedné postranní kapli Mariánský obraz si prohlížel, zjevila se mu náhle P. Maria a sice právě tak, jak na medailce, kterou u sebe nosil, vyobrazena byla. Celá kaple tonula v moři nebeského světla, které P. Marii obklopovalo. S nebeskou mírností a dobrotou hleděla na Ratisbonna a vztáhla po něm ruce. A tento milostný pohled dotknul se jeho srdce a roznítil v něm takovou lásku k P. Marii, že před královnou nebes poklekl, se modlil a plakal. Jeho obrácení bylo dokonáno: rozhodl se, státi se křesťanem, služebníkem P. Marie. Dal se pokřtiti, zřekl se své nevěsty, rozdal své jmění chudým, stal se knězem, kázal nejprve ve Francii židům a snažil se obrátiti nevěrce. Později přesídlil do Jerusalema, kde založil řád sester Sionských a velkolepý ústav k výchování dívek. V Římě chová se dosud vyobrazení zázračného zjevu P. Marie Ratisbounovi, které jeden výtečný malíř dle udání Ratisbonna věrně zhotovil. Ratisbonne dokonal již svůj zásluhýný lásce k Bohu a bližnímu věnovaný život — tuším r. 1883. (Exempelbuch für Priester u. Volk, von Leopold Kist.)

Zázračné obrácení jinověrců.

Vypravoval jsem milým čtenářům „Obrany víry“ zázračné obrácení žida Alfonsa Ratisbonna na víru katolickou; myslím, že se milým čtenářům nemálo zavděčím, když nepřestanu na tomto jediném případu, nýbrž když u vypravování „zázračných obrácení jinověrců“ pokračovati budu; příklady takové zajiště oživí naši víru a utvrdí nás v přesvědčení, že víra naše kat. jest jediné pravá, Božská.

Brucca, dcera bohaté turecké rodiny v Tripolis, stala se v útlém mládí otrokyní a sloužila r. 1765 u jedné křesťanské rodiny v Maltě, která si dala všemožnou práci, aby z ní křesťanku učinila, ale marně.

Ona se totiž držela pevně náhledu, že život věčný závisí jedině od skutků, které člověk na zemi koná. Dobrymi skutky že budou jak křesťané

tak Turci spaseni, zlými skutky ale jak jedni tak druzí zatraceni. Naproti všem, kteří jí víře kř. získati chtěli, stála urputně na svém: že se jako Turkyně narodila, a že jako Turkyně chce žiti a umřiti; její věčné spasení že závisí jedině od skutků, které na zemi vykoná; protože se modlí k Bohu, by jí dal sflu, aby vždy dobré skutky konati mohla; v dobré skutky že skládá svoji naději a tak že žije v pokoji.

Při této její neústupnosti poznali všichni, že jest k její obrácení m i m o ř á d n é milosti třeba; její pán, který již ztratil všecku naději, že by s ní něco poříditi mohl, radil jí, aby se aspoň denně Matce Boží doporučela, aby od její Božského Syna světla a síly k poznání pravdy dosáhla. Turci chovají velikou úctu k P. Marii, a ctí jí jako matku velikého proroka a proto slíbila Brucca ráda, že se od nynějška denně této velké paní odporučovati bude. Svému slibu také věrně dostala a netrvalo to dlouho, když jedné noci v letě nenadále jasné světlo světnici, v níž ležela, ozářilo, v jehož středu spatřila překrásnou paní, v níž P. Marii poznala, která k ní přistoupila, jí do pravé tváře uhodila a k ní pravila: „Buď křesťankou a přijmi jméno Mariana.“ Nato zmizelo zjevení a Brucca byla celá změněna a pevně odhodlána, státi se křesťankou a dáti se hned pokřtiti. Povstala ze svého lože, zbudila svého pána, vypravovala mu s velkou radostí své vidění a prosila jej, by jí bez odkladu pokřtiti dal. Pán žasnul nad tak náhlou její změnou, chválil Boha pro jeho velké milosrdenství a pravil Bruce, že se musí člověk ke křtu sv. náležitě připravit; že musí tedy nejprve učení Ježíše Kr. znáti, které napotom věřiti a vyznávatí má; k tomu že je třeba času, pozornosti a vytrvalosti; prozatím aby šla, Bohu a P. Marii za tak velikou milost poděkovala a aby Boha a P. Marii prosila, by jí vždy jasnějšího a účinnějšího světla k poznání pravdy udělil, ve svatém tom předsevzetí jí posilnil, jí křtu sv. a konečně věčné blaženosti dojíti dal. Brucca se upokojila touto řečí svého pána, vzdálila se do jedné blízké světnice a strávila zde zbytek noci před obrazem P. Marie v modlitbě. Po 20 dní byla vyučována v křesťanském náboženství a po celý ten čas setrvala ve svém předsevzetí, že co nejdříve pokřtiti se dá. Ale po 20 dnech počala o pravdivosti svého vidění pochybovati a křtu sv. se odříkati, vrátila se k svému starému bludu, že jedině dobré skutky Turky i křesťany bez rozdílu spasiti mohou, stala se tak zatvrzující jako dříve a ujišťovala rozhodně, že se pokřtiti nedá. V této zatvrzující setrvala až do února r. 1778.

V měsíci září r. 1777 koupil p. Karel Giorgi z Říma Bruccu, která na začátku října téhož roku do domu svého nového pána do Říma přišla. Zde v Římě pracovala celá rodina a jiní lidé na její obrácení, ale marně; ona se vždy více zatvrzovala a byla všemu lidskému namáhání nepřístupna až do 21. února r. 1778. Byla sobota, Brucca šla pozdě spat. Nespala dlouho, když slyšela, jak jí někdo u postele jménem volá. Probudila se a viděla celou světnici tonouti v nad míru jasném a krásném světle a vedle svého lože mládence oděného v stkvělé, bílé roucho. Z počátku jí pojala hrůza, znenáhla se utišila, dodala si mysli, jakási sladká a pokorná důvěra jí naplňovala. Tázala se uctivě mládence, kdo je a čeho si od ní žádá. Mládenec odpověděl: „Jsem Alois Gonzaga“ a sotva to řekl, ukázal Bruce v dálí na překrásnou paní a pravil k ní: „Viz, to je Matka Boží, Maria a poněvadž nejsi křesťankou, nepřiblíží se ti.“ Tato slova Bruccu velice potěšila; v srdci jejím nastala změna, pevně byla odhodlána, státi se křesťankou; na to zjev zmizel.

Když se rozednilo, vypravovala Brucca svému panstvu, co se jí v noci přihodilo a ujišťovala je, že se chce dáti pokřtiti. Toto žaslo nad tak náhlou změnou a poslali jí ráno v neděli 22. února v průvodu sluhy do kostela kolleje Římské; když tam obraz sv. Aloisia spatřila, pravila beze všeho vyzvání a upozornění sama radostně k sluhovi: „To je ten mládenec, který se mi dnešní noci zjevil a se mnou mluvil.“

Dne 2. března vedl jí pan Giorgi do domu katechumenů, kde byla pečlivě v křesť. náboženství vyučována. Brucca se učila snadno článkům víry,

plála vždy větší touhou po sv. křtu a jevila velikou nábožnost. Dne 9. června r. 1778 na 3. svatodušní svátek pokřtil ji kardinal Mark. Antonius Colonna slavně v kostele kolleje Římské a dal jí jméno Marie Aloisia de Giorgi; kmotry jejími byli: p. Dominik Giorgi a hraběnka Scotti, děti jmenovaného p. Karla Giorgi. (Ze spisu: 150 Marien-Geschichten. Gesammelt v. Dr. Jos. Ant. Keller.)

Mocnosť jediného „Zdravas Maria.“

Pod tímto názvem vyšla v Liverpoolském časopise „Catholic Times“ ze dne 9. listopadu 1883 následující pravdivá zpráva jednoho kučeze z Lancashire:

Nedávno přišel do fary jakýsi dělník a přál si ihned se mnou mluvit. Pravil, že není katolík, ale že by mi byl velmi vděčen, když bych jeho manželku navštívil, která trpí úbytěmi a brzy zemře. Na mou otázku: „je-li katoličkou,“ odpověděl: „ne; ale že stojí na tom, aby mne viděla, o kučezi jiného náboženství že nechce ani slyšet.“ Dověděl se, kde bydlí, navštívil jsem chudou ženu, která mne vlídně uvítala. — Pravila mi hned, že je o pravdivosti kat. náboženství přesvědčena a prosila mne, bych jí v náboženství kat. vyučoval. Divil jsem se, neb jsem se dověděl, že žádný z její známých, příbuzných, neb sousedů katolíkem není. Ptal jsem se jí tudíž, zda-li ví, že jsem kat. kněz; ona přisvědčila řkouc, že dobře ví, co mluvím a dělám. Počal jsem hned s vyučováním a divil se, jak snadno pravdy náboženství chápe. Poslouchala s dychtivostí a vše si pamatovala. Toužila po době, kdy bude moci sv. svátosti přijmouti.

Vida, že tak brzy ještě neumře, mohl jsem jí k tomu dobře připravit. Po 6 nedělích se poprvé zpovídala a před svou smrtí přijala vroucně svátosti umírajících. Naléhala na svého muže, aby jí slíbil, že se též stane katolíkem a že jejich dvě děti po katolicku vychovány budou. Muž jí to slíbil a svému slibu také dostal. On sám připisoval své obrácení neobyčejné trpělivosti, s jakou žena jeho trapnou nemoc snášela. Chtěl jsem se dovědět, čím asi si ona žena své obrácení zasloužila. Tázal jsem se jí, zdali před nemocí nějaký kostel katolický navštívila, neb s kat. knězem mluvila, zdali umí otčenáš? — Na všecko odpověděla: Ne! když jsem se jí ptal, zda-li se tedy před spaním modlívala, odpověděla mi: když jsem byla malá, hrála jsem si často s katol. dětmi, a pochytila jsem od nich slova, která jsem každého večera před spaním odříkávala; opakovala mi je; bylo to *z d r á v a s M a r i a*. Tajemství bylo tím vysvětleno: Matka Boží obrátila moji ctitelkyni před smrtí na víru katol., zmíněná žena zemřela smrtí příkladnou. (Kath. Missionsblatt 1884. Nro 20.)

Maria — pramenem milostí.

Jeden kněz píše takto: Nedávno se udál případ, který na novo dokazuje, jakých milostí přínulovou Matky Boží dosíci lze.

Jeden učitel na naší osadě měl matku protestantku, přes 70 let starou. Táž provdala se za katolíka. Po smrti muže vzal ji syn — zmíněný učitel — k sobě. Dávno již choval tajné přání, aby se matka stala katoličkou. Ale nemluvil s ní o tom, aby jí neznepokojil. Ona skoro oslepla a nohu si zlámala, musela býti tedy stále doma. O posledních prázdninách cestoval její syn do W., aby se zúčastnil exercicií učitelů. Po svém návratu mne navštívil a sdělil, že jeho matka chce se státi katoličkou. Vypravoval mi pak, že po exerciciích navštívil poutní místo ve W. a že zde P. Marii za obrácení své matky prosil; téhož času že matka jeho pocítovala neobyčejný nepokoj a prosila svoji snachu, by jí zavolala souseda N., tomu že žalovala svůj nepokoj řkouc, že cítí, že se musí státi katoličkou. N. jí těšil, že jest to možno, aby se jen s tím svým synu, až přijde domů, svěřila. Když syn domů se vrátil, tázala se ho rozčileně, zda-li chce její prosbu splnit. Když syn přisvědčil, pravila, že musí se státi katoličkou, aby jí byl v tom nápomocen. „Ó matko, na toto přání jsem dávno čekal, to věc možná,“

odvětil syn. Když mi to učitel všechno vypověděl, prosil mne, abych brzy matku navštívil a jí řekl, že se jí může vůle splniti. Když jsem k ní přišel, počala takto: „Jsem stará a co mám v mém stáří — můj syn jde do W. na nábožné cvičení, naše paní chodí ke zpovědi a na mši sv., naše děvče k sv. svátostem — a já?“ — Vidíte, matko, pravil jsem, úmysl, který jste pojala, jest velká milost, kterou vám váš syn od P. Marie vyprosil. Na to vkročil syn učitel do světnice: „Matko, musíš se také modliti“ — pravil — „abys svého úmyslu nelitovala, musíš se modliti za vytrvalost.“ „Nebudu toho litovati“ — ne — ne — doložila matka. Odešel jsem, slíbiv, že zase brzy přijdu. Její syn probíral s ní denně něco z katechismu, což snadno chápala, onať tak dlouho mezi katolíky žila. Za 2 měsíce byla připravena, že mohla přede mnou katol. vyznání víry složit. Za několik dní přijala sv. svátosti. Při vysokém stáří její musela se slavnost tato doma odbývati. Celá osada se jí ale s radostí zúčastnila a modlila se cestou a v domě růženec. Pochválen buď Ježíš a Maria. (Leo, Sonntagsblatt. Nro 19. 1882.)

Obrácení rabína v Maastrichtu.

Když chtěli zemřelý již Kateřině Emmerichové obrácení jednoho rabína v Maastrichtu předčítati, pravila: Tato událost je mi známa, viděla jsem ji několikráte. Viděla jsem jednou tohoto žida na jedné cestě v poštovním voze. Bylo s sebou také několik nábožných lidí, kteří o Rodičce Boží rozmlouvali a o jednom milostném obraze — myslím p. Marie dobré rady — který jednou navštívili a o zázracích, které tam viděli. Žid pravil: „Matka Boží? Matka Boží? Bůh nemá žádné matky“ a posmíval se této víře. Nábožní tito lidé se zarmoutili a přáli si ze srdce, aby se jiní útrpní křesťané modlili, aby Panna Maria žida obrátila. Poněvadž mám od mladosti velkou útrpnost se židy a poněvadž mi milosrdný Bůh častokrát oznámil, zač se mám modliti, ukázal mi ve vidění též toto a já se modlila. Viděla jsem potom žida častěji a jak se nemohl myšlenky na P. Marii zbaviti; viděla jsem často, jak se P. Maria k němu blíží a Jezulátko mu před oči staví a jakoby mu pravila: „To je Messias.“ Nevím, zdali těchto věcí skutečně viděl, aneb zdali mi tímto způsobem jeho vnitřní myšlenky ukázány byly, jako vidívám vnitřní útéchy a pokušení. On sám měl tyto myšlenky za pokušení a bojoval proti nim a vyhledával processí s Velebnou Svátostí, aby jim vzdoroval a v nitru svém se jim posmíval. Viděla jsem jej při jednom processí — myslím o Božím Těle — jak bezděčně kleká. Nevím, zdali jenom pocítil v sobě nepochopitelné hnutí, neb zdali viděl, co jsem já viděla, totiž že mu Matka B. ve Velebné Svátosti Jezulátko ukázala. Viděla jsem, že se potom stal křesťanem. Jsem jista, že by, byv tázan, řci musel, že ho myšlenka na P. Marii často pronásledovala. Neslyšela jsem dosud ničeho o tomto obrácení a myslela jsem, že jest to jen mým sněním. (Hunz Mar. Blüt. 8 Heft 1875.)

Obrácení 25 Turků.

Kněz P. Frant. Rosignoti, jenž r. 1775 zemřel, byl nábožným ctitelem bl. Panny a obdržel od ní mnohé milosti. Založil dům pro nábož. cvičení na ostrově Maltě, kde se udála mnohá obrácení, z nichž bylo nejuzápadnějším obrácení Turka, jménem Sanach, který byl pro pokus spiknutí proti velmistru a rytířskému řádu Maltézů odpraven. Umluvil se s mnohými jinými Turky, kteří na ostrově Maltě bydleli, aby Turek, který velmistra holiti bude, mu při holení krk podřezal a dal pak znamení, že skutek jest vykonán, načež všickni ostatní rytíře napadnou a je pobijou. P. Maria a sv. Jan Křtitel, zvláštní ochranci rytířského řádu, způsobili, že se pověst o spiknutí rytířům donesla a že všickni spiklenci najednou byli zatknuti a před soud postaveni. Podotknouti nutno, že Sanach, hlava spiknutí, ač Turek, byl nábožným ctitelem P. Marie, kterou nazýval vznešenou matkou proroka Krista Ježíše a kdykoliv přišel do Trepani, uctíval obraz p. Marie, který se tam ctil, malým

dárkem. Tu se mu zjevila jednou ve spaní p. Maria a pravila k němu: „Poslouchej, Sanach, nezamítám tvých darů, ale ty jsi tak velkým zlosynem, že budeš konečně pro své zločiny na Maltě odpraven. Pak neopomeň pro kněze ve čtvrti della Floriana poslati a učiň vše, co ti řekne;“ a udala mu všechny známky, aby kněze Rosignoli našel. Když se všickni k spiknutí přiznali a proto k smrti odsouzeni byli, vzpomněl si Sanach na své vidění a poslal pro kněze ve čtvrti della Floriana. Byl k němu přiveden jeden kapucín, kteří tam taktéž klášter měli. Poněvadž Sanach na něm známek od P. Marie ndaných nenalezl, nechtěl ho, nýbrž pravil, aby mu přivedli kněze della Floriana. Uhodli, že míní kněze z domu pro exercicie a posláno pro kněze Rosignoli. Když v něm poznal toho, který mu ve vidění byl ukázán, odevzdal se zcela jeho moci. Kněz jej vyučoval, jakož i ostatních 25 ve víře. Ačkoliv řeči málo rozuměli, naučili se přece všickni s milostí Boží v krátkém čase nutné pravdy víry, byli ku své veliké radosti poktění a přijali též před svým odpravením Vel. Svátost a za přispění kněze, který jim často svatá jména Ježíš a Maria vyslovovati poručil, zemřeli smrtí křesť.

(Mar. Blät. 3. Heft. 1880.)

Dr. Hugo Lämmer a Zdravas Maria.

Dne 21. listopadu 1858 složil učený protest. bohoslovec Dr. Hugo Lämmer v Braunsbergu kat. vyznání víry. Brzy na to stal se kat. knězem; nyní jest kanovníkem a prof. bohosloví ve Vratislavi. Slyšme příčinu jeho obrácení se.

Důkladnými studii spřátelil se s kat. náboženstvím. Mocněji ale působil naň spis slovut. Alb. Stolze „der unendliche Gruss,“ v němž se radí pretestantu, který opravdově po pravdě Boží dychtí, aby denně zdravasem P. Marii o její přimluvu vzýval.

„Hle — tak oslovuje Alban Stolz protestanta — snad cítíš ještě tajné hnutí k úctě P. Marie, které jest ti přirozeno od tvých předků, kteří před 400 lety vroucně Matku B. ctíli. A jestli se osmělíš o tom přemýšleti, zdá se ti, jakobys slyšel starou píseň, kterou jsi se v mládí naučil. Buď silný duchem: jako roztrhl Samson pouta Filištínů, tak roztrhni pouta předsudků, jimiž jsi již od mladosti opleten. Křesť. rozum, hledá-li volně a věrně pravdu, přichází k úctě Mariánské. Vzmož se tedy a začni ode dneška se modliti denně zdravas Maria. Čiň to jen měsíc. Uvidíš, že si jej po měsíci tak oblíbíš že se jej modliti nepřestaneš až do hodiny smrti své.“ Lämmer si umínil uposlechnouti této rady, a Matka B., která ještě nikoho neopustila, kdo ji o pomoc vzýval, mu také pomohla. „Začal jsem“ — vypravuje Dr. Lämmer sám — „sladký zdravas Maria se modliti a P. Marii o úplné obrácení se na víru kat. prositi. Osten vědecké pýchy zmizel, na kolenou před křížem v mém bytě dokonat jsem mezi modlitbou a pláčem vnitřní boje. Modlitba mne zbavila všech pochybností a když jsem později na bránu církve zaklepal, mohl jsem k veškerému učení kat. radostně: „Ano“ a „Amen“ říci. (Monatrosen 10. Heft 1883.)

D o p i s y.

Z Vinohradů. (P. d.)

Náboženské přesvědčení a lžisvobodomyslnost.

Jest to zvláště smutným zjevem — snad duchem času způsobeným, že ohromný počet těch, již dělají veřejné mínění, vzdor svému katolickému původu, vzdor tomu že před světem jinak zcela ke katolicismu se hlásí a obřadů jeho se účastní, — přece při každé příležitosti dávají na jevo svoji nechuť ku církvi

katolické, — stavíce se na stanovisko „extrasvobodomyšlnosti,“ která prý neuznává zvláštních privilegií toho kterého vyznání. Jest-li dnes v listu tomto, jehožto program zřetelně vysvitá již z titulu, nuceni jsme vystoupiti proti časopisu, v nejbližším okolí Prahy operujícímu: činíme tak z povinnosti katolické, ješto nikdy nepřipustíme, aby na úkor katolicismu dělala se v Čechách propaganda buď nevěře, aneb jinému vyznání. Ovšem že muž, který připjal si rezovité ostruhy a rozvinul rozbitý praporeček v heslem: „Boj proti tmářství (!!) a zpátečnictví klerikálnímu“ a vyjel si takto vyzbrojen proti všemu, co s katolicismem úzce souvisí, co jest jeho integrující částí: tento muž jest dosti známým rytířem náramně smutné postavy, o níž rozhází se mínění, je-li více k pláči, anebo k smíchu!! Věru že bychom si byli milého toho pána ani nepovšimli, kdyby s takou okázalostí nebyl podepsal své zvučné jméno: „Matěj Balák“ pod článek, kterým chtěl excelovat, ale zatím opatřil si jím znamenité vysvědčení duševního nedostatku.

V 8. čísle „Vinohradských Listů,“ jakéms-takéms orgánečku svobodomyšlném, dočítáme se v článku nadepsaném: „Slavnost odevzdání praporu Sokolu Vinohradskému“ těchto rozumů, jež doslovně uvádíme:

Proč byl děkan vinohradský P. Hampejs k účelu posvěcení praporu na slavnost zván, nedovedeme si při Sokolu vysvětliti a páni, když se o tom v mladém „Sokole“ Vinohradském hlasovalo, má-li se slaviti pouhé odevzdání čili svěcení praporu, kteří nabyli pro poslední náhled vrchu, měli slyšeti nelibé ty hlasy a projevy podivení nad překvapením, jež svobodným Američanům, synům vlastí volných a nižádným tmářstvím nezkažených, tím připravili. Všude jinde slaví „Sokol“ vztyčení praporu svého, jen (!!!) královským Vinohradům bylo ponecháno, aby jejich Sokolská jednota, tedy spolek, který ani s politikou, tím méně pak s náboženstvím nemá co činiti, prapor svůj si dal vykropiti, posvětití církevně! Po tomto skutku je věru možno, že náš „Sokol“ zúčastní se i processí o Božím Těle, jakož i o Vzkříšení. I jinde se něco podobného již stalo. Tak pamatujeme se, že „Sokol“ Kolínský zúčastnil se svěcení hřbitova v kroji a „Sokol“ Poděbradský dělal spalír, když jednou přijela Jeho kralohradecká biskupská Jasnost (znamenitý věru žurnalista, který neví ani, jaký titul uděluje se biskupům! Pozn. red.) na visitaci, či na birmování do sídla Jiříkova! — Proč by tedy nemohlo se u nás po vykropení a posvěcení praporu sokolského státi něco podobného? — My pevně doufáme, že rozhodně svobodomyšlní živlové nabudou v mladé naší jednotě vrchu a že tento první nesokolský kousek bude také posledním. — Rozhorlen odvracel se bratr Stulík (náčelník Sokolů amerických) od tribuny a věru jen taktu jeho jest co děkovati, že bratří američtí in corpore neopustili místo slavnosti ještě před její počátkem! Byli jsme svědky té indignace v řadách Sokolíků amerických a jen tisková naše svoboda brání nám uvésti zde slova hněvu svobodomyšlných volných synů slavné velké republiky zaoceanské!“

Ptáme se: zdali pak který list pravoslavný, protestantský neb židovský přinesl kdy urážlivějších slov proti spolubratrům stejného vyznání náboženského, jaké dovolil si napsati redaktor „Vinohradských Listů“ — dosud katolický Balák — proti náboženskému citu svých katolických spoluobčanů! Tedy i to církevní posvěcení praporu, kol něhož mají se příslušníci jeho vždy svorně kupiti, ať v době strastné či dobré, — to církevní požehnání symbolu svornosti, mužnosti a síly jest již také trnem v oku těm lžisvobodomyšlníkům? — Což doprošoval se kdy některý kněz, že prapor vysvěti, nebyv sám tím neb oním spolkem za to dožádán? A jest oprávněn některý list, napadati tak nepěkným způsobem českých spoluobčanů za to, že jednali tak, jak jim srdce i rozum velely? — Tak daleko to bohdá nedošlo, že by mohl ledajakýs človíček jiné přesvědčení náboženské — patrně to svoje „lepší“ — vtlokati lidem svobodné vůle!

Těch lidí počtených! — Vytýkají „Sokolu“ že si dal posvětití prapor svůj, že zúčastnil se svěcení nového hřbitova, že přítomen byl uvítání biskupa kralohradeckého a při tom zapomínají, že takovéto osvědčování katolického smýšlení jest zároveň nezvratným důkazem vlastenecké myšli. Jako atheismus plodí anar-

chii a z této nelásku k vlasti, — tak na druhé straně náboženství, šlechtic srdce, povznášejíc mysl, jemně cit, působí měrou vrchovatou i na rozvoj, upevnování, mohutnění národního vědomí! — Ovšem — žurnalistům beze všeho politického rozhledu a bez ne velmi vyvinutého mravního citu, takovýmto slabochům duševním stačí několik lesklých frází a hluchých termínů, aby jimi stále upoutávali nerozvážené a nábožensky lhostejné čtenářstvo! — Že pan Matěj Balák psal výše uvedená slova beze všeho rozmyslu a jen proto, aby vůbec něco psal, tomu nasvědčuje opět v témže čísle jmenovaného listu uveřejněný referát o konstituující valné hromadě „Občanského klubu“ na král. Vinohradech, kde kladou se do úst jednoho z řečníků (mimořádně řečeno: hostinského) tato slova: „Karel Sladkovský naznačil nám nejlépe cestu, kterou nastoupiti třeba, abychom lidu českému prospěli a národu našemu pojistili budoucnost stkvělou a slavnou. Připomínám zde jeho přestoupení ku pravoslaví! Tímto krokem chtějí nám Sladkovský vytknouti směr, jímž se bráti máme k cílům velikým, k zabezpečení našeho slovanského původu, kdyby jednou . . .“

Zde prý zeměpanský kommisar řečníka přerušil, čímž jej tak spletl, že nemohl dále a byl takto nucen „nejpůsobivější“ prý!!! — část své řeči vynechati a raději skončiti!

Že agitace jejich a řeči sebe krásnější nebudou mítí u nás žádného vlivu, ani pozitivního výsledku: o tom dotýční lidé jsou sami nejlépe přesvědčeni. Že však třeba jest povšimnouti si těchto rejdů a upomenouti lidičky podobného druhu, aby neuráželi náboženský cit svých spoluobčanů a hleděli si jiných věcí, kterým snad rozumí a nikoliv náboženských, jimž naprosto nerozumí: to učiniti bylo naší povinností! A proto — domnívajíce se, že jen přílišná vedra červencová zavinila výše uvedené projevy, radíme těmto výtečníkům trochu ledové sprchy na hlavu a připomínáme jim zároveň otřepané již sice, ale věčně dobré přísloví latinské: „Caveant consules — — —!“

M. W.

S m ě s.

V jednom anglickém venkovském kostele většina farních osadníků při službách Božích dřímala, kdežto dítky, jež nalézaly se obyčejně na kůru, prováděly bohopustý lomoz, hašteřily se a rvaly. Tento zlořád rozmohl se zvláště za posledních let duchovní správy starého, churavého kazatele. Když tento zemřel a jeho nástupce měl první kázání, zamlčel se pojednou na chvíli, pohlédl na hrající si a žvatlající dítky a pravil: „Pst, pst. — děti, tiše, ať neprobudíte svých rodičů!“ Toto ironické napomenutí pomohlo! — Že v Anglii, kde kostely četně bývají navštěvovány, nábožné shromáždění zhusta spí, jest historicky dokázáno. V 17., ano ještě v 18. století byli ustanoveni v kostelích zvláštní sluhové, již dlouhými holemi probouzeli dřímající ovečky. —

Sekta křesťanům nepřátelská. Sekta Genaussitů, založená v severní Africe asi v polovici tohoto století od jakéhosi Araba z kmene Beni-Senaussů v okolí Tlemseu v Alžíru, jest zařízena podobně jako tajné spolky evropské a členové její planou nesmířitelným nepřátelstvím proti křesťanské vzdělanosti a toto záští udávají za hlavní pohnutku svého jednání. Od kolébky její původu v Sahaře, Tripolisu, šíří se jednotlivá její odvětví po celé severní Africe a její členů, khanů nebo bratří čítá prý se na 1½ milionu mužů, podle jiných zpráv dokonce na 3 miliony. Každý člen k rozkazu představeného změní se ihned v apoštola, nebo bojovníka. Této sektě přičítají se hlavně častá povstání v Alžíru, jakož i zhusta se přiházející vraždění počestných, — moci její podlehají prý i sultánové marokánští a vadaisti, — vliv její pocitují prý mnohá města egyptská. Západní kulturou porušení mohamedáui jsou u Sanaussitů ve stejné nenávisti jako křesťané; křesťané i Turci mají zahynouti jedinou ranou. Zakladatel sekty zemřel r. 1859 a plášť jeho dostal se synu Sidimu Mohamedovi — ben — Alimu — es — Senuassimu, nynějšímu šejkovi, jemuž v celé severní Africe prokazuje se neobmezená úcta. Jako sudanský jeho sok, tak i on činí si nároky na titul mahdiho. —

Protikatolický švindl. Jak bidnými prostředky mnozí zarytí protestanti proti katolicismu bojují, stůžž zde na důkaz následující zaručený případ, jež protestantský „Slezský církevní věstník“ uveřejnil:

Příležitost státi se bohatým. Jakýsi bohatý Skot vypsal následující ceny pro každého katolíka: 1. 18000 korun (à 5 marek = 2 zl. 50 kr.) tomu, jenž může jedno jediné místo z písma svatého uvést, že katolický křesťan má se modliti k Panně Marii; 2. 18.000 korun tomu, jenž z bible dokáže, že pouze kněži smějí požívatí vína při večeři Páně; 3. 18.000 korun každému katolíku, jenž rovněž z písma svatého dokáže, že sv. Petr nebyl ženat; 4. 18.000 korun tomu, jenž z písma svatého dokáže, že se kněži nesmějí ženiti; 5. 18.000 korun každému, jenž z písma sv. dokáže, že se má za mrtvé modliti; 6. 18.000 korun tomu, jenž jedno jediné místo z písma svatého dokáže, kdež se praví, že stává více než jednoho prostředníka mezi Bohem a lidmi; 7. 18.000 korun každému papeženci, jenž jedno místo z písma sv. dokáže, že sv. Petr byl biskupem římským; 8. 18.000 korun každému, jenž z písma vyvodí, že Panna Maria může nás blaženými učiniti; 9. 18.000 korun tomu, jenž z jediného aspoň místa nového zákona dokáže, že papež jest náměstkem Kristovým a nástupcem sv. Petra.

Tuto zprávu publikovaly téměř všechny protestantské listy církevní. Kdesi pak připsal jakýsi kazatel na útraty onoho „bohatého Skota“ ještě tento 10 punkt, jenž zní: „18.000 korun tomu, jenž z písma svatého dokáže, že jest římská církev nejstarší církví!“ — Sečteme-li všechny nabízené koruny obdržíme úhrnou summu 180.000 korun, čili 450.000 zlatých r. č. — Že jednotlivé otázky daly by se na základě písma svatého snadno a přesně zodpověděti, dá každému rozum a netřeba k tomu ani hlubokého studia theologického. — Avšak na první pohled již zde bije do očí ne dopátrání se pravdy, neb ponížení katolicismu, ale zcela obyčejné protestantům již obvyklé kramářství, což pohnulo též redaktora katolického listu „Postbote“, v Paderbornu vycházejícího, Jana Schäfera, že u různých protestantských časopisů pátral po jménu dotýčeného bohatého Skota. Nejdříve psal dvornímu kazateli Stöckerovi, jenž noticku tuto ve svém časopise „Sonntagsfreund“ publikoval, tyž na opětovně teprve vyzvání odvětil, že čerpal zprávu tu z časopisu „Christenbote“, jehož redaktorem jest prof. W i t b r e c h t v Stuttgartu. Tento opět byv tázán odvětil, že zprávu tuto vyčetl z „evangelického církevního věstníku“, jež rediguje kazatel Hülle v Berlíně. Ačkoliv pak i tento kazatel byl nesóislněkráté nejen Schäferem, ale i redaktorem katolického týdeníku „Lev“ prof. dr. Rebbertem vyzván, aby udal pramen, odkud senační zprávu tuto čerpal, aneb aspoň jméno bohatého onoho Skota, jenž tak velikou summu peněz nabídl za snadné rozluštění otázek, písma sv. se týkajících: přec ani slovem k tomu neodpověděl a tak nechal na sobě odium, že redakce „evangelického-církevního věstníku“ to byla, jež zprávu tu si vymyslíla a ji dále kolportovala. Když již takovýchto prostředků chápe se protestantismus na újmu katolického náboženství, pak netřeba dokazovati, že to s takovou vírou velice špatně dopadá! —

M. W.

N á v ě š t í.

Příští sešit „Kalendáře pro mrtvé a živé duše“ vyjde dne 20. září.

Obsah „Obrany víry“:

Mučedníci a vyznávači tovarišstva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až 1681. (Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.) — Lež a pravda o Jesuitech. (Napsal M. W.) — Kdy zajde svět? (Napsal M. W.) — Gustav Adolf „ochrance“ protestantismu. (M. W.) — Noc Bartolomějská: Histor.-kritická upomínka na bouřlivou noc z 23. na 24. srpen r. 1572. (Napsal M. W.) — Řím a Galilei. (Napsal Otto Pitra.) — Besídka náboženská. (J. M.) — Dopisy. (M. W.) — Směs. (W.)

Předplatné budiž zasýláno přímo do administrace: Ostrovni ulice č. 1508—II.

Nakladatel a vydavatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor: PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Mučedníci a vyznávači tovaryšstva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až do r. 1681.

Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.

(Pokračování.)

P. Tomáš Cottam.

K těm mučedníkům, již s P. Campianem dne 20. listopadu r. 1581 jako velezrádci k smrti byli odsouzeni, náležel též P. Tomáš Cottam. Narozen v r. 1549 v Lancashiru, z rodičů protestantských, byl po náležitém vycvičení poslán na universitu Oxfordskou. Po ukončení svých studií opustil otčinu i rodiče a odebral se do Londýna, kde převzal řízení jakési školy a nevedl právě život zřízený a slušný. Tu zlíbilo se prozřetelnosti Boží seznámiti jej blíže s Tomášem Poundem*). Tento slavný vyznavač, jenž tehdy ještě byl na svobodě, brzy však pro víru svou do žaláře byl uvržen, svou přesvědčující výmluvností nejenom získal Cottama náboženství katolickému, nýbrž i takovou změnu jak ve smýšlení, tak i v životě v něm spůsobil, že týž pojal úmysl, zcela zasvětit se službě Boží. Cottam opustil tedy Anglii a odebral se do Douay, aby tam vstoupil do semináře, kdež po několik let pilně se zabýval studiiem theologie a filosofie, načež pevně rozhodl se v nitru svém, odebrati se do Říma a tam vstoupiti do tovaryšstva Ježíšova a bude-li to vůlí jeho představených, nastoupiti cestu do Indie a tamní zdivočilé kmeny obracet na víru křesťanskou; avšak sám Bůh jinak nad ním rozsoudil: Cottam měl nalézt korunu mučednickou, již v Indii vyhledávati mínil, ve své vlasti.

*) Tomáš Pound z Belmontu, narozen dne 29. května 1539, věnoval se nejprve studiu práv a byl při dvoře královny Alžběty váženou osobností, až následkem nehody jakési, která jej potkala, zřekl se světa a opustiv Londýn, strávil delší čas v úplné odloučenosti od společnosti lidské. V roce 1574 nacházíme jej poprvé a v r. 1576 již po čtvrté v jednom z žalářů Londýnských pro svou víru uvězněného, v nichž pak prožil asi 30 let, až nastoupením Jakuba I. (r. 1603) na trůn, dostalo se mu svobody. Největší útěchou v době dlouhého jeho žalařování bylo, že r. 1579 přijat jest do tovaryšstva Ježíšova. Když ze žaláře byl propuštěn, poslali jej představení jeho do Belmontu, kdež v rodném svém domě též život dokonal dne 5. března 1615, jsa 76 let. On vyšel příliš sesláblý a sestárlý již ze žaláře, než aby studovati a knězem se státi mohl.

Cottam vstoupil 8. dubna 1579 jako novic do řádu Jesuitského, nezůstal však zde dlouho, poněvač horké podnebí římské nesvědčilo synu chladného Albionu a zdraví jeho nemálo tím trpělo; byl totiž stížen střídavkou (občasnou zimnicí), z kteréž příčiny poslán byl na radu lékařů nejprv do Avignonu, odtud pak do Lyonu; když však ani zde nezlepšilo se zdraví jeho, byl vypraven do Rheimsu, kamž se zatím byla z Douay známá nám již kollej přesídlila — a zde byl též na kněze vysvěcen.

Za svého krátkého pobytu v Lyoně obdržel P. Cottam návštěvu rovněž již v dřívějších člancích vzpomenutého zrádce Sledda, který tvářil se býti horlivým katolikiem a přistupoval denně k sv. přijímání jen proto, aby okolí své oklamal, od kněží bezpečných zpráv — pokud missií Anglických se týče — se dovídal a je pak vládě Anglické prozraditi mohl. Tento Sledd provázal též Cottama do Rheimsu; cestou sdělil mu nic zlého netušící Cottam celý svůj plán, že totiž odebere se do Anglie, aby tam netoliko upevnil zdraví své, ale i jak se mu příležitost naskytne, náboženství katolické šířil a hájil. Sledd si dobře vše zapamatoval a ihned po příjezdu svém do Rheimsu pospíšil do Paříže, aby tamnímu vyslanci Anglickému vše, co byl od Cottama a jiných kněží slyšel, udal — a zároveň popsal mu Cottamovu osobu tak důkladně, že při nařízení opatření bezpečnostních proti nenáviděnému řádu Jesuitskému musel býti Cottam ihned při vstoupení svém na půdu Anglickou poznán. Vyslanec podal o všem tom zevrubnou zprávu do Londýna a odtud dán do všech přístavních míst přísný rozkaz, aby P. Cottam po vkročení svém na břeh anglický byl zatčen.

Ještě ani P. Cottam neukončil svůj noviciát, když naskytla se mu příležitost, odebrati se do Anglie, ve společnosti dvou kněží ze semináře v Rheimsu, k čemuž také dostalo se mu svolení představených. S nimi též šel jiný kněz, pode jménem Howard, jsa přestrojen za vojína, v kterémž zakuklení neskrýval se nikdo jiný, než jistý dr. Ely, druhdy professor kanonického a občanského práva na universitě v Douay. Přistáli sice všichni šťastně dne 16. června 1580 v Doweru, P. Cottam však byl ihned poznán a k vůli uspořádání výloh domnělému vojínovi svěřen, by jej do Londýna s sebou vzal a zároveň mu dán průvodní list, na lorda Cobhama, vrchního dozorce anglických přistavů znějící; dr. Ely přijal tento úkol na sebe milerád. Sotva však Dower zmizel jim z očí, oslovil dr. Ely zajatce těmito slovy: „Nepřijal jsem vás v opatrování proto, abych snad vás lordu Cobhamovi vydal, nýbrž chci vás provoditi toliko do Londýna, kamž i vy jdete! Bůh zachraň, aby některý katolík měl svého kněze vydati v ruce nepřátel víry i církve; mé svědomí považovalo by to za hřích!“ Když byli do Londýna se dostali, rozešli se vskutku — každý svou cestou!

Tu vyskytla se v P. Cottamovi pochybnost, zdali se snad nevyhnul zatčení svému způsobem nedovoleným a jestli toho, jehož dozoru byl svěřen, neuvrhne tím ve zkázu a neštěstí. P. Cottam vyhledal tedy Howarda a prosil jej, aby mu dal onen list na lorda Cobhama, že k němu půjde a jako zajatec se mu ohlásí. Poněvač pak na úmyslu svém Cottam pevně stál a přemluvíti se nedal, poslechl aspoň rady Elyho, aby se u věci té zeptal dříve zkušených otců PP. Parsonsa a Campiana, co ti o tom soudí a přisvědčí-li, že povinností jeho jest, soudu se vydati, že milerád dá mu list na lorda. — Cottam to učinil, avšak oba Jesuité neměli tolik odvahy, aby v záležitosti, kde běželo o život jednoho ze soudruhů, podali určitého vyjádření; proto ponechali věc tu k rozhodnutí shromáždění kněží, které — jakož jsme již rovněž se zmínili — v Southwarku se konalo a to rozhodlo, že Cottam, poněvač k žádnému slibu se nezavázal, není též povinen, vydati se zjevnému nebezpečí v šanc.

Zatím však dr. Ely poslal list, pro lorda Cobhama určený, do Doweru nazpět. Po třech dnech přišel do Londýna hostinský, v jehož domě v Doweru byl svého času Cottam zajat a jenž se za řádné odevzdání zajatce domnělým vojínem, s nímž byl dobře znám, sám zaručil. A prozřetelnost Boží

tomu sama chtěla, že v ohromném tom městě setkal se s dr. Elym (Howardem) na ulici a chopiv jej za rameno, činil mu výčitky, že propustil zajatce a tím že jej — hostinského — v záhubu uvrhnouti chtěl; avšak nyní že jej nepustí, nýbrž že dr. Ely musí ihned jíti s ním ku Andrewsovi, zástupci lorda Cobhama, aby tam celou věc vysvětlil a podezření z beder hostinského svalil. Dr. Ely dobře pochopil, co naň teď čeká, proto také snažil se pohnouti hostinského, aby posečkal do 4. hodin odpůldne a jestliže mu do té doby nepřivede zajatce, že pak sám chce se dostaviti za něho; když pak byl jakýsi kupec, svak Elyho, se za něho zaručil, což později osmiměsíční žalář mu přivodilo, svolil hostinský. Dr. Ely šel tudy hledati Cottama a našel jej náhodou v Cheapsidu, kdež mu vypravoval, co se přihodilo, podotknuv, že jeden z obou musí nyní do vězení. „Vy znáte mé jméno a postavení a proto můžete si mysliti, jak se mnou budou jednati, až se dozví, koho mají před sebou. Avšak vy znáte též svůj stav. Na vás záleží, kdo z nás obou má jíti do vězení; nutit vás však k ničemu nechci a nebudu, to raději sám chci každému trestu se podvoliti.“ Na to odvětil P. Cottam, pozdvihnuv oči i ruce k nebi: „Bohu za to díky! Nebyl bych po celý svůj život mohl nalézt poklidu, kdyby se mi bylo podařilo vyváznouti!“ Když mu byl dr. Ely udal ještě obydlí náměstka lorda Cobhama, kamž se dostaviti měl, rozloučili se, aby již nikdy více v tomto životě spolu se nespátrili. Toto setkání stalo se o 10. hodině dopolední. P. Cottam urovnal ještě některé své záležitosti a ve 4 hodiny, jak bylo ujednáno, byl již na udaném místě, aby sám vydal se v ruce svých nepřátel — neobyčejné to zajisté hrdinství a zároveň nejlepší důkaz, že o nějakém úcasteuství svém ve spiknutí proti královně anebo proti státu nebyl si vědom.

Nejprve byl Cottam předveden před soud a když bylo pět protestantských kazatelů marně se namáhalo, od církve katolické jej odvrátiti, byl poslán do vězení, pouze pro katolíky určeného, kde po 6 měsíců byl ve vazbě držán, až dne 5. prosince 1580 byl do Toweru odveden, kdež dne 10. téhož měsíce první muka přestáti mu bylo. Aby jej přinutili k uznání též duchovní nadvlády královny Alžběty, vstrčili jej do železné panny, kdež po celou hodinu trpěl Cottam nevýslovná muka, tak že krev z nosu proudem se mu řinula. Brzy na to byl napjat na skřipec a co nejkrutěji roztažen. V takovém stavu tázali se jej biřicové, jaké uložil mu zpovědník pokání a Cottam, neprohlédnuv úmyslu katovu a v domnění, že po zodpovězení otázky té ustanou v mučení, sdělil jim upřímně, co si přáli věděti. Avšak hned na to chtěli katani věděti, z čeho se Cottam zpovídal, což když zodpověděti rozhodně popřel, byl ještě hrozněji natažen, že nemohl v nesnesitelných těch bolestech se zdržeti, aby katům svým nepředhodil výčitku nelidského s ním zacházení, ihned však doložil, že se jim dříve podaří duši jeho z těla vybaviti, než aby jim vyznal to, co chtějí věděti.

Konečně postaven opět P. Cottam společně s Campianem před soud; bylo to dne 14. listopadu 1581. Zde prohlásil, že pouze na radu svých lékařů odebral se do Anglie, aby ztraceného zdraví našel a z té příčiny že se též před nikým neskrýval, nýbrž zcela veřejně všude se ukazoval. Všechno hájení se nepomohlo, — nade všemi obžalovanými byl — podle zvyku — vyřčen rozsudek smrti, jenž však na Cottamovi a třech jiných kněžích teprve 30. května 1582 byl proveden. Ještě dne 13. května bylo Jesuitům v Toweru předloženo šest otázek k zodpovídání, jež se týkaly většinou známé bully Pia V. a zvláště moci papežovy nad královnou Alžbětou. Na všechny ty otázky zněla Cottamova odpověď, že věří v to, co katolická církev učí a z té příčiny, že na nic odpovídati nebude.

Dne 30. května byli vzpomenuť již čtyři mučedníci na popravní místo odvedeni, kamž již o 7. hodině ranní se přišlo; po celou dlouhou cestu pěli bez ustání chvalozpěv sv. Ambrože. P. Cottamovi a Richardsonovi nařizeno, aby popravě a rozčtvrcení druhých dvou spolubratrů svých byli přítomni, domnívajíce se, že snad strašný ten pohled zviklá je ve víře. Když však

ani to nespomohlo, byla kára s P. Cottamem zavlečena pod šibenici. Cottam rozhlížel se radostným okem kol sebe a pozdravil shromážděný lid slovy: „Bůh vám žehnej!“

Když byly ještě jednou oběma přečteny vzpomenuté již otázky a oba prohlásili slavně, že víra jejich v každém ohledu a ve všech směrech, na autoritě církve katolické spočívá, byl oběma na šiji vhozen provaz a popravčí mistr vyzval nejprv Richardsona, aby vyznal svou vinu, odřekl se papeže a královna že mu udělí milost. „Děkuji Její Veličenství za tu milost — odvětil neohrožený vyznavač — já však ze žádných nepravd vyznati se nemohu a víru svou nezapru.“ Podobné vyzvání i P. Cottamovi bylo učiněno, — ten však odvětil, že by se rád vyznal, kdyby měl z čeho; kdyby si byl vědom viny nějaké, aneb dokonce velezrády, že by to byl musel aspoň na skřipci buď on, aneb jiný vyznati. Ostatně, že přišel do Anglie pro pouhé své zotavení a dnes kdyby byl na svobodu puštěn, že by se odebral do daleké Indie, jakož bylo vždy jeho úmyslem. Tu soudce poručil, aby oběma byly provazy s krku sňaty a Richardson znovu byl otázan, chce-li vinu svou přiznati a královnu za milost prositi, týž však opět prohlásil, že královnu nikdy ničím neurazil, že tedy neví, z čeho by se vyznati měl. Na to byl mu opět provaz na krk vhozen a Richardson odpraven. — Soudce obrátil se na to ještě jednou k P. Cottamovi a domlouval mu, aby odřekl se papeže a přilnul k protestantismu, — ale marně. Vida jeho nezdolnost, dal tedy rozkaz, aby s Cottamem se naložilo dle zákona.

Cottam byl obrácen tak, aby musel patřiti na to, jak tělo Richardsonovo, zatím ze šibenice sňaté, jest rozčtvrcováno. Při pohledu na to zvolal Cottam několikráte: „Pane Ježíši, smiluj se nad nimi!“ — — Když pak po provedené exekuci vyzvedl kat hlavu Richardsonovu s obvyklým zvoláním: „Bůh žehnejž královně!“ pravil Cottam pozdviženým hlasem: „Prosím Boha, aby ji zachoval a žehnal!“ Na to pozvedl oči svých k nebi a modlil se tiše. A ještě teď pravil mu soudce: „Cottame, prostě přec o milost, a od dobrotivé královny se vám jí dostane“. Avšak mučedník odvětil: „Svědomy mé podává mi nejlepší svědectví, že jsem ji ničím neurazil.“ Na to v modlitbě prosil celý svět za odpuštění, jakož on sám od srdce rád všem odpustil a doloživ, že hříchy Anglie volají příliš do nebe o pomstu, prosil Boha, aby netrestal lid ten vedle zasloužení jeho, nýbrž aby v nesmírné dobrotivosti odvrátil hněv svůj od hřešícího lidu a přiměl jej ku pravému poznání jeho viny. Konečně prosil ještě katolíky, aby s ním se pomodlili, sám začal s „Otčenášem“ a pokračoval v „andělském pozdravení“, když stupátko pod nohama mu podtrženo a on vznášel se mezi nebem a zemí. Když byl mrtev, jest sňat a svlečen a tu nalezen pod jeho košilí drsný oděv, až po kolena sáhající, jaký nosili kajcníci na znamení své nejhlubší pokory. Tělo jeho rovněž po starém zvyku rozčtvrceno, vnitřnosti spáleny, jednotlivé údy však ponechány na šibenici a ne — jak dosud se dalo — po Londýně rozvěseny, neboť mezi lidem vzrůstala se již nad tím oprávněná nevole, an Londýn podoben byl velikému krámu reznickému, — tu hlava, onde ruka, tu noha a zde zas celý trup, — pro Anglii důkaz spravedlnosti, pro cizinu znamení surovosti! — Z té příčiny byli též poslední čtyři ze dvanácti roku 1582 k smrti odsouzených kněží, odvezení z Londýna až do Yorku a tam odpraveni!

Těla čtyř mučedníků, mezi nimi i Cottamovo, jež pod šibenicí byla zahrabána, od katolíků byla tajně vykopána, odnesena a jako svaté ostatky v úctě největší chována.

Pak-li nebyl během následujících 12 let žádný Jesuita více na popraviště vlečen, lze to přičítati zvláštní ochraně a milosti Boží; ze světských kněží, jichž počet v Anglii byl dosti značný, rovněž mnoho jich podstoupilo smrt mučednickou. Tak dle spisu biskupa Challonera vysvitá, že v jediném roce 1584 bylo 64 kněží odpraveno. A jak veliký byl počet těch, kdož zemřeli v žalářích, nepočítaje v to ony poměrně šťastné smrtelníky, kteří

z říše anglické byli vyobcováni a návrat jim pod trestem smrti zapovězen. Již z toho seznati lze, že pronásledování katolíků a jmenovitě kněží nejen neubývalo, ale stále se rozmáhalo. Dvě události bylo příčinou, proč přikročeno bylo ku zostření ediktu, majícího za účel, ještě zuřivěji pronásledovati katolíky a jich duchovní, totiž: pokusy o osvobození nešťastné Marie Stuartovy a objevení se španělského loďstva v Canal la Manche, — u břehů Anglických.

Všechna tato pronásledování, muka, ano i hrozící smrt nedovedla způsobiti ochablost v řadách statečných Jesuitů; ba snad s tím větším úsilím, s větší radostí oddali se svatému svému úkolu „ku větší cti a slávě Boží!“

Lež a pravda o Jesuitech.

Napsal M. W.

6. P. Guryho morálka.

Ode dvou desetiletí soustřeďují se útoky, proti morálce Jesuitské směřující, hlavně na kompendium mravouky, P. Guryem většinou ze spisů svatého Alfonse z Liguori čerpané a církevní vrchností schválené a jako učební kniha pro kandidáty kněžského stavu zhusta používané. Žurnalisti, kteří spis ten sotva viděli, kočující kazatelé, vynášející do nebe svoji svobodomyšlnost, státníci, kteří o mravouce jako vědě ani toho nejmenšího ponětí nemají, starokatolíci a protestantští kněží ve svém záští proti všemu, co z lůna církve katolické vychází, podnikli nejprudší a zcela bezdůvodné útoky proti Gurymu jmenovitě in puncto sexti. Dva z největších „moralistů“ Jan Ronge a Augustin Keller zahájili rej. Těmto a všem ostatním odpověděl co nejtrefněji Magnus Jocham ve svém spise: „Mravouka a Jesuitů a mravní zkáza lidu“. Mohuč 1869. Když pak rovněž známý „moralista“ Matz opětoval v druhé hessenské komoře veřejně útoky proti Guryho spisu, odpověděl jemu poslanec Racké (viz čtvrtý svazek „jednání druhé komory zemských stavů velkovévodství Hessenského v letech 1869—1871“) těmito slovy: „Guryho kniha jest psána v latině a není tudíž určena pro kuchařky, služky a lidi podobného druhu... Ona není též psána pro poučení těch, kteří hřích spáchati chtějí, nýbrž pro ty, kteří netoliko jeho se vystříhati, ale i posuzovati mají, co je hříchem ve smyslu církve katolické a co jím není. V knize této není vždy a všude se vši určitostí tvrzeno, to jest tak, nýbrž: tak se to z té neb oné strany tvrdí, od toho nebo onoho učitele tak hlásáno, poněvač i církevní učitelé sami mezi sebou jsou různých mínění.“ (Srovnej též Kettelerův spis „útoky proti Guryho morálce“, Mohuč 1869.)

Za nejvýš pohnutých dob, jaké kulturní boj v Německu byl vyvolal, utrpěl Gury nejednu ránu v tvář od fanatických nepřátel katolicismu. Palmu však vítězství bez odporu odnesl si poslanec Windthorst *) v sezení říšského sněmu německého dne 15. května 1872. Tomuto objevila se kniha Guryho „plna mrzkých, nízkých nauk, nevyčerpatelná studna špíny a sprostoty“ a prudce gestikuluje zvolal: „Chvějící se rukou a s největším opovržením — citujeme dle stenografického protokolu — mrštil jsem ohavnou tou knihou o zem (Slyšte, — slyšte!) Ano, pánové, já mrštil knihou o zem a se srdcem, po takovéto neslychanosti úzkostlivě se chvějícím, rozhlížel jsem se po pomoci a zvolal jsem jako kdysi král Filip: Toledo, vy jste muž, chraňte mne před tímto knězem!“ — — — Tahle patheticky deklamovaná komedie byla by měla rozhodného úspěchu, kdyby pan Windthorst byl —

*) Týž není totožným s geniálním drem. Windthorstem, vůdcem katolického středu v říšském sněmu Německém. Kromě jména nemají oba pranic společného.

hercem a říšská sněmovna — divadlem. Takto však minul se řečník zcela cílem, neboť výtky jeho jsou tak neoprávněné, jako jest nepravdivým domnělý výrok Filipa II., a tak nestoudné, jako jeho nájezd proti neomylnosti papežově, dogmatu to více než 200 mil. katolíků posvátnému, jež v téže své řeči nazval „novým, nesmyslným dogmatem.“

Pro toho, kdo knihu Guryho četl a studoval, není třeba ani slova na obranu; ostatním pak budiž krátce připomenuto: že katolický moralista, tedy též Gury, o záležitostech manželských a jiných delikátních věcech mluvití musí, — rozumí se samo sebou; pokud totiž přirozenost lidská poskvrňuje sebe podobnými nepěknými činy a hříchy: dotud musí katoličtí kněží, u nichž lidstvo, těmito hanebnostmi obtížené, ve zpovědnici hledá útěchy, pomoci a slitování, buď ústně nebo písemně poučován býti, jak při takové příležitosti mají si počínati, jak mají věc posuzovati, jak raditi a pomáhati. Oni jsou v pravdě soudci „při uzavřených dveřích“, lékaři „tajných nemocí“.

Avšak proč odpůrcové Guryovi nehartusí též proti autorům spisů z oboru gynaikologie, neb soudní mediciny? Jest jich přece celá řada a nejsou tam jen pouhá slova, nýbrž do nejmenších podrobností provedená vyobrazení, kde by nedůtklivý pan Windthorst a ostatní soudruzi našli tisíckráté více „špíny a bláta“ nashromážděného, než ve všech morálkách Jesuitských úhrnem. Protestantskému kazateli K l a p p o v i však, jenž spis Guryho charakterisoval jako „klíč ku všem jesuitským zločinům“ a „plný latinské nečistoty“, doporučujeme ku přečtení případná slova luteránského pastora E v e r s a v „Hamburských listech“ (Berlín, Germania 1884.) citovaná: „Abych se poučil, — praví týž — četl jsem v Guryho Kompendiu onu delikátní kapitolu i s úvodem, s pravou posvátnou vážností psaným. Co zde v řeči latinské beze všech přívěsků zcela stručně a nepředpojatě ku poučení kněží i ve věcech choulostivých jest podáno, to nalézáme ve spisech Luterových napsáno většinou v jazyku německém, poměr však mezi oběma těmi spisy jest takový, jako poučení mravného a vážného lékaře a na druhé straně obskurní zábavy mravně zkažených lidí.“

To však jest zapamatování hodno! Jako nesčetné a prudké jsou útoky proti theorii, tak zřídka jen slyšeti lze žaloby proti praktické morálce Jesuitů. Většina uvedených odpůrců ani se neohláží, proti Jesuitům vznéstí výčitku nemravného chování; naopak sám jmenovaný již posl. Windthorst uznal veřejně a výslovně ve své vzpomenuté štváčské řeči „vší úcty hodný, mravný jich život.“ Smutnou výminku činí toliko několik pamfletistů nejnižšího druhu, tak v poslední době jakýsi G r i e s i n g e r, který ku svým, německému lidu vypravovaným „dějinám“, zároveň přidal nemravné obrázky, pak žid S u g e n h e i m a nade všechny ostatní surový František H u b e r. — A co mám říci o pověstném J a r r i g i o v i čili P a t e r u J a r r i g o v i, o němž H u b e r sám praví: „Jarrige ovšem jest málo věrohodným, poněvač roku 1647 z řádu uprchl a po svém opětém do něho vstoupení křičel do světa, „že celou věc přeháněl a z komára učinil velblouda“. A vzdor tomu, ač pisatelé pamfletů těch přesvědčení jsou o lživosti svých udání, přec s chladnou krví je opakovati a šířiti se nestydí, pro takové jednání nemá český jazyk žádného vhodného výrazu!

7. Jesuiti jako zpovědníci

stali se předmětem celé spousty těch nejnesmyslnějších pověstí. Tím, jenž tyto povídačky sebral a jakéhosi systému ve fabrikování podobných lží užil, není nikdo jiný, než známý G r e g o i r e, vystouplý kněz, revolucionář, pak konstituční biskup z B l o i s, jenž následkem konkordátu Napoleona prvního ku resignaci byl donucen, načež nastoupil dráhu spisovatelskou s domýšlivostí pravého Gallikána a s netajeným záštitým přemrštěného Jansenisty proti církvi a tím i proti tovaryšstvu Ježíšovu.

Gregoirovo dílo bylo roku 1825 z frančiny do němčiny pod zvučným názvem: „Dějiny zpovědníků císařů, králů a jiných knížat“, — s tím toliko

rozdílem, že neznámý překladatel v mnohém ohledu francouzský original překonal. Již ve svém úvodu praví, že nalézá původní dílo tu i onde málo „smělým“, místy „staromodním“ a z té příčiny prý „sám buď něco nového přidal, anebo, co nevhodným se mu býti zdálo, opravil.“ Tak tedy spatřil famosní ten překlad světlo světa ku pohoršení všech lidí poctivě smýšlejících, kteří neviděli v něm nic jiného, než spoustu skandálních lží, ku pravé pochoutce pak všem, kdož byli zarytými odpůrci zpovědi a hledaných tehdy zpovědníků — Jesuitů.

Tak na příklad přinesl tehdy ještě Augsburský, nyní pak mnichovský list „Allgemeine Zeitung“, jenž tak svou učeností plýtvál, v čísle 325. roku 1869 — tedy krátce před vypuknutím velkých proti-jesuitských bouří — článek s nadpisem: „Zpovědníci v dějinách“, v němž doslova otištěny jsou anekdoty ze zmíněného německého překladu, vydávané za dějepisnou pravdu, a to, co redakce zmíněného listu sama přičinila, napsáno jest s tak naivní neohrabaností, že to útrpný úsměv vzbuzuje. Odtud také čerpal Mayerův konverzační lexikon svou moudrost, ač přímo v článku „Jesuité“ nadepsaném vytáčí se, aby nemusel mluvit „o jejich raffinované, na slabou stránku vznešených osobností vypočtené zpovědnické praxi.“ Tak se dělají dějiny, veřejné mínění i přesvědčení lidu!

Ku charakteristice toho druhu lží a jich původu budiž ještě následovní podotčeno: „Právě ve Francii a se strany gallikánské byla ta zákazonosná zásada prohlášena, že oni zpovědníci, jimž jako takovým zpráva o atentátech, proti bezpečnosti státu směřujícím, sdělena byla, povinni jsou učiniti o tom oznámení. Proti takovému porušování zpovědního tajemství však rozhodně vzepřeli se Jesuité a našli v tom též účinné a mnohostranné podpory. Odtud — ona nenávisť! Bližšího lze se u protestantského právníka Böhmera dočísti. (Jus eccles. protest. Lib. 5. Tit. 38.)

Hugenot Benoist to byl, jenž do celého světa rozhlásil báchorku, že na zrušení ediktu Nantesského nebyl nikdo jiný vinen, než zpovědník Ludvíka XIV. P. La Chaise. Nyní však markýz La Fare a Le Choisy odmítli ve svých memoirech co nejrozhodněji toto nařčení. Nikoliv Jesuité, jak tehdy francouzští Hugenotti a hollandští Kalvinisté všude šířili, ale zaslepená nadutost, přepjatost a klamná politika jak onoho panovníka, tak jeho ministra to byla, jež způsobila tento nemoudrý, nestátnický kousek. Pro každého poctivého dějepisce jest to věc již dávno odbytou a vysvětlenou. — Avšak když již o P. La Chaiseovi mluvíme, chceme se zmíniti též o jiném Jesuitovi a zpovědníku Ludvíka XIV., proslulém Bourdaloueovi, který s bezpříkladnou odvahou i přísností korunovanému despotovi vždy do svědomí mluvil, kdykoliv náruživost jeho přestoupila meze křesťanské mravnosti, anebo nadutost jeho proti papeži i církvi se vzepřela. Ne méně ostře a bezohledně vystupoval též Jesuita Sacy proti královské maitresse, pověstné Pompadourové, jejíž zajímavá sdělení podal v dubnovém sešitu „Revue des deux mondes“ r. 1844 Jesuitům nikoliv přátelský hrabě Saint-Priest.

Kdybychom chtěli psáti apologii řádu Jesuitského, museli bychom na tomto místě vyvracet všechny hanebnosti, jež za posledních století Jesuitům byly podstrčeny. Tak pravil ještě nedávno hamburský kazatel Klapp: „Sotva stávalo nějakého atentátu, nějakého pronásledování, nějaké náboženské války v 16. a 17. století, při nichž by nebyly znatelnými stopy Jesuitů, jež krví páchly.“ — My však již o některých domněle Jesuitům připisovaných nepravostech, atentátech a náboženských válkách v tomto listu se zmínili a falešná udání na pravou míru uvedli, uváděti však laskavým čtenářům všechny pomluvy a potupy, jež kdy proti tovaryšstvu Ježíšovu vychrleny byly, — toho nám skrovné rozměry listu nedovolí. Na některé však výtky ještě si musíme posvětit.

8. Školy a missie Jesuitů.

Vyučování a vzdělávání mládeže bylo prvním bodem v programu tovaryšstva Ježíšova. A jak velikých, snad jedině trvalých zásluh si tento řád na poli tom získal, o tom poučují nás s dostatek dějiny posledních tří století, to potvrzují nejen katolické authority, nýbrž také četní protestantští a jinak církvi nepřátelští spisovatelé, jako Baco z Verulam, Hugo Grotius, Macaulay, Ranke a j. Že právě pro tyto své zásluhy mohli Jesuité i po zrušení řádu v Rusku i Prusku ve své působnosti zůstat, jest všeobecně známo. Pochvalné výroky pruského krále Bedřicha II. o blahoplodném působení Jesuitů jako nejlepších učitelů byly nejnovějšími nálezy v pruském státním archivu na novo potvrzeny. Avšak rovněž i na tomto poli působnosti bylo Jesuitům mnoho křivd snášeti a jich vyučování mládeže vyhlášováno za nedostatečné, škodlivé a zkázonosné. Tak na příklad vyjádřil se o nich v roce 1873 professor německé university pražské Kelle ve svém spise: „Jesuitská gymnasia v Rakousku“. Tendenční pamflet Kelleův byl však P. R. Ebnerem důkladně vyvrácen a dokázáno panu professorovi, že z každé stránky jeho „spisu“ zírá „pomluva, překrucování skutečných fakt, jednostrannost a nepravda,“ zkrátka: známá německá důkladnost.

(Pokračování.)

Metly Boží čtrnáctého století.

Napsal M. W.

Bylo to podivuhodné vidění, jaké kdysi měl prorok Jeremiáš, při čemž zaslechl hlas Páně, tázající se jej: „Jeremiáši, co vidíš?“ On odpověděl: „Vidím bdící metlu“. — A Pán dí jemu: „Dobře jsi viděl; neboť bdíti budu nad slovem svým, až to splním!“ — Duchaplný homilista Veith k tomu podotkl: Trestající metla bdí, když lidé dřímají; kdyby lidé bděli, dřímala by metla. Neboť v té ohromné Boží budově jest to právě tak, jako v malé rodině pozemského některého otce. Jsou-li dítky hodny a mravny, stojí metla někde v koutě pohozena, — jsou-li však lenivé a neposlušné, bývá postavena na místo, kde, všem jsouc viditelnou, ku vážné slouží výstraze. — A v té velké Boží budově jest mnoho, přemnoho neposlušných dítek, proto také trestající metla Boží po všechny časy bdí, dlouho jen hrozíc, konečně však také kárajíc.

1. Takovou trestající metlou v ruce Boží ku potrestání mravně zdivočelých národů byl onen král Hunský, jenž právem „Boží metlou“ nazýván jest. V čele strašného svého vojska protáhl celou Evropou, všude zanecháváje po sobě hořící vsi a města, spustošené nivy a kupy mrtvol. — Podobným trestem Božím byl i mocný Korsikán Napoleon I., jenž metlou železnou porážel národy Evropské.

2. Časem však nepoužívá Bůh vždy téže metly, aby trestal, neboť Božské spravedlnosti jest po ruce velmi mnoho prostředků k pokárání lidstva. Vždyť jak toho ten neb onen národ zaslouží, sáhne Bůh buď k mírnějšímu nebo ostřejšímu trestu, zvláště když trpělivost jeho jest již u konce.

Dnes rozevřítí chceme knihu dějin, abychom z ní seznali, I. jakého druhu byly tresty, jimiž Bůh ve století XIV. lidstvo za hříchy spáchané káral a II. jakého druhu byly tresty, jimiž lidstvo samo sebe hubilo.

I.

Dějiny XIV. století poskytují nám velice temný obraz nábožensko-mravní kleslosti tehdejší doby. Papežství bylo způsobem neslýchaným pokoreno Filipem Krásným a jeho církvi nepřátelskými rádci. Rozhodující vliv francouzských vládařů přiměl roku 1305 papeže k tomu, že, opustiv věčné město a hroby knížat apoštolských, v Avignonu, na březích šumné Rhôny,

stánek svůj postavil. Následkem třenic mezi Ludvíkem Bavorským a papežem zavládl v celém Německu strašný vsutku nepořádek, zvláště když papež roku 1324 císaře dal do klatby a nad celým Německem prohlásil interdikt. V kněžstvu i v lidu nastala hrozná mravní spoušť. Tak byl na příklad roku 1330 papežský vyslanec v Basileji z vysokého lešení do Rýnu svržen a když týž plováním zachrániti se snažil, od svých pronásledovatelů u prostřed Rýnu byl usmrcen.

Vzmáháním se převrácenosti a zkázy mravů lidského pokolení zdálo se, jako by spravedlnost Boží své shovívavosti byla položila meze a jako by zemi po druhé pro zločiny její obyvatel v poušť zvrátiti chtěla. První ranou, po níž trestající ruka Boží sáhla, byla strašná bída a hlad, způsobeny byvše neobyčejným množstvím objevivších se kobylek. Ku konci léta 1338. objevily se od východu v mracích, několik mil rozsáhlých, zástupy žravých kobylek, které v Uhrách, Polsku, Rakousku, Čechách, Slezsku a okolních zemích se rozloživše, vše, co na polích, lukách, zahradách nalezly, do kořínek strávily. A jako podobny vichřici i slunce zatměly, tak již z dále oblašovaly příchod svůj temným zvukem, až náhle celá země na míle daleko miliardami kobylek byla poseta. Snad si dovedeme o tom učiniti malou jen představu, povážíme-li, že jakýsi vojín, spatřiv takový sedm mil dlouhý strašný zástup kobylek, oblohou letící, kvapil ku králi Karlu a budil jej ze spaní slovy: „Vstaň, o pane, nastává soudný den!“

A ku této pohromě přidružila se záhy jiná, daleko ještě horší: hlad, vzniklý, i v krajinách dosud nejúrodnějších, celou řadou neúrodných let, následkem velikého chladna a stálého deštivého počasí.

V roce 1338 jedli ve Slezsku lidé trávu na mezích. Ještě strašnější byl hlad v roce 1346: tehdy viděla se Signoria (městská rada) ve Florenci nucenou, rozdávat 94.000 osobám denně porci chleba, aby před smrtí hladem je zachránila.

Druhou metlou Boží ku potrestání lidstva byla ve 14. věku strašná zemětřesení, která působila v různých krajinách Evropy pravou spoušť a zříceniny. Jakoby Nemesis chtěla oplatiti Basilejským jich surové nakládání a usmrcení papežského vyslance, postihlo r. 1346 zemětřesení město jmenované tak strašně, že v krátké chvíli z rozkošného výstavného města zbyly ruiny, pod nimiž veliké množství lidí nalezlo předčasný svůj hrob. Brzy však nastaly události ještě horší. Když bylo dne 17. ledna r. 1348 úplné zatmění slunce pozorováno, překvapilo 25. ledna, v den to obrácení sv. Pavla, veliké zemětřesení celou Evropu. Celá řada měst, mezi jinými též Bělák (v Korutanech), s mnohými hrady, zámky a dědinami vůkolními, byly proměněny v zříceninu a obyvatelé pod troskami chrámů, do nichž se byli utekli, našli svůj hrob. Bylo to pravé Boží dopuštění, asi tak, jako v den, kdy Kristus na kříži umíral a krásná Bithynie v několika okamžicích po hrůzných záchvěvech země stala se děsnou pouští. Zemětřesení opakovalo se během roku 1348 a následujících let ještě několikráte.

Obávaný dobyvatel Tamerlan, jenž kdysi byl postrachem celého světa, užíval zvláštních prostředků, kdykoliv některé obležené město ku vzdání se vyzvati chtěl.

V prvních třech dnech totiž dal za hlaholu trub před tváří obležených vztýčiti v ležení svém bílou korouhev na znamení, že chce životů všech ušetřiti, vzdají-li se dobrovolně.

Ve dnech následujících když obležení neučinili po jeho vůli, dal za hřmění děl a řinkotu mečů vyvěsiti červený prapor, aby jim naznačil, že tvrdošijnost ta žádá sice krev i životy, ne však všech, nýbrž toliko ozbrojenců a vznešenějších osob města. Konečně, když ani takto ničeho nesvedl, vztýčil černou korouhev a ta byla znamením, že celé město obrátí v zříceninu a popel, nevinné zároveň s vinnými na hrdle potrestá a nikoho, ani těch nemluvnat

u prsů matčiných šetřiti nebude. A rozkaz mocného vůdce byl od vojska jeho beze všeho milosrdenství proveden.

Podobným způsobem počínala si též Božská spravedlnost, trestající v kalu hříchů zabředlé lidstvo. Když ani hlad ani zemětřesení nedocílily očekávaných výsledků, vztýčil Pán černý praporec: poslal totiž anděla smrti, černý mor na nenapravitelné lidstvo.

Černý mor, jež na jaře r. 1349 vypukl a ani před tím, ani později sobě rovného neměl, přinesen byl loďmi Janovskými z dalekých krajů jižních. Nejprve zuřil ve vlášských a francouzských městech přístavních, odkudž se vzdor vši opatrnosti záhy po celé Evropě rozšířil a v lidstvu, bídou a hladem zmořeném, vitanou kořist nalezl. V Marseillu vymřela polovice veškerého obyvatelstva, mezi nimi biskup a celá kapitula, rovněž pak veškeří členové Dominikánského a Františkánského řádu; v Benátkách, Florenci a Římě páčil se počet mrtvých do statisíců. V Parmě zemřelo 40.000 lidí, v Sienně a předměstích dokonce 70.000 osob; v Trapani na Sicilii ani jediný tvor nezůstal na živu.

Nemoc počala boulemi z velikosti vejce, jež utvořily se nejprv pod páždím, později rozšířily se po celém těle; pak objevily se černé neb žluté skvrny, jež u jeduých nabýly neobyčejné rozsáhlosti, zůstaly však po těle tu a tam roztroušené, u jiných však jevily se zcela nepatrně, ale za to v tak úžasném počtu, že tělo bylo jimi jako poseto, odkudž odvozen i název „černé smrti.“ Nemocní skonali většinou třetího dne, jakmile totiž skvrny z rukou i nohou, kde nejprv se ukázaly, po celém ostatním těle se rozšířily. Všechno umění lékařské ukázalo se býti marným; netoliko přiblížení se k nemocným, nýbrž již pouhé dotknutí se předmětů, které těmto náležely, šířilo nákazu, která takto záhy všechny obyvatele domu zachvátila a usmrtila. Hrůzou a strachem zmámení vyhýbali se lidé jeden druhému, ano i rodiče prchali od umírajícího lože svých dítek. Modlitby a bohoslužby, jakož i církevní obrádky při pohřbech, nedostatkem kněží úplně přestaly; většina nemocných zemřela bez poslední útěchy a sv. pomazání; mrtvoly byly naloženy na káry a po stech do společného hrobu vházeny. Na mnohých místech, kde i hrobníci smrti byli hrozná práce své zbaveni, zůstaly mrtvoly bez pohřbení ležeti.

Hrozná nemoc rozšířila se s úžasnou rychlostí po úplné polovině celého tehdy známého světa. Pouze v Lubeku zemřelo během jednoho roku na 90.000 lidí. V Basileji vyžádal si mor 14.000, v Strassburku 16 000, v Paříži 50.000 a v Londýně na 100.000 obětí. Ve Vídni umíralo denně až 1200 lidí. Na mnohých místech z každého sta obyvatel pouze 10, — na některých dokonce jen 5 lidí na živu. Krátce: během několika málo let bylo z obyvatelstva Evropského téměř 25 millionů lidí černou smrtí zahubeno.

Z toho dá se mysliti, jakých neslýchaných změn ve všech poměrech životních tímto neobyčejným, ba skoro všeobecným umíráním přivoděno bylo. Na jedné straně to způsobilo úplné pohrdání všemi vezdejšími statky a lhostejnost ku všeobecným zájmům jednotlivých říší a národů; mnoho zděděného jmění zůstalo beze všech nároků: neboť dědicové mysleli si, že dosti mají, když zůstali na živu. — Jiní opět soudili: „K čemu bych se domáhal vezdejších statků, když snad v několika dnech sám budu museti opustiti tento svět?“ — Na druhé straně však nastoupil u jednotlivců bezúzdný, smyslný požitek: neboť ouí počítali takto: „snad již zítra zachvátí nás černá smrt, — proto tedy užijme ještě dnes do sytosti radostí tohoto světa.“ Oproti zlé vůli zatvrzelého hříšníka ani ty nejpřísnější tresty Boží ničehož nesvedou. Vzdor všem krutým rauám, jež Faraona byly stihly, zůstalo srdce jeho zatvrzelým! — — —

(Dokončení.)

Frà Angelico de Fiesole.

Ve strastiplných dobách neblahého rozkolu v církvi katolické prohlásili se Florentští pro Alexandra V., kdežto Dominikáni z Fiesoly zůstali věrni jedině oprávněnému papeži Řehoři XII., za kterouž příčinou byla kletba nad nimi vyřčena a oni z kláštera vypovězeni. O půlnoci opustili dosavadní svůj útulek a prchli do Foligna v Umbrii, kde se jim laskavého dostalo přijetí.

Mezi vypovězenci nalézal se též Frà Angelico. Vyhnanství však působilo velice příznivě na rozvoj uměleckého jeho talentu. V krásné pohorské krajině, v jaké žil, mohl se zcela umění svému věnovati. Obírání se malířstvím bylo však také pro Angelica jedinou nepřetržitou modlitbou, neustálým povznášením ducha i srdce k Bohu. Dle Vasariho nepočal nikdy práci, aniž by byl dříve Boha o pomoc nevyžádal.

Italie jest svět v malém, z rozmanitých zemí jsouc složena. Na severu rozkládá se kvetoucí Lombardie. Kraj Benátský září v lesku olivových hájů, vinic a rozkošných zahrad, — jako by věčně zelenajícími se, věčně kvetoucími guirlandami byl okrášlen. Janov okouzljuje zrak cestovatelův svým obdivovaným zálivem, jemuž rovného v širém světě není. V melancholickou náladu uvádí historie znalého pozorovatele pohled na římskou Campagnu s nesčetnými, blízkými i vzdálenými, zříceninami, které — jako by ozářeny šedou dávnověkostí — planou v ohnivých paprscích zapadajícího slunce, když toto poslední svůj pozdrav horám Albánským posílá. A Neapol — toť část spadlého s nebe ráje, proti němuž drsné, hrubé rysy Abruzzkých skal podobny jsou tomuto ubohému světu se vši svou chudobou, opuštěností a beznadějností. A celé této, zde tak milé a veselé, onde opět tak pusté a smutné přírody, uměl Angelico mistrně pro účely své použití a takřka za němé, avšak přes to nesmírné tklivé kázání uspůsobiti. Neméně rozhlížel se po lidském světě, z něhož zcela vhodně příbuzné duše si vyhledával. Život klášterní vzmožil se následkem dobrého příkladu velkých světců k nemalému, ba až obdivuhodnému rozkvětu. Svatá Angela z Foligna, Rosalie z Viterba, Anežka z Montepulciana, Kateřina ze Sieny, Markéta z Kortony byly pravými obrazy nebeského míru a nejčistší radosti, v cele klášterní zažité. Takovéto zjevy opravdové svatosti byly oněm dobám nevyhnutelnými, aby i ten největší nevěrec musel uvěřiti, že evangelium jest živým pramenem a všichni, kteří z něho pijí, zdají se spatřovati v sobě život vyšší.

Jest to úkazem překvapujícím, ne však nepřirozeným, že frà Angelico volil si osoby ku znázornění biblických scén ze svého nejbližšího okolí. Proč by na příklad nemohli dva Dominikáni představovati také jednou ony dva učedníky, jdoucí do Emaus, když sami tak často již cizince ve svých zdech klášterních mile přijali a štědře pohostili? — Bohorodička modlí se skloněna ku novorozeňátku, — Božskému Spasiteli, — obklopena jsouc zástupy andělskými, — neboť tak tomu tenkrát bylo; s matkou Boží však klaní se na obraze Angelicově Božskému dítěti také sv. Kateřina Alexandrijská, sv. Dominik a sv. Rochus. Tím Angelico nikoho neoklamal, ani neobelhal, tím neřekl on všem lidem nic jiného, než velkou a nezvratnou pravdu, že také my máme s anděly a jich královnou modliti se k Pánu a pak že staneme se tak svatými jako panny — mučednice, moudřími jako otcové a učitelé církvevní a Bohem požehnanými, jako oni zakladatelé řádů a řeholí.

Když Alexander V. v Bologni zemřel a úmrtím jeho byl církvi mír navrácen, mohli se vyhnaní Dominikáni do Fiesoly opět vrátiti a jakýsi občan Florentský odkázal jim dokonce 6000 zlatých, avšak to vše nedovedlo navrátiti bývalé krásné časy, neboť nastala doba krutá a vášní jednou rozpoutaných nelze tak snadno umírniti a jedním rázem opět spoutati. Čím více venku zuřily bouře, čím více lítice válečné bičovaly lidstvo: tím hlouběji zabral se čistý tento genius v pozorování a znázorňování Vykupitele

a cela jeho stala se mu rájem. Neboť stvořené jím osoby proroků a svatých otců zdály se mluvit s ním tak živě, jako by byly osobami skutečnými a nikoliv — malovanými. Ze všech obrazů jeho vane tak božský mír, tak přirozená skutečnost, že to o výtvorech jiných slavných malířů ne vždy říci lze. Když proslulý Michel Angelo kdysi maloval v Sixtinské kapli (ve Vatikáně) obraz, poslední soud znázorňující, pravil papežský ceremonář Biagio, že tato malba hodila by se spíše do koupelny nějakého zhýralce, než-li do papežské kaple.

Proč pak nechtějí novověcí umělci následovati příkladu rázovitého umělce Angelica z Fiesole, nýbrž spíše napodobují prapodivný způsob tvoření takových umělců, kteří již za svého života největší hany za to se dožili?

Zde by byl vandalismus na místě, neboť věci, na posvátné místo rozhodně nepatřící, nemohou si činiti žádných nároků na své uchování budoucím věkům. Jak mnohem krásněji znázornil Angelico poslední soud, jenž co do umělecké stránky daleko výše ještě se cení, než-li proslulé jeho obrazy: „nebeský král se svými světci“, „Maria uprostřed andělů“, „korunování Marie Panny“ (v Pařížském Louvru). Proslavení mistři tehdejší doby Brunelleschi, Ghiberti a jiní nepřišli do Říma proto, aby se na hrobech apoštolských knížat pomodlili, nýbrž aby studovali zde antické formy z pohanských dob. Oni navštívili též velmi často celou Angelicovu, avšak jeho směr považovali za překonané již stanovisko. Než — frà Angelico navzdor všem pokusům, svéstí jej z dosavadní cesty, zůstal věren tomuto směru, jenž mu přemnoho odpůrců získal, a lpěl i na dále tak houževnatě na přísných požadavcích křesťanství v té pevné víře, že krása smyslná musí se podříditi kráse mravní.

Jest-li že někteří mnichové podávali svým spolubratrům bystré a rozumně psané knihy, v nichž pozorovací jich talenty, jakož i rozvážlivost největší došly platnosti a všestranného uznání: vykouzlil za to frà Angelico spolubratrům svým překrásné nástěnné obrazy, aby jim všechny úvahy tím spíše umožnil a přijemnými učinil.

Tak znázornil Krista na kříži v různých formách: zvěstování, narození Kristovo, klanění se mudrců, obětování v chrámě, křest, pokušení, proměnění Kristovo, večeri Páně, smrtelnou úzkost Ježíšovu na hoře Olivetské, zradu, posmívání se Kristu při korunování jeho trním, nesení kříže, ukřižování, sejmutí Spasitele s kříže, vstoupení jeho do předpekli, jeho z mrtvých vstání.

Angelicovo umění malířské nebylo snad účelem jemu samému, nebylo jaksi prací řemeslnickou, aby získalo mu vezdejšího chleba, nýbrž bylo mocným prostředkem k docílení svatého účele, aby totiž vzdělalo, poučilo a myslí ku výšinám nebeským povzneslo. Blažený národ, blažené lidstvo, které takovému druhu umění ještě rozumí a takového umění potřebu cítí, neboť kdo na své víře úrazu utrpěl, nemůže na věci božské, ani svaté mysliti a nemůže také uměním k tomu býti pobádán. Než — divoké pudy, rozpoutané moderním bezbožstvím, jsou také jakými vykonavateli božských soudů, které na ony čekají, již s raffinovanou zlomyslností všechno Božské ze společnosti lidské vymýtiti usilují. Štasten ještě ten, jenž v pravý čas, snad o hodině jedenácté, v celi klášterní vyhledává pro svou duši spásy a záchrany a osvědčuje tím, jakým tato jest bezpečným a beze všech důvodů zneuznávaným útočištěm; avšak nešťastnými jsou všicki ti, již oddali se žádostem očí a těla a rozkošem pozemského života, nešťastná města ta, která holdují a přejí kletým náruživostem, kde jen s očima cizoložnými, s postavami všeho studu prostými, s odpuzujícími frýnami setkatí se lze. Kdyby tak bylo možno ty lidi, o věčné spasení oloupené, vésti ku jesličkám, pak pod kříž a konečně ku hrobu z mrtvých vstalého Krista, jak mnoho by se jich asi na dobrou cestu obrátilo! „Pane, kdybys byl býval

zde, nebyl by Lazar zemřel. Avšak nyní ještě vím, že, začkoliv požádáš Boha, on tobě dá.“ Kéz by také nyní nikdo nešetřil s poučením sebe i jiných slovem i obrazem, aby tak pro věčné blaho a spásu svých soudruhů právě tak platně působiti mohl, jako to činili ochotně a se zdarem staří a proslulí mistři ve vědě i v umění, jako to učinil též frà Angelico de Fiesole!

M. W.

Salve Regina.

Napsal M. W.

Žijeme ve smutných, zlých dobách, kde moc pekelná stále větší nadvládu nad tímto světem osvědčuje, kde dobro a láska ustupují zlobě a nenávisti — a víra v Boha jest pravou popelkou, sloužící nevěrcům a materialistům za terč jízlivých vtipů a úšklebků. A v té strastiplné chvíli, kdy církvi Kristově tak těžká nadchází pokušení, jako mohutný proud, uchvacující svou silou a vznešeností vše, co v cestu se mu staví, po celém katolickém světě zaznívá denně velebný choral: Salve Regina, — Zdravas Královno! A duši lidské při krásné této modlitbě jest tak, jako by měla opustiti to pouto, jež ji k tělu víže, jako by v těch výšinách nadpozemských měla se přidružiti k těm zástupům svatých a světic, již, přinášejíce vroucí prosby pozemčanů před trůn matky Boží, pozdravují ji touže úchvatnou písní: salve, salve Regina! — — —

Tenkráté, když vlny revoluce ve Francii nejbouřněji byly vzedmuty, kdy řev lůzy závodil s ohlušujícími ranami řítících se chrámů a klášterů, v tu spoustu zloby, zkázy mravů a pekelného lomu zalétla jednoho dne milostná píseň: salve Regina! Dvě káry, plné panen řeholních, jež revoluční soud pro jich věrnost ku víře a oddanost k Bohu odsoudil k smrti, jely ulicemi pařížskými k místu, kde guillotina byla postavena.

A cestou, kudy bylo se jim ubírat, vítány byly řeholnice jízlivým smíchem a potupnými slovy lůzy, hromadící se četně všude tam, kde buď jim kynula naděje na bohatý lov, — aneb pastva pro oči: prolití nevinné krve na místě popravním. A jedovaté šípy, vysýlané ze středu chátvy pařížské, míjely se účinkem, ani posměch, ani nadávky nedovedly tyto hrdinky za víru a lásku vyrušiti z vroucí modlitby za svou nešťastnou, nevděčnou vlasť, za své vrahy! A jako ubohá jich královna Marie Antonie, tak i ony s rukama na zad spoutanýma, s očima k nebi zdviženýma, oddané ve svůj osud pěly hlasem tklivým dojemnou píseň, až to srdce svíralo a slzu v oči vloudilo:

Vždy ve srdci mém skrytě
Tvůj krásný obraz plá, —
ó matko, slyš své dítě,
jež za přispění lká! —

Buď pevným v žití štítem
a osten nouze zdrť, —
po časném boji litém
dej blaženou mi smrt!

Majestátní klid těchto k smrti odsouzených panen popudil lůzu, káry s pokřikem provázející, až k zuřivosti. S klacky v ruce vrhli se na ubohé řeholnice, řvouce jim v uši: „Ticho, ženštiny! — Kdybyste raději místo svých modliteb zpívaly marsellaisu!“ „Ano, ano, marséllaisu!“ hulakali sta jiných. A zatím co řev lůzy stále rostl, pěly karmelitky klidně a dojemně:

Buď pevným v žití štítem
a osten nouze zdrť, —
po časném boji litém
dej blaženou mi smrt!

„Což pak jich nedonutíme k poslušnosti?“ křičela smečka. „Vy musíte marsellaisu zpívat! A hned! Na místě! — — Což pak nerozumíte? Máte poslechnouti rozkazu lidu! Ku předu již, — začněte!“ Takové a podobné výkřiky ozývaly se ze středu zpité lůzy.

„Allons, enfants de la patrie!*)“ ... Hany a potupy, jaké se na ubohé jen jen sypaly za to, že nechtěly lůze učiniti po vůli a zpívati s ní revoluční píseň, neměly k sluchu řeholnic žádného přístupu, neboť tyto, pohřženy jsouce u vroucí modlitbu, necítily bázně, ni strachu, ani před zběsilou chátrou, ani před nastávající popravou; když pak řev lůzy poněkud ustál, zapěly karmelitky novou, Marianskou píseň:

Ó panno, dosud v žití -- nám byla's záštitou,
ó chtěj i na dál bdíti — nad námi mocí svou!

Vždy věrně chcem se řídit Tvojm přáním
a život svůj Ti složit na oltář, —
by u Boha za nás orodováním
jsme spatřit mohly Tvou velebnou tvář!

Ó matko, dosud v žití — nám byla's záštitou,
ó chtěj nad námi bdíti, — nás chraň svou velebou! — —

Vznešená mysl a božský mír vanoucí z tváří do vůle Boží odevzdaných nevěst Kristových, roznítily zběr až k nepoznání. Zadržela káry násilím a počala do řeholnic bušiti tak, že sami náčelníci její napomínali zběsilé, aby přec jeptišky neubili, neboť by přišli tím o potěšení, jakého jim tyto pod guillotinou jistě dopřejou.

Mnoho panen bylo při tom zraněno až do krve, jmenovitě jedna z nich obdržela hlubokou zející ránu do hlavy, z níž krev proudem se řinula. Tu prodrala se zástupem zběsilé chátry mladá žena a nevšímajíc si zuření a nádávek roty, dostala se s těží ku káře a kleknuvši na kolena, zvolala na těžce zraněnou jeptišku: „Ó světice, jež jsi na odchodné cestě k nebi, požehnej mne!“

Mladá řeholnice se sklonila ku klečící, vzala svůj zkrvácený růženec a podala jej neznámé se slovy: „Modli se za nás, milá sestro!“ — O čtvrt hodiny později počaly padati hlavy 17 karmelitek pod guillotinou, avšak duše nevinných obětí spěly vzhůru — nebeskému ženichu vstříc, aby z rukou jeho mučednickou přijaly korunu. Když krvavá exekuce počala, zapěly jeptišky: *salve Regina*. Z počátku pěly všechny, avšak za každým téměř slovem této nejkrásnější z písní Marianekých, padala jedna hlava pěvkyn za druhou. Čím dál, tím slaběji zněl zpěv. A ještě bylo slyšeti slabým, chvějícím se hlasem z úst poslední jeptišky: „o dulcis virgo Maria!“ (ó přesladká Panno Maria!); pak položila i ta nevinnou svoji mladou hlavu na špalek a v nejbližším již okamžiku byla u svých sester v nebi.

R o u h á n í.

„Buďto nastává soudný den, anebo umírá Bůh, stvořitel světa.“ Tak pravil Dionysius, když při smrti Kristové tma po celé zemi se rozprostřela. — Jak často v posledních letech se opětuující a tak hrůzná zemětřesení připomínají živě na konec světa, jenž bude posledním a spravedlivým trestem za všechny zločiny, lidstvem spáchané. Avšak nejen až v den posledního soudu ukáže nám Bůh svrchovanou svoji spravedlnost, nýbrž již na světě dosti často stíhá nás zaslouženými tresty.

Jak uražena byla vznešenost Boží na ostrově Casamicciole, bylo by na vždy zůstalo světu skrytým, kdyby Bůh nebyl tak nápadným způsobem zločince potrestal. V úterý pašijového téhodne sebrala se jakási rota přestrojených mužů a žen, aby konala *processi* a chtěla za tou příčinou též krucifixu z kostela použiti. Farář však postavil se jim na odpor a nedopustil,

*) „Vzhůru již dítky Francie,“ — první to verš revoluční písně, pověstné marsel-laisy. —

aby kříž byl z chrámu vzat. Tu zrobil jeden ze sedláků dřevěný kříž a připravil naň jakousi masku, jež měla představovati ukřižovaného. Ženy přestrojené za kněze zajechly nyní po svém způsobu marsellaisu, načež rouhavé processí počalo. Tři dny na to dostavilo se strašné zemětřesení. Po 48 hodinách byl ze zřícenin vykopán muž, jenž jemnému vrbovému keři měl děkovati za své zachránění, že týž celé lavině řídicích se balvanů odolal. Tento muž však držel křečovitě v rukou svých posvěcený krucifix a neustál tisknouti jej na svá prsa a při tom se vroucně modliti. Kam však mohly dostatí se duše oněch, již Spasitele samého tak velice potupili? — —

V Limogesu vyhodili chovanci lycea krucifix ze své ložnice. Tato zpráva byla sice svého času za nepravdivou prohlášena, dnes však jest opět potvrzena. Pro jeden jednotlivý případ nebylo by to tak povážlivým; avšak zde bije hlavně do očí, že vláda sama zločinný skutek ten mlčky schválila, — ba i nařídila. Francie chce Khumíry tím civilisovati, že je ničí. A to samé činí též s dětmi vlastní své země, vrhají je — nadržováním zloprověstným, nenáboženským činům — v jícen věčné záhuby.

Chtítí zničití křesťanství v zemi, jest právě tak ukrutným, jako chtítí zničití surový národ, místo aby jemu oblažující světlo víry křesťanské bylo poskytnuto.

Avšak na něco takového lidé druhu Gambettova vůbec nemyslí; jich starostí toliko jest, aby o velkém pátku najedli se s dostatek vepřového masa.

A stoupencům jeho jest více než mohamedánským pořekadlem: „Břich jest našim bohem a Gambetta jeho prorokem!“ Jich symbolem není více lev, nebo orel, nýbrž jednoduchý stolní zvoneček a odznakem této čestné legie jest na místě kříže — praobyčejný vuřt. Pašijový týden stal se také svobodným zednářům týdnem posvátným, neboť těmto poskytnuta bývá příležitost, vyznati svoji víru ve — vepřové kýty.

Bez této víry bylo pak nemožno Gambettovi ve Francii, aneb i jinde se zalíbiti. Ve Frankfurtu nad Mohanem uspořádali četně se shromáždivší zednáři pamětní hostinu již o květné neděli. Tato večere dle vyznání zednářského má již svou ne příliš zábavnou historii. Červený princ slavil jí i se svými věrnými již za dob druhého císařství.

V jednom spise zednářů italských ze dne 16. března 1871. praví se: „Náš statut nařizuje, aby v den, kdy církev katolická smrt svého zakladatele oslavuje, spolkové údové shromáždili se k banketu, při němž by zásady své na jevo dali!“ Avšak oni pánové nepovážili že se země chvěje, že ona netoliko na Chiu a Casamicciole může trhliny obdržeti, nýbrž také v Paříži a ve Frankfurtě a ten, při jehož smrti skály pukaly, může hříšníky kdykoliv a kdekoliv do pekelného uvrci ohně.

Ne vždycky činí Bůh nápadné divy, nýbrž chce, abychom těch, které již spůsobil, nezapomněli. Církev prohlásila podivuhodné nalezení sv. kříže císařovnou Helenou za svůj svátek a slaví jej po dnešní den. — Ona připomíná si stále znamení sv. kříže, jež velkému císaři Konstantinovi na obloze se ukázalo, při čemž slyšena byla slova: „V tomto znamení zvítězíš!“ a proto dává při veřejných průvodech napřed nésti kříž, jakožto vítězné znamení křesťanů. A jako v den soudný bude zjev sv. kříže všem nepřátelům církve Kristovy ku postrachu a hrůze, — podobně tito nemilují a nectí jej také dnes, ani neuznávají divů, jež s ním a pro něj se udály.

Neobyčejně podivuhodné zjevení sv. kříže událo se dne 17. prosince 1826 v Migne ku konci jedné missie, když právě poslední kázání bylo ukončeno. Čeho slovo horlivých missionářů nezmohlo, to spůsobil podivuhodné ono znamení, jež se na nebi ukázalo; následkem toho byla nesčetná obrácení na víru katolickou.

Dne 24. listopadu 1843 zjevil se Spasitel ctihodné sestře Marii od svatého Petra v Toursu a stěžoval si: „Země jest plna zločinů a nectění prvního přikázání urazilo mého otce co nejbolestněji. Přeji si, aby se utvořil nějaký spolek k usmíření těchto nepravostí.“ K tomu pak přidružila se také

objevení se Panny Marie na hoře Salette. Bohem samým vyžádaná společnost byla apoštolským brevem Pia IX. ze dne 27. a 29. června 1847 uskutečněna.

Nejvyšší smutné události za našich dnů mohly by každého nejlépe přesvědčiti, že by bylo opět záhodno, aby lidé ku poznání páchaných jimi nepravostí dospěli, na hříšné své cestě ustáli a k Bohu se obrátili. Bůh jest stále ku vyjednávání nakloněn, tak jako svého času neuznal za sebe nedůstojné vyjednávání s Abrahamem, když zločiny oněch pěti měst v Sittimském údolí svého vrcholu dosáhly. — — M. W.

O p o u t í c h.

Napsal M. W.

Dle statistických dat navštívilo věčné město 265.198 poutníků v době od 1. ledna 1871 až do 1. ledna 1887. A právě letošního roku chystají se velké pouti do Říma k jubileu papeže Lva XIII. Jaký div, že toto nejvyšší radostné hnutí ve světě křesťanském naplňuje svobodné zednáře velkým nepokojem a zlobou, že církev Kristova může stále ještě blaženými činiti všechna pokolení, tak jako sama blahoslaví Pána, jenž ji tak velkou a mocnou učinil, jenž všemocným jest a jméno jeho svatým, jenžto stále ještě pyšné z trůnu zapuzuje a pokorné povyšuje, kterýž vždy posud hladovým poskytuje sousta a boháčům odnímá statky

Do Freiburgu ve Švýcarsku putovalo mnoho poutníků, aby se na hrobě jednoho Jesuity pomodlili. Dne 18. srpna 1881 konala se tam totiž slavnost k uctění památky blahoslaveného Petra Kanisia, zakladatele tamní proslulé kolleje Jesuitské. Úřady občanské braly při slavnosti nemalého podílu. Ulice, jakož i veřejné pomníky byly stkvostně ozdobeny. Cizí poutníci byli na nádraží uvítáni a ve veřejném průvodu do chrámu provozeni. Německo, Francie i Rakousko byly četně zastoupeny. Řeči proslovili: biskup z Lausanne, kanovník Schorderet a P. P. Ramiere a Fristot. Freiburg ukázal se tím jako kvetoucí oasa v poušti kacířství a zednářství. O blahoslaveném Petru Kanisiovi lze užití slov, jež Assverus o Mardocheovi pronesl: „Tak bývá uctěn, koho král uctíti chce!“

Ku svatyním nesmrtelných duší na východě putovalo sto Jesuitů, již přinuceni byli opustiti dosavadní místa své působnosti, svou rodnou zemi. Někteří z nich rozbili své stánky na březích Bosporu, pronajavše si chrám i palác armenského patriarchy. Jiní zřídili si kolleji v okolí Kahýry (v Africe) a opět jiní dosazení byli papežem Lvem XIII, za učitele na nově zřízenou katolickou universitu v Beurutu. Z toho je vidno, že s heslem Jesuitským: „vše ku větší cti a slávě Boží“ dobře lze světem se protlouci.

Do Lourdesu odjelo v r. 1881 v jediný den 17. srpna sedm vlaků s chorými, za něž většinou poplatek jízdní v obnosu 85.000 franků byl zapraven milodary a zavedenou sbírkou. Byl právě oktáv neohroženého mučedníka sv. Vavřince, který všechno jmění církevní rozdal chudým, dříve než státní důchod do toho nos svůj strčiti mohl. Mezi nemocnými, již do Lourdesu byli posláni, byli zastoupeni slepí, hluchí, chromí, pakostníci zmrzačení, tak asi jako za časů Kristových. Do Lourdesu stíhnuvše, našli zde nesčetné množství zbožného lidu, naslouchajícího slovu Božímu a účastníčeho se oběti mše sv. na posvátném tom místě, kde matka Boží se zjevila a na důkaz své jsoucnosti pronesla slova: „Já jsem neposkvrněné početí!“ Zde udála se opět četná uzdravení, jež beze všeho dalšího novým byla zdrojem podezřívavosti a rouhání se nevěrců. K čemu pak by byla zde P. Maria řekla: „Chci, aby lidstvo sem putovalo.“ Nejvznešenější páni i dámy činí si z toho česť, mohou-li zde ubohé nemocné obsloužiti.

Avšak též ďábel má své poutníky, i hostiny, — také při tom dějí se divy, ovšem jiného druhu. O zelený čtvrtek r. 1881. shromáždilo se v Boulogni 13 mladých zahalečů, většinou Angličanů, aby nápodobili poslední večeři dle vyobrazení Leonarda da Vinci. — Podobnou hostinu uspořádalo pak čtyřicet zednářů o velký pátek. Již v týdnů velikonočním dotkla se ruku Páně oněch 13 nevěrců; řadu jich zahájil týž, jenž představoval samého Krista. Byl dopraven do nemocnice a poněvač ostatním podával a sám jedl první vepřové maso, spadalo mu v pravém slova smyslu maso od kostí. Lékař, který jej ošetřoval, ač protestant a racionalista, přiznal se, že jistě v tom spatřovati lze prst Boží. Ostatní účastníci paškvilu toho byli tím nesmírně poděšeni a bojíce se, aby i jich metla Boží nestihla, — činili pokání a vyznali se z nepravosti své.

Ku škandální hostině o velký pátek byl též pozván jistý majitel lodi, jenž teprve nedávno do společnosti svobodných zednářů přijat byl. Jemu však nebylo možno se účastniti, ješto musel před časem s lodí svou odplouti, ale aspoň slíbil, že vezme s sebou dostatek masa na loď, aby duchem byl s nimi. Všechny křesťanské odznaky, jež na lodi dosud se nalezaly, jako kříže, obrazy svatých, byly odstraněny a znaky svobodného zednářství nahrazeny. Jeden z lodníků se při tom vyjádřil, že mu není volno okolo srdce a že tuší nějaké neštěstí. Místo modlitby zpívána marsellaisa. A vskutku — loď i s nákladem a všemi, na ní se nacházejícími živými tvory, na širém moři se potopila a všicki přišli o život, zanechavše 63 sirotků, — pro něž však to může býti spíše štěstím, že o takové otce přišli. Obě tyto události, o zeleném čtvrtku i velkém pátku se přihodivší, vešly záhy ve rčení u lidu vůkolního a zemřel-li náhodou někdo v krajině té náhlou smrtí, tu bylo lze slyšeti otázky: „Byl to jeden z oněch třinácti, anebo byl zednářské hostině přítomen?“ —

Jako nevěra přináší s sebou velké tresty, bolest i smrt, — tak opět víra přináší časné štěstí, i zdraví. Bůh nikdy nesklamal toho, kdo k němu s důvěrou se obrátil, — třeba by ne vždy zázračně pomohl. Hlavní věc totiž jest: nikoliv dosažení dlouhého věku na zemi, ale věčného života na nebi. „Co prospěje veselý život na zemi, nenásleduje-li pak život věčný?“ praví sv. Augustín. A mohou-li miliony lidí, jakmile ochuraví, podnikati poutě k lékařům, hledajíce u nich uzdravení: proč neměli by katoličtí křesťané v nemocích duševních, v strasti, bídě a pokušení, obracet se netoliko k lékařům nadpozemským, svatým i andělům v nebi, ale i k lékařům pozemským: kněžím, jež Církví jsouce k posvátným úkonům pověřeni, při důvěře v Boha z každé jizbičky, kde nemoc dosud sídlí, mohou učiniti místo zvláštní milosti Boží, jež uzdravením na jevo dána byla. Rozměry listu tohoto nedovolují, vypisovati nesčetná uzdravení nemocných v Lourdesu, chci toliko sděliti vzpomínku na knížete Alexandra z Hohenlohe, jenž zázračným uzdravením nesčetných nemocných ve Würzburgu před více než 50 lety nemalou sensaci způsobil. Tehdejší korunní princ Bavorský Ludvík, jenž sám po dlouhých letech vyprosil si navrácení sluchu, psal dne 3. července 1821 hraběti Seinsheimovi: „Dějí se ještě divy! V posledních dnech vypadá to ve Würzburgu, jako za dob apoštolských! Slepí vidí, hluchí slyší, chromí chodí na rozkaz a ve jménu Ježíše Krista. Tak dobře, jako jiný člověk, sice neslyším, — avšak není žádného porovnání mezi tím, co bylo dříve a co dnes! Jakási paní, jež 25 roků byla slepou, uzdravena byla přítomností dvorní dámy hr. Gravenreuthové, jiná pak za přítomnosti mého dvorního knihovníka. Den po svém zhojení přijal jsem večeři Páně.“ — Zdali pak při čtení těchto slov nevtrá se v srdce naše, při pomýšlení na dříve vylíčené a přísně potrestané rouhavé zneuctění večeře Páně, to poznání, že zdravějším jest, poděkovati Bohu za obdržená dobrodiní, nežli všemohoucího ku pomstě vyzývati? Jistě jest i dnes ještě poučným vyjádření knížete z Hohenlohe ze dne 28. července 1821, jež zní:

„Nemůže býti žádnému dobře cvičenému křesťanu neznámo, jak výslovně odporučil božský zakladatel našeho sv. náboženství důvěru v něho. Touto

důvěrou, spojenou s pravou lítostí a polepšením se, došli již za časů apoštolských i po nich nesčíslní lidé nejen zachránění a uzdravení jich duší, nýbrž často také pomoci v těžkých nemocech těla a stále ještě nabývají. Zvláště živě napadly mne tyto myšlenky, když jsem z vlastního popudu, pro čest a slávu Boží a blaho lidstva, zasvětil se službě duchovní a s propůjčením milosti Boží v roce 1815 na kněze jsem byl vysvěcen. Pamětliv slov našeho Vykupitele: „Nechte maličkých přijíti ke mně!“ pronesl jsem mnohokrát, na žádost zbožných rodičů a vskutku s potěšujícím výsledkem, církevní požehnání nad churavými dítkami. Tím povzbuzen, jakož i zastyděv se nad poznámkou jednoho sedláka, jež při vzpomínce na hrozná utrpení 17leté kněžny Schwarzenbergové pronesl v domě příbuzného svého, důstojného pana faráře Bergolda, své podivení nad tím, že katoličtí knězi tak zřídka požehnání nemocných před se berou: odhodlal jsem se, že dobré mladé kněžně tento spasný prostředek doporučím. Té byla rada tato tím potěšitelnější a milejší, čím bohabojněji mladá kněžna již od mladosti byla vychována. Po vzývání jména Ježíšova mohla již lůžko, na němž dosud v bolestech se svjela, volně opustiti a radostí slzíc procházela se po síních, zasypávána jsouc blahopřáním všech přítomných. Pověst o tom rozšířila se rychlostí blesku po celém městě a brzy nemohl jsem se ubrániti úpěnlivým prosbám a doléháním se strany nesčetných churavců. Chovám v úctě opatření, učiněná duchovní i světskou vrchností, již poslušností jsem povinen a pohlížím klidně a s trpělivostí na výsledek vyšetřování, jakož i dalších nařízení papežské stolice, které jsem celou věc se vši pokorou přednesl. Ostatně prohlašuji: 1. že mi byl vždy posavad vodítkem ten nejčistší úmysl, abych ku oslavě Boha a syna jeho Ježíše Krista ze svých slabých sil něčím přispěti a trpícím lidstvu, pokud to vůle Boží jest, úlevy zjednati mohl. 2. Že to nejméně přičítám ku své zásluze, nýbrž toliko všemoci a dobrotě Boží, ješto sebe za hříšného a milosti Boží nehodného člověka uznávám. 3. Že ne užívám žádných tajných prostředků, nýbrž toliko pokorné a skroušené modlitby. 4. Že předstírání, jako bych jinověrce z požehnání Božího vylučoval, jest nepravdivé, ješto já, právě tak jako církev katolická sama, nezatracuji žádného jinověrce, an nevím, zdali jest v zaviněném, či nezaviněném bludu, v kterémž posledním případě náleží bludař ještě ku pravé církvi!“

Zdali pak krásná tato slova knížete z Hohenlohe vniknou do srdcí těch legionů lidí, kteří pro mocnost víry nemají leč slova úšklebku a hany?

Činnost ústavu „de Propaganda fide.“

(*Ilas americký, 10. srp. 1887.*)

Jest Bohužel dosti katolíků, již sní o báječném bohatství katolické církve, nemajíce ovšem ani tušení o její vydáních. Vizme, co jen v jednom směru, v příčině totiž vzdělání misionářů, koná a vynakládá. Vydržuje se 19 ústavů (kollegií), v nichž misionáři pro různé pohanské národy se vzdělávají; v čele jich nalézá se „Collegium Urbanum de Propaganda fide,“ založené roku 1627 Urbanem VIII. Studující všech národů a dílů světa, již věnovati se chtějí misionářskému dílu katolické církve, nalézají tam potřebného učení a opatření. Tento ústav má letos 124 chovanců. Ostatních 18 ústavů založeno jest pouze pro příslušníky určitých zemí, ku příkladu pro Irčany, Angličany, Američany atd.

Kromě oněch 19 kolegii, podřízeno „Propagandě“ jest 5 kolegii řeholních (Collegium Regularium), jež pouze členy určitých řádů přijímati smějí. Celkem jest tedy 24 misionářských ústavů, v nichž té chvíle 1225 chovanců se nalézá.

A kam posílají se tito kněží misionáři? Jako odpověď stůžž zde jen několik zajímavějších číslíc.

Do Číny vyslala „Propaganda“ minulého roku 471 evropských a 281 domorodých kněží: katolíků jest tam 483.403, škol 1779 s 25.219 žáky a 33 semináři se 654 chovanci.

V Zadní Indii pracuje mezi 631,276 katolíky 290 evropských a 373 domorodých misionářů. Jest tam 1107 škol a sirotčinců s 21,166 žáky. V Přední Indii jsou 1,185,142 katolíci a 1089 kněží, škol 1566, v nich 64,357 dítek, seminářů 16, v nichž 444 chovanců.

Za naší doby zajímá se zejména Německo o vzdělávání (?) Afriky. Vizme, co tam církve katolická v tom směru vykonala, než Němci tam vůbec přišli.

V severní Africe nalézají se pod řízením „Propagandy“ Alžírsko a državy portugalské a španělské. Mimo hranice těchto držav spravuje „Propaganda“ v severní Africe 102,845 katolíků, mezi nimiž působí 139 kněží. Ve východní Africe obnáší počet katolíků 16,300, mezi nimiž působí 63 misionářů. V jižní Africe jest 18,248 katolíků s 68 misionáři; v západní Africe 19,300 katolíků se 106 misionáři; ve střední Africe působí 40 misionářů. Africké ostrovy čítají 203,433 katolíků a 119 misionářů.

V Evropě nalézají se ve správě „Propagandy“ Řecko, balkánský poloostrov, část Německa, Dánsko, Hollandsko a Lucembursko, Anglie, Škotsko a Irsko, Švédsko a Norvéžsko a Gibraltar: celkem 7,936,875 katolíků s 8516 kněžími.

V anglické severní Americe řídí „Propaganda“ 1,955,325 katolíků, 1803 kostely a kaple, 2129 kněží, 3609 škol a 17 seminářů.

Australie a Oceánie jest úplně pod vrchní péčí Propagandy. I zde poskytují nám číslice zajímavého pohledu na obdivuhodnou činnost ústavu. Australie čítá 484,470 katolíků, 767 chrámů, 388 kněží, 477 škol a v těch 64,325 žáků. Nový Zéland má 73,000 katolíků, 66 škol; ostrovy Fidžiské 10,000 katolíků, 10 škol; ostrovy Markeros 4000 katolíků; 14 škol; ostrovy Plavčí 5000 katolíků, 17 kněží a 64 škol; střední Oceánie 8345 katolíků, 47 škol; Tahiti 6000 katolíků, 52 škol.

Tyto jsou hlavní číslice z výroční zprávy ústavu toho. I povrchní pozorovatel podíví se zajisté přerovně činnosti Propagandy. Při Australii podali jsme zúmyslně počet škol: jsouť ony nejzávažnějším dokladem, že věrozvěstové jsou zároveň prvními nosiči vzdělanosti.

Vidouce to, nebudeme na rozpacích, jak pojmenovati skutek, jehož dopustila se vláda italská na statcích Propagandy: odcizení oněch statků jest největší surovostí, největší haněbností 19. století. V Evropě zakládají se školské a vzdělávací spolky, do nichž úsilovně členové se shánějí, křičí se o povznesení vzdělanosti a t. d., a na druhé straně se plesá, když školám Propagandy se podtíná životní kořen. Nejúhlavnější nepřítel církve, jemuž opravdu jde o vzdělání lidstva — nehledě ku stanovisku náboženskému — měl by Propagandu podporovati.

B e s í d k a n á b o Ź e n s k á.

Josef Míka, kaplan v Choustníku u Soběslavi.

Obrácení mladé protestantky.

Ve spisku, který tato protestantka sama sepsala a r. 1832 pod názvem „zpráva o obrácení paní Louisy T.“ tiskem vydala, čteme, že tato mladá dáma, když jí bylo 14 let, náhodou kat. modlitební knihu našla a v ní zdrávas Maria v italské řeči četla, který se jí tak zalíbil, že se mu na paměť učila a od té doby často se ho modlila. Ačkoliv se prot. příbuzní této její pobožnosti smáli a jí za urážku prot. víry vydávali, neustala přece od této mo-

dlitby. Pokud byla protestantkou, pocítovala v sobě vždy veliký nepokoj. Všecko, co prot. víra má, se jí hnusilo; a neznala větších muk, nežli když jí bylo jít do prot. kostela. V květnu r. 1831 v neděli — tak vypravuje sama — bylo mi dovoleno ze zvědavosti jít do španělské kaple, která byla vedle naší a obcovati zpívané mši sv. Nikdy na to nezapomenu! Já, která jsem tak vysoko o sobě myslila, která jsem se ve velké a měkce vycpané stoličce v protest. kapli, pohodlně rozložila a nikoho vedle sebe seděti nenechala, poklekla jsem zde pokorně; po celou mši sv. klečela jsem v dřevěné, všem přístupné stoličce a naslouchala s největší napnutostí kázání; bylo to první kázání, které jsem pobožně poslouchala. S prot. vírou počala jsem též pohrdati marnostmi světa. Na bálech byla jsem jako rozumu zbavená, tančila jsem, štěbetala, smála se, jako ostatní; ale když jsem při východu slunce domů přicházela, pohrdala jsem sama sebou; účes byl v nepořádku, květiny zvadly, šat zmotaný; hlava a nohy mne bolely; vrhla jsem se na židli, bych se svlékala a zvolala jsem k udivené své komorné: „To nemůže býti cíl, ku kterému jsem stvořena.“

„Co jsem této noci dobrého učinila? — co jsem dobrého slyšela? Samá marnost, samé bláznovství, samá bída a klam! V zábavách jsem nebyla nikdy šťastna, jen tenkrát jsem cítila jakousi úlevu, když jsem vyhledala samotu a pomodlila se několikrát zdrávas Maria.“ Tak vypravuje sama. Ale bylo třeba ještě prudších nárazů, aby se úplně obrátila, které se také dostavily. Brzy jí zemřel otec, musila opustiti domov, vydala se s matkou na cesty, přišla též do katol. zemí. Zde měla příležitost mluvit s jedním kat. knězem, který jí ve všem vyučil, co musí činiti, aby se katoličkou stala; ale její matka a příbuzní překáželi její úmyslu a kdo ví, jak by byla věc dopadla, kdyby jí Bůh nebyl navštívil těžkou nemocí, která jí ku konečnému provedení úmyslu přivedla. Když se pozdravila, zřekla se víry prot. a stala se katoličkou. Ale to nebylo ještě všecko. Matka Boží učinila, že též její matka těžce se roznemohla, která následovala příkladu své dcery, jež jsouc pužena hojnější milostí, jeptiškou se stala, a ve své celi ku cti P. Marie obrácení své sepsala (Mar. Blät. 4. Heft 1884.)

Maria a papež Marianský.

V dubnu r. 1850., několik dní před návratem sv. otce z Gaety navštívil francouzský důstojník G. se svou protestantskou chotí a svými dětmi Vatikán a přišel též do bytu papežova. Paní prohlížela si zvědavě všecko. Mezi jiným spatřila v kapli papežově klekátko červeným sametem potažené. „Zde — tak myslila sobě — prosí hlava kat. církve denně o požehnání světu. Jak, kdybych i já poklekla a za štěstí pro sebe a své se modlila?“ Pokleká a modlí se, majíc hlavu o ruce podepřenou a doporučuje děti své Panně Marii. Nyní pozdvihuje svých očí a vidí na oltáři oslňujícím světlem ozářenou postavu, která obě její děti drží na rukou a papeže, jak jest obrácen k oltáři.

Zaražena tímto viděním hmatala po obou stranách, jsou-li děti u ní. Její rozčilení vykládal si manžel její za příznak nemoci; ona sama předstírala náhlé ochuravění a myslila stále na vidění, jaké měla. Dne 12. dubna vjížděl právě papež Pius IX. do Říma. Zmíněná protestantka zaujala místo na jedné tribuně v Lateráně. Sotva papeže spatřila, poznala jej z vidění, které měla. Mocně dojata touto shodou, nemohla už déle své rozčilení zatajiti, poněvadž nad hlavou papeže právě v tom postavení, jak jej ve vatikánské kapli spatřila, spatřila obraz Panny Marie. Předstírala opět nenadálé ochuravění. Přiblížil se den, kde s ostatními francouzskými dámami od sv. otce přijata byla. Dámy stály ve 2 řadách, papež kráčel mezi nimi žehnaje na obě strany když se přiblížil k paní G., hladil její děti a dal každému dítěti růženec. Matka byla radostí skoro bez sebe, ale co cítila, když opět nad hlavou papeže Rodičku Boží spatřila. Paní G. cítila se mocně pužena, by se stala

katoličkou. Dvě noci probděla v pláči a oznámila pak svému muži, čeho zažila; 17. května byla do církve přijata, biřmována a přijala poprvé Vel. Svátost s celou svojí rodinou. Když kardinál, který ji biřmoval, odešel, vzal důstojník G. kříž sv. Řehoře, který mu papež daroval, s prsou a položil jej na oltář slovy: „Milost, jakou jsem dnes obdržel, jest tak velká, že se cítím nedostatečným, bych za ni děkoval. Mé vyznamenání jest můj nejdražší majetek; kladu je na oltář P. Marie na důkaz vděčnosti za velikou milost, kterou jsem od P. Marie obdržel.“ (Monat-Roser. 12. Heft. 1878.)

Zázračné obrácení.

Když jsem — tak píše Alban Stolz — v L. navštívil kdysi přítelkyni, stalo se toto: jednu neděli večer roznesla se klamná zpráva, že bude proslulý oratorián Faber z Londýna kázati, proto přišli do kostela sv. Anny ze zvědavosti na nešpory. Místní farář B. kázal a dal pak požehnání. Najednou padl jeden z protestantských pánů Dr. Sch. na kolena a dal se do usedavého pláče. Jeho přátelé zcela udiveni ptali se ho, co mu je. „Ach, věřím ve skutečnou přítomnost Pána Ježíše ve velebné Svátosti.“ Když vyšel z kostela, potkal mladého muže, našeho známého, H. A., a řekl mu: Jindřichu, kdyby mi nepřekážela zpověď a úcta P. Marie, stal bych se dnes katolíkem.“ Jindřich nám to vypravoval; to jsme si umínili, že budeme hned konati 9 denní pobožnost k Matce B. Dali jsme našemu známému medailku neposkvr. početí, aby ji dal panu Sch. Ten medailku přijal a slíbil se smíchem, že bude krátkou modlitbu konati. Za 3 dni jsme se dověděli, že mladý muž byl u zpovědi, že brzy na to zřekl se anglikánské víry a že byl přijat do katol. církve; stal se nejhroznějším katolíkem na celé osadě. (Stolz „Schr. Hand.“ str. 272.)

Zázraky Kristovy a Antikristovy.

Ze sv. evangelií je známo, že Kristus Pán své Božské poslání zázraky dokazoval, a že rouhavou námitku nevěřících židů vyvrátil slovy: „že by Belzebub, kníže ďáblů, sám proti sobě byl, když by Pánu Ježíši své vlastní dílo rušiti pomáhal; proto že nemůže P. Ježíš pomocí Belzebuba zázraků činiti.“ Zázraky Kristovy platily vždy všem křesťanům za důkaz jeho Božství, jeho Božského poslání. Novomodní nevěrci snaží se světu namluvit, že prý Pán Ježíš byl nadán zevrubnou známostí všech sil přírodních, kterými prý spůsobil věci divné, které klamně za zázraky moci Boží člověčenstvu vydával, aby v Božské jeho poslání uvěřilo, Jej za Syna Božího, za Boha, za zaslíbeného Vykupitele a učení Jeho za Božské pokládalo; dle tohoto rouhavého náhledu byl by Pán Ježíš tím nejhroznějším podvodníkem člověčenstva, které by ustavičně klamal a klamati nepřestával, dokud víra křesťanská potrvá. V tom smyslu pracovalo i umění malířské, hledíc Pána Ježíše na obrazích zbaviti Jeho Božské velebnosti.

I ptám se: jak jen mohla prozřetelnost Božská propůjčiti Pánu Ježíši tak neobyčejných, mimořádných prostředků, jakých nikomu před ním ani po něm nepropůjčila k oklamání člověčenstva? — K založení říše bludů, která si během svého trvání celé národy podmanila a stále ve všech dílech světa širší půdy nabývá? Může-liž prozřetelnost Božská dopustiti, aby se člověčenstvo beze své viny stalo kořistí nejhroznějšího klamu? Uvažme, že se víra křesťanská šířila v dobách všeobecného krutého pronásledování jak židů, tak pohanů. Kdo chtěl tehdy se státi křesťanem, musel býti na to připraven, že mu bude snášeti posměch, pronásledování, strašné muky a ukrutnou smrt; křesťanství se přičilo jak náboženství židovskému, tak pohanskému, přičilo se náruživostem lidským, hlásajíc: sebezapření, pokoru, čistotu mravů, mírnost, lásku k nepřítelům, všeobecnou dobročinnost, úctu Boha, který jako zločinec potupnou smrtí kříže zemřel; hlasatelové jeho byli muži neučení, prostní, kteří spíše opovržením budití musili; i což mohlo za takových okolností přiměti židy a pohany k víře křesťanské, nežli s n a h a

po pravdě a hluboké a pevné přesvědčení, že víra křesťanská jest pravá, Božská a že tudíž ukazuje bezpečnou cestu k blaženosti věčné — k Bohu. A tyto lidi dobré vůle, nejlepších úmyslů, kteří za tak nebezpečných okolností víru křesťanskou přijali, ty že měla nechat prozřetelnost Božská klamati? — Klamati že měla nechat sv. apoštoly, sv. mučeníky, sv. poustevníky, mnichy sv. a učené muže, kteří po celý svůj život v pravdách křesťanských hloubali, je hájili, klamati že měla nechat tak ohromný počet Svatých a Světic, — klamati že měla nechat tak velký počet mužů učených, kteří dlouhými a namahavými študiemi pravdu hledali, až ji konečně ve víře křesťanské doufali nalézti, — zkrátka klamati že měla nechat lidi nejlepší, kteří po pravém poznání Boha lačněli a žíznil, kteří Boha nade všecko milovali a kteří svému nejlepšímu přesvědčení pohodlí vezdejší, statky, rozkoše a radovánky, ano i život svůj přísnou kajícíností, hrdinným sebezapřením, snášením hrozných muk a konečně ukrutnou smrtí, obětovali? — Pak bychom museli říci, že prozřetelnost Božská člověčenstvo opustila a že k jeho nejušlechtilejším tužbám a snahám a k jeho nejlepším úmyslům bezcítanou, ukrutnou se prokázala; jelikož ale tato odporuje pojmu o prozřetelnosti, lásce a moudrosti Boží, následuje z toho, že Kristus Pán nemohl býti podvodníkem, že tudíž Božskou mocí zázraky činil.

2. Pojem o prozřetelnosti Boží nepožaduje toho nezbytně, aby Bůh nedopustil zázraky klamné; ale požaduje toho nezbytně, aby, dopustí-li je, poskytl též lidem pomoc a dal mu prostředky, jimiž by je od pravých rozeznati mohl. Když by prozřetelnost Boží byla Kristu Pánu propůjčila tak mimořádných prostředků k šíření klamu, nebyla by proti tomu ničeho pro člověčenstvo učinila, ponechajíc je sobě samému, beze vší pomoci, beze vší znamky k poznání tak světodějného bludu; proto odporuje náhled nevěrců pojmu o prozřetelnosti Boží, jelikož by byla jenom nadržovala podvodníku a lidstvo nic zlého netušící by byla opustila.

3. Podvodník vyhledává vždy svůj osobní prospěch: slávu, statek, rozkošný a pohodlný život. Nic takového neshledáváme u Krista. Jeho chudoba, nezištnost, dobročinnost, obětavost pro časné i věčné blaho jiných, Jeho neobyčejná svatost, jaké svět nikdy neviděl, hluboká moudrost, kterou znal i myšlení lidská a zahanboval schytralost svých nepřátel a která se jeví v Jeho učení, Jeho zázraky, pronásledování, muky a smrt, které pro učení své podstoupil — to vše muselo na člověka dobré vůle účinkovati tou měrou, že musel v něm spatřovati hlasatele pravdy, Božského divotvůrce, poslance a Syna Božího a zaslíbeného Vykupitele. Když by člověk ani takovému svědku věřiti neměl, pak by vůbec nikomu věřiti nemohl, pak by musel vůbec s Pilátem zoufati nad pravdou a podati se všeobecnému skepticizmu, který by život člověčenstva již na zemi v peklo obrátil, trápě je stálými pochybnostmi.

4. Víra křesťanská dává v celém svém rozsahu člověku pokoj, který svět dáti nemůže a který se značil takovou lahodou i na tváři svatých jako ku př. u sv. Františka Saleského neb u sv. Alfonse z Liguori. — Nenamítejž nikdo, že i jinověrec může býti ve své víře spokojen a šťasten; odpovídám na to: může, dokud blahých účinků života křesťanského na sobě nezkusil. Dospěje-li ale jinověrec dobré vůle k poznání, že víra křesťanská je pravá a obrátí-li se k ní, pak pozná v srdci svém veliký rozdíl mezi vírou bludnou a vírou pravou; jak se o tom v životech obrátců ku př. hraběte Stolberga, prof. Daumera dočísti můžeš. Zajisté že by sv. Aloys aneb svatý Alfons z Liguori za žádnou cenu víru křesťanskou za jinou nebyli vyměnili. Blaží-li ale víra křesťanská v celém svém rozsahu mravní — náboženskou stránku člověka, jeho svědomí, pak musí býti pravá, poněvadž nám Bůh vštípl touhu po blaženosti, tudíž musí také víra, která tuto touhu ukájí, býti pravá, sic by Bůh sám sobě odporoval.

Nenamítej mi také nikdo, že Bůh také pohanské bludy a oběti lidské, jmenovitě ukrutné spalování nevinných dětí pohanským bohům trpěl; ano trpěl, ale neobdařil nikoho z pohanů nějakou zázračnou mocí, aby lidi k tomu sváděl.

Z toho, co jsem předeslal, je vidno, co máme souditi o zázracích Antikrista, o nichž mluví sv. Jan ve svém zjevení 20, 3., 7., 9. a svatý Pavel v 2. listu k Thessal. 2, 3. „Nesoudiž vás nikdo nížádným způsobem, neboť (nenastane den Páně), leč prve přijde odstoupení a zjeven bude člověk hříchu, syn zatracení“; a sv. Jan v 1. listu 2, 18.: „Synáčkové, poslední hodina jest a jakož jste slyšeli, že přijítí má antikrist“ — a Pán Ježíš u sv. Mat. 24, 24.: „Nebo povstanou falešní Kristové a falešní prorokové a činiti budou divy veliké a zázraky, tak že by v blud uvedení byli (by m o ž n é b y l o) také i vyvolení“; z toho, co jsem předeslal, musíme uzavíratí, že antikrist nebude činiti zázraků mocí Boží, nýbrž mocí ďábla a že nikoho nebude moci přivésti k odpadnutí od víry, kdo upřímně pravdu hledati bude, poněvadž Bůh nenechá nás pokoušeti nad síly naše; proto také praví P. Ježíš, že jest v ě c í n e m o ž n o u, aby vyvolení svedeni byli; zázraky antikristovy budou zázraky falešné, jak dí svatý Pavel 2 Thess. 2, 8.: „A tehdaž bude zjeven ten nešlechetsk, kteréhož Pán Ježíš zabije duchem úst svých a zkazí ho jasností příští svého; kteréhož příští jest podle působení satanova se vši mocí a divy, i l ž i v ý m i zázraky a se všelikým podvodem nepravosti, při těch, kteří zhynou; protože nepřijali lásku pravdy, aby spaseni byli. Proto jim pošle Bůh působení bludu, aby věřili lži, aby odsouzeni byli všickni, kteří neuvěřili pravdě, ale povolili nepravosti.

Obmezení duchové, jakými jsou andělé a ďáblové, nemohou ničeho působiti bez sil přírodních; to může jen Bůh, který silami přírodními a přirozeností věcí vázán není; oni nemohou tedy ničeho působiti, co jde nad přirozenost, nad síly přírodní. Oni ku př. nemohou vodu proměnití ve víno, nemohou rozmnožiti chleby, nemohou náhle hojiti nemoce, nemohou tišiti bouři slovem. Tyto zázraky činil Pán Ježíš pouhou vůlí, pouhým slovem, dotknutím se své ruky, tedy bezprostředně Sám beze všech jiných prostředků a ukázal tím, že není v tom vázán ničím, že jest neobmezeným pánem přírody — Bohem; proto nemohou ani andělé, ani ďáblové tyto zázraky činiti, sic by se rovnali Bohu, což jest věcí nemožnou. Voda v nádobě se ještě nikdy ani sama sebou, ani působením sil přírodních, nezvrhla ve víno, chléb se také nikdy ani sám, ani působením sil přírodních, nerozmnožil; nemoc také nikdy náhle nepřestala, mrtvé tělo nikdy samo aneb působením sil přírodních neobživlo, hluchý nenabyl nikdy náhle sluchu, slepý zraku, chromý zdravých nohou. Kdo by o tom pochyboval, činil by tak beze všeho důvodu, tudíž nerozumně a upíral by člověku jisté poznání věcí, pravdy, kterého je mu v životě nevyhnutelně třeba. Skepticismus — jak jsem již v předešlém čísle „Obrany víry“ ukázal, přičí se přirozenosti člověka, již jest od Boha vštípená touha po pravdě, po jistém poznání pravdy, přičí se tudíž Stvořiteli samému, který nám nemohl dáti tuto touhu nadarmo a k trápení, což odporuje Jeho moudrosti a lásce.

Obmezení duchové — andělé i ďáblové — mohou tělesa pohybovati, tak ku př. nesl anděl proroka Habakuka z Judaey do Babylonu, tak ďábel pojal Pána Ježíše do svatého města a postavil ho na střechu chrámu; oni mají hlubší známosti sil přírodních a proto mohou prvky, z nichž tělesa se skládají, slučovati a rozlučovati způsobem člověku nemožným.

Z toho stanoviska musíme hleděti na zdánlivý zázrak ďábla, když ranil náhle Joba malomocenstvím od paty až do hlavy, což mohlo se státi upotřebením nakažlivé látky z jiného malomocného; a zázračné zachránění tří mládenců v peci ohnivé od uhoření, skrze anděla, jak o tom vypravuje kniha Daniele, 3, 49.: „Anděl pak Páně stoupil s Azariášem a s tovaryši jeho, do pece: a vyrazil plamen ohně z peci a učinil prostředek peci jako vítr z rosy vanoucí a nedotekl se jich naprosto oheň, ani jich zarmoutil, aniž co obtížného na ně uvedl“. Zde se tedy praví výslovně, že anděl prostředkem přirozeným: jako větrem z rosy vanoucím způsobil zachránění tří mládenců od uhoření, způsobem, který ovšem přesahuje síly lidské.

Výroky sv. Petra.

K. Ku bráně věčnosti z údolí slzavého vážným a při tom elegantním krokem přibližovala se imponantní postava muže se souměrnými, ale skoro ostrými tahy tváře. Bylo na první pohled znáti, že to šlechtic z jakéhosi starého a vysokého rodu. Stanuv před branou zatáhl za zvonec dosti prudce, zrovna jak mívával ve zvyku tam dole u bran svých zámků.

„Divno mi,“ pravil k sobě, „že zde u brány věčnosti za zvonec dosud se tahá, kdežto u nás dole máme u dveří již jen knoflíky.“ Nebeský klíčník buď že dělal, jakoby neslyšel, aneb byl opravdu někde pilně zaměstnán, neotvíral dlouho.

„Nejsem zvyklý dlouho čekati,“ durdil se šlechtic, netrpělivě po druhé a to prudčeji za zvonec tahaje.

„Ten má asi na spěch,“ pravil sv. Petr, „jen ať počká. Beztoho z těch co u brány věčnosti prudce zvoní, nikdo přímo do nebes nekráčí.“ A než sv. klíčník domluvil, trhuto bylo po třetí zvoncem, jehož stříbrný hlas po širém nebi se rozezvučel.

„Jsem věru zvědav, co to za pána — — Nu tak tedy — — — co jsme zač?“

„Kníže Arthur,“ hlásil se nový příchozí, „Starohradský ze Starohradů, rytíř zlatého rouna, rytíř řádu Kristova, majetník všech čelnějších řádů evropských, papežský komoří, člen správní rady ku sbírání peterského haléře, člen všech čelnějších spolků katolických, člen — —“

„Dobře, dobře,“ přerušil mu sv. Petr řeč, „povíme si o tom jindy — přejete si něco?“

„Ach, divná to otázka! Právě jsem zemřel, a přicházím — —“

„Nezmýlil jste se, pane kníže, ve dveřích?“

„Žasnu podivením, vždyť kráčím k nebi cestou, kterou mi můj zámecký kaplan jakožto nejbližší ukázal.“

„Ano, nezboudil jste sice cestou k nebi, ale mám za to, že jste měl dříve poněkud v levo se bráti. Musím tedy mluvit zřetelněji. Vaše jasnost nemá zde prozatím nic k pohledávání, pravím prozatím.“

„Jak žel!“ vykřikl skoro šlechtic, „vždyť umřel jsem všemi útěchami Církve opatřen —“

„Pravda,“ dotvrzoval sv. Petr klidně.

„Na smrtelným loži byly mi uděleny plnomocné odpustky.“

„S jistou podmínkou —“

„Jakou?“

„Že nebeský náš Soudce milostivě vyslyší prosby Církve za Vaši duši. I vyslyšel, avšak vedle své spravedlnosti ustanovil Vám poměrně velmi malý trest za nesmírná pohoršení —“

„Jaká pohoršení?“

„Což Vás nikdo na ně neupozornil?“

„Nevím o žádném. Snad že v mladším věku, jako rytmistr a později plukovník husarů dopouštěl jsem se poklesků —“

„To je z knihy života vymazáno. Odčinil jste hříchy mladosti pozdějším pokáním a skutky milosrdnými.“

„Snad že při koňských dostizích ztýral jsem mnoho lidí a koňů. —“

„I to jest odčiněno.“

„Pak bych nevěděl již o ničem —“

„A přece celé hory pohoršení tíží zde Vaše konto.“

„Opravdu, lekám se, ačkoliv nevím —“

„A pohoršení toto uvalil jste na svoji duši teprv v posledních šesti letech svého jinak pobožného a kajícího života.“

„Umírám po druhé hrůzou, ale pořáde nevím —“

„Jen se rozpomínejte, snad Vás přece někdo na pohoršení to upozornil?“

- „Přemítám, ale marně —“
„Co jste čítal za listy?“
„Vaterland, Univers a vůbec jen listy katolické.“
„A mezi těmito které české?“
„Časem někdy i „Čecha,“ ale ten jsem ten rok před svou smrtí vrátil.“
„Proč jste ho vrátil?“
„Protože nám šlechtě vytýkal —“ (zajíká se).
„Nuže co vytýkal?“
„Pronajímání velkostatků.“
„A z jaké příčiny?“
„Že prý —“ (vážně v řeči).
„Že prý?“ nutkal sv. Petr neúprosně.
„Že prý tím demoralisujeme venkovský lid.“
„A co na to Vaše Jasnosť učinila?“
„Rozhořčen vrátil jsem „Čecha“ zpět a další zasílání jsem si zapověděl.“
„Snad jste se přenáhliil?“
„Myslím, že ne — — anebo přece snad?“
„Zde vězí Vaše vina. Vy jste nebyl úplně přesvědčen, Vy jste pohoršil se nad listem, jenž napsal sv. pravdu. Nuže pojdte na chvíli za mnou, mám zde dalekohled, skrze nějž dívám se dolů na zem. Je to sklo praobyčejné, jež nese název: p r a v d a. Položte si je na oči a dívejte se zde oknem na své skutky dole na zemi. Co tam vidíte?“
„Vidím ze dvora vycházeti lidi opilé.“
„Co dále?“
„Vidím vedle dvora vesnici, toť můj pronajatý starohradský dvůr, a z prostřed návsi zvedá se kostel s děravou —“
„Jen račte doložiti : s děravou střechou.“
„Ze zvonice ozývají se zvony. Zdá se, že je neděle a že zvoní se na služby Boží. Vidím na návsi množství lidu, ale do kostela jdou jen staré babičky a dědečkové. Ostatní scházejí se v krčmě, odkud slyším řev opilců. Na polích vidím čadit dva parní mlatící stroje, jeden na polích panských, druhý na selských. Kolkolem na polích všudež buď se oře, aneb vláčí, aneb na ně vozí mrva.“
„Velmi dobře vidíte. Jen pokračujte.“
„Skrze okno hospody vidím samý karban, vidím opilou čeládku. Slyším lání, oplzlé řeči, drzý chechtot. Věřu, je mi to velmi divné. Znam přece tu obec z let mladších. Nebylo obce spořádanější nad ni.“
„Pravdu máte, a nuže, kdo ji takto znemravnil a od které doby?“
„Zdá se mi, že — — netroufám si to vysloviti.“
„Zde na věčnosti je úplná volnost slova.“
„Můj generální inspektor statků doporučil mi nájemníka dvora.“
„Jež jste Vy přijal.“
„Proto že nabízel nejvyšší nájemné.“
„Vaše statky začaly vynášeti třikrát tolik, nežli dříve.“
„To pravda.“
„Ale za to přinášely nesmírnou škodu nesmrtelným duším.“
„Domýšlím se již proč.“
„Proto že nájemníci poroučeli v neděli a ve svátek bezvýminečně pracovati i tam, kde se dříve nikdy v den Boží nepracovalo.“
„Ale vždyť já výslovně dal do podmínek nájemných, že v den Boží pracovati se nesmí.“
„A pracovalo se přece, Vám jako na vzdor.“
„Nájemníci omlouvali se, že když musí platit vysoké nájemné, musejí i v neděli pracovati.“
„A co Vy jste tomu říkal?“
„Já jsem konečně mlčel.“
„A když Vás na to katolický list upozornil?“

„Vrátil jsem ho.“

„Bylo to sice nepohodlnější, ale nikoliv moudré. Nájemník poznenáhla svedl i rolnictvo k nedělní práci, nájemník začal mzdu vyplácet kořalkou, nájemník naučil opíjeti se i ženy a děti a konečně i sedláky. Co neděle a svátek vrzala na Starém hradě okolo knížecího dvora hudba flašinetů, harf a jiných nástrojů, začalo se celé noci křepčiti a hulákati. Dvorní chasa strhla za sebou chasu selskou, potom i mládež. Nastal ve vsi karban a konec všeho byl: ohavnost a spuštění. Co tomu říkáte?“

Žádná odpověď.

„Žádná odpověď, je též odpověď. Milý příteli, zde je Vám cesta zavřena. Musíte uchýliti se jinam.“

„Do očiště?“

„Tak jest.“

„A na jak dlouho?“

„To jest u Boha. Odpusťte, musím spěchati jinam. Odebeřte se na oddělení, kde pozvolna odbývají se daná pohoršení.“ — Svatý klíčník odešel a šlechtic krácel s nevýslovným zármutkem za andělem, jenž pokynuv mu, odváděl jej k jakési černé bráně, z níž ozýval se děsný ston trpících duší.

A sotva že odešel šlechtic, začal někdo jiný nikoliv zvonit, nýbrž bouřit na bránu věčnosti.

„Co to za hrubiána?“ táže se svatý klíčník.

A s pohledem drzým vchází branou kdosi.

„Co tu chcete, co jste zač?“ táže se sv. Petr.

„Jsem knížete pána vrchním inspektorem.“

„Dobře, dobře, jen se mi honem odtud klidte, vy svůdce a zlý rádce svého pána.“

„Chci za pánem.“

„Ani za pánem nesmíte. Místo Vaše je tam, kde věčný je pláč a skřípění zubů.“

Svatý klíčník pokynul jinému anděli, jenž drzého příchozího odvedl do místa zatracení.

Svatý Bernard z Mentony,

Alpský apoštol a zakladatel proslaveného kláštera.

Tento hrdinný dobrodinec lidstva, jehož jména cestovatelé Alpští po tisíc let s nevýslovnou úctou a vděčností vzpomínají, narodil se r. 923 na zámku Mentoně v Savojsku. Otec jeho, pocházející z jedné z nejvznešenějších rodin Savojských, slul Richard baron z Mentony, matka pak Bernolina z Duinu, byla vnučkou chrabrého rytíře Oliviera, hraběte Ženevského, přítele to a souduha císaře Karla Velikého.

Mladý Bernard dospíval za starostlivého dozoru svých rodičů v andělské nevinosti, pak byl odevzdán knězi Germanovi, aby jej vyučil a vzdělal, načež jej týž později do Paříže provázal. Tomuto prohlásil Bernard, že se chce státi knězem a za tou příčinou že již svatým se službě Boží slibem zasvětil.

Bernard oddal se s celou duší studiu theologie, více však ještě duchovnímu cvičení a přijímání svátostí, modlitbě, čtení a rozjímání písma svatého a zdvojnásobil rozdávání almužen a umrtvování žádostí tělesných. Po skončení studií dovolil konečně Germanus mladému nadějnému baronu složení slibu ustavičné čistoty, nemoha již déle stavěti se na odpor naléhavým prosbám Bernardovým. Na to nastoupili zpáteční cestu do Savojska. Rádost rodičů nad návratem synovým byla nevýslovná. Otec jeho ihned si umínil učiniti skvělým sňatkem sebe i syna svého ještě šťastnějším, k čemuž se mu právě nejkrásnější příležitost naskytla. Hrabě Miolan měl totiž jedinou dceru, — byla tedy nejlepší vyhlídka na sloučení dvou velkých sousedících panství v jedno. Nadarmo zkoušel otec všechnu svou výmluvnost. — Bernard neod-

pověděl ani slovem. Rodiče, domnívajíce se, že Germanus toho vinu nese, zahrnuli jej výčitkami a posléze ze zámku vyhnali. Když po odchodu kněze otec opět na Bernarda doléhal a hrabě Miolan již ku sňatku dcery své přípravy činil, v zoufalství svém vrhl se Bernard jedné noci na kolena a prosil Boha, aby mu nějak ku pomoci přispěl, by slibů svých dodržeti mohl a Bohu nevěrným státi se nemusel.

Bernard modlil se dlouho k Bohu, Marii Panně a svému patronu svat. Mikuláši. Tento zjevil se mu a řekl: „Bernarde, úkol tvého života jest daleko vyšší, než abys vyhledával cti tohoto světa. Vstaň a vyhledej arcidiakona z Aosty, ten ti již poví, co bys činiti měl“. Bernard napsal pak následovní list svým rodičům: „Milí rodiče! Radujte se se mnou, neboť Pán mne volá! Nepátrejte po mém útulku. Nikdy se neožením, poněvadž zhrdám vši poctou světskou, touže jen po statečích nebeských.“ List tento položil na stůl, načež uprchl, ač byl pilně strážěn, přes zdi zámecké a srázné skály a dostal se šťastně do Aosty. — V zámku nastalo hrozné zděšení, když o útěku Bernardově zvěděli, nejlehčeji však oželila ztrátu onu sama nevěsta, ješto hledala sama útulku v klášteře, kdež se službě Boží zasvětila. Bernard stal se knězem a arcidiakonom. Jakožto takový byl pravou rukou biskupovou a apoštolem celého kraje. — Tehdáž pustošili Saraceni po 70 let Savojsko a Švýcarsko, byli sice přemoženi, avšak následkem neustálých bojů dostoupila surovost a zkáza mravů svého nejvyššího stupně. Bernard kázal se svými žáky v pěti dioecésích: Novaře, Milánu, Tarentu, Sionu a Ženevě a osvobodil svými modlitbami krajinu Novarskou od záhuby, která spoustami kobylek všemu obyvatelstvu hrozila.

Pakli cestující z Aosty do Němec ubírali se chtěli, museli překročiti horu Jupiterovu. Jméno tohoto pohanského boha nás již poučuje, že v těchto výšinách asi ještě vládlo pohanství. A skutečně bylo tomu tak, tyto Alpy byly posledním jeho útočištěm. Modloslužebný obraz byl zde strážěn jakýmsi čarodějem, jménem Petrem. Tento ďáblův zplouzenec mluvil sám ze sochy a páchal ty nejohavnější krutosti, olupuje zbloudilé cestující a obětuje je svému bůžku. Když se Bernard o tom byl dozvěděl, byl odhodlán pohanskou modlu rozbiti a na její místě svatyni pravému Bohu vystavěti.

Byv povzbuzen zjevením se sv. Mikuláše a posilněn modlitbou a posty, šel s devíti poutníky ve slavném průvodu na obávané místo. Rozpoutaný satan způsobil mocné hromobití a bouři a zlí duchové řádili tak strašně, že poutníci byli považováni za ztracené. Avšak sv. Bernard těšil soudruhy své slovy: „Nebojte se: toto řádění našeho nepřítele jest bezpečným znamením jeho záhuby. My nemáme se čeho obávati, neboť Bůh jest s námi“. Obraz bůžka byl strážěn strašným drakem, jenž hrozil jim pohlcením. Bernard však učinil nad ním znamení sv. kříže a vrhl netvoru svou štolu kol krku, kterou jej jakoby řetězem spoutal (štola tato byla nápotom dlouho v opatství sv. Maurice veřejně vystavěna) a netvor musel zmizeti. S pomocí šlechtných dobrodinců vystavěl pak velký a malý hospic ku přijetí a pohostění cestujících, s tím zvláštním úmyslem, aby tyto v nehostinných tamních skalnatých krajinách před zuřícími vánicemi sněhovými ochránil. Miliony lidí děkují tomuto světci za své zachování a dospění cíle jich cesty.

O neobyčejné lásce a přívětivosti tohoto svatého muže zaslechli také rodiče Bernardovi, aniž by byli tušili, že to jejich syn. I vypravili se, ač věkem sešli, k němu na horu, aby hledali u něho útěchy v jich strastech, jmenovitě ztrátou milovaného syna jim způsobených. Bernard je přijal do svého kláštera, avšak oni nepoznali v něm syna svého, až on sám dal se jim poznati. Šťasten, jako Jakub při setkání se synem svým Josefem v Egyptě, velebil starý baron z Mentony podivné cesty prozřetelnosti Boží a skončil i se svou manželkou a knězem Germanem, jenž opět u nich milosti došel, šťastně a svatě svůj život. Dlouho ještě pokračoval sv. Bernard v Alpách a v Itálii ve svém apoštolském působení, čerpaje vždy novou sílu z umrtvování žádostí, pokory, modlitby a rozjímání. Roku 998. podnikl cestu do Říma,

kdež papežem Řehořem V. co nejvládněji byl přijat. Jsa 85 let stár, putoval poznovu ku hrobům knížat apoštolských, avšak na zpáteční cestě onemocněl v Novaře a zemřel, posilněn svátostmi umírajících, dne 28. května 1008. Jeho žáci pokračují stále v životě, plném lásky a obětavosti, vyhledávajíce zbloudilých pocestných ve sněhu, ledu a lavinách a zachraňujíce jich před hroznou smrtí!

Před prokopáním hory Mont Cenis páčen byl počet cestujících přes horu sv. Bernarda na 12000 osob ročně: v r. 1794 viděl klášter zástupy 50.000 vystěhovalců francouzských tudy do ciziny se ubíratí.

To zmůže láska k bližnímu, slouží-li jí za podklad láska k Bohu. Katolická církev pak věru jediná působí takovou hrdinnou mysl a obětavost. My žasneme plni údivu nad takovým množstvím dobrých a šlechetných činů jednoho jediného lidského života a nevzpomínáme více ani na slib dobrovolné a úplné čistoty, na zasvěcení celého života Bernardova službě Hospodinově, což vlastně bylo podnětem všech jeho dalších vyznačených a krásných skutků.

M. W.

D o p i s y.

Ze smíšené osady.

(*Proselytství od protestantů; smíšená manželství; něco o poměrech náboženských na Rusi.*)

Na jaře běžícího roku přišel ke mně zámečnický chasník hledaje sobě práci. Ve svém chudičkém vaku skrýval velké množství brožůrek (knížek, písní a pojednání) buď v Táboře, neb Vinohradech tištěných, kteréž mi ochotně podával ku čtení. Seznav záhy, že jsou to díla z protestantských fabrik, ptal jsem se: kde jste k tomu přišel? A on, že byl na noclehu v jedné vesnici u Tábora a tam, že jich dostal, ba i více, kdyby byl chtěl.

„To jsou hodní lidé“, já řku, „když Vám dali nocleh a ještě tolik „řikání.“

I já si přeříkal některé a seznal, že jsou to volavky na katolické hejly, jež mají za účel zvrátiti víru a důvěru v církev svatou a naplniti pokojnou mysl občánkovu pochybováním u víře a vážnosti k církvi katolické. Zejmena brožurka: Čemu evangelíci učí o Panně Marii. Z něm. volně přeloženo. V Praze 1887. — má tu snahu zvrátiti vzývání Panny Marie, jež, jak se zdá, trnem je v očích těch kterých pisatelů a překladatelů protestantských.

Není mým úmyslem projednati celý obsah, nýbrž jenom poukázati na tu mašinerii, jakou chce nejmenovaný a neznámý pisatel brožurky dokázati, že vlastně katolíci čili ti, již nemají tolik odvahy, odřící se lidského učení, pověry a hříchu, aby samému Bohu dle slova Jeho sloužili — nejsou z těch, kteří Marie Panny následují (str. 6.), nýbrž některá z těch prostých, přímých srdcí, která mají té odvahy, pohanu snášeti pro jméno a česť svého Spasitele. To jsou praví „protestanté“ — a následovníci Marie (str. 6.) Což srozumitelněji řečeno zní: Vy katolíci vlastně s Vaším přílišným vzýváním a k „ní se modlením“ Pannu Marii a ještě více Pána Ježíše urážíte — to my, evangelíci, jsme hodnější, my s Paunou Marií, „protestantkou její doby“, (strana 10.) jsme zavrhlí židovské bludy a tradice, o nichž řekl Pán: „Nadarmo mne ctí, učíte učení přikázání lidských.“ (strana 10.)

Tak vidíš, milý čtenáři, vroucí ctitel Panny Marie se Pánou Ježíši protiví, jest rouhačem a kdo o Jeho Máti píše: Maria pro tebe nemůže ničeho učiniti, (str. 15.) kdo jí sotva to panenství popřeje, — ten je vlastně její ctitelem. Zkrátka bílé jest černým a černé jest bílým, — to jest právě protestantské. V celé té 16 stránkové brožurce není Panna Maria ani jednou jmenována Matkou Boží — a Pán Ježíš nikde Synem Božím. A odtud ty slzy pro „přílišnou“ poctu Marianskou. Pánové, věřte se sněmem Ešesským a miliony pravými ctiteli Marianskými, že Maria Panna, zrodivši Boha pravého z Boha pravého, stala se Matkou Boží a nebudete nikdy zuřit proti „vzývání“ Marie P. — Rozdí

mezi ctitelem Marianským u katolíkův a ctitelem (?) u evangelíkův jest a bude vždy podstatným, tento ctí u Ní jen panenství a to ten nejhodnější, onen ale vedle neposkrvněnosti Její i Božské mateřství, neboť ani ten nejhorší katolík nepřestane volati k Ní se vši důvěrou: Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné nyní, i v hodinu smrti naší. Amen. —

Že smíšená manželství jsou velikým neštěstím pro katolickou stranu, to bylo s dostatek důst. panem spisovatelem „Kalendáře pro živé a mrtvé“ dokázáno v loni. Poněvadž pak týž pan spisovatel prosil o uveřejnění takových případů, kdy se takové neštěstí přihodí, musíme dva zaznamenati, že v blízkosti dívky katol. matek byly, proti poslední vůli a vzdor podepsanému reversu o katolickém jich vychování, za protestantské prohlášeny. Rodiče, kteří myslí, že by dcera jejich katolička bez muže zatvrzelého protestanta živa býti nemohla, pozdě honí bycha, neboť i to dědictví (pouhou smlouvou svatební bez úřadu) před lidmi se z protestantské strany zde upřelo, kdežto katolická strana není od zpovědníka dříve rozhřešena, dokud nepravým způsobem nabyté jmění nenavráť.

Poslední čas měl jsem příležitost mluvit s jedním professorem gymnasiálním z Taškentu v Ruské Asii. Tento učený a zkušený pán řekl mi, že latinská bohoslužba těší se u vzdělanějších Rusů oblibě a sice již z té praktické stránky, že netrvá tak dlouho, kdežto jednotvárné obřady až 3 hodiny trvající unavují. Mládež gymnasiální (pravoslavná), ač jest domcována, nerada se jí účastní, kdežto kaple Elisabetgradu pro katolické žáky bývá vždy plna. On že raděj své dítě sám pokřtil doma (nemaje tehdy na blízku katolického kněze, ani vůbec katolického muže), než aby je svěřil do rukou popových.

Taktéž tvrdil, že z rozličných řečí a nářečí v Asii lze poznati, že všichni, i ti nejsurovější ostrované, mají ve svém počtářství jakýsi základ, který svědčí, že ho mají z těch dob, kdy ještě předkové jejich větší vzdělanosti se těšili, čili lépe řečeno, že Adam a Eva iž měli svůj počtářský systém a že tudíž první člověk byl na nejvyšším stupni tělesné i duševní dokonalosti, což by rádi naši učenci upřeli, chtějí jej na stupeň nejnižší vyvinutosti snížit.

Též tvrdí, že cár jest sv. Otcí Ivu XIII nakloněn. To jest také přáním každého dobrého křesťana, aby byl brzy jeden ovčinec a jeden pastýř. — *skj.*

Z Východních Čech. (P. d.)

Zde příkládám seznam knih, které by z každé katolické domácnosti měly býti odstraněny, anyž podporují a rozšiřují hřích proti prvnímu božimu příkázání. Mám za to, že to bude velmi prospěšné, obeznámí li se lid věřící s takovými slátáninami a nebezpečnými knížkami, spisy a modlitbami. — Lid ví sice, že pověra jest těžkým hříchem — a zná i snad výměr toho slova, co totiž obsahuje a jí vyrozumívá — než poznati pravé pšenice od koukole bývá tu velmi těžko. Nalézámeť proto i takové knížečky a modlitbičky u lidí zcela zbožných a dobrých katolíků. Víím z vlastní zkušenosti, co to stojí, než člověk dovede vydobýti takového pokladu, za jaký náš lid takové spisy považuje. Obzvláště bývá to za těžko rozloučiti se starým lidem s takými věcmi. Oni se to již modlí — a přechovávají jako vzácnou modlitbu — v knížkách modlících a nyní mají to zavrhovati a k zničení, — spálení vydati? — Toť přece ukrutné! Příkládám tu svoji namáhavě vydobytou „kořist“ a prosím Vás, byste pro poučení lidu věřícího — otevřel list Svůj — tomu seznamu, jež sám ještě budu doplňovati — a prosím i jiní by tak činili. Tak každý nejlíp sezná, co o tom kterém takovém spisku neb modlitbě smýšletí má. Budou tak na pranýř postaveny nejen takové pověrecké spisky, ale i ty knihtiskárny, které jen pro pouhý výdělek takové nerozumy na podvod našeho dobráckého lidu tisknou a nápotom se mu vysmějou a jej tupí, protože všemu víry příkládá, co jen se mu natiskne. Nápotom bude každý opatrnější a bude již nedůvěřovati podobným věcem, které z takové nesvědomité knihtiskárny vyjdou. Mám proto za to, žeť to prvním úkolem „Obrany víry“, v tomto směru státi na stráží a brániti té otravě pověrecké, která náš dobrý český lid otravuje a jeho pravou, pevnou a živou víru podvracuje. Ba,

mnohdy se ani duchovnímu správci nevěří — a myslí, že jen tak činí o své ujmě; avšak když takto veřejně bude spis, modlitba a psaní etc. proskribován, pak spíše je lid zahodí a více kupovati nebude. — Pročež učiňtež povolání ke všem čtenářům, zvláště pak duchovním, světským i řeholním, kteří „Obranu“ odbírají, ať vám zasílají takové nerozumné spisky, kdekoliv je najdou, aneb aspoň jich názvy, jež pak račtež uveřejňovati, co pokračování tohoto seznamu. Myslím, že i tímto bude mnohdy poučen a od koupě takých nesmyslů odvrácen.

Snad by také prospělo velice, kdyby buď „Obrana“ sama někdy takový podobný, ale dobrý spisek oznámila, aneb takový způsob dobré pobožnosti přinesla, co v náhradu za tyto špatné, ať náš lid je miluje, rád koná a v domě přechovává. Možná, že by pak i třeba benediktinská papežská knihtiskárna v Brně k vydávání se podobných věcí odhodlala a tak přítrž se učinila všem nekalým výpočtům na lehkověrnost lidu našeho. — Nám jest nyní více, než kdy jindy přesně k pravé víře hleděti a ji všech bez- i pověreckých přívěsků osvoboditi, protože nevěra využívá všeho toho nápotom jako zbraně proti sv. víře, činíc ji směšnou.

Bylo by též záhodno, aby se i povídky neb celé knihy v „Obraně“ uváděly na výstrahu, které víru sv. a dobrý mrav v našem lidu, zvláště v pohlaví ženském kazí. — Sem patří předem nynější „Libuše“. Toť nám nejvíce škodí, že jsme my knězi tuto všemožně fedrovali. — ovšem v dřívějších ročnicích byla to ještě četba a zábava slušná, ale nyní zvrhla se Libuše na pravou „Litici“, vší slušnost a mravnost pohřbívající.

Seznam některých pověrečných knížek a modliteb z továrny pí. Bergrové v Litomyšli.

1. Psaní od panny Marie.
2. Dýlka Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista.
3. Pravé a opravdivé požehnání Tobiašovo.
4. Rozmluva Ježíše s Marií.
5. Krátká zpráva o Gregorialních mšech svatých.
6. Sedm svatých nebe-zámkův, kterých jeden nábožný poustevník od svého anděla strážce obdržel.
7. Krásné zjevení, které, zlatými písmeny psané, nalezeno bylo.
8. Krásná modlitba, kterou jedna ubohá duše jednomu knězi zjevila.
9. Sen Panny Marie.
10. Páteční modlitba, kterou můžeme duši otcovu, matčinu a ještě jednu ubohou duši vykoupiti.
11. Pravý duchovní štít, co upomíná na Mariacelly.
12. Dvoje tajné utrpení Mariino, jež zlý žid Dany spůsobil.
13. Tři modlitby u umírajícího, které zázračně pomáhají.
14. Devítidenní pobožnost k svaté Koroně, nebeský růženec s pěkným zjevením.
15. Patnácte tajných utrpení Kristových.
16. Výklad Gloria Patri.

Z trhu literárního.

Uznáváme toho skutečnou potřebu, abychom i z tohoto místa seznamovali čtenáře své s novinkami na literárním poli se objevivšími. Podotýkáme však předem, že budeme upozorňovati toliko na práce dobré, které skutečně zasloužejí čtenářovy pozornosti. — Jest tomu asi 6 neděl, co vydán byl nákladem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské časový spis: **Národní církev**. — Co pak to má znamenati, — národní církev?! tázal se asi mnohý, jenž oznámení spisu onoho četl! — Bude zajisté všem známo, že následkem májového překvapení, jehož dostalo se katolíkům černohorským od papežské stolice, že totiž smějí užívati

obřadního jazyka staroslovanského místo latiny, pozvedly všechny listy české hlasu svého, rovněž domáhajíce se slovanské bohoslužby. Ale, jak to již u nás bývá, jeví se v každé důležitější věci mnoho rozumů, a tak i zde; jedni chtěli se spokojiti s obřadem, sv. Cyrilem a Methodějem u nás zavedeným, jiní chtěli přilnouti ku víře pravoslavné a opět jiní hlásali, že bychom měli zavésti u nás Husitismus se známým panem doktorem jako papežem v čele. A mluvili všichni do větru. Aby tuto spornou a zajisté obzvláště závažnou věc každému učinil názornou a zároveň aby dokázal, že nejlépe učiníme, když náboženství katolické nebudeme vtahovati do žádných půtek a sporů: napsal Miloš Wachek, onen časový a zajisté významný spis, jehož trvalou cenu dovede uznati ten, kdo pozorně si jej přečte! Nebudeme šířiti slov o „Národní církvi“, — tolik jen podotýkájíce, že komu záleží na tom, aby se poučil a poznal rozdíly mezi učením katolickým, protestantským a pravoslavným, ten jistě neopomine přečísti si Wachkův spis. Co obzvláště se nám zalíbilo, byla nepředpojatost, s jakou spisovatel vylíčil nám Husitismus a jeho původce. Můžeme říci, že tak střízlivě psaných a při tom historicky i psychologicky odůvodněných kritických prací málo jsme dosud četli. — Odporučovati tedy čtenářům svým poutavý ten spis, jenž zasluhuje skutečně největšího rozšíření, bylo by věru zbytečno. Dostati jej lze po 30 kr. ve všech knikupectvích.

Druhou novinkou objevivší se teprv před nedávnem, novinkou to každoroční, vždy však toužebně očekávanou, jsou **naše kalendáře**, o nichž napsal časopis „Čech“ v čísle 204. ze dne 9. září 1887 tato trefná slova:

„Kdybychom blížíci se podzim nepoznali dle ničeho jiného, objevující se nové kalendáře pro příští rok nám jej prozradí, neboť kdykoliv vlaštovky odlétají, přilétají pod doškovou střechu našich chaloupek — české kalendáře „I knížky mají své osudy“, praví staré latinské přísloví; nejpodivuhodnější osud však ze všech těch nesčetných knih, jež objevily se dosud na literárním obzoru, mají bez odporu kalendáře, které jsou tak mnohým našim rodinám venkovským za celý rok jedinou duševní potravou, jedinou knihou, jež do rukou se jim dostane a v níž také se zálibou čítají od první slabiky do poslední. Z té příčiny má býti obsah kalendáře volen vždy velice pečlivě, aby bavil i poučoval ten náš lid, kterému jest jedinkým pramenem, z něhož poučení čerpá. Proto také není tak snadnou prací redigovati kalendář **d o b r ý**, o němž nesmí platiti slova Shakespeara: „Mouření vykonal svou povinnost“ — totiž: opustil lis tiskařský — „mouření může jíti“ — po našich dědinách! Kalendář nemá sloužiti snad ku potíštění asi 170—200 stránek lečjakýms bezcenným škvárem, nýbrž má býti skutečným obohacením prstonárodní literatury, an pro lid bez vyššího vzdělání jest určen! Kalendářům, o nichž se dnes zmiňujeme, nemůžeme vytknouti žádné hany, ani kdybychom byli předpojatými. Vyšly z rukou pečlivých a udržely tudíž svou starou, dobrou pověst; tam, kam se dostanou, budou všude přijaty s toužebným očekáváním a nesklamou: pobaví i poučí. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna si přispíšila, vydavši **d v a k a l e n d á ř e** redakcí Vojtěcha P a k o s t y.“

Rozhlédneme-li se po obsahu obou, shledáme, že jest velmi dobrý a pečlivě volený. Jak „**Vlastenecký Poutník**“, jenž již po celé 20letí putuje od jedné české chaloupky ke druhé, tak i „**Svato-Václavský kalendář**“ honosí se příspěvky cennými: poučnými i zábavnými. Ze spisovatelů uvádíme P. Vojtěcha Pakostu, Aloisa Dostála, Václava Špačka, P. Jana Černohouze, Dr. Hatláka, Ludmilu Grossmanovou-Brodskou, Frt. Štábla a jiné, kteří vesměs podali práce poutavé. Co však nad jiné zdobí kalendáře oba, jest překrásný titulní obraz akad. malířem Bízou v barvách stkvěle provedený, představující Pannu Marii Svatohorskou s poutním místem Svatoú Horou. Směle můžeme napsati, že již k vůli tomuto obrazu měl by si každý zakoupiti jeden nebo druhý z jmenovaných kalendářů a nelítovat by toho! Oba kalendáře, jak Vlastenecký Poutník (za 50 kr.), tak i Svatoúclavský kalendář (za 30 kr.) dostati lze v knihkupectví Cyrillo-Methodějském na Malém náměstí.

Kalendáře tyto, jež samy sebe nejlépe odporučují, bylo by věru zbytečno námi zvláště ještě odporučovati. Jsmeť přesvědčeni, že naše katolické čtenářstvo ani jiných kalendářů si neopatrí, než těchto, které beze všeho přeceňování zasluhují vskutku rozšíření co možná největšího!

x. y.

S m ě s.

Americké soudy již častěji, při nálezech o katolicko-církevních právních otázkách vyznamenaly se nepředpojatostí, jakou u mnohých soudních dvorů mnohých států s těží lze nalézt. Tak na př. nejnovější rozhodnutí appelačního senátu státu Kentucky ve prospěch podpůrného spolku sv. Aloisia v Covingtonu, nejlepšího o tom podává svědectví Jindřich Hitter a Jakub Schaller, jsouce členy jmenovaného spolku, přistoupili též ku řádu, „Knights of Honor,“ -- jakémusi to odboru svobodných zednářů. Ješto pak stanovy spolku sv. Aloisia předpisují, že toliko praktičtí katolíci ku společnosti oné náležeti smí a církev katolická údům svým nedovoluje, aby náleželi tajným společností: z té příčiny byli oba jednoduše ze spolku vyloučeni. Na to podali Hitter i Schaller žalobu na jmenovaný spolek, aby tento byl donucen, je buď opět do svého středu přijati, anebo příspěvky peněžité, jimi složené, zpět vrátiti. — Již první instance zamítla onu žalobu z toho důvodu, že církevní společnost má právo, jen takové členy do svých spolků přijímati a v nich ponechati, kteří jsou dobrými a řádnými údy dotýčné církve. Hitter však, nejsa s rozhodnutím soudu spokojen, odvolal se na svou vlastní pěst a bez Schallera ku vrchnímu soudu, jenž rozhodl také ve prospěch spolku sv. Aloisia a sice na základě tohoto uvážení: „Katolické korporace jsou oprávněny vyloučiti beze všeho odškodnění takové členy, již buď slovem, neb skutkem odporují zásadám církevní hierarchie“ — V Německu byli by nedávno ještě členy katol. spolku proto zavřeli.

* * *

Francouzská svobodomyšlnost! Jakýsi pan Bu é odkázal před nedávnem 400.000 franků ku zřízení útulny pro chudé katolické dívky v Amiensu. Avšak — co se stalo! Magistrát Amienský, místo aby s vroucími díky odkaz onen přijal a uskutečnil, vrátil jednoduše celou sumu dědicům zpět beze vsi sice poznámky, ale z celého jednání bylo vidno, že zřízení útulny pro katolické dívky — zdá se býti sl. magistrátu zločinem, spáchaným na lidstvu vůbec a obyvatelstvu města Amiensu zvlášť!

Obsah „Obrany víry“:

Mučedníci a vyznavači tovaříšstva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až 1681. (Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.) — Lež a pravda o Jesuitech. (Napsal M. W.) — Metly Boží čtrnáctého století. (Napsal M. W.) — Frà Angelico de Fiesole. (M. W.) — Salve Regina. (Napsal M. W.) — Rouhání. (M. W.) — O poutích. (Napsal M. W.) — Činnost ústavu „de Propaganda fide.“ (Hlas americký, 10. srpna 1887.) — Besídka náboženská. (Jos. Mika, kaplan v Choustníku u Soběslavi.) — Výroky sv. Petra. (K) — Svatý Bernard z Mentony. Alpský apoštol a zakladatel proslaveného kláštera. (M. W.) — Dopisy. — Z trhu literárního. (x. y.) — Směs. (W.)

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovni ulice č. 1508—II.

Nakladatel a vydavatel VÁCSLAV KOTRBA, odpovědný redaktor: PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Mučedníci a vyznávající tovarišstva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až do r. 1681.

Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.

(Pokračování.)

P. Jan Cornelius.

P. Cornelius, jehož jméno vlastně Cornellis znělo, narodil se roku 1557 v Bodminu (v hrabství Cornwalliském), jsa jediným synem chudých sice irských rodičů, avšak ze vznešeného rodu pocházejících. Již záhy jako útlý hoch jevil nejen neobyčejné nadání, ale i chuť k učení a když jednoho dne proslulý boháč John Arundell zastihl jej pilně čtoucího v knize, zatím co spolužáci jeho hrami krátili si čas, dal mu dukát s tím pobídnutím, aby se jen stále tak pilně učil, — odměna že se vždy dostaví. A vskutku vzal si jej Arundell do svého domu a poslal jej na svůj náklad nejprv na universitu Oxfordskou a poněvadž Cornelius nenalezl v novém náboženství žádného zalíbení, odešel do Rheimsu, kamž právě kolej z Douay byla přeložena a kdež od dra Allena co nejvládněji byl přijat. Zde prožil nějaký čas; aby pak ve studiu theologie mohl se co nejdůkladněji vzdělati, byl ještě s pěti jinými chovanci poslán do Říma, kde na výslovný rozkaz kardinála Moroniho, tehdejšího protektora anglické koleje, papežem Řehořem XIII. nedávno před tím zřízené, dne 1. dubna 1580 za alumna do téže byl přijat. Když byl zde studia svá ukončil a na kněze byl vysvěcen, vrátil se v září 1583 zpět do Anglie.

Nejprv odebral se ku svému příznivci John Arundellovi, jež, ku víře katolické poněkud lhostejného, upevnil v ní tak mocně, že až do své smrti jí zůstal věren. Cornelius byl též po 10 let zpovědníkem dcery Arundellovy, která později vstoupila do kláštera anglických Benediktinek v Bruselu, kdež také r. 1613. zemřela. — Cornelius oddal se se vši horlivostí svému duchovnímu stavu, působě velice platně jako kazatel i zpovědník, jsa dbalým nejen o blaho své duše, ale i jako snaživý missionář pečuje o spásu duše všech věřících; proto není divu, že všicci, kdož jej poznali, obdivovali se jemu i zamilovali si jej. Dle vlastnoručních poznámek, v kolleji sv. Omera uchovaných, četl Cornelius denně v 5 hodin ráno mši sv., vždy při tom slze; když v pašijovém týdnu četl při mši o utrpení Kristově, hlasitě plakal. Jistý

vznešený cizinec, jenž s Corneliem radu vzíti si chtěl, nalezl jej klečícího, s rukama sepjatýma, s očima k nebi upřenýma a modlícího se tak vroucně a horlivě, že to trvalo dlouho, než cizinci onomu podařilo se, Cornelia z modliteb jeho vytrhnouti a k životu pozemskému navrátiti. On stále nosil drsné, žíněné roucho, často se bičoval a po celou řadu let postil se vždy každý týden po čtyry dny. Láska jeho k chudým byla tak mocná, že jim vše rozdal, co mu jen do rukou se dostalo, zatím co všechnu starost o sebe Božské dobrotivosti svěřil. On kázal obyčejně dvakrát, až třikrát v týdnu a každého večera odbýval s těmi, kdož po větší mravní dokonalosti své duchtili, duchovní cvičení.

Tak mnoho krásných zpráv uchovalo se z dob desíletého jeho kněžského působení! Kdysi dověděl se Cornelius o jakémsi chudobném muži, jenž pln ošklivého hmyzu ležel v polozapadlé chatě, ode všech opuštěn, na smrtelném loži; pro nesnesitelný zápach neodvážil se nikdo ani krokem přiblížiti se k chýši ubožákově. Muž ten byl — mimochodem řečeno — protestant. Cornelius jej tedy vyhledal, zůstal u něho celou noc, těšil jej slovy vroucími a odkazoval na lepší život na onom světě. Ubohý muž, pohnut tak velikou láskou, jakou mu katolický kněz na jevo dal, odřekl se protestantismu, vyzpovídal se a přijal poslední pomazání; když pak druhého dne přišel opět Cornelius, aby mu podal tělo Páně, byl ubožák již mrtev, — avšak zbožný kněz byl od oné noci hmyzem tou měrou navštíven, že musel šaty své odložit a zničit. — Když v Dorchestershiru vypukl mor, spěchal i tam, aby jak katolíkům, tak protestantům útěchu podával a podařilo se mu mnohé z nich ještě na smrtelné posteli přijati do lůna církve katolické.

Velice pamětihodným jest následovní případ. Cornelius měl veliké slítování s ubohými dušemi v očištění a mnoho vykonal, aby za ně spravedlnosti božské zadost učinil; on se postil, bičoval, rozdával almužny, které byl vyžebřal a každého téhodne obětoval za ně tři — až čtyřikrátě mši svatou. Tehdy zemřel jakýsi lord Stourton, muž to, jenž v srdci byl vždy katolíkem, ačkoliv ze strachu před ztrátou svých statků a ještě snad horšími následky přiznával se na oko ku státnímu náboženství. Aby zemřel jako katolík, jak si vždy přál, platil si dva katolické kněze, z nichž jeden vždy musel býti v domě přítomen. Avšak Bůh to usoudil, že lorda potkalo nenařaditelné neštěstí, které blížkou smrt mu přivodilo, zatím co náhodou oba kněží mimo dům dleli. Ačkoliv Bůh sám vzbudil v umírajícím tolik lítosti nad spáchanými hříchy, že týž nespokojil se pouze tím, aby toliko Boha s pláčem za odpuštění jich prosil, nýbrž dal svolati celou svoji rodinu, vyznal se veřejně ze zločinu, že od církve katolické před světem odpadl, litoval toho upřímně a vyjádřil se, že chce zemřít jako katolík, byť i svátosti více přijati nemohl. A tak i zemřel. Tu byl Cornelius tázán, zda-li jest dovoleno, modliti se za mrtvého, a on odvětil, že jest to netoliko dovoleno, nýbrž i svatou povinností. Slyšme nyní, co dále vypravuje Dorothea Arundellova, benediktinka z Bruselu, ve svém spisu: „Činy blahoslaveného mučedníka Cornelia“:

Jednoho dne prosila moje matka, lady Arundellová, P. Cornelia, aby obětoval mši svatou za zemřelého její syna, lorda Stourtona, kteréž prosbě ochotně vyhověl. Když tak u oltáře stál, strávil delší chvíli mezi konsekrací a připomínkami za mrtvé, pohřížen v modlitbách. Po skončení mše sv. měl povzbuzovací řeč na slova: „Blahoslavení mrtví, kteří v Pánu umírají“ — a vyprávěl nám pak vidění, jež právě byl spatřil. Stál před ním nesmírný les, plný ohně a plamenů a uprostřed něho uzřel duši zesnulého lorda, jenž, pláče a běduje, naříkal si na bídný svůj pozemský život, jaký zvláště za posledních let u královského dvora byl vedl a na licoměrnictví, s jakým navštěvoval protestantské chrámy ku hanbě a těžkému poškození duší svých příbuzných. Především stěžoval si však těmi nejtrpčími slovy, že byl jedním z těch sedmačtyřiceti, které královna Alžběta si vyhlídla, aby nevinnou Marii Stuartovou, nebohou královnou Skotskou, na smrt odsoudili, — zločin to, nad nímž tak velikou lítost pocítil, že to k urychlení smrti jeho nemálo přispělo.

Po tomto svém vyznání obrátil se zesnulý lord k P. Corneliovi a zvolal naň slovy písmá: „Smilujte se nade mnou, aspoň vy, přátelé moji, neboť ruka Páně dotkla se mne.“ Když byl zjev, v němž lord byl poznán, P. Cornelia o modlitbu poprosil, — zmizel. P. Cornelius, vyprávěje, co byl spatřil, velice plakal a všichni přítomní — as 80 osob — slzeli s ním. John Caray, jenž mu při mši sv. přísluhoval, viděl i slyšel vše, co ve zjevení onom se událo; pokud však mne a ostatních přítomných se týče, zpozorovali jsme jen po tu dobu, pokud zjevení trvalo, na zdi, proti níž oltář byl obrácen, mihotající se odlesk, jakoby z rozžhaveného uhlí pocházející.“

Jest-li Bůh vyznamenal služebníka svého vyšší nějakou mocí nad duchy temnosti, stalo se jen to, co v dějinách církve častěji připomenuto bývá, a že v dobách, jako byly ony krutého pronásledování církve v Anglii, také zjevy demonické ukázati se mohly, jest rovněž snadno vysvětlitelno; vždyť již každé takové pronásledování má do sebe něco demonického. Právě proto byl Cornelius u protestantů považován za čaroděje a celé tlupy slídilů byly vyslány, aby jej zatkly. Z té příčiny byl časem nucen, stále a stále příbytek svůj měniti; vzdor tomu však přece neustál, shromažďovati katolíky, tu v lesích, tu zas v soukromých obydlích, kdež je těšil, sílil, poučoval a svátosti jim udílel. V době tří let podařilo se mu obrátiti více než 30 rodin ku víře Kristově. Nelze se tedy diviti, že byly žaloby protestantských kazatelů vždy hlasitější a snaha, zmocniti se nepohodlného jim kněze, byla vždy větší; avšak prv než nastal čas Bohem určený, byla ochrana Boží nad hlavou Corneliovou patrna. Kdysi dlel v domě jakéhosi šlechtice v Mile-endu tři míle od Londýna vzdáleném, když zástup 30 ozbrojenců obklíčil dům, vtrhl dovnitř a vrazil přímo do pokoje, v němž Cornelius bydlel. Tento, netuše žádného nebezpečí, seděl právě vysvléknut z kabátu u stolu a psal, divě se nemálo hřmotu, s jakým dveře byly vypáčeny. Rychle povstal a zadíval se upřeně na rotu, vedravší se k němu do pokoje, — tito však pohlíželi rozpačitě jeden na druhého, jakoby nebyli našli toho pravého, jehož hledali. Tu seznal Cornelius, co to as znamená a zpozorovav v celé té věci prst Boží, šel s perem v ústech klidně řadami slídiců, nikoho nepozdraviv a nikým sám nebyv pozdraven. Když v takovém obleku spěchal z domu přes pole, potkali ho dva spřátelení s ním katolíci a divili se nemálo nad zvláštním vystrojením tak vážného přece a důstojného muže a tázali se ho, kam spěchá; on jim vyprávěl, co se mu bylo přihodilo a ti velebili prozřetelnost Boží a prokazovali neobmezenou úctu zbožnému knězi.

Již po několik let toužil Cornelius, aby směl přináležeti k tovaryšstvu Ježíšovu, za kterouž příčinou obrátil se ku generálu řádovému, P. Claudiu Acquavivovi s prosbou za přijetí do společnosti. P. Jindřich Garnett, tehdejší převor anglické missie, doporučil r. 1592 v listu svém, P. generálovi svědčícím, Cornelia co nejvřeleji, právě o něm, že takový kněz sloužil by nejen anglické missii, ale i celému řádu ku cti a chloubě. Avšak teprve ve vězení měl se Cornelius dočkati přijetí svého do řádu Jesuitského.

Po smrti John Arundellově přistěhovala se vdova jeho s dcerou na zámek Chideock a požádala Cornelia, aby přijal u nich místo zámeckého kaplana. Téměř po tři roky prožili tam v míru a pokoji, až zradil jej jeden z domácích sluhů, William Holmes, který pro nezřízený svůj život častěji P. Corneliem byl pokárán a pohroženo mu propuštěním ze služby, ze msty, jakož i v naději, že obtížného mravokárce se tím zbaví i umínil si, udati jej soudu. A to skutečně též učinil. Avšak Cornelius, tuše nebezpečí, uprchl v čas z domu, nechtěje více zpět se vrátiti, aby rodinu Arundellovu nevydal v nebezpečí, avšak na snažnou žádost lady Arundellovy přec dal se po nějakém čase pohnouti ku návratu do zámku. Sotva se to stalo, byl zámek v noci na 14. duben zrádně přepaden a Cornelius v úkrytu svém vypátrán a zatčen. Nejprv uveden byl do velké síně, a zde to bylo, kde Tomáš Bosgrave, vnuk lady Arundellovy, Corneliovi, s obnaženou hlavou tu stojícímu, svůj klobouk na jeho hlavu vsadil a když proto byl plísněn, že ku zrádci tak uctivě

se chová, odvětil: „Katoličtí knězi jsou věrni Bohu i lidem a nikdo nemá práva přezdívat jim zrádců.“ Pro tento svůj projev byl rovněž za zajatce prohlášen, s ním pak oba jeho sloužící John Carey a Patrik Salmon, za to, že poskytli pomoc katolickému knězi; všichni čtyři podstoupili později společně smrt mučednickou.

Ctihodné vzezření Corneliovo, jeho skromnost, trpělivost, jakož i rozhodnost, s jakou se ku víře hlásil, vynutily mu úctu i necitelných slídilů a proto, když P. Cornelius vyslovil prosbu, že by se rád rozloučil se svou staříčkou, churavou matkou, kteráž rovněž pohostinství lady Arundellové se těšila, bylo mu v tom ihned vyhověno, načež on odebral se, mnohými jsa provázen, ku své matičce, těše ji a prose, aby zármutkem svým nekalila mu radost, jakou srdce jeho cítí. Na to byl i s ostatními vězni odveden. Když průvod vystoupil ze zámeckých vrat, stál zde zástup asi 500 venkovanů, již P. Cornelia uctivě pozdravili, začež je bohumilý kněz požehnal znamením sv. kříže. Přišedše do domu smírčího soudce Trencharda byli zajatci, kteří po 14 dní zde pobytu měli, do bezpečného dání vězení, avšak s Corneliem zacházeno neobyčejně vlídně; každodenně stoloval se soudcem, ano i knihovny jeho směl volně dle své libosti používat. P. Cornelius odměnil se za tuto neobyčejnou laskavost tím, že často s nimi o náboženství a jeho věčných pravdách rozmlouval tak přesvědčujícím způsobem, že soudce v brzku nahlédl, že by déle trávající pobyt Corneliův v jeho domě měl v zápětí přilnutí jich k víře katolické.

Dne 30. dubna přišel konečně z Londýna rozkaz, že P. Cornelius má tam býti dopraven. Dříve ještě než opustil Trenchardův dům, rozloučil se Cornelius písemně s paní Arundellovou, povzbuzuje ji k oddanosti do vůle Boží. Do Londýna stihnuv byl uvržen do žaláře a tam mučen tím nejkrutším způsobem, aby jeho vytrvalost a skálopevnost u víře byla otřesena. Pak byl před státní radu předveden, uprostřed níž zasedli arcibiskup Cantaburský, pak lord Bourghley a velkoadmirál. Oni neostýchali se zasypati zajatce urážkami a hrozbami, zatím co týž zcela klidně jim odpovídal, že povinností dobrého poddaného nikdy nepřestoupil, naproti tomu však vzpěchoval se jim udati, s kým obcoval a pod. Bylo mu pohroženo mučením a skutečně hrozba ta i na něm vykonána, avšak marně. Brzy zpět do vězení dopraven, připravoval se nyní posty, modlitbami a almužnou, pro věc Kristovu zemřít. Avšak dříve ještě mělo se mu zvláštní útěchy dostat. Se svolením převora anglické missie P. Garnetta složil ve vězení slavné sliby jako člen tovaryšstva Ježíšova u přítomnosti tří svědků, jež byl P. Garnett k tomu splnomocnil.

Téměř 2 měsíce byl již ztrávil ve vězení, když bylo se naň rozpomenuto a on do Dorchestru odveden. Morton, tamější vrchní sudí, nevěděl, jak by lépe úřední svou horlivost osvědčiti mohl, než tím, že žádal za vrácení mu zajatce pod záminkou, že lid bude nepokojným, nebude-li mu P. Cornelius vydán. Tak dostal se Cornelius do Dorchestru zpět, kdež opět v domě sudího Trencharda vlídně byl přijat. Každý měl k němu přístupu a mnozí použili toho v míře až nápadné. Tři dny musel zde čekati na příchod svých spolutrpiteľů a po celou tu dobu se postil a dlel stále na modlitbách, aniž by byl jen na chvíli si odpočinul, tak že sudí se obával, aby Cornelius nezemřel ještě dříve, než rozsudek bude nad ním vykonán. Největší útěchy čerpal mučedník z každodenního přijímání, jež sám si udílel; dovedl se totiž opatřiti na delší čas posvěcenými hostiemi.

Všechno namahání, jaké mnozí vznešení a zámožní katolíci vynaložili, aby pro P. Cornelia vyprosili milost, bylo marné a je možno, že Corneliu samotnému bylo by osvobození jeho asi přišlo v nevhod.

Dne 2. července byl P. Cornelius ve společnosti tří již vzpomenutých soudruhů veden ulicemi Dorchestru před soud. Obžaloba zněla na zločin velezrády a vzpouru proti královně, pak že čítal mše, zpovídal, protestanty na víru katolickou převáděl, v Římě studoval, mimo Anglii na kněze posvětití se dal a že u něho jakýsi tiskopis proti královskému ediktu, pronásledování

katolisků a kněží nařizujícímu, byl nalezen, — ostatním třem spoluobžalovaným bylo vytčeno, že katolického kněze podporovali a skryli. Všeliké hájení se obviněných bylo marno; porota, jež sestávala ze samých zarytých protestantů, pronesla nad nimi úsudek svůj, že vinnými jsou těch zločinů, jež se jim připisují. Když vrchní porotce rozsudek ten byl přečetl, vrhli se Bosgrave a oba sluhové jeho Corneliovi k nohám a prosili jej o požehnání. Tato scena způsobila neobyčejné vzrušení myslí všech přítomných a mnohým zalila oči slzami. Také jeden loupežník, jenž zároveň s oněmi čtyřmi katolíky byl předveden a k smrti odsouzen, jevil hluboké pohnutí; P. Cornelius pozoruje to, domlouval mu vlídně a nemalou radost pocítil, že podařilo se mu hříšníka ještě před popravou s Bohem a církví smířiti.

Na to byli odsouzcenci opět do vězení odvedeni, kdež svého dlouholetého zpovědníka naposledy ještě navštívila vzpomenuť Dorothea Arundellová, již Cornelius nabádal, aby nezapomněla svého slibu a zasvětila život svůj službě Boží. — Konečně nadešla proň hodina vysvobození. Následujícího jitra byli již o 5. hodině ranní se svými třemi soudruhy před soud opět povoláni, aby zde rozsudek na smrt vyslechli; sudí Walmesley s těží potlačil při čtení rozsudku slzy. — Ještě téhož dne o 2. hodině odpolední měla býti poprava nad nimi vykonána.

Když osudná chvíle nastala a P. Cornelius z vězení vystoupil, zvolal: „Od kříže ku Kristu jest slavný přechod.“ Na to nastoupena cesta ku popravisti, po kterouž dobu P. Cornelius napomínal soudruhy své stále ku vytrvalosti a neoblomnosti. Když konečně došli k cíli, byli přátelé a společníci Corneliovi nejprv odpraveni a naposledy teprve sám kněz. Když došla naň řada, pomodlil se, pak políbil dřevo šibenice a nohy tří jeho mrtvých již společníků. Když byl na stupátko vystoupil a po shromážděném lidu se rozhlédl, počal řeč svou slovy proroka: „Dali mrtvoly služebníků tvých na pospas ptákům nebeským.“ Avšak sir Raleigh zpozorovav, co by následovati mohlo, zapověděl mu dále mluvit. Cornelius poslechl a prohlásil pouze, že umírá jako Jesuita. Pak pomodlil se za nepřátely své, za královnu a za blaho všech, — políbil provaz, vložil si jej kol krku, — načež stupátko odstrčeno a smrtelný zápas započal. Ještě však P. Cornelius dýchal, když kat přerázl provaz a tělo Corneliovo spadlo na zem. Na to rozřízl hruď, aby srdce a vnitřnosti vyňal. Tu pozvedl ještě Cornelius ruku směrem k čelu, jako by ještě pokřizovati se chtěl; — rámě však kleslo a — on byl mrtev! Tak zemřel Cornelius 4. července r. 1594, jsa stár teprve 37 let, — jako důstojný vyznavač víry Kristovy. — Tělo jeho bylo rozčtvrceno a jednotlivé údy jeho měly býti na čtyřech branách městských pověšeny, — nestalo se však tak. Hlava jeho byla sice na kůl u šibenice nabodnuta, ale tělo jeho zahaleno v plátno a pohřbeno.

Hlava Corneliova zůstala po 15 dní na šibenici, až na žádost lidu samého byla sňata, načež drahocenná tato reliquie katolíkům odevzdána. Neboť krupobití bylo tehdy zničilo největší část úrody a lid se bál, aby snad ještě větší neštěstí naň sesláno nebylo. A skutečně již následujícího roku vypukl v Dorchestru tak strašný mor, že jen málo lidí na živu zůstalo, aby mohli pohřbiti své mrtvé.

Tak hrdinsky zemřel neohrožený mučedník za pravou víru P. Jan Cornelius, zachovav až do posledního dechu svého klid až obdivuhodný!

Lež a pravda o Jesuitech.

Napsal M. W.

Mustíme též několika slovy zmíniti se o **missiích Jesuitů**. — Pamfletisti a romanopisci — budiž jen Eugen Sue připomenut — vynalezli, pokud působnosti Jesuitů v tomto ohledu se týče, ty nejpodivnější báchorky, prozrazující fantasií ne již více orientální, ale v pravdě nesmyslnou a tyto lže

pak vysílali do celého světa, jako události skutečné. To by nás nejméně zajímalo, kdyby také vážní mužové v pracích svých, jež mají býti vědeckými, nebyli užili pro missionářské činnosti Jesuitů výčitek, jež buď ze zlomyslnosti dále roztrušovány, aneb z neznalosti poměrů čerpány jsou. Tak vyslovuje se protestantský professor Kurtz ve svých církevních dějinách (II. sv. str. 198.) způsobem nejvýš strannickým a opovrhlivým o misích Jesuitských v Číně, Japonsku a Východní Indii. V poslední pak době konsistorní rada Ebrard ve svém spise: „Objektivnost Jansenova v pravém světle“ (Erlangy, 1882) beze všeho dlouhého rozmýšlení odsoudil a zavrhl nejen missie katolické církve vůbec, nýbrž i ony Jesuitské zvláště. „S nasazením všech historických důkazů“ — praví Jansen ve své odpovědi (Druhé slovo k mým kritikům, Freiburg 1883.), „vypisuje Ebrard pomluvy a lži, jež Jansenisty vymyšleny a od nepřátel církve katolické dále šířeny byly; — na 32 sloupcích proměňuje veškerou missionářskou činnost církve katolické v lež, podvod, klam a modlářství.“ Na to odbyl Jansen „důkladného historika“ pádnými slovy a nezvratnými důvody, o čemž však obmezenost místa brání nám se rozepisovati.

Chceme uvést zde ještě několik svědectví, pocházejících od mužů, jichž jména v táboře protivníků největší úctě a vážnosti se těší a kteří velice příznivě se vyslovují o velkolepé a blahoplodné činnosti missionářů katolických, zvláště pak Jesuitů.

Washington Irving praví: „Katolický kněz předešel kupce i vojína; od moře k moři šli Jesuité neúnavně v před a rozvinuli činnost i ukázali sílu, jakou žádní jiní křesťané na jevo více nedali.“

Alexander z Humboldtů staví Jesuity za vzor missionářů, právě o nich: „Půjde to rychle ku předu, jakmile — po příkladu Jesuitů — nejvzdálenějším missiím poskytne se mimořádná podpora a budou-li dosazeni na důležitá místa ti nejmužilejší, nejbystřejší a v řečech indiánských nejběhlejší missionáři. V jižní, jakož i v severní Americe jsou missionáři všude prvními na místě.“ Macaulay ujišťuje: „Žádná náboženská společnost nemohla dosud vykázati se celou řadou tak vynikajících mužů; žádná nemohla podniky své rozšířiti na tak ohromný prostor . . . Oni šli do krajů, k jichž prostudování ani vypočítavost, ani vtělená zvědavost žádného nelákala cizince dosud tam.“ Taktéž Ranke praví ku konci kratičkého jen líčení misí Jesuitských a jich výsledků, pln obdivu, tato slova: „Jaká to nezměrná, celý svět zahrnující činnost! A na tomto širším bezmezném poli vždy a všude čilí, svěží a neúnavní!“

Vůči takovým obhájčům nepotřebují se věru obávati Jesuité útoků nějakých „veleduchů“ třetího stupně, kteří by měli — zvláště jsou-li protestanty — spíše býti bezky z ticha, neboť snadno lze odkázati je ku protestantským missiím, které vedle přemnohých, nehezkých a směšných skutků, vzdor všem vynaloženým millionům jak peněz, tak i biblí, zcela nepatrných dodělaly se výsledků. To však nepovažuj nikdo za pouhá slova, anebo dokonce lichou pomluvu, nýbrž jest to skutečná věc, dokázaná sty protestantských svědectví. Tyto důkazy ráleztí lze jmenovitě v Marshallově spisu: „Křesťanské missie, její vyslanci, jich metoda a výsledky.“ (Mohuč, 1863.), pak u Wisemana: „Neužitečnost protestantských misí“ (Augsburg, 1835.), a v Hettingerově díle: „Obrana křesťanství“ (Freiburg, 1872—1881).

Nejkrásnějších výsledků docílila missionářská činnost Jesuitů mezi divými kmeny indiánskými v Jižní Americe, v pralesích Paraguayských, kdež na víru obrácení divoši zařídili si nedvislý, svobodomyšlné zorganizovaný stát, „pod patriarchálně mírným dozorem Jesuitů a po 140 let (1610 — 1750) žili jako dítky, vychovávané a vedené něžnou rukou matčinou, šťastně a spokojeně.“ Tak praví protestantský církevní dějepisec Kurtz; podobně vypovídají o nich mnozí starokatoličtí spisovatelé. (Ersch a Gruber, — Herzog atd.) I Voltaire sám děl: „Byl to triumf humanity.“ — Než i zde zášť a lež provedly svou obyčejnou hru. Jakýsi Ibaguez, vyhnaný

Jesuita, napsal ze surové msty pamflet: „Království Jesuitské v Paraguay“ (Lissabon 1770.), kterýž byl odpůrcům Jesuitů dosti dobrým, aby si z něho nových útočných zbraní proti těmto vyhledati mohli. Ano i výše uvedení protestantští spisovatelé nedovedli se tak daleko zapřítí, aby své jinak dosti příznivé vylíčení poměrů v Paraguay neopepřili několika jedovatými poznámkami z Ibaguezova hanopisu. V jednom však shodují se všicki, ať přátelé či nepřátelé tovaryšstva Ježíšova, že, následkem nespravedlivého vypuzení Jesuitů, stala se druhdy tak šťastná a kvetoucí zem v krátce neutěšenou, beznadějnou pouští.

9. Potlačení a zrušení řádu Jesuitského.

Celá spousta podlých výmyslů a lží pojí se k dějinám, vylučujícím úpadek slavného tohoto řádu a kdyby protijesuitská literatura měla býti jediným pramenem, z něhož bychom čerpati museli, nedověděl by se svět nikdy pravdy. Bohudíky — jest též po ruce mnoho příznivých důkazů a svědectví pro Jesuity i se strany nepředpojatých nekatolíků, tak že z tohoto materiálu snadno lze pravdy se dopátrati.

Velké pronásledování Jesuitů vzalo původ svůj v Portugalsku za ministra Curvalha, markýze z Pombalu, který dle výroku Schlosserova „byl přirozeností svou despotou a zcela bezohledným a ukrutným zatvrzelcem.“ P. Theiner, z něhož o 20 let později stal se nejzuřivější odpůrce Jesuitů, praví o Pombalovi: „Jest neuvěřitelné, jakých prostředků se chápal, aby Jesuity odstranil. Podplácení nejrozmanitějšího druhu bylo zkoušeno. Tak věnoval Carvalho každoročně 800.000 až 1.000.000 dukátů jen pro spisovatele prodajné, jichž pero zakoupil si proti Jesuitům. On sám též doznal, že posílal každoročně do Říma na 3 miliony dukátů, aby tam podporovatele svých plánů našel.“ On vynutil si papežské breve za příčinou vykonání visitačních cest po Jesuitských klášteřích v Portugalsku. Visitace sice předsevzata nebyla, za to však následovalo nejvyšší nespravedlivé utiskování kněží jmenovaného řádu v oné zemi. Brzy na to pak byli Jesuité obžalováni, že zosuovali spiknutí proti osobě králově a po provedeném s bezpříkladnou nespravedlností přelíčení, které však ani stopu nějaké viny neobjevilo, byli jati a do hrozných žalářů v Almeidě, Apeitau a St. Julianu uvrženi, dílem, všeho zbaveni, na loď naloženi a na pobřeží církevního státu vysazeni. Protestant Schötl má vskutku pravdu, praví-li, že staletí a národové, jimž vpálili jsme v čelo příjmení barbarských, nepodali žádného většího příkladu nelidskosti, jako vláda portugalská ve svém jednání oproti Jesuitům.

Pombal ostatně brzy došel odměny za své činy. Byv v roce 1781 z velkého zpronevření usvědčen, byl jako zločinec k smrti odsouzen, toliko pro jeho vysoké stáří udělena mu milost a on do vyhnanství poslán, kdež již r. 1782 všemohoucí druhdy ministr zemřel v úplné opuštěnosti.

Ve Francii se byli zase Gallikáni, Jansenisti a víře nepřátelští filosofové proti Jesuitům zapřisáhli. V čelo tohoto „počestného“ združení postavil se nevěřící ministr Choiseul a králova maitressa, pověstná markýza z Pompadouru, která nejzuřivějším hněvem proti řádu Jesuitskému vzplála, poněvadž tito na odstranění její ode dvora královského naléhali. Nešťastný podnik P. Lavaletta na ostrově Martinique dal podnět ku početí bouří. Process, proti francouzským Jesuitům zavedený, objevil tenkrát sprosté ty umělecké kousky jich protivníků. O tom podal nám zprávu P. Theiner na základě úředních spisů: „Komissarům pro toto přelíčení ustanoveným, jakož i nesčetnému zástupu spisovatelů, advokátů, poslanců, kteří byli kdy proti Jesuitům buď psali, aneb jinak veřejně vystoupili, dal ministr Choiseul kromě určeného platu denně ještě po 2 louis'd'orech. Známý a později tak smutně proslavený president Roland obětoval ročně 60.000 franků pro podobné účely. Bezbožný klub Jansenistů zřídil si dokonce zvláštní nadační fond pode jménem „pokladny spasitelovy“, z níž odměňoval spisovatele pamfletů proti Jesuitům namířených. Za takových poměrů bylo lze zkázu řádu předvídati. Parlament

Pařížský odsoudil tovaryšstvo r. 1760, aby se s věřiteli vyobcovaného P. Lavaletta vyrovnalo, r. 1761. pak nařídil zavření všech Jesuitských kollejí a dne 6. srpna 1762 usnesl se na vyzdvižení řádu Jesuitského, k čemuž dvě leta později dal slabý král Ludvík XV. své svolení. Marně prohlásil papež usnesení parlamentu za nesprávné a nezákonné; marně protestoval proti zločinnému skutku celý francouzský episkopát.

O vypuzení Jesuitů ze Španěl a přínáležejících k nim osad praví Jesuitům zajisté ne přátelský Schlosser: „Žádný poctivý muž nemůže tento násilnický skutek schvalovati a omlouvati.“ — A opět byl to i zde nevěřící ministr Aranda, který ve spolku se stejně smýšlejícími přátely touže podvodnou hrou, jako ve Francii a Portugalsku, pád Jesuitů spůsobil. Domnělá, Jesuity zhotovená korrespondence, v níž zákonitý porod krále Karla III. byl popírán, upadla tomuto muži do rukou a vymohla tak královský dekret vypovídací, na základě jehož všichni Jesuité v celé říši v noci z 2. na 3. dubna r. 1767 beze všeho výslechu a vyšetřování měli býti zatčeni, do ustanovených již přístavních míst transportováni a na pobřeží církevního státu vysazeni. Rozkaz byl do slova s nejkrutější bezohledností vykonán. 5000 Jesuitů ztratilo v jeden den svou otčinu i všechn majetek. A proč? „Z důvodů, jež ve svých královských prsou zachováme skrytými“, — praví se v královském vypovídacím dekretu.

Tohoto příkladu Karla III. následoval v Neapoli syn jeho Ferdinand IV. a v Parmě bratr jeho Ferdinand. Papež i biskupové vydali slavné protesty. Avšak Bourbonské dvory v Paříži, Madridě, Neapoli a Parmě uzavřely formální spolek proti papeži a připojily k tomu násilnosti a hrozby. Klement XII., opuštěn ode všech mocností, vyjádřil se, že všechny hrozby a příhany skládá k nohám ukřižovaného. Bourbonové odvětili na to posměšně a žádali se vším důrazem a pod nejprudšími výhrůzkami úplné zrušení Jesuitského řádu; Klement XIII. postavil se se vši rozhodností na odpor a zemřel uprostřed tak mnohých svízelných a utrpení r. 1769.; nástupce jeho Klement XIV. však podlehl hrozbám a intrigám oněch dvorů. Tak jednali Bourbonové před 100 lety oproti církvi, proti papeži a proti řeholi Jesuitské a dnes za nedlouhých sto let — jest již po Bourbonech veta!

Zrušení řádu Jesuitského papežem Klementem XIV. bylo nepřáteli těchto nejen klamně líčeno, nýbrž i způsobem perfidním proti nim vykořisťováno. To platí jmenovitě o Theinerovi a jeho spise: „Dějiny pontifikátu Klementa XIV.“ (Lipsko, 1853.), které honosí se množstvím dosud nikde neotištěných průkazných listin z Vatikánského archivu. Odpůrcové, jako na příklad jedovatý Hase, nemohou spis ten ani dosti vynachváliti a spatřují v něm úplný arsenál výtečných útočných zbraní proti nenáviděnému řádu. Všichni dobří katolíci naproti tomu litují spisovatele, který, jak z jeho vyjádření vysvitá a my nahlédnutím do denníku jeho jsme se o tom na své oči přesvědčili, trpěl až chorobnou vskutku záští proti Jesuitům, která až k šílenství dospěla. A patrně v takové duševní náladě byl spis jeho na světlo Boží připraven, který ihned po svém vyjití se strany katolické za strannický a zfalšovaný uznán jest a proto se vši rozhodností proti němu vystoupeno. Theinerův spis vskutku není pouze do nebe vynášením pontifikátu Klementa XIV. a jeho „největšího činu“ — potlačení řádu Jesuitského, — nýbrž původně také jakési ospravedlnění a hájení všeho toho, co v předešlém století ode dvorů královských, jich nevěřících ministrů a ostatních fedrovatelů tehdejších Jesuitských štvanic, „těchto velko-revolucionářů svého století“ — jak je byl P. Reichensperger v sezení sněmu pruského dne 22. května 1852 nazval, proti řeholi Jesuitské podniknuto bylo. „Jmenovaný totiž spis jest pochodní v rukou radikálů a všech špatných lidí, aby jí roznícen byl vyhlazovací boj proti společnosti Ježíšové i proti církvi.“ Tak praví autor spisu: „Klement XIV. a zrušení řádu Jesuitského. Kritická úvaha o Theinerových dějinách pontifikátu Klementa XIV.“ (Augsburg, 1854.). Na základě pak svědomitého „koumání přichází týž ku následujícímu překvapujícímu výsledku:

„P. Theiner složil ve svém díle nic více a nic méně než 315, pravím: tři sta a patnáct žalob, podezření a neoprávněných insinuačí proti Jesuitům, nepočítaje v to nespočetné žaloby a podezřívání přátel, kteří přirozeně Jesuity poštvaní byli. Z těchto 315 žalob připadá jich 157 na jeho vlastní vrub, 158 jich pak připadá na ministry bourbonských dvorů, jesuitům nepřátelské preláty a pod. Ze všech 315 postrádá jich téměř 300 každyčké i nepatrné stopy nějakého přijatelného důkazu a jsou v tom obsažena dílem pouhá slova, dílem více či méně neslušné pomluvy a podezřívání. Asi pro 30 žalob podává on a jeho klienti aspoň nějaké zdánlivé odůvodnění. Tyto obžaloby však netýkají se celé společnosti, nýbrž toliko jednotlivých její členů. Šest žalob proti jednotlivým Jesuitům bylo sice dokázáno, avšak vše bylo postaveno do světla rozhodně klamného a vše způsobem přemrštěným vylíčeno. Ani jediného oprávněného, historicky odůvodněného důkazu pro kteroukoli žalobu, proti tovaryšstvu Ježíšovu vznesenou, nemohli jsme v celém tom obšírném díle P. Theinera vypátrati.“ To snad postačí ku charakteristice díla, v němž odpůrcové, jako v hojném a čistém pramenu, útočné své zbraně proti Jesuitismu tak rádi si omočují.

Rozhlédněmež se nyní v krátkosti po průběhu dějin zrušení řádu Jesuitského, jak týž ze spisů Le Bretových, Theinerových, Cretineau-Jolyových vysvítá. Z konklave kardinálů vyšel r. 1769 kardinál Ganganelli, bourbonskými dvory silně odporučovaný, jako papež, jenž si dal jméno: Klement XIV. On byl mírných, láskyhodných mravů, avšak též bojácné mysli a slabé, poddajné povahy. Brutální nátlak Jesuitům nepřátelských vlád hleděl z počátku všeho druhu povolnostmi marně ukonejšiti. Den ke dni byl ku poslednímu kroku donucován: francouzským kardinálem Bernisem předstíráním všeho druhu, vyslanci pak jednotlivých dvorů, jmenovitě španělského, bezohledným advokátem Moninem, potomním hrabětem Floridou Blankou, hrubými, ano i výhrůžnými požadavky. O tomto posledním pravil přítomný tehdy v Římě diplomat Bourgoing: „On si breve z roku 1773. více vynutil, než obdržel.“ Klement XIV. octl se konečně — jak se mu zdálo — v kleštích a proto vydal dne 21. července 1773 breve: „Dominus ac Redemptor noster“ (Pán a Spasitel náš), kterýmž byl řád Jesuitský zrušen „ke zjednání pokoje křesťanského světa“ a „skutečného, trvalého míru v církvi,“ jakož i jiných motivů, „jež uchovány jsou v prsou našich.“ Z tohoto skutku byl — jak jsme již podotkli, — z různých stran vytloukán kapitál proti Jesuitům. Tak připomněl známý professor Michelis na shromáždění starokatolíků v měsíci září r. 1871 v Mnichově s nadšením, „že dekretem papeže Klementa XIV. byla společnost Jesuitů, před více než 100 lety, jako všeobecně škodlivá zrušena.“ Naproti tomu právem odvětil Hergenröther: „Kdo tak mluví, ten breve „Dominus ac redemptor noster“ nikdy buď nečetl, aneb jemu nerozuměl; ono se liší tak velice od nějakého rozsudku, ze stolce papežského proneseného, že neobsahuje ani jediného soudnického výrazu o „všeobecné škodlivosti“ řádu, zatím co papež Klement XIII. slavnou bullou opak toho byl prohlásil; toliko aby mír Bourbonskými dvory porušený opět zjednal a pak přesvědčen jsa, že řád jmenovaný nemůže již více dřívějšího ovoce přinášeti, zrušil jej Klement XIV. jednoduchým nařízením.“

Zatím co nepřátelé církve pozdravili zrušení řádu Jesuitského s jásotem, dobří katolíci toho vždy litovali. Pius VI. dokonce později se vyjádřil, „že to bylo pravým tajemstvím nespravedlnosti.“ A papež Pius VII. zřídil dne 7. srpna 1814 slovy nejvyššího uznání znovu řád Jesuitský. Ostatně také Klement XIV. zajisté se neradoval z rozhodnutí, na něm vší mocí vynuceného. Hrabě Saint-Priest totiž vypravuje, že papež po této události častěji volal: „Milost, milost! Byl jsem k tomu donucen!“ A častokráte našli papeže v myšlénkách ponořeného, zasmušilého; na jaře 1774 přivodil si silné nachlazení, a po několika měsících byl chorý papež napaden tak prudkou zimnicí, že 22. září téhož roku skončil. Nenávist a lež si ihned vymyslila a rozšiřovala do celého světa bajku o otrávení Klementa XIV. prostřed-

nictvím Jesuitů. Tato nejvyšš zlomyslná, jako utrhačná zpráva byla ihned po smrti Klementově se vši rozhodností vyvrácena, tak že kromě některých zarytých protestantských pamfletistů, jimž žádné i sebe horší na cti utrhaní není prostředkem tak špatným, aby jeho proti nenáviděnému řádu nepoužili, počestný dějepisec ani slovem o této nepravdě se nezmněl. Kdyby však vzdor tomu byl zarytý odpůrce všeho katolického tak drzého čela, že by i naproti svědectví tak závažnému, jako jest vysvědčení lékařské o nemoci a smrti papežově, odvážil se roztrušovati lži k pokálení dobrého jména tovaryšstva Ježíšova čelící, tomu stůž zde jiný nezvratný důkaz, jenž má důležitost dvojnásobnou, totiž výše podotčený již spis P. Theinera, kdež na str. 518 dočísti se můžeme těchto slov: „Rozhlédneme-li se po začátku a pochodu nemoci papeže Klementa XIV., musí každý nepředpojatý beze všech obtíží doznati, že tato byla zcela přirozená a toliko podvodník a náruživce mohl by v tom hledati otrávení! Proto také považujeme za zcela zbytečné, podávati nějakých dalších důkazů ku vyvrácení tohoto nešťastného podezření!“

* * *

Uzavíráme tento článek o notorických lžích proti Jesuitům roztrušovaných a o pravdě, jak skutečně věc se má, případnými slovy známého německého poslance dra. Windthorsta, jenž v sezení říšského sněmu, dne 12. června 1872 konaném, takto „Jesuitožroutům“ odvětil: „Jest vskutku nápadným zjevem, že všichni velcí, skutečně nadaní duchové, až po Jindřicha Heineho a Humboldta, nikdy se nestarali o řád Jesuitský, za to však celá tlupa duchů prostředních z pravidla jej napadá. Odkud to? Myslím, že vysvětluje se to tím obyčejným zjevem, že schopnějším, rozumnějším, nadanějším lidem obyčejně nedůvěřují ti, kteří nejsou schopni, jich pochopiti.“ —

Metly Boží čtrnáctého století.

Napsal M. W.

V předešlém článku jsme vylíčili, jakého druhu byly metly, kterými Bůh ve století XIV. hřešící lidstvo trestal. Nyní uvažujme též, jakými metlami lidstvo samo sebe káralo. Následek božského trestu byl onen pamětihodný zjev tak zvaných flagellantů, či m r s k a č ů, kteří objevili se téměř ve všech morem postižených zemích. Mysli, hříchy a bídou zkormoucené, toužily po smíru a pokání a tu připadly na mimořádný prostředek, podrobiti se společně a veřejně bičování těla až do krve. Za tou příčinou shromáždily se velké zástupy, často mnoho set takovýchto veřejných kajicníků čítající; majíce v čele kříž, korouhve a velké svíce táhly po městech a vsích zpívajíce a modlíce se a všudy, kamkoliv vtáhly, bylo zvoněno všemi zvony. Vždy po dvou kráčeli za sebou, majíce na sobě pláště a klobcuky, červenými kříži opatřené. Písně, jež prozpěvovali, vztahovaly se k umučení a smrti Kristově. Když přišli do toho neb onoho chrámu, poklekli všichni a pak s rozpjatýma rukama vrhli se na tvář svou. A když tak nějakou dobu byli mlčky setrvali, zvedl se jich předříkávač a zazpíval:

„Již pozvedni rukou svých každý tvor,
by věčný Bůh odvrátil zuřící mor, —
již pozvedni ramen svých každý duch,
by slitoval nad námi se mocný Bůh!“

Dvakráte za den pak předsevzato bylo veřejné mrskání. Za hlalolu zvonů vytáhli za město na širé pole, aneb na volné prostranství a vrhli se ve velkém kruhu s obnaženými zády k zemi. Pak povstal jich vůdce, dotkl se každého z nich bičem a pravil:

„Již povstaň k mučení, kající tvore,
a hříchů střež se, jak zhoubného moru!“

A když byli jeden po druhém se zvedli, dali se do mrskání sama sebe, bičující se knutami troj- a čtyřramennými, na jichž konci upevněny byly olověné kule, a zpívající při tom nábožné písně. První dojem, jaký tyto zástupy kajicníků činily a mezi nimiž i malé nerozumné děti se nalézaly, byl mocný a téměř ohromující! I ta nejzatvrzelejší srdce byla obměkčena, nejzuřivější nepřátelé se usmířili, neprávem nabytý majetek byl navrácen, všechno veselí a radovánky umlkly. Když však tyto veřejné průvody mrškačů zaujaly jak víře, tak i dobrým mravům nebezpečný a škodlivý směr, když mezi ně se různí, nečistí živlové vedrali a mrškači sami ve své domnělé ctnosti význam kostela a svátostí začali podceňovati a jimi pohrdati, když odvolávali se na vymyšlená zjevení a dali podnět ku nepatřičným přemrštěnostem, byli jak církevní, tak i státní mocí co nejprísněji stíháni a průvody jich zapovězeny.

Původ mrškačů ukazuje na Itálii. Již v roce 1260 přišlo v Peruggii v užívání veřejné mrskání jaksi na odčinění veřejných hříchů a nepravostí. Tato přemrštěnost však neměla nikdy nic společného ani s církví, ani s papežem. Pakli mrskání jako soukromé činění pokání jeví se býti prostředkem spasitelným a dobrým, tož bičování veřejné a společné jest hloupostí, která svedla mrškače nejen k neoprávněné domněnce jich svatosti, ale ještě k horším věcem.

Naše novověké, nervosní pokolení nechápe tohoto přísného, ba skoro krutého trestání sebe samého. Ve stoletích dřívějších bylo zvláště pokání daleko přísněji prováděno nežli dnes. Tak dal se císař Otto IV. po celou dobu své nemoci denně od kněze bičovati a od svého kuchaře na krk si vstoupiti. — Filip, hrabě z Namuru, zpovídal se kdysi ku většímu svému pokoření v stejnou dobu čtyřem opatům a dal se v posledních dnech svého života od svých zpovědníků s provazem kol krku po ulicích vléci, pravě: „žil jsem jako pes, zasluhuji tedy plnou měrou, abych jako pes pošel.“ — Francouzský král Ludvík Svatý dal kdysi svým dvořanům zvláštní novoroční dar: doručil každému stříbrný řetěz za tím účelem, aby se jím bičovali.

Ještě jeden následek černého moru dlužno mi připomenouti: míním totiž strašné pronásledování židů. Všeobecně rozšířena byla pověst, že mor vznikl odtud, že židé všechny studně byly otráveni. Tyto buď zlomyslné, či lehkověrně roztrušované pověsti byly ještě sesíleny přiznáním se jednotlivých židů, vynuceným na nich buď ze strachu před smrtí, aneb následkem týrání. Tak vyznal se jakýsi žid ve Freiburgu před třináctičlenným soudem: že vhodil vak, jedem naplněný, do městské studny, načež odejel do Basileje, kde tentýž zločin spáchal. Rovněž že se smluvil se čtyřmi židy z Breisachu, že i oni nejen tam, nýbrž i všude, kamkoliv přijdou, vodu ve studnách otráví. Podobné vyznání učinil před tímtež soudem též jiný žid, řka: jakýsi žid ze Štrasburku propůjčil se za vysokou odměnu k tomu, aby provedl úmysl židů, — otrávení totiž všech studeu Breisgavských. Jistá židovka přinesla s sebou jed až z Jerusalema. Všechny studny mezi Freiburgem, Breisachem a Eudinky jsou prý otráveny. Po vykonání tohoto zločinu načerpali si židé časně z ránu zásobu vody z potoka a onu vodu, již mezi dnem na oko ze studny brali, doma vždy vylili. Jakkoliv všechny tyto výpovědi postrádají úplné víry, přece rozhořčení mezi lidem proti židům dostoupilo svého vrcholu. V Basileji ve hnali nebohé židy do dřevěné chýše na ostrově, jež Rýn tvoří, a pak ji zapálili. — Ve Štrasburku zavřeli židy do komory na hřbitově a pak je rovněž ohněm zahubili. Také ve Freiburgu byla podobná, strašná poprava ohněm na židech vykounána v tak hrozné míře, že ze všech israelitů zachovány na živu toliko paní, v požeňnaném stavu se ualézající a děti. Také ti, již dali se pokřtiti, byli vyjmuti.

A v té době hrozného, všeobecného pronásledování židů pozvedl toliko jeden mocný svůj hlas ve prospěch mučených a katanovaných israelitů: byl to náměstek Kristův Klement VI. Již r. 1348 vydal nařízení, ve kterém co nejprísněji zapověděl, židy násilím na víru křesťanskou obracet. Později,

když pověst lidská připisovala židům původ moru, pokusil se papež okružním listem ku všem biskupům neoprávněnost těchto obviňování pochopitelným způsobem jim znázorniti. Papež stěžuje si v listu tom na násilnické skutky, jež židy o život připravují; dále provádí důkaz, že strašný mor zuřil na všech místech světa a vyžádal si nesčetných obětí i tam, kde vůbec ani jediného žida není. Rovněž jsou i sami židé, právě tak jako křesťané, morovou ranou hrozně postiženi. Papež nařídil, aby list jeho byl čten ve všech kostelích a pohrozil klatbou všem, kdož by rozkazu jeho, aby židé byli šetřeni, neuposlechli a jemu se protivili.

Jest to nepotěšitelný obraz, jaký jsem dues před očima milého čtenářstva svého rozvinul. Avšak týž jest v mnohém ohledu též poučným. My jsme z toho seznali, že ty tak zvané „staré dobré časy“ nebyly vždy tak potěšitelnými, jak my si je představujeme. Dále slouží nám za svědectví, jak v dobách neobyčejné spustlosti a mravní zkázy trestal Bůh znemravělé lidstvo a jakými metlami je ku pokání opět přiváděl. A konečně poučuje nás, že ve všech stoletích otec křesťanstva, římský papež, prokázal se býti jediným strážcem katolického učení a pravých zásad, pokud pokání a polepšení života se týče, že však týž objevil se zároveň býti ochrancem všech nespravedlivě pronásledovaných, nechť náleželi tito ku kterémukoliv náboženskému vyznání. Dejž dobrotivý Bůh, aby podobné smutné časy a truchlivé události více se neopakovaly a aby vše to, co osvícený náš papež Lev XIII. učinil, bylo též ku spáse a blahu, — neboť vše, co Klement VI a jiní papežové v tomto ohledu byli vykonali, nepřineslo u protivníků křesťanů žádného ovoce.

T i k o z D a h o m e y e .

Ze zápisků missionářových.

Vizte jen malého onoho černocho s tou černou, lesknoucí se tváří, bílými zuby, tlustými rty, sploštělým nosem, třpytícíma se očima a vážným na své mládí vzhledem jako druhý Kato. Kdo však by toliko tékající zrak jeho stopoval a posuňky jeho zřel, domníval by se míti před sebou malou opičku Dahomeyskou — a nikoliv Tika.

Nepravím, že Tiko jest zázračným dítětem, ale on jest neobyčejně chytrým a při tom dobrosrdečným, velice přívětivým a pro vše dobré přístupným i nadšeným. Abeceda dělá mu mnoho obtíží, neboť má ubožák to zvláštní neštěstí, že si stále plete písmena. Katechismu však učí se s neuvěřitelnou snadností. Když byl po tři měsíce v něm vyučován, věděl asi právě tolik, jako malý běloch v civilisované Evropě, který tři leta již proseděl ve školních lavicích. On dovede překvapiti otázkami, jež jsou právě tak původní a dětinské, jako zcela správné.

„Co jest to těžký hřích?“ tázal jsem se jej jednoho dne.

„Těžký hřích jest takový, který jest tak velký jako malý Tiko.“

„A což nejsou těžké hříchy, jež by byly větší než malý Tiko?“

„Ó ano! Jsou též takové, které jsou tak velké jako pan pater; jiné jsou opět tak velké jako pomorančový strom a jiné zase jsou ještě — ještě většími.“

„A smrtelný hřích?“

„Ach, smrtelný hřích jest tak ohromný, jako od země až k nebi!“

„Kam přijdou oni, kteří dopustí se smrtelného hříchu?“

„Do pekla.“

„A trpí mnoho pak v pekle?“

„Ano, — mnoho, — velmi mnoho, neboť jest tam veliký oheň. Ty se přec pamatuješ, otče můj, na požár v preriích Whidahských. A v pekle jest

ohěň ještě větší. Pak jsou tam též velcí komáři.*) Chce-li kdo některého z nich zabít, tu nejen že mu praničeho neublíží, nýbrž stane se z jednoho komára dokonce tisíc nových.“

Den po této rozmluvě vyšplhal se Tiko jako opice na jeden z oranžových stromů. Chtěl se snad cvičit v tělocviku? Myslím, že nikoliv; pomoranče byly zralé a on pochutnával si s velikou chutí na jich šťavnatém plodu. — Mnozí tvrdí s pravou houževnatostí, že černoši mají mnohem tvrdší lebku než bílí; z té příčiny odvážil jsem se zvolati naň: „Nuže, Tiko, ukaž, co umíš a proved tam nahoře několik umělých kousků!“

„Nikoliv, — Tiko by spadl.“

„Nu a co na tom, spadne-li Tiko! Ty přec víš, že černí lidé mají tvrdou hlavu.“

„Ovšem, avšak kdyby Tiko spadl, rozbije si hlavu a padne ještě hlouběji.“

„Kam pak?“ —

„Do pekla!“

„A proč?“

„Tiko není ještě pokřtěn“

Právě téhož dne slavil se svátek nanebevzetí Panny Marie. Bylo mu vypravováno od kohosi, že jest dnes slavnost nejblahoslavenější Panny a poněvadž sám byl viděl jak oltář, tak celý chrám stkvíti se v největším lesku, poznal z toho, že dnes bude v chrámě veliká sláva a proto celý svůj čas na to vynaložil, aby mohl býti všem mším přítomen.

Na večer vrátil jsem se z procházky domů. Tiko šel mi vstříc a když jsem jej byl políbil a pohládl po tváři, pravil mi: „Otče, jest dnes slavnost na — — na — —? Panny Marie?“

„Jak pak jmenuješ onu slavnost?“ —

„Zapomněl!“ Slovo to pravil, učiniv posuněk nenapodobitelný.

„Dnes jest svátek Nanebevzetí Panny Marie!“ dím jemu. „Víš-li pak, co to jest?“ —

„Ne, otče, — vypravuj mi!“

„Tiko uchopil mne za ruku a tak šli jsme zvolna stromořadím, štíhlými a příjemnou vůni vydávajícími stromy pomorančovými a citronovými utvořeným. Obloha nebeská zatřpytla se zatím v lesku myriád zářivých hvězdiček, — noc přikvačila, vrhají jen zvolna temné stíny své na zem, ku spánku se ukládající.“

„Nuže, poslyš!“ dím jemu. „Když milý náš Spasitel již více nebyl na tomto světě, nemohla též nejsvětější Panna déle žít! Každého dne modlila se k svému synáčkovi: „Synu můj, vezmi matku svou k sobě a posaď ji vedle sebe.“

Jednoho dne vyslyšel ji milý Bůh a nejsvětější Panna zemřela. Apoštolové vzali její mrtvé tělo a nesli je plačíce ku hrobu. Po třech dnech pravil Ježíš: „Nechci zanechati tělo matky své v lůnu země. Vy, andělé, jděte a přineste matku Boží.“ Andělé sestoupili na zem, vzbudili Marii Pannu a za jásotného zpěvu nesli ji k nebi. — — Když tak ku rajske bráně dospěli, řekl Bůh—Otec: „Pojď, dcero má!“, — Bůh—Syn: „Pojď, matko má!“ a Bůh—Duch svatý: „Pojď, má nevěsto!“

Nejsvětější Panna stoupala stále výš a výše, i nad anděly a Ježíš pravil k ní: „Sedni na mé místo!“

Ona zářila jako slunce a všichni andělé pěli: „Ó jak jsi krásnou, nebes královno! Tebe pozdravujem', Tebe milujem', — Ty's naší chloubou!“ A Maria Panna jim odpověděla: „Vždyť i já vás miluji, avšak také díky své na zemi a vy musíte mi pomoci, aby z těchto stali se též andělé, jako vy a do nebe aby se dostali!“ — —

*) Komáři Dahomeyští známi jsou svým ostrým a jedovatým žihadlem a jsou proto velice obávanou metlou domorodého obyvatelstva i přistěhovalců.

Nedlouho zůstal Tiko po mém boku. Brzy postavil se přede mne, jda po zpátku, ne snad aby každému slovu mému dobře rozuměl, ale aby též v obličejí mém každé hnutí lépe pozorovati a myšlenky mé takřka vyčísti mohl. Veliké jeho oči zářily štěstím i nadšením. Když jsem jemu vstoupení Mariino do nebe líčil, pozvedl též svých zraků, tloukl do svých malých rukou a jásal tak hlasitě, jako by slyšel všechny bubny a trouby Dahomeyské zvučeti ke cti a slávě Bohorodičky.

Když jsem byl ukončil, zasypal mne celou spoustou dětinských otázek o nebi.

„Nuže, Tiko, chceš také dostati se do nebe?“

„Ach ano, otče můj!“

„To však musíš se státi křesťanem a jako křesťan žít, abys do nebe mohl přijít!“

„Já chci, já chci!“

„Avšak přijdeš-li opět ku svému Konénouovi, řekne ti: „Tiko, vzývej modly.“

„Pak řeknu Konénouovi: Ó né, Tiko jest křesťanem, Tiko nevzývá více modly!“

„A což když Konénou řekne: „Nebude-li Tiko vzývati našich bůžků, useknu mu hlavu!“

„Ó usekni jen Tikovi hlavu, pak budu zcela spokojen, neboť přijdu do nebe!“

Ubohý hoch ani sám nevěděl, jak vznešenou mi dal odpověď, jež důstojna byla mučedníků z prvních století církve Kristovy. M. W.

Souboj sv. Bernarda.

V našem osvíceném století, kdy cti tak mnoho se plýtvá a vše se za urážku, jež toliko krví dá se smýti, považuje, dnes, kdy nejen snad šlechtic, anebo vojn, ale i mnohý zešuntělý holobrádek se zakřiveným nosem a s neodstranitelným na vždy výrazem, vlastním toliko národu ze zaslíbené země, řinčí palaší a hrozí bambitkou, již snad nikdy před tím ani v ruce neměl, proto, že uražená čest jeho volá o pomstu, čest, která snad v podobném těle vůbec nesídlila, nad tož aby byla nějaké újmy utrpěla: jest souboj věcí tak obligátní, že nikdo nad tím již se nepozastavuje, ale také věcí tak hloupou, že o nepřičetnosti „duellantů“ nikdy není pochyby. Bylo by to pro lidského ducha a jeho důstojnost velice špatnou poklonou, kdyby vždy a při všem měla zrezavělá mnohdy ocel býti první a jedinou instrukcí ku nápravě nečestného skutku. Dejme tomu, že bych já někoho na cti urazil a byv od něho vyzván na souboj, jej skolil; — ptám se, jak obhájil dotýčný padlý člověk svou „uraženou“ čest? — A není věru daleko lépe již ve smyslu křesťanském, když jeden druhému odpustí a za učiněnou pohanu se odmění — pomstou šlechtnou? — Mohl-li Kristus sám svým nepřátelům, kteří netoliko čest jeho napadli, ale i osobu jeho zmučili, poplvali a konečně na kříž přibili, — tím se odsloužiti, že se za ně — umíraje — modlil, nemá-liž tím spíše člověk následovati vznešeného toho příkladu? — Vždyť Kristus měl tolik moci, že jediným slovem mohl odpůrce své zničiti a přec toho neučinil. „Dobrý zajisté příklad dal jsem vám . . .“, pravil kdysi Kristus, — lidstvu nynějšímu, zdá se, dobré příklady více neimponují!

Jak vznešeněji jednali naproti bláznům nynější doby, již v souboji hledají něco velkolepého a zmužilého, světcí starých, zašlých dob, dob to, kdy čest i pravda byly v takové úctě a vážnosti, že dnes ani z daleka není možné porovnání. Nejlepší toho příklad máme na sv. Bernardu, jehožto krátký životopisný nástin přinesli jsme v číslech předešlých. Mladému jakémusi mnichu

znehutíla se přísná kázeň v osamotě stojícím klášteře sv. Bernarda a zlý duch kouzlil mu vždy před očima stkvělý palác se jeho bujným a rozmarným životem. Z té příčiny opustil mnich tajně klášter a spěchal do svého domova. Sv. Bernhard pocítil nad tím nesmírnou bolest, neboť znal příliš dobře štěstí z křesťanské dokonalosti vyplývající a pošetilosti ze vzdušných hradů satanových pocházející. Modlil se tedy s neobyčejnou horlivostí a vroucností, aby Bůh osvítil srdce zbloudilému a umluil si, odeslati mu list, jenž byl skutečně pravým mistrovským dílem světce, poněvadž zde slovo lidské bylo viditelně provázeno milostí Boží. Ješto pak zbožný Bernard chtěl, aby věc ta zůstala v tajnosti, povolal k sobě řeholního bratra Viléma a oba odebrali se mimo klášter. A pod širým nebem diktoval Bernard slova plná něžnosti a šetrnosti, avšak též neobyčejně vážná a přísná a bratr Vilém psal. Náhle povstala strašná vichřice a dešť lil se zrovna proudy. Vilém složil pergament, aby jej před vlhkostí uchránil, avšak sv. Bernard podotkl: „Ničeho se neboj, neboť my pracujeme pro Boha!“ — Uvádíme zde některé věty z onoho proslulého písemního souboje mezi sv. Bernardem a mnichem — odpadlíkem: „Vzhůru již, vojíne Boží, vzhůru! Setřes prach z nohou svých! Vrať se na bojiště, jež jsi opustil a umiň sobě za tuto zbabělost tím srdnatěji bojovati, abys tím stkvělejšího dobyl vítězství. Ježíš Kristus čítá mezi svými vojíny mnohé, kteří slavně vítěznou dráhu začali a jemu po celou dobu žití svého věrnými zůstali, málo však těch, kteří jej opustili a po zpronevěře své opět v boj se dostavili. Avšak jako vše, co zřídka se přihází, jest vzácným, — bude mne nesmírně těšiti, přidružíš-li se k tomuto nečetnému, skrovnému zástupu. Běda tobě, ztratíš-li vítězství i korunu zároveň! Bůh tě ochraňuj, můj nejdražší synu, před takovým neštěstím, neboť bylo by jedenkrátě proti tobě s největší přisností a bezohledností jeduáno, kdyby tento list žádoucí nápravy a upřímného polepšení tvého nepřinesl.“

To byl onen posvátný souboj; sv. Bernard stojí zde s vytaseným mečem před svým odpůrcem. A to stalo se v oné době, kdy mnichové z klášterů svých nebyli vyháněni, nýbrž naopak byla jim ochotně dávana celá území k použití, kdy zakládali kláštery, kde jim bylo libo, knihy opisovali, dítky vychovávali a poučovali a celému světu dobrých rad udělovali. Kdyby tak všude bylo opět dovoleno mnichům pro blaho duší lidských pracovati, stánky věd a umění obývati, mládež vzdělávati: pak dobře bylo by lidstvu na zemi a daleko méně zločinů, než dnes! — *M. W.*

Okupace papežských paláců.

Jest tomu šest roků, co rozšířena byla mylná ovšem pověsť, že sv. otec Lev XIII. má v úmyslu, Řím opustiti. Že nezakládá se podobná zpráva na pravdě, o tom nebylo ani nejmenší pochybnosti a pochybujeme věru, že by kdy který papež, byť i sebe větší nebezpečí mělo jemu hroziti, odhodlal se, opustiti věčné město a hroby knížat apoštolských. Chci zde však přece krátce jen vylíčiti některé momenty z historické minulosti, kdy oboje sídla náměstků Kristových: Vatikán i Quirinál, násilím světské moci byla — byť i na čas — papežům vyrvána.

První okupace stala se 16. února r. 1798. — Francouzští republikáni vtrhli za pomoci italských stejně smýšlejících spojenců do Říma a vůdce těchto vlášských demokratů, general Cervone, odebral se dne 15. února ku papeži Piu VI., aby témuž oznámil, že nadešel den vítězství revolučních snah a zároveň aby mu dal radu, by sv. otec uznal vrchní moc lidu. Papež na to odvětil, že suverenita jeho pochází od Boha a nikoliv od lidí; proto že necítí se býti oprávněným, aby této propůjčené mu toliko moci se vzdal; při

vysokém svém věku (byl stár 80 let) že se nemá více čeho obávati, ostatně však že jest připraven, vytrpěti vše, cokoliv naň ti, již nyní moc ve svých rukou mají, uvaliti míní. — Následujícího dne (16. února) přikročeno k násilí. Vatikán byl obležen, gardy odzbrojeny a papež jako zajatec odveden, všichni úředníci byli vyhnáni a na dveře všech salů dány pečetě. Republikánský komissař uvázal se pak v držení velkolepých těchto budov, chovajících mezi jinými vzácnou, neocenitelnou knihovnu, drahocenné starožitnosti a krásné umělecké předměty.

Druhé obsazení jedné z papežských residencí spadá do roku 1809. — V noci na 6. červenec odňat byl papeži Quirinal, kde Pius VII. právě tehdy sídlil. — Morálně zajatým byl svatý otec již ode dne 2. února počínajíc, kteréhož dne postavili Francouzi osm děl s jícny, proti branám palácovým obrácenými. Dne 7. dubna byl vnitřek paláce spustošen a téměř zcela vydrancován a mnozí z velice neoblíbené švýcarské gardy byli zajati. Vzdor tomu však zůstal Pius VII. uvnitř paláce až do dne 6. července, kdy Francouzi od via Panetteria slezli zdi, sv. otce prohlásili za jatého, s ním též kardinála Paccu a oba dva odvedli z Říma. Quirinal prohlášen na to za majetek Napoleona I. a byli ihned na něm různé přeměny provedeny za tím účelem, aby papežská residence za císařský zámek uspůsobena byla. Dne 4. května r. 1814 vrácen však Quirinal opět papeži.

Třetí okupace postihla zase Quirinal dne 16. listopadu 1848. Byl to vlastně více útok, než nějaké obsazení, ježto Mazzini neměl tolik odvahy, vniknouti do residence a tam se upevniti. Z věže St. Carlinské stříleno na palác a monsignor Palma, kněz to vynikající jak svou zbožností, tak i mírností a dobrotivostí, padl, byv zastřelen, po boku papežově. Na to přivežena děla na náměstí Monte Cavallo a namířena proti Quirinálu. Divnou náhodou neslo jedno z děl jméno: „svatý Petr“ a bylo nedlouho před tím za účelem obrany Říma proti nepřátelům ulito. Několik dní na to, dne 27. listopadu, opustil Pius IX., přestrojen jako obyčejný kněz, Quirinal i Řím a odebral se do Gaety, kamž brzy dostavil se vyslanec krále Sardinského, aby s ním poradil se ohledně opětného prohlášení papežské suverenity, kterou tatáž Sardinie o několik let později úplně zničila.

Čtvrté obsazení nastalo v listopadu r. 1870. Této okupaci předcházela podobná demonstrace, jaká zosnována byla v roce 1848. Tlupy chátřů táhly po korsu, španělském náměstí a po Monte Cavallo a ze středu jich ozvaly se chvílemi zuřivé výkřiky: „Vzhůru na Quirinal!“ — Zástupy tyto však byly vojskem rozehnány. Nicméně však po uplynutí několika dnů, totiž dne 7. listopadu, sdělil general La Marmora státnímu sekretáři papežskému, „že ministerská rada usnesla se po zralém uvážení, prohlásiti Quirinal za majetek státní.“ Když pak zpěchoval se papež tomuto skutku, poručila vláda násilím paláce se zmocniti. Dne 10. listopadu uveřejněna byla v úředních listech italských tato na slova sice velmi chudá, ale jinak významná zpráva: „Včera o polednách uvázala se královská vláda v držení Quirinálu.“ Od dob těch zůstala bývalá tato papežská residence v rukou vlády italské a jest dnes královským sídlem. Neumíme čísti v planetách, aniž známe věci budoucích, ale tolik můžeme potvrditi: kdyby dnes došlo i k obsazení jediného a posledního papežského sídla, totiž Vatikánu, my — při známé násilnické povaze Italianissimů a předpojatosti proti všemu, co s církví souvisí, pranic bychom se nedivili. Jak právě věci stojí, nelze se něčeho podobného domýšleti, ale též marné by byly všechny naděje, že by vláda italská někdejší své bezpráví na sv. stolici spáchané, napravila. O tento požadavek, či vlastně o tuto neústupnost vlády a houževnaté držení se území násilím odňatého, rozbije se každý pokus o smír mezi papežem a „sjednocenou Itálií.“ — *M. W.*

Stigmatisování 19. století.

Domenica Lazzari.

(Vyňato z pojednání vlašského: „*Memorie intorno a tre miravili vergini viventi nel Tirolo*“ otištěném v denníku *H. Catolico* č. 19 vol. VI.)

Domenica Lazzari narodila se r. 1816 v Cavrianě, malém, asi 200 lidmi obydleném místě, kdež měli rodičové její mlýn s malým hospodářstvím. Z 6 dětí byla Domenica nejmladším. Již záhyjevila zvláštní náklonnost k nábožnosti. Nalezli ji někdy v osamělém koutku domu plačící. Ve škole předčila všechny děti mravností a dávala často katechetovi odpovědi, nad nimiž žasnul. Dětem, které jí ukazovaly obrázky svatých v modlitbách, vypravovala krátce životopis jejich, ačkoliv dříve ničeho o nich neslyšela, ani nečetla.

Ačkoliv tehdejší duchovní správce v Cavrianě žádné dítě před dokonáným 12tým rokem k sv. přijímání nepustil, hlásila se mu přece k sv. přijímání, ač jí scházely ještě 2 měsíce do 12 let. Činila tak, poněvadž ji pudila vroucí touha po vel. svátosti. Na otázku jeho, je-li 12 let stará, odpověděla: ano. Hned ale nahlédla svoji chybu a padla zkroušeně před kněze na kolena, prosíc jej za odpuštění, kterého od kněze, mocně dojatého, také hned dosáhla. Po prvním sv. přijímání byla ještě více na mysli sebraná, nežli dříve, zůstala ale při tom veselou a přívětivou. Toho času zemřel její otec. Ač následkem toho trpěla domácím soužením, trpěla od té doby ještě více útoky a úklady ďábla. Zjevoval se jí v hrozných zvířecích podobách, často také jako mládenec, aby jí zošklivil nábožnost a přilákal ji k světu.

Až do roku 1833 těšila se Domenica ucházejícímu zdraví, když tu nenadále zvláštním tělesným utrpením zachváčena byla, které ji do smrti více neopustilo a trvale k bolestnému lůžku připoutalo. Zkušeni a osvědčení lékaři nevěděli si s její nemocí rady. Bolesti ustavičně křičela; hrozné trbání házelo její údy brzy sem, brzy tam. Její křik poděsil často vesničany tak, že se k ní sbíhali.

Všecka jídla jí byla tak oškliva, že ani čichu jejich snést nemohla. Dne 10. dubna 1834 požila naposled půl šálku vody s troškou smočeného chleba a od té doby ničeho více nepožila.

Následkem domácích nátisků přišla se svou matkou do chaloupky k otcovskému statku patřící, stojící něco výše nad mlýnem. Leží tu v komůrce opuštěná a často celé dny uzavřená.

Dne 10. ledna 1834 ukázaly se rány od hřebů na její ruku; k nim se přidaly později rány na nohou, jakož i v boku. Po strastiplné noci ukázaly se též kolem hlavy větší a menší díry představující korunu trnovou; tehdejší duchovní správce v Truden napočítal jich 53. — Trnová koruna — tak vypravuje lord Schrewsbury, který ji 21. května 1841 navštívil, byla na její čele tak pravidelná a zřetelná množstvím bodů jako od píchnutí velkou jehlou, a rány zdály se býti zcela čerstvé. Čelo, víčka oční, nos, a tváře byly zcela zkrvácené; jenom vrchní ret a brada byly čisté. Ruce byly přes prsa složené a celé její tělo prudce s sebou šubalo. Z rukou tekla krev. Prsty byly tak pevně sevřené, že se zdálo, že jich ani otevřít nemůže. Když ji ale kněz, který nás provázal, prosil, aby nám dlaně ukázala, ukázala je, aniž by byla prsty od sebe dala, že jsme zřetelně docela čerstvé rány a krev z nich se řinoucí viděti mohli. K naší žádosti prosil též matku, by odkryla její nohy, což ona s jakýmsi zdráháním učinila; shledali jsme je v podobném stavu jako ruce, při čemž nám bylo nápadno, že krev z nich po palci tekla, jako by na kříži visela. (Viz Lord Schrewsbury *gesammelte Mittheilungen über einige noch lebende ekstatische und stigmatisirte Jungfrauen. Aus dem englischen übersetzt. Münster Fr. Regensburg 1846. Seite 23.*)

Každého pátku krvácejí rány tak, že se krev do sklenic chytá. Též cítí Domenica bolesti bičování Páně, tak že její záda jsou ranami a pruhy poseta. Přes noc jest ale opět docela zahojena. Má takovou vnitřní horkost, že i při nejužším mrazu obě okna její komůrky jsou otevřena.

Velebná svátost jest její jediným pokrmem. Přijímá ji každého týhodne. Nese-li se okolo k nemocnému, cítí to uvnitř. Často, zvláště po sv. přijímání, padá do vytržení.

Při vypuknutí cholery v jižním Tyrolsku doporučil její zpovědník místo Cavriana a okolí její modlitbě. Ona se vyjádřila: „jestli se lidé polepší, nemře nikdo touto nemocí.“ A tak se vskutku také stalo.

Pohled na trpitelku zůstává v srdcích diváků bluboký dojem. Bylo viděti, jak mnozí od její lože se slzami v očích chvátají, aby ve zpovědnici duši svou od hříchů očistili.

2.

(Ze sebraných spisů od Cl. Brentano.)

V Cavriane, ve vlašském Tyrolsku, žije stigmatisovaná Domenica Lazzari. Trnová koruna jest na ní viditelná, krvácení její jest hrozné, její utrpení srdcelomné, jest často na celém těle krví pokryta. Blížení se lidí a zvláště hříšníků rovná se jí smrti. Vyprosila si od biskupa v Tridentu a světského úřadu, by k ní nikdo nesměl.

Jedna velmi hodnověrná osoba, která dlouho jí na blízku bydlela, vypravovala, že bylo viděti, jak se náhle její dlouhé, bohaté vlasy, které byly krví spleené a zanedbáváním a bolestmi rozčuchané, divným způsobem srovnaly a spletly, jak by to nikdo v okolí nedovedl.

Když se jí domácí ptali: „Kdo to udělal?“ pravila s dětinnou radostí: „aj, matka Boží.“ Když to farář slyšel a viděl, dal jí vlasy rozčuchati a hle, z rána byly ještě nápadněji srovnány nežli dříve a ona opakovala: „Hle, svatá matka Boží.“

O stigmatisovaných pannách není v celém Tyrolsku slyšeti hanlivého slova. Domenica Lazzari umřela r. 1848.

Juliana Weisskircherova.

(Viz přílohu „Oesterr. Volksfreund“ z 20. července 1850.)

Juliana Weisskircherova, narozená v Ulrichskirchen, 4 hodiny od Vídně, jest dcera prostých, poctivých selských rodičů a jest od 3. února b. r. 26 let stará.

Jsouc slabého těla, trpěla již záhy. Dle všeobecného svědectví byla ve škole nejen velmi mravna, pobožna a pilna, nýbrž činila též utěšené pokroky. Hned po vystoupení ze školy musela vzdor své slabosti konati polní práci. Ano často musela s ovocem a zeleninou do Vídně docházeti. Na jedné takové cestě se jí stala následující nehoda: Když odpočívala pod svým břemenem ve Florisdorfu u Vídně, napila se vody z jedné tamní studně a spolkla cosi tenkého, kluzkého. Poděšena zvolala: „Ach, já jsem spolkla zvíře.“ Její průvodkyně se jí smály. Ale od této chvíle se jí udělalo těžko. Lékaři z Vídně a venkova byli tázáni o radu, ale její stav se stále horšil. Cítila poněkud ulehčení, když pila hodně vodu. Jedna paní z Vídně dala jí prostředek pro vrhnutí, který konečně účinkoval. Vyvrhla několik palců dlouhé zvíře, v němž byl vodní salamandr poznán.

Od té doby bylo Julii lépe, když byla 2 leta na bolestném lůžku ležela.

Ale brzy jí trápily jiné bolesti. Čtyři leta vyležela na posteli. Byla zmítána broznými křečemi, které její ruce často tak silně o zeď, postel, stůl a židli tloukly, až z nich krev hrčela. Často ji křeče 4 až 5 kroků z postele vymrštily s takovou silou, že ji 2 silní muži v posteli udržeti nemohli. Též ji našli její rodiče při návratu z polí před dveřmi ležeti. Křeče, chrlení

krve, strnulost údů ji trápily. Pro ustavičnou horkost a návaly krve nesmělo se v její komůrce topiti a okna musela býti otevřena. Bylo použito pouštění žilou a jiných léků.

Při všem tom trápení byla Julie veselá, ano milovala i žerty, když jimi své družky rozjařiti mohla. S tělem s duší lne ku svým domácím, rozloučení od nich bylo by pro ni bolestno. Darů nepřijímá od nikoho, leda maličkostí: obrázky, růžence, ovoce, prostý oděv, pokud ho na loži potřebovati může a to je od svých nejbližších přítelkyň. Též její matka ji v tom následuje, poněvadž se bojí, že by přijímáním darů Julii zarmoutila. Všecky značné peněžité dary zamítla.

I v jejím nynějším nevýslovném trápení jest velmi přívětiva a tichá a a neobtěžuje nikoho nářkem, zkrátka ona jest dle výroku jednoho velmi zkušeného a střízlivého duchovního správce, který ji často zkoušel, v pravdě pobožná a prostná. Nikdo se nepokládá méně za svatého, nežli ona, která k nejtrpčím výčtkám mlčí, ač by se často jediným slovem hájiti mohla. Chvála ji bolí.

Její víra jest čistá, její náboženské vědomosti správné, lne vroucně k církvi a vlasti. Proto se modlí stále a obětuje své utrpení za papeže, arcibiskupa, faráře, za své zpovědníky a kněžstvo vůbec; s hlubokou pokorou předpověděla revoluci ve Vídni, v zimě r. 1848 — a v Uhrách.

Knih četla málo, a to zcela nezávadné: jako postilly od P. Schmieda, následování Krista a některé životopisy svatých; nejnovější její četbou jest kniha „o vznešenosti církve v její obřadech.“

Nedostalo se jí též jednotného, pevného duchovního vedení.

Za takových okolností vyvinul se onen mimořádný stav zcela samostatně a počal r. 1846 s vytržením, které nyní líčiti budeme:

Až do 22. dubna b. r. byla Julie v Ulrichskirchenu u své matky. Dilem, aby se jí dostalo pevného duchovního vedení, dilem, aby ušla stále vzrůstajícímu návalu lidí, byla před 3 měsíci dopravena ku své vdané sestře do Schleimbachu, kde nábožný velmi ctíhodný farář Jan Theyerer ji měl pod dozorem.

Aniž bychom se šířili o ponenáhlém vývinu její nynějšího utrpení, podotýkáme jenom, že při její stálém rozjímání umučení Páně pravý její bok v adventě r. 1849 krváceti počal. V polovici postu téhož roku počaly krváceti ruce a nohy a sice nejsilněji na velký pátek.

Spoluumírání, které se od té doby každý pátek v 9 hodin ráno opakovalo, dostavilo se 3. května (ve svátek nalezení sv. kříže) s tím rozdílem, že po dokonaném boji smrtelný spánek 3. května půl hodiny, 10. tého celou hodinu, 17. dvě hodiny a 24. května tři hodiny trval, kterážto doba od toho času zůstala vždy stejnou. Kdy počalo krvácení z čela, nemůžeme určitě udati.

Tento mimořádný stav počínal dosavad vždy každý pátek velmi záhy ještě před 6. hodinou ranní a byl ještě 12. července od svědků pozorován. Noviny „Oesterr. Volksfreund“ píšou: „Jako svědci byli toho dne přítomni: děkan Pürthner a obecní radní Pamperl ze Štokeraavy, farář Mahler a obecní písař Leithner z Würnitz, kromě jiných schválně sem příšlých pánů z Vídně, kteří své svědectví každou chvíli mohou přísahou stvrditi.“ Všickni v komůrce přítomní svědci viděli na čele a na rukou krev, která již o 7. hodině téci přestala. Mezi mší sv., zvláště o pozdvihování, bylo její lesklé oko jako v udivení upřeno na kříž, který naproti stěně visel. Asi 10 minut před 9. hodinou bylo slyšení klepání jako od kladívka. Mezi tím časem zavřely se s třesením několikráte oči, které byly dosud stále otevřeny; prsa se vždy více dmula, dech se krátil, oči zvlhly a zakalily se, slza ronila se z jednoho; obličej nabýval vždy bolestnějšího výrazu. Padla 6. tá hodina a při vyzvánění k úmrtí Páně — v arcibiskupství Vídeňském se totiž zvoní ve Vídni v 10 hodin, na venkově v 9 hodin k úmrtí Páně — počal onen hrozný zápas smrtelný, nápodobení smrti Páně, jak jej při těžce umírajících vídáme.

Se srdcelomným výkřikem: „můj Bože, můj Bože!“ byl zápas smrtelný u konce, chrapot přestal a hlava sklesla na pravé rameno. Nikdo nepochyboval, že zbožná trpitelka dokonala.

Když byla několik minut bez pohnutí ležela, zdá se tiše dýchat a nyní nastal jako vždy jindy smrtelný spánek, který i tentokráte skoro tři hodiny až po 12tou hodinu polední trval. Pak těžce vzdychne, probudí se a pokojně a přívětivě otvírá oči.

Co zde píšeme, jest výsledek ústních i písemných zpráv četných očitých svědků.

Josefa Kümi.

(*Viz spis: Die gottselige Josefa Kümi“ von P. Justus Landolt.*)

Josefa Kümi se narodila ve farnosti Wollerau, půl hodiny nad Curyšským jezerem v kantonu Schwyz. Teče tam potok, na němž stojí 2 mlýny — horní a dolní nazvané. — Horní mlýn náležel od polovice minulého století zámožnému a nábožnému Janu Kř. Kümi a jeho manželce Barboře, rozené Christen. Měli 2 syny a 3 dcery. Josefa, o níž mluvíme, narodila se 20. února 1763 a byla pokřtěna na jméno Marie Magdalena.

Bylo jí sotva 8 let, když jí matka zemřela. Vychována byla od svého otce a ctihodné babičky s velikou pečlivostí.

Ona počala svých družek se straniti. Zvláště se ráda zdržovala v lese. Zastavila se často u kvítí a stromů a rozjíkala o moudrosti Boží.

Dva bratři jejího otce byli kněžími: František Josef a Jan Jiří Kümi. První byl mužem velice příkladného života a od podzimu r. 1761 farářem ve Wollerau. Skoro denně přicházel k bratrovi do mlýna, aby zvláště malou Magdalenu vedl k nábožnosti.

Když byla poprvé u zpovědi, byla by málem omdlela. Ještě více ji dojívalo sv. přijímání. Její duše byla jakoby nebeským světlem proniknuta. Obdržela vyšší osvětlení a následkem toho mluvila ku svým družkám často o vyšších věcech způsobem, který přesahoval rozum jejího věku.

Povolání její den ode dne jasněji vystupovalo. Zvláště se jí líbily poustevny, které s jinými děvčaty z proutí stavěla.

Ve svém 13. roce byla dána k dalšímu vzdělání do Würmsbachu, do tamního cisterciáckého kláštera. Za nějaký čas zasteskla si ale velice po domově. Zdálo se jí, že není možno, aby se od svých sourozenců a zvláště od vroucně milovaného otce odloučila. A přece neměla zůstatí ve světě, nýbrž měla se státi klášternicí. To byla vůle Nejvyššího.

Bůh ji povolal k řeholnímu životu mimořádným způsobem. Když se zdáhala, hrozil jí. Konečně se přemohla a vstoupila r. 1780 ve svém 17. roce do kláštera dominikánek ve Wesenu. Svůj noviciát počala 30. dubna r. 1782 o svátku sv. Kateřiny Sienské. — Též sv. Kateřina Sienská byla stigmatizována. Čteme o tom v její životopise od Dra. Pösla takto: Když bydlela v Pise, obcovala jedné neděle mši sv. v kostele sv. Kristiny a šla tam k sv. přijímání. Po něm upadla jak obyčejně do vytržení.

Když jsme — vypravuje její zpovědník — čekali, až nabude sebevědomí, abychom nějakou duchovní útěchu od ní slyšeli, zdvihlo se náhle její tělo, které před tím na zemi leželo, poklekla, roztáhla ruce a obličej se začervenal. Dlouho trvala tak bez pohnutí a se zavřenýma očima, pak sklesla náhle jako od prudké rány a za malou chvíli přišla k sebevědomí. Na to mne dala zavolatí a pravila: „Vězte, otče, že nosím rány Kristovy na svém těle.“ Na mou otázku, jak se to stalo, vypravovala: viděla jsem na kříži rozpjatého Spasitele nade mnou u velikém světle sestupovati; proto se muselo tělo, puženo duší, která chtěla k svému tlumočíteli vzlétnouti, pozdvihnouti. Pak jsem viděla, jak z jeho sv. ran krvavé paprsky na mne vycházejí, které cílily na mé ruce, nohy a srdce. Poněvadž jsem hned tajemství znamenala, zvolala jsem: Ach, Bože, prosím, nedej, aby se rány viditelně na těle ukázaly.“ Když jsem ještě mluvila, tu dříve než paprsky až ke mně došly, změ-

nila se jejich krvavá barva v světlou a došly v podobě čistého světla k mým rukoum, nohoum a srdci.“ „Tedy nedotekl se žádný paprsek tvého pravého boku? tázal jsem se. „Ne odvětila, levého, právě mého srdce; neboť paprsek, který z boku Páně vycházel, dopadal v přímé čáře na mne.“ „Cítíš — tázal jsem se dále — na těchto místech nějakou bolest?“ Odpověděla s hlubokým vzdechem: „Bolest, kterou na všech 5 místech cítím, jest tak prudká, zvláště okolo srdce, že, kdyby Pán nový zázrak nepůsobil, bych bolesti umřítí musela.“ —

Při obláčení obdržela jméno Marie Josefa. Dne 30. dubna 1783 skládala před četným lidem slavné sliby. Svou touhou po dokonalosti popudila proti sobě ďábla, který se jí často ukázal, vždy v jiné podobě, aby ji snáze oklamal. Brzy ji hleděl svést k pýše, brzy k zoufalství. Často ji trýznil bitím a jiným týráním. Její zpovědník Linhart Gmür poručil jí, by sepsala svůj dosavadní život, což ona též učinila. A právě z tohoto životopisu a z psaní její zpovědníku jest naše vypravování vyňato.

Počátky stigmatisace její padají do roku 1802. „Cítila jsem — tak vypravuje ona sama — jednoho dne ve svém srdci takový žár lásky, že jsem nevěděla, zdali jsou bolesti, neboli radost větší. Horkost byla tak veliká, že se mi zdálo, že tělo ohněm shoří. Tento oheň pronikal prsa a srdce: trpěla jsem velké bolesti, ale přece byla láska větší.“ Asi za 2 leta se přiznala svému zpovědníku, „že byla jednou trnovou korunou raněna. Při tom že cítila tak velké bolesti v prsou, jakoby řeřavý meč její srdce prorážel. Horkost že byla nevýslovná, hrdlo a ústa že byly zcela vyprahlé.“

Na začátku března spatřila mezi „laudes“ Jezulátko. Z jeho srdce, rukou a nohou vycházely paprsky jako blesky do její rukou, nohou i prsou. Za několik dní pocítila, když byla mezi ostatními jeptiškami, takovou bolest na prsou, rukou a nohou, že se musela do cely odebrati. Zde se jí zjevil Pán náhle v podobě anděla, z níž vycházelo do 5 jmenovaných míst jejího těla s nevýslovnou bolestí a neodolatelnou láskou 5 paprsků.

Od příštího velkého pátku, kde se jí Kristus Pán opět zjevil a na neděk světa, pro který na kříži zemřel, si stěžoval, vyvíjela se její stigmatisace vždy určitěji.

Kromě ní žila v klášteře jedna jeptiška, jménem Antonie, která měla dar vidění. Tato viděla o svátku sv. Tomáše Akv. (7. března) r. 1808 po sv. přijímání, jak její spolusestra velký kříž nese. Když to Magdalena Kümi svému zpovědníku sdělila, poručil jí tento, aby se zcela Pánu obětovala. Poslušna tohoto rozkazu cítila hrozné bolesti, zvláště cítila, kromě bolesti trnové koruny a ran na rukou a nohou, nejcitlivější nadnutí čiv a palčivou žízeň. Trpěla spůsob ukřižování a opuštěnosti na kříži, které 3, 6, i 9 hodin trvaly. V tomto stavu nalezl ji zpovědník. Byla jako bez sebe a nebylo na ní znáti ani dechu. Časem rušilo sténání hrobové její ticho.

R. 1817 večer před svátkem všech svatých zpovídal ji P. Gmür. Pravila, že jest to její poslední zpověď. Zpovědník tomu nechtěl věriti, ale ukázalo se, že měla pravdu. Umřela 7. listopadu. Po smrti nezměnily se obličej a údy zesnulé po 50 hodin. Nebylo cítiti žádného odporného zápachu. Za 27 hodin po smrti byla mrtvola její v kostele vystavena, a vzbudila úžas v divácích.

Též po její smrti vědělo jen málo jeptišek, jak mimořádných milostí se zesnulé dostalo a že znaky mučení Páně znamenáné tělo bylo pohřbeno.

Finanční stav stolice papežské.

Když byla svatá stolice vpádem piemontským nejlepší částí státu církevního byla pozbyla, poskytla jí za to dobročinná láska katolického křesťanstva náhrady i pomocí tím, že zavedla Petrský halír, aby tak aspoň částečně kryty byly veliké výlohy, které s řízením církve, světskou správou církevního státu,

zvláště však s vydržováním nevyhnutelné tehdy armády a amortisováním státních dluhů spojeny byly.

Posledně zmíněná velká vydání po roce 1870, kdy sv. stolice o celé svoje světské panství oloupena byla, úplně sice odpadla, za to však mnohé jiné výlohy nastupují na jich místo a příjmy zmenšily se naproti tomu značně nejen tím, že stát církevní dnes neposkytuje papeži ani jediného haléře, ale i Petrský groš značného úbytku se dodělal a není více tak štědrým, jako kdysi býval. Tomu ovšem nelze se diviti, uvážíme-li, jaká hmotná tíseň ve všech skoro zemích panuje a jak mnoho těžkých obětí přináseti musí katolické obyvatelstvo některých států Evropských pro potřeby církevní. Tak v severním Německu vyssál dlouholetý a prudký boj kulturní všechny peněžitě prostředky katolické strany, čímž i Petrský halír veliké újmy došel, tak že na příklad v jediné diocési Trevírské obnášel nyní ročně sotva 10.000 franků, kdežto druhdy sešlo se 70.000—80.000 franků. Rovněž i peněžitě prameny z Belgie a Francie jsou dnes následkem tamních stísněných poměrů jen nepatrnými. Angličtí, Italští a Severo-Američtí katolíci jsou odkázáni spíše na milodary jiných, než aby sami něco uděleti mohli. Jiný důvod pro úbyt Petrského haléře spočívá též v přílišné skromnosti a velké zdržlivosti se strany Říma, dáti veřejně na jevo potřeby sv. stolice. Teprve v poslední době něco se proslýchá a jest tudíž třeba, uvědomiti katolický svět o kritickém finančním stavu apoštolské stolice.

Kardinálům musí býti každoročně poskytovány sv. stolicí takové příjmy, aby vysokému jich postavení, jaké v církvi zaujímají, odpovídaly. Vyslanectví při různých panovnických dvorech pohlcují tolikéž veliké summy peněz. Asi 20 biskupů, jimž italská vláda až dosud ještě odpírá roční příjmy, dostává svůj plat rovněž od papeže. Mnohé kongregace, jež ku řízení rozsáhlých záležitostí církevních veliký počet jak duchovenstva, tak i úřednictva potřebují, vyžadují ohromných sum, ač roční plat každého jednotlivého z nich co nejskrovněji jest vyměřen. Právě tak nepatrnými jsou i příjmy prelátů a úředníků papežského dvora. A připočteme-li k tomu ještě platy a slušné tak zvané „nobelgardy“, švýcarské gardy a palácové žandarmerie, jichž k ochraně jak posvátné osoby papežovy, tak i ku střežení Vatikánu nezbytně jest potřebí: pak učiníme si přibližný pojem o velikých výlohách stolice apoštolské. Nad to ještě platiti se musí výslužné a podpory úředníkům i vojínům, již následkem osvědčení věrnosti a lásky ku stolici papežské zůstali po zabrání státu církevního vládou italskou bez zaměstknání, — bez chleba.

Avšak mnohem větší ještě jsou útrapy bez toho dosti již stísněné církve v Itálii, které rovněž účinné podpory se strany papežské stolice vyžadují. Nemůžeme si učiniti pojmu o veliké nouzi, jakou zvláště kněžstvo, řeholníci a jmenovitě jeptišky trpí; stává po celé Itálii klášterů, kterým, po koufiskaci veškerých jich statků a klášterního jmění, vyměřila vláda denní žold 10 krejcarů pro každou jednotlivou řeholnici, z čehož se tyto musejí šatiti, živiti, vše, čeho k bohoslužbě třeba, zakupovati a nad to ještě budovu, jim k obývání dobrotivě ponechanou, v dobrém stavu udržovati. A lid, zvyklý z dřívějších lepších dob na dobročinnost, pannami klášternímu jemu osvědčovanou, neuvazuje, že dnes jsou poměry zcela změněné a že zámožné kdysi řeholnice jsou teď pouhými žebračkami, nýbrž žádá od nich stále ještě podpory a dožebrává se na nejchudších z chudých — almužny.

Kardinálové, kteří jsou vesměs protektory klášterů a ústavů církevních, podporují je hmotně více, než síly jejich jsou s to. Lví podíl však z toho připadá opět papeži, nemají-li kněží, mniši a řeholnice zemřítí hlady. Naproti školám vládním musí býti zřizovány vyšší i nižší školy křesťanské, na něž rovněž přispívá papež značnými obnosy.

Netušeně ohromným jest také počet prosebních listů a žádostí za podporu, jež ze všech konců světa denně otce všeho křesťanstva docházejí; tak na příklad pouze z Německa a Rakouska dochází deuně přes 50 prosebních

listů od kněží, různých katolických společností, neštěstím postížených obcí a soukromých osob.

Štědrá, dobročinná ruka sv. otce nejvíce a také zcela právem přispívá na nesčíslné, okamžité mnohdy pomocí potřebující, missie. Jest sice dosti spolků k tomu účelu již zřízených a také soukromá dobročinnost jednotlivců dosti mnoho napomáhá v podpoře svatého tohoto podniku, avšak všecky tyto prostředky daleko ještě nestačí a velmi často slyšeti lze nářky a žaloby, že právě tímto zařízením jednotlivých spolků, jež vytkly si za účel, podporovati určité missie, dostává se missionářům vůbec nestejně podpory, tak že mnohá stanice missionářská podporována jest ze dvou až tří stran, kdežto jiná zase trpí velkou nouzí. Sv. Otec však ve své neobmezené spravedlnosti posílá vždy pomoci tam, kde jest nouze nejvyšší a odkud lze nejlepšího výsledku pro čest Boží a zachránění duší lidských se nadíti.

Průměrný obnos všech těchto vydání sv. stolice obnáší vzdor největší spofivosti úhrnem 9 millionů franků, kdežto příjmy v posledních letech daleko zůstaly za touto summou.

Jest tedy právě tak svatou, jako nutnou povinností všech katolíků, poskytnouti sv. otci štědré a vydatné pomoci. Aby pak toto poskytnutí pomoci sv. otci zůstalo též trvalým, jest si nezbytně přáti, aby arcibratrstvo sv. Michala tam, kde již stává, více půdy získalo a znovu oživilo, v těch dioecésích pak, kde dosud zřízeno není, aby co nejdříve v život vstoupilo. Nastávající jubileum Jeho Svatosti, jež bude svátkem všeho katolického světa, poskytuje k tomu nejlepší příležitost, dáti své city a lásku ku stolci Petrovu na jevo nejen slovy, — ale i skutky!

M. W.

K dějinám mešního roucha.

Bylo to v čas vítězné polní výpravy proti Turkům, (1716—1718) pod vedením prince Eugena Savojského, kdy na krvavém bojišti nalezena mezi hojnými předměty také prazvláštní válečná kořisť: dvě mohamedánské dítky, hoch a děvče, které bratr jeho jménem Abigail nazýval. Něco bližšího o původu obou nemohlo přese vše pátrání býti vyšetřeno. Oba tedy byli po křesťanskou výchovu a vycvičení, obdrželi sv. křest a děvčátko svěřeno zvláštní péči tehdejší kurfirstky Falcké, v Düsseldorfě sídlící. V tamním klášteře Karmelitek, kde dostalo se jí úplného vzdělání, zdržovala se tato stále, i potom ještě, když vychování její skončeno, trávíc svatvečery, pak dny, kdy ku přijetí svátosti oltářní se chystala, na modlitbách a zachovávajíc při tom řády, klášterním pannám předepsané. Kurfirstka, jež kdysi ji v klášteře navštívila a ve vroucí modlitbě pohříženou našla, prohodila, že se Abigail modlí déle, než řeholnice. Načež tato odvětila: „Moje potřeby jsou též větší, než jejich; ony jsou stále s Bohem, já tak mnoho ještě se světem!“ — Všeobecně byly velebeny ctnosti této mladé zbožné dušinky a říkalo se o ní, že i při nejskvělejších dvorních slavnostech má na sobě ráz nějaké světice. O Abigail, již při křtu jméno Maria dáno, ucházelo se mnoho vznešených nápadníků, avšak ona nepřála si žádné světské moci, ni slávy, chtějíc celá náležitě Pánu a obětovati se — jak sama často pravila — za svou vlast, jejíž obrácení na víru křesťanskou tak mnoho jí na srdci leželo a nejvroucnější její bylo touhou. Jen jediná překážka zdála se jí státi v cestě; ona se totiž obávala, že slabé její zdraví nedovolí jí snášeti přísnou kázeň řehole sv. Terezie. A proto zkoušela sama sebe v soukromí, zda-li má v sobě dosti síly, aby přísnost onu přemohla bez ublížení svému zdraví. Konečně ustanovila se, že poslechne hlasu Božího a zasvětili se službě jeho, i zůstala jednoho dne po mši svaté v klášterní kapli před oltářem klečeti, prosíc vroucně, by Bůh úmysl její upevnil.

Tu shromáždila v tajemství mladé dívky zasvěcená abatyše klášterní sestry a oznámila jim, že Abigail Maria chce do řádu jejich vstoupiti a z té příčiny že dnes přišla, aby se stala Karmelitkou. Radosť sester nad tím byla neobyčejnou, se slzami v očích pozdravily mladičkou novicku. A od té chvíle podrobila se Marie službám i nejnižším, snášejíc vše s myslí rozradostněnou. Nikdo neslyšel ji mluvíti jinak, než — že se cítí úplně šťastnou; ano, ona poznala, že na knížecím dvoře málo opustila a v klášteře Karmelitek mnoho nalezla. Jediný den v domě Páně, — tak ujišťovala — přináší jí více vnitřní spokojenosti, než tisíce dni v nádherném knížecím zámku prožitých. U dvora neměla nikdy pokoje, tak mnoho krásných dnů bylo pro ni ztraceno. Celé okolí nemluví tam než o radovánkách a rozkoších a přece nelze jich nikde nalézti; v klášteře pak zdá se všechno ve smutné náladě pohříženo býti a přec vše tu dýše nejčistší spokojeností. Již po celý rok táže se sama sebe každodenně, kde že je ta přísnost a tvrdost, o níž jí tak mnoho před tím bylo napovídáno. Tak vedla Marie zbožný svůj život, stavši se později novicmistryní a konečně též abatysí. Bohužel donutil ji nezhojitelný neduh, — že celou řadu let strávití musela ve své klidné cele, kdež — majíc zrak svůj stále na trpícího Spasitele upřený, — starala se pečlivě o okrasu svého domu krásnými, v pravdě uměleckými ručními pracemi.

A zatím co Marie nalezla své štěstí a spokojenost v klášteře Karmelitek, vstoupil bratr její do kláštera Trappistů v Elsassku, aby tam život svůj rovněž službě Boží posvětil. Jen jednou ještě v tomto životě měli se oba sourozenci, Trappist a Karmelitka, sejíti, aby rozloučili se před sbledáním se na onom lepším světě.

Drahocenné mešní roucho, rukou této právě tak dovedné, jako zbožné Turkyňe v klášteře Karmelitek, později pak v tamním klášteře Uršulinek, jako milá i vzácná památka chováno a s vyhnanými v tak zvaném kulturním boji klášterními sestrami nalezlo i ono útulku v klášteře Uršulinek v Roermondu (v Holandsku). Toliko o největších církevních svátcích a při zvláště slavnostních příležitostech bývá tohoto roucha ku bohoslužbě používáno. V nejkrásnějším lesku, jako by bylo teprve včera z rukou umělkyně vyšlo, působí na každého dojmem okouzlujícím. Zlato, stříbro a hedbáví jsou zde v největším přepychu, ale tak krásně a dovedně seřaděny, že jen málo podobných mešních rouch viděti lze. Věru královský to dar probouzejícího se ku víře Kristově východu, učiněný křesťanskému západu!

Ještě dnes ukazuje se v jmenovaném klášteře Uršulinském jemně polírovaná skříňka, v níž uloženy, přihrádkou za přihrádkou, zlaté, stříbrné a různobarevné závitky hedbáví, jež zanechala zde umělá, v práci neunavná ruka zbožné Karmelitky Marie Abigail.

M. W.

Č e s t z a c h r á n ě n a.

Po všechna století byl sv. Martin ve Francii vysoce ctěn a ještě dnes potvrzují katoličtí Francouzi, že jen na přímlovu tohoto světce a sv. Michala dostali se dosti šťastně z pasti, do níž byli upadli. V 6., 7. a 8. století používáno bylo pláště sv. Martina jako praporce, na kterýž byly ty nejsvětější a nejzávažnější přísahy skládány; také křest Chlodvíkův byl před ním před se vzat, jak krásná nástěnná malba v Pařížském chrámě, jenž svaté Klotildě, jeho manželce, zasvěcen jest, znázorňuje. Od Huga Capeta počínaje přijali králové francouzští též titul: *a b b é d e s t. M a r t i n* a bratří královi nazývali se kanovníky u sv. Martina a měli jakožto tací v choru Tourské katedrály svá místa. Ludvík XI. předčil všechny dřívější krále hojnějšími dary ku výzdobě tohoto domu. On dal náhrobek světce obklíčiti zábradlím z nejčistšího stříbra, dar to zvláštního druhu a vskutku královské štědrosti.

Zcela opáchného smýšlení byl král František I. Bez ohledu na přísahu, již ve své hodnosti jako „abbé u sv. Martina“ byl složil, „že chrám tohoto světce dle svých sil v ochranu vezme“, odvážil se kapitule předložit návrh, aby mu tuto krásnou stříbrnou ozdobu vydala, by z ní na nutné válečné potřeby — král František vedl tehdy několik válek — peníze raziti mohl. V červenci roku 1522 odebrali se jeho kommissaři do Toursu a vzali s sebou též káta, opatřeného provazy, aby týž ihned na místě pověsil toho neb onoho kanovníka, jenž by se byl odvážil jediným jen slovem postavit se na odpor rozkazu královskému. Avšak vzdor tomu postavili se přece kanovníci „z bázně před Bohem stvořitelem a svatým Martinem“ na odpor a houževnatě se bránili proti bezbožnému úmyslu královi. Žádný z kanovníků nebyl sice — ku veliké zlosti katové — na šibenici oběšen, za to však stříbrné zábradlí na kusy rozbito a z toho 400.000 kusů dolarů uroběno. — František I. prohrál tehdy právě bitvu u Pavie, sám byl těžce poraněn a zajat. Mnozí lidé nevěří dotud, dokud jich nějaké neštěstí nestihne a tak chtěl rovněž Bůh drzého krále tímto způsobem napomenouti, že nebyl mu příjemným čin, jež byl on vykonal. Bylť totiž král zajat od Španělů právě na území, jež kdysi Karel Veliký chrámu sv. Martina v Toursu byl daroval. Celý svět zná okřídlená slova, jež se stala od dob těch oblíbeným pořekadlem: „Vše jest ztraceno, jenom česť ne!“ Tento hrdinský výrok připisuje pověst králi — „pocivci“ po osudné proň bitvě, avšak zůstal nejspíš pouhou smýšlenkou dvořanů, neboť se o tom nečiní ani zmínky v onom dopise, jež psal František I. své matce a v němž jí porážku svoji oznamoval. Král zde pouze tvrdí, že česť jest zachráněna, poněvač byl chrabře bojoval. Avšak, pak-li mnozí počtičtí dějepisci použili domnělého tohoto výroku, jež pro sebe si vhodně upravili, učinili též zcela správně, neboť král — „pocivec“ domníval se ve své pošetilosti, že česť leží pouze v mocném zabíjení nepřátel, ostatně pak že ničím, žádným křivopřísežnictvím a násilnými skutky ohrožena býti nemůže. Matka jeho, Eleonora Rakouská, rozuměla daleko lépe kárajícímu prstu Božímu, neboť ihned putovala do Toursu, modlila se zde s vroucností a zbožnou myslí a přinesla mnoho drahocenných darů. — A zvláštním řízením božím se stalo, že po pěti letech ve výroční den onoho osudného činu byl týž kommissář, který popravního mistra s sebou do Toursu byl vzal, na základě nepravého udání na lenním statku převora sv.-Martinské kathedrály oběšen.

M. W.

V ý r o k y s v. P e t r a.

(Jak se slov písma sv.: „veselého dárce miluje Bůh“ zneužívá.)

Z přečistého ovzduší před branou nebes slyšeti luzné zvuky klarinetu. Jest to melodie Mariánské jedné písně, ale s takovými vložkami, že i sv. Petru by bylo téměř do skoku.

„Toť zajisté nějaký veselý hudebník se rozloučil s tím slzavým údolím,“ míní na hlas sv. Petr.

„Ano, prosím, hudebník — český muzikant.“

„A odkud?“ smím-li se ptát.

„Z Veselíčka — prosím.“

„Srovnává se místo s osobou.“

„Já, prosím, nikoho za živobytí nezarmoutil; hleděl jsem instrumentem svým každého obveseliti. Právě jsem hrál o včerejším posvícení, když struna mého života praskla.“

„Poněvadž jste ji svým nemírným pitím as příliš napínal.“

„Je pravda, že jsem se rád někdy — obzvláště při veselé společnosti — trochu víc nupil; za jedno bylo to zadarmo, za druhé měl jsem pořáde žízeň

a za třetí byl jsem vždy veselým, neboť: veselého dárce miluje Pán Bůh, jak náš velebníček říkával.“

„Ano, tak napsal můj kollega v druhém listu svém ku Korintským v 9. kap. 7. verši: veselého dárce — rozuměj: dárce miluje Bůh — a ty jakým že darem pro Boha se vykážeš?“

„Co jsi dal sv. Otcí, co na chrám sv. Víta, co na missie?“

„Ovšem, že jsem na penězích ničeho nedal, aniž co odkázal, za to jsem ale prosím hrával o velkých službách božích na choru zdarma; pan řídící přes mne neměl a kde jaká figurálka, všude mne volali.“

„Možno, že kdybys se byl pomodlil „Otčenáš“, nyní bys více zásluhy měl, než za ty sola a fugy na choru, jimiž jsi vlastně jen obdiv a chválu pro sebe vyhledával. Vzal's odplatu svou — — a konečně, co pak se dělo, po odbytých službách božích?“

„Někdy vyvalil pan regenschori nějaké vědérko—“

„Vida, potom že zadarmo ke cti a chvále Boží! — Nu dále, co jindy?“

„Šlo se do hospody hrát k tanci, abychom si tak něco přivydělali.“

„Aha! tu to máme! Celá pobožnost s klarinetem byla jen záminkou, aby se pak mohlo vesele hřešit.“

„Což by mohla veselost také býti hříchem?“

„Jak se to vezme: dokuď jest veselost v mezích slušnosti, jest dovolenou, ano potřebnou pro zotavení ducha; avšak vesnické muziky, ku kterýmž tvůj klarinet tak mnohé sváděl, nelze dnes nazývati obveselením, nýbrž morem pro nevinnost, lákadlem, příležitostí ku hříchům všelikým — — Či nepamatuješ se kolik rvaček, kolik zlořečení, kolik boha- a studu-prázdných řečí, kolik necudných, oplzlých písní, kolik nestoudností padá tu na účet „veselosti?“ To jmenuješ také: veselého dárce miluje Bůh?“

„Prosím — já nic — já muzikant. Kdož může za to, že se chasa popere o holku a můj klarinet necudné písně nezpíval.“

„Ale vesele je doprovázel,“ dí rozhorleně sv. Petr. — „Zásluhy za nábožné hraní svým klarinetem si připisuješ, ale pohoršení, jakého si jím způsobil nevidíš, neb viděti nechceš! — Podívej se jen trochu dolů na svět, zrovna odsuď vidět do hospody a její okolí — snad nebudeš již tak krátkozrakým; zde na onom světě nabude člověk většího rozhledu než tam na zemi.“

„Oh! — nyní vidím. Toť již není veselost, nýbrž hříšná rozpustilost; toť do nebe volající. Já — já držel s nimi bandurskou až do rána bílého.“

„Běda světu pro pohoršení! Ačkoliv to musí býti, aby přicházela pohoršení, ale běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení přichází, — znáš tento výrok Pána a Mistra našeho?“

„Běda hostinskému!“ —

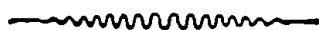
„Běda i muzikantům, běda i tobě s tvým klarinetem!“

„Rodičko Boží! Panenko Maria! Kam se uteku! Zachraň mne, zastaň se mne!“

„Toť tvé štěstí, že's také hrával ke cti a chvále Matky Boží, sic jinak nelze ujíti věčného zavržení tomu, kdo stal se nástrojem ďáblovým k svádění duší.“

„Nyní bude se ti káti v očistci, že jsi na slova písma sv. „veselého dárce miluje Bůh“ — hřešil, rozpustilost hříšnou za bohumilou veselost vydávaje.“

V. B.

FEUILLETON.

Náš pan farář.

Ještě dnes vidím tu velebnou postavu našeho staříčkého pana faráře. Hlava posněžená, ale srdce stále mladé, věčně usměvavá tvář, svatým klidem zářící oko, ruka vždy štědře otevřená a pravice nikdy nevěděla, co činí levice.

Jako mladý, pro Boha a vlast nadšený kněz, zavítal do naší vsíky a hle — celé půl století sneslo se nad hlavou jeho, postříbřilo mu vlas, sehnulo věkem šiji, poselo vráskami obličej, — ale ze srdce nesetřelo ten pel dobroty, lásky a nadšení. Byl dobrý stařeček otcem nás všech. Trojí pokolení již odchovával — znal téměř celou dědinu již od kolébky — vyrůstali jsme mu před očima — ký div, že lnuli jsme všichni k němu s tou důvěrnou láskou, jaké jen útlé děčko schopno!

Koho štěstěna obdarovala ze svých hojných sice, ale pro vesnický lid vzácných darů, musel jásající srdce své do kořán otevřítí panu faráři. Kdo nevýslovným bolem stížen, zdál se klesati pod ranami osudu, šel si pro útěchu a povzbuzení na faru. — Když mladí snoubenci klečeli před oltářem Páně, aby na vždy spojení v lásce a míru prožili celé žití své, prvé než jim požehnal, krásnou tklivou řečí vyložil jim náš pan farář důležitost kroku, jež podnikají a mluvil od srdce k srdcím, že vše kolem slzelo, ano velebnému stařečkovi, když jim konečně štolou ruce vázal, přechasto skanula slza radosti na chvějící se ruku nevěstinu neb ženichovu. — A což když po přestálé pozemské pouti provázel své milé osadníky na poslední jich cestě tam ku branám světů neznámých, v tu tajemnou říš, odkud není návratu! On dovedl rozechvít, rozplakat až k neutíšení, pak ale lil v srdce zarmoucených balsám útěchy — mluvil tak jemně a přesvědčivě, že srdce ustálo v žalostném nářku a tiše naslouchalo slovům míru a lásky.

Takový poklad vzácný chovala naše vsíka, jaký div, že jsme jej střežili jako oko v hlavě.

V místě sídlil též p. patron. Dokud byl starý pan hrabě živ, nebylo upřimnějších přátel nad oba stařečky. Stejný věk, stejná srdce, stejná smýšlení: to vše záhy spojilo oba muže až k důvěrnému přátelství. Hrabě byl již dávná leta vdovcem a nemaje dítek, jež by mu příjemňovaly smutný a opuštěný život, hledal uspokojení a poklidu vnitřního ve štěstí těch, jež osud péči i dozoru jeho svěřil. Nejlépe dařilo se při tom naší dědině. Krásná školní budova, v pravdě nádherný chrám s nově vystavenou farou již z dále kynuly každému příchozímu na pozdrav! — Nebylo rodiny, kde by byl pan hrabě dítko při křtu na rukou nedržel, nebylo manželů, jimž by byl při sňatku nebyl svědkem, nebylo jediného člověka, jenž by se z jeho štědrosti nebyl těšil.

Byli to v pravdě dnové sváteční, když pan hrabě prodlíval v naší dědince, dni, na něž se těšil starý i mladý, nejvíce však náš pan farář. Jedině co kalilo mu vždy radostnou náladu a zachmuřovalo mysl, bylo, kdykoliv se starým panem hrabětem zavítal k nám mladý jeho synovec — baron Alfred, jak se mu říkalo — zcela nepodobný svému strýci v chování i ve smýšlení. Jako starý pan hrabě choval v srdci svém vroucí lásku ku drahé své rodné zemi, váže si českého jazyka nade vše — tak baron Alfred hledal každé příležitosti, kde mohl nenávisť svou ke všemu českému dáti na jevo. Před strýcem tajil mladý pokrytec co nejúzkostlivěji toto své smýšlení, nikoli z úcty k němu, nýbrž ze strachu, aby jej ujec snad nevydělil. Za to však nám veským hochům častokrát prozradil svou povahu, své smýšlení.

Kdysi v pozdním letě o prázdninách hráli jsme na louce v míc, když tu proti nám tryskem jede baron Alfred. Ustoupili jsme stranou a po dobrém způsobu vesnických dětí pozdravili jsme jej obvyklým: „Pochválen buď Pán

Ježíš Kristus“. — Mladý pán zarazil a rozkřikl se na nás, zdali myslíme, že jest nějakým hloupým sedlákem — takové pozdravení že se pro ně nejlépe hodí. „A mně ode dneška budete říkat: „Kystihand Euer Gnaden!“ — „Jak že tedy mne máte pozdravovat?“ obrátil se ke mně, jenž jsem u něho stál nejbliž.

„Tak — jak říkáme starému p. hraběti a jak nás to pan farář naučil: Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!“

Nedomluvil jsem: — v povětrí zasvištěl bičik a v té chvíli dopadl na mou hlavu. Jediný výkřik a klesl jsem k zemi.

Druhého dne vypravovali si po dědině, že baron Alfred musil na rychlo opustiti zámek. Pan farář, slyše o celé té události, oznámil vše starému hraběti, jenž se tak velice rozhněval na synovce, že musel mu týž okamžitě z očí. —

A teprve později jsem se dozvěděl z úst p. farářových, že baron Alfred, udeřiv mne bičem, vzkřikl ještě: „Však já tu češtinu z vás vymlátím!“

A nevymlátil! —

* * *

Minulo několik let. Bylo to opět o prázdninách, kdy vracel jsem se do své rodné vísky, abych na krátký čas v milé mi domovině okrál a osvěžil znavené tělo i zmalátnělou mysl. U nás však staly se zatím veliké změny. Starý hrabě zemřel a správy všech statků jeho ujal se mladý Alfred, jenž nyní pustil uzdu svým němčourským choutkám. První co učiniti obmyslel, byla německá škola, jíž chtěl obdařiti naši dědinu. Dal si tedy zavolati starostu obce a oznámil mu, že sám jim na svůj náklad zbuduje německou školu a obci všelikých jiných výhod prokáže, zaručí-li se mu, že bude dostatečný počet rodičů, kteří vezmou dítě své z české školy a sledovati budou ideál tak mnohých nerozumných lidí — poněmčení své vlastní krve. Maloval mu krásnými slovy ten nesmírný užitek, jaký celá obec a děti zvláště z německé školy míti budou a urážel při tom českou národnost, k níž i zesnulý ujec jeho upřímně se hlásil, až až běda! Starosta nic určitého nemohl slíbiti, leda to, že přednese celou věc obecnímu výboru. A zde byl to pan farář, jenž, pozoruje zamlklost mnohých rolníků a poznav z toho, že nabídka baronova jim se asi zalíbila, povstal proti danajskému tomu daru a slovy plamennými líčil jim, že bylo by to nejen velikým prohřešením se na zájmech národa, kdyby přijali nabídnutí velmocného pána, ale bylo by to duševním zmrzačením českých dítek, bylo by to otupěním jich mysli, srdce a citu, bylo by to tak těžkým hříchem, že by jim ho Bůh nikdy neodpustil. Se slzami v očích prosil přítomné, aby jednou pro vždy dali panu baronovi znáti, o takové jeho dary že nestojí! Sněhy roztály, ledy popraskaly, české slovo proniklo k českým srdcím. Zvolena dvoučlenná deputace: pan farář a obecní starosta, aby oznámili panu baronovi, že obec mu za jeho německou školu uctivě děkuje. Baron zuřil, hryzl se ve rty a se špatně tajeným hněvem ze sebe vypravil: „Vím, odkud věje vítr, — však jsme ještě v té věci nedomluvili poslední slovo!“ — —

A uplynulo od doby té sotva 14 dní, kdy pana faráře došel úřední list, v němž po pokročilý svůj věk dán jest na odpočinek. S chvějícím se rtoma a s tváří jak hlava bílou oznámil pan farář s kazatelny svým světcům, že po 50 letech musí rozloučiti se s osadou, jež mu tak velice k srdci přirostla. I zval je slovy přátelskými, aby příští neděli přišli všichni, staří, mladí, ženy, dívky do chrámu Páně s ním se rozloučiti! —

Tak se pomstil baron Alfred na vlasteneckém knězi. To cítil každý z nás — a co burácelo v prsou páně farářových, jako stonásobná ozvěna putovalo od chaty k chatě, od úst k ústům! — — —

Nadešla sobota, předvečer onoho dne, kdy náš pan farář měl nás na vždy opustiti. Na všech stranách konány přípravy, abychom co nejokázaleji a nejupřímněji prokázali velebnému stařečkovi svoji úctu a lásku, a bychom též osvědčili, že ani tato krutá rána, jež návodem barona Alfreda dědině

naší byla zasazena, nezviklá nás v tom svatém přesvědčení, v jakém nás stále utvrzoval, i proň trpěl milý náš pan farář. Na zejtrí se měl tedy s námi rozloučit! Myšlénka na osudný ten okamžik vyluzovala v oko slzy, — věděli jsme všichni, že nikdy ještě kostelíček náš tolik upřímných slz ve svých zděch neviděl a tolik bolestných vzdechů neslyšel a nikdy snad více neuvidí i neuslyší, jako na zítří. Chvěli jsme se touhou i bázní; touhou, že uslyšíme opět krásná, tklivá, vlastenecká slova na posvátném místě, bázní, že ztratíme toho dobrého dědouška, jenž po 50 let jako zřítelnici oka svého nás choval a chránil. Kdo ví, bylo-li kromě barona Alfreda v naší vsi jediného ještě člověka, jenž této noci spokojeně kladl se na lůžko . . .

* * *

Byl to krásný den, který probouzel naši vísku ze spánku k životu. Sluníčko vesele se smálo na svěží přírodu, zelenající se louky, smaragdové lesy a na ty nesčetné tlupy zpěvného ptactva. Z vížky kostelní zavzněl zvonek na klekání: Ave Maria! — — —

Záhy bylo živo v dědině. V chatkách nastala práce s oblékáním, dnes musel každý do kostelíčka, podívat se naposledy na tu drahou, dobrou bytosť — našeho pana faráře. Bylo to všude běhání, šukání, trublice se šatstvem otvírány a z nich vybírán oblek božíchodový, — jaký jen o největších svátcích se oblékal. V tom slyš: slabé zakvílení zvonku, — pak ve rytmických přestávkách rozplakal se zvonek — umíráček, až nám to srdce sevřelo. Kde kdo byl, vyběhl na náves. Starý kostelník s hlavou skloněnou a s očima od pláče zrudlýma provází tklivými zvuky zvonku duši zesnulého ku výšinám nadzemským. Snad všem projela v té chvíli hlavami všech přítomných jediná myšlénka, ale nikdo netroufal si ji vysloviti; báli jsme se říci to, co jsme tušili. A nepotřeboval ani starý zvoník zašeptnouti: „Náš pan farář!“ — — —

Milý stařeček nedovedl potlačiti v sobě bol, jaký při pomýšlení na rozloučení se s naší osadou svíral srdce jeho. Zdánlivě zdráv ulehl v sobotu naposledy ve své síni na lůžko, — ráno nalezen byl mrtev. — —

Tiše jako stíny plížily se postavy vesničanů jeden za druhým, aby samy rozžehaly se s tím, jemuž nebylo více dopřáno, s nimi se rozloučiti. Jeden po druhém líbal tu dobrou, štědrú ruku a když jsem já se sehnul, abych stařečkovi vzdal poslední čest, byla mrtvá ta ruka celá porosena vzácnými perlami, — slzami upřímného bolu a lásky.

Když vycházeli jsme z fary, vyjížděl ze zámku povoz barona Alfreda a ujížděl tryskem návsí. Kam, — nevěděl nikdo! Snad to ujížděl pan baron před zlým svědomím!

Přešlo desetiletí od dob těch nad naší vískou, — dostali jsme nového kněze, ale na dobrého, staříckého svého pana faráře vzpomínáme stále. Snad právě ty blahé vzpomínky jsou příčinou, že nezahnízdila se u nás škola poněmčovací a že nám pan baron Alfred tu češtinu z hlavy nevytloukl! — — Kéž by každá česká dědina mohla se honositi takovým šlechtaym knězem-vlastencem, jako my svým velebným stařečkem! Pak by bylo po Čechách dobrě! — — —

M. W.

S m ě s.

Z dávných dob staro-italských. Pozdravení andělské stalo se malému Tomáši Aquinskému tak milým, že — sotva naučil se psáti — na papír si je napsal a na prsou stále nosil. Když jednoho dne vychovatelka jeho to zpozorovala, nemálo se ulekl, že toto tajemství jeho lásky jest prozrazeno. I zdráhal se, lístek ten své vychovatelce ukázati. Teprve matka jeho, když jemu byla připomenula dětskou povinnost poslušnosti naproti rodičům, mohla volně nahlédnouti v tajemný papírek. Jak se podívala, když čtla tam napsané rukou dítěte: Ave — Zdravas Maria! Zbožný chlapec obávaje se, že lístek jeho kolovati bude nyní z ruky do ruky, požádal za onen papírek s modlitbičkou, vstrčil jej rychle do

úst a spolkl. Tehdy říkalo se všestranně mezi lidem: „Z tohoto dítěte bude veliký ctitel Marie Panny!“ A také se neklamali; z dítky toho stal se světoznámý učitel církevní, který nejen mnoho ku cti Marie Panny kázal a psal, nýbrž také stal se jedním z nejhornlivějších obhájců kultu Mariánského.

* * *

Křest židovského dítěte. Důstojný P. Herrmann, původem svým žid, stal se tajemným působením nejsvětější svátosti oltární katolíkem v čase, kdy toho nejméně se každý nadál. On vstoupil do řádu Karmelitů a zasvětil zbytek života svého chvále a ctění této podivuhodné svátosti, stále jen o ní káže a bohoslužbu svým zvláštním hudebním geniem zvelebiti pomáhaje. V jednom ze svých kázání vyprávěl též o obrácení a osudech svého synovce, jak následuje: V roce 1851 přišli má sestra, její muž a sedmiletý jich synáček navštívit mne v klášteře Agenském. Oni přidržovali se všichni ještě židovské víry a rodiče všípili synku svému zášť proti všemu křesťanskému a jmenovitě proti Ukřižovanému. Byla pak právě tehdy slavnost Božího Těla a konalo se veřejné processí. Spasitel zajisté chtěl opět jednou slaviti nápadné vítězství nad lidským srdcem, vliv v nejtědřejší míře svou milost nad hlavou židovského hochy, že týž na svůj věk neobyčejnou sílu duševní osvědčil a živě uvědil v pravou přítomnost Kristovu v nejsvětější svátosti oltární. I vyznal veřejně před svým otcem tuto víru, jenž však byv tím ohromen, umínil si, rychle odejeti do Paříže zpět. — Ale ještě před samým odjezdem dobyl Pán, v nejsvětějším skrytý, druhého vítězství tím, že matka hochova přijala v posvátné noci z rukou bratra svého sv. křest i nejsvětější tělo Kristovo a za jitra udělil jí biskup sv. biřmování.

Otec i syn nevěděli ničeho o tomto tajemství, avšak matka s radostí pozorovala, jak v srdci tohoto posledního rozvíjí se vždy jasněji víra. Svátá hostie zranila srdce toto. Často modlil se židovský hoch na večer: „Kdy, ó Ježíši, bude půst můj u konce a kdy budu tě moci poprvé ve svaté době postní přijati?“

Pak opakoval si katechismus. — Když bedlivěji pozoroval svou matku, poznal, že tato zcela jiný mrav na se vzala i uhodl ihned příčinu změny této, což též matka doznala, řkouc, že smí nyní každodenně nejsvětější svátost oltární přijati. „Ó matko“, odvětil jí hoch, pln radostné touhy, pak mne nech jen vždy na blízku sebe, kdykoliv vstoupí Ježíš do srdce tvého, abych i já aspoň poblíž božského dítěte meškati mohl“.

Čtyry dlouhá leta musel hoch svoji touhu po sv. křtu v sobě potlačiti, neboť otec jeho vynaložil na to vše, aby mu přestoupení ku křesťanství zabránil, avšak matka nemohla již déle vroucí žádosti hochově odolati, poslala mne do Paříže a v malé, tiché kapli vykonal jsem posvátný obřad křtu sv. nad židovským hochem.

Předložil jsem mu otázky a hošík odvětil, že raději volí smrt, nežli aby ukřižovanému se zpronevěřil a jej dokonce potupiti měl. Po vykonání obřadu tohoto byl přítomen mši sv. a přijal při ní tělo Páně.

Brzy nadešla mu hodina zkoušky. Pln zmužilosti vyznal chlapec před otcem víru svou, který zuřivosť svou nad tím špatně skrýti dovedl.

Aby jej za tento čin potrestal, odtrhl jej od matky a poslal jej do ryze protestantského kraje v Němcích, kde mladý katolík vedl opravdu život takový, jako Daniel. Jak často vzdychal: „ó jak rád chtěl bych viděti svoji matku!“ Vždy však obdržel za odpověď: „Uzříš ji jen tehdy, vrátíš-li se ku víře otce svého!“ Konečně však dal se týž přece uprositi a vrátil ve své nové víře tak pevného hochy jeho matce.

W.

* * *

Ďábel v lidské podobě. Dle zpráv „Bádenského Věstníku“ byla dne 28. března za neobyčejně četného účastenství městského i venkovského obyvatelstva pohřbena na hřbitově Gengenbašském mrtvola desítileté dívky, Karoliny Armbrusterové, jež stala se obětí násilného vraha. Nářek starých rodičů, kteří v zesnulé ztratili jediné své hodné a zbožné dítě, byl srdcervoucí. A když školní dívky zapěly družce své do tmavého hrobu: „Sladce dřímej“, nezůstalo ani jediné oko nezaruseno. Vrah slove Jiří F a i s t a pochází z Ottenhöfenu.

Této ohavě v lidské podobě bylo jediným potěšením, mohl-li svést to neb ono nevinné dítě a jinochy, kteří do kostela jíti hodlali, odvrátiti od obcování službám Božím a čas ten s nimi v krčmě při hře v karty a sklence kořalky strávití, dáváje jim při tom k lepšímu svou nenávisť k lidem zámožným a bohaprázdné úsměšky o víře a náboženství. Když byl předveden k mrtvole zavražděné a strašně zohavené dívky, objevil místo lítosti divý vzdor. Velmi zřídka byl jeň spáchán zločin nějaký za tak hrůzných okolností, s tak ďábelskou zlomyslností a bestialností a s tak chladnou vypočítavostí, jako tento na ubohé Karolínce. Nevinná oběť podlehla dle všeho teprve po strašných mukách, jaké v rukou bezcitné ohavy vytrpěti musela. Úplné dvě hodiny trýzni tento satan ubohou dívku a smýkal jí po lese. Aby křik děoka jej neprozradil, zacpal jí mechem ústa. Mrtvola dívčina byla nožem strašně zohyžděna a ležela v pravém smyslu slova zcela ve své krvi. Po vykonaném skutku odebral se netvor do dvora v Geisbergu, kdež sloužil jako čeledín a položil se tam do řebřinového vozu, svědomí však, jak sám ujistil, nedalo mu spáti, z kteréž příčiny šel ještě jednou do vsi, aby několika sklenicemi piva a kořalkou spánek si násilím vymohl, avšak i zde bylo mu nevolno, poněvadž jeho soudruzi, zde shromáždění, „tak zvláště“ naň pohlíželi, že raději opět odešel do dvora, kdež zase ulehl na vůz, později pak odebral se do své komůrky. Konaje tuto cestu, musel třikráte kol nebohé oběti své jíti, která zatím byla nalezena; když viděl v lese světla a slyšel usedavý pláč shromážděného kol mrtvoly lidu, tu jej napadlo: „teď hled, ať se z toho vypleteš a jdi rovnou domů!“ Sotva čtvrt hodiny ležel v posteli, byl již zatčen a zatím do obecní šatlavy odveden, kde z počátku vše zapíral, později však se přiznal se ke všemu a obšírně učinil vyznání. Druhého dne byl odveden do Badenu, kdež porotním soudem k smrti odsouzen a také odpraven byl.

* * *

Papež Alexander VI. Tento proslulý papež byl Luterem a jeho počestnými soudruhy za pravou ohavu vyhlášen. Dějepisné lži polhřbily jej rovněž tak, jako před tím papeže Řehoře VII. Posledního ospravedlnili sice nejprv protestantští dějepisci a za posledních deset let jsou též ochránci cti Alexandra VI. Naši pozornost upoutal jmenovitě 36. ročník Sybelova historického časopisu, kdež protestant Gregorovius sděluje, jak italské loupeživé hospodářství vyhledávalo se zvláštní zálibou tak zvaná papežská tajemství a při tom pro svůj „státní archiv“ sbíralo též „účty papežského dvora.“ A tu se objevilo, že zvláštní rejstřík hříchů papeže Alexandra VI., jenž týkati se měl jeho rozmařilosti a epikurejství, ukázal se býti obvyklou dějepisnou lží, jak to sám zmíněný slavený znatel římských dějin v části o účtech, od roku 1458 až po 18. století jednající, podotýká:

„Svazky, pozůstávající z nejsilnějšího papíru, mají většinou tvar velké osmerky: ony jsou z pravidla ve velmi dobrém stavu, v červené a bílé kůži vázány a často malovaným štítem dotýčného papeže opatřeny. Až dosud čísti lze na jich hřbetu slova: *tesoro pontificio*. Jich obsah jest nejvyšší měrou poučný; on vrhá světlo na papežské hospodářství domácí a na osoby, správou jeho pověřené; on uvádí nás k tabuli nejproslulejších papežů nové doby, jichž každodenní „menu“ nám staví před oči. My učíme se znáti též poměry peněžní, jakož i ceny na tržištích v různých dobách. — Přísná svědomitost, s jakou výlohy papežského dvora byly zaznamenávány, sloužila úřadu hofmistrovskému ve Vatikáně nemálo ke cti. My nalezneme, že v papežských účtech naznačeny jsou i ty nejnepatrnější výlohy až do toho posledního trojníku za špetku pepře, nebo nepatrnou hlavičku salátu. Celkem: jednoduchost i spořivost papežského dvora vzbudí v každém úžas; možno právem říci, že jest uspůsobena dle vzoru některého klášterního refektáře. O nějakých labužnických hostinách není zde ani řeči. Z toho lze rovněž seznati, že papež Alexander VI. byl tím nejstřídmějším a nejspořivějším člověkem a vedl tak skrovnou tabuli, že měsíční výlohy za celý jeho dům neobnášely ani summu 3500 franků. Účty z dob třetího jeho nástupce, Hadriana VI., chybí, snad proto, poněvadž již nemohlo býti jednoduššího a kratšího vedení knih, než za časů tohoto papeže. Neboť každého večera

vyňal papež ze své tobolky jeden dukát a podal jej svému komorníku se slovy: „to na zítřek!“ Hospodářství papežovo ve smyslu užším, na nějž se též účty tyto vztahují, nazváno jest *famiglia*. Pojem tento značí ještě dnes ve vznešených domech římských služebnictvo paláce. V témž smyslu musí mu býti i zde rozuměno: neboť vatikánská „*famiglia*“ zahrnovala v sobě služebnictvo papežovo od nejnižších stupňů, až ku nejvyšším hodnostem důvěrných komoří, zkrátka veškerou domácí společnost papežovu. K této však také přistupovali mnozí oblíbenci, ať laikové či preláti, jež papež ku své rodině, ku svým familiárům čítal.“ — M. W.

Z trhu literárního.

Parvum speculum sacerdotis (malé zrcadlo kněžské) jest malá, starodávná literou tištěná, 284 str. silná knížečka za rukověť ustanovená pro PP. biskupy a kněze, kteří přistoupili k společnosti francouzské „*Dominae nostrae presbyteris*“ čili *consociatio precum sacerdotalium Lerinae*. Tento spolek, jenž se těší všeobecné oblibě u kněží i biskupův, jest zřízen kanonicky 2. led. 1878 za tím účelem, aby se společnými prosbami dosáhlo většího posvěcení kněžstva a tak uspíšilo vítězství Církve svaté.

Latinská tato knížečka jest výbornou náhradou za kněžské exercicie těm, kdož se jich nemohli účastniti. Drží se přísně ducha církevního a podává velmi utěšený návod k životu právě kněžskému.

Krásný účel (posvěcení kněží a vítězství Církve vyprositi společnými modlitbami na nejsv. Srdci Ježíšově pod ochranou Paní Naší od kněží) klestí si cestu po celém světě — a tudíž i k nám do Čech — Bohême. Povinností kněze spolkového vlastně jen požadavkem jest: každodenně před sloužením mše sv. říkati liturgickou onu modlitbičku: *O Mater pietatis*

Program a zápisný lístek dává se zdarma, též ona modlitbička přijde zdarma.

„Kdoby chtěl direktně se nechat zapsati do společnosti, která již od r. 1882 na 6 tisíc členů měla a nyní snad již dvojnásobně, nechať píše na adresu: *Au Rme. Père Abbé de Lérins, par Cannes (Alpes Maritimes) France.*

„Malé obrázkové legendy svatých“. Upravil P. Karel Vondruška, kaplan u sv. Havla v Praze.

Vyšlý sešit ozdoben jest čtyřmi obrázky, z nichž titulní, představující patrona země české sv. Jana Nepomuckého, proveden jest v barvách. Úprava knížky té jest úhledná a cena jednotlivého sešitu (jichž bude 14), poměrně levná 25 krejcarů. W.

Obsah „Obrany víry“:

Mučedníci a vyznavači tovaříštva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až 1681. (Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.) — Lež a pravda o Jesuitech. (Dokončení.) (Napsal M. W.) — Metly Boží čtrnáctého století. (Dokončení.) (Napsal M. W.) — Tiko z Dahomeye. (Ze zápisků misijnářských. M. W.) — Souboj svatého Bernarda. (M. W.) — Okupace papežských paláců. (M. W.) — Stigmatizování 19. století. — Finanční stav stolice papežské. (M. W.) — K dějinám mešního roucha. (M. W.) — Čest zachráněna. (M. W.) — Výroky sv. Petra. (V. B.) — FEUILLETON: Náš pan farář. (M. W.) — Směs. (M. W.) —
Z trhu literárního.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: **Ostrovni ulice č. 1508—II.**

Nakladatel a vydavatel **VÁCLAV KOTRBA**, odpovědný redaktor: **PETR KOPAL.**

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, kamž předplatné budiž zasláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Mučedníci a vyznávači tovaryšstva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až do r. 1681.

Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.

(Pokračování.)

P. Robert Southwell.

Jeden z nejstatečnějších Jesuitů a nejodhodlanějších mučedníků, Robert Southwell, pocházel ze staré vznešené rodiny a narodil se roku 1560 či 1561 v Horshamu St. Faith, asi tři anglické míle od Norwichu. Robert již jako dítě vynikal neobyčejnou spanilostí a tu stalo se jednoho dne, že jakási cikánka, jdouc náhodou kol statku Southwellových, zpozorovala v kolébce ležící krásné děčko a vidouc, že není právě nikým stráženo, vlezla oknem do síně, dítě vzala z kolébky a na jeho místo položila své špinavé cikáně. Avšak na štěstí byla loupež v brzku zpozorována, cikánka dohoněna a dítě jí odňato. Po celý život svůj děkoval P. Robert Bohu za tu milost mu prokázanou, že navrátil jej pečlivým rodičům zpět, neboť pouhá myšlénka, že by byl zůstal v rukou cikánčiných a jaká by asi byla jeho budoucnost, naplňovala jej hrůzou.

První studia svá vykonal v Douay, kamž jej byl otec příliš záhy poslal. Zde byl učitelem jeho též P. Lessius, člen tovaryšstva Ježíšova; příklad tohoto muže a důvěrné obcování s ním, vznítilo v Southwellovi nejprv myšlénku, vstoupiti do řádu Jesuitského. Když bylo Robertovi 15 let, poslal jej otec jeho do Paříže, kde týž dvě leta strávil u jakéhosi John Cottona, muže to neobyčejně ctnostného a u víře obzvláště pevného. Za duchovního rádce svého zvolil si Robert P. Darbyshira, který tehdy žil v Paříži ve vyhnanství pro víru svoji. Tento poznal záhy v mladém muži veliké nadání a tušil, že Robert asi určen jest k něčemu vyššímu, nežli pachtiti se za nějakým pozemským cílem, proto věnoval jinochovi obzvláštní pozornost, nabádaje jej, aby oddal se vznešeným, nadzemským ideálům. A skutečně mladý Southwell přemýšlel vážně o volbě svého stavu a cítil v sobě brzy náklonnost ku řeholnímu životu; avšak po celé tři měsíce rozpakoval se ještě, má-li se státi Kartusiánem, či Jesuitou. Konečně rozhodl se pro tovaryšstvo Ježíšovo již z té příčiny, že chtěl si v hájení víry Kristovy získati korunu mučednickou. Dle vlastních biografických zápisků, nalézajících se po dnes ve státním

archivu v Bruselu, byla to touha po trojí koruně, jež rozhodla pro vstoupení Robertovo do řádu Ježíšova, totiž: po koruně ustavičné čistoty, vědy a mučednictví.

Southwell neváhal tedy, zažádati o přijetí do tovaryšstva Ježíšova; avšak buď pro své mládí, či proto, aby úmysl svůj zkoumati a utvrditi mohl, nebyla prosba jeho pro ten čas splněna. Toto odmítnutí dotklo se tak těžce srdce jeho, že se uzavřel ve svém pokoji a stálými vroucími modlitbami, jakož i umrtvováním tělesných žádostí na Boha naléhal na splnění touženého přání. Vida však, že proň ani ve Francii, ani v Belgii není pražádné naděje, že by do tovaryšstva přijat byl, odhodlal se ve společnosti jakéhosi Jana Deckera,*) který rovněž chtěl se státi Jesuitou, na cestu do Říma. Přání jeho došlo zde skutečně svého splnění. Southwell byl přijat do tovaryšstva a dne 16. října 1578 nastoupil svůj noviciát. Čím větší byla jeho žalost, když byl svého času odmrštěn, s tím radostnější myslí pozdravil přijetí své a vroucně za to Bohu děkoval.

Když byl Southwell svůj noviciát ukončil, složil dne 16. října 1580 první sliby v Tournay, kamž byl z Říma poslán a odkudž opět po složení slibů do Říma vrátiti se musel, aby tam svá studia filosofická i theologická dokonal. Po skončení těchto byl r. 1584 na kněze vysvěcen a za prefekta anglické kolleje v Římě ustanoven, kdež vynasnažil se, co nejvíce se zdokonaliti ve své řeči mateřské, což též úplně se mu zdařilo. Southwell pojal již dávno úmysl, zúčastniti se indických missií; avšak prozřetelnost Božská jinak rozsoudila; dne 24. března 1586 obdržel rozkaz, provázeti P. Garnetta, jenž byl jmenován náčelníkem missie anglické, z kteréž příčiny opustili oba 8. května Řím, aby přijali v rodné zemi mučednickou korunu. Dne 22. července dostihl Southwell na pole příští své činnosti, právě v době, když vydány byly nejostřejší zákony proti Jesuitům a za velezrádce vyhlášen ten, kdo by některému knězi katolickému poskytl útulek. P. Garnettovi i Southwellovi podařilo se šťastně dostat se do Londýna, kdež v domě lorda Vauxe našli vlídného přijetí a několik měsíců zde také prodléti. Tento lord, převedený ku katolické víře již P. Parsonsem, prokazoval stále ještě vděčnost svou, ačkoliv byl za pohostinství P. Campianovi poskytnuté, potrestán žalářem i velkou peněžitou pokutou. Po nějakém čase přesídlil odtud P. Southwell do domu hraběnky Arundellovy, která krátce před tím smrtí pozbyla svého dvorního kaplana.

Avšak nemyslemež sobě, že život kněze v takovém katolickém domě byl nějak příjemným. Jak P. More ve svých dějinách anglické provincie líčí, bylo v domech těch mnoho služebnictva protestantského, ale málo jen katolíků, poněvadž ohledy na vydané zákony byly příliš mocnými, než aby mnozí z panstva proto v ruce slídilů upadnouti měli. Kněz pak byl před služebnictvem ukrýván tak pečlivě, že sotva jeden, nejvýše dva ze sloužících věděli o jeho pobytu. Obyčejně za obydlí mu sloužila podkrovní světnička, kde celé dny i noce v přísném odloučení od celého světa trávití musel a chtěl-li kdy otevřítí okénko a načerpati tak trochu čerstvého vzduchu, musel s největší obezřetností si počínati, aby nikým nebyl zpozorován. On četl mše svaté u přítomnosti toliko několika málo osob a ještě skrovnější byl počet těch, s nimiž ve dne obcovati mohl.

Jídlo muselo mu tajně býti dopravováno, — že mnoho toho býti nemohlo, aby to opět nevzbudilo žádného podezření, rozumí se samo sebou; — kněz nejedl pro rozdráždění chuti, nýbrž pro ponhé ukojení hladu. Byl tedy katolický kněz v takovémto domě nejhudším z tamních obyvatelů. — Podobně dařilo se P. Southwellovi, s tím toliko rozdílem, že časem povedlo se mu

*) P. Jan Decker, rodem Belgičan, vstoupil v 18. roce do společnosti Ježíšovy, od byl svůj noviciát v Neapoli, skončil studia v Římě a stal se pak profesorem filosofie a bohosloví v Douay, Löwenu a Hradci, kdež dne 10. ledna 1619. zemřel ve věku 59 let, jako muž, stejně vynikající vědou i ctnostmi.

v různém přestrojení dostati se ze zámku, aby navštívil okolní katolické rodiny a chudým peněžitou pomocí přispěl.

Především umínil si P. Southwell, otce svého s církví opět smířiti. Tento slynuv velkým bohatstvím a pojal za manželku dvorní dámu královny Alžběty, čímž — jak rozumí se samo sebou, — povinnosti katolického křesťana velice zanedbával a již dávno žádné svátosti více nepřijal; tím pak, že navštěvoval protestantskou bohoslužbu, udržel si nejen své jmění, ale i získal přízeň dvora v míře nemalé. A tomuto svému otci psal P. Southwell list, plný dětinské něhy, lásky a uctivosti, zároveň však s důtklivostí a sebedůstojností psaný, v němž prosí jej, aby duši svou z bídy do jaké nadřování víře katolické upadl, vyprostil. Nechtě aspoň večer života jeho nadejde v křesťanském míru, když byl den v náruživostech a mrazivém chladu uplynul, aby tak hrůzám věčné noci ujíti a z toho smrtelného žití ku věčnému poklidu a spáse dospěti mohl.

List ten neminul se s účinkem; srdce otcovo důtklivými slovy syna svého povzbuzeno přišlo ku poznání chybných cest, po nichž dosud bloudilo a vrátilo se zpět k té víře, v jaké bylo odchováno. Můžeme si pomysleti tu neskonale radost P. Southwella, když dílo jeho tak stkvělým korunováno bylo výsledkem, nejlepší to záruka pro budoucí jeho zdárnou působnost!

Tak působil P. Southwell v úkrytu svém netoliko pro blaho rodiny, u níž žil a pro spásu rodiny své vlastní, uýbrž i v nejširších kruzích katolického obyvatelstva snažil se pro dobro a záchranu duší katolické víře oddaných ze všech sil prospěti svými spisy, jichž značný vydal počet a které nemalého došly rozšíření. Tu měla náhle apoštolská působnost jeho ku konci svému dospěti a nastati doba velkých utrpení. On nacházel se právě v Uxenden-Hallu u velmi staré katolické rodiny, kamž po příkladě PP. Campiana a Parsonsa docházel, aby tam vyučoval a svaté svátosti udílel. Anna, dcera této rodiny, vychovaná ve zbožnosti a vytrvalosti u víře, byla dne 26. ledna 1592., když se byla tvrdošjně zdráhala, zúčastniti se protestantských bohoslužeb, na rozkaz londýnského biskupa Copelanda do Westminsterského vězení uvržena. Zde byla nešťastnice, Bůh ví, jakými prostředky, Topcliffem, nejhroznějším to tyranem celé Anglie, nejprv o svou nevinnost připravena, později pak pod jistými podmínkami ze žaláře propuštěna. Domů ubohá dívka jíti nechtěla, aby tedy před smrtí hladem se zachránila, byla za mrzkou mzdu donucena, činiti vše, co Topcliffem bylo jí poručeno. První obětí prostřednictvím jí měl se státi P. Southwell. Návodem její svůdce psala Anna P. Southwellovi list, v němž jej prosí, aby ji v den určitý v domě otcovském navštívil a jí útěchy poskytl. Southwell, nemoha ani zradu tušiti, učinil také domnívaje se, že kající dívka chce se s Bohem smířiti. Topcliffe však, jenž, o všem byl Annou zpraven, jakož i popsán mu byl úkryt, v němž Southwell obyčejně se zdržoval, přepadl dům, šel přímo do úkrytu a našel zde vskutku Southwella, ježž ihned zajal a do Londýna odvedl; to stalo se dne 5. července 1592.

Topcliffe podržel si z počátku zajatce u sebe, aby jej sám vyslychal, — nemohl však od něho ani slůvka zvědět, ač všech mučidel k tomu byl upotřebil. Obrátil se tedy ku královně se žádostí, aby směl užiti i těch nejhroznějších mučidel, aby tímto způsobem aspoň zajatce k mluvení donutil, prvé nežli jej do Toweru odešle. Dovolení přišlo a nyní podrobil Topcliffe P. Southwella strašným mukám; tak na příklad byl pomocí dvou železných kruhů, jež těsně klouby obou rukou mu svíraly, vytažen vzhůru tak, že nohy jeho v podvětrí visely a v tomto hrozném postavení byl plných 7 hodin ponechán, tak že byl již skutečně blížek smrti; tu jej sňali a obličej studenou vodou mu umývali a ku vědomí jej přivésti se přičiňovali jen proto, aby Southwella, když se bylo u něho dostavilo prudké chrlení krve, opět téměř mukám podrobili; neboť Topcliffe dostal svolení královny, že smí zajatce mučiti, jak dlouho a čímkoliv chce, — jen usmrtiti jej nesmí. Avšak vzdor vši ukrutnosti

nebyli s to, z P. Southwella více zvědět, nežli že jest knězem a Jesuitou a do Anglie že přišel proto, aby zbloudilé duše víře Kristově získal.

Po čtyřdenním nelidském mučení v domě surového Topcliffa byl Southwell na rozkaz lorda Cecila z rukou tohoto vyproštěn a do vězení Gatehouského uvržen. Poněvadž pak již při zajetí byli mu všechny peníze odňaty, byl Southwell vřaděn mezi ty, již žádných prostředků neměli a zde po celý měsíc o hladu a žízni, v chladné nečisté kobce ponechán, tak že vlastní otec jeho, když jej byl navštívil, zhrozil se pohledu na svého ztrýzněného syna; byloť jeho tělo, nesčetnými ranami poseté, prolezlé červy, z nečistoty povstalými, a trup byl tak zhubenělý, že pouhá kostra potažená jemnou kůží zdála se před ním státi — a ne živý, lidský tvor. Tu podal otec královně prosbu, aby syn jeho byl buď odpraven, aneb aby s ním bylo jako se šlechticem nakládáno. Královna, lítostí hnuta, nařídila ihned, aby zajatec byl dopraven do Toweru, kdež téměř po tři roky na náklad otcův byl vězněn.

Nemysleme však, že by se zde bylo P. Southwellovi jinak dosti obstojně dařilo; kdyby tomu bylo tak a nebylo s ním špatně nakládáno, zajisté nebyl by býval z vězení odeslal list lordu Cecilovi, v němž jej prosil, aby jej postavil již před soud, by se mohl obhájeti, anebo aby dovolil přátelům jeho, by jej směli navštěvovati. Lord Cecil dal mu vzkázati, je-li touha jeho býti oběšenu, tak mocná, že ochoten jest co nejdříve přání jeho vyhověti. A skutečně brzy na to, dne 18. února roku 1595, byl z Toweru do Newgatu odveden a zde do podzemního žaláře, kamž ani vzduch, ani paprsek světelný nepronikl, uvržen. Dva dny bylo mu zde stráviti, až konečně dne 20. února před soud královský byl postaven.

Soud odbyl se způsobem obvyklým; nejprv čtěna žaloba lorda — vrchního soudce Johna Pophama, i zněla jako obyčejně, na zločin velezrády. Pak následovalo provedení důkazu o vině obžalovaného: že totiž ani život, ani majetek královny a její věrných poddaných nebyl by jist před Jesuity a katolickými kněžími vůbec, jimž všemožné neřesti připsány, kdyby co nejprísneji proti nim nemělo býti zakročeno. Poněvadž pak P. Southwellovi nebylo dovoleno hájiti se, odpověděl na otázku, zdali se cítí vinným, pouze slovy: „jsem nevinen!“ — Z porotců neodmítl žádného, řka, že o žádném z nich neví ani nic dobrého, ani nic zlého, že však dle učení křesťanské lásky o všech má to nejlepší smýšlení. Na to obrátil se korunní žalobce k porotcům a pravil jim, že obžalovaný sám doznal, že v Anglii se narodil, v cizině na kněze byl vysvěcen, naposledy byl v Uxendu, kde udílel svátosti, což vše královniným nařízením za velezrádu prohlášeno. K tomu odpověděl P. Southwell, že mu sice nařízení královnino bylo dobře známo, že však je neuznával za závazné, poněvadž se nedalo nikterak srovnati s božskými slovy; při této příležitosti, když byl Topcliffe též rokován se zúčastnil, P. Southwell stěžoval si na ukrutné s ním nakládání v domě surového Topcliffa. Konečně odebral se soud ku poradě a prohlásil Southwella „vinným“ zločinem velezrády, načež následoval obvyklý již rozsudek smrti. P. Southwell, hluboce se ukloniv, poděkoval soudcům a odveden zpět do podzemní své kobky žalární, kdež strávil zbytek dne a celou noc na modlitbách.

Následujícího jitra, v pátek dne 21. února, opustil P. Southwell žalární budovu, aby nastoupil cestu k popravišti, modle se stále až ku cíli poslední své pozemské pouti. A prohlásiv, stojí pod šibenicí, svoji nevinu, — se slovy: „v ruce tvé poroučím, Pane, ducha svého!“ — čekal blížící se smrt. Stupátko bylo podtrženo, — ale provaz byl tak špatně kol krku Southwellova uvázán, že ubohý mučedník dlouho se trápil, — častěji se ještě pravici křížuje, než konečně vysvobodila jej smrt z útrap, jež mu bylo sněsti.

Teprve pak bylo tělo jeho sřato, vnitřnosti a srdce uvrženy do ohně, hlava na jednom z Londýnských mostů, čtyři údové pak na čtyřech branách tamže pověšeny.

Tak skončil P. Southwell po dlouhém mučení pro svatou věc náboženskou dne 31. února 1595 život svůj v stáří 34 let. Krásný to věru život,

plný lásky, plný sebezapření, — ale též plný neskonaleho utrpení pro Krista a jeho svaté učení. Byl P. Southwell vším právem okrasou řádu Jesuitského, vzorem všech věrných a nadšených katolíků. „Kdysi býval mým druhem, nyní jest mým patronem, — králem, jenž po boku Kristově vládne!“, jak napsal o něm P. Garnett v listu generálovi řádu P. Aquavivovi.

P. Jindřich Walpole.

Walpole pocházel z rodiny velmi vážené v Norfolku a narodil se roku 1558 v Dorkinku. Rodičové jeho náleželi k fanatické sektě Puritánů, kteří Církev katolickou ze všech nejvíce nenáviděli. Zvláštní zjev, že rodičů takých čtyři synové stali se kněžími a členy řádu Jesuitů, z nichž jeden zemřel smrtí mučennickou, a tím byl Jindřich. Studoval na universitě v Cambridžu, odkud odejel do Londýna, aby zde stal se advokátem. Měl před sebou otevřenou stkvělou kariéru. V téže chvíli událo se zajetí P. Campiana, odsouzení a umučení, čehož všeho svědkem byl puritánsky vychovaný, 22letý Walpole. Slyšel tohoto jezuitu v kapli vězenské (v Towru) s dvěma protestantskými doktory hádati se, byl přítomen obžalobě, hájení se a odsouzení Campiana ve veliké sni Westminsteru a konečně i svědkem jeho hrdinské smrti. To vše učinilo na něho dojem takový, že na smrt P. Campiana složil báseň, v níž otnosti mučenníka stejnou měrou vychvaloval, jako stranictví soudců a svědků odsuzoval. Pátralo se po autoru básně, ale nedopátralo se. Disputace Campiana ve vězenské kapli přiměla ho ku čtení bohoslovných spisů a tyto přivedly ho s pomocí boží ku poznání pravdy. Horlivost jeho, i jiné k poznání pravdy přivést, měla za výsledek obrácení 20 mladíků, kteříž, Anglicko opustivše stali se dílem řeholníky, dílem i katolickými kněžími, později do vlasti se navrátili a zde na spáse duší pracovali. Walpole však mučennickou smrtí Campiana byl tak dojat, že si předsevzal, do jeho šlépějí vstoupiti a stejnou smrtí zemříti. Mezitím vyzradilo se, že Walpole nejen oněch 22 mladíků, ale i bratrovce svého, Eduarda na víru katolickou obrátil, což jej přinutilo z Anglie prchnouti. Šťastně unikl přes moře do Francie, kdež v Paříži a Remeši studiu bohosloví se oddal. R. 1584. vstoupil do řádu Jesuitů. Jelikož znal v pěti jazycích mluvit, stal se polním kaplanem knížete Alexandra Farnesského ve Flandřích. Na cestě do Bruselu upadl do rukou kalvínů, kteříž jej do Vlissingu odvlékli. Toliko zvláštní ochraně boží měl co děkovati, že živ odtud vyvázl a to za drahé výkupné, jež bratr jeho Krištof v Anglii mezi katolíky sebral, r. 1590.

Congregatio de propaganda fide v Římě.

Napsal M. V.

I.

Každý, komu bylo dopřáno v životě svém navštívit věčné město, velebný Řím, zná španělské náměstí, — Piazza di Spagna — nazvané po nalézajícím se zde paláci španělského vyslance, jenž ve dřívějších stoletích vykonával nad sousedícím městským okresem soudcovskou moc. Z neobyčejně navštěvovaného Monte Pincia, odkud skytá se úchvatná vyhlídka po městě Římě s jeho světoznámými budovami a pomníky — vedou mohutné schody — rovněž „španělské schodiště“ nazvané — na toto náměstí, jehož střed zdobí sloup, v roce 1657 postavený, jakož i fantastická studna. Zde na náměstí tom prostírá se ohromná budova propagandy, jejíž stavbu provedli proslulí architekti Bernini a Borromini a jak zevnějšek již nasvědčuje, určena jest ona velkolepým účelům. Ve skutečnosti jest propaganda ústavem mezinárodním, k tomu sloužícím, aby katolickou víru šířila po celém okrsku svě-

tovém; Známa každoroční slavnost tříkrálová, vždy v den 6. ledna konaná, při níž konají se přednášky ve všech téměř řečích nejen evropských národů, ale i kmenů ostatních dílů světa, koná se v tomto ústavě a poskytuje nejlepší důkaz, že zde nepěstují se zájmy některé snad jen země, nýbrž všech národů, všech řečí. Nebude od místa a, jak doufám, bude čtenáře naše velice zajímati, podám li krátký dějepisný náčrtek o vývoji, jakož i působení tohoto světového ústavu, o němž zajisté každý v životě svém slyšel, bližších však zpráv o kolossální jeho působnosti sotva nabyl.

Jak známo nalézá se v Římě ku svědomitému a blahodárnému řízení církevních záležitostí jedenáct různých kongregací, z nichž každá obstarává zvláštní odvětví rozsáhlé agendy papežského dvora, z kterých příčiny stojí v čele každé z nich kardinál-prefekt (nepodří-li si totiž papež sám prefekturu) a tajemník. Přednášení, porady a usnesení dějí se způsobem tak důkladným, že sotva kdy třeba jest na tom něčeho měniti. Všechna důležitější usnesení bývají papeži ku potvrzení předkládána, pročež prefekt a tajemník jednotlivých kongregací přednášívají jednou až dvakrát v týdně papeži o běžných záležitostech. Vyhotovení takovýchto usnesení, čili dekrety jednotlivých kongregací, dějí se prostřednictvím prefekta jakožto předsedajícího a tajemníka, jichž podpisy každý dekret na důkaz pravosti musí býti ověřen. Většina dnes pozůstávajících kongregací děkuje geniálnímu papeži Sixtu V. (1585—1590) původ svůj, který za dobu pětiletého svého panování, mnoho prospěšných a užitečných věcí zavedl, že i dnes — po staletích — nemůžeme význam a praktickou cenu jejich dosti oceniti.

Jednou z nejdůležitějších papežských kongregací jest congregatio de propaganda fide, která má za účel, šířiti katolickou víru po všech dílech světa. Všichni papežové římstí — od dob sv. Petra počínaje — považovali za nejdůležitější úkol svůj, víru Kristem Pánem jim svěřenou, učiniti přístupnou všem lidem ve všech dílech světa a tak rozšířiti církev Kristovu až po okraj světa. Aby úloze této s větším zdarem dostáti se mohlo, zřídil papež Řehoř XV. (1621—1623) v roce 1622 jednu jedinou kongregaci, jež měla za povinnost, jak šířiti katolickou víru mezi pohany, tak jmenovitě raziti cestu ku sjednocení rozkolníků s církví Kristovou. V bulle při této příležitosti vydané a slovem „Inscrutabili“ počínající, udává sám papež Řehoř XV. úlohu, jaká kongregaci nastává. On praví, že kongregace tato má býti nápomocnou v uvádění zbloudilých oveček do ovčince Kristova a v přivádění jich ku poznání božského mistra a pastýře veškerých stád. 15 kardinálů, 3 prelátů a 1 tajemník mají obstarávati řízení kongregace a jsou povinni aspoň jedenkrát za měsíc před papeže předstoupiti, dílem aby mu stav missií vložili, dílem aby si od něho pro nahodilé případy zvláštní plnomoc vyprosili. V případech obzvláště naléhavých udělí papež jich rozsáhlé plnomoci také na pouhý přednes tajemníků, jenž každého týdne, z pravidla v neděli na večer, má u papeže slyšení. Rovněž shromažďuje kardinál-prefekt jednou v týdně ostatní členy představenstva propagandy kol sebe, při kterých příležitostech bývají všechny důležité záležitosti ústavu se týkající zevrubně probrány a náležitá usnesení učiněna, aby pak generálnímu shromáždění ku schválení předložena býti mohla. Věci buď méně důležitého významu, aneb naopak velice nutné, bývají na těchto týdenních schůzích definitivně projednány.

Propagandě svěřeny jsou všechny ony země, kdež obracení na víru Kristovu teprve začalo, jako na příklad Afrika, Indie, Čína, Japan atd., dále země, v nichž odpadnutím od víry byla biskupství zrušena a řízení jich svěřeno toliko apoštolským vikářům, jako na příklad v království Saském, pak v severním Německu, anebo kde sice biskupství zůstala a zrušená biskupství opět pomalu se zřizují, avšak pro převážnou většinu nekatolického obyvatelstva, aneb z příčiny té, že církevní poměry ještě státem upraveny nejsou, třeba jest zvláštní pozornosti a pečlivého dohledu, jako na příklad v Holandsku, v Anglii atd. V zemích pohanských bývají nejprv propagandou stanice misijnářské zřizovány a odevzdány apoštolskému prefektu, který

však jest pouhým knězem, bývá mu toliko dalekosáhlá plnomoc propůjčena, jako na příklad moc birmovati. Činí-li stanice větších pokroků, bývá v její čelo postaven apoštolský vikář, který jest biskupem; při dalším rozkvětu přetvořena bývá missie v biskupství. Za biskupa, neb arcibiskupa povýšenému vikáři ustanoveno jest určité místo jako sídelní, avšak neprovádí se v missionářských stanicích úplná diecesální organisace a biskupovi nedána jest k ruce kapitula kanovnická, nýbrž takový missionářský biskup bývá spíše považován za jakéhosi výpomocného biskupa v té ohromné diecési papežově, která po celém světě se rozprostírá. Z té příčiny nebývají též missionářští biskupové jmenováni v papežských konsistořích, jak u všech ostatních biskupů se děje, nýbrž jmenování jich děje se beze všech obřadů na návrh propagandy papežem. Výjimku činí pouze východní patriarchové, kteří rovněž propagandě jsou podřízeni. Zde bývá totiž patriarcha volen ze středu na východě působících biskupů, zvolený pak bývá v konsistoři navržen a pak propagandou potvrzen.

Jest to zcela vysvětlitelno, že právě tato kongregace požívá od svatého otce těch nejrozsáhlejších papežských plnomocí a že missiím bývají udílány dispense, které jiným katolickým zemím povoleny nejsou. Neboť v tomto pádu jedná se o získání nové půdy církvi katolické, o obrácení pohanů a proto musí vše vynaloženo a povoleno býti, co k dosažení účelu tohoto směřuje, pokud totiž neodporuje to ani církevním dogmatům, ani mravům. Tak vykonává propaganda v misiích všechna papežům toliko vyhrazená práva a rozhoduje platně a neodvolatelně jakožto nejvyšší appellační instance o všech sporech, které v misiích vzniknou a jež buď mezi missionáři samotnými povstávají, aneb mezi těmito a jich představenými. Rovněž má propaganda právo, vykonávati dozor nade všemi missiemi, missionáře ustanovovati, je přesazovati, méně schopné odvolati a jinými osobnostmi je nahraditi, atd.

II.

Největší starostí propagandy musí ovšem býti, aby sobě odchovala schopné missionáře. To vyslovil též papež Řehoř XV. slovy: „Má-li křesťanská víra šířiti se také v těch krajinách, které dílem pro velkou vzdálenost, dílem pro surovou divokost tamních obyvatelů od ostatní společnosti lidské odloučeny jsou a světlo pravé víry dosud k nim neproniklo, anebo má-li vniknouti do oněch zemí, kteréž kdysi ve světle nějčistšího evangelia se zaleskly, avšak zahaleny byvše opět v temno kacířství, anebo vpády pohanů byvše popleněny a podrobeny, uchovaly v sobě jen skrovné stopy křesťanství: k tomu jest třeba dostatečného počtu schopných missionářů.“

Muselo tedy především k tomu hleděno býti, aby zřízen byl zvláštní vzdělávací ústav pro missionáře, podobně jako již za dob Karolingských byla založena zvláštní kollej, v níž zajaté dívky, ze Saska pocházející, k missiím pro jich vlast byli řádně připravováni a vzděláváni. Zakladateli propagandy, Řehoři XV., nebylo dopřáno, podobný seminář pro kněze moci zaříditi, za to však papeži Urbanu VIII. (1623—1644), velkému to znalci umění a ctiteli věd, jenž nešetřil ani peněz, ani píce, ani talentu svého, jen aby náboženství a vědu k největšímu, pokud možná, rozkvětu přivesti mohl. Počátek k tomu učinil jeho domácí prelát, Španěl: Jan Křtitel Vives z Valencie, referendář římské kurie a vyslanec infantky Kláry Eugenie, jenž daroval svůj na úpatí Monte Pincia rozložený palác, jakož i celé své neobyčejně značné jmění za tím účelem, aby založen byl seminář k utvoření missií a vzdělání kněží, již posvátnému úkolu tomu věnovati se hodlají. Papež Urban VIII. také zvětčil jméno tohoto svého preláta v bulle „immortalis dei filius“, r. 1627. vydané a potvrdil slavně dar vznešenému účelu tomu učiněný. Zároveň pak zorganizoval a úplně zařídil nový tento vzdělávací ústav, z kterých příčin dáno semináři jméno Collegium Urbanum, kteréž až na naše doby podržel. Až do roku 1641 stála tato kollej pod dozorem tří kanovníků tří různých patriarchálních chrámů římských, totiž: sv. Jana v Lateráně, sv. Petra a St.

Maria Maggiore. — Zde v této koleji, bývají tedy ti vzdělávání, kteří se odhodlali, celé žití své zasvětit missiím. Po skončených studiích skládají veřejnou zkoušku, aby schopnosti své osvědčili mohli a zároveň slibují, že jsou ochotni podříditi se všem nařízením propagandy a jen na těch missiích účast bráti budou, ku kterým budou přiděleni. Tím ovšem zabráněno jest všelikému tříštění sil a jest umožněno, v celé ohromné činnosti missionářské dle jednotného plánu postupovati. Cestovné, jakož i kde potřeba toho káže, vydržování missionářů děje se na náklad propagandy. Z pravidla dostává chovanec propagandy, jenž působí v některém německém missionářském okrese, ročně 100 skudů (270 zl. r. č.), kdežto pro ony, již posláni jsou do nejvzdálenějších krajin, jako na př. do Číny, vyměřeno jest ročně 600 skudů (1620 zl. r. č.). Rovněž bývají jim pro chudší missie dány kalichy, mešní roucha a jiné kostelní potřeby. Dříve ještě než missionáři opustí Řím, bývají, obyčejně v neděli, představeni tajemníkem propagandy svatému otci, aby od něho obdrželi požehnání ku missionářské činnosti a několika slovy povzbuzení byli v horlivém plnění nesnadných povinností svých. Hned po svém zřízení byla kolej Urbanova velice četně navštěvována jinochy všech národů a zemí, takže tato jest vskutku nejlepším obrazem církve katolické, která vyzývá Boha svého ve všech jazycích i nářečích celého světa. Přemnozí z těchto missionářů, kteří v ústavě propagandy nabyli vzdělání a výcviku, zahynuli smrtí mučednickou, jako na příklad svatý Fidelis ze Sigmaringů, člen kapucínského řádu, jenž jakožto první mučedník propagandy jest ctěn. Jakožto zvláštní zásluhu jest třeba propagandě vytknouti, že ona neodchovává toliko statných, mravných, pro víru katolickou nadšených i vysoké učených missionářů, nýbrž že též ve velikém počtu mladíků vznítala touhu po missionářské působnosti. Tím tedy propaganda učinila missionářství netoliko jednotně zřízeným, s jediným pouze střediskem, nýbrž ona též způsobem nad jiné vynikajícím missionářství fedrovala a ku velikému rozkvětu přivedla. A jedině tím bylo možno, že při poměrně skrovných peněžitých prostředcích působila církev katolická v missionářství neobyčejných věcí a žádá jiná společnost náboženská (ač na příklad církev anglikánská obětuje ročně na missie ohromných sum) nemůže se na poli missionářském s církví katolickou ani z daleka měřiti. Průměrně vychová propaganda za missionáře každoročně 100 jinochů.

S kolejí Urbanovou jest též spojena proslulá tiskárna. Tato má za úkol, opatřiti pro spotřebu missionářskou dostatečný počet učebných i modlitebních kněh. Z té příčiny musí míti značky pro všechny řeči, aneb aspoň pro jazyky a nářečí těch národů, k nimž bývají missie vysílány, aneb kde již stanice missionářské zřízeny jsou. Knihtiskárna koleje Urbanovy jest s to, vytisknouti katechismy, liturgie, bible, knihy modlitební a cvičební ve 250 různých řečích. Již koncem století 18. stala se tato tiskárna tak proslavenou, že mnoho vědeckých kněh, v nichž různá cizí slova se vyskytla, pouze zde mohlo býti tištěno. To rozdráždilo loupeživé choutky francouzských revolucionářů, i ukradli veliký počet drahocenných typů, v čemž pak císařská vláda statně pokračovala. Tak dostala se největší část typů těch z Říma do Paříže, aniž by byly propagandě zpět doručeny bývaly. Propagandě nezbylo tedy nic jiného, než za velké peníze opatřiti si značky nové, v čemž jí nápomocni byli císař Ferdinand Dobrotivý a velkovévoda Toskánský, darovavše jí velkou část vzácných typů, jakož i papež Pius IX., dav nákladem svým zřídití nádherné a všem moderním požadavkům vyhovující stroje, jakož i celé zařízení ku tisku. Na oslavu všeobecného koncilu církevního ve Vatikáně r. 1869. mohlo býti z této tiskárny pořízeno zvláštní vydání „Otče-náše“ ve 250 jazycích a nářečích různých národů a kmenů. S tiskárnou spojená knihovna, která ve velkolepém, na způsob chrámu upraveném sále zřízena jest, čítá dnes na 50.000 svazků. Jsouť zde slovníky, mluvnice, cvičební knihy, katechismy, bible, dílem tištěné, dílem v rukopise. Stejně vzácným jako knihovna jest kardinálem Štěpánem Borghiou, rovněž Španělem, založené a propagandě věnované museum Borghianum, obsahující velkou sbírku vzácných orien-

tálských rukopisů, jakož i nejvýš zajímavou ethnografickou sbírku ze všech dílů světa, jmenovitě ze zemí pohanských. Zde uloženy jsou podivuhodné obrazy bůžků a pohanských model, mnohé hrozně šeredné a fantasticky vytvořené. Dále lze zde spatřiti všechna možná domácí nářadí, zbraně, nástroje, mnohé na nejvýš primitivního tvaru, různé okrasy a ozdoby z krajů pohanských pocházející, tak že sbírka tato úplně poučiti dovede každého o životě a působení, o zvycích a vzdělání pohanů. Pro vědu má toto museum cenu nevyslovitelnou. Avšak také pravověrný katolík vkročí do musea toho s velikou toužebností a zvláštním zájmem, jsa mocně dojat při pohledu na ty četné pozůstalosti a připomínky svatých a obětavých missionářů, anebo popatřiv na ony nástroje k mučení, na nichž na mnoze ještě lpi krev vytrvalých a neohrožených obětí.

Není také divu, že ústav tak velkolepý, jakým jest propaganda a který sleduje tak blahodárných cílů, nabytí nikoliv nepatrného jmění, vzdor tomu, že každoročně nesmírných spotřebuje sum, aby dostal velikému svému úkolu. Vychování a vzdělání missionářů, odeslání jich do vzdálených zemí, vydržování nově zřízených missionářských ústavů jmenovitě v prvních letech po jich založení, zjednávání nových učebných pomůcek, náklad na budovu a statky propagandy: to vše vyžaduje každoročně nesmírnou summu peněz. K tomu musí býti vzat ohled na to, že ústav jest po většině odkázán na dobrovolné příspěvky věřících, jmenovitě při nepředvídaných větších vydáních, jako na pr. v době strašného hladu v Číně, kde byla propaganda donucena k udržení tamních missionářských stanic poskytnouti najednou podporu 200.000 lir. Rovněž potřebovala propaganda před 3 lety značné částky peněz, aby zachránila missionářské stanice v Africe před záhubou, ješto pouze falešný prorok Mahdí v El Obsidu žádal 50.000 franků výkupného za zajaté kněze a řeholní sestry. — Již od dob založení propagandy pečovali papežové o to, aby ústavu tomu zjednali podpory co nejméně. Sám zakladatel její, Řehoř XV., obdaroval ústav ze svých soukromých prostředků způsobem v pravdě královským a zároveň vykázal mu určitou dotaci, již každoročně z apoštolské komory brátí bude. Zároveň bullou „*romanum decet pontificem*“ (1622) nařídil, aby ony summy, které dědicové zesnulých kardinálů za prsteny kardinálské odváděti museli dle dosud platných nařízení patriarchálnímu chrámu Sv. Jana v Lateráně, — od doby té propagandě připadly. Též vyzval papež všechu kardinály, aby již nyní za svého života poskytli ústavu příspěvky a rozkázal, že každý nově jmenovaný kardinál povinen jest složiti ve prospěch propagandy 500 lir ve zlatě, kteráž summa později papežem Piem VII. na 600 skudů ve stříbře přeměněna byla. Jinou bullou osvobodil papež propagandu ode všech poplatků a tax a poskytl jí v celém státu církevním úplnou volnost.

Také následující papežové obdarovali propagandu bohatě penězy i statky a papež Urban VIII. dal dům Španělem Vivesem darovaný v dnešní nádherné podobě přestavěti a značně rozšířiti, tak že dosti místa se tam nalézají jak pro ústav missionářský, tak pro tiskárnu, knihovnu, museum a byty představených. Ctihodný Jan Leonardi, zakladatel kongregace Matky Boží, získal propagandě četné dobrodince. Zvláštní přízeň osvědčila ústavu tomuto velice zámožná a dobročinná rodina Barberini. Tak na příklad založil známý kardinál Antonín Barberini v roce 1639 dvanáct svobodných míst pro Peršany, Kopty, Jakobity, Melchity a Nestoriány a o několik let později ještě třináct svobodných míst pro Hindus a Habeš. Tato svobodná místa trvají na ústavu tomto podnes. Dary papežů, kardinálů, biskupů, kněží, šlechticů i občanů ze všech zemí pro účely propagandy ještě dnes jsou stále hojnými. Jsouť dary ty opravdu mezinárodními, — ba i celé jmění propagandy, obnášející dnes asi 12 millionů franků, jest rovněž internacionálním, náležejíc, jako veškerá ta ohromná, širý svět v sobě zahrnující činnost propagandy, celé církvi katolické. Proto také loupež na majetku propagandy spáchaná jest loupeží, poškozující celou církev katolickou a musí jako zločin do nebe volající býti

označena. Jest pak toto oloupení propagandy vládou italskou činem tak hanebným a pravým výsměškem spravedlnosti světské, že záhodno jest, abych šíře o věci této pojednal a našemu čtenářstvu ku věčné paměti vylíčil zlomyslné a škůdnické jednání Italů naproti stolci náměstka Kristova.

(Pokračování.)

Císař Josef I. a pronásledování katolíků v Irsku roku 1709.

Dle různých pramenů napsal M. W.

Za našich dnů rází si vždy víc a více cestu ten náhled, že při anglickém státním převratu z r. 1688, jenž dosud náboženské otázky připisován byl, hlavním a snad jediným původcem byla pošetilá politika krále Jakuba II., vyhledávající ve zhýřilém francouzském králi Ludvíku XIV. přítele a spojence, což bylo prvním krokem k jeho záhubě. Neboť aby tento spolek dvou mocnářů, jenž zdál se ohrožovati existenci sousedních států, neměl dlouhého trvání, o to záhy se přičiňovala republika nizozemská, poskytnuvši svému dědičnému místodržiteli, princovi Vilémovi III. Oranienskému, tolik prostředků, aby jimi anglického krále Jakuba II. donutil ku jiné zahraniční politice. Jakub II., byv od největší části svého vojska opuštěn, zmalomyslně a utekl. Parlament na to svolaný prohlásil uprchlého krále za zbavena trůnu a uznal Viléma Oranienského, jenž ve skutečnosti již veškerou moc v rukou svých měl, za svého panovníka.

To jest asi pravým jádrem vývoje věcí, jichž tedy náboženství nebylo žádným rozhodujícím činitelem, nýbrž toliko spolupůsobitelem. Avšak bylo to v zájmu strany zvítězivé, aby státnímu tomuto převratu vtiskla ráz anglický a jmenovitě aby nastřelením v popředí otázky náboženské anglickým očím více jej učinila pochopitelnějším, jak tuto snahu anglických dějepisců poznati lze až po dnešní den.

Následkem toho náhledu, že s anglickým králem Jakubem II., jehož snahám v domnělých zájmech církevních ani papežem Innocencem XI., ani císařem Leopoldem I., zvláštní pochvaly se nedostalo, byl i katolicismus přemožen: nastala v tehdejší Anglii za panování Viléma III. a za královny Anny taková předpojatost proti katolickému obyvatelstvu, že každé nebezpečí tehdejší vládě brozící přičítáno na vrub katolíků a tito beze všeho dalšího pátrání a vyšetření co nejkrutěji stíháni jsou. Tak se stalo na příklad r. 1696 při atentátu na život krále Viléma III., kde ve skutečnosti měl král zachráněn své toliko jednomu z katolíků děkovati; dále pak r. 1708 při pokusu o uchvácení Skotska. Avšak tolik musíme doznati, že — pokud aspoň Anglie se týče — zůstal král Vilém III. věren slovu, danému r. 1688 císaři Leopoldu při své výpravě do Anglie. Podobně také královna Anna se zachovala.

Zcela jinak to však dopadlo s Irskem. Vilém III. dal r. 1691 prostřednictvím hollandského generála Reede van Ginckela uzavřiti kapitulaci s městem Limerickem, která však se neomezovala pouze na toto město, nýbrž poskytla všemu katolickému obyvatelstvu Irska svobodu, jaké před tím za krále Karla II. požívali. Zní pak začátek této kapitulace následovně: „Všichni římsko-katoličtí obyvatelé tohoto království požívati budou ve vykonávání náboženských obřadů tolik svobody, jaká jim dle zákonů Irských přísluší a která již za panování krále Karla II. poskytnuta jim byla; Jejich Veličenství pak, jakmile poměry tomu dovolí, svolati parlament v tomto království, budou o to usilovati, aby římsko-katolickým vyznavačům zjednali tolik jiných výhod a bezpečnosti, aby tito, pokud jich náboženství se týče, před každým násilím ochráněni byli.“

A vskutku dodržel král Vilém slova ta až do r. 1697. Téhož roku potvrdil v Haagu, jsa rozmrzelým nad domnělou neupřímností císařských vyslanců, jakou zdál se pozorovati, celou řadu příkrých usnešení parlamentu Irského proti katolíkům. Nejdříve a nejkrutěji postiženy byly všechny řehole pod zámlinkou, že jsou beztoho lidem jen na obtíž a užitku žádného nepřinášejí.

Za panování královny Anny zavdaly nejmocnější podnět ku pronásledování katolíků nezdařené podniky praetendenta oproti Skotsku, v měsíci březnu r. 1708.

Avšak již na podzim téhož roku opět rozšířila se pověst, že admiral Forbin se sedmi válečnými loďmi a značným počtem vojska z Dünkirchenu se vypravil. Pověst ukázala se později jako bezdůvodná. V Londýně však vystoupila starostlivost o Skotsko opět značnou měrou; následovalať záhy obvyklým způsobem proklamace, nařizující provádění všech zákonů proti papeženství.

Podivuhodnou náhodou nalézá se v archivu propagandy v Římě právě z těchto dnů — z prosince totiž r. 1708 — zpráva, z níž vysvitá, že následkem míru, jemuž Anglie se těší, počet ku víře Kristově přestupujících se stále množí. Katolíků ve Skotsku bylo tehdy asi 4500 duší a nelze si tudíž mysliti, že by byla měla anglická vláda z nich nějakého strachu a obav. Také nesměřovala poslední proklamace ani tak proti katolíkům vůbec, jako proti kněžím. „Neboť není žádné pochybnosti“, — praví se tam — „že tito římsští missionáři a jich přívrženci netoliko obracejí na víru naše dobré poddané, nýbrž také odvracují je od věrnosti k nám a k naší vládě, neboť jejich zlé smýšlení o nás i naší vládě stalo se již pověstným.“

Jakkoliv nedařilo se příliš dobře skrovnému počtu katolíků ve Skotsku, — nedá se ani z daleka porovnat, jak kruté bylo nakládáno s přečetným obyvatelstvem v Irsku. Již od počátku roku 1709 připravoval sněm irský, jenž nezastupoval irský lid, nýbrž toliko anglické velmože, nové příkré zákony proti vzrůstu papeženství, — jak hývalo obvyklým již výrazem anglické vlády. Katolíci, jsouce zcela bezmocnými, mohli toliko chovati naději, že vyskytne se nějaká pomoc za hranicemi v jich prospěch. Aby této získali, odebrali se někteří Františkáni, majíce v čele P. Bonaventuru de Burgo, nejprv do Říma. Papež Klement XI. vypravil odtud Bonaventuru s doporučením ku římskému císaři Josefu I. a žádal zároveň tohoto, aby, pamětliv svého úřadu, jako ochránce církve katolické zakročil se vším důrazem o to, aby kapitulace Limerická byla v Irsku zachovávána: tato kapitulace byla totiž již dávno porušena zákony, na nichž se irský parlament v roce 1697 usnesl a král Vilém, jednaje proti svému lepšímu kdysi přesvědčení, je potvrdil. Vzdor tomu však zůstala tato smlouva vždy ještě pevnou půdou, která irským katolíkům naději na zdárný výsledek do budoucnosti poskytovala.

Toto vyzvání papeže Klementa odpovídalo zcela názorům a smýšlení císařově. Z té příčiny na rozkaz jeho obrátil se vyslanec císařův u Londýnského dvora hrabě Gallae jak k lordu — strážci pokladu Godolfinovi, tak i ku státním sekretářům Sunderlandovi a Boylemu a prosil, by oproti irským katolíkům byla zachovávána smlouva Limerická. Dále pravil, že pronásledování katolického obyvatelstva v Irsku poskytne Bourbonkému dvoru příležitost ku obnově války náboženské. On učínil porovnání mezi tím, jak bylo nakládáno s protestanty ve Slezsku, za něž se královna anglická u císaře přimluvila, a jak nyní jedná se s katolíky irskými, za jichž ochranu nyní císař prosí. „A přec — pokračoval dále — ukázalo se při vtažení krále švédského, že slezským protestantům jest každý cizí kníže, jež mohou proti svému pánu na pomoc volati, nad míru vítaným, — naproti tomu však při posledních pokusech o vzetí Skotska v těch zemích, jež královně podřízeny jsou, ani jediný katolík proti ní se nehnul, ba ani nezavdal té nejmenší příležitosti ku podezřívání o jeho věrnosti.“

Zakročení hraběte Gallase nenalezlo příznivého přijetí. Godolfin vůbec nedal žádné odpovědi, ponechav to zcela oboum zmíněným státním tajem-

níkům. Odpověď těchto, zahrnující v sobě povšechná tvrzení, svými vytáčkami jest dosti zajímavou. Oni praví: „Většina římsko-katolických obyvatelů v Irsku, jest, od dob reformace počínajíc a ještě více od poslední šťastné revoluce, zjevným a nebezpečným nepřitelem vlády. Tak jak každému to vidno, tak i Vás, pane hrabě není to tajno a není tudíž potřeba, o této věci šifiti slov. Oni nenávisť a zášť tak velice v sobě mohutněti nechávají, že ji ani proti osobě císařově skrýti nemohou.“

Obmyslené nové zákony, vykládají dále, byly toliko nutným výsledkem a částečným doplněním zákonů již stávajících, aby totiž katolíkům v Irsku nadále bylo zabráněno, aby s použitím obyčejných jim prostředků více nemohli zákonitých nařízení obcházeti. Z té příčiny považuje vláda nové tyto zákony za zcela nutné, jak pro blaho, tak i pro bezpečnost státu; rovněž nemůže v nich nalézt ani té nejmenší stopy porušení smlouvy Limerické. Zvláště však vytykají státní tajemníci vyslanci císařovou úplnou neznalost stavu věci.

Výtku tuto nemohl hrabě Gallas přijati a bez odpovědi nechat. Na důkaz, že jest o všem velmi dobře zpraven, předložil oběma tajemníkům osnovu zákona, o níž se tehdy parlament irský radil.

První odstavec praví, že prohlásí-li dítě „papežských“ rodičů sebe za protestantské, mají vládní úřady rodiče vyzvati, aby jim stav veškerého svého jmění předložili. Z tohoto pak vykáže vláda jistý podíl, jenž však třetinu celého jmění přesahovati nesmí, na vychování takového protestantského dítěte. „A dále smí vláda tento podíl časem zvyšovati v té míře, v jaké se množí majetek rodičů.“ — „Papeženec, děti mající, bude dostávati za své přestoupení ku protestantismu po dobu 7 roků po 5 librách šterlinků (60 zl.) ročně.“ — „Katolický kněz, přestoupí-li, obdrží každoročně 50 liber šterlinků (600 zl.) na dobu svého života.“ — Takovýmito odměnám odpovídaly pak na druhé straně pokuty.

„Učiní-li kde po 1. srpnu r. 1709 udání na arcibiskupa, biskupa, generálního vikáře, Jesuitu, mnicha, papeženskou řeholní osobu, anebo vůbec na toho, kdo církevní pravomoc vykonává, dále na světského kněze, jenž zákonitě není připuštěn, anebo na učitele, jenž v domech soukromých vyučuje, — tak že ta neb ona osoba zajata a odstraněna býti může: obdrží udavač za odměnu 50 liber šterlinků a to za každého arcibiskupa, biskupa, generálního vikáře, aneb jinou osobnost, která církevní pravomoc vykonávala, — a 20 liber šterlinků odměny obdrží za každou nepatrnější osobu. Peníze tyto budtež sehnány od všech papeženců v těch osadách, kde dotyčná osoba působila.“ —

„Dva smírčí soudcové mají právo, každého papežence od 16 let počínaje během tří let předvolati. V pádu, že by se nedostavil, aneb v případě, že by se zpěchoval přisezně udati, kdy byl přítomen mši, na kterém místě, kdo ji sloužil, které osoby byly jí účastny, kde některý světský kněz bydlí, — má takový papeženec, jenž podá zpráv neúplných, anebo falešných, zaplatiti 20 liber šterlinků (240 zl.) pokuty, v pádu nedobytnosti má býti potrestán 12 měsíčním vězením.“ — Všichni světští kněz mají přede dnem 1. listopadu složiti slib a v pádu, že by se zdráhali, či toho opomenuli, má s nimi „jako s odstraněnými řeholníky“ býti naloženo. — Řeholníci byly totiž vyvázeni ze země a do té doby, nežli se nalezl loďník, jenž se uvolil každého jednotlivého za 5 liber šterlinků dopravit do Ameriky, museli stráviti v žalářích. Přísaze, ve prospěch vlády čelící, předcházela znění dvou sněmovních usnesení z r. 1689 a 1701, tudíž byla táž velice obšírná a rozvláčná.

Dále bylo v moci smírčího soudce, každou více než 16 roků starou osobu předvolati, a od ní slib požadovati. V pádu zpěčování se byla poprvé stížena pokutou 2 liber šterlinků, čili vězením tříměsíčním. Podruhé byl trest zdvojnásoben a po třetí použito bylo zákona, slovem Praemunire počínajícího, jenž nařizoval v takovém případě konfiskaci celého jmění a doživotní vězení.

To byla asi hlavní trest z osnovy zákona, již použil hrabě Gallas na-proti státním tajemníkům.

Takového druhu osnova zákona, pravil císařský vyslanec, není v žádném souhlasu se smlouvou Limerickou, nýbrž jest to v pravdě pronásledování, mající za účel vyhubení katolického náboženství. „Ovšem“ — pokračuje hrabě Gallas, — „císař není rukojmím kapitulace Limerické, za to však královna jest rukojmím smlouvy Altranstadské. Avšak celému světu jest známo, jak velice přispělo dobré přátelství mezi císařem Leopoldem a králem Vilémem k upevnění trůnu tohoto v království anglickém. Každý zná též ujišťování prince, jaké tehdy král dal, že totiž římsko-katoličtí vyznavači nesmí v zemích anglických býti pronásledováni pro svoji víru. Z té příčiny, že nemohl císař nechati to nepovšimnutým a že byl přímo donucen v jich prospěch zakročiti, nechtěl-li na sobě v očích všech katolických knížat ponechati stín spoluvinný. Není tedy mezi dnešním zakročením císaře ve prospěch Irských katolíků a tehdejším vystoupením královny ve prospěch protestantů Slezských žádného podstatného rozdílu.“ —

Narovnání bylo dle všech okolností nevyhnutelným, avšak pro anglickou vládu zdálo se býti kyselým jablkem, do něhož tatáž kousnouti se zdráhala. Neboť bylo přece celému světu známo, že anglické vmísení se do záležitostí slezských na prospěch protestantů tamních nemělo žádného výsledku, neboť ani císař Josef I., ani král švédský Karel XII., jakožto rukojmí smlouvy Altranstadské, nechtěli žádnou cizí moc připustiti ku libovolnému vykládání této smlouvy a proto také Anglického zakročení ve prospěch reformovaných Slezanů, jež v této smlouvě svůj základ mělo, nebylo si povšimnuto.

Z té příčiny mohla též anglická vláda málo býti náchylnou ku vyslyšení přání císařova vyslance, aby katolíkům irským snesitelnější uchystala budoucnost.

Většina v irské dolní sněmovně přijala onu osnovu zákona proti katolíkům a zaslala ji sněmovně panské ku projednání, kdež po tuhých bojích většinou sedmi hlasů rovněž přijata jest. Na to odeslal ji místodržitel irský lord Wharton královně anglické s doporučením a vroucí žádostí, aby zákon ten podpisem svým schválila.

Zatím však papež Klement XI. obrátil se s úpěnlivou prosbou na celou řadu katolických knížat, na krále Portugalského, vévodu Viktora Amadea a na republiku Janovskou. Jediný však, jehož slovo a přímluva nejvíce mohlo na váhu padnouti, byl přece jen císař. Tento choval pevnou naději, že královna osnovu zákona nepodepíše a tím že bude celá ta záležitost urovnána. Vycházejí pak z tohoto stanoviska, že vyhlášením nového zákona bude katolickému náboženství v Irsku zasazena rána smrtelná, nařídil císař hraběti Gallasovi, aby se celé této věci s pílí a se vším důrazem jako dosud ujal a nasadil vše, co bude v jeho moci, aby osnova zákona nebyla uskutečněna, — aniž by však se dvorem anglickým se proto zneprátelil.

Avšak ani tato naděje se neosvědčila: ku velikému překvapení císařovu královna anglická podepsala nový zákon proti katolíkům Irským, — doba utrpení měla jim nastati. (Dokončení.)

Charaktery historických osob v duševní dílně básníků.

Napsal M. W.

Není tomu dávno, co podal jsem v tomto listu charakteristický náčrtek o nešťastné královně Skotské Marii Stuartové, jakou skutečně byla a co z ní učinil dramatický básník. Nenapadá mně ani dost málo vytýkati dramatikům přesné lpění na dějepisných pravdách, neboť historie jest mnohdy tak jednotvárnou, tak neúprosně chladnou, že by básník dodělal se jen fiaska, kdyby látku sám si poněkud neupravil. Toto přispůsobování látky však, ať již duchu

času, nebo místním poměrům, má též jistou míru, kterou nesmí překročiti, nemá-li vůbec klamný názor mezi lidem šfítí nejen na úkor historie, ale i na úkor cti, pravdy, spravedlnosti. Tak zvaná volnost básnická, spočívající v jeho obrazotvornosti, nesmí tedy z osob historicky proslulých činiti charaktery, odporující všeobecně ustáleným již náhledům. Tak na příklad: kdo četl podrobný životopis Marie Stuartovy od Marcoura nebo Bekkera a viděl na divadle stejnojmenné drama Schillerovo, ten věru je na váhách, komu dáti víry. O předmětu onom pojednal jsem již však dosti obšírně, — dnes ochci předvésti laskavému čtenáři dvě takových ubohých historických nešťastníků, na nichž si dovolil dramatický básník až běda zbřesíti. Prvním z nich je proslulá

panna Orleanská. *)

Kdož by v životě svém toho jména neslyšel? — Život této mladistvé pastýřky, Johanny d'Arc a po velikém její vítězství všeobecně Pannou Orleanskou nazývané, jest na jedné straně slavný, hrdinný, stkvělými činy bohatý, jako život některého odvážného rytíře, — a na druhé straně mírný, milý a dojemný jako nějaké světice. A takový vzácný charakter dívky, na níž nejlépe zračila se v přehojné míře milost Boží, tak jako lesklé třpytivé hvězdičky odrážející se o tichou večerní oblohu a jenž beze všeho pilování a zkomolení byl pro básníka velice vhodným i zajímavým předmětem, musel přes to dožítí se přeměny, ať již rukou zlomyslnou, či neumělou, utvořeně. — Největší anglický básník, Vilém Shakespeare, zahrál si ve svém dramatu „Jindřich IV.“ s historií Johanny d'Arc tak výtečně, že nesprávnost její jest až do očí bijící a charakteristika panny Orleanské, jakož i vzešený úkol její, prozrazuje naprostou neznalost, aneb aspoň — abych velducha toho neurazil — neporozumění její poslání i činům. To učinil Angličan, — co však mám říci o Francouzu Voltairovi, který ve svém spise: „La pucelle d'Orléans“ zhanobil slavnou svoji krajanuku způsobem až hnusným, tak že málo jen tak neslušných pamfletů prošlo dosud lisem tiskařským, jako tento Voltairův.

V tomto směru nenásledoval německý básník Schiller Voltaira, naopak, píše jedno z nejznámějších dramát svých, jež označil názvem: „Panna Orleanská“ a kteréž i na českých jevištích dodělalo se úspěchu, „ozářil ji gloriolou slávy, tak že nesmrtelným po všechny věky zůstane její jméno.“ Avšak toto drama nenapsal básníkův duch, nýbrž jeho srdce a proto Schillerova rekyne není onou skutečnou, jak chladně nepředpojaté dějiny ji líčí, nýbrž pouhou smýšlenkou, výtvozem básnické obrazotvornosti, jak to ostatně on sám v listech svých upřímně doznal. Kratičké porovnání mezi básní a skutečností nejlépe nás o tom poučí.

*) Johanna d'Arc narodila se 6. ledna r. 1412 ve vesničce Domrémy. Byla dcera chudého sedláka a pásala v mládí dobytek; o tom, co tehdež dělo se s Francií, neslyšela nic než to, co právě se povídalo mezi lidem. Francie stála tehdy na kraji záhuby; polovice země i s hlavním městem Paříží nalézala se v rukou Anglických a mladý anglický král Jindřich přisoboval si právo na korunu francouzskou a neuznával krále Karla za legitimního nástupce na trůnu francouzském. Anglická vojska vítězila na celé čáře. Tu najednou na jaře r. 1420 nastala veliká změna v záležitostech francouzských. Jakási dívka štíhlého těla a krásy okouzující vyvstala mezi lidem, vypravujíc, že Bůh jí posílá ku spasení Francie. Teprve po dlouhých průtazích svěřeno jí vedení nad oddílem vojska, jenž měl zapuditi Angličany od obleženého Orleansu, což též vítězné dno 8. května r. 1429 vykounala. Na to doprovodila krále Karla do Remeše, kdež týž 17. července téhož roku slavně byl korunován jako král Karel VII. Lid Johannu přímo zbožňoval, — sláva její rozšířila se po celé Evropě. Různé intriky, osnované za zády Johannými od dvorních hodnostářů, kteří nepřáli hrdinské dívce mooného její postavení, pak propadivné chování se královo, donutilo ji, že odtáhla z ležení královského a odebrala se s malým vojenským oddílem do pevnosti Compiègne, obležené od lidu Burgundského. Tam 23. května r. 1430 při výpadu byla zajata a hrabětem z Ligny za 10.000 franků Angličanům prodána, kteří chrabrou dívku, jež tolik byla válečné jich slávě ublížila, odsoudili pomocí inkvizičního soudu jako kacířku a společnici ďábla ku smrti ohněm a ji také 31. května 1431 v Rouenu na hranici za živa upálili. —

Schillerova Johanna jest dcerou boháče, — skutečná Johanna byla dítkem chudého rolníka; dítě chudoby mělo tedy zachrániti českou Francii. U Schillera jeví se Johanna již v útlém věku jako děvče neohrožené, srdnaté, nebojácné — ve skutečnosti však nebylo dítko mírnějšího, přívětivějšího, zbožnějšího, které teprve v pozdějším věku zvláště z nebe jí propůjčenou milostí nabylo myslí hrdinné. Básník nám ji líčí jako pouhý chladný, nesamostatný nástroj v rukou vyšších, neznající slitování, nemající soucitu; jako pravého zloboha, rozsévajícího kol sebe nárek a smrt, — naproti tomu však skutečná Johanna byla i na poli válečném pravým andělem dobroty, bojíc se zbytečného prolévání krve, tak že vším právem mohla říci soudcům svým: „Já neusmrtila žádného člověka.“ Nechci se o to s básníkem přiti, že ony scény s Montgomerym, s vévodou Burgundským a s Anežkou Sorelovou jsou nehistorickými výmysly; pouze to budiž vytčeno, že čtvrtým jednáním počínaje všecko bez výjimky jest pouhou smýšlenkou básníkovou a že jmenovitě další charakteristika jak dívčiny osobnosti, tak i její jednání stojí v rozhodném odporu se skutečností. Zde Schiller úplně opustil historickou půdu, ješto uvádí rekyni naši v boj mezi pozemskou láskou a její vyšším povoláním, býti totiž jako čistá panna bojovnicí nejvyššího Boha, líčí nám vítězství sličného Lionela nad ní, pak ale vinu její usmiřuje pokáním a lítostí a hrdinskou smrtí podává jí zasloužené koruny. — Ve skutečnosti však jest milostný poměr Johanniu pouhým výmyslem, jako vůbec jméno i osobnost tajemného Lionela, srdce její nezahořelo žádnou láskou k muži některému, nýbrž ona naopak věrně uchovala dobrovolně složený slib čistoty pannenské, tak že sama její postava a celé vzezření vzbudilo v každém úctu i posvátnou bázeň, jak současníci tvrdí.

Schiller tedy odňal panně Orleanské nejkrásnější korunu neporušené nevinnosti a věrnosti v plnění slibu daného, jež jí nejvíce zdobily a za to vsadil jí na hlavu jinou, falešnou, utvořiv z Johanny — dle slov Goedeckových — „prorockou rekyni.“ Konečně jest Schillerovo líčení smrti Johanniny — dle něho totiž usmrcena byla na poli válečném — zcela vymyšleno, nejsou ani tak tragickým, ani tak dojemným jako skutečná její smrt, kterou — obviněna byvši nevinně svými krajany z kacířství a čarodějství — s podivuhodnou trpělivostí a s nezlomnou věrností ku svému králi na hrauici v Rouenu ve věku 19 let podstoupiti musela. — Ovšem ku charakteristice Schillerovy „panny“, rekyně to „romantické tragoedie“, lépe se hodila divadelně efektní a nepopíratelně slavná smrt na bojišti! Skutečná „panna“ však nebyla žádnou rekyní ve smyslu Schillerově, ona neměla v sobě nic „romantického“ dle moderního významu toho slova, nýbrž byla to zcela jednoduchá dívčina, jež ve věcech svých dala se ochotně řídit podivuhodnou mocí Boží, neměla o marnivé slávě světské a o lásce k druhému poblaví ani tušení, nevinnost i věrnost svoji uchovala až do posledního dechu bez poskvrny a právě nevinně podstoupenou smrtí svou vydobyla si na nebi zajisté té nejkrásnější koruny, jsouc ve smyslu nábožensko-církevním skutkem pannou svatou, o níž již za časů papeže Pia IX. byl process kanonisační (za příčinou prohlášení Johanny za svatou) zaveden a bohdá že již brzkého dojde ukončení.

Její nejnovější životopisec Wallon má tedy pravdu, označiv Schillerovu „pannu Orleanskou“ jako „nešťastnou tragoedii“, „hřích spáchaný na skutečnosti,“ neboť velkolepý a v dějinách nevidaný její zjev nemůže býti podroben podobnému poetickému spracování.

Než dramatik Schiller měl již ve „spracování“ historických osobností vůbec nešťastnou ruku: jednomu ukřivdil a druhého až do nebe vynesl, vždy dle toho, jak se mu to hodilo do krámu, nedbaje při tom historických pravd. Co ubral „panně Orleanské“, to nahradil na druhé straně štědrá rukou svou hrdinovi tragoedie i na našem jevišti provozované a tudíž českým kruhům rovněž známé pode jménem:

„Don Carlos.“ *)

Schillerův „Don Carlos“ jest nejen snad v jednotlivých částech, ale v celku vůbec jak špatně pojat, tak nehistoricky vylíčen. Dle něho jest tento syu španělského krále Filipa II. — tohoto přísně katolického panovníka — šlechtným, snaživým jinochem, jemuž ve všech jeho ideálních práních i plánech byl tyranský, nedůvěřivý otec překážkou, konečně na rozkaz vlastního rodiče byl zajat, do žaláře uvržen a tam úkladně rukou katovou ze světa sprovozen.

Ještě za časů Filipa II. vznesl největší jeho nepřítel, Vilém Oranien-ský, tuto obžalobu proti španělskému králi. Tato byla Leti-m, prohaným životopiscem papeže Sixta V., jakož i francouzským spisovatelem Brantôm-em s některými zajímavými přídávky dále kolportována, později pak lehkomyslným Abbém de St. Real jako historický román spracována, až se jí ujal Schiller, jenž lži tyto, na nepravdě a vědomém klamu spočívající, efektně zdramatisoval.

Tenkráté i později vystoupili vážní badatelé proti oném lživým obžalobám. Již důkladný a neobyčejně vzdělaný dějepisec, Jesuita Strada, vzal Filipa II. v ochranu. V novější době byl to Ranke, jenž ve svých: „Wiener Jahrbücher der Literatur“ (1829) pokusil se španělského infanta (Carlosa) do pravého světla postavit. Po něm ubírali se touže cestou Raumer, Ahrendt (v Löwen), de Mony (v Paříži), jmenovitě však proslulý dějepisec Belgický Gachard, jehož dílo: „Don Carlos et Philippe II.“ (1863 a 1867) vzbudilo všude neobyčejnou pozornost.

Dle těchto učenců byl Don Carlos, druhý to syn španělského krále Filipa II. a manželky jeho Marie Portugalské, již od narození slabochem na těle i na duchu, jako chlapec pak neobyčejně svévolný, vzdorovitý ba i krutý; jsa dlouholetými a těžkými nemocemi v celém svém vývoji zdržen, byl z počátku otcem svým velmi starostlivě a s největší něžností ošetřován, když však zlomyslné kousky jeho zdály se býti povážlivými pro budoucnost hochovu, bylo proti němu přísně zakročeno, až konečně nemravné činy a politické přehmaty jinochovy donutily krále, že syna svého, hotovujícího se uprchnouti do ciziny, dal co nejpřísněji střežiti, když týž nikoliv od „inkvisice“ — jak Schiller praví — nýbrž od státní rady byl ze zrady proti králi usvědčen. Po nějakém čase zemřel 23letý Carlos ve vězení, s otcem svým ani na smrtelném loži se nesmířiv, — avšak nezhybnul úkladně rukou katovou, ani jedem, ani mečem, nýbrž — vysílením, následkem přílišného a předčasného hýření v mladších letech. Ve skutečnosti není tedy Don Carlos žádným mladistvým rekem, ani romantickou obětí otcovské ukrutnosti. Také ona Schillerem tak líbezně opěvovaná zločinná láska princova ku jeho maceše a z toho vzniklá žárlivost mezi otcem a synem jest pouhou smýšlenkou. Rovněž i ono romantické kouzlo, v něž básník princeznu z Eboli zahalil, před pochodní přísné vědy rozptýlilo se v dým. Konečně pak celý obraz, jaký nám Schiller v dramatu tomto o náboženských i společenských poměrech tehdejšího Španělska načrtal, jest historicky zcela nepravdivým. „Kdo

*) Don Carlos I., infant španělský, narodil se 3. července r. 1545 ve Valladolidu. On býval již od dětství svého neudrživý a nad míru vášnivý, pročež se již dědu svému Karlu V. znelíbil a když i vychování v Alkale jej nezměnilo, ustanovil otec zbaviti jej následnictví trůnu a povolal arciknížata Rudolfa a Arnošta, aby je na jeho místo postavil. Z toho pojal Carlos hroznou nenávisť naproti důvěrníkům otcovým, vévodovi z Alby a strýci svému Donu Juanu d'Austria, na něhož učinil i atentát, když mu byl odepřen žádaný místodržitelství úřad ve Flandrech (r. 1567), zároveň obviněn Carlos ze spiknutí, kterýmž zamýšlel otce svého odstraniti, pročež dne 2. března 1568 byl zajat a 26. července téhož roku zemřel. Pochován jest při klášteře Dominikánském El Real v Madridě. Osudy jeho došly později mnohého vyzdobení různými pověstmi a výmysly, jako na př. že miloval svou nevlastní matku Marii francouzskou, že byl blouznivcem pro svobodu a pokrok, že byl ve vězení otráven atd. Kromě básníka Schillera, jehož přeceňující zpoetisování projednáváme na tomto místě, též Alfieri, Campistron, Otway užili života Carlosova za látku ku svým básnickým výtvorům.

zná dějiny Španělska jakož i církevní dějiny," praví trefně Molitor, „nemůže ani na okamžik o historické ceně této tragoedie býti v pochybnosti, v tom jeví se již více než volnost básnická.“

Můžeme vším právem říci: moderní sprostý liberalismus se svými jalovými frásemi a boucharonskými vtipy, a to jak v církevním, tak v politickém i společenském vzhledu našel v Schillerově „Don Carlosu“ svůj klasický vzor.

Dle tohoto duševního produktu geniálního Schillera jest Filip II. prototypem zpátečníka, či reakcionáře, pravý představitel despotismu, naproti tomu pak infantův zcela nehistorický přítel, markýz Posa, má býti reprezentantem svobodného, volného světoobčanství, výslovným a zapřísáhlým nepřitelem zastaralých předsudků a veškerou svobodu tížících pout, velkým hrdinou, který století své, v němž žije, i se vším jeho církevním i státnickým zřizením, vyzývá v boj, aby na troskách starých copů zbudoval nový, společenský řád! A byť i tento španělský rytíř ze 16. století s těmi revolucionářskými ideami z 18. a 19. století již na první pohled se nám jevil jako krkolomný anachronismus, tož jeho deklamace, ozdobená vybranými a nadšenými, srdci i uchu posluchačové se zamlouvajícími slovy, jest velice nebezpečným zpěvem Sireniným zvláště pro nezkušenou, snadno vznětnou mládež, pročez není Schillerův „Don Carlos“ pro své zde proklamované zásady toliko historicky nepravdivým, nýbrž i mravně škodlivým a přepjatým, jenž by nikdy do veřejnosti připuštěn býti neměl.

Tolik o Schillerových dramatech, jež i našemu čtenářstvu nejsou cizími. Přistě posvítíme si též na své pány dramatiky, jak ti zápasí s dějinnými nepravdami a první na řadu přijde Jaroslav Vrchlický se svou „Drahomírou“, dramatem značícím se čirou zlomyslností a nevlastenectvím.

Stigmatizování 19. století.

(Pokračování.)

Bertina Bouguillon.

(Viz: *voix prophétiques par l'abbé Cunicque.*)

Bertina Bouguillon pocházela z nábožné rodiny v St. Omeru, kde se r. 1800 narodila. Svoji mírnou povahou naklonila si každého. Vstoupila do pensionátu Ursulinek v téměř městě co externistka a zůstala v něm až do svého 17. roku.

Od této doby se rozhodla pro život řeholní a nedala se ani odporem svých rodičů odstrašiti. V domácnosti vykonávala ty nejtěžší a nejnižší práce. Po 4 letech ucházela se o ni jistý bohatý kupec, ale ona setrvala při svém úmyslu, že jen Bohu náležeti chce.

Vnitřní vnuknutí jí pravilo, aby vstoupila do řeholního domu sv. Ludvíka ve svém rodném městě. Dne 23. dubna 1822 skládala slavné sliby.

Za několik měsíců potom — dne 10. září 1822 v 7 hodin večer viděla Bertina náhle, když v nemocnici churavá ležela, jak se jí jeptiška Josefa Permecke z téhož kláštera zjevila. Táž zemřela 23. července téhož roku mrtvicí bez zpovědi a sv. přijímání. „Viděla jsem zřetelně, — tak píše ve svých hodnověrných zápiscích, „jeptišku v její řeholním šatě ke mně se blížití a slyšela jsem ji tato slova říci: „měj útrpnost s trpící duší jedné své spolusestry. Lekla jsem se“ — tak pokračuje dále — „a schovala se pod příkrývku. Zjev zmizel. Měla jsem jej za blouznění, ale když jsem uvažovala, že jsem bděla, nevěděla jsem, co o tom mám mysliti. Vypravovala jsem to překvapení svým sestrám, které mně řekly, abych jí, když by se mi ještě jednou zjevila, pozdravila slovy: Pochválen buď Pán Ježíš Kristus.“

V skutku se mi zjevila druhého dne v touž hodinu. Pozdravila jsem ji křesť. pozdravem, na nějž ona odpovíděla: Amen. Prošila jsem ji, aby více nepřišla a tázala jsem se jí, proč se obrátila na mne. Ona odvětila: „To se stalo proto, poněvadž mám k tobě důvěru a poněvadž vím, že všechno, oč tě poprosím, učiníš.“ Jindy, když se mi opět zjevila, pravila mi se smutným obličejem, že velmi trpí. Pak jsem ji viděla v plameni. Pravila jsem, že chci s ní její trápení sdílet, načež odpověděla, že Pán přijímá mé nabízení.

Při následujících zjeveních nalezala jsem se také jako ona v plamenech, které sahaly z počátku až ke kolenům, stoupaly ale při každém novém zjevení, tak že konečně sahaly až přes naše hlavy. Plameny klesaly zase tou měrou, jak stoupaly.

Byvši Bertina tázána vyjádřila se, že cítí tytéž bolesti, jako by byla v hořící peci.

Ráno 1. listopadu padla Bertina do vytržení, v němž spatřila sestru Josefu, jak v průvodu andělů z očištky do nebe stoupá.

Zjevení trvala 2 měsíce. V čase, kde dobrovolně převzaté utrpení Bertiny nejvyššího stupně dosáhlo, zjevila jí zesnulá více její spolusester se týkajících věcí a uložila jí, aby jim je bez bázně zjevila.

Uposlechla, v klášteře povstalo z toho velké rozčilení. Náhledy o tom se rozcházely. Když ale Bertina na základě svých rozmluv se sestrou Josefou svým sestrám sdělila, že v den sv. Michaela obdržela rány Kristovy, tázaly se jeptišky, zdali Bertina nepozbyla rozumu.

Nejistota netrvala dlouho. Druhého dne, když chtěla jít k sv. přijímání, tekla krev z její rukou na těch místech, kde hřeby ruce Páně probodly. Dne 1. října ukázaly se rány současně na rukou a nohou; 2. krvácel bok; 3. ukázaly se na její hlavě z šíří 3 prstů rány od trnové koruny a 4. konečně ukázaly se rány na všech těchto místech najednou.

Rozčilení v klášteře dosáhlo nejvyššího stupně. Jeptišky nyní snadno uvěřily její přísným napomínáním. Tato se týkala množství zlořádů, které byly trpěny a které nyní k velikému duchovnímu prospěchu zjeveny byly. Tak se pravdou stalo slovo, které Josefa často opakovala, že přišla založit pokoj a ne zmatek.

Tyto mimořádné události byly sděleny představeným klášteře, kteří v nich uznávali dílo Páně. Byl o nich též zpraven biskup z Arrasu, který jmenoval komisi bohoslovců a lékařů, aby o této věci podrobnou zprávu podali. Komise se vyjádřila jednohlasně ve prospěch zázraku. Když biskup vyšetřování sám zkoumal a sám osobně pokračování v něm přišel, uznal rány Bertiny za nadpřirozené.

Zjevení Bertiny prospělo celému klášteře. Rehole se přísně zachovávala, sestry byly jedna mysl, jedno srdce.

Rány se napořád ukazovaly na všechny pátky a většit svátky v roce až do její smrti. Trnová koruna jest vytlačena na čepcích Bertiných, které se v uctivosti uschovaly. Mnohé osoby viděly krev z rukou téci.

Rány tyto působily jí velké bolesti. Bertina se vyjádřila ku komisi, že cítí tak velké bolesti, jakoby jí někdo hřeby do rukou a nohou vrazil a dýku do boku a trny do hlavy; tyto bolesti že trvají ve dne v noci, že jsou největší, když má krev téci a že se mírní, když krev teče.

Zemřela zaopatřena sv. svátostmi v den obrácení sv. Pavla r. 1850 v pátek v 49. roce svého věku.

Sestra Bernarda z kříže.

(Viz spis Dr. Imberta „les stigmatissés“ Paris — Victor Palmé. Dr. Imbert praví: Tento životopis jest sepsán od představené klášteře, v němž Bernarda z kříže žila. Dal mi jej zpovědník Bernardy, bych jej uveřejnil. Měl jsem sám rukopis představené o rukou.)

Sestra Bernarda narodila se 31. srpna 1820 v Sainte-Foy u města Bordeaux a obdržela na křtu sv. jméno Angelica. Již v mládí ztratila otce, matku viděla několikráte na kraji hrobu, tak že se musela o své sourozence starati sama.

Nucena matku svou opustiti, byla se svojí starší sestrou, která 20. října 1840 do kláštera vstoupila, odevzdána jedné protestantské rodině. Ustavičné obcování s protestanty nezviklalo ji ve víře. Svojí ctností si získala vážnost a důvěru celé rodiny. V tomto domě cítila Angelica po prvé, že jí rány Vykupitelovy byly vtlačeny.

Trpěla jimi 2 leta před vstoupením do kláštera. Bolesti, které snášela poslední 3 dny každého týhodne provázeny byly nepřemožitelným zármutkem.

V tom čase nechutnal jí žádný pokrm, její žaludek snesl sotva mléčná jídla anebo ovoce.

V 22. svém roce obdržela od svého zpovědníka dovolení, aby se Bohu v klášteře zasvětila. Vstoupila do našeho řádu 1. září 1842.

První měsíce jejího pobytu v klášteře nejevilo se na ní nic neobyčejného. Dne 16. ledna 1840 byla oblečena v roucho řeholní a obdržela jméno Bernarda.

Dne 25. května působily jí rány hrozné bolesti, tak že musela ulehnouti. Poněvadž jsme neměli ještě žádných jistých důkazů pro vznešené úmysly Boha s naší sestrou, zavolali jsme lékaře; měl nemoc za nebezpečnou a pravil, že jest se co ochromení obávat; bylo to v pátek, kde se nadpřirozené bolesti obyčejně s velkou prudkostí dostávají. Slíbil, že zase brzy přijde, poněvadž se obával nebezpečí. Jak byl tudíž překvapen, když spatřil den na to nemocnou na nobou a úplně zdravou! Přiznal se, že této nemoci nepoznává, že není přirozena. Poněvadž jsme vždy nevěděli, pokud máme mimořádným milostem věřiti, které — jak pravila — od sv. Bernarda, od svého nebeského ženicha obdržela, tedy jsme jí poručili, by prosila Boha, aby nám milostivě podal důkaz a učinil rány viditelnými, které jí již 3 leta bolely, aniž bylo nějakou zevní známku viděti.

Dne 6. prosince jsme odcestovali a poslušná novicka zachovala se dle našeho rozkazu. Pán vyslyšel 21. dubna 1844 prosby své služky; rány se ukázaly na její ruku. Dne 4. února vrátili jsme se s cesty. Poněvadž jsme ji sami ošetřovali, přesvědčili jsme se o tom.

Dne 5. května viděli jsme otvory na její nohou; tekla z nich napřed krev, pak voda. Dne 6. se ukázala krvavá rána v levém její boku. Byla pohroužena v bolest a smutek. Její bolesti se obnovovaly každý pátek, že se nemohla zdržeti bolestného výkřiku. Musela se položit na postel, kde, rozjímajíc muky Beránka Božího, tytéž bolesti trpěla. Ruce své roztáhla na způsob kříže a její muka by jí byly bývaly nesnesitelnými bez zvláštní milosti Boží.

Dne 15. června 1844 skládala slavné sliby. Dne 16. září padla do vytržení a zůstala celé dvě hodiny bez sebe, majíc oči stále obráceny k nebi. Ujišťovala nás, že od 18. září nadpřirozeným způsobem přijímala a při tom nevýslovnou radost měla.

Dne 27. ledna 1846 ukázala se ponejprv trnová koruna. Již dlouhý čas cítila Bernarda, že jí byla vtisknuta. Krev tekla hojně z její hlavy a tekla každé pátek až k velkonocům, taktéž i z rukou a nohou.

Od čtvrtka z večera působovala jí házeň před bolestmi příštího dne jakýsi druh zápasu smrtelného. Musela býti několikrát z kůru odnešena, kdež omdlela. K tomuto hroznému předvídaní pojila se hrozná pokušení k nečistotě a zoufalství. Někdy jí též ďábel silně bil a jenom kropení svěcenou vodou, neb úcta ostatků svatých, aneb vyznání víry, naděje a lásky mohlo ji jeho trápení zbaviti.

Utrpení naší sestry počínalo vždy v pátek ve čtvrt na 12, neb o půl 12. Až do poledne cítila všechny bolesti ukřižování, které jí vynucovaly žalostný nářek. V poledne pozbyla sebevědomí až do 3 hodin. Po celý ten čas vypadala jako mrtvá.

Na velký pátek otevřela se — což se dosavad ještě nestalo — rána její levé ruky skrz na skrz. Po celý půst byly rány na nohou tak hluboké, že až do neděle stoupnouti nemohla. Několik jeptišek vidělo toto krvavé

divadlo. V pátek 13. března odebral se pan . . . , hospodář velkého semináře, do našeho domu, aby byl svědkem jejího utrpení, okolo 11 hodiny. V tom čase byla sestra u nás netušíc ani v nejmenším příčinu této návštěvy. Poručili jsme jí, aby onoho pána v hovorně vyhledala a do našeho pokoje uvedla. Když to byla vykonala, vyhledala samotou a zabrala se v duchovní čtení. Asi za půl hodiny počne krev z jejího čela téci, rány se otevrou, ona jest nucena ulehnutí. K tomu cíli jsme jí vykázali postel, která se našla v pokoji, jenž byl vedle našeho. Pan B. jí slyší přicházeti; on jest zpraven o tom, co přijíti má; brzy lze slyšeti žalostný nátek; krev teče hojně z trnové koruny; v poledne pozbývá sebevědomí. Nyní vedeme k ní kněze, zmíněného hospodáře ve velkém semináři. On poznává jeptišku, která jej provázela, dává dvakráte krev z ran tekoucí umývatí, prohlíží ji pozorně a odchází hluboce dojat.

Páni lékaři B. a R. viděli několikráte naši sestru v její smrtelném zápasu a uznali po bedlivém vyšetřování nadpřirozenost jejího stavu.

Rány Bernardy otevřely se několikráte při sv. přijímání a v jiné dny; nežli v pátek, ale zřídka.

Během září byly nohy ponejprv probodeny.

O vánocích dali jsme sestru do chóru nésti. Viděli jsme mezi mái sv. krev z její rukou téci. Druhého dne byla 1 hodinu ve vytržení, v němž s Jezulátkem rozmlouvala a se těšila.

Od 12. ledna až do 1. května neopustila naše sestra postel, chřadla den ode dne. Na zelený čtvrtek jsme se domnívali, že umírá. Ona ale pravila, že ještě neumře a že jí bude o hodě Božím velkonočním mnohem lépe, což se též stalo. V měsíci červnu byla jí u přítomnosti všech jeptišek udělena svátost posledního pomazání, které s velkou vroucností přijímala.

Když byla naše sestra neslýchané bolesti trpěla, zemřela tiše dne 24. července 1847.

Jak zesnulá Pána prosila, tak se v posledních měsících jejího života a při její smrti nic neobyčejného na ní nejevilo.

Marie Rosa Andriani.

(Viz: Dr. Imbert: Stigmatisées. V Orii ukazovali mi — dt. dr. Imbert — četné nástroje kajcnosti, kterých Maria Rosa se živa uživala. Mezi jiným jsem viděl drátěný bič s dlouhými špicemi, pak mosazný zcela hřebíky posázený kříž, na němž velkou část svého života strávila.)

Narodila se 12. ledna 1786 ve Francavilla. Čím více dospívala věkem, tím více toužila po klášterním životě. Prosila své rodiče, aby směla vstoupiti do kláštera Klarisek; nedosáhla toho. Tedy prosila, by směla vstoupiti do 3. řádu sv. Františka; což jí bylo dovoleno. V 6 letech byla osypána neštovicemi. Její tělo byla jedna rána. Tu počala rozjímatí umučení Páně a toužila po tom, by dostala jeho sv. rány. Obdržela je prozatím vnitřně.

Bolesti jimi způsobené byly časem zjevny malou zevnější ranou, ale jen o svátcích Páně a p. Marie. V měsíci červnu 1820 ukázalo se 5 ran úplně na rukou, nohou a v boku. Rosa prosila Pána vroucně, by tyto rány nechal zmizeti, čehož ale nemohla dosáti. Zůstaly otevřeny až do její smrti. Dne 8. června ve svátek Srdce Ježíšova měla Rosa večer duchovní vidění. Pán se jí ukázal se svou svatou matkou. Cítila, jak jí bylo srdce vyňato; světila je Panně Marii k opatrování.

Pak jí poručil Pán, aby se hotovila na hrozné, bezútesné mučeniectví, Sdělila to svému zpovědníku, P. Janu Kř., exprovinciálu Minoritů, fkonc, že jest hotova, všecka muka trpěti. Zpovědník jí poručil, aby se jako Pán Ježíš za hříchy světa obětovala.

Téže noci zjevil se jí ukřižovaný Ježíš s 5 velmi lesklými ohnivými paprsky, které padaly na její ruce, nohy a bok. Její zpovědník prohlížel druhého dne co nejpečlivěji rány a ohledal, že šly skrz na skrz a že vydávaly čerstvou krev.

Kromě těchto ran, které zůstaly a byly viditelné, bylo viděti téci krev z koutku očí následkem trnové koruny, kterou vnitřně cítila a která často vně se vyrazila. Trpěla hrůzné bolesti. Hoříc láskou k sv. Terezii, jejíž ctnosti následovala, padla 15. října do vytržení — právě ve svátek sv. Terezie — a seraf jí probodl srdce šípem Božské lásky, což se ročně opakovalo.

Dne 2. srpna 1848, ve svátek královny andělů a porcinkule, se roznehla a zemřela 10. září, na den jména Panny Marie. Zemřela právě v poledne, když se zvonilo anděl Páně. Po 28 let nepožívala žádného pokrmu.

Maria Cherubína Klára od sv. Františka.

(Viz její ve vlašské řeči a od kongregace ritů schválený životopis.)

Narodila se v Římě 8. prosince 1823. Bába, nábožná osoba, oslovila její matku, když jí dítě po křtu sv. podávala, takto: „ač nevím proč, přeče se mi při křtu zdálo, jako bych nedržela obyčejné dítě, nýbrž drahý poklad, a jakýsi vnitřní hlas mi pravil: Toto dítě bude svatou klášternicí.“ V 11 letech šla ponejprv k sv. přijímání. Kardinál, který jí podával a její neobyčejnou náboženství dojat byl, pravil ku konci slavnosti k jedné z přítomných jeptisek nebo k matce samé: „Bděte pečlivě nad touto malou, neboť uhřídáte později, než z ní bude.“

Již při prvním sv. přijímání si umínila, že se Bohu zasvětil. Zábavy a radovánky všeliké se jí hnusily. Jednou se dala přemluvit a dávala se na taneční zábavu v paláci Doria, kde bydlela.

To hnětlo ale tolik její svědomí, že se dlouho nemohla upokojiti. Dne 19. května 1845 vstoupila do kláštera sv. Kláry, kdež vynikala příkladným životem. Byla oblečena v řeholní roucho 12. srpna 1846. Dle obyčeje připjal jí napřed zpovědník na rámě kříž. Vypukla v usedavý pláč, ve kterém při dojemné řeči zpovědníkově pokračovala. „Bylo mi“ — pravila — „jakobych byla viděla Ježíše, který se mi co laskavý, ukřižovaný ženich daroval. Cítila jsem se pohnuta jej milovati a s ním na kříži žíti. Jaký to pohled, viděti ukřižovaného Spasitele na mém rameni! Od té doby jsem poznala svoji povinnost, spasiti duše.“ Když jí biskup při oblékání postavil věnec na hlavu a kříž do ruky dal, vynutil jí i tento obřad hojné slzy a ona v srdci opakovala: „Na vždy chci býti tvá, ó můj Ježíši. Nežádám si leč Tebe a plnění Tvé Božské věci.“

Veliká byla její láska k matce; odloučení od ní stálo ji hrdinného sebezapření.

Spasitel jí často vnukl, aby se hotovila k snášení těžkého kříže.

Častěji se jí zjevoval Spasitel na kříži rozpjatý, ranami posetý a vyzýval ji, aby o nich rozjímala, dávaje jí na srozuměnou, že bude společnicí jeho trápení. Poznenáhla upadala ve vždy větší zasmušilost duševní, v níž ztratila všelikou zálibu v rozjímání. Trápila ji tolikrát a tak velká pokušení, že se zdálo, že se celé peklo proti ní spiklo. Tento trapný stav trval 5 let. Tuto těžkou zkoušku přestála hrdině. Když jednoho dne po zmíněných 5ti letech vystoupila ze zpovědnice, zdálo se jí, že jí těžký kámen spadl se srdce.

Před letnicemi r. 1853 odbývala se obvyklá cvičení. Konala je s velikou horlivostí. Již prvního dne dal jí Pán sladkost své lásky okusiti. Prosila Pána, aby směla slavné zasnoubení, které s ním byla při skládání slibů uzavřela, na hoře Kalvarii na kříži obnoviti; chtěla se s ním křížem a trápením spojití a toto pro spasení duší trpěti. Dne 15. května o Božím hodě svatodušním sepsala za tím účelem zvláštní věnovací list po sv. přijímání. „Ó jaká blaženost“, zvolala u přítomnosti představené, „jest v kříži Ježíšovu, mého největšího dobra, mého ženicha.“ Když jí tato řekla, aby přišli po kříži netoužila, že jej Ježíš štědře rozdává, pravila: „Ó jak bych byla šťastna, kdybych směla s mým Božským ženichem na kříži viseti, abych duši nebi získala.“ Druhý a třetí svátek svatodušní viděla, jak jí Božský ženich oče-

kává a ji ku kříži těmito slovy zve: „Má nevěsto, pojd na můj trůn a posad se k svému bolestnému a krvavému ženichu.“ Při těchto slovech se jí zdálo, jakoby ji tisknul k svému srdci. Tak ji odměnil Pán za její věrnost v 5 strastných letech.

Každého roku o Božím hodě svatodušním obnovovala svoji snubní slavnost a připravovala se k tomu zpovědí, přijímáním a jinou pobožností. Skoro celou předešlé noc se modlivala. Při sv. přijímání rozjímala o hoře Kalvarii a byla pak dlouhý čas u vytržení.

Asi rok před tím, než ulehla, chodívala s představenou, pravidelně v noci, k ostatkům sv. Kláry. Po vykonání několika modliteb přicházela pak do vytržení. V jedné takové noci, když byla z vytržení procitla, zvolala: „Jakou bolest cítím ve svém srdci! Nemohu ji déle snést. Co děláš ó můj Bože! Co počneš s mým ubohým srdcem? Dobrý Bože, proč mne ještě zde zdržuješ? Ó vy tvorové všickni, milujte Ježíše a okusíte účinky pravé Božské lásky!“ Po všecy pátky postu provázela Pána Ježíše a jeho bolestnou matku na jeho křížové cestě. V posledním postě, který strávila mimo postel, byla její vytržení častá a její utrpení větší nežli jindy následkem lásky, která ji s takou vroucností k sobě táhla, že říkala, že cítí oheň, ano, že jí krev v žilách a srdci vře.

Dne 17. září 1868 o svátku ran sv. Františka z Assissi probděla opět s představenou noc pro obrácení hříšníků. Sotva přišly k tělu sv. Kláry, zvolala Maria Cherubína: „Ó můj serafinský, svatými ranami vyznamenaný otče, prosím tě, méj útrpnost se mnou.“ Pak se zarazila a po nějakém čase pokračovala u vytržení: „Ó jak velkou bolest cítím ve svém srdci. Ano, v pravdě rány Kristovy jsou v ranách sv. Františka a raní odsud mé srdce. Dost, dost, nemohu déle žít. Co se děje v mém srdci, co vidím, kde jsem?“ — Poněvadž ji představená viděla tak rozčilenou, tázala se jí po příčině její bolesti. Ona pravila: „Cítím pravé mučennictví v srdci. Rány sv. Františka způsobují mi velká muka. Ach, tak nelze žít. Ó můj Bože, dokonej přece brzy své dílo!“ Pak se zase utišila a zůstala tak dlouho, aniž by dávala znamku života. Zdálo se, že jest ponořena v moře Božské radosti. Poněvadž již noc pokročila, poručila jí představená, aby přišla k sobě, což se okamžitě stalo.

V listopadu téhož roku ulehla nemocná; po 15 měsících trpěla hojně muka na duši a na těle. Poslední 3 měsíce nemohla se hnouti a musela pořád na pravé straně ležeti. Pravila: „není místa, které by nebolelo, ale staň se vůle Boží! Nežádám si nic jiného nežli trpělivost a sílu, bych své utrpení snášela.“ Krátce před smrtí vzala do rukou kříž, dala si položit na postel obraz sv. rodiny a obrázky srdce Ježíšova a Panny Marie, sv. Františka a sv. Kláry na stěnu, k níž byla obrácena, řkouc, že nemá jiné útěchy. Pak prosila, by se jí četlo umučení Páně, ale nikdo to nemohl pro zármutek. K lékaři pravila: „Smrt jest pro mne ničím, umru ráda, nemám co ztratiti; to hlavní se stalo v mém mládí, nyní to nemá co znamenati, proto také ráda umru.“ Lékař odešel pohnut. Posledně mluvila k svému zpovědníku, pak zavřela oči. Vzdor těžkému utrpení bylo lze duševní klid v její obličejí cítiti. Pak těžce vzdychla, na to pozdvihl zpovědník své ruce k nebi a pravil k ní: „Má dcero, líbí-li se Bohu, obětujte se v duchu svaté poslušnosti co obět Božské vůle a opusťte tuto zem, aby jste se z Boha svého v nebi radovala.“ Sotva to řekl, vypustila bez smrtelného zápasu, pokojně s úsměvem na rtech svoji duši dne 1. února 1871. Když jí papež poslal den před tím požehnání, pravil: „Tato duše jde do nebe.“

Když 9. března — tedy za měsíc a 9 dní po její smrti, — krypta byla otevřena, v níž tělo její leželo, nalezena nebožka ještě hřlá, s veselým obličejem a beze všeho zápachu,

P r a v á p o m o c.

Napsal M. W.

Žijeme v dobách neuvěřitelných. Lidstvo umínilo si řešiti nejdůležitější otázky, bytí jeho se týkající, beze všech ohledů na odvěký zákon Boží, neuvážujíc, že slabý rozum jeho musí naraziti na překážky, jež zabrání, ba mnohdy i zcela nemožným učini další pokrok. Osvícené století devatenácté! Divy „v tisíc a jedné noci“ nejsou tak velkolepými a úžas vzbuzujícími jako divy nejnovějších výzkumů a bádání, — avšak právě to, co zdá se nejspíše býti vhodným, aby zalichotilo lidské pyšce, jest nejhlavnější příčinou mravní i hmotné zkázy lidstva. Neboť velkopřemysl a vynález různých strojů přivodil kromě jiných dobrých následků též mnoho nemilých a nejosudnějších v pravdě z nich jest ten, že způsobil ve společnosti lidské nový stav, v dřívějších stoletích naprosto neznámý, — proletariát totiž; jest to sem tam bloudící obyvatelstvo beze všech tradic, nestarající se ani o dnešek, na tož pak co zítřek dá, nemající v srdci svém ani jiskřičky oživující víry, bez pevného sídla, zaměstknání i rodiny.

Tento proletariát byl v Anglii a jmenovitě v Irsku daleko obávanějším než pověstné hordy Kromwellovy a oč tyto legie nemohly ani Angličany ani Irčany oloupiti, — o víru — toho dovedly továrny beze všeho velkého namáhání. Otec, protestant, pracuje na příklad v Birminghamu, matka, katolička, v Sheffieldu, dcera opět v jiném městě, syn jest sice křtěn, ale protestantského vyznání, mladší dívky pak již ani nejsou křtěny, neboť také matka, soužením a strádáním zrcena a pro nezdar svého namáhání i příčinnivostí téměř na kraji zoufalství stojíc, považuje křest toliko za pouhý, bezvýznamný obřad. Lidé tito nestydí se více za svůj zbědovaný stav, za ty cáry, jež pouze z části nahotu těla zakryjí dovedou, za ohavnosti hříchů, které páchají, — ale jediný pohled na toho, — onoho gentlemana rozplamení je k neoprávněné i nerozumné zášti i nenávisti. Vzájemná důvěra jest ta tam, každý myslí, že jeho spolupracovník ho zneužívá a pán že ho pouze zužitkuje. Člověk stane se pak strojem, avšak stroj tento myslí a zastaví ihned práci, kdykoliv se mu tato více nelíbí.

Jsou v Anglii takové dělnické spolky, nazvané „tradeunion“, které prazvláštním způsobem pečují o stav dělnictva. Nechce-li totiž některý dělník jimi dáti se zneužívatí a netáhne s nimi za jeden provaz, vyštvoú jej z dílny, kde dosud pracoval, týrají ho, ano i obydlí mu nad hlavou zapálí, anebo aspoň nástroje jeho zničí. Tím stávají se spolky ony, z nichž Bůh naprosto jest vyloučen, snadno výbojnými a místo jinak dobročinné auktority nastupuje tyranství, překročí-li se meze, jež Božským zákonem jsou vytčeny.

Amerika, tato velebená země svobody, není při bližším pozorování daleko tak slavena ve svých zařízeních, jak se nevědomému lidstvu namlouvá. Polovina obyvatelstva New-Yorkského — 400.000 obyvatelů vězí v 18.000 domech, — smrtelnost jest tam nad míru velká. — Nebo v Bostonu, jiném průmyslovém městě, jsou domy, v nichž bydlí až 450 nájemníků, — v jedné komoře pak bývá i sedm dělníků. Za takových poměrů jsou též zde svazky rodinné zcela uvolněné a pijáctví má všude hroznou převahu nad střídým životem. Mladé dělnice bývají v továrnách největšímu nebezpečí vysazeny a starší jejich družky jsou jim velmi často svůdnými rádci, učitelkami ohavností. Dětská práce pak otravuje úplna dospívající generaci, činíc tím každé vzdělání a rozumné vychovávání dětí zhola nemožným. Nadbytek sil odnímá tisícům dělnických rukou zaměstknání a výživu a není tudíž div, že potlouká se ve státech Pensylvanii a New-Yorku dle úředních zpráv více než 100.000 vagabundů, dělníků to bez zaměstknání.

V Rusku jest sice velkopřemysl dosud v plenkách, avšak i zde ukazují se již jeho trpké plody. V Lodzu založil jakýsi Karel Scheibler závod, zaměstknávající 4000 dělníků. Jaké hmotné poměry tam paují,

učiníme si snad přibližný pojem z toho, že se továrně, té přezdívá „poslední stanice pekelná,“ ač povrchní rozhled zdál by; se každému vstoupivšímu utěšeným a poutavým. V roce 1881 zemřel majitel, zůstaviv jmění na 60 millionů rublů se páčící. — V Moskvě musí mnozí tovární dělníci obývat tak spustlé prostory, že přechoasto sdílí obydlí své s krysy a jinými příjemnými zvířátky.

Neméně politování hodný jest stav mnohého velkopřmyslného odvětví v Německu, Švýcarsku a Belgii. Za lepších dob slychati lze bylo tato důvěřivá slova: „Dejž se nejsvětější vůle Páně, Bůh zehnej naši rodině; spokojenost lepší jest nad bohatství,“ — avšak tyto tři veliké záruky národního blahobytu: úcta před Bohem, uchování otcovských mravů a láska ku ctnostem — vždy víc a více mizí.

A jaké poměry panují v Rakousku, pokud se týče, u nás v Čechách, jest příliš dobře známo. Neutěšený stav našeho dělnictva líčí sám sebe příliš křiklavými barvami, než-li aby měl ještě býti vyličován byť i perem nepředpojatým. — —

Tento velkopřmysl v obou polovicích světa odchoval nám hydru nejstrašnějšího druhu, totiž socialismus. — Bůh, rodina a majetek: to jsou tři základní kameny, na nichž celý společenský řád zbudován jest. Socialismus snaží se tyto základy podvrátiti, usiluje celou tu budovu v prach ztrhnouti, co však sám vystavěti hodlá, to nikdo nemůže pověditi. Slyšel jsem kdysi definovati socialismus „jako nový, fanatický islam bez Allaha a bez božské prozřetelnosti,“ — tedy: náboženství bez Boha a víry v něho. Liberální vlády všech zemí privilegovaly vesměs velkopřmysl; nadbytek sil a bezuzdnost zplodily ožebračení, s kterým dnes jako s hotovou událostí musíme počítati. Nuže ptáme se: Kdo odstraní toto nebezpečí? —

Socialismus, kommunismus, internacionála: to jsou tři strach a hrůzu vzbuzující slova, která zároveň jsou výrazem již již klíčícího smrtelného zápasu mezi boháči a chudasy. A toho všeho jest jedna jediná příčina, která byla, jest a bude vždy, totiž nerovnost lidí. Tuto vlastnost pozorovati lze všude: v nadání, v silách duševních a tělesných, v délce životní dráhy, ve zdraví, v majetku, krátce ve všech životních poměrech. Každá z těchto nerovností vyžaduje u jedněch oddanost ve svůj osud, u druhých účinné trpění. Také ten nejzruřivější socialista není s to, srovnati hory se zemí a ono tak toužené vyrovnání veškerého majetku, aby všem lidem stejný připadl podíl, netrvalo by déle než-li od večera do svítání. Nemůže-li pak, člověk změnití nějaký skutek v přirozenosti jeho vězí, musí nezbytně princip ku důkladným a zázračným změnám hledati jinde. Křesťan nařiká si nad odpadnutím národů, socialista stěžuje si nad působivou mocí zlata, měšťan a sedlák nad excessy, velkopřmyslem páchanými. Řešení společenských těchto záhad jest neodvratnou povinností nejbližší budoucnosti, — kdo však může podati bezpečných záruk, že nebezpečný tento úkol bude se šťastným výsledkem proveden? — Jediné pravé křesťanství, znovuzřízení křesťanského pořádku mírnými a pouze blaho národů na zřeteli majícími vládami, lidskost a upřímná vůle boháčů, organizace jednot tovaryšů i mistrů na základě křesťanském: to vše může opět přinéstí pracující třídě pravý mír, spokojenost i blahobyť.

Zbožňování zlata má příčinu svou v zapomínání na Boha. Zákon Božský ustanovil nám lásku k bližnímu za první povinnost. Je-li tato v nás umrtvěna, pak uchopí se egoismus — vlastní naše „já“ — kruté vlády. Bohatý břichopásek, o němž v evangeliu se dočítáme, nabyt jistě poctivým způsobem svého jmění, aspoň není pro svou nespravedlnost a nepoctivost haněn. On zaměstnával mnoho služebnictva, kteří pomocí jeho tedy našli obživu — a přec přišel do pekla. Trest tento byl mu přisouzen proto, poněvadž nechtěl ubohému, chudému Lazaru přispěti.

Kdo nezplatí svých dluhů, musí za to ve vězení pykati; kdo tedy nevyrovná požadavky s tvůrcem svým v osobě chudých, přijde do věčného žaláře. Bůh jest obhajcem práv všech lidí. Při posledním soudu bude ještě

věčný soudce hlavně projednávat, jak kdo sociální povinnosti po dobu pozemského žití svého plnil. Nahé přiodít, hladové nakrmiti, žíznivé napojiti. tyto tři hmotné potřeby jsou názornými obrazy duchovních potřeb lidstva; jsou to: láska — oděv duší, pravda, pokrm duší, naděje, nápoj duší. Čím výše duše povznesena jest nad tělo, tím hroznější bude kletba nad těmi, kteří o duchovní potřeby svých soudruhů nepečovali. Zanedbání péče o časné blaho jest pak tím trestuhodnější, čím více moci zvláště svěřil Bůh těm, jež jaksi za vyživovatele své velké rodiny ustanovil.

Papežství v druhé polovině 19. století.

Když byl Lev XIII. nastoupil na stolec papežský, vítal jej veškerý tak zvaně „svobodomyšlný“ tisk slovy: „ajhle tož zcela jiný papež, nežli byl předchůdce jeho Pius IX., teď postavil se v čelo církve katolické muž svobodomyšlný, jenž holduje pokroku a uznává principy 19. století.“ — A měl pravdu! Nynější papež jest zcela jiný, nežli byl zesnulý Pius, ale ve zcela jiném smyslu, než jak odpůrcové hlásali. Tito praví, že v církvi katolické vládne se dle šablony: tomu však není tak. Církev ovšem žádá poslušnost; avšak ona jest též ochranitelkou svobody, pravdy, práva. Nikdo přec nemůže proti tomu ničehož namítati, varuje-li nás církev před samovraždou, hříchem, lží, zatmělostí. Pius IX. byl vskutku zjevem nevšedním, vzácným, spojuje v sobě vedle mírnosti a jemnosti, až nápadné, též odvalu a statečnost obdivuhodnou. On byl vskutku jakýmsi „improvisatorem“, jak to vlašši nazývají; nerozvažoval a nikdy diplomaticky dlouho nepřemýšlel, vždy však, kdykoliv vhodná nadešla chvíle, nalezl pravá slova a každému slovu u něho v zápětí sledoval čin. Jediné jen slovo charakterisovalo v něm pravého muže: jeho „non possumus“, — nemůžeme. Nebylo to žádným výrazem slabosti, nýbrž naopak mravní moci, znamenající netoliko: my nemůžeme, ale i „my nespímeme“ — a proto i nechceme. Takovým se objevil před celým světem býti papež Pius IX. a věru že spravedlivé dějiny neoznačí jej jinak než jako bojovníka za pravdu, právo a svobodu.

Když tento velký muž zemřel, následoval Lev XIII. — Ještě za posledních dnů života Pia IX. vyšla jakási kniha, jež vzbudila všude neobyčejnou pozornost, netoliko svým obsahem, ale i osobností spisovatelovou, jímž nebyl nikdo jiný než bývalý italský ministr vyučování Bonghi. Knížka byla nadepsána: „Pio Nono ed il Papa futuro“ — Pius devátý a budoucí papež. — A zde praví spisovatel tato významná slova: „Jako každý ideál jest něco velkého, vznešeného, — tak také ideální kardinál jest něco velkého, neobyčejného. Kardinál Pecci zdá se býti zosobněným ideálem kardinála.“ —

A vskutku, — my, již po tolik let jsme svědky jeho vytrvalé, svědomité a neunavné práce, my, kteří jsme poznali, že On sám jest vzácným zjevem v církvi katolické, můžeme směle potvrditi, že Lev XIII. jest zosobněným ideálem papežů. Jak zcela jiné byly to poměry, za jakých před 41 lety nastoupil Pius IX. a uvažme na druhé straně, za jakých poměrů ujal se vlády Lev XIII. Když Pius nastoupil na stolec Petrův, byl ještě tehdy samostatným vladařem církevního státu, on mohl — když území to v roce 1870 bylo mu násilně odňato — protestovati veřejně proti tomuto skutku, ješto protest tento značil záchranu práva. Avšak Lev XIII. nastoupil již jako vězeň Vatikánský, když byl osobní svobodu svou v Peruggii zůstavil. Lev XIII. zdá se nám býti zvláštním nástupcem sv. Petra, hlásajícím celému světu evangelium lásky, pravdy, svobody a milosti. On pochopil zcela správně všechna ta moderní zla, bičující lidskou společnost! Bývalo-li dříve bezprávi pouhým činem, stalo se nyní principem. — Pověstné heslo francouzského krále Ludvíka XIV. „stát jsem já“ učiněno jest nyní zásadou. Stát chtěl by býti vším: svědomím, právem i nejvyšším soudcem. A v té vážné chvíli pozvedl Lev XIII. svého hlasu, řka, že veškerá moc od Boha, veškerá autorita z nebe pochází. Ve

společnosti lidské jsou dva druhy principů, s nimiž tato stojí i padá: manželství totiž a majetek. Divoké rozpoutané vášně dotkly se hluboce posvátného svazku manželství, — pochybený socialismus pak vypověděl majetku boj na nůž. Tu vystoupil svatý otec a hlásal vznešené myšlenky o tom pravém socialismu, křesťanské lásce a povznesl opět manželský stav ku bývalé vážnosti. — Na poli vědeckém nechtěl dříve nikdo uznati žádné autority. Lev XIII. tedy poukázal na jednoho muicha z dob pověstného, zpátečnického středověku, muže to, jenž nesložil toliko sliby řeholní, ale jimi se též řídil, na sv. Tomáše Aquinského, největšího myslitele a učence všech věků. Tím Lev XIII. netoliko přivedl ku cti a vážnosti vědecké snahy církevní, nýbrž též poukázal, jak ohromné pole působnosti má věda vůbec v církvi katolické. — Proslulý *Magister Lacordaire* kdysi řekl, že společnost v pravdě duchovní musí míti jednotlivé pravdy, které by byly všem účastníkům společnými, které by náležely ku základním pravdám celého lidstva, kterým by každý rozuměti mohl; takovouto duchovní společností jest církev katolická. Proti nyní panujícímu rozptylování a tříštění duchů poukázal Lev XIII. na ony základní pravdy, jež svět ku spáse vedou. A není to žádným nebezpečným proroctvím, řekneme-li, že papež v této práci zvítězí. Minulost nám jest toho bezpečnou zárukou. Papež zvítězil dosud vždy, lidské pošetilosti rozbljely se stále o úpatí skály Petrovy. „Liberální“ dějepisec Gregorius praví ve svých dějinách města Říma: „Dvě scény poukazují na duchovní výši papežství: Attila ustupující před Lvem Velikým a Jindřich IV. stojící jako kajclník před Řehořem VII. Vítězství mnichovo bez použití zbraní má více oprávněnosti ku obdivování, nežli vítězství Alexandra i Caesara. Papežové středověku nevíťžili pomocí prachu a olóva, nýbrž mravní mocí.“ A jest možné, že dočkáme se ještě my toho okamžiku, kdy svět, křesťanství zneuznávající, předstoupí před papeže s prosbou: „Otče, my jsme Tě v pýše své zneuznali, teď jsme však poraženi, zničeni: zachraň nás!“ Pak navrácen bude mír celému světu, neboť věčně pravdivým jest a zůstane výrok: „vítězstvím pravdy jest láska!“ M. W.

„Svobodná církev rozumová.“

Přišel mi do rukou list, kterým c. k. okresní hejtmanství jisté osobě, která později navrátila se do církve, zprávu dává: „Vaše oznámení, že vystupujete z církve katolické a že zůstanete bez vyznání, bere se k vědomosti.“ Na rubu toho listu napsáno, že tatáž „byla k své žádosti na základě tohoto oznámení dle zákona ze dne 25. května r. 1868 ř. z. XIX č. 49 přijata do náboženské společnosti svobodné církve rozumové a do matriky této církve zanesena. Jos. Hozdecký (bývalý tkadlec) Eduard Schwella.“ Pečet: „Freie Kirche der Vernunft in Wien.“

Tedy přijímají se do společnosti, která má v Praze filiálku, jen ti, kdož úředně všemu náboženství u veřejnosti dali výhost, a přece nazývají se náboženská společnost; jak se to srovnává? Společnost dává si jméno církve. To jméno, které dal Ježíš Kristus sboru apoštolskému a společnosti všech svých věřících, líbí se i jeho nejpříkřejším protivníkům. Církvi se nazývají netoliko ti, kteří se odtrhli od původní církve, přece však ještě přiznávají se ke Kristu, říkají si křesťané, ale i ti, kteří Krista veřejně na celo se zřekli a postavili se v šik jemu rozhodně nepřátelský.

Ale není to církev jakákoli, jest zvláštní, svobodná, od koho svobodná? zdaž od vládních úřadů povolena neb trpěna, není mi vědomo. Jisté jest svobodná od všeliké auctority, žádnému se nepoddává, staví se toliko na rozum, jako podstatu člověka, proto se nazývá svobodná církev rozumová; při shromáždění její členů prý hoří pět svící na znamení patero smyslů a jedna větší, která značí rozum. Že každý rozumí jinak, jest kolik hlav, tolik smyslů; to nic nevadí, jen když má rozum. Čeho nedostává se mu, to nahradí časopis „Světlo“ a některý učenec z nich řečí v té schůzi.

Či to není auktorita? Co komu do toho? jen když to není žádný kuž, ten je samý tmář.

Věru příslušnějšího přívlastku nemohla si dáti „ta svobodná církev“, než „rozumová“, nikoli „rozumná, jaká není. Říká blázen v srdci svém: Není Boha“ (Žalm 13, 1.). Kam dospěje rozum sobě zůstavený, jest viděti na pohanech minulých i dosavadních. „Marní učinění jsou v myšleních svých a zatmíno jest nemoudré srdce jejich“ (Řím. 1, 21.). Ti pak, kteří se odvracejí od Božího zjevení, od církve Kristovy, sloupu a utvrzení pravdy, moderní pohané, ještě dále pokračují ve zvrhlosti mysli a mravů. „Právce se býti moudrymi, učinění jsou blázný.“ (Řím. 1, 22.). „Budete jako bohové,“ připovídá satan, kníže temnosti, který se přetváří v anděla světla, všechněm, kterěz svádí, aby vypínali své hlavy, stavěli svůj rozum nad božské výroky.

Když před stem let francouzští rozumáři všechno náboženské vyznání zákonem zavrhlí a zapověděli a na oltář v hlavním chrámu postavili nevěstku jako bohyni rozumu, co vzešlo z toho? Známo, že dlouho v jejich zemi fá-dila nejuživější ukrutnosť, která i krále a královnu zavraždila, a celou Evropou otrásala zhoubná válka.

Stejné příčiny mívají stejné účinky. Proto „caveant consules!

X. Y.

Španělský poutník.

Letošní „Pilger“ přináší z Hohenemsu ve Vorarlberku zajímavou zprávu o španělském poutníku, který tam v prvních dnech zářijových při svém objevení se pravý obdiv způsobil.

Poutník ten měl na sobě velmi chudoučký, prabídný habit, v ruce vysokou, poutnickou hůl s křížem, byl bos, vlasy měl svislé, na krku krucifix, a kolem pásu a na prsou mnoho malých muší a medailí.

Tímto svým zevnějškem vzbudil tedy obdiv a obrátil zpaky obecenstva na sebe. Dne 2. září přijal v tamním farním chrámu Páně ráno s pohnutelnou pobožností svatě svátosti. U snídaně měli jsme příležitost tohoto znamenitého hosta blíže se naučit znáti. Jest z Valladolidu ve Španělsku, v starožitném to městě, jest 38 roků stár, klerik a dříve svého času zvěrolékař. Putování jeho trvá již 5 let, na kterěz pouti navštívil svatou zem, Řím, Lorettu, a nyní přes Einsiedelny, Lourd a snad i San Jago de Compostella se domů vrací. Mimo svou mateřskou řeč mluví něco francouzsky, latinsky a pěkně vlašsky. Poznali jsme na něm muže ducha a ctnosti a kdybychom se byli znali v malířství, byli bychom jeho zajímavý obličej s ohnivým okem a jeho pěknou, povětrím zocelovanou postavu plátnu svěřili. Že nás tento muž, co syn španělské země pro toto všechno dojímal, nad tím se žádný pozastavovati nebude a pochopí to: ale větší obdiv a úctu vzbudilo pro něho u nás to, že jsme na něm nejen muže šťastné přirozenosti, totiž otužilost, ale i velikého sebezapření a se odříkání shledali. On nepije žádných lihovic, noclehy a stravu přijímá pouze u duchovních, opovrhuje penězy, nepožívá žádného masa, i při nejpalcivějším slunci nemá nic na hlavě a tolikěz ani v zimě nekryje hlavu; nejezdí ani po železnici ani na voze, a v letě zimě chodí bos.

Ve sněhu na metr vysokém, přešel horu Cenis v Savojsku. Když nám tento zbožný muž na rozloučenou ruku tiskl, pomyslili jsme si, že takový obětavý duch pouze na půdě španělské se rodí, na níž církev hojnou žeň na šlechetné syny měla.

Nechť tento Španěl svou silou, svou statečností a svým duchem skrze naše péro probudí a rozhrěje ty, jižto již v tom domnění žijí, že není možná, aby podobný muž se na světě objevil a již to v tom pokročilem světě tak daleko přivedli, že takého člověka za blázna vyhlašují! O jak se mýlí! Jak jedenkrát volati budem při soudu Božím: „Toť jsou ti, jižto nám byli někdy ku posměchu a za přísloví potupné: my nesmyslní, měli jsme

život jejich za bláznovství a konec jejich za bezectný. Aj jak jsou počtení, mezi syny Božími a mezi svatými jest los jejich.“ Moud. 5, 3—5.

Jak jsme my to jen tak daleko ve světě přivedli — v požívavosti a v nevěrecké vzdělanosti? Zahanbení státi musíme před tímto poutníkem a zastyděti se před ním, který vznešenou myšlénkou veden, sám se obětuje, kdežto my každé maličkosti se lekáme a k zapírání sebe samých již se odhodláti nemůžeme a k nějakému hrdinství ani smyslu nemáme. My katolíci ale můžeme muže toho více než obdivovat. Jsouc té samé sv. víry jako on, můžeme býti i týmž duchem vedeni, abychom při mnohých nám se naskytujících příležitostech aspoň poněkud v sebezapírání ho následovali. Necht tento vzácný poutník slouží za příklad, ale i také ku výstraze, aby se každý rozpomenul a tázal se sám sebe: „Ty, jak jsi udatný u vykonávání ctivosti?“ A tak udatným se ukázal poutník ten ve svobodném ne v manželském stavu, neboť ženatý muž nedokáže pro Boha tak obrovského činit! — J. Št.—k.

Nebezpečnost bohatství.

Jistý svatokupec kdysi napsal: „K čemu potřebuji znalost písma svatého a církevních zákonů, to všechno mám ve svém peněžním sáčku.“

Když Cařihrad upadl dne 13. dubna 1204 do rukou křížáckého vojska, viděl se papež Innocenc III. nucena, psáti jim: „Vy jste vzali sliby své na příliš lehkou váhu, neboť složivše přísahu, že svatou zemi vysvobodíte z rukou nevěřících, vzdor hrozbám, že stihne vás kletba církevní a vyobcování budete z lůna církve, zmocnili jste se země křesťanské. Vy jste ovšem dobyli Cařihradu, — ne však Jerusalema a osvědčili jste tím, že pokladům světským dáváte přednost před poklady nebeskými.“

Plutarch vypravuje, že macedonský král Alexander Veliký, když byl velký díl světa již vydobyl, kdysi hořce plakal. Byv po příčině toho tázán, odpověděl: „Oplakávám své neštěstí, že jsem ani jediný svět zcela nevydobył a ještě tolik jich ještě jest.“

Jistý zbožný právník měl kdysi převzítí hájení nepoctivého obchodu jakéhosi boháče, nedal se k tomu však nikterak přemluvíti. Boháč položil nyní na stůl advokátův několik dukátů, na nichž byli zobrazení mužové všeho druhu zbraněmi vyzbrojení. Spatřiv tyto dukáty, řekl právník: „Nyní pozoruji, že jsem zajat, neboť kdož by mohl tolika ozbrojeným mužům a válečným rekům, jež na těchto penězích spatřuji, klásti odpor!“

Císař Mauritius vedl kdysi proti Gaganovi, králi Scythů, válku a byl tak nešťastným, že mu v jedné bitvě nejen několik tisíc vojáků bylo pobito, ale také dvanáct tisíc jich upadlo v zajetí. Brzy na to nabídl se vítěz, že zajaté za 36.000 zlatých propustí na svobodu. Lakotnému Mauriciovi však zdála se summa ta příliš velkou, ano ani polovinu, ba později ani šestý díl za ně nabídnouti nechtěl. Tímto jednáním proměnila se dobrotivost krále Scythů v zufivost a též poručil svému vojsku, by všech 12.000 zajatců bylo povražděno. Brzy na to zdálo se jedné noci Mauriciovi, jako by byl stál před soudnou stolicí Boží, byv jednomyslně všemi zavražděnými vojáky obžalován. Bylo mu, jako by byl slyšel hlas Kristův, říkující, že za tento zločin bude pykatí ztrátou říše i života. A vskutku oloupil jej rebell Fokas o trůn a poručil před očima Mauriciovýmá napřed manželku, syny, dcery a posléze krále samého odpraviti.

Tak objevilo se býti po všechny věky pravdivým božské slovo: „Nic není ohavnějšího nad lakomce, neboť on má duši svou na prodej.“ (Kazatel 10.) „Lépe jest spravedlivému málo, než největší poklady hříšníků.“ (Žalm 36.)

Hrdinové velké francouzské revoluce, kteří vždy jen o svobodě a blahu lidu mluvili, byli skrz na skrz vynalezavými, pokud se týkalo vyhledávání peněz. Aby jich zmocniti se mohli, k tomu nerozpakovali se užiti výmluv, o něž ostatně nikdy neměli nouzi, při čemž majetníku jich vždycky dopomohli pod guillotinu. Následek toho byla předčasná, násilná smrt těch, kteří nějakým majetkem vykazati se mohli. Celá Francie hemžila se téměř lupiči

dobrym to poučením pro budoucnost, že, kdykoliv vlády začnou vykořisťovati lid, ihned jsou jim po ruce všeho druhu podezřelá individua. Chudobince byli chudasy přeplněny, milliony nešťastníků vydány v šanc nejkrutší bídě, nejkrajnějšímu strádání. Hlad zuřil po všech krajích, orba i obchod ležely ladem a továrnici, jimž byla vláda neslychané summy peněz dlužna, hlásili úpadek. A to vše zavinila auri sacra fames, — kletý hlad peněžní.

M. W.

FEUILLETON.

Slasti redaktora katolického listu.

Ríká se — a já těm příslovím mnoho věřím: „Koho Bůh miluje, křížkem ho navštěvuje!“ Kdyby přísloví toto bylo poněkud změněno, byl by význam jeho daleko větším, mohutnějším a pravda mnohem zjevnější. Mohlo by na příklad státi: „Koho Bůh miluje — učiní jej redaktorem katolického časopisu“ — a nemůžete si pak většího nebožáka na světě již myslet! nad tohoto! Prosím, malý obrázek:

Redaktor tento kráčí po ulici. Přál bych vám slyšet těch všelikých různých „okrašlujících epithet“, jaká musí zaslechnouti; a jaká jsou asi ta, jichž neslyší! „Žurnalistou bych chtěl být,“ — mluví za vámi neznámé individuum — „ale jen ne klerikálním! — Nežli zpátečníkem, tmářem, ultramontánem, — raději skočit do vody!“

To povídají proto, že vás znají! — Tedy jsme zpátečníky, tmáři, ultramontány, klerikáty a Bůh milý sám ví, jak nás ještě křtí a bítmuje. A víte proč? Že sloužíme straně i věci, za něž se stydět nemusíme: věci vznešené a straně; jež nejvyšší vyniká vzdělaností i postavením. Máme u nás tolik velkých listů politických, který z nich, ptám se, může honositi se tak vzdělanými zjevnými stoupenci, jako kacerovaný list katolický? — Tažte se jen toho, neb onoho z občanů po jeho politickém vyznání, — je-li konservativním či svobodomyšlným, — staro — či mlado — a co vám řekne? „I dejte mi s tím pokoj, — darmo bych se musel zlobit!“ — „A co tedy čtete?“ — „Pražského denníka, aspoň jsem tak ušetřen těch osobních půtek, jimiž se naše staro- i mladočeské noviny jen jen hemžíl!“ — A zatím čtverák čte i „Národní listy“, i „Českou Politiku“, ale stydí se to vyznat, poněvadž dnes po přečtení obou těchto listů není to s kolečky v hlavě čtenářově v pořádku. Stydí se některý kněz za „Čecha“? — Toho jsme dosud neslyšeli. Avšak kam bych takto zabředl! Ještě bych byl s to spáchatí nějaký velezrádný čin na našich žurnálech a zapomínám, že první povinností katolického redaktora je: mlčet a být hezky zticha. — A běda mu, cekne-li!

Jak vypadají naše listy v rukou různých čtenářů? Jednomu jsme příliš černými, jinému čpíme Jesuitismem, třetímu jsme strannickými, čtvrtý nás již ani do ruky nevezme, a pátý říká dokonce, že jsme zrovna radikálními!

Ono vůbec vydávání novin jakýchkoliv je věcí nad míru příjemnou a neskonale zábavnou. Pěstuje-li list více politiku, je s ním obecnostvo nespojeno; všímá-li si jí jen povrchně, zůstane nepatrným, vedlejším „plátkem“. Je-li tisk velký a čistý, stěžují si abonenti, že za to předplatné jest obsahu málo; je-li tisk malý, sesype se na vás kde kdo, zda-li mají čtenáři k vůli vašim novinám přijíti o zrak. Je-li formát malý, dělá se hřmot proto, že prý vlastně čtenář ani v ruce ničeho nemá, že ani do toho nic se nedá zabaliti a ten kousek obsahu, že vskutku nestojí za předplatné. Je-li formát velký, dočtete se této lichotivé zprávy: „Což pak se domníváte, že mám hlavu jako slon, abych za den takový ohromný formát mohl přečíst? — Abych četl jedno číslo vždy čtyry dni, na to nemám času a proto nad bych předplácel list, který vůbec nemohu čísti?“ — Uvěřejňujeme-li telegrammy, řeknou lidé, že otiskujeme samé lži, jež si sami fabrikujeme; výnecháme-li je, pak se o nás povídá, že již je s námi zle, poněvadž ani mizerný telegramm

nemáme si zaplatit a pak že jsme příliš strannickými, poslaďte i pravdu za každou cenu. Dovolíme-li si někdy nějaký žertík uveřejnit, jsme fádními potřeštěnci. — vystřiháme-li se vůbec těchto „různých zpráv“, jsme zabeđenými lebkami, které ani malichernou hloupost stepati nedovedou. Přineseme-li nějaký původní článek, zatracují nás, že neumíme sbírat látku; a seběfeme-li ji s největší péčí a svědomitě ji zpracujeme, pak se o nás povídá, že jsme již všechno všudy přečtli a to že je pak suadno psát! Chválíme-li někoho, jsme stranníky, a nečiníme-li to, jsme jimi též. Máme-li náhodou článek, který se dámám líbí, pak řeknou muži, že je to pouhé „žvanění“; neuspokojíme-li však dámský svět, pak nehodí se list náš pro dům a rodinu. A tak dělejte co chcete, nezavděčíte se nikdy.

A teď se, prosím, podívejte na poslední stránku, jak nás obecenstvo podporuje! Katolický redaktor má — dle názorů svého ctěného čtenářstva, — míti dosti na tom potěšení, že bojuje — pro „dobrou, svatou věc“, — ano jsou i čtenáři, kteří mají ten náhled, že časopis povstane sám sebou, že nestojí to ani námahy, ani peněz a proto laskavý čtenář odnese si inserty do listů konservativních, nebo liberálních, ačkoliv listů těchto „ze zásady“ nečte. Ale přece někdy přijde čas, kdy vzpomene si na svůj list a na svého redaktora! A víte kdy? Když se chce dát veřejně pochválit, nebo doporučit; pak se vždy horlí pro „dobrou, svatou věc“, — pak „v zájmu celé strany“ vyzývá se redaktor, aby — „jak Bůh a vlastní svědomí jeho to káže“ — mlátil do bubnu reklamy, proto, aby toho neb onoho ze svých čtenářů proti sobě nepopudil.

„Podle toho by katolické časopisectvo nemělo vůbec ustláno na růžích?“ slyším, že sebou hlas!

Kde pak my a na růžích, — jsme rádi, když spokojíme se trny z nich, o něž dosti často, též sami se pobodáme!

Víte, jak vyjádřil se slavný biskup monsignor Lachat o časopisech, — v instrukci, již svému diecesálnímu duchovenstvu dal?

Přemlouvejte i mimo kostel jednotlivé čtenáře špatných časopisů, aby je buď zpět vrátili, nebo do ohně uvrhli. Platiti za špatný list, bez potřeby, bezbožný časopis čísti, jest opravdu smrtelným hříchem. Zdali by to nebylo hříchem, smrtelným, podplatiti úkladného vraha ku provedení zločinu vraždy? — Jak by tedy zvláště nemělo býti hříchem, předplatiti si list v tom úmyslu, aby tím ne jen jedna, ale tisíce duší bylo zahubeno, zvláště bývá-li v nich Kristus, Panna Maria, svatá církev, a vše, co svatého, zneuctěno a posměchem zahrnuto? Špatnými časopisy rozšiřují se náruživosti i hříchy všeho druhu, nevinní trpí zkázu, a ti, již byli v pochybnosti, upadají v úplnou záhubu. Kdo čte listy toho druhu, vysazuje se dobrovolně největšímu nebezpečí, že ztratí víru i ctnost, on prohřešuje se na své duši i svém svědomí a dává ostatním lidem nebezpečné pohoršení.

Vím, že jsou i tací kněží, kteří zapominají úplně na zodpovědnost svou před Bohem i před lidmi, kteří slepě kajicenským rozřešením udílí, aniž by se jich tázali, čtou-li tyto špatné časopisy, neboť k této otázce mají zajisté vážných důvodů. Rozřešení musí tedy býti odepřeno oném, kteří svatým slibem se nezavázali, že špatné knihy a časopisy vhodí do ohně a adrží se jednou pro vždy tohoto otravujícího duševního pokrmu. Vy sami musíte báti se špatných listů, vy musíte beze všech ohledů vésti proti nim boj a rovněž tak musíte neobyčejnou horlivost rozvíjeti pro časopisy dobré. Touž přísnou povinností zavázáni jsou i laikové, každý v kruhu své působnosti. Katolická žurnalistika jest zbožným, křesťanským dílem, majícím neskonalé velikých, nezměrných zásluh, jak to papežové Pius IX. i Lev XIII. opětovně projevíli.

Krásná slova a pravdivá, škoda, že o nich málo kdo ví a jimi se neřídí! — Byl jsem před nedávnem upozorněn na ně vynikajícím členem strany katolické, jenž nadšeně velabě výtačně tyto instrukce, probíral se při tom v listech svého tělesného žurnálu, židovské „Neue freie Presse“! A pak že nemá míti redaktor katolického listu nadost, vida to nadšení a odhodlanost pro „dobrou, svatou věc“! —

Avšak dosti o těch našich slastech, — to ostatní si ponecháme raději pro sebe, neboť máme tu nezvratnou jistotu, že odbýváme si očistec již za živa! — — —

M. W.

S m ě s.

Pohozené kázání. Jistý farář, jenž se na každé své kázání co nejsvědomitěji připravoval, napsal si kdysi podobné, jež však nikterak se mu nezamlouvalo; vhodil je tedy do svého psacího stolku a dal se do studování jiného. Od té doby uplynulo již asi čtvrt roku, když farář byl pracemi naléhajícími tak zanesen, že mu nezbylo ani času ku vypracování si nějakého kázání, ač nejbližší neděli opět k lidu s kazatelny mluvití musel. V této tísní, nevěda si jiné rady, vzpomněl si na kázání, jímž svého času povrhl, vyhledal je ve svém stolku a vskutku nejbližší neděli je přednesl. Avšak nespokojen sám s sebou i s kázáním opustil tedy chrám Páně a odebral se domů. Sotva že však překročil práh síně, vstoupil rychle za ním jakýsi muž a vrhnuv se před ním na kolena děkoval mu se slzami v očích, za útěchu i zachránění, jaké on v kázání právě slyšeném našel. Farář přijal muže co nejpřívětivěji a prosil jej, aby mu záhadu tuto vysvětlil. V hlubokém pohnutí vyprávěl muž toto: „Opětovnými a těžce na mne dopadajícími ranami osudu tak jsem klesl, že pozbyl jsem již veškeré chuti k dalšímu žití a ztratil jsem důvěru v Boha. Dnes — zde, důstojný pane, vizte důkaz — (při těchto slovech vytáhl z kapsy provaz) — byl jsem pevně odhodlán, trápení svému konec učiniti násilnou smrtí. Tu zaslechl jsem z věže chrámové zvuk zvonů a jakýsi vnitřní hlas zdál se mne pobízeti, abych ještě jednou, prv než úmysl svůj vykonám, šel do kostela a přítomen byl službám Božím. — Vešel jsem tedy do chrámu Páně a slyšel jsem vás, pane faráři, kázati tak dojemně a krásně o milosrdenství Božím, o jeho lásce a dobrotě, že srdce počalo mi prudceji tlouci, jakási posvátná bázeň a útěcha naplnila mé nitro a dodala mi síly, abych kříž svůj ještě dále trpělivě neal.“ A farář odpovéděl pln radostí: „Bůh vám žehnej a posilni vás v tomto předsevzetí a děkujeme oba Bohu, za tento krásný důkaz otcovské lásky jeho; já proto, poněvadž Bůh vyvolil si mne za ochránce vaší duše a vy, — ještě vás Bůh neopustil.“ „Ó jak vám mám poděkovati, důstojný pane?“ „Děkovati?“ tázal se farář. „Vždyť já jsem bohatě odměněn tím zdárným výsledkem, jaký slova má měla. Avšak ten provaz mi zde nechte, chci si ho jako skvostu nějakého vážití, neboť bude mi vždy milou připomínkou, že jsem dnes zachránil duši lidskou. Ale on bude mi též poučením, že nikoliv lidské slovo, nýbrž milost Boží s kazatelny působí. Neboť věztež, že toto kázání jsem již před další dobou vypracoval, avšak nepřednesl jsem je proto, poněvadž se mi nelíbilo, nyní nahližím, že Bůh sám si řeč tuto vyvolil, aby vaši duši zachránil. Děkujeme tedy oba Bohu za tu milost nám prokázanou. Důvěrujte jen pevně v Boha, snažte se klidně další svá soužení a utrpení a nezapomínejte pravdivých slov: „Když je nouze nejvyšší, je pomoc Boží nejbližší!““

M. W.

Vraždění dítek v Číně. Netoliko události dospělých osob se týkající, ale i případy v životě dítěte se zběhnuvší zasluhují bedlivého povšimnutí, ba mnohdy na výstrahu i zaznamenání v dějinách světových. — Mnoho milionů mučedníků prolilo během tolika set let za víru Kristovu svou krev. Slavné boje a palmy vítězné, vydobyté v západních krajích, přešly i do krajů východních. Stejně trýzně byly se stejnou zmužilostí snášeny. Tak v Japonsku podstoupilo v 17. století na 2 miliony křesťanů mučednickou smrt. Katanové jejich neustáli dříve, až křesťanská víra násilím byla z ostrova vypuzena. To však neodstrašilo hrdinné missionáře od posvátného jich úkolu; netoliko víra v pravdu, nýbrž i vědomost o surovosti tamních pohaných národů pudila je k tomu, aby za každou cenu slepým osvěcující paprsek víry a vzdělanosti poskytnouti a suroves za vzdělané a soucitné tvory přetvořiti mohli. Nejohavnější skvrnou na mravech jejich lpící jest vraždění dítek. — Příčinou toho jest chudoba pohanů a ta zas má svůj původ buď v naprosté jich nevědomosti, aneb i v lenivosti. Poněvadž

výchova dětí činí jim obtíž, sprovodí je ze světa. Jiným důvodem toho jest ro-
dinná pýcha. Poněvadž děvče, vdajíc se, vstupí do rodiny toho, jehož jméno teď
prijala, z kteréž příčiny pro rodinu, z níž pochází jest ztraceno, — bývá za-
vražděno. Zemře-li otec, bývají velkolepé pohřební slavnosti pořádány a oběti
jemu přinášeny. Čím více pocty se má na tomto světě prokazuje, tím více radosti
požívá na onom světě. Dle čínských pojmů má otec neobmezenou moc nad svými
dětmi; on jim dal život, on jim ho může též vzít. On zabije dívku, aby její
duše přešla do některého hochy, avšak též mnoho chlapců bývá usmrceno, mají-li
rodiče jich nadbytek. — Proti této ukrutnosti vydala vláda nebeské říše sice
mnoho výnosů, tak již v roce 1659, pak r. 1773, kdež zcela správně jest po-
dotčeno, že vraždění dítek jest proti přirozenému zákonu, ješto tím rodiče proti
svému vnitřnímu citu jednají, nemohouce u dítek žádného trestuhodného činu do-
kázat, a kde provinilým pohroženo jest bitím i vypovězením ze země. Avšak —
jak to již v povaze Číňanů vězí — nevráždili sice dítky své tak okázale, jako
druhdy se dalo, nýbrž petají — a nařízení nemělo účinku žádného. — Roku
1815 viděl se císař čínský opět nucena k tomuto veřejnému přiznání: „Za našich
dnů panuje všeobecně v lidu nemrav, ženy prodávati a děvčata topiti!“ —
V roce 1845 doufal konečně císař, že zlu tomu učiní přítrž zřízením sirotčinců.
— Roku 1866 poukázal císař zvláštní vyhláškou na křiklavé porušování všeho
božského i lidského řádu a přec zločiny nejen se nezměnily, nýbrž naopak ještě
se rozmohly a páchany byly jak boháči, tak i chudinou. Úřady bojují až podnes
proti tomuto nejohavnějšímu společenskému zlu Číňanů, — avšak marně. Udá-
vají-li katoličtí misijnáři počet těchto obětí ročně na 25.000, jest příliš ne-
patrný. Cestující našli již v několika minutách sedm takých nešťastných obětí.
A nejmůtnější při tom jest, že při známém pronásledování křesťanů v roce 1885
ochranné ústavy na mnoha místech byly zničeny. Toto pronásledování obmezilo
se sice skoro výhradně na Tonking a Anam, ješto tam bylo 10 misijnářů, 12
domorodých kněží, 60 katechetů, 300 domorodých řeholních sester a na 30.000
křesťanů povražděno, avšak účinek, jaký čin tento na ostatní obyvatelstvo měl,
byl pro misijnáře velice záhadným, — ba rovněž nebezpečným. Jak dlouho asi
bude to trvati, než vláda nebeské říše nahlédne, že snahy její bez světla pravé
víry jsou bezvýslednými, jak dlouho ještě bude k misijnářům pohlížeti s nedů-
věrou, jak dlouho ještě budou museti nevinné dítky trpěti za tento zakořenělý
ohavný zvyk!?

M. W.

Listárna redakce.

Příštím číslem počneme uveřejňovati celou řadu nejvýš zajímavých a poučných
článků: „Písmo svaté a nejnovější výzkumy v Palestině, Egyptu
a Assyrii.“ Dílo toto sepsané knězem Vigourourxem učinilo po celém světě
vědeckém neobyčejnou sensaci a dočkalo se záhy čtyř vydání. Ovšem že pro list náš
použijeme pouze těch článků jež širším vrstvám lidu snadno jsou pochopitelnými.

Obsah „Obrany víry“:

Mučedníci a vyznavači tovaříštva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až 1681.
(Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.) — Congregatio de propaganda fide v Římě.
(Napsal M. W.) — Císař Josef I. a pronásledování katolíků v Irsku roku 1709.
(Dle různých pramenů napsal M. W.) — Charaktery historických osob v duševní
dílňě básníků. (Napsal M. W.) — Stigmatizování 19. století. — Pravá pomoc.
(Napsal M. W.) — Papežství v druhé polovině 19. století. (M. W.) — Svobodná církev
rozumová. (F. M.) — Španělský poutník. (J. Št. — k.) — Nebezpečnost bohatství.
(M. W.) — FEUILLETON: Slasti redaktora katolického listu. (M. W.) — Směs.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Nakladatel a vydavatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor: PETR KOPAL.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Písmo svaté a nejnovější výzkumy v Palestině, Egyptě a Assyrii.

Dle F. Vigouroux a vzdělal M. W.

Ú v o d.

Bylo to ve století jedenáctém. V Polsku panoval tehdy Boleslav II., muž to neobyčejně chrabrý, avšak pro jeho vášně, jež na uzdě udržeti nemohl, přičky mu dějiny přijmí „Ukrutného.“ Stolec biskupský v Krakově spravoval muž vzácných ctností, pozdější světec; byl to Stanislav Szepanowský. Tento duchovní hodnostář měl tolik zmužilosti a neohroženosti, že mocnáři, jehož bezúrodné choutky, jakož i násilné a kruté činy byly skutečným neštěstím celému národu, činil oprávněné a zasloužené výtky a napomínal jej ku zlepšení se. On sice dobře věděl, jakému nebezpečí se při tom v šanc vydává, než osobní zájmy nemohly býti na překážku v plnění svatých jeho povinností.

Avšak Boleslav netoužil po tom, aby mysl svou zjemnil a povahu změnil, nýbrž dychtil jen po pomstě. Dříve, než-li krev mučedníka tohoto odhodlal se prolíti, chtěl jej ze zlomyslnosti, nejvyšší raffinovanost prozrazující, před očima celého Polska zneuctíti. Jakýsi šlechtic jménem Petr, prodal tři leta před tím svůj statek biskupu Krakovskému. Brzy na to zemřel a byl v kostele Piotrawinském pohřben. Tu král navedl synovce zesnulého, aby udal, že biskup nezaplatil onu částku peněz, jež v kupní smlouvě byla udána. Příbuzní, nemohouce vzepřítí se proti rozkazu královskému, pohnali Stanislava před soud. Svědkové, postrašení hrozbami ničemného krále, neodvážili se vypovídati ve prospěch obžalovaného, jak svědomí jim kázalo. Zatím tento, vida se od lidí opuštěným, tím pevněji důvěřoval v přispění a pomoc Boží. Žádal tedy, aby mu byla povolena třídní lhůta, po jejíž uplynutí přivede si samotného mrtvého Petra, aby týž dokázal slovem svým nevinu biskupovu.

Po třech dnech, prožitých v modlitbách a postech, odebral se Stanislav ku hrobu šlechticovu. Tam vrhnuv se na kolena a oči k nebi upřev, modlil se takto: „Milostivý a nejvyšší milosrdný Bože, Pane Ježíši Kriste, jemuž vše jest poddáno, z jehož rukou vše přijímá život svůj, učin, aby šlechtic Petr, by pravdě a spravedlnosti vydal svědectví, vstal z mrtvých a mně byl věrným pomocníkem, aby čest církve mojí obhájil tak, aby jméno Tvé bylo

velebeno a sliby Tvé byly za pravdivé uznány.“ Veškeré kněžstvo a lid přítomný odvětili ku modlitbě biskupově: „Amen — staň se!“ — Tu povstal Stanislav a dotknuv se mrtvol, pravil: „Ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého poručím ti, Petře, abys zvedl se z prachu, povstal z mrtvých a dal svědectví pravdě, jež od lidského pokolení byla pohaněna a pokořena; povstaň, aby rozmnožena byla víra těch, již věří a pokořena byla pošetilá bezúdnost těch, již proti pravdě brojí!“

A hle! mrtvý uposlechl a vstal. Stanislav vedl jej před krále. „Mrtvý přichází, aby dal svědectví pravdě!“ pravil biskup. A mrtvý mluvil a ospravedlnil světce; jenž nevině byl obžalován. Boleslavovi pak nezbylo nic jiného, než aby po takovémto obhájení biskupově uznal dle práva a spravedlnosti. — — —

Proč vyprávěl jsem příběh ten? Abych ukázal, že za našich dnů a před našima očima podobný div se děje. Nevěřci, proti písmu svatému brojící, domnívali se až dosud, že Egypťané a Assyrové jsou na věky němými a proto směle hlásali do celého světa: To, co vy v Chaldei, v Egyptě hledáte, nikdy se tam nepříhodilo. Chaldejští a Egypťané nikdy tak ani nemyslili, ani nejednali. — — — Aj tu pravil Bůh k Chaldejským: „Povstaňte z rumu a trosek, v nichž po celá tisíciletí jste odpočívali a dejte svědectví pravdě!“ A podobně řekl Egypťanům: „Povstaňte z hrobů a vezměte s sebou na světlo denní ohen papyrus, jenž s vámi byl pohřben, aby vydal rovněž svědectví pravdě spisů mých, aby víra byla rozšířena a pokořila bezúdnou pošetilost těch, kteří proti pravdě brojí!“ A tito mrtví uposlechl hlasu Božího, — hle oni žijí, jako svědkové pravdy!

Assyrové povstali a oznámili nám, že dějiny o stvoření světa, tak jak Mojžíš je líčí, žijí ve starém podání lidských pokolení; že děj věže Babylonské obsahuje vypravování skutečné události; že Chaldea jest skutečným domovem Abrahamovým.

Egypťané rovněž vstali, aby zasedli na soud proti nepřátelům písma svatého. Oni dokázali, že Mojžíš miloval pravdu; že vše, co o Abrahamovi, Jakubu a Josefu, co o sobě samém a o osvobození lidu svého vyprávěl, na pravdě spočívá, vskutku historickým jest a že on sám jest to, jenž to vše s největší podrobností v knihách svých popsal.

Zda-li pak lze jen jediného starověkého dějepisce jmenovati, jenž by byl při tak přísném výsledku moderních kritiků rovněž tak vítězoslavně vyjítí mohl, jako Mojžíš? Jak častokrát již učiněny pokusy, směřující k tomu, aby vážnost spisovatele pěti knih byla podryta, za kterouž příčinou byli staří dějepiscové proti němu do pole vedeni. Nuže, my uvidíme, že písmo svaté — pokud se starými spisovateli nesouhlasí, mluví pravdu a profaní pisatelé, že jsou na omylu.

Kristus Pán kdysi řekl tato slova: „Kdyby i lidé umkli, pozvedue kamení hlasů svých, aby vydalo svědectví pravdě.“ Zdaž výrok ten může býti případnějším, pomníme-li na shodu nejnovějších výzkumů v Assyrii a Egyptě s písmem svatým! —

Chci tuto obmeziti se pouze na některé přístupnější výklady, kde jasný rozum lidský na první pohled sezná pravdu slov biblických, jakož i klamně náhledy těch, kdož písmu svatému upíratí chtěli pravdivost a tím i vyšší Božské posláni. A jako ta místa, jež zde obšírněji provedeme, podobně celá ostatní bible starozákonní prošla vítězně ohněm kritických zkoušek a na březích Eufratu i Nilu vztýčila nezničitelný pomník všemohoucnosti i pravdy-milovnosti Boží! —

I. Abraham.

Víra učí, že jsme syny Abrahamovými, že jsme částí jeho potomstva, kteréž jest četnější nežli písek v moři, jak mu to Bůh v městě Haran a v zemi Chaldejské byl přislíbil. Jeho dějiny jsou pro nás téměř jakýmsi rodným dějepiscem a všecko, co tento vysvětliti a doplniti může, vzbuzuje v nás oprávněnou zvědavost.

Starožitné výzkumy, které v posledních letech docílily pěkných výsledků, jak v přední Asii, tak i v prastaré říši faraonů, neodhalují nám všechno to, co bychom si o otci Hebreů vědětí přáli; nicméně však poskytují nám mnoho vzácných objasnění; oni připouštějí, abychom v duchu žili s ním uprostřed země Chaldejské, kde on se narodil, uprostřed Egyptanů, kteří mu v době panujícího hladu poskytli chléb a mezi Kanaanity, s nimiž poslední dny života svého prožil a jichž zaslíbenou zemi potomci jeho jednou vydobyti měli. A tu poznáváme, jak velká jest věrnost, jakož i úzkostlivá až přesnost, s jakou Mojžíš život i místa působnosti Abrahamovy v písmě svatém popsal a která na vlas shodují se s nejnovějšími výzkumy.

Než nedomnívejž se laskavý čtenář, že v líčení mém nalezne souborný nástin činnosti svatého patriarchy. Obmezení na úzký kruh starožitných výzkumů musíme přestatí pouze na jednotlivých příbězích ze života Abrahamova, Josefova a Mojžíšova, pokud tyto bádáním v starožitnostech, aneb studiem mravů a zvyků národů východních jsou s to, podati nám úplného vysvětlení. My tedy chceme zde pouze stopovati, kde stála kolébka Abrahamova, my budeme následovati jej z Chaldehy do země Kanaan a do Egypta; my budeme po jeho boku při jeho vítězství nad Chodorlahomorem a chceme konečně tehdejší mravy, jak nám je bible líčí, srovnati s těmi, jak se tyto dnes u arabského lidu jeví.

Zvláštním řízením prozřetelnosti obýval patriarcha Abraham všechna ta místa, kde lid, od něho pocházející, musel naplniti dějepisné své poslání až do příchodu Spasitelova. Narodil se v Chaldei, prodlel nějaký čas v Mezopotamii, v zemi to, která byla určena, sloužiti synům jeho za vyhnanství; hlad vedl jej do Egypta, kde jeho kmen, spravován vnukem jeho, měl vzrůsti a státi se velkým u mocným, aby, zbaviv se dosavadních svých pastýřských obyčejů, stal se národem. On usadil se v zemi Kanaan, v zemi to zaslíbené, v zemi Israele, v zemi Judy; on protáhl v plném smyslu celou zemi od severu k jihu, osvobodil ji od vpádů elamitských a tělesné pozůstatky jeho byly v jedné jeskyni u Hebronu pohřbeny. Děje Abrahamovy uzavírají v sobě jako v zárodku celé dějiny jeho potomstva, on je do jisté míry jaksi napřed prožil.

Všeobecně má se za to, že Abraham narodil se asi 2000 let před Kristem.*) Biblický letopočet od narození tohoto patriarchy až po dobu Šalomouna krále poskytuje příliš mnoho nesnadností a záhad, které ještě dosti objasněny nejsou, než abychom mohli se pokusiti, určití nezvratně rok narození Abrahamova. Doufejme však, že se nám v této příčině dostane bližšího objasnění, nejspíš z Chaldehy, kde nějaká stará cihla přinese nám nějakých zpráv o Chodorlahomorovi, anebo nějakou jinou historickou zvěst, která celou otázku pošine aspoň do proudu, nerozluští-li ji totiž úplně. Egypt nám poskytl málo světla u věci této. První kniha Mojžíšova (Genesis) neuchovala nám nešťastnou náhodou jméno onoho Faraona, který v údolí Nilu právě vládl, když tam otec Hebreů hledal útočiště před hrozícím hladem.***) Avšak proslulý badatel Ebers má za to, že cestu Abrahamovu do Egypta lze s pravděpodobností přeložiti do doby dvanácté dynastie, ještě před vpádem pastýřů. Pod touto dynastií***) přišly do Egypta mírumilovné asiatské

*) Usserius, jehož letopočtu dnes nejčastěji se užívá, uvádí narození Abrahamova do roku 1992 před Kristem, Clinton uvádí smrt Abrahamovou do r. 1955 př. Kr. a jest toho náhledu, že Abraham bydlel v zaslíbené zemi v letech 2055 až 1955 př. Kr. Palmer opět tvrdí, že Abraham přišel již v r. 2084 do Kanaan a uvádí smrt jeho v r. 1984 př. Kr.

**) Lauth má za to, že oním faraonem, který v Egyptě za časů Abrahamových vládl, byl „Fanus z Abulfarage“ ve 12. dynastií.

***) Jest známo, že děje starého Egyptu dělí se ve tři díly: starou říši, která šest prvních dynastií v sobě zahrnuje, střední říši, od 7. až po 17. dynastii a novou říši, od dynastie 18. až po vydobytí Egypta Řeky. Dle Bircha trvala první doba od roku 3000 př. Kr. až po rok 2000; druhá doba od r. 2000—1600; třetí doba od r. 1600—332, dobytí Egypta Alexandrem. Všechna data až po 18. dynastii jsou toliko přibližná, tak že u mnohých badatelů jeví se rozdíl až 2079 roků.

rodiny, jež byly předchůdci Hyksů či pastýrských králů. Faraó, jenž za časů Abrahamových při ústí řeky Nilu vládl, zdá se býti rovněž knížetem mírumilovným, který nad poddanými svými v míru panoval. On tedy nenáležel k surové dynastii Hyksů, která byla nucena, žítí stále ve zbrani.

Nestačí li všechny dosud známé důkazy, aby letopočetní nejistotu odstranily, není tomu šťastnou náhodou tak i se zeměpisnými vědomostmi, jaké až dosud o rodišti Abrahamově za platny uznávány byly; dnes můžeme to již s veškerou určitostí potvrditi. První kniha Mojžíšova nás učí, že Abraham narodil se v Ur-Kasdimu. Kde bylo toto město? Nejnovější vydavatel bible Dom. Calmet praví o tom následovně: „Místo rodiště Abrahamova Ur bylo dosud záhadnou otázkou zeměpiscům, avšak, díky assyrským výzkumům, více jí nebude.“

Není to lhostejným, s bezpečnou určitostí zvědět pravdu o této věci. Neboť při dnešní vzdálenosti od tehdejších událostí jsou nejkrásnějšími obrazy, v něž můžeme doufat, že v naší duši opět oživnou ony místní. A tyto místopisné vědomosti jsou spůsobilé, osvětlí nám mnohé otázky, jež netýkají se toliko Abrahama, nýbrž dějin Hebreů vůbec. Víme-li, kde byla kolébka israelského národa, tím snadněji porozumíme různým zvláštnostem jeho řeči, dopátráme se původu jistých jeho zvyků, lépe rozeznáme, co tito od svých předků přijali a co Bůh sám přímo jim udělil; a konečně znalost ta vzbudí v nás daleko větší obdiv nad tím, jak božská prozřetelnost vedla národ israelský.

Písmo svaté mluví o Ur-Kasdim jen při příležitosti jednajíc o Abrahamovi a sdělení, jaká nám činí, jsou úplně nedostatečná, aby nám zeměpisnou polohu blíže určila. *) Brzy bylo město toto kladeno do Chaldehy, brzy do Syrie, hned zas do Mezopotamie a tato různici se mínění uváděla přec na doklad pravosti svých náhledů závažné důvody. Dle ústního podání, ještě dnes na východě kolujícího, jež z pradávných pochází dob a proslulým syrským spisovatelem sv. Efresem přijato bylo a velkým počtem jiných rovněž uznáno jest, byla rodištěm Abrahamovým Orfa, stará Edessa Řeků, město, kde vládl král Abgar, týž, který dle prastaré pověsti psal kdysi list Ježíši Kristu a obdržel pak odpověď s podobiznou Kristovou. Nejznamenitějším obhájcem tohoto náhledu jest Stanley. „Památka Abrahamova, praví tento, žije až dosud mezi Araby, kteří Orfu obývají. Ona jest jako by vkořeněna v půdu této země.“ Orfa leží na jednom z posledních výběžků holých a rozsedlých skal armenských, jež sestupují do rovin Assyrských, uzavírajíce uprostřed úrodná role, která dle rozlohy své na horách nazývají se P a t a n — a r a m. Dva až podnes pozůstalé tahy z tvárnosti této krajiny dosvědčují, že místo to muselo od pradávna býti kolébkou civilisace oněch krajů. Prvním tahem jest vysoká skála, která jako hřeben se utváří a spůsobuje dnešní přirozené opevnění, které jest dvojnásobně chráněno, jak tímto náspem, tak i příkopem nezměrné hloubky, který v živoucích skalách jest vtěsán. Druhým tahem jest bohatý pramen, který vzniká z malého, bařinatého jezera, obklopeného věncem pestré, bujné květeny; toto místo jest, i po všechny časy bylo stkvostnou oasou, pravým rájem uprostřed pouště, jež se široko daleko rozkládá. A okolo tohoto posvátného močálu kupí se moderní tradice o patriarchu Abrahamovi. Zcela blízko, uprostřed cypřišů, zvedá se mešita, právě na tom místě, kde Abraham se byl poprvé pomodlil.

Tato obcerstující voda vynořila se tenkrát, aby udusila plameny v peci, do níž prý jej nevěřící uvrhli; posvátné ryby, které ve vodě v nesčetném množství žijí, jsou u věřících již od pradávna v největší úctě a nalézají se pod zvláštní jejich ochranou. Dva korintské sloupy, jež na strmé skále se

*) Ur přichází v knize Genesis 11, 28, 31.; pak 15, 7. Kromě Genese přichází o Uru řeč buď v Nehemiáši či Esdráši 11, 7., kde praví levitě: „Ty jsi Jehovah, Bůh to, jenž vyvolil Abrahama a poručil mu odejít z Ur-Kasdim.“ — Talmud pak z významu slova Ur = oheň vybájl legendu, dle které Abraham byl podivuhodným spůsobem vysobozen z hořící pece, do níž byl uvržen proto, poněvadž se zpěchoval, vzývati modly chaldejské.

zvedají, jsou upomínkou na jeho osvobození. V prvních křesťanských stolecích bylo poukazováno — pokud víme — na dvě jiné upomínky z dob patriarchálních. Rok narození Abrahamova byl v Edesse za počátek nové doby považován; Josef mluví o hrobě Abrahamově, jež prý v Uru byl viděl. Dalšíh náhledů zde již uváděti pro obmezenost místa nemůžeme; všecko však, co pro totožnost Edessy s rodištěm Abrahamovým zdá se mluvit, shrnouti lze v následujícím: že jest jedno staré středisko, kde civilizace vzala svůj vznik a že existuje tradicionelní město Ur. První důvod jest zřejmě nedostatečným, druhý pak by byl rozhodujícím, kdyby tradice byla nepřetržitou. Avšak tomu není tak, neboť ona datuje se od dob křesťanských a jest v odporu s nejstaršími tradicemi. *) Ona spočívá toliko v nahodilé shodě jmen: Edessa, což popříti nelze, nazývala se v tamní zemské řeči Ur a jeho obyvatelé si přispíšili, aby po založení křesťanství z této stejnosti obou jmen učinili otce Hebreů svým spoluobčanem, což patrně jim nemálo lichotilo.

Jiný náhled, který zjednal si platnosti, stotožnil Ur-Kasdim s městem Ur, které Ammianem Marcellinem bývá připomenuto a sice v onom vypravování, které nám o zpátečním tažení římské armady, vedené po porážce císaře Juliána Joviánem, zanechal. Tento spisovatel přeložil Ur mezi Nisibis a Tigris. Jest věru pamětihodno, čísti dnes důvody, které proslulého učence Bocharta a jiné badatele k tomu přiměly, že na tomto náhledu setrval. On praví: Kdyby byl Ur ležel ve vlastní Chaldei, tedy na západě Eufratu, musel by patriarcha dvakráte řeku přebrodit a to z Uru do Haran a z Haran do zaslíbené země. Kromě toho byl by musel dalekou okliku činiti, byl by totiž musel jíti na sever a ne přímo k západu. Kdyby naproti tomu bylo Ur tím městem, o němž Ammianus Marcellinus vypravuje, vzdálené asi 2 dny cesty od Nisibis, jest Haran právě na cestě, která z Uru vede do zaslíbené země.

Tyto důvody, jimž nikdo nemohl ničehož namítati, zdají se vskutku nepopíratelnými, sledujeme-li cestu Abrahamovu na mapě; avšak ony nemají vskutku žádné ceny pro ty, kteří zemi tuto znají. Cestující nás poučují, že Thares nemohl přímou cestou od břehů dolního Eufratu do Kanaan. Bylo mu to nemožno, projíti se svými stády pouští, jež se mezi Chaldeou a krajinou kol Jordánu táhne. Všechna jeho stáda musela by zde hladem zahynouti. Aby našel pastviště a cestu si usnadnil, musel se přebrodit přes levý břeh Eufratu a odebrati se na sever směrem k Haranu. Také dnes nemohl by to jinak učiniti. Pakli však tato pozorování ještě nedokazují, že Ur ležel na dolním Eufratu, přece jest jisto, že obtíže, o nichž Bochart mluví, jsou bezdůvodnými.

Assyrské slovníky nás poučují o pravém významu Ur-Kasdimu. To znamená: město Chaldeů. Tento výklad má svou důležitost, neboť nás učí, kde město to hledati máme, — v Chaldei totiž. Toto se všeobecně uznává, avšak bývá při tom dopouštěno seté chyby, že připisují se zemi Chaldejské takové rozměry, jichž tato nikdy neměla, ano pod tímto jménem zahrnují celou Mesopotamii. Ve skutečnosti bylo Chaldejské území velmi obmezeným a nepatrným: ono leželo při dolním Eufratu, poblíž Perského zálivu. Zde tedy a jenom zde hledati dlužno Ur-Kasdim. Z toho pak již můžeme souditi, jak prastarým národem byli Chaldejští, kteří před více než 2000 lety před Kr. usadili se při dolním toku Eufratu, vtiskli této zemi zvláštní ráz a byli po vždy, ne-li neobmezenými pány, tedy aspoň převládajícím národem. Přišedše do této země, našli zde civilisovaný lid původu turánského, od něhož vypůjčili si klínové písmo, v čemž všichni badatelé podnes se srovnávají. Jaký byl vlastně původ a dějiny těchto předchůdců Chaldejských, nikdo neví.

Teď tedy víme, kde ležela Chaldea. — Kde pak leželo ono město Ur-Kasdim? — Odpověď na tuto otázku neposkytuje žádných těžkostí. Na starých cihlách Chaldejských můžeme se dočísti, že rodištěm Abrahamovým

*) Na východě jsou mezi pravými tradicemi též falešné. Tak ukazuje se v Ninive hrob Jonášův, který přec dle staré tradice pohřben byl ve své domovině v Geth-Oferu a v Hebron ukazuje se hrob Josefův, ačkoliv týž v Sichemu jest pochován.

byl Mugheir, což i jiní badatelé potvrzují. — Asi uprostřed cesty mezi Babylonem a ústím řeky Eufratu do zálivu Perského, zpozoruje cestovatel na západu na jakési malé vyvýšenině celé skupení zřícenin. To jest zbytek starého „města Chaldejského“, kolébky Abrahamovy. Dnes sluje místo ono Mugheir, Omgheir, — „město asfaltu, město smůly,“ ještě zde při každém kroku zakopneme o staré cihly, jež vskutku smolou pokryty jsou. Okolní rovina jest tak nízká, že, stoupne-li voda každoročně, povstane zde pravá bařina, z jejíž středu Mugheir jako nějaký ostrov vyčnívá, k němuž toliko loď dospěti může. Před 3000 lety však tomu nebylo tak. Tehdy bylo město v rozkvětu. Zde pěstovány byly vědy a umění, hvězdáři činili na nebi svá pozorování, básníci spisovali hymny a epické básně, trpěliví písaři psali na hlíně své knihy, jichž kopie z částí po dnes se nám uchovaly. Vody Eufratu, „život země“ — jak jej staré texty nazývají, nezaplavovaly zemi, nýbrž byvše ve dvou průplavech udržovány činily zemi úrodnou, místo aby ji nezdravou učinily.

Ur bylo nejspíše jedním z nejstarších měst Chaldey, ne-li nejstarším všech. Význam jeho, jak ze stanoviska dějepisného, tak i náboženského potvrzen byl nalezenými důkazy. Byloť totiž tam mnoho cihel odkryto, které z větší části popsány byly nečitelnými téměř a nesrozumitelnými znameními. Jsouť to jména králů, již kdysi vládli v otčině Abrahamově, od nejstaršího Uruka a syna jeho Dungiho počínajíc, až po Nabuchodonosora a Nabuimtuka. Tito králové nazývali se krály Urskými. Zříceniny Mugheiru dosvědčují, jak stkvělým byl lesk Ur-Kasdimu: ony tvoří kruh téměř jeden kilometr dlouhý a asi sedm hektometrů (700 metrů) široký a jsou obklíčeny zdi, která ještě dosti dobře jest zachovalou a králem Urukem vystavěna byla.

Loftus, který je prozkoumal, našel tam ještě imponantní zbytky jakéhosi chrámu, který ku cti boha Sin, t. j. měsíce, byl zbudován. Nedaleko odtud, v Erechu, byl chrám takových rozměrů, že ku jeho zřízení, jsou-li výpočty, v tomto směru konané, správnými, spotřebováno bylo tři milliony cihel. Dle zřícenin pak chrámu Urského, jak tyto se nám dnes jeví, soudě, nebyl týž menší svatyně v Erechu. Jsouť tyto 72 stop vysoké a tvoří tři poschodí ve formě pravouhelné. Abraham musel tuto budovu, jejíž zříceniny ještě dnes spatřujeme, již asi viděti. Nabonid, poslední král Babylonský, ji dal opravit; byla pak vystavěna Urkhamem, předchůdcem Abrahamovým. Neboť byly v Mugheiru skutečně nalezeny cihly, nesoucí nápis: „Urkham, král Urský, jest týž, který vystavěl chrám boha Sin.“ Bůh Sin byl Uru velkým bohem. Měsíc na bezmračném nebi Chaldejském má tak stkvělý, příjemný lesk a poskytoval obyvatelům tak velkých služeb v jich astronomických studiích, že mu dávali rozhodnou přednost před sluncem. Není tedy žádné pochyby, že v tomto chrámu konali předkové Abrahamovi modloslužbu ke cti boha Sin, kterou jim později Josue vytkl.

Prvotní domy Chaldejské byly pouhými rákosovými chýšemi; avšak za časů Abrahamových byly již zbudovány z cihel. Tamní naplaveniny postrádají totiž stavebního kamene, jehož místo zaujala v hojné míře se vyskytující hlína. Domy obyvatelů stavěny byly zcela solidně, zdi byly silné a massivní, ozdobené malbami, které tvořily různé výkresy, zapuštěné do cihel, otvory okenní byly vysoké a úzké, pokoje těsné, temné a vedly jeden do druhého. Do domu vstupovalo se velkou, klenutou branou; kolkolem nalézaly se dle orientálského zvyku stromy, malý lesk, určený, aby příjemným stínem svým chránil před zhoubným úpalem slunečním. *)

Zdá se, že město bylo již r. 500 př. Kr. opuštěno, zůstalo však místem svatým, kde Chaldejští a Assyrové dávali se pohřbívat. Počet hrobů, město obklíčujících, jest nesmírný.

*) Mějme na paměti, že v písmě svatém nic nenkazuje k tomu, jakoby rodina Abrahamova byla měla tehdy stálé sídlo. Ona mohla tedy vésti zcela dobře život pastýřský a bydleť ve stanu, také pod hradbami Uru, anebo i jinaak, jak to po dnes ještě u některých arabských kmenů spatřujeme.

Rovina Mugheirská, ačkoliv teď pustá a bařinatá, byla kdysi obdivuhodně úrodná. Následkem mírné záplavy řekou Eufратem byla právě tak plodnou jako Egypt, svažovaný Nilem. Za časů Abrahamových byla ještě blízkou zálivu Perskému, který neustává stále směrem k jihu se vzdalovati. — Od května až po listopad prší v Chaldeji velice zřídka, v kteréž době bývá vše sluncem spáleno. V době, kdy deště přestávají, dostupuje vystoupení vody Tigridu svého nejvyššího vrcholu a sice buď v prvním, či v druhém týdnu měsíce května. Povodeň počíná v měsíci březnu, koncem května rychle ubývá a přestává zcela v polovici června. Řeka Eufрат, která prýští v severních odnožích armenských hor, jež nejsou paprskům slunečním tak přístupnými, počíná se zaplavováním krajů teprv za 14 dní po vystoupení Tigridu a trvá mnohem déle.

Povodeň způsobená zimními dešti byla by bez významu, zatím co letní povodeň mohla by se státi Chaldejským osudnou, kdyby se jim nebylo podařilo, ochrániti se před nebezpečím. Dne 10. dubna r. 1831 bylo neobyčejným stoupáním Tigridu zaplaveno území na 100 mil, palmy a sady města Bagdadu byly v jedné noci divným proudem zničeny, 5000 osob se utopilo a pohřbeno bylo v sutinách domů. Za časů Abrahamových se toto zlo předvíдалo, za kterouž příčinou byly vody množstvím kanálů odváděny. Tyto byly moudře rozděleny a vnášely život do zahrad šťastné Chaldey. Jest sice pravda, že tato privilegovaná země nemá fiků, ani oliv, ani vína. Avšak štíhlá palma a šťavnatý datel odškodňuje ji v přehojné míře za ztrátu ostatních stromů.

Písmo svaté nepoučuje nás, v jakém postavení žila v Uru rodina Abrahamova, avšak dle všeho dá se mysliti, že ona buď jedno z předních míst tam zaujímala, aneb že stála v čele některého znamenitéjšího kmene. Východní tradice představují nám Abrahama ve světle daleko stkvělejšíím než bible; ony líčí nám jej jako muže ve hvězdářství a ve všech vědách zběhlého, jako mocného reka, který jest s to, zničiti všechny překážky v cestu se mu stavící; ony jej nazývají „bohatým Abrahamem“. Ve všech těchto tradicích spočívá jistě notný kus pravdy, poněvadž písmo svaté ve svém jednoduchém vypravování připouští daleko více domyslů, než zřejmě praví. Patriarcha jeví se nám v zemi Kanaan jako majitel velikého bohatství a jako pravý náčelník, ačkoliv při odchodu ze svého rodiště musel zanechat značný díl svého majetku, který připadl vladaři; avšak pro Abrahama bylo toto opuštění jeho statku zajisté daleko menší obětí, než opuštění Chaldey, tohoto kraje bohatého i úrodného, jenž byl jeho kolébkou a kdež byly hroby otců jeho.

Rodina Tharesova obrátila se po svém vyjití z Ur-Kasdimu na sever, směrem k Haranu. Aby se vyhnul neúrodným krajům, které na pravém břehu Eufратu leží a kde by jeho stáda žádné potraviny nebyla nalezla, musel Thares *) přejíti přes řeku a držeti se po levém břehu. Nic ostatné nebylo snadnějšího. Neboť pramice a lodě nebyly Chaldejským ničím neznámým již od dob nejstarších, jak z vypravování o potopě světa se zachovalo. Družina Tharesova byla asi dosti četnou a bezpochyby tvořila celý kmen. Chceme-li si učiniti pojem o tom, jaká byla asi tato cesta Abrahamova, poslyšme jen Layarda, který nám líčí své setkání s karavanou, kterou stihl právě v těch místech, kudy táhla rodina Tharesova. „Když jsme z jitra vyrazili a dorazili na výšinu, z níž byl volný rozhled po širé, před námi rozložené rovině, zdálo se nám jako bychom viděli proti nám postupující roj včel. My přibližovali se zatím ku kmenu Shammar, jenž táhl hledat si nových sídel. — Octli jsme se brzy uprostřed stád ovcí i velbloudů, která zaujala dosti značný prostor. Kam jen oko naše zalétlo, všude — v pravo i v levo — zřeli jsme tentýž houf, pohybující se jedním směrem. Dlouhé řady oslů a skotu, obtěžkané černými stauy, velkými nádobami a koberci rozmanitých barev; starci a stařeny, jimž vysoký věk nedovoloval jíti pěšky, umístěni byli nahoře na domácím náradí, — děti pak byly do pytlů svázaný, tak že jen malé jich

*) Otec Abrahamův.

hlavičky z otvorů volně vyhlížely jako protiváhu měly kůzlata a jehňata, jež opět v žoku svázaná na druhé straně velblouda visela. Dívky, oděné v těsnou, arabskou košili, matky, nesoucí na ramenou potravu, děti dospělejší ženoucí před sebou stáda ovcí, jezdci, ozbrojení dlouhými kopími, opatřenými třapci, muži sedící na velbloudech, — kuřata, uprostřed stád pobíhající, — to byla směs, uprostřed které jsme si po několik hodin cestu raziti museli.^a

Podobně asi bylo to s družinou Abrahamovou. — Cesta konána v malých několikadenních pochodech, aby při tak ohromném počtu stád nic nepřišlo na zmar. Po delším čase dospěli konečně do Haranu, to jest, ke křižovatce, kde cesty se dělí, z nichž jedna vedla k Tigridu, druhá k Eufratu.

Haran jest historicky známé místo porážkou Crassa, jenž zde od Parthů byl přemožen. Avšak daleko proslulejším jest tím, že zde otec Hebreů nějakou dobu pobyl. Haran si udržel do dnes své staré jméno a nikdy je nezměnil. O poloze Haranu nebylo nikdy rozepří, — leželof místo to uprostřed úrodné roviny, na přítoku řeky Eufratu, nazvaném Belilku. Ještě dnes lze zde spatřiti zříceniny jakéhos zámku, které z roviny vyčuhávají a z dálí již jsou patrnými. Na úpatí těchto trosek jsou vystavěna obydlí Beduinů, podobná oulům. Tehdy, když Abrahám sem zavítal, byly zde zbudovány domy, ve formě homolovitě, kde byl jeden kámen kladen na druhý, aniž by byly cementem spojeny a světlo proráželo tam otvorem, který byl na konci kůžele ponechán. Nedostatek dříví byl příčinou, že domům musela býti dávana takováto směšná podoba. V okolí města jest veliké množství kanálů. Co však nejvíce pozornost cestujících na se poutá, jest studnice Rebeky, kde ji Eliezer zastihl. Ještě dnes shromažďují se každého rána okolo studny stáda a ženy Haranské přicházejí, aby se vodou opatřily pro celý den.

Hlavními obyvateli Haranu jsou Beduini; někteří z nich bydlí v domech, jiní obývají stany, černou kůží potažené. Oni krmí stáda svá bylinami, jaké rovina Sarvyská rodí. Sem asi vodíval též Abraham svá stáda, jako později vnuk jeho Jakub pásal zde nejspíše stáda Labanova. V zimě jest zde sychravo, v létě však parno k zalknutí, zvláště vane-li jižní vítr, přicházející z pouště Arabské. Během dvou měsíců v roce, totiž v říjnu a listopadu, jest zde vše spáleno, kromě toho, co u břehu řeky leží. Jakmile jen několik krůpějí deštových skane, bují květena neobyčejně mocně, avšak ihned povadne, jakmile zadují bouře zimní. Toliko na jaře pokryje se půda poněkud trvaleji rostlinstvem různých tvarů a barev. Tato země jest ostatně menší než Chaldea a na opětný rozkaz Boží opustil i Abraham tento kraj s menší těžkostí, než rodné místo své, Ur-Kasdim, aby odebral se do Palestiny.

Abraham bydlel nějaký čas v Haran, když mu Bůh řekl: „Opusť dům otce svého a jdi do země, již ti ukázil“ Abraham ihned uposlechl.

Aby do zaslíbené země se dostal, musel přejíti přes Eufrat. Tato řeka vzdálena jest od Haran dva dny cesty. On překročil ji beze vsí pochyby nedaleko místa, kde ještě dnes řeku tu přebrodití lze, Zeugma nazvaném. — Cesta z Mesopotamie do Palestiny vede Damaškem a jest vzdálena od břehu Eufratu sedm dní cesty. Avšak ohromná karavana Abrahamova potřebovala zajisté delší doby, nežli sem přišla. Zde zdržel se Abraham nějaký čas, nejspíš jako vítězný panovník, neboť Eliezer, důvěrný jeho sluha, z Damašku pocházející, zdá se nám býti nejlepším a neklamným důvodem, pro zdejší pobyt Abrahamův svědčícím.

(Pokračování.)

Mučedníci a vyznávači tovařisstva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až do r. 1681.

Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.

P. Jindřich Walpole.

(Pokračování.)

Připisuje toto své vysvobození ze žaláře neskonalé dobrotivosti Boží, umlňil si P. Walpole, prokázati se Bohu tím vděčnějším i prosil své představené, aby jej do Anglie poslali. Avšak tito chtěli jeho zprvu jinde užiti a tak přišel P. Jindřich nejprv do Sevilly, pak do Valladolidu a odtud do Madridu. Teprve pak, jako v odměnu výtečných služeb, řádu prokázaných, dovoleno mu, přenést pole působnosti své na půdu anglickou. V noci na 4 prosince r. 1593. stanul na březích země této, sotva že však několik jen hodin pobyl zde, byl již na udání jednoho ze spolucestujících zatčen a na rozkaz hraběte Huntingdona v okovech do Yorku odveden, kdež — přiznav se, kdo by byl — v přísném držén jest vězení.

Zuajíce v Londýně dosavadní působení Walpolovo, domnívali se, že snad se jim podaří něco ze zajatce vytáhnouti i poslali k němu do vězení stejně chytrého a úskočného, jako krutého Topcliffa, aby na Walpolovi něco o katolících a kněžích anglických vylákal. Avšak marné bylo jeho namahání, — Walpole byl jako hrob! Tu pohrozil mu Topcliffe Towerem, kdež prý jsou nástroje, jež i němého k řeči přivedou! Avšak i tento úmysl, Walpola zastrašiti, se nezdařil. — Zatím doručen byl jakýmsi poslem P. Jindřichu list, v němž mu někteří katolíci oznamovali, že pokusí se o jeho osvobození, schválně-li jejich plán. Návrh tento jej překvapil. On byl ochoten stejnou měrou, jak obětovati pro víru svou život, tak i pro ni činně působiti, je-li v tom vůle Boží, proto také nerozhodl se ani pro, ani proti, — nýbrž odeslal list P. Richardu Holtbymu, aby týž rozhodl sám. Tento však byl mu tou radou, aby ve vězení vytrval, z těchto důvodů: že by se tím připravil o jistou naději v mučednickou korunu; pak že by dal špatný příklad stádu, když by toto vidělo, že pastýř se bojí, dále mohl by se útěk nezdařiti a tu zůstala by na něm jakási skvrna a užitek by z toho nebyl žádný; konečně, i když by se mu podařilo šťastně uprchnouti, bylo by se strany úřadů po něm tím horlivěji pátráno, při kteréž příležitosti mohl by více než jeden kněz v nebezpečí se octnouti a více než jedna katolická rodina, v jichž domech bylo by pátráno, mohla by býti nešťastnou. Tyto důvody uznal P. Walpole zcela správnými a vytrval ve vězení.

Poněvadž Walpole ničehož prozraditi nechtěl, byl dne 25. února převezen do Londýna, kdež byl do nejstrašnějšího žaláře Towerského uvržen. Bída, hlad, zima, jež snášeti musel, nedají se ani slovem vypověděti i postačí podotknouti, že i sám bezcitný Topcliffe strašným stavem P. Walpola dal se pohnouti k tomu, že mu dal do vězení několik otepí slámy, aby si aspoň odpočinul. A že mu tohoto odpočinku bylo třeba, lze si domysleti z vyznání P. Walpola před soudem, dle něhož musel podstoupiti 14 kráte ta nejkruťší muka.

Když byl P. Walpole celý rok v Toweru strávil, byl odeslán do Yorku nazpět, aby zde byl souzen. Dne 3. dubna 1595. předveden byl poprvé před porotce, jsa jako zločinec spoután v okovech. Žaloba byla totožná s ostatními, a zněla na zločin velezrády proto, že byl knězem, Jezuitou, a že přišel do Anglie, aby zde jako missionář působil. Praničeho nezmohla stkvělá obrana Walpolova u porotců anglických, neboť tito ze zásady každého katolického kněze uznali vinným. A tak i Walpole nečinil výjimku. Jednohlasným výrokem soudců z lidu prohlášen vinným zločinem velezrády a odsouzen k smrti, kterouž dne 7. dubna podstoupiti měl.

Bylo to v pondělí, když P. Walpole ještě s jiným rovněž k smrti odsouzeným knězem vyveden jest ze žaláře, aby vlečení byli na popraviště. Nejprv odpraven a rozčtvrcen soudruh Walpolův, k čemuž též musel přihlížeti. Když suroví kataani byli hotovi, vystoupil Walpole beze všeho pobízení na žebřík a pomodliv se „Otčenáš“, čekal pokojně blízcí se smrt. Klička vhozena mu kol krku, oprátka zadržnuta, žebřík pod nohama podtržen a P. Walpole vznášel se mezi nebem a zemí. S mrtvolou jeho naloženo pak dle zákona: byla rozčtvrcena. Tak zemřel P. Jindřich Walpole v Yorku, dne 7. dubna 1595. v stáří 36 roků.

Jak bylo výše podotčeno, byli čtyři bratři Walpolovi členy tovaryšstva Ježíšova: Jindřich, mučedník, Krištof, o němž jsme se rovněž zmínili, Michal, který r. 1620. zemřel v Seville a Richard, jenž zemřel koncem roku 1607. a stal se proslulým tím, že prý měl vymysleti s P. Fitzherbertem velice chytrý plán ku odstranění anglické královny Alžběty. Mělo jí totiž býti otráveno sedlo, kteréhož při jízdě používala. Zde máme nový důkaz, že nebylo žádného sebe nesmyslnějšího zločinu, jenž by nebyl nalezl víry, jen když nějaký Jesuita měl v něm účastenství.

P. Roger Filcock.

Téměř šest roků uplynulo od mučednické smrti P. Walpolovy, aniž by společnost Ježíšova o novou oběť stala se bohatší, ačkoliv pronásledování církve i kněží její ani v nejmenším neustálo. A první mučednické palmy po této pro řád Jesuitský zajisté neslýchaně dlouhé přestávce dobyt si chovanec anglické koleje St. Albanské ve Valladolidu, španělským králem Filipem II. roku 1589. založené, P. Roger Filcock. Narozen v Sandwichu — bližší jeho původ není znám — konal studia svá v Douay, později ve Valladolidu, kde též na kněze vysvěcen byl. Tu vyprosil si, aby byl poslán do Anglie a žádosti mladého tohoto muže, vyznačujícího se jak ctnostným životem, tak i skvělým nadáním, tak že rázem získal si srdce všech svých spolužáků i představených, bez průtahy vyhověno; jediným ještě přáním jeho bylo, aby práce své, svůj pot i krev svou zasvětití mohl službám tovaryšstva Ježíšova. Prosil tedy o přijetí do řehole, čemuž však ihned vyhověno nebylo: neboť dříve se musel naučiti znáti všechny obtíže, útrapy i nebezpečí, jimž každý missionář anglický byl vydán v šanc.

Tak tedy dne 4. prosince r. 1597 opustil Španěly a po 9denní plavbě dostal se šťastně poblíž přístavu Calaiského, když náhle nastalo bezvětrí a cestujícím hrozilo největší nebezpečí, že budou od Hollandanů, kteří loďstvem svým přístav obklíčili, zajati; a skutečně jako zázrakem podařilo se jim zachrániti se tím, že nastalý odliv usnadnil jim jinak dosti nebezpečný pokus: přebrodit se ku pevnině. A sotva že byli v bezpečí, byla opuštěná jich loď od Hollandanů zpozorována a též jimi obsazena. Z Calaisu přeplavil se Filcock do Anglie, kdež pode jménem Arthur zahájil svou missionářskou činnost.

Po dvouletém zdárném působení byl převorem anglické missie P. Garnetem do tovaryšstva přijat s nařízením, aby noviciát odbyl ve Flandrech. Avšak jinak Bůh mu usoudil. Již dlouho stopovali jej slídící a když konečně Anglii chtěl opustiti, aby rozkazu představeného svého uposlechl, — byl zajat a do Newgatu odveden.

Dne 23. února 1601 byl předveden P. Filcock před soud a obžalován ze zločinu velezrády proto, že byl mimo Anglii na kněze vysvěcen, jak to zákonem, v 27. roce panování královny Alžběty daným, co nejpřísněji a pod trestem smrti zapovězeno bylo. P. Filcock se k tomu ani nepřiznal, ani nepopřel, nýbrž toliko žádal, aby mu to bylo dokázáno. Ale těžko dokázati, když tu nebylo svědků. — Po dvou dnech byl opět předveden, žaloba mu byla přečtena a znovu byl vyzván, aby se prohlásil, je-li vinen či nikoliv. P. Filcock odvětil, že žaloba jest zcela neoprávněna, neboť soudcové se asi v osobě jeho zmýlili. Podobně nechtěl též o protcích ničeho slyšeti, řka, že jsou to lidé buď v takovýchto věcech nezkušení, anebo že rozhodují ne podle svého

vědomí a svědomí, ale jak si toho soudcové přejí. A poněvadž P. Filcock k tomu, co na něm bylo žádáno, přiznati se nechtěl, byl soudci uznán vinným a k smrti odsouzen.

Dne 27. února byl spolu s mnichem řádu sv. Benedikta Markem Barkworthem vlečen ulicemi Londýnskými na popraviště, pěje celou cestu žalmy. Když konečně tam dospěli — prvním, na čem zrak P. Filcocka utkvěl, byla mrtvola jistě zbožné katolické ženy, jménem Anny Lineovy, jež k smrti odsouzena a také odpravena byla proto, že poskytovala útočiště katolickým kněžím, již v domě její sloužili mši svatou a jiné svátosti udíleli. Pohled na mrtvolu zbožné trpitelky pro víru Kristovu poskytl srdci Filcockovu neobyčejné útěchy a utvrdil v něm pevné přesvědčení, že mučednice tato, po jejíž boku měl skončiti také on život svůj, vyprosí mu u Boha podobné vítězství, jakého ona se dočkala.

První odpraven byl kněz Benediktinský a P. Filcock musel býti svědkem, jak týž za živa byl z kůlu sňat a rozčtvrcen. Když kat srdce z těla mu vytrhoval, zašeptl umírající slabým hlasem: „O Bože, smiluj se nade mnou!“ — načež Filcock naň zvolal: „Zmužilosť otče můj! Čím větší muka, tím slavnější vítězství!“

A tato slova opětoval, když po krátké modlitbě odevzdal sám sebe v ruce katovy, cíť se úplně klidným, ba nevýslovně šťastným. Ta samá brutálnost, jakou suroví katani na Benediktinu provedli, vykonána na P. Filcockovi, s tím toliko rozdílem, že tento mučedník, jsa od narození těla velmi útlého, byl již mrtev sňat z čekanu, aby byl — jak zakouy kázaly — rozčtvrcen.

P. František Page.

Posledním Jesuitou, jenž stal se obětí zuřivé nenávisti královny Alžběty proti katolíkům, zvláště pak katolickým kněžím, byl P. Page, jenž — dle udání biskupa Challonera — pocházel ze zámožné a vážené rodiny Harowon-the-Hillské, dle vlastního svého pak udání před soudem, které však nesprávným bylo uznáno, narodil se v Antwerpách. Ve víře protestantské byv vychován, věnoval se studiu práv a našel zaměstnání u jednoho z prvních a nejbohatších advokátů Londýnských, jehož jediná dcera a příští dědička celého ohromného jmění byla zbožnou katolickou. Mezi ní a Pagem záhy se zapředl milostný poměr, dívka však nechtěla ruky své dáti nikomu než katolíkovi. Tato okolnost, jakož i naléhavé domluvy jednoho z přátel, rovněž přívržence církve katolické, byly příčinou, že Page začal vážně přemýšleti o náboženství katolickém, v čemž P. John Gérard,^{*)} k němuž byl přítelem svým uveden, jej netoliko utvrdil, nýbrž i náležitě jej vycvičil, do lůna církve jej přijal a aby ve svatém úmyslu jej nezviklal, dával mu opisovati různá křesťanská rozjímání a náboženské úvahy. Tim, jakož i krásným příkladem Gérardovým povzbuzen, umínil si Page, zřici se všech světských cílů a zasvětit se zcela Bohu a jeho službě. Aby pak blízko svého učitele a rádce, jenž byl ve vězení, dlel, najal si Page byt u jakéhosi Wisemana, jehož dům hraničil s vězením Gérardovým, a obsluhoval co nejhorlivěji tohoto kněze.

Když pak byl Gerard odtud odveden a v Toweru uvězněn, aby zde netoliko vyslýchán ale i mučen byl, umínil si Page, nemaje k Gérardovi více volného přístupu, jinou cestou shledati se s milovaným knězem. Naproti Toweru rozkládalo se širé pole, kamž nyní Page denně chodíval, dívaje se po všech oknech, zda v některém P. Gérardům nespátí. Aj, vskutku štěstí mu přálo. Užřev v jednom z oken hlavu milého svého učitele, pozdravil jej uctivě a kynul mu častěji rukou, ač Gérard dával mu znamení, by toho za-

^{*)} P. Gérard, jinak Thompson narodil se v Derbythiru r. 1564 z rodiny vznešené a vstoupil r. 1588 dne 15. srpna v Římě do tovaryšstva, odkudž téhož roku odebral se do Anglie, kdež byl vězněn a mučen, až podařilo se mu zázračným způsobem z Toweru uniknouti, právě v den 3. května r. 1606, kdy P. Garneth, převor missie, mučennickou smrtí podstoupil. Gérard zemřel 27. července r. 1637 v anglické koleji v Římě.

nechal, aby nebyl snad někým pozorován. Avšak každodenní procházky Pageovi po poli Towerském vzbudily pozornost stráží a týž byl konečně zajat a do vězení dopraven.

Byv před soudce předveden, tvrdil Page, že pole Towerské stalo se mu nejmilejší procházkou a že sem chodil beze všeho zlého úmyslu. Na otázku soudcovu, že dával častěji rukou znamení P. Gérardovi, odpověděl, že žádného takového kněze nezná. A když i P. Gérard sám popřel, že nezná tohoto mladíka a že jej nikdy dosud neviděl, byl Page za složené výkupné z vězení propuštěn.

Jsa na svobodě, umínil si Page věnovati se studiu bohosloví, aby později, vrátiv se do Anglie, ku spáse duší mohl pracovati jako člen tovaryšstva Ježíšova. Odebral se tedy do Flander, kdež po ukončeném studiu byl na kněze posvěcen a jako kněz vrátil se dne 10. června r. 1600 znovu do své vlasti, uniknuv šťastně zrakům slídilů. S neobyčejnou zmužilostí a horlivostí působil nejprv mezi katolíky jako missionář ku veliké radosti příznivce svého P. Gérarda, jemuž podařilo se z Toweru uniknouti a k největšímu uspokojení P. Garnetta, který jakožto převor přijal též Pagea do tovaryšstva a nařídil mu, aby ve Flandrech svůj noviciát strávil; — avšak jen krátce před tím, než-li do Tyburnu na smrt byl vlečen, podepsal přísežnou formuli jednoduchých slibů řeholních, kterýž spis P. Garnett později do Říma odeslal.

Když totiž jedné noci, vykonav kněžskou povinnost, domů se vracel, následovala jej jakási žena, jež kdysi bývala katoličkou, nyní však od víry odpadnuvši hledala výživu svou v tom, že, slídíc po katolických kněžích, prozrazovala za odměnu jich úkryty. Page, spatřiv tuto ženu, zrychlil krok; tato však utíkala za ním, volajíc naň, aby posečkal, že by ráda s ním mluvila. On však se stavěl, jako by jí neslyšel, vklouzl do prvního domu, jež otevřený byl viděl a prosil majitele jeho — mimochodem řečeno: protestanta — aby jej pustil zadními dveřmi, ješto jest věřitelem pronásledován. Týž svolil co nejochotněji a vedl jej k druhému východu, jenž směřoval do jiné ulice, když v témž okamžiku zrádná žena, bušíc na vrata domovní, křičela: „Zrádce, zrádce — kněz!“ čímž přivábila značný zástup chátry, jenž pomáhal jí povykovati. Uslyšev majitel domu tento hřmot, jakož i vyrozuměv, koho má před sebou, vydal ihned P. Pagea v ruce slídivé lůzy, která tohoto zatkla a k lordu — vrchnímu soudci předvedla. Týž vida před sebou katolického kněze, dal jej ihned do podzemního vězení v Newgattu uvrci. Dne 17. dubna r. 1602. byl postaven před soud a obviněn — jak se samo sebou rozumí — ze zločinu velezrády. Vzdor Pageovu prohlášení, že nepochází z Anglie, nýbrž z Antwerp, kdež vskutku jakási rodina Pagů té doby žila, byl týž uznán vinným, k smrti odsouzen a do Newgatu znova dopraven, aby zde vytrval až do dne popravy. Dne 20. dubna r. 1602. byl konečně sprostěn muk, jaká mu pomýšlení na vzdálenou snad ještě smrt, kterou s takovou toužebností očekával, působilo. Umřel podobně jako všichni předchůdcové jeho, velebě Boha až do posledního svého vzdechu. S ním zároveň zemřeli dva kněží: Tichbourne a Watkinson.

Úžas vzbuditi musí v každém již pouhé pomýšlení, s jakou odhodlaností kráčeli blahoslavení mučenci za víru Kristovu na místo popravní, radujíce se, že dopřána jest jim ta milost, pro božská učení moci život svůj položiti. A katani angličtí přicházeli zajisté vstříc nejtajnějším tužbám, v srdcích velebných kněží skrytých, když vynalézali si různé příčiny, pro které by mohli katolické kněze trestem smrti pokutovati.

Od smrti P. Page neuplynul ani rok a královna Alžběta povolána z tohoto světa před soudnou stolicí Boží, aby ze svého krvavého vládaření vydala počet. Ještě čtyry měsíce před svou smrtí vydala tato násilnice edikt, který přísností svou všechna dřívější nařízení překonal, při tom však ještě ihned na začátku dobrotu a mírnost panenské královny velebiti se opovážil. Tímto ediktem, dne 15. listopadu r. 1602 vyhlášeným, bylo nařízeno, aby

všichni Jesuité do 30 dnů a všichni světští kněží do tří měsíců, nechtějí-li bezpodmínečně královně se podrobiti, opustili Anglii; žádný Jesuita aneb kterýkoliv řeholník, jenž na pevnině již se nalézá, nesmí více do Anglie nohou vkročit. Kdož by proti tomuto rozkazu jednal, dopustí se zločinu velezrády. —

Než — královně nebylo dopřáno, aby dlouho těšila se z výsledků krutého toho zákona, zemřela dne 24. března r. 1603 v 70. roce věku svého, — ve 45. roce své vlády. S ní vymřel dům Tudorův a Stuartovci nastoupili na trůn.

Rokem 1577 začalo krvavé pronásledování katolíků v její říši a potrvalo až do její smrti; ještě pět neděl před svou smrtí podepsala ortel nad katolickým knězem. Dr. Bridgewater vypočetl ve svém spise: „Boj církve katolické“ na 1200 obětí katolických, které těšily se z dobrotivosti a mírnosti své královny, prv, než-li ještě pronásledování katolíků dosáhlo svého vrchole (rokem 1588) a ještě praví, že jest dalek tvrditi, jako by byl uvedl jména všech, nýbrž toliko ta, o jichž utrpení byl zvěděl. V seznamu tom nalezáme jména 3 arcibiskupů, 18 biskupů, 1 opata, 4 celých klášterů, 43 děkanů, 14 arcidiakonů, 60 kanovníků, 530 kněží, 49 doktorů bohosloví, 18 doktorů práv, 15 professosů, 1 královny (skotské), 8 hrabat, 10 lordů, 26 rytířů, 326 šlechticů a na 60 urozených dám. Ti z nich, kteří nezemřeli na popravišti, zhynuli v žalářích. — Bylo napočteno, že za vlády královny Alžběty bylo uvězněno přes 50.000 katolíků jedine pro své náboženské vyznání. A pak chtí mluvit angličtí dějepisci o „velké“ královně Alžbětě?!

Ostatně byla smrt její podobnou tak velice skonům přemnohých pronásledovatelů církve katolické za prvních dob její vzniku: byl to konec plný zoufalství a duševních muk, — jaké mocné královně připravilo — zlé svědomí a stíny těch nevinných obětí, jichž prolitá krev volala k Bohu o pomstu! — —

Congregatio de propaganda fide v Římě.

Napsal M. V. (Dokončení.)

II.

Uvykli jsme již, slyšeti každoročně z království italského o nesčetných loupežích na chrámech, kláštorech a blahodárných ústavách spáchaných. Zradou, lží a revolucí založený stát tento hájí své další trvání opět loupeží a pleněním, až jednoho dne pod svými vlastními troskami najde svůj hrob. Ve státním rozpočtu nalezáme již stálou rubriku: výnos z prodaných církevních statků. Jest to věru smutný pohled, jaký nám spustošené chrámy, polozbořené a vydrancované kláštery, zničené ústavy vyučovací v bývalém státu církevním skytají! Co spořívá a dobročinná ruka, co smysl pro umění a vědy již od staletí netoliko v Římě, nýbrž v celé Itálii byl nashromáždil, to nyní sjednocenou Itálií zcela zničeno! A vzdor tomu nepodařilo se pomoci blahobytu na nohy; jak pak také by mohlo se dobře dařiti té zemi, která vkládá ruku svou na posvátný majetek, která dopouští se svatokrádeže, ano i chudinu olupuje o almužnu? K ústavům, které v Itálii zůstaly dosud v držení svého majetku náležela propaganda. Avšak i nad ní vznášel se řadu let již meč Damoklův a sotva tomu tři roky, kdy rána dopadla i na tento ústav. — Když totiž církevní statky byly vládou italskou pobrány a měly býti přeměněny v papírovou rentu, měla vláda na mysli též bohaté a nejvyšší cenné statky propagandy. Proto brzy po svém vtrhnutí do Říma prohlásila tato propaganda za ústav národní, jenž byl přejet do správy státní, případně zbaven byl všeho movitého a nemovitého jmění. Avšak oproti těmto laskominám vlády italské prohlásil papež Pius IX., že propaganda není žádným ústavem italským, nýbrž mezinárodním, — kosmopoli-

tickým, který náleží cele církvi a z příspěvků veškeré katolické církve vznikl, tak jako dům v němž propaganda sídlí, jest darem španělského vyslance. Italská vláda však nedala se tím zastrašiti, nýbrž činila pilně přípravy ku potáhnutí na sebe veškerého majetku propagandy a uastoupila cestu právní, aby pro tento loupežný čin vymohla si schválení slepé spravedlnosti.

V první instanci dáno za právo svatému otci. Soud uznal mezinárodní ráz ústavu, následkem čehož nepřiznána též platnost zákona, týkajícímu se olupování klášterů a církve vůbec o její statky. Každý, kdož měl smysl pro právo a spravedlnost, přijal toto rozhodnutí soudní s radostným povděkem. Avšak vláda italská nespokojila se s tím, nýbrž podala odvolání k vyšší instanci, a vskutku zde našli se mužové, kteří oloupení propagandy uznali zákonitým a zmocnili vládu, aby ujala se těchto statků. Proti tomuto rozsudku podáno však ihned se strany papežské stolice odvolání ku třetí soudní instanci, která po dlouhém a zevrubném zkoumání prohlásila, že propaganda, jakožto ústav mezinárodní, nespadá pod zákon, o klášterům jmění jeduajícím, následkem čehož má nezrušitelné vlastnické právo na všechn svůj movitý i nemovitý majetek.

Každý by se domníval, že tím byla celá věc odbyta a propaganda ponechána na pokoji, to tím více, ježto během tohoto dlouholetého vyjednávání přicházely s různých stran z ciziny více méně energické dopisy, vládě světcí, v nichž jednomyslně mezinárodní ráz propagandy byl vytčen, jak toho ostatně samy tyto listy nejlepším byly důkazem. Tak rakouský císař František Josef protestoval důrazně proti konfiskaci statků propagandy a podotkl přímo v listu svém, jak blahodárně působil ústav tento již od dob svého založení. Podobný dopis zaslal král portugalský, jakož i různé zahraniční vlády. Toto všecko nemohlo však udusiti loupeživé choutky italské vlády, která šla teď opatrněji v před a odložila celou záležitost na pozdější dobu. Konečně byla tato věc ze třetí instance přenešena na královský kassační soud v Ankoně.

O tomto soudu proslýchaly se podivuhodné věci, tak na příklad, že různí zločinci, vrahové, žháři bývají tam nevinnými uznáni. Proto také nedalo se od takového soudu očekávati něco dobrého pro propagandu. Dne 29. ledna 1884., v den to sv. Františka Saleského, který na vzmohutnění církve tolik sil vynaložil, pronesl královský kassační soud rozsudek: všechno movité i nemovité jmění propagandy, vyjmaje dům, v němž nalézá se sídlo správy i vyučování chovanců, budiž skonfiskováno, prodáno a v italské peněžní papíry přeměněno. Doslovné znění tohoto rozsudku bylo dne 20. února v „Osservatore Romano“ uveřejněno. Přišlo to v našem osvíceném století již daleko, když osoby a veřejné ústavy musí střežiti svůj majetek nejen před lupiči, zloději a podvodníky, ale i před těmi, kteří udávají, že v rukou jejich spočívají vážky spravedlnosti a meč železný na ochranu života a majetku. A jak mohou tací soudcové, kteří tak proslavenému a blahoplodnému ústavu, jakým propaganda jest, upírají jeho majetek a odnímají mu jej, pronášeti rozsudek nad zloději?! —

Po tomto rozsudku královského kassačního soudu v Ankoně zbývala správě propagandy ještě jedna instance, totiž královský vrchní tribunál v Římě. Ačkoliv v Římě, v sídle to loupeživé vlády, byla malá vyhlídka, že by spravedlivý odtud vynesena byl rozsudek a ačkoliv dosavadní soudní jednání pohltilo již polovici majetku propagandy, odhodlala se propaganda, celou věc před vrchní tribunál přednésti, aby tak celý svět zvěděl, že papež a majetek jeho nepožívá v Římě žádné ochrany, nýbrž vydán jest v šanc libovůli nepřátelsky smýšlejících a ziskuchtivých lidí.

Jakmile rozsudek kassačního soudu byl uveřejněn, vydal Lev XIII. dne 10. února roku 1884. prostřednictvím svého kardinála-tajemníka, zesnulého Jacobiiniho, důraznou notu všem papežským nunciům znějící. Tento projev papežský jest dosud v živé paměti všech.

Také správa propagandy vydala všem biskupům katolického světa dne 17. února oběžník v této záležitosti. Tento podává dějepisný rozhled o vývoji propagandy a poukazuje ku obtížím, vzniklým následkem tohoto rozhodnutí. Ku konci se praví, že propaganda nucena jest uchopiti se na obranu svojí mimořádných prostředků. Aby zachránila svobodu svých missií, vezme v úvahu, zdali by nebylo lépe přeložiti finanční svoji zprávu z Říma, tam, kde by se bezpečněji cítila, jakož i zříditi v jednotlivých dílech světa správní rady ku příjímání milodarů od věřících na účely missionářské. — Avšak nedošlo k tomu! Toliko oznámila správa propagandy oběžníkem ze dne 10. března, že nunciové a apoštolští vikáři zmocnění jsou, všechny administrativní, jakož i civilní akty v zastoupení propagandy přejmou a vyříditi.

Císař Josef I. a pronásledování katolíků v Irsku roku 1709.

Dle různých pramenů napsal M. W.

(Dokončení.)

Ihned po tomto činu královny anglické odeslal papež Klement XI. meškajícího v Římě Františkána Bonaventuru opět ku císaři Josefu, s následujícím významným pamětním spisem:

„Katolické obyvatelstvo, zvláště pak kněžstvo nešťastného království Irského, lkajíce a plačíce vrhají se k nohám Vašeho Veličenství a vyprošují si prostřednictvím řeholníka, který, jako před nějakým časem, tak i nyní opět papežem vyslán jest výslovně za tím účelem, aby Vaše císařské římské Vel. potřebnou pomoc poskytnouti nám ráčilo. Neboť nebezpečí, v jakém ocitlo se náboženství katolické, dospělo již svého vrchole. S nehlubšími díky uznáváme vroucí přímlovu V. V., za níž nebudeme se moci nikdy dosti vděčnými prokázati; avšak všechny tyto dosud vykonané, rázné i vši chvály hodné kroky vyslanců V. V. nedovedly zabrániti, aby nebyla podána královně anglické ku podpisu neblahá listina, oběma parlamenty schválená a k vyhubení všeho katolického v zemi irské čelící. Tato byla dne 10. září v Dublině veřejně prohlášena s tím doložením, že úřady co nejpřísněji nad šetřením nového zákona dohlížeti budou a kdo by dle toho se neřídil, že těžkými pokutami a žalářem bude stížen. — A že vskutku úřadové provádí nová nařízení se vši bezohledností, tomu nasvědčují listy z Dublina, ze dne 20. září, zaslané. V těchto se praví, že mnozí z našich již podlehli a zpronevěřili se víře otců svých, mnozí jiní že se kolisají a ze strachu před neodvratně jím hrozící holí žebráckou, jsou náchylni ku následování příkladu oněch odpadlých a hodlají též zřici se katolického náboženství, nepřijde-li rychle pomoc a neučiní-li vznešená přímlova V. V. v brzku přítrž krutému počínání vlády anglické.“

„Nadešel tedy nyní čas, aby bez prodlení učiněno bylo, co dnes ještě k vykonání zbývá a co by v této strastiplné době pomoci mohlo, aby naše katolická víra v těžce zkoušeném a na víře své tak lpějícím Irsku do kořenů téměř v okamžiku vyhubena nebyla. A o to my prosíme opět a opět se vši ponížeností, se slzami v očích a vzdechy v srdcích našich, spoléhajíce se v šlechetnou mysl V. V.“

„Jest totiž naší snažnou prosbou, aby neskonale milostivé a nejvyšší zbožné V. V. ráčilo odeslati vlastnoruční list jak královně, tak i parlamentu, obsahující napomenutí i důvody, pro které by ono nařízení mělo býti zrušeno, aneb aspoň provádění tohoto krutého zákona zastaveno, což ostatně ani politické chytrosti neodpovídá. Neboť leží na bledni, že toto pronásledování poškozujíc v nejvyšší míře společnou věc, netoliko v očích všech katolíků

spojených s námi států, nýbrž i oněch, jež neutralitu zachovávají, zvláště však katolíků ve Španělsku, ať již poslušni jsou krále Karla III., čili nic. — Dále jest třeba Angličanům připomenouti, jak svoboda i majetek jejich byly odvislymi od přátelství nejjasnějšího domu císařského, — zvláště za časů krále Viléma III., jenž zaručil se císaři Leopoldu svým královským slovem, že ve všech jeho třech královstvích, jmenovitě však v Irsku, nebude katolická církev vydána v šanc žádnému nebezpečí a žádné újmy neutrpí. — Z tohoto královského slova vyplývá královně i parlamentu závazná povinnost, aby řídila se smlouvou Limerickou, jejíž V. V. jest rukojmím, — a to tím spíše, ješto katolíci v Irsku složenou přísahu věrnosti nikdy neporušili, žijíce vždy v míru a pokoji, vzdor těm nesčetným příkořím, jaká předčí i ono pověstné, egyptské tyranství. A poněvač vévoda z Marlboroughu u královny i londýnského dvorce mnoho zmůže a snadno nahlédne, jaká škoda z tohoto druhého pronásledování katolíků v Irsku vyplynouti musí: zlá se býti prospěšným, kdyby jménem V. V. tomuto vévodovi se dopsalo, jako též princí Eugenovi, jenž na jmenovaného vévodu má velký vliv.“

„Nejoddanější poslové katolíků Irských vzpomínají zásluh starých časů. Jest známo, že Irčané jsou španělského původu, že se ve Španělsku cítí zdomácnělými a od Španělů, jak od bratrů, jest s nimi nakládáno. Vzpomínka žijících může doplniti ony svazky seznamů, v nichž lze se dočísti, s jakou věrností a zároveň s jak šťastnými výsledky sloužili oba národové císařskému domu. — Poslové katolických Irčanů chtějí vždy býti pamětlivi zásluh se vším důrazem ve svaté této věci pronešeného císařského slova a prositi všemocného Boha, jenž rozdílí vítězství i koruny dle svého zásluhy, aby byl štědrým odplatitelem. Dále chtějí býti dobrodiní toho pamětlivi i před nejvyšší hlavou celého křesťanského světa, jejíž nejhlavnější péče a zvláštní péle k tomu směřují, aby katolická a apoštolská víra netoliko byla udržena, nýbrž též šířena, jakož to papež v nejnovějším breve, ohledně nejvyšší žalostného stavu Irska vydaném, na jevo dal.“

„Konečně chceme toho býti pamětlivými před veškerým křesťanským světem, jenž — jako dnes nad smutným stavem katolíků Irských truchlí, tak toužebně vzhlíží ku posvátné osobě V. V., spatřuje v ní ochránce víry Kristovy. Očividným důkazem pravdy slov těchto jest, že všechna katolická knížata, byť i v jiných věcech byli nesvornými, v této všem posvátné záležitosti jednomyšlně ochotnými jsou, přidružili se k rozhodným krokům V. V. — Toto vše skládají poslové Irského národa k nohous V. V., očekávajíce s důvěrou vznešeného rozhodnutí, jež zajisté spočívati bude na základech neobyčejné horlivosti celého domu císařského k církvi i náboženství katolickému, čímž jedině zmohutněl císařský dům v mocný kmen, jehož výše dosahuje až k nebi a jest viditelný po celém světě obzoru.“ —

Císař Josef vyhověl této úpěnlivé prosbě. On nařídil opět, dne 23. listopadu, hraběti Galasovi, aby všude, kde se mu k tomu příležitost naskytne, co nejrozhodněji proti irským zákoum vystoupil. Avšak ještě dříve, než hrabě Gallas rozkaz ten byl obdržel, poslal následující oznámení ze dne 5. listopadu: „Věci v Irsku dospěly již tak daleko, že těmto ubohým utiskovaným lidem není žádné jiné pomoci, ba ani naděje, leč doufati v to, že všemocný Bůh osvítí rozum těch, na jichž libovůli pronásledování spočívá, tak že tito nebudou se řídití doslovným zněním zákona, jako se to v Anglii děje.“ Ihned však vzešla v něm pochybnost a on doložil: „Toho však sotva lze nadíti se v provinciích, jež jsou poněkud vzdálenými a kde místodržitel a podřízené mu úřady vždy vedli si s větší bezohledností. Naleznu-li však někdy nejmenší příležitost, že budu moci s nějakou výhlídkou ve zdárný výsledek zakročiti, nebudu ani na okamžik otálet.“

V těchto slovech bylo dostatečně naznačeno, že pro nový rozkaz císařův, ze dne 23. listopadu, jen málo jeví se vyhlídek na nějaký výsledek. A vskutku nenaskytlo se hraběti Gallasovi žádné příležitosti k tomu. Věci v Irsku šly svou cestou. Dle názorů lidských musela církev katolická v Irsku v brzku

vyhynouti. — Od dob těch uplynulo již 190 let a přec katolicismus tam — jak známo — nevyhynul. Brány pekelné jej nepřemohly.

Se strany císařské přičítala se hlavní vina místokráli lordu Whartonovi. Co se z něho stalo?

Lord Wharton byl kdysi jedním z náčelníků strany Wighů, která v roce 1709. stála na vrcholi své moci. Avšak již r. 1710 nastal její pád, následkem čehož strana tato pozbyla všech vyšších státních úřadů a také lord Wharton musel dosavadní svůj úřad Irského místodržitele předati lordu Ormondovi. Z toho vznikl, v míře dosud nebývalé, žurnalistický boj. List strany vládní obvinil v jednom čísle svého lorda Whartona, nikoliv snad z pronásledování katolíků, nýbrž z nesprávností, jichž se v bývalém úřadu svém dopustil.

Než, za vlády krále Jiří I. domohl se Wharton opět bývalé přízně a vážnosti. Až dosud jsa hrabětem, stal se markýzem a později vévodou. — Avšak i jemu konečně nadešla hodina, kdy litoval svých činů, přestoupil na víru katolickou a zemřel r. 1731. v jednom španělském klášteře.

Katoličtí Irčané však beze všeho přispění císaře Josefa a vzdor stálým útrapám, jichž bylo jim od vlády anglické snášeti, uchovali si víru Kristovu neporušenou až po dnešní den.

Svaté upomínky z Tunisu.

Římská provincie severo-africká, kdež Scipionové stkvělých dodělali se triumfů, byla později podrobena vladai daleko lepšímu, králi všech králů. Praví se, že svatá Fotina, která se synem svým Josefem učinila v těchto krajích velice mnoho ve prospěch a ku rozšíření evangélie, byla Samaritkou, k níž pravil Spasitel: „dej mi pít.“ Vandálové a později Maurové zničili opět stkvělou setbu křesťanství. Teprve roku 1270 byla králem Ludvíkem svatým opět křesťanská korouhev na pobřeží severní Afriky vztyčena. Politika jeho nezaměstnávala se tím, zda-li bude opět jedna země přivtělena k jeho říši, zda-li dobytí tohoto kraje není proti myslí národů ostatních, zda-li Italie a Německo ničehož proti tomu nebudou namítati, — nýbrž proň platila zásada: třeba jest vynaložiti vše, aby diví národové vyproštěni byli z otroctví hříchu. Dějiny nemohou o žádných smělých výpravách Ludvíka Svatého v zemi této vyprávěti. Bůh učinil jej umírajícího teprve dobyvatelem. Morová rána zničila jeho vojsko a ku konci zhubila též jej samotného a na zříceninách Kartbaga zvolal umírající král, pohlžeje naposledy ku oplešenému Tunisu: „Vše pro Boha! Pečujme o to, aby zde bylo evangélium hlásáno!“

Netoliko množství křesťanů rozhlásilo slávu provincie Scipionů, nýbrž utrpení mučedníků, kteří zde od časů sv. Cypriána v nejhroznějších žalářích a v nejstrašnějších mukách podali svědectví o nezlomné jich věrnosti ku Kristu.

Tři sta let po smrti Ludvíka Svatého přistál na severním pobřeží Afriky mladý muž, z něhož během osmi dnů z boháče se stal chudasl. Mořští loupežníci, zpronevřelivější a ukrutnější nad tygra, připravil jej o vše. Bůh si jej vyvolil za obzvláštní nástroj své milosti, avšak teprve po velikém utrpení měl se státi z něho muž dokonalý. Byl o veškeré šatstvo oloupen, musel pobíhati alicemi Tuniskými, aby zkoušel svých sil, neboť měl býti prodán za otroka. Byl to svatý Vinceuc z Pauly. On byl ještě s jinými otroky k řetězu ukován a opět dopraven na loď, kamž se v určitou hodinu kupci otroků scházeli.

„Tisíce surovostí bylo zde na nás spácháno, aby naše schopnosť objeviti se mohla. Jako koňům neb volům podobně i nám byla ústa rozevřena, aby zuby byly podrobeny prohlídce. Aspoň pět — nebo šestkráté byli jsme řetězy obtěžkáni, městem vedeni, až nás všechny prodali. Já jsem byl prodán jistému

rybáři a podobné. pak jednomu starému lékaři, který po 50 let byl hledal kámen mudrců.“
Vincenc z Pauly hledal také asi sám kámen mudrců, neboť v brzké opatřil chudým bez pomoci milliony a založil ústavy, které ani revoluce nebyla schopna zničit. Láska jest nejčistší zlato — a poklad ten může nalézt každý a tento kámen může každý učinit. Svatý Vincenc dal svému starému lékaři, ač týž byl Musulmanem, přece vysvědčení, že pokoušel se toliko o vřehotvení zlata, aby chudým pomohl. Vincenc musel dnem i nocí vytápěti vdranáté peči, kde lékař pokusy své konal. Týž miloval svého otroka a slíbil mu své bohatství, jakž i že mu sdělí veškerou svou učinnost, přestoupí-li k islamu. Avšak svatý Vincenc modlil se stále k nejbáhoslavenější Panně, kdykoliv mu jeho pán hlásal náboženství zlata. Po 11 měsíců vytápěl Vincenc pece zlatostrújevy, když se o tomto moudrém muži dozvěděl sultán. A ješto tento — jako žádný druhý člověk na světě — velice měl zapotřebí nějakého zlatostrúje, byl lékař do Cařihradu povolán, když pak týž již cestou zemřel, byl Vincenc trápen myšlénkami, že na svá stará kolena stane se před otrokem sultánovým. Avšak nestalo se tak, neboť byl prodán jakémusi odpadlíku z Nizzy, který, snad v zemi Krumířů, měl své doly. Ještě deset měsíců musel zde pracovati, až konečně udeřila jemu hodina osvobození, — směl se vrátiti do Evropy. V Avignonu nalezl jej vicelegát stolice apoštolské, jenž jej vzal sebou do Říma a představil papeži. Zde zabýval se Vincenc tou vznešenou myšlénkou, zdali by Afrika nemohla křesťanství býti zpět vydobyta. On nechtěl to způsobiti zbraní, jak to zamýšlel svatý Ludvík, ani vykopením otroků, jak o to Trinitáři usílvali, nýbrž potlačením islamu pomocí evangelia. On byl skutečně tak šťastným, že mohl odeslati mnoho misijnářů, kteří tam s velikým zdarem působili, — Tunis má od r. 1843 biskupa, který též od vyznavačů islamu jest v obzvláštní úctě; od roku 1858 působí zde školní bratři, jimž i sám bey Tuniský dítky své ku vychování svěruje. Sestry sv. Josefa zřídily si zde rovněž školu, pensionát a nemocnici. Na blízkou kaple, která vystavěna jest na místě, kde sv. Ludvík zemřel, vystavěli misijnáři kollej. Kdyby byla Francie provedla testament krále svého Ludvíka svatého: „Pečujme o to, aby bylo v Tunisu hlásáno evangelium!“, — byla by měla Afrika brzy své diecése v plném rokvětu. To však asi sotva již skutkem se stane, ješto všude jsou řeholníci pronásledováni. A kdo může zdárněji v cizích zemích pro víru Kristovu působiti, nežli misijnáři a mniši?!

Stigmatizování 19. století.

(Pokračování.)

Louise Lateau.

(Viz Dr. Imberta. *Stigmatisées*; její životopis od Dra. Lefebvre, Dra. Doklinga atd.)

Narodila se 30. ledna 1850 v Bois d'Haine. Její otec byl dělníkem v železárně. Dne 17. dubna téhož roku zemřel na neštovice a zanechal vdovu s 8 malými dětmi v bídě. Starší sestra Rosina čítala tehdy 6 let, mladší Adéla 2 a půl roku.
Za několik dní potom roznemohla se Louisa touže nemocí; její tělo zčernalo, lékař o ní pochyboval. Každý se štítil toho domu. Jeden dělník jménem František Delalieu smiloval se nad opuštěnou chudobou. Vkrebil do domku a mluvil Louisu blázkou smrti. Ošetřoval ji a ona se poznenáhla pozdravila. Nemoc její trvala asi 5 neděl.
V 8. roce byla Louisa opatřena u jedné chudé vdovy; ona se starala o ni, jakoby to byla její matka.
Něco později navštěvovala asi 5 měsíců školu. Naučila se katechismu, četní a psaní. R. 1861 přijala s velkou nábožností ponejprv vel. svátost. Od

poradila s lékařem. Byl zavolán Dr. Gome, který rozličné léky předepsal, které však nic neprospěly. Když nechtěli dát rodiče Louisu z domu — jak si lékař přál — nepřišel více.

Patero ran se tedy objevilo. Z počátku tekla krev hojně; p. farář páčil množství krve, které každého pátku vyteklo, na 1 litr; později tekla krev méně.

Od 17. července přidružila se k stigmatisaci vytržení. Toho dne počalo vytržení ve 2 hodiny odpůldne. P. farář vstoupil asi za půl hodiny, Louisa ho nevidí, její oči jsou upřeny k nebi. Osloví ji a hned přichází k sobě. Za 45 minut upadá opět do vytržení. Matka a sestry jsou zděšeny a namahají se marně, ji k vědomí přivésti. Louisa se nehne; časem se usmívá aneb roní slzy. V půl 6té hodině volá ji opět p. farář. Louisa přichází hned k sobě a baví se s ním, matkou a sestrami. Na večer padá opět do vytržení, které se protáhlo až do 3 hodin z rána.

Vytržení se dostavovalo nápotom každý pátek; od r. 1871 od třech čtvrtí na dvě do půl páté hodiny odpoledne a kratčeji.

Dne 25. srpna navštívil ji arcibiskup z Méchelu a dlouho s ní rozprávěl. „Upokojte se, pravil odcházeje faráři Nielsovi, máte světici ve své osadě.“ Po 2 dnech byl arcibiskup Dechamps přítomen stigmatisaci (krváčení ran) a vytržení. Pobyl skoro 4 hodiny v bytu Louisy. O půl šesté hodině zavolal na ni jménem, ihned přišla k sobě a padla na kolena, by jeho požehnání přijala.

Dne 25. září vyrazila ponejprv krev z čela Louisy a spánků, takže se každého týhodne krvavá koruna ukázala. Biskup z Tournay ustanovil vyšetřovací komissi, v níž byli: Ponceau, gen. vikář, redemptorista Huchant, passionista P. Serafin, p. Dr. Lefebvre, professor mediciny na universitě Lovani, a státní ministr Dechamps, bratr zmíněného arcibiskupa.

Lékařské oddělení komisse vyjádřilo se po jeden a půlletém vyšetřování, že se stigmatisace a vytržení neda vysvětliti z přirozenosti. Boboslovné oddělení ale prohlásilo, že jsou při Louise všechny podmínky, které křesťanská mystika pro působení milosti Boží a vyloučení vlivu dábelského stanoví, že se tudíž mimořádné zjevy při ní jenom zázrakem všemohoucnosti Boží vysvětliti dají.

Od 4. dubna r. 1873 měla Louisa též krvácející ránu na pravém rameně; takovou ránu obdržel Spasitel při nešení kříže.

V pátky, kde rány krvácely, nemohla Louisa ničeho požití. V ostatní dny jedla něco málo. Poznenáhla ztratily se chuť k jídlu a spánek; tak že ani nejedla ani nespala — r. 1877 — a sotva málo vody požití mohla.

Dr. Imbert navštívil Louisu čtyřikrát; ponejprv 23. října 1868, kterouto návštěvu takto popisuje: Louisa sedí na slaměné židli, bosé nohy odpočívají na stoličce, ruce kryje bílý kapesní šátek, který má tu a tam krvavé skvrny. Jest při úplném sebevědomí. Prohlížel jsem rány. Rána na vrchu levé ruky jest podlouhle kulatá; polovička rány směrem k prstům jest něco potřísněna krví na polo tekutou, na polo stydlou, malá část stéká přes kraj ruky. Utírám krev a znamenám malou ránu, z níž krev se řine, která, byvši několikráte po sobě utřena, vždy na novo teče. V dlani levé ruky jest viděti růzovou, skoro kulatou skvrnu. Tlačím ji, Louisa stahuje bolestně obličej. Rána na pravé ruce se shoduje s ránou na levé.

Rány na vrchu rukou a nohou jsou podlouhlé, kdežto ty v dlaních a v chodidlech jsou kulaté. Na čele jsem znamenal množství červených bodů. Koruna působí velké bolesti. Když jsem jenom prstem ji tlačil, škubala Louisa bolestí obočím. Byl jsem u ní půl druhé hodiny, zkoumal ji pět čtvrtí hodiny, byl jsem zvědav, viděti ji ve vytržení. Mluví s ní, když tu pojednou na moji otázku neodpovídá, jest ve vytržení — jest půl druhé hod. odpoledne. Změnila svoji polohu: tělo se nahnulo ku předu, nohy odpočívají na stoličce, ruce spočívají na klíně, hlava jest poněkud na pravo ku stěně obrácena. Obličej se úplně změnil; oči jsou značně otevřené, poněkud vlhké, bez po-

hnutí; ústa jsou pootevřená, výraz tváře živější, rty červenější, nežli před vytržením.

Zdá se, že ve výši na něco patří, a že jest v tom celá pohroužení. Volám ji, ona neodpovídá, dám násadku na péro k jejím očím, zřítelnice se nehýbá. Píchám ji do rukou a jinam pérem ocelovým, ona to necítí. Píchám-li ale do tváří, do čela, do temena a do bílé části očí, stahuje málo obočí a mrká okem; zde jeví se ještě nějaký cit.

Půl druhé hodiny trvá Louisa v též poloze; ve 3 hodiny kloní se pomalu ku předu a padá náhle s lomozem k zemi, jako by ji vyšší moc na zem vrhla. V této poloze jest Louisa do délky vytažena, hlava spočívá na pravém rameně, tělo ji slušně kryje oděv až k patám.

Po 10 minutách — jak mi to msgr. Ponceau, který byl se mnou, předpověděl, roztahuje Louisa náhle ruce křížem, a klade pravou nohu na chodidlo levé nohy. Tyto pohyby daly se náramně rychle. Msgr. Ponceau pravil mi, že jí může svojí duchovní mocí z vytržení přivésti a že se Louisa hned na svou židli posadí, aby opět brzy do vytržení přišla, že pak mohu výjevům smrtelné úzkosti (agonie) a oslavy přítomen býti.

„Nuže, Louiso,“ pravil monsignor, a hned se Louisa zdvihá a sedá si zase na svou židli. Její obličej nabyl opět přirozeného vzezření na tato slova kněze. Táže se jí, jak je jí. Ona odpovídá, že netrpí. Po 3 neb 4 minutách padá opět do vytržení. Monsignor se se mnou loučí; za čtvrt hodiny zavírá oči, její obličej nabývá bolestného výrazu. Matka její vchází tiše, sedá si na stoličku k její nohoum a praví tiše: ona usne. Zdálo se skutečně, že Louisa dřímá; údy její jsou studené. Za čtvrt hodiny mění se její vzezření ještě více. Skoro klečí jsouc pořád ještě na kraji židle, špičkami noh dotýká se země, spíná ruce jako kněz při mši sv. Během 20 následujících minut nabývá obličej zvláštního výrazu, tělo její jest nehybné jako socha. V hlubokém nazírání pojí se výraz, který jest směsicí úžasu, smutku a hrůzy. Obličej bledne, časem se ukáže chvilkové zardění. Bezděčně trnu při tomto obrazu smrtelné úzkosti.

Za 20 minut jest slyšeti dušený výkřik, Louisa padá náhle na kolena, majíc ruce rozpjaté, jako kněz při mši sv.

Za 15 minut spíná ruce, pohybuje ústy a vydává slabý hlas. Za několik okamžiků vstává, sedá, jsouc obrácena k stěně.

Bledost a bolest se zmírnily, pozorují malé škubání očima. Za 20 minut ruce se oteplily, nohy jsou ale pořád studené jako mramor, na obličejí není viděti smrtelnou úzkost.

Za 45 minut usmívá se několikrát, obličej se oživuje, taby její prozrazují nebeskou radost a blaženost.

Za půl hodiny vstupuje farář — jest právě 6 hodin odpoledne — a oznamuje mi, že se vytržení náhle skončí, což oznámí škubání očí. Vskutku znamenám za několik minut pohyb očí, ruce se rozkládají, horní část těla se mírně pohybuje, aby se pohodlně posadila. Obličej se náhle mění, vytržení pominulo, obličej nabyl svého obyčejného výrazu. Stojím u ní, ona na mne přívětivě pohlédne a praví mi: „dobrý večer.“

Odcházím s p. farářem do fary.

Od té doby co komisse Brusselské lékařské fakulty byla přinucena skutečností vytržení a stigmatisace Louisy uznati, při čemž nelze na podvod mysliti, snaží se svobodomyšlníci ji vykládati za přirozenou nemoc. V pravdě divná to „nemoc“, o níž nelze v lékařských spisech se dočísti. Proč — tážeme se — jeví se tato nemoc právě ranami Spasitele? Proč ukazují se tyto rány právě na těch místech, kde je Spasitel měl? V pravdě zvláštní to nemoc, která se jenom v pátek v určité hodiny dostavuje a jenom u katolíků se objevuje?

Je-li přirozená, proč by neměla protestantská neb židovská panna tuto nemoc míti? Až dosud nemohou se nekatolíci ani jediným

případem stigmatisace na přívržencích svých vykázati, ačkoliv dr. Imbert napočítal 145 stigmatisovaných.

Stůjž zde článek, který uveřejnily noviny „Deutsche Reichszeitung“ pod zánhlavím: Louise Lateau a královská akademie lékařské vědy v Bruselu“ ze dne 18. října 1875: Zní ve výtahu takto: V posledním svém sezení dne 9. října r. t. ukončila královská akademie svá vyšetřování Louise Lateau, které rok trvalo, tím, že přešla k dennímu pořádku t. j. prohlásila se za nepovolnou v této záležitosti. Podáváme zde podrobnosti vyšetřování:

Asi před rokem předložil Dr. Charbonier akademii knihu, kterou sám sepsal pod názvem: „nemoc mystických; Louis Lateau.“ Hned jmenovala akademie komisi, která Louisu Lateau zkoumati měla; byli v ní: Fossion, prof. na universitě v Lutichu, co předseda, Marcart a Warlemont — sami svobodomyšlníci. Komise se ubytovala v sousedním Manage a navštívila Louisu 7krát. Aby se zjistilo krvácení, byly na ruce Louisy nataženy skleněné rukavice, které Dr. Warlomont sám zapečetil. Výsledek několikanedělního vyšetřování byl tento: úkazy, které se při Louise jeví, jsou 3: krvácení, které se od 7 let po všechny pátky na těchže místech opakuje a úplná zdrželivost od jídla, která prý pět let trvá. Ohledně stigmatisace a vytržení prohlašuje Dr. Warlomont jménem komise, že jsou to skutečné udalosti a že na podvod ani mysliti nelze. Práví dále, že jsou to úkazy nové nemoci, nazvané „stigmatická nemoc čivů.“ Zdrželivost že prý není dokázána, že odporuje přirozenosti a proto, kteří opak tvrdí, mají ji též dokázati. V sezeních dne 29. května a 10. června podrobil Dr. Lefebvre, který již leta na Louise svá studia činil, trpké kritice. On dokázal, že přirozený výklad dra. Warlemonta o stigmatisaci a vytržení, jest nejen nedostatečný, nýbrž úplně bludný. Co se týká zdrželivosti, že není příčiny, o ní pochybovati a že by se tento úkaz, který jest ještě více nežli vytržení a stigmata musel ještě napřed právě tak zkoumati, jako úkazy druhé.

V sezení dne 26. června prohlásil dr. Crocq, prof. na universitě v Bruselu vytržení a rány Louisy za skutečné a snažil se přirozeně je vysvětliti.

Když pak dr. Warlemont přednesl své ohražení proti kritice dra. Lefebvre, podal dr. Crocq jmenem akademie toto usnešení:

Akademie — v uvážení, že se úkazy při Louise Lateau zjištěné, nevyvíkají přirozenému výkladu a že není třeba s těmi úkazy, které nejsou zjištěné, déle se zabývati — prohlašuje vyšetřování za skoučené a přechází k dennímu pořádku.

Druhé usnešení, sestavené od dra. Kuborna znělo:

„Akademie — v uvážení, že úkazy na Louise zjištěné, nejsou zcela nové a se přirozeně vysvětliti nechají a že komise delší zdrželivost pozorovati nemohla, aby o ní jistoty nabyla, — považuje ji jakoby nebyla, a přechází k dennímu pořádku.“

V sezení 9. října věc na novo rozbírána. Hlavním mluvčím byl dr. Lefebvre. Když byl výklad dra. Crocqa a ohražení dra. Warlemonta větu za větou vyvrátil, ukázal, že všeliký vědecký výklad, jaký jeho odpůrci podali, jest nedostatečný a bludný a hájil rozhodně svůj náhled: stigmatisace a vytržení jsou skutečné, o nichž jste sami uznali, že tu nemůže býti a podvodu ani řeči a nepodali jste jich přirozený výklad.“

S velikou ostrovtipností a přesvědčivou jasností přednesený náhled dra. Lefebvra, že věda lékařská není s to, úkazy na Louise Lateau přirozeně vysvětliti, učinila na shromážděné patrný dojem.

Když se mělo odhlasovati o obou podaných usneseních, bylo to nápadno, že jich nikdo — ani původcové jejich — nehájil. K návrhu, dra. Laupsedata, přešla spíše akademie, aniž by se byla určité vyjádřila, k dennímu pořádku t. j. Dr. Lefebvre zvítězil. Sbor nejproslulejších lékařských učenců z celé Belgie uznal tedy veřejně vytržení a stigmatisaci Louisy Lateau za skutečné a že není s to vědecky je vysvětliti. Louise Lateau zemřela již — tuším r. 1883.

Markéta Bayrova.

Dne 16. října 1872 večer šli jsme, (pravdajem) její kněz Curicque ve „voix prophétiques“) mezi Frýburkem a Lausanne k Siviriez, abychom přišli do vesničky La Pierre. Chceme viděti a slyšeti pokornou stigmatovanou, Markétu Bayrovu, o jejímž životě a utrpení nám někteří z našich zpravodajů psali. Vyhledali jsme p. faráře v Siviriez, který nás k Markétě provázel.

Následující zpráva zakládá se na našich osobních dojmech a hodnověrných zprávách, které vážené osoby s námi sdělily, které jsou v důvěrném přátelství s Markétou.

Stigmatovaná čítá nyní asi 55 let. Byla švadlenou a nyní obstarává domácnost svých bratrů. Jsouc v 3. řádu sv. Františka, chodí denně záhy ráno do kostela, aby konala křížovou cestu a obcovala mši sv., při níž několikrát v témdni přijímá tělo Páně. Její skromnost jest nehucená, její nábožnost andělská, její láska k bližnímu nevyčerpatelná. Celá osada jí má za svatou; až dosud se s ní veřejnost nezabývala.

Čtí zvláště umučení Páně a neposkvrněné početí P. Marie.

Bůh jí počal těžce zkoušeti: ná pravém prsu se objevil rak; vzdor operaci se obnovoval a přivedl nemocnou na kraj hrobu. Konala 9denní pobožnost k neposk. početí P. Marie, kterou právě 8. prosince r. 1854 skončila. V tento slavný den zjevila se P. Maria své služebnici a pozdravila ji okamžitě.

„Tuto milost“ pravila k ní P. Maria, „že jsi zdráva, máš co děkovati mé ochraně. Ale jsi určena pro jiné trápení. Zkaženost světa je tak velká, že nemohu déle rámě svého Syna zadržeti, který se zvláště uráží rouháním, znesvěcováním svátků, nečistotou, zanedbáváním aneb špatným konáním modlitby. Za takové urážky a abys mi pomohla rámě mého Syna zadržeti, budeš snášeti zvláštní trápení.“

Při těchto slovech podala P. Maria Markétě kříž, který ona tiskla k ústům, říkouc: „Objímám kříž; chci s Tebou, ó Ježíši, umřít, do rány tvého nejsv. srdce chci svůj poslední vzdech složit? Od této chvíle cítila zvláštní bolesti, které jí každým pátkem na bolestné lůžko vrhaly, v posteli přibývaly a o velkém pátku vrchole svého dosahovaly. Toho dne lze ji viděti odpoledne po 3 hodiny v smrtelné úzkosti, po níž následuje nejvyšší vysílení a asi za 1 1/2 hodiny nabývá zase pozvolna sil. Když přichází k sebevědomí, jest oslavena a obličej její září nevýslovným leskem. Nejlepším důkazem, že její utrpení pochází z nadpřirozené příčiny, jest svěží zdraví, jemuž se kromě pátků a postu těší. Rány se ukazují jenom během 40denního postu, kde se stávají viditelnějšími a krvavějšími, čím více se blíží velký pátek. Na konci dne se ztrácejí. R. 1870 neměla Markéta — výminka, kterou nelze vyložití — žádných ran. Byvši tážana po příčině toho, pravila, že se modlila, by jí Bůh rány odejmul, aby se nikdo nad nimi nehoršil. Ale byla jen jednou vyslyšena.

Dnes, na velký pátek, dne 27. března 1872 píše nám jeden zpravodaj náš, zkusila, stigmatovaná na sobě u přítomnosti více kněží a jednoho lékaře jak smrtelnou úzkost tak vytržení. Toto se počalo ve 3 hodiny. Mezi tím co lékař zjistil extatický spánek a se do vědeckého zkoumání zabral, jevil obličej Markéty nevýslovnou bolest. Dověděl jsem se pak prostřednictvím jejího zpovědníka při jejím procitnutí, že byla přítomna bítování Páně, při němž se 3krát katani střídali. Aniž by koho viděti bylo, mluví k ní nadpřirozený hlas, který jí zjevuje vůli Boží.

Když jednoho svátku byla těžce nemocna a nemohla do kostela k sv. přijímání, viděla pojednou svatou hostii ve své komůrce, která se u jejích úst vynášela, jakoby jí k přijímání vyzývala. Markéta obávajíc se, že to jsou úklady dábské, neotevřela úst, aby přijala zázračnou hostii.

Tato se pak přiblížila k její ústům a položila se na ně. Přemožena tímto mírným násilím a vnitřním vnuknutím, kterým jí Spasitel k požívání Vel. Svátosti vybízěl, klaněla se jí a požíla ji jsouc proniknuta nejživější vděčností.

FEUILLETON.

Nová móda.

K. Zdálo se mi, že jsem byl ve Vídni a že jsem tam potkal paní — chci říci — milostpaní, — paní několika trojpatrových domů, paní věhlasného pána dra N., hledaného advokáta a člena mnohých spolků, sama jsouc též členem několika dámských spolků. Mimochodem podotýkám, že tatáž paní jest spolu paní, t. j. matkou tří dítek, z nichž hošík starší čítá jar deset, druhé, děvčátko, jar sedm a třetí téhož pohlaví jar pět.

Potkám a pozdravuji milostpaní.

— Kterak svědčí zdraví? — táži se.

— Což o zdraví je hej, — zní odpověď, — ale — —

— Bude to opět nějaký roztomilý rozmárek? —

— Žádný rozmar, jsem všecka uzlobena. Považte jen, kterak se nemám zlobiti — — utvořily jsme právě spolek pro opatrování hladomřivé mládeže polévkou, vždyť vy jste sám první o tom v „Čechu“ napsal úvodní stat, pak se toho ujaly N. L. a teď jsme si my dámy umínily, žádné hladomřivé děti ve Vídni více netrpěti.

— Chcete je milostpaní z Vídně snad vyhnati? —

— Ba ne, nýbrž všecky vyhledati a nakrmiti. Považte jen, od božského rána běhám a hledám hladové dítě — —

— A kolik jste jich již našla? —

— Ba dosud ani jedno a to mne právě mrzí. Paní hofrátová M. našla jich deset, paní radová K. našla jich patnáct a paní majorová H. dokonce dvacet — a já — — já dosud ani jedno. Není to k zbláznění? — Jak se budou pyšnit — večer máme schůzi — povídám, jak se budou pyšnit! Paní hofrátová řekne: hečte, já mám hladových dětí deset, radová bude se honosit: to já jsem jinší, já jich mám patnáct a pak ohrne pí majorová nosejček a spustí hláskem kanárkovým: to není všechno nic — já jich mám třicet; — nuže paní N. — obrátí se ke mně — a bude se uštěpačně tázati: kolik pak jste vyhladovělých dítek Vy našla? — A já — a já se studem zalčna — — chodím od božského rána v nejživějších ulicích a dívám se po otrhancích, chytám je a tážu se: mé drahé kotátko, nemáš hlad? — A ono zavrtí umažanou hlavičkou a řekne, že prý ne, že by ale krejcárek chtělo.

Zastavím druhého a třetího otrhánka a tážu se: nemáte hlad? — A místo odpovědi ukazují na své kapsy, z nichž čouhá krajíc chleba anebo houska. Není to k puknutí?

— Nyní pochopuji, — pravím — nová ve Vídni móda. Honzky a ofiny vycházejí z módy. Pejskové nadělají časem mrzutostí, nejmodernější jest: dámy v průvodu hladových dítek

Ráčila jste milostpaní před chvílkou jmenovati paní radovou K., o jejímž manželé je přece známo, že zabývá, aneb zabýval se lichvářstvím a že sama panička jeho až do nedávna půjčovala chudým šičkám zlatky na 1000% a že má doma plnou půdu fantů. Nuže nechť pan rada věnuje chudině 10.000 zl. a nebude jeho paní třeba po hladových dítkách se pachtiti. —

— Dobře máte — odvěti milostpaní — já vím, že paní radová dělá to jen tak — —

— Z módy, z marnivosti — doplňuji. Nuže k čemu opičiti se po jiných? Nechť váš p. manžel upíše též 10.000 zl. chudým rodinám, otcové a matky nakrmí si své hladové děti sami. —

— Když to ale nejde — namítá zase milostpaní.

— Proč by to nešlo? —

— Nu proto, že to nejde. My paničky samy si je vyhledáme, proto zanechme všech disputů a pojďte raději se mnou a pomáhejte mi hledati hladové děti. —

— K službám. —

Šli jsme. Cestou rozjímal jsem ledacos. Ku př. že pan dr. N., manžel právě mé dámy, za 12 roků vyadvokátoval si několik třípatrových domů; jiný pán vysloužil si ve službách panských velkostatek; opět jiný v humanitním ústavě K. vydělal 200.000; a zase jiný v jiném ústavě 350.000; a tam ten v továrně vydělává na dělnických statistice — jaká to ironie! páni manželé uspořili na sedlácích a živnostnících, na nemocných, dělnících atd. dohromady miliony a jejich paničky pořádají honby na hladové školní děti!

Jaká to roztomilá móda, škoda že jen móda!

Skoro ve všech odborech živnostnických panuje již dávno značná tíseň, a teď na jednou odkryje se, že mládež školní má hlad.

— Hlad, mají hlad? — táže se udiveně moderní fariseus, — kdož by se byl nadál, že mohou děti mých dělníků, mých řemeslníků, mých zákazníků mítí hlad! Vždyť noviny se o tom rozepsaly, honem tedy upíšme nějaký ten capart, moje žena musí vydati se na lov po hladových dítkách. Pak se to dá do novin a našinec vydobude si nemalou slávu jako dobrodinec hladových dítek; kdož ví, co mi to nevynese, třeba místo poslanecké. —

Potkali jsme jednoho otrhánka.

— Nemáš hlad? — tážu se.

Kluk se ohledne a nás si okoukne, načez chytrácky odvětlí: — ano mám hlad. —

— Konečně jsme našli jedno hladové dítě, — zvolá radostně moje průvodkyně, — pojď mé drahé dítě, já ti koupím chleba. —

— Já nechci chleba, já chci cukroví. —

— Koukejme se na to kotě, — hybaj ty nemáš hlad, — pravím a odstrčím klučinu.

— Vždyť mi odnímate hladové dítě, — brání se paní.

— Nemějte milostpaní starost, však my jich v naší čtvrti najdeme ještě dost. Hle tamhle běží jiné otrháně — boso — kterak roztomile! —

— Pojď sem, děvčátko, volám — nechtělo bys hodný kus chleba? — Děvče držíc prstík v ústech nás si okukovalo.

— Chceš-li veliký kus, třeba bochník chleba? — tázala se milostpaní.

Děvče vytáhlo prstík a za ním vypadlo mu z úst kousek červeného cukrového.

— Ty nemáš taky hlad, nuže pojďme dále. Tamhle pod viaduktem je otrhanců celý houf. Pojďme tam. Jsou vesměs chudě, skoro bídně oblečeny. Prosim jen opatrně, abychom ptáčky nevyplašili. — Přibližujeme se z pozdálce a díváme se.

— Chuděrkové — praví milostpaní — strkají dohromady hlavy, to jistě z hladu, zahřívají se. —

— Ano zahřívají, raďte jen blíže popatřiti, kterak se jim z úst kouří, — zapalují si papirety. —

— Totě hrozná mládež, — křížuje se milostpaní — už toho hledání mám dosti, teď půjdu domů. —

— Opravdu hladové děti hledala byste na ulicích marně. Ty skrývají se v podzemních příbytcích. Dítě příliš otrhané, zašpiněné, rozcuhané, jež drze žebře, aneb s košíčkem ořechů, aneb sirek potuluje se po hospodách, to obyčejně bývá promlsané, ale nikoliv hladové. Hladové děti naleznete milostpaní v bytě písaře, v kanceláři svého pána a advokáta. V příbytcích diurnistů, malých úředníků, slovem v bytech poctivé a proto stydlivé chudiny naleznete hladových dítek hojnost. Prosim tudíž, aby milostpaní uchýlila se tam a spolu ctěné své kolegyně upozorniti ráčila, aby hladové dítky hledaly výhradně v závodech a kancelářích svých pánů.

— Jste příliš trpký, moc trpký, — odvětila milostpaní.

— Ale pravdivý. —

— Raději mne doprovodte odtud domů. —

— S radostí. — Šli jsme.

V malé půl hodině vkročili jsme do čtyřpatrového nádherného domu. Premovaný lokaj milostpaní vítal a domácím telegrafem příchod její oznámil. V okamžiku vyletěla komorná, služka a chůva. Za chůvou vyhrnulo se třé dítě, ne právě otrhaných, ale nedbale ustrojených.

- Mamí, mamí Robert mne bil, — kničela nejmladší.
— Klára na mne vyplazovala jazyk, — omlouval se Robertek.
— Mamí, Klára mne štípla, — žalovala prostřední.
— Proto že's mi roztrhala pannu — omlouvala se tato.
— Mamí, Berta píchla Barču (— chůvu —) nožem do nohy, — žaloval Robertek.
— Protože nechtěla mne vzít na klín. —
— A tuhle Klára hodila po Barči talířem, — žalovala zase Berta.
— A tys na ni plvála, — žalovala Klára — a Robert jí fuk k...
— Já jsem řekl jen to, co jí říká mamí.
— Milostpaní, já se vypovídám ze služby, raděj budu sloužiti u sedláka, nežli zde u takového panstva, — pravila chůva.
— To mám peklo s těmi dětmi — pravila matka.
— Ubohá matko, ubohé děti! — vzdechnou si, načež pravím nahlas:
— Umějí-li pak tyto dívky se modliti? —
— Kdež by se modlily! milostpaní nemodlí se sama a do školy nechodí, mají domácího učitele — podotkla chůva.
— Zde milostivá paní, — pravím odcházejte, — máte hrozně chudé dívky, neračtě jich hledati jinde.

O d s o u z e n e o .

K. — Mikuláš Tuld a byv usvědčen z několika úkladných vražd, jakož i mnohých loupeží, odsuzuje se ku smrti rukou katovou, — těmito asi slovy četl soudce ortel. Zraky všech utkvěly na odsouzení, mladém to ještě muži, vysoké, skoro herkulovské postavy. Tvář jeho delším vězením, jakož i mučením zbledla sice, za to ale z černých očí sálel oheň dosud neztlumený, oheň hněvu, msty.

Ačkoliv na tento rozsudek byl dávno připraven, přece jím to zachvělo. Křečovitě mu to trhlo rameny, ruce jako k odrazu se vzepřely, avšak těžké okovy, jimiž na rukou i nohou byl spoután, opět je strhly. Sklesl na lavici, avšak ihned se vzpřimiv zařval do soudní síně: Proklínám vás všechny, proklínám soud, proklínám —

Nedomluvil. Několik silných paží najednou se ho uchopilo a do tmavé chodby odvádělo. Železné dveře s rachotem se otevřely a s rachotem opět zavřely. Několik ještě okamžiků bylo slyseti lomoz okovů a děsný odsouzenec ryk: proklínám! Pak ještě jedno bouchnutí železných dveří a ticho bylo.

Soudcové se zvedli a odcházeli za hrobového ticha, taktéž i obecnstvo. Byl odsouzen člověk ku smrti a tu bezděčně bývá každý trapně dojat.

Sestupme dolů do věže k odsouzenici.

Leží tam na holé, poloshnilé slámě spoután a ku zdi přikován. Malým, pavučinami zastřeným okénkem vniká něco božího světla do žaláře, poslední to paprsky zapadajícího slunce, skoro již i poslední světlo jeho života. Ve třech dnech bude poprava vykonána. O útěku, aneb milosti ani zdání. Věz silná a tvrdá jako skála a s Mikolášem Tuldou svět milosrdenství nemá. Neměť ho on též, když jako zbůjník číhal v lesích a ouvozích na cestující kupce. Za starších časů věšivali se i zloději, natož lupiči, aneb vrazi. Bývali postrachem celého sienského okolí v letech asi 1350tých.

Ležel na slámě, hlavu maje o pravici podepřenou.

— Konec všemu — má hlava náleží již, katů! — A co ztratím? Kousek bídného života, jež nenávidím. —

Vraždil, loupil jsem z dlouhé chvíle, protože mne nikdo něčemu lepšímu nenaučil. — Kde bude státi můj hrob vím, kde stála moje kolebka, nevím. — Proklínám ten život jenž mne nosil. Matka má měla mne při porodu předhodit krkavcům. — Kdo byla matka má? Snad že že smávala ve společnosti dvorných mladíků, snad že přebývala v komnatech panských? snad že povoz její zdobila koruna knížectví? — tak mi aspoň bylo od lidí napovédáno. — Proklínám ji. — Paměť mého mládí zasahuje do doupat lesních, do skalních slují — a teprv později poznával jsem též salony boháčů, když v době noční jako lupič jsem do nich vnikal. — Kdo mne odchoval? — Hodně lidí, jimž lid přezdíval lupičů. Našli prý mne někde na prahu kostela, od matky pohozeného. Smilovali se nade mnou a odchovali mne — k lupičství. Ta byla cesta mého života. — Svět mne vyvrhl, měl jsem mu za to býti vděčným? Psi a kočky hoví si na lůně krásných žen a pohovkou mojí bývala skála. — — —

— Slyším kroky žalářníka, co mi nese? —

Klíč v zámku zarachotil, dveře se otevřely.

— Zde ti, Mikuláši — oslovil ho žalářník — přivádím pátera Anselma, aby tě na poslední hodinku připravil. Poslechni ho, jest to dobrý otec. —

Kněz v řeholním oděvu stanul před odsouzencem, zrakem soucitným na něho pohlížeje.

Vězeň, ze slanného lože na polo se pozvednuv, zvolal vzpurně:

— Nechci kněze, k čemu kněze? Mne učili lidé pouze klnout, ale ne modlit. —

— Příteli, naučím tě modlit a Boha o milosrdenství prosit. —

— Nechte si svého Boha, já ho nepoznal, on se mi znáti nedal. Nuže necht mne váš Bůh odtud vysvobodí a budu se modliti vaše růžence a budu líbatí vaše kříže a obrázky. —

Kněz pokrčil rameny.

— Mikuláši, neodmítej od sebe kněze tohoto důstojného — pravil žalářník.

Místo odpovědi vězeň na slámě opět ulehl a zády se ku knězi obrátil.

— Zde jest prozatím vše marné, — pravil polohlasně kněz — nešťastník jest příliš rozčilen, než aby mohl slova svá, a pak i má klidněji uvažovati. Přijdu opět až zítra.

— Ani zítra, ani pozejtří — odvětil vězeň, — nechci o knězi slyšeti.

— Snad až pod čekanem? — tázal se kněz.

— Ani tam. —

* * *

Přešla noc, pro odsouzence trapná noc. Postavy divné pronásledovaly ho. Duch jeho vláčen byl po širém světě, se skál do propastí a z propastí na skály. Mrtví, jež ruka jeho sklátila do hrobů, děsili ho ze sna.

— Doprovodíme tě k popravišti a počekáme si na tvou duši, urveme ji a poneseme sebou do propastí pekelných. A viděl též své bývalé společníky, kterak se s ním loučili na popravišti. Zemřeli všickni stejně, jak i on zemřel — na popravišti, rukou katovou. Jednoho viděl rozpjatého na mučidle, druhého s rozlamanými údy na kole, třetího stínal kat, viděl kutáletí se hlavu se špalku a slyšel jazyk v hlavě blbotati: Mikuláši Tuldo, polož hlavu sem jako já, jako já — děsné to sny.

Vítal s povděkem ranní slunce, jehož paprsky okénkem do vlhkého žaláře se draly.

Žalářník opět přišel, nesa vězni chléb a vodu, za ním skoro nepozorovaně vkročil opět páter Anselm.

Oko vězně kněze spatřilo, avšak ústa jeho neměla se k pozdravu.

— Snad vám budu dnes vítanějším? — tázal se.

— Ani dnes, ani zítra, ani po smrti, — zněla zpurná odpověď.

Nadešlo poledne. Místo pátera Anselma, vstoupil do žaláře guardián P. Ambrož. Byl daleko široko znám jako výtečný kazatel, jeho zpovědnice bývala kajienky oblébána, avšak ani ten nepochodil lépe. Odpověď odsouzencova

zněla vždy: lidé mne naučili pouze klnouti, a ne modliti. Proto chci umíraj klnouti! —

Minul i druhý den. Poslali do nedalekého města pro pátera Antonína, provinciála, jenž slovem svým nejednoho zatvrzelce obrátil, ano v mladších letech doprovázel i několik odsouzenců na popraviště a vždy s velikým výsledkem. — Avšak — tentokráte ani páter provinciál srdce vraha neobměkčil.

Dne třetího měla poprava býti vykonána.

Celé okolí bylo nekajícností odsouzence rozrušeno. V kostelích konaly se za něho modlitby.

— Jen jeden jest na světě, jenž by jej mohl obměkčit a s Bohem smířiti; — volali zbožní lidé.

— Jedině Kateřina Sienská obrátí ho! — tak ozývalo se z úst lidu, — však ta pohřbichu jest právě na svých apoštolských cestách po hradech a zámcích, městech i vesnicích a káže lidem pokání. Kéž by tu byla! —

Večer druhého dne dveře se otevrou. Ticho, něco se šustne, slyšeti lehký krok. Vězeň seděl na špaluku zadumán.

— Milý Jesu Kriste — slyšel hlas ženský štkáti — tys mne již tolikráte vyslyšel; daruj mi duši tohoto člověka, ježž jsi též předrahou krví svojí vykoupil. Prosim, dej raději mně za něho umřít. Ráda bych položila za něho hlavu na špalek. Chci nésti ráda jeho okovy, přidej mi trápení jakýchkoliv, jen mi jeho duši daruj. Vždyť si za ni též umíral! Prosim Tě, můj nebeský ženichu, neodpírej mi duši i tohoto!

Odsouzenec s dechem tajeným poslouchal slova děvy. Viděl ji před sebou klečeti, s rukama na kříž spjatýma a očima k nebesům upřenýma. Viděl ji jako bezduchou. Duch její zalétl kamsi do nebes výšin.

Cítil to patrně. Srdce v něm mocně bušilo.

— Ano chci za něho okovy nésti a za něho umřít, jen mi Jesu Kriste duši jeho daruj, vždyť si i ji vykoupil, — tak to opět znělo z její úst.

Vězeň z lože svého u velikém rozechvění pozvolna se zvedal jako někdo, jenž probouzí se z těžkých mrákot.

— Ano, chci, chci za něho umřít, jen mi duši jeho — nedomluvila.

Vězeň v tom okamžiku sklesl před děvou na zem a štkal:

— Vidím, že jsi světice, spasiž duši moji, chci se zpevídati. —

— Díky, díky, díky! — ozývalo se z úst světice, Kateřiny sienské, jež jak z života jejího mnohými příklady jest dosvědčeno, od Boha obdržela dar, obracetí hříšničky nejzatvrzejší.

O obrácení Mikuláše Tuldy píše sv. Kateřina sienská sama svému zpovědníku takto:

„Z mnohých podivných věcí musím též zmíniti se, že jsem navštívila i Mikuláše Tuldu a že byl tolik potěšen, že se z hříchů vyzpovídal a na smrt připravil. Musila jsem mu ale slíbiti, že jeho popravě budu přítomna. Učinila jsem to. Časně ráno spěchala jsem do žaláře a připravila jsem ho ku sv. přijímání, jež dosud nepřijal. Byl na smrt všecek připraven. Bal se pouze, aby na čekání nezůstal statečným.

— Zůstaň u mne, prosil mne, — pak umru s radostí.

— Milý bratře — odpověděla jsem — brzy ocitne se duše vaše u svatby s Beránkem. Vzyvejte jeho jméno, já na vás na popravišti budu čekati. — Nyní rozjasnila se jeho tvář. — Odkud přišlo mi tolik milosti? tázal se. S radostí půjdu na smrt. Na to šla jsem napřed na popraviště. Položila jsem sama hlavu na špalek — zdálo se mi jakobych byla bez sebe — a prosila jsem, aby mu Ježíš Kristus daroval při popravě radost a pokoj. Cítila jsem, že prosba má byla vyslyšena. Lid viděl i na mně radost. Ubohý hříšník přicházel blíž a blíž krotký jako beránek. Uzřev mne, usmíval se. Prosil mne, abych mu ještě požehnala. Učinila jsem to. Obnažila jsem mu šíji. On zvolal: „Ježíši, Kateřino!“ — a hlava jeho upadla do mého klína.

Když jsem krev jeho zachycovala, uzřela jsem Syna božského zářícího nad slunce. Přijal duši jeho v otevřenou ránu boku svého pln jsa milosrdenství, jakoby

mi chtěl dáti na srozuměnou, že nic jinak, než z milosti a milosrdenství přijímá duši, bez ohledu na to, co byla spáchala. Kterak tu cítila jsem se šťastnou, vidouc duši jeho u věčném pokoji! —

Těmito asi slovy popisovala sama svěřice kající smrt vraha nejzatvrzelejšího. Vliv její na papeže a krále býval nemalý. Slova její měla váhu bohonadšené věštkyně. Kateřina sienská čítala se k nejjasnějším hvězdám nebeským. Ačkoliv zemřela již v 33. roce věku svého, vykonala přece věci velikých. Čtení jejího životopisu přímo uchvacuje. Duch lidský bezděčně kořil se duševní velikosti svěřice mladistvé, kteráž ovládala i krále na trůnech, i lotry na popravištích. Pouhý její pohled, pouhý zjev její osoby působil na zlobohy neodolatelně. Kromě Mik. Tuldu obrátila jiné dva zlobojné lotry na cestě k popravišti. Svatá Kateřino sienská, přimlouvej se za nekající hříšníky a za všechny nás hříšné!

Bratři z Wittenberku mezi sebou.

Neslyšel před nedávnem laskavý čtenář jednoho krásného dne hláhol trub a vřeskot posaunů, víření kotlů a plesání i jásot, až do nejzazší chaty v českém království zalétající? —

Ten řev, hluk a lomoz pocházel z jásajících hrdel a ze šťastím div nepuknoucí hrudi proto, že povoleno bylo c. k. místodržitelstvím sbírání příspěvků na založení druhého reformovaného sboru v Praze. Budeme tedy zas bohatšími! Měli jsme dosud v Praze dva české sbory evangelické: augsburského a helvetského vyznání. Teď je třetí na cestě! Každý by myslel, když nová posila pražským evangelíkům přichází, že všichni uvítali ji s nelíbeným jásotem, že si všechny tři tyto sbory padly kol krku; ale místo hubiček a jiných sladkostí chopily se za vlasy, uši a tomu podobné přívěsky na těle lidském a krákají si jimi tak nenuceně, že je to radost na to se podívat!

A proč medle? slyším se ptáti! To snad z křesťanské lásky k bližnímu, nebo z přílišného nadšení pro to pravé, čisté, ryzí, nefalšované evangelium, jež hlásají? — No — to právě nikoliv!

První příčinou je vezdejší chlebiček a v druhé řadě teprve slovo Boží.

Evangelický kazatel pan Dušek by se rád někde uchytil a protože pro něho dosud nebyla uchystána fara, vzpomněl si, že by mohl ty pražské reformované ještě jednou sám zreformovat, a to — pomocí pánů Škotů, kteří na nějaký ten groš již nekoukají a tak že by byl na nejlepší cestě státi se farářem těch zreformovaných reformovaných. V druhé řadě nastupuje slovo Boží. Avšak aby se nezdálo, že si činím z té reformované církve posměch, nechám teď za sebe mluvit dva evangelické žurnály a sice „Českého Bratra,“ jehož redaktor pan H. je majitelem domu v Ječné ulici, jak si v čele listu tučnými písmenami vysázeti dal (nejspíš proto, aby v očích nás redaktorů, kteří nejsme domácími pány, stonpl aspoň o 50 procent v ceně) a takto hájí zájmy I. sboru helvetského, jenž sluje též Klimentským (podle chrámu svého v Eliščině třídě) a pak „Hlasy ze Sionu,“ orgán to nespokojenců, — řekli bychom evangelických klubistů, — jenž fedruje druhý sbor evangelický helvetského vyznání, čili svobodnou církev.

Prosím — teď to začne!

„Hlasy ze Sionu“ píše v posledním čísle:

„Heidelberský katechismus, schválený vysokým ministerstvem, bude konečně také i v reformovaném sboru pražském při vyučování dítek školních, po případě při cvičení konfirmačním zaveden. Alespoň aby se tak stalo neprodleně, nařídila c. k. vrchní církevní rada výnosem ze dne 16. května 1887 číslo 1035.“

Na to však posvítit si „Český Bratr“ zcela po bratrsku následovně:
„Oč se tedy nohsledové Kohlbrüggovi po mnohá leta pokoušeli, oč prdové vuprtálští usilovali, nešetříce žádných peněz na zakoupení prodajných Jidášů; to jest dnes skutečnou událostí. Kohlbrüggův heidelberský katechismus jest symbolickou knihou evangelické církve helvetského vyznání v Čechách“

Tedy však musím laskavému čtenáři povědít něco o tom Kohlbrüggovi, o němž tuto řeč. V pověstném Vuprtále, jmenovitě v městě Elberfeldu, žil v letech čtyřicátých luteránský kazatel Kohlbrügge, kterýžto, byv pro své prapodivné názory úřadu svého zbaven, pomstil se svým souvěrcům tím, že v církve evangelické vystoupil a založil zvláštní sektu — Kohlbrüggovců. Vzal heidelberský katechismus (jenž býval v Rakousku zapovězen), přepracoval ho dle svých náhledů a podal jej takto upravený hollandskému králi jakožto symbolickou knihu své sekty. Že v knize této vrcholily nesmysly, protivící se zdravému rozumu lidskému, nikterak nebylo na závalu; aspoň král dal dne 24. listopadu r. 1849 své svolení ku založení této sekty, jakož i udělil jim právo spolčovací. A od té chvíle začal Kohlbrügge apoštoloval. Bylo to v roce 1863., když nový tento messiáš vzpomněl si na české husity a první, ke komu s důvěrou se obrátil, byl tehdejší farář v Hořátku, pan Tardy, kterému kromě apoštolského požehnání vtiskl do pravice 3000 zlatých (což bylo asi příjemnějším) s tou podmínkou, že z toho 1000 zl. věnuje se na vydání Kohlbrüggovy postilly, kterou Tardy do češtiny přeložiti se zavázal. Později vydal Tardy i onen zmíněný Kohlbrüggův heidelberský katechismus se všemi poznámkami a vysvětlivkami a slavně prohlásil v „Hlasech ze Siona“ Kohlbrüga za „českého bratra, jemuž v Čechách a na Moravě všecka srdce vstříc tlukou, jemuž všecky náruče, ano i všecky dveře a závory v Čechách dokařán otevřeny jsou.“ Za 3000 zlatých se to již vyplatí!

Zatím však přičiněním profesora bohosloveckého ústavu evangelického ve Vídni Böhla, jenž jest zetěm Kohlbrüggovým, stal se Tardy členem vrchní církevní rady evangelické a v tomto svém postavení spůsobil, že Kohlbrüggův katechismus vyhlášen byl právě letošního roku za symbolickou knihu evangelické církve helvetského vyznání v Čechách. Tardy sám doslovně vyznává, že Kohlbrügge poslal do Čech sta a tisíce, — proč by tedy nemohl se za peníze převracet lid na jinou víru? —

Aby však každý věděl, co ten pan Kohlbrügge hlásá za nesmysly, stůž zde malá ukázka z jeho katechismu:

„Dábel nemá žádné moci nad lidmi, poněvadž tito krví Kristovou jsou vykoupeni,“ praví na jednom místě, což mu však nikterak nevadí, aby na jiném místě nehlásal, „že nás ďábel i od čítání a poslouchání slova Božího vždycky odvrací.“ Tak vidíš, duše evangelická, jak jsi z moci ďáblovy vykoupená, když ti tento nedovolí ani se pomodlití, ani pastorovou řeč vyslechnouti. Ostatně — pan Kohlbrügge byl rozumný pán: tímto svým výkladem spůsobil zadní dvířka těm, kdož nechťí do kostela choditi. A co by tam taky dělali, když jim ďábel nedá pokoje a vytrhuje jich z modlitby? — Jiný by se zase domníval, když ďábel se ho tolik v životě nasoužil, že aspoň po smrti bude míti pokoj! Ale chyba lávky! „Leže v hrobě, jsi ještě v moci ďábla!“ povídá pan Kohlbrügge! Nu — pak se mu nedivím, že takovou čertovinu napsal do katechismu, když mu ďábel pořád seděl v týle! —

Jinou ukázku:

Kohlbrügge učí, „že Kristus vykoupil nás ze vsí bídy naší.“ Ale hned zas dále podotýká, „že ze zákona Božího bídu svou poznáváme!“ ale jak? — to pan Kohlbrügge sám nevěděl a proto nám to zapomněl vysvětliti. Za to však napsal na jiném místě ještě větší hloupost těmito slovy: „K tomu, aby modlitba tvá se Bohu líbila, přináleží to, abys bídu svou dokonale poznal. Jinak se modlitba tvá Bohu nelíbí!“ —

Jinde zas dří K., že člověk z přirozenosti své jest nakloněn k nenávidění Boha a bližního — a přece pod ztrátou spasení opět ti přikazuje, abys Boba z celého srdce miloval. Tedy dobře uvaž: co ze své přirozenosti činiti

nemohu, to se mi prikazuje a nečiním-li to, ztratím spaseení! — Ó hlouposti, tvé jméno jest Kohlbrügge! — — —

Pak se věru ani nedivím, že v otázce 5. svého katechismu učí, že člověk nemůže milovati Boha a bližního svého a v otázce 13. dokonce hlásá, že poslušnost jest věcí nemožnou!

A na základě tohoto „učení“ zřizuje se teď v Praze „druhý reformovaný sbor,“ — čili „svobodná od státu neodvislá církev!“

„Jest nutno založiti druhý sbor“ — hlásá se ve vydaném za tím účelem provolání — „proto, poněvač ve sboru Klimentském se to právě evangelium nekáže a věřícím se pravá cesta ku spaseení neukazuje, ješto se v něm rozhostil náboženský nihilismus!“

Prakavka s velikým rámusem puštěná, — ale nepodařila se, protože ten pan Kohlbrügge, pánbíček těchto zreformovaných reformovaných, byl by musel rozumněji psát a kázat, než to činil.

Má snad to býti pravým evangeliem, učí-li Kohlbrügge, „že pravověřící musí putovati do nebeského Kanaanu jako pes a na cestě této musí modliti se o rohlíček a jehlu?“ Snad proto o jehlu, aby si dal na nos přišít takového bulíka, jakého zavěsil svým atoupcům pan Kohlbrügge?

Anebo to jest právě slovo Boží, hlásá-li Kohlbrügge, že se Kristus Pán právě tak narodil z Marie Panny, jako Fáres z Tamar, Nebudu zde vypisovati ohavnou historku, jak ji Mojžíš ve své I. knize líčí, — ale je v tom nejlépe vidět tu ohromnou mravní zvrhlost a pokleslost Kohlbrüggovu.

A takové „učení“ bude se hlásati útlým dítkám, takovými otravnými slovy budou poučována vnímavá dětská srdce! A že dvojtehodný farář Košut — k jeho cti budiž veřejně to řečeno — nechtěl se propůjčiti těmto nestvůrám za nástroj, nechtěl hlásati jejich zhoubné učení, — proto bylo do pole proti němu vytaženo, — proto usneseno zříditi si nový sbor zreformovaných v Praze, aby rejdiště bylo volné.

A to jsou právě ti, kteří co chvíli okázale své vlastenectví na odívání, to jsou ti, již, schovávající se za Husa a Komenského, lákají Čechy ve svůj střed, namlouvajíce jim, to že jest víra otců jejich! A aby opravdový, vroucí vlastenecký cit českých kněží katolických v očích svých souspřeženců potupily, kážou „Hlasy ze Siona,“ že vlastenectví katolického kněžstva jest pouze na oko dělané, že jest to šalba a klam, aby českému lidu zastřeli zrak a tím spíše ve svou moc jej dostali! — Pokrytci, kteří ohlubíte se svým vlastenectvím, proč přijímáte zhoubné učení německého odřezance, za své, proč posíláte synů svých do Skotska, aby zde vssáli do sebe ducha tak zvané svobodné církve, proč žebrouíte v cizině o peníze, — jste-li takovými vlastenci, že nad vás není?!

„Český Bratr“ musí vás asi dobře znáti, jinak by nebyl napsal doslova: „C. k. místodržitelství svolilo ku sbírání příspěvků na založení druhého reformovaného sboru a tak mohou vlastenecti Skotové svobodně přispívati tisíci k tomu účeli, aby někteří pánové měli v Praze za člámovati!“

Dle Kohlbrüggova učení by to flámování prošlo, protože to všecko dělá — ďábel!! —

A proto byl onehdy v Praze ten jásot, to troubení a bubnování! Svobodná zreformovaná církev vstupuje v život, — ať žije Kohlbrügge, — ať žije lidská hloupost! — — —

O. Š.

S m ě s.

— Civilisace černochů v Africe, daří se missii P. Františka tak znamenitě, že výsledek tříleté snahy a námahy korunován jest způsobem netušeným. Píšeť o tom P. František v „Mariahilfském listu svatého Josefa,“ jak následuje: „Již po několik měsíců dovolujeme asi tuctu hůchů přijíti vždy v neděli a vo svátek do našeho (Trappistického) chóru a rozestavujeme je mezi řehol-

níky tak, že vždy jeden černochoh nalézá se uprostřed dvou vousatých muichů. Snad nikdy se tomuto mladému Kaffru ani ve snu nezdálo, že po uplynutí několika málo měsíců bude moci z našich ohromných kněh zpívatí svým mohutným hlasem věci tak nevysvětlitelné a že tak bravě naučí se čísti tajemná znaménka, jimž říkáme „noty.“ A ty mladé černovlasé hlavy zpívají s námi „Gloria,“ a „Credo,“ jako by dlouhá leta již to provozovaly. Jak nadšena jest matka, slyšíc syna svého tak jasně a srozumitelně zpívatí. Jsa nad tímto výsledkem nesmírně potěšen, šel náš P. Cantor ještě o krok dále; svolal totiž všechny nové křesťany, aby poznal, zda-li jeví náklonnost ku zpěvu čili ne! Kdo by si byl pak pomyslíl, že dostaví se v tak hojném počtu. A nedostavili se snad jen mladí, svobodní lidé, ale i muži, starci, ano i matky se svými dětmi. Patrně bylo první povinností vytrvalého učitele zpěvu rozdělití hlasy. Předzpěvoval tedy každému jednotlivému škálu s průvodem houslí a sledal hned při první zkoušce tak mocně vyvinuté hlasy, že to až úžas vzbudilo. — Když Cantor poprvé roztržoval hlasy, tu viděl jsem mnohý spitvořený obličej, namáhající se všemožně, škálu odzpívatí. Nejsměšnější byl pohled, když tak některá matka, mající na zádech v šátku zabalené dítě, počala zpívatí škálu, brzy nahoru, brzy dolů, — zatím co její synek, přilákan neobyčejným tímto křikem, vylezl ze šátku, posadil se na rameno a díval se s upjatou pozorností na všelijak šklebící se tvář matčinu. Tím, že zavedli jsme zde vyučování zpěvu, docílili jsme dvojsého prospěchu: předně, že tito chodí s větší radostí na pobožnosti námi konané a za druhé že všechny svůj volný čas obětují daleko šlechetnějším věcem, než jest tanec a křik, čemuž dosud pohanští Kaffrové holdovali. Jakmile dojdou sem objednané již hudební nástroje, sestavíme si z nejschopnějších černochohů hudební kapelu!“ — —

Až posud zní list P. Františka. — Z toho vidno, že kde missionáři volně a rozhodně mohou působiti, — tam netřeba počítí civilisaci se stavěním žalářů a káznic a zřízením policejní stráže, jako v Kamerunu se stalo! Jest přece jen ohromný rozdíl v tom, jak zná civilisovati stát — a jak církev! E. K.

Návěští.

Žádají se slušně všickni pp. odběratelé „OBRANY VÍRY,“ kteří až posud své předplatné na tento časopis nezaslali, aneb jen částečně, by si neobtěžovali v brzku tak učiniti, bychom nebyli nuceni, v zaslání ustáti. S úctou Vydavatelstvo.

Spolupůsobením dp. katechetův pražských bude se u vydávání „VYCHOVATELE“ příštím měsícem pokračovati.

Vydavatelstvo.

Obsah „Obrany víry“:

Písmo svaté a nejnovější výzkumy v Palestině, Egyptě a Assyrii. (Dle F. Vigouroux volně vzdělal M. W.) — Mučedníci a vyznavači tovaříšstva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až 1681. (Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.) — Congrégatio de propaganda fide v Římě. (Napsal M. W.) — Císař Josef I. a pronásledování katolíků v Irsku roku 1709. (Dle různých pramenů napsal M. W.) — Sváté upomínky z Tunisu. (J. L.) — Stigmatizování 19. století. — FEUILLETON: Nová móda. Odsouzenec. Bratři z Wittenberku mezi sebou. — Směs.

Předplatné budiž zasláno přímo do administrace: Ostrovni ulice č. 1508—II.

Nakladatel a vydavatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor: PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Písmo svaté a nejnovější výzkumy v Palestině, Egyptě a Assyrii.

De F. Vigouroux vzdělal M. W.

(Pokračování.)

Dříve však, nežli Abrahama doprovodíme do zaslíbené země, kamž se nyní ubírá, musíme poohlédnouti se po původu Abrahamově, což nejlépe z jeho mateřské řeči, mravů a obyčejů vypátrati lze. Není žádné pochybnosti, že Chaldejští a Hebreové měli tytéž předky, aspoň společná jich řeč, jich podání ústní a zvyky to připouští. De písmu svatého stála kolébka Hebreů v Chaldej, čemuž i grammatika úplně přisvědčuje, učíc, že řečí v Chaldej obvyklou byla asyrština, ačkoliv neprávem tak sluje, mohouc spíše chaldejštinou býti pojmenována. — Jméno Abram jest vskutku assyrské, neboť bylo na četných deskách a pomnicích v Assyrii nalezeno a vykládá se co do významu svého „vznešený otec.“ Avšak asi od dob Manassesa, krále Judského (okolo roku 676 př. Kr.) přichází v pojmenování slovo Abraham, to jest „otec množství;“ Bůh sam změnil jméno otce věřících, aby významnějším jej učinil, neboť předpověděl nositeli velikost a nesmrtelnost. Podobně dosavadní jméno manželky jeho, Sarai, to jest „má kněžna“, zaměněno v Sara, „kněžna“ vůbec, zajisté nejvznešenější to název, jež manželka Abrahamova přijmouti mohla.

Abraham jest tedy jméno zcela semitské, původu semitského a užívané v krajích mezi Tigridem a Eufратem rozložených.

Východní tradice připisují Abrahamovi vynalezení počtářství. Jest jisto, že toto bylo již před ním v Ur-Kasdimu známo. My sice nevíme, byl-li to právě on, jenž naučil znalosti počtářství obyvatelstvo zaslíbené země; avšak ačkoliv to jest málo pravdě podobným, přec jest jisto, že on ze své otčiny celý system čísel sebou přinesl. Rovněž jest velice důležitou okolností ta, že právě jako Hebreové, podobně i Assyrové a Chaldeové měli sedmý den za svatý, zdržující se vši služebné práce, a nazvali jej sabbat. Příklad tento, jichž bych mohl uvésti do nekonečna, stačí na důkaz, že hebrejská vzdělanost není nic jiného, než odvětví starého kmene Chaldejského; assyrský a hebrejský slovník jest téměř totožný.

V době, kdy rodina Abrahamova opustila Mezopotamii, byla řeč již ustálena; bylať jako láva, která z počátku na vše strany se šíří, časem však

zůstane na jistém místě státi a nerozlévá se dále. Z té doby nelze také pozorovati nějaké závažné změny, anebo zvláštního pokroku v rodině semitských nářečí. Kdybychom pak přibrali srovnávací jazykozpyt a porovnali jej s první knihou Mojžíšovou, poznali bychom přesnou shodu mezi oběma a z toho neklamnou známku, že skutečně Hebreové původ svůj mají v Chaldei. —

Když Abraham přišel do zaslíbené země, nebylo tam značně obyvatelstva, ačkoliv počet měst, ano i jednotlivých království byl v této malé zemi neobyčejně četný. Z toho vysvitá, že Abraham, Isak a Jakub mohli se svým lidem celou zemi ve všech směrech protáhnouti a stád svých napásti, aniž by jim v tom se strany místního obyvatelstva byly překážky činěny.

Posvátný papyrus, v Berlíně se nacházející, popisuje nám Palestinu ještě z dob před Abrahamem a užívá téměř těchže výrazů, jako Mojžíš. Neobyčejným bohatstvím této země byly rozsáhlé šťavnaté pastviny a hojnost dobytka. Pro tyto pastviny sváděny byly časté války; země tato nerodí sice zlata ani stříbra, avšak na druhé straně oplývá medem, vínem a obilím. Fíkový strom nese sladké šťavnaté plody a olivy rostou zde v takém množství, že tvoří zvláštní oddíl země „Aca“ nazvaný. — — —

Abraham setrval v Kanaan jen nějaký čas. Vypuklý hlad přinutil jej ku pochodu do Egypta. Údolí Nilu bylo tehdy, jako po staletí bývalo, skutečnou špižirnou, chovající všeho až v nadbytečné míře. O 2000 let později opatroval se také světovládný Řím stejným způsobem obilím všeho druhu z tohoto nad míru úrodného kraje. Abraham nestálo to žádné námahy, aby zde rozbil svůj stan a opatřil si výměnou dostatek potravin, neboť mnozí jiní Semité a Kanaanité byli to již před ním učinili, aspoň to vysvitá z domácích pamětihodností, zachovaných na naše časy. — Tato cesta Abrahamova potvrzuje důležitý bod v dějinách. Podrobnosti, jež nám o tomto předmětu svatý spisovatel sděluje, poskytují nám prostředků, abychom zkoumali správnost jeho vypravování za pomoci egyptských průkazů. A my vedle toho poznáme, jakého vlivu docílil pobyt v Egyptě na otci Hebreů a že obřad obřizky z této země vzal svůj původ.

Když patriarcha octl se uprostřed poddaných egyptských Faraonů, popsali si tito, — praví Genesis, jakmile Sárú a krásu její byli sezuali, svému knížeti oznámit příchod této lepé cizinky. Králové na východě připisovali sobě totiž vždy právo, že smí do svých harémů uvésti všechny nevdané ženy, jež se jim zalíbí. Toho dokladem jest nám berlínský papyrus, jenž vypravuje událost, mající neobyčejnou podobnost s onou Abrahamovou. Jest pak obsah její následovní: Jakýsi dělník spatřil, jak mu byl vzat osel od jednoho z dozorců, i oznámil to vrchnímu dozorcí a žádal za jeho vrácení; tento po různých vytáčkách přednesl konečně celou věc králi Neb-Ka-Ra, faraonu 11. dynastie, který pak vydal následovní rozkaz: Manželka a děti staňtež se královým majetkem a úředníci dvorní mají na starosti o výživu jich se postarati. A papyrus praví doslovně: Bylo poručeno, dávatí mu denně chléb a dvě nádoby (jakéhosi druhu piva) od knížete. A vrchní dozorce nařídil, aby pro manželku dělníkovu připravován byl chléb, tři pro každý den. —

Přízeň, jaké Abraham při dvoře faraonově požíval, zdála se mnohým kritikům pravdě nepodobnou, zvláště uvážili se, že farao náležel ku domácí dynastii. Jest to však již zvykem v oněch zemích, jak jiné příklady tomu nasvědčují. Tak na jednom z hrobů Beni-Hassanů (na jižním břehu Nilu) znázorněn jest z doby 12. dynastie příchod jakéhosi kočovného náčelníka, jenž, svoji rodinou a sluhy doprovázen, koná návštěvu u zeměpána, dovolává se jeho ochrany. Tito cizinci nazváni jsou „amu“ (lid), jméno to, které speciálně označuje pastýře z Arabie a Palestiny. Vůdce jejich „hak“ — (kníže, náčelník) sluje Abschah, jest totožný s Abrahamem, neboť značí jméno jeho „otec písku“, jako jméno Abrahamovo „otec množství.“ Šejk a jeho družina mají semitský, velice charakteristický ráz, jich oděv pak pestrobarevný jest rovněž zřejmým důkazem jich původu. Ačkoliv přinášejí obvyklých darů, přece přijati jsou jako vznešení cizinci. Byl to hlad, jenž donutil Amu, se-

stoupiti do Egypta. Za tou příčinou vyhověl panovník všem jich potřebám, dovolil jim vzdělávati role a poskytl jim vše, čeho ku své výživě měli zapotřebí. Podobně skytá nám událost Sinchova nový důkaz o přízni, jaké se těšili Semité za dob Abrahamových při dvoře faraonů.

Z písma svatého známo jest velmi dobře, jak neobyčejně vlídně přijat byl faraonem Abraham a jak pro manželku svou Saru byl dary zrovna zasypan. Král daroval mu ovce a voly, osly a velbloudy, otroky a otrokyně, jak bývalo ostatně zvykem králů egyptských. Při těchto darech musíme se poněkud zdržeti, netoliko proto, abychom správnost biblických udání konstatovali, nýbrž také, abychom vyvrátili námitky, které nepřátelé písma svatého z toho si vzali. Jeden z nejproslulejších rozumářů německých, Bohlen, chtěl v tom dopátrati se důkazu, že vypravování v písmě svatém není pravdivé. „Vypravovatel — tak dí — vypočítává zvířata své domoviny, které Abraham v Egyptě ani nemohl obdržeti. On se nezmiňuje o koních, že by mu byli darováni, ačkoliv tito byli zde v neobyčejné hojnosti, — na druhé straně podaroval Abrahama ovce a velbloudy, ač tito v nížinách Egyptských jsou nad míru vzácnými. V této zemi nebylo téměř žádných velbloudů, jak tomu staří nasvědčují, právě tak jako oslů, kteří ostatně byli v neváznosti pro svou barvu.“ Tyto námitky, jevící velikou neznalost Bohlenovu, nemohou ani dost málo ublížiti vážnosti a pravdomluvnosti Mojžíšově, neboť právě to, co o těchto darech praví, jest nejzřejmějším a očividným důkazem pro pravdivost písma svatého. Abychom se o tom přesvědčili, zkoušejme každý z nabídnutých egyptským králem Abrahamovi darů pro sebe. Na prvním místě v písmě sv. jsou vzpomenuty ovce.

Ovce — sau — zobrazeny jsou již na jednom pomníku z dob 12. dynastie. Jediný majitel — jak nás poučuje nadpis na jednom hrobě umístěný — měl sám stádo ovcí, čítající 3208 kusů. Bůh Ra Ammon velmi často vyobrazen jest s beraní hlavou. Že by tedy v Egyptě trpěli nedostatkem ovcí, není pravda.

Po ovcích přicházejí v Genesis mezi dary, Abrahamovi věnovanými, voli.

Voli — aua — byli v Egyptě vždy ve velké míře chováni a bylo jich používáno již tehdy k téměř účelům, jako dnes. V jednom nápisu ze 12. dynastie honosí se úředník jakýs, jménem Ameni, stádem 3000 kusů rohatého dobytka — Vola užíváno bylo obyčejně ku tahání. Mléko hrálo ve výživě Egyptanů a při obřadech náboženských velkou úlohu. Tak vypravuje Diodor, že za jeho času bylo při bohoslužbě ku počtě Osiria od kněží 360 mís každodenně mlékem naplněno. Celý svět zna ostatně bohopoctu, jakou Egyptané býku Apisovi projevovali.

Třetím darem faraonovým byl osel. — Osel — aa — byl v Egyptě tvorem velice známým. Jeho jest často vzpomínáno v papyrusu, on jest zuázorněn v Beni-Hassanu, *) ano nalezneme na pyramidách celá jich stáda vyobrazena. Egyptané honosí se na svých náhrobních kamenech, že byli majiteli tisíců oslů. Nedalo to tedy ani faraonovi pražádného namáhání, vyhledati několik těchto zvířat a darovati je muži Sáry. — Přírodopytci se domnívají, že egyptský osel pochází od divokého osla severních afrických pouští. On jest ohnivý, silný a mohutně stavěný. Ještě dnes poskytuje při jízdě těch nejlepších služeb v Alexandrii. Taktéž nemá na východě tak špatného renomé jako v Evropě a říci některému Egyptanu, že jest oslem, nejen že nebývá považováno za urážku, jako u nás, nýbrž naopak za neobyčejnou zdvořilost.

Bylať tedy první tři zvířata, jež byla Abrahamovi darována, velice známými tvory v Egyptě. Avšak pro čtvrtého ssavce nedá se to s takou určitostí zjistiti, — totiž pro velblouda, kterého — dle Mojžíše — také obdržel

* Na hrobě Querklouově z 5. dynastie spatřiti lze jakéhosi Egyptana, sedícího na stoličce, která jest dvěma osly nesena. — Ohavná královna Puntská vyobrazena jest v El-Assassifu rovněž sedíc na oslu. — Hieroglyfické skupení, znázorňující stádo, vyznačeno jest často zobrazením osla a vopře. — Zajetí osla dozorcem jakýmsi jest hlavním obsahem papyrusu v Berlíně chovaného. —

Abraham darem. Nuže, pokusme se i tuto, proti písmu svatému mluvící obtíž objasnit.

Velbloud — kamaal — vyskytuje se jen velice zřídka znázorněn. Avšak — následuje snad z toho, že by v Egyptě byl neznámým, aneb snad vzácným? Rozhodně nikoliv. My sice až podnes nevíme, proč tak zřídka byl vyobrazován, ale to je nám záhodou, proč na příklad umělci egyptští neznázorňovali také jiná zvířata, která byla ve vlasti jejich velice rozšířena, — tak na příklad kuřata, která přec i samému bohu Anubisovi byla v oběť přinášena*). A vzdor tomu tak zřídka můžeme je viděti zobrazeny, jako kočky**).

Byli-li velbloudi vzácnými na vyobrazeních, nemuseli proto býti též vzácnými živočichy egyptskými. Tolik jest jisto, že oni nalézali se v Egyptě za dob Ptolomeů a v římské periodě. Tak Atheneus poučuje nás, že při veliké, Ptolomeem uspořádané slavnosti, byli velbloudi zapřaženi do vozu — a vzdor tomu nenalézáme je zobrazenými na pomnicích. Bylo by to vskutku nemožným, aby byli Egyptané neznali po několik století zvíře, jež u jich sousedů, Arabů, tak velice jest v užívání a bez něhož by pouště severoafričké byly zcela neobydlitelnými. Rovněž jest jisto, že Egypt užíval velbloudů již od šeré dávnověkosti. Všechny texty nám hlásají, že byli učeni tanci a že byli určeni k nosení břemen, ba celých vozů. Kniha Exodus mluví o velblodu jako o zcela obyčejném domácím zvířeti v Egyptě. Konečně — když nic jiného — geologie potvrzuje způsobem nepopíratelným dávnověkost velbloudovu v údolí Nilu, čemuž nasvědčují kosti jeho v neobyčejném množství tamže nalezené. Byli tedy již velbloudi za časů Abrahamových v Egyptě a bylo přirozeno, že král obdaroval jej zvláště těmito zvířaty, která mu přec na zpáteční cestě do zaslíbené země mohla nejvíce prospěti.

Bylo také zmíněno se o tom, že mezi živočichy, králem Egyptským Abrahamu darovanými, nebylo žádných koní. A právě tato okolnost, již použil Bohlen proti pravdivosti písmu svatého, svědčí naopak o tom, s jakou přesností a podrobností psal Mojžíš své knihy. On přec věděl, že v Egyptě bylo dosti koní a že těchto bylo si velice váženo; on také mluví o nich na rozličných místech svých knih. Nezmiňuje-li se o nich Mojžíš mezi oněmi dary, jest patrné, že Abraham žádných nedostal. Avšak desky z oněch dob nás dnes poučují, proč Farao Abrahamovi žádných koní nabídnouti nemohl; patrně proto, že tito až po dobu vpádu Hyksů do Egypta byli zcela neznámými a teprve tento národ že je do Egypta uvedl. Bylo jich pak z počátku užíváno k tahu válečných vozů.

To, že v písmě sv. neděje se mezi dary Faraonovými žádné zmínky o koních, může nám býti nápomocno aspoň v přibližném řešení otázky, kdy svatý patriarcha nastoupil cestu do Egypta. Byli-li to Hyksové, již plémě koňské do Egypta zavedli, musel patrně Abraham nastoupiti cestu do Egypta před vpádem těchto do země Faraonů, tedy asi ve 12. dynastii.

Když byl Abraham po svém návratu z Egypta znovu v Palestině se usadil, byl — jak Genesis výslovně podotýká — velice bohat, zvláště na zlato a stříbro. Arabský šejk bývá za boháče pokládán tehdy, má-li 100 až 200 stanů, 60—100 velbloudů, 1000 ovcí a beranů. Bohatství Abrahamovo bylo ještě značnějším, poněvadž my víme, že on měl mezi svými sluby 318 ozbrojenců, což předpokládá celý kmen lidí a nescíslná stáda zvířat. Tomu nasvědčuje též odloučení se strýce a synovce Abrahamova, kteří nemohli více pospolu zůstat, ješto pastviny jim nestačily, aby ohromnému

*) Kohouti, jež lze v různých egyptských sbírkách spatřiti, jsou vesměs řeckého původu. — Toliko na jednom z pomníků Beni-Hassanských zobrazena jsou dvě kuřata. Jsou-li to opravdu kuřata — ač to věci dosud spornou, byla by to ta jediná dosud známá výjimka.

***) Kočka — meon — datuje si již od nejstarších dob a jest zahalena v tajemný závoj nejdůležitějších báchorek a pověstí. Ony byly vychovávány v chrámech a až podnes zachovalo se mnoho mumii z nich. Ony byly zároveň nejrozšířenějším domácím zvířetem. A přec vzdor tomu nevyskytuje se tak často vyobrazena, jako jiná zvířata.

počtu jich dobytka poskytnouti mohly dostatečného množství potravy. Tato příčina, jež zavadala později podnět ke sporům a půtkám mezi pastevcí obou rodin, jest ještě podnes nejčastějším pramenem, z něhož vzniká svár a odtud i úplná roztržka mezi jednotlivými kmeny Beduinů.

Avšak co ještě více způsobilo bohatství Abrahamovo kromě stád bylo zlato a stříbro. Oba tyto drahocenné kovy byly tehdy velice vzácnými v zemi Kanaan. Posvátný papyrus, v Berlíně chovaný, jenž vypočítává bohatství jižní Palestiny, nějaký čas před příchodem Abrahamovým, nezmiňuje se ni o zlatu, ni o stříbře, což je nejlepším důkazem, že ho tam nebylo. Za to však nalézalo se ve velikém množství v údolí Nilu a není žádné příčiny diviti se, že Abraham, když byl opustil onu zemi, kamž byl se svými stády vtáhl a štědrým Faraonem tak bohatě obdarován byl, vzal sebou též odtud značnější zásobu zlata a stříbra, obdržev je též buď darem od krále, aneb získav je vzájemnou výměnou. Ostatně nebylo zlato a stříbro Abrahamovi neznámou až dotud věcí, poněvadž naučil se oba tyto vzácné kovy znáti již v Chaldejí.

Dříve ještě než-li Egypt zcela opustíme, zbývá nám vypátrati, zda-li Faraonské vzdělání nezanechalo na Abrahamovi nějakých stop. — Podotkl jsem již na počátku tohoto článku, že hebrejská vzdělanost měla kořeny své v Chaldejské půdě, nikoliv v Egyptské. Avšak není nikterak nemožným, že by byl Mojžíš nevypůjčil si od Egyptanů některé z jich zvyků a obyčejů. Až dosud znám jest jeden, totiž: obřízka. Největší část rozumářů dnes tvrdí, že židovská obřízka jest původu egyptského. Jakkoliv tvrzení toto nelze se vši určitostí a v celém jeho rozsahu přijati, nesmí býti též jen tak zhola zavrženo.

Můžeme beze všech obtíží připustiti, že Abraham naučil se znáti obřízku poprvé na své cestě do Egypta a že později, když Bůh mu rozkázal, aby ji zavedl na znamení svazku, uzavřeného mezi sebou a jím, posvětil toliko obřad, který Abraham sice již znal, ale nevykonával. Bůh neučil vždycky patriarchy věcem, které tito vůbec neznali, zvláště pokud týče se obřadů a zvyků, nýbrž on toliko posvětil, schválil a svému kultu přispůbil to, co tito již znali. Oběti pozůstávaly dosud, než-li Bůh zjevil Mojžíšovi způsob a druh jich, v tom, jak Aron je přinášel. Obřad křtu rovněž již před Kristem byl v obyčeji, též pak jej povýšil za svátost. Podobně také mohl Bůh dovoliti Abrahamovi, aby přijal obyčej, v Egyptě zakořenělý, ježž pak proměnil v posvátné znamení*).

Řecký dějepisec Herodot praví, že za jeho časů byli Colchidští, Egyptané a Ethiopové jedinými národy, kteří již od pradávna užívali obřízky a podobtýká k tomu, že Feničané a Sýrové v Palestině přijali ji od Egyptanů**). — Tito používali nejspíše k obřadu tomuto, podobně jako Hebreové za dob Mojžíšových a Judových, kamenného nože. — Tolik však jest na jisto postaveno, že Egyptané prováděli tuto operaci rozhodně dříve ještě, než-li Abraham k nim zavítal; aspoň četné pomníky nejlépe tomu nasvědčují. Wilkinson pak udává, že obřízka přicházela v Egyptě již roku 2400. před Kristem. Dlouho bylo se domníváno, že obřízka byla toliko privilegiem kněžského stavu; než mnozí učenci mají za to, — ač proto žádných skutečných důkazů není — že byla společnou všem Egyptanům, aspoň za starých dob.

K výslovnému rozkazu Boha přijal Abraham obřízku, avšak nevykonával ji tak, jak Egyptané měli zvykem. Jsouť totiž veliké rozdíly v obřadech Hebreů a Egyptanů v této otázce; Hebreové bývají obřezáni 8. dne

*) Jest na biledni, že užívání obřízky v Egyptě nestojí v prazádném odporu s blickým dějepisem. Nicméně však obdržel Abraham prostřednictvím zjevení Božího rozkaz, aby tento obřad zavedl a toliko z dětinné poslušnosti přijal jej on i celá jeho rodina. Genesis 17, 11.

**) Herodot se mylí, jak Wilkinson podotýká, tvrdí-li, že obřízka byla též od Feničanů vykonávána, neboť jak pismo svaté, tak i egyptské památníky přesvědčují nás o pravém opaku toho.

po jich narození, Egypťané pak — jak až dosud v údolí Nilu zvykem — teprve ve 12. či 14. roce. Kromě toho u Hebreů dala se obřizka toliko u mužů, kdežto u Egypťanů též u žen.

Obřizka zdála se býti u národů, kdož ji znali, konána zě zdravotních ohledů *); u potomstva Abrahamova bylo to však jediné a pouze náboženským obřadem, jemuž připisovali velikou mravní cenu a k němuž zdáli se toliko sami zavázanými býti. Bylo to tedy také zvláštním zvykem u Israelitů, dáti dítěti jméno teprve v den obřizky.

A tento posvátný obřad, necht' již jakéhokoliv původu, jest zvláštní charakteristickou známkou národa israelského, s kterou se u žádného národa, ni starého, ni nového, více nesetkáváme **). (Pokračování.)

Mučedníci a vyznavači tovařisťva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až do r. 1681.

Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.

(Pokračování.)

P. Jindřich Garnett.

Po smrti královny Alžběty nastoupil syn nešťastné královny skotské, Marie Stuartové, Jakub, toho jména I., na trůn anglický. Katolické obyvatelstvo doufalo, že syn tak horlivý a přísný katoličky bude míti více shovívavosti a šetrnosti k němu, nežli „panenská“ královna měla. Ač z mládí již vychován byl v zásadách Kalvinistických, záhy však, poznav revoluční ráz tohoto náboženského vyznání, přilnul k anglikanismu: přec slíbil katolíkům své říše, jakož i dvorům francouzskému a španělskému, že náboženství katolické bude v celé říši jeho úplně trpěno a žádné překážky v cestu mu kladeny nebudou. Slib ten však dal jen proto, aby pomocí katolíků zabezpečil si anglický trůn a naklonil si na počátku svého vladaření mocné katolické velostáty: Francii a Španěly; brzy však měli katolíci poznati, jak zná pluiti anglický kral své sliby. Ačkoliv nedal více pokutovati ony katolíky, kteří zdráhali se obcovati protestantské bohoslužbě, přece neučinil tak z vlastního přesvědčení, nýbrž pouze na oko, — ku oklamaní ostatního světa.

Avšak i tato nepatrná povolnost vůči katolíkům vyvolala pravé vzbouření mezi fanatickými kacíři anglickými, kteří neostýchali se rozšiřovati mezi lidem zprávu, jako by král lnul k „papežencům“. Aby o nepravdě pověsti této, která mu ostatně mohla býti velice nebezpečnou, lid svůj přesvědčili, vydal Jakub I. dne 12. února 1604 proklamaci, v níž co nejprísuěji nařídil, aby veškerí kněží opustili do 19. března téhož roku království Anglické, nechtějí-li bez milosti propadnouti právu. Zároveň poručil veškerým úřadům, aby nad vykonáním tohoto rozkazu obzvláště bděli a každého kněze ihned zatkli, jež po 19. březnu na půdě anglické by posíhli. A pokud týkalo se duchovních, jež v žalářích již uvězněni byli, oznámil král v téže proklamaci, že o vyvezení jich z říše a doživotním vyhnanství náležitých dal rozkazův. Avšak tím nebyla ještě celá věc odbyta. Zákony proti katolíkům, protestant-

*) Herodot výslovně podotýká o Egypťanech, že konají obřizku z důvodů čistoty.

**) Obřizka byla také přijata od největší části arabských kmenů prv, než-li islam k nim vnikl, jak to též Genesis udává. Taktéž zaznamenáno jest o Saracenech, o Sabejských, o Samaritanech a Idumejských, o Moabitech a Ammonitech, že užívali obřizky. Podobně Koptové a obyvatelé Habeše považují obřizku za tradiční zvyk, beze většího náboženského významu. — Obřizka se udržela též až po dnešní den u Teamasů a Manaosů, obývajících pobřeží Amazonského velotoku, u mnohých kmenů Austrálských, u Papuanů, pak v Nové Kaledonii a na Nových Hebridách. Podobně i Kaffrové v Africe přijali ji mezi své obyčeje.

ské chrámy navštěvovati se vzpěčujícím, které již po 13 měsících v působnosti zastaveny, opět v celém svém rozsahu obnoveny a ti, jichž se týkalo, neměli jen pro budoucnost platiti zákonitou pokutu za neplnění rozkazů královských, nýbrž i za uplynulých 13 měsíců měli zaplatiti peněžitou pokutu 20 liber šterlinků za každý měsíc, — tedy úhrnem 260 lib. čili 3120 zl. r. č., čímž mnoho rodin přivedeno na mizinu. Těmito skutky krále Jakuba otevřely se katolickému obyvatelstvu oči a ono poznalo, na čem jest; avšak s důvěrou v prozřetelnost Božskou oddali se trpělivě ve smutný svůj osud.

Tu přihodila se událost, která žalostný stav katolíků ještě zhoršiti musela. Jakýsi Robert Catesby, muž to z bohaté a vážené rodiny katolické pocházející, přešel ku protestantismu, promrhal v bezuzdném životě veškeré své značné jmění, vrátil se však roku 1598. opět ku staré víře a přemýšlel od chvíle té na prostředky, jimiž by pronásledování katolíků učinil konec, anebo aspoň zlý osud jejich zmírnil. I pojal ďábelský plán, hodlaje budovu parlamentu v den slavnostního otevření se všemi přítomnými vyhoditi do povětří. Biskup Challoner praví ve svých „pamětech“ o jistém anglickém státníku, že při tomto spiknutí byl účasten a že vše to bylo vlastně namířeno ku zničení katolického náboženství v Anglii a hlavně že se jednalo o to, aby Jesuité do této události byli nějak zapleteni. A skutečně to poslední se zdařilo a jest to P. Jindřich Garnett, jehož jméno zůstalo sice na vždy spojeno s tímto spiknutím, avšak vzdor tomu není podnes ani jediného důvodu, pro nějž by mohl P. Garnett z nějakého účastenství při tom viněn býti.

P. Jindřich Garnett narodil se r. 1555 v Nottinghamu, kde otec jeho byl učitelem a sám jsa protestantem také syna v protestantismu vychoval. Svým neobyčejným nadáním, jakož i skromností a úslužností získal si Jindřich srdce všech a není pochyby, že by to byl v Anglii k nejvyšším hodnostem přivedl, kdyby nebyl v srdci svém pocítil mocnou touhu, státi se katolíkem. Když pak skutečně do lůna církve katolické byl přijat, opustil rodnou zemi svou a odebral se nejprv do Španěl, pak do Říma, kdež 11. září 1575 vstoupil do noviciátu tovaryšstva Ježíšova, po jehož skončení oddal se studiu věd bohosloveckých a filosofických, čině — ku potěše svých učitelů — ve vědách těchto úžasný pokrok. Byv na kněze vysvěcen, žádal P. Garnett, aby směl do Anglie se odebrati a zúčastniti se prací misijnářských, čehož konečně docílil. Dne 8. května 1586 opustil Řím a přistál dne 7. července šťastně ku břehům Albionu. Po dobu svojí téměř 20leté činnosti misijnářské vystřídal P. Garnett 11 jmen, jakož i změnil co chvíli své obydlí, což však za tehdejších dob krutého pronásledování bylo pravou nutností. — V roce 1587. stal se převorem anglické missie, kterouž důstojnost zastával po 18 roků, jsa vysazen v šanc všem možným nebezpečím.

Dlouho bděl Bůh nad tímto svým věrným sluhou a často zázrakem očividným vyprostil jej z rukou nepřátel jeho; neboť podoba Garnettova byla veřejně vystavena, aby úřady tohoto toužebně hledaného muže co nejdříve se zmocnily, — ale marným bylo veškeré úsilí.

V té době právě došlo ku známému spiknutí, o němž Catesby, náčelník spiklých, učinil Jesuitovi P. Tesimondovi obšírné vyznání ve zpovědi a žádal tohoto, aby podal o tom zprávu P. Garnettovi a mínění jeho o tom mu sdělil. P. Garnett, uslyšev, oč jde, zhrozil se nemálo zamyšleného podniku a umínil si Catesbyho přemluviti, aby upustil od zločinného plánu. Avšak poctivý úmysl jeho se nezdařil, Catesbyho nebylo lze nikde naléztí.

Dne 5. listopadu měl býti parlament zahájen a zločin spiklých proveden; ve sklepení pod sněmovní budovou byly již uchystány sudy s prachem a ve jmenovaný den chtěl jeden ze spiklenců o 2. hodině ranní do sklepení vstoupiti, aby v příhodný okamžik zapálil doutnák, když z nenadání byl od vojínů chycen a do vězení odveden; plan byl prozrazen, aspoň nepřímo. Lord Monn-teagle, blízký to příbuzný jednoho ze spiklenců, obdržel totiž několik dní před 5. listopadem list, v němž byl varován, aby se nezúčastnil zahájení parlamentu. Lord odebral se s listem tímto bez meškání ku králi,

načež dán rozkaz, aby celá budova parlamentární byla co nejpečlivěji před zahájením prohlédnuta a vskutku nalezen zde jeden ze spiklých, Guy Fawkes, jenž ihned byl zajat a před krále, jakož i sbromážděnou radu okamžitě předveden, kdež doznal zcela otevřeně, že bylo obmýšleno, vyhoditi budovu parlamentu do povětří, aby již konec byl učiněn stálému pronásledování katolíků; jména spoluvinníků udati nechtěl. Jakmile zvěst o tomto úkladném činu se roznesla, hleděli účastníci podniku tohoto ze země utéci, — to však bylo zpozorováno a úmysl jich překažen; ti, kteří z nich v boji, se stráží svedeném, nepadli, byli zajati a do žaláře odvedeni. — Když tak velká část spiklých byla v rukou soudců, připadli tito na myšlenku, že by bylo záhodno, zaplésti též Jesuity do tohoto spiknutí, ano — vyhlásiti je za původce zločinu toho a tak míti opět záminku ku pronásledování jich. K tomu použito bylo sloužícího Catesbyho, jmenem Batesa, jenž, dílem ze strachu před mučením, dílem v důvěře, že tím život si uchrání, vyznal na doléhání se strany vznešených osobností, že pán jeho byl v domě lorda Vauxa s třemi Jesuity a sice P. Garnettem, Tesimondem a Gerardem pohromadě a že po vyzrazení spiknutí poslán byl od svého pána s listem do jednoho domu, kde tehdy P. Garnett a Tesimond se nalézali.

A to byl jediný důvod, pro který byla dne 15. ledna 1606 vydána proklamace, v níž vybízeno bylo ku zatčení jmenovaných Jesuitů, ješto — prý — z výslechů zajatých jest na bíledni, že oni byli do spiknutí zasvěceni a že tudíž neméně trestuhodnými jsou, nežli původcové jeho.

Oba Jesuité, Tesimond a Gerard, uprchli z Anglie. P. Garnett však skryl se asi dvě míle od Worcesteru, úkryt jeho ale byl vyzrazen a Garnett po dlouhém hledání konečně nalezen, zajat a do Londýna odveden; s ním rovněž zajat byl majitel onoho domu, kdež Garnett byl vypátrán a zatčen, jakož i jeden kněz a dva bratři z řádu Jesuitského, kteří spolu s Garnettem sdíleli společný útulek.

Ještě před svým zajetím vydal P. Garnett dne 30. listopadu roku 1605 list, státní radě svědčící, kdež co nejslavněji protestuje proti křivému nařčení, jako by měl nějakého účastenství ve spiknutí. — Když pak dne 27. ledna byli spiklenci před soud uvedeni, aby vyslechli rozsudek, na smrt znějící, vyznali zcela otevřeně, že lež jest, jakoby byli Jesuité s nimi v nějakém spojení byli, že jsou tudíž tito zcela nevinnými. Dne 13. února byl Garnett poprvé vyslýchán, avšak ani v ten den, ani následujícího dne nebyli soudcové s to, ni jediného závažného důvodu, o vině jeho svědčícího, si opatřiti. Bylo tedy užito lsti. Jeden ze strážců v Toweru stavěl se, jakoby měl P. Garnetta pro jeho víru v Krista v nevýslovné uctivosti a nabídl tomuto svých služeb. Garnett dal se oklamati a jal se prostřednictvím tohoto falešného přítele dopisovati si s některými katolíky. Psaní tato byla ihned doručována soudcům, však ani z obsahu jich nebylo možno nějakého důkazu nabyti o vině vězněného, anebo jeho přátel.

Tu připadl hrabě Salisbury na jinou lest, která skutečně se zdařila. P. Oldcorne, který s Garnettem zároveň byl zajat, byl totiž uvězněn v pokoji, sousedícím s vězením Garnettovým, a zmíněný jidášský strážce upozoruil tohoto, že mohou oba skulinou, ve zdi se nacházející, snadno rozmlouvati; avšak že musejí se míti na pozoru a jej neprozraditi, jinak by bylo po všem. Skulina byla tak uspůsobena, že mohlo býti rozmluvě obou nasloucháno a vskutku byli k tomu určeni dva mužové, mezi nimi též onen hlídač. Oba knězi netušili ani z daleka lest a tak se stalo, že se kdysi jeden druhému vyzpovídali a P. Oldcorne tázal se po vykonání zpovědi P. Garnetta, byl-li též vyslýchán pro ono spiknutí. „Ovšemť“ — odpověděl na to Garnett, „avšak v této záležitosti nemohou mi zholá ničehož dokázati! Jeť totiž na celém světě jen jediný člověk, který by mi v tomto ohledu škoditi mohl!“ — Garnett mínil tím P. Tesimonda, který mu ve zpovědním tajemství pod zárukou mlčenlivosti svěřil vše, čeho se byl od Catesbyho dozvěděl; avšak slovo to bylo již jednou pronešeno a od obou svědků státní radě donešeno; tato měla

nyní, čeho si přála. P. Garnett byl tedy před novou soudní komissí postaven, kdež přečteny mu byly výpovědi, jež byl P. Oldcornovi učinil, k čemuž konečně Garnett přisvědčil. To stačilo ku obvinění Garnetta ze zločinu velezrády, an o podobném zločinu věděl a jej zamlčel; výminku, s ohledem na zpovědní tajemství, protestantský soudce nepřipustil.

Tak měla rána proti P. Garnettovi vedená trefiti netoliko jej a s ním i řád, ku kterému náležel, nýbrž i církev katolickou samu, jejíž učení o zpovědi a zpovědním tajemství nedá se prý sloučiti s blahem státu. Proto také mělo se přelíčení konati veřejně a způsobem co možná slavnostním.

Bylo to v pátek, dne 28. března 1606, když P. Garnett byl z Toweru v průvodu dvou důstojníků odvezen do Quildhallu, kdež soud nad ním se sestoupil. Sám král, velký počet šlechticů a poslanců, jakož i vyslanci cizích dvorů byli přítomni. Nejprv měl státní návladní řeč, několik hodin trvajíc, v níž vyčetl všechna spiknutí, jež katolíci angličtí od doby nastoupení na trůn královny Alžběty byli zosnovali; pak horko proti učení Jesuitskému o dvojsmyslnosti a o nárocích papežových na světské panství; líčil dále missiionáře v Anglii a jmenovitě Jesuity, jako bezbožné lidi, kteří se proti životu králově a ku zhoubě protestantů byli zapřisáhli; konečně pak došel ku vlastní žalobě, v níž uvedl P. Garnetta jako původce spiknutí a nejdůvěrnějšího rádce spiklých. Důvody jeho opíraly se ovšem o udání obou navedených strážníků.

Když byl státní návladní skončil, začal P. Garnett svou obhajovací řeč, pravě, že celou žalobu lze ve čtyry body shrnouti; onať dotýká se učení katolického vůbec, katolíků anglických zvláště, všech Jesuitů bez výminky a jeho, obžalovaného, vynikající měrou. Na to vyvracel páduými důvody utrahačná slova státního návladního a přešel ku konci k obhájení své osoby. Poněvadž věc tato jest obzvláště důležitou, chci zmíniti se též obširněji o obhajovací řeči Garnettově. Týž prohlásil přede vším, že každou zradu má v ošklivosti a že učinil vše, co bylo v jeho moci, aby attentát překazil. Když se byl jednou Catesby vyjádřil, že má v úmyslu něco ve prospěch katolíků učiniti, tu Garnett domluvil mu, aby všelikých takých plánů zanechal, vymohl jak od svého představeného, tak i od papeže pro katolické obyvatelstvo zákaz, míti účastenství při jakýchkolivěk vzpourách a spiknutích, zatím co Jesuitům zakázáno též každé účastenství v záležitostech státních. P. Garnett dále doznal, že dal některým spiklým odporučující listy na přátele své v cizině, aniž by však byl věděl že jsou to spiklenci a že listů těch zneužijou pro své zločinné záměry. Konečně pravil, že sice o spiknutí věděl, avšak pod pečeti zpovědní mlčenlivosti, následkem čehož vázán byl povinností neprozraditi ničehož, až podmínka, pod kterou zpovídající se mu byl svěřil, dojde svého splnění.

Avšak nic neprospěla obrana Garnettova. Porotci uznali jej vinným, načež byl pronesen nad ním obvyklý rozsudek — na smrt. Tím byl soud ukončen a Garnett do Toweru odveden. Teprve den 3. května (1606) určen ku vykonání popravu na odsouzení, nemělo se to však státi v Tyburnu, nýbrž na hřbitově svato-Pavelském, kde za tím účelem postavena byla proti biskupově residenci šibenice. S úsměvem na rtech a se srdcem pokojným opustil Garnett Tower, aby na místo popravní byl doveden. Po celou cestu měl ruce spjaty a oči zavřeny, jako by v hluboké rozjímání byl pohřížen.

Na popravišti shromáždil se zatím ohromný zástup lidu; všechna okna a střechy okolních domů byly zvědavci téměř posety; snad nikdy ještě takové množství nebylo přítomno popravě. Když P. Garnett, nsmívaje se, vystoupil po schůdkách ke kůlu, na němž měl za nedlouho dokončiti žití své, umlkly rázem hlučící davy. Když byli protestantští kněží po svém zvyku marně usilovali, vynutiti ještě zde z něho jiné vyznání, než jaké byl před soudem učinil, promluvil Garnett několik slov k lidu, načež poklekl pod šibenici a setrval nějakou chvíli na modlitbách. Pak se svlékl a vstoupil po žebříku vzhůru. Poznavenav se znamením kříže prosil všech katolíků, aby vzpomněli naň modlitbou. Sám pak modlil se za krále a svoji vlast. Přeloživ ruce

přes prsa, obrátil se ke katu se slovy, že jest již připraven. Kat vložil mu smyčku kol krku, načež jej shodil se žebříku a chystal se právě provaz přerézati, aby mohl Garnetta živého rozčtvrtiti, když lid zvolal naň: „zadrž,“ — ano jeden z občanů, když kat nechtěl uposlechnouti, vystoupil až k šibenici a táhl nohy P. Garnetta dolů, aby muka jeho zkrátil, tak že týž směl býti sňat a rozčtvrcen teprv tehdy, když byl již mrtev. A když kat vyňal srdce jeho a ukázal je lidu se slovy: „He, srdce zrádcovo!“, — neozvalo se ani slůvko pochvalné, jak bývalo zvykem, ba ani ne obvyklé: „Bůh zachovej krále!“ Ano — mnozí z protestantských kazatelů veřejně vyznali: Ten umřel jako světec nějaký, — duše jeho jistě jest v nebi!“ Tak trpěl a zemřel P. Garnett dne 3. května r. 1606. v staří 52 let.

Hlava zvěčnělého mučedníka byla vztýčena na Londýnském mostě a zůstala tamže po 20 dní; po celou tu dobu podržel obličej, ač vysazený slunci a vzduchu, stále čerstvou barvu a totéž ctihodné vzezření, jaké po dobu života míval, tak že celý Londýn spěchal podívat se na tento zázrak a spatřoval v tom neobyčejné svědectví pro nevinu umučeného kněze. Katolíci pak snažili se ze všech sil, uchovati si na památku nějaký ostatek zeznulého. Šaty, po něm zbylé, byly skoupeny a nejhorlivěji pátráno po jediné aspoň krůpěji krve Garnettovy. Pozoruhodným však jest následovní příklad:

Nedaleko místa, kde kat namahal se se čtvrcením těla Garnettova stál mladý jakýsi muž, jmenem John Wilkinson, rozhlížeje se, jak by nepozorovaně mohl aspoň krůpěj krve Garnettovy opatřiti, aby jej kat a pomocníci jeho nezpozorovali. A co se tak rozmýšlí, padlo mu do rukou, aniž by byl věděl jak, stéblo slámy. Nejspíše když kat hlavu a jednotlivé částky těla házel do koše slámou naplněného, jedno stéblo náhodou odlítlo a padlo právě do rukou stojícího tu jinocha. Když pak týž prohlédl prázdný klas ten podrobněji, našel tu malou krůpěj krve, a pln radosti nad tím, že podařilo se mu způsobem prazvláštním domoci se tak vzácného ostatku, odkvapil odtud, aby doručil památku tuto zbožné a blízké jeho příbuzné, jmenem Marii Griffinové, která si ji vysoce vážila. Asi po třech nebo čtyřech dnech přišel k ní katolický jakýsi šlechtic na návštěvu a stará paní, plná radosti, ukazovala mu drahocnou relikvii. Tu spatřil k svému úžasu na jedné slupce tohoto klasu úplný obličej, jako by byl tam býval namalován; byl to obraz P. Garnetta, velice jemný sice, ale zcela věrný. Pověst o tom rozesla se záhy a každý přál si viděti podivuhodný ten klas; aby však ostatek tento byl bezpečně uschován a nepadl do rukou kacířů, byl dán španělskému vyslanci. Anglikánský arcibiskup Canterburský dozvěděl se také o tomto klasu a chtěl jej míti ve svých rukou. Dal si tedy zavolat manželza paní Griffinové. Tento sdělil mu celou událost, jak se skutečně sběhla a popsal onen klas, odevzdati však mu jej více nemohl, poněvadž ho více neměl a také nevěděl, kde by týž se nalézal; za to byl do vězení uvržen. Španělský vyslanec ukázal tuto relikvii též některým členům státní rady a tato byla tak chytrou, že dala si předvolati několik vynikajících malířů, kteří obraz na klasu byli viděli, a nařídila jim, aby podobný obraz na vymláceném klasu zhotovili; tito však, ač byli vesměs protestanty, prohlásili, že jim to není možno. Tento podivuhodný ostatek, který katolíkům anglickým v jich krutém soužení a pronásledování nemalou poskytl útěchu a jehož dotykem stalo se mnoho zázraků, teprve koncem minulého století se ztratil, neznámo, kam.

S v ě d e k.

(Soudní historka z Roseggera.)

- Pozdrav vás Bůh Bárto, — zdravil souseda svého jednooký Matěj,
- těší mne, že vás zase jednou vidím. Víte co, já potřebuji peněz.
- Dobře, zcela dobře, — odpovětil oslovený, — nemám proti tomu pranic.
- Ale já musím peníze mít a tu bych prosil, abyste mi je vrátil.

— Jááá? —

— Ano, těch padesát zlatých, jež jsem vám minulého léta zapůjčil.

Barta tvářil se, jako by nemohl překvapením pochytit ani slova, načež vzpamatovav se, pravil: ale to bych pěkně prosil, — věru něco hrozně nového, — vy že jste mně padesáte zlatých půjčil?

— Nebudete mi přece dluh do očí zapírati, hájil se jednooký Matěj. Bylo to tu noc před sv. Petrem a Pavlem, — jak se dobře pamatujete, šli jsme spolu stezkou přes vlčí skálu a tu jste mne zastavil a pravil: mně věru nechce se ani domů. Na to já: a proč ne? A na to vy: bojím se ženy, prohrál jsem dnes u „zlatého vola“ všechny peníze, jež jsem měl na teleta. Zejtra je mám zapíchnout a nemám groše. Telata jsou objednaná na svatbu. Víte, že Vítek Slámův má zítra svatbu. — A na to já: tak tak, Vítek Slámův má svatbu, koho pak si bere? — A na to vy: u všech časů, kdyby mi takhle někdo chtěl půjčit 100 zlatých!

— Šťastnou cestu, — říkám na to já — s Pánem Bohem. Ale v tom jste vy mne za ruku chopil a řekl: alespoň padesát, ve čtyřech nedělích. jakmile prodám vola, dostanete je zas. A na to jsem já vám padesátku půjčil. Svítíl právě měsíček, když jsem vám ji na dlaň položil. Nedodržel jste slova. Nic za zlé, ale já peníze musím mít.

— To jste se, milý Matěji, nějak překouk, vy že jste mi v noci půjčil padesátku? To vás dojista někdo jiný navrtal.

A tak! Ke všemu ještě zapíráte. Měsíc svítíl jak mazaneček a myslíte snad, že nepodívám se tomu, komu půjčuji peníze, dobře do očí? — třeba bych měl jen jedno oko!

Barta pokrčil ramenoma, jakoby si přál, aby o té věci více se nemluvalo. Ale Matěj vedl stále svou a řekl: Chvála Bohu, že mám na to svědka. Nebyl bych si nikdy pomyslíl, že na vás musí vždy býti svědek. Měl jsem vás vždy za muže poctivého. Mýlíl jsem se.

— Prosim — durdil se Bárta, — to slovo odvolejte, sice vás budu žalovat a musíte mi toho svědka přivést na místě.

— Ano, ano, sejdeme se u soudu, tam já si svého svědka přivedu.

— Jak se líbí, — odvětil Bárta a myslil, že řekl něco velmi chytrého

Přišli k soudu. Bárta žaloval Matěje pro urážku na cti. Matěj měl dokázati, že Bárta je nepoctivým člověkem.

— Ovšem že, — hájil se Matěj, — upírá mi, že jsem v noci na sv. Petra a Pavla na skalní stezce půjčil mu padesáte zlatých.

— Nemluvte tak moc plnou hubou. — odvětil Bárta, — k čemu zde přísahy, vy jste povídal, že máte svědka.

— Ano, toho mám.

— Tedy sem s ním.

— Však on vás brzy usvědčí.

— Jsem věru zvědav. V touž noc já v lese ani nepobyl, byl jsem právě v Staré Boleslavi na pouti a vůbec nemám ve zvyku toulati se jako zloděj v noci po lesích.

— Myslil jste si, že v lese v noci je tma a že když my dva spolu jsme šli, že nás nikdo neviděl. Můj svědek vás ale přece viděl, ano díval se vám zrovna do očí, když jsem vám na dlaň kladl padesátku. Ten svědek má dobré oči, znáte jej velmi dobře, dívá se vám často do oken, když doma děláte všelijaké darebáctví.

Bárta se trochu zarazil. — Aby to naposled nebyl starý pytlák Šinkora, hádal v duchu — ten tak toulává se v noci. Je-li to on, s tím se dohodnu. A jestli již něco vycancl, zapře mu to do očí. Řekne, že byl opilý a že se mu něco zdálo. — Tedy sem se svědkem.

— Pozdržíme-li se několik hodin, pravil Matěj, — svědek přijde a doprovodí vás domů, jak to u vás dělává často. Chodí pouze v noci. Vždyť i při tom byl, když jste sousedu Fráňovi v zahradě klátil jablka. —

— Na Šinkoru nenechám nic dopustit, — vzkřikl Bárta.

— Kdo pak mluví o Šinkorovi? —

— Nechte dlouhých řečí — vkládal se soudce. Máte-li Matěji svědka, tedy ho předvedte. —

— Ano, to chci. Jako jeden Bůh jest na nebi, tak to viděl měsíc, když jsem mu na dlaň peníze sázel. — Soudce pokrčil ramenoma.

— Co takovému svědku, pane soudce, říkáte? — Smál se Bárta. — A s takovým svědkem opovází se ten chlap na mně, poctivého člověka? O ano, běží mu o to, přivést mne do neštěstí.

Nyní stál tu Bárta ve svatozáři a Matěj byl odsouzen na osm dní do vězení. Praštil sebou do kouta a proklínal celý svět. Rozpomínal si svůj život. Kůň mu vyrazil oko, dům mu shořel, tři děti umřely mu v krátké době na záskrt. Ale to všechno nepovažoval za nic naproti tomu, co se mu teď přihodilo. Nevinně býti zavřen! Prokázat někomu dobrodiní a tak hanebně býti odměněn! — Přišel večer. Měsíček vystupoval a díval se zamřížovaným okénkem na Matěje.

— Měsíčku, — zlobil se na něho, — proč jsi dnes nevyšel o pár hodin dříve a neposvítíš v soudní síni na toho darebáka? Proč jsi neřekl: ano já to viděl a Bárta je lump.

— To že se nesluší, že by to bylo proti přirozenému pořádku věcí? — A tak, a poctivého člověka pro dobrodiní zavřít do kriminálu, to má být v pořádku, co?! Posloucháš měsíčku, já z tohoto soudu odvolávám se na poslední soud. Tys to viděl, že jsem já Bártovi půjčil peníze tam na skalné cestě a ty to musíš dosvědčiti. Nebo já nechci ani do nebe přijít, nevyjde-li na světlo moje nevinnost. —

Tak asi láteřil jedooký Matěj. Měsíček jakoby se styděl, brzy zašel za mrak.

A zatím Bárta statně popíjel u „zlatého vola“ a smál se až se za břicho popadal. — To jsem toho hloupého Matěje dostal, ten si musí na mne přivstat — a s tím měsíčkem! — chichichi, chachacha, — hospodo ještě jednu, — chichichi — to dycky říkám: Matěji, nehraj s pány.

Když Bárta po té poslední vstal, zdálo se mu, že domy před ním se jaksi potácejí, že cesta všelijak se kroutí, ano nad hlavou i měsíček že si cestu plete. Ten ubohý měsíček — chachacha — nedostavil se k sou - sou - soudu, takhle k su - su - k sudu ano! —

Šel po ní cestou. Stromky metaly své stíny přes cestu.

— Eh, co je to? to jsou samé příkopky — musím přes tu chvíli skákat — hopejcl — Ale ty mě - mě - sí - ičku, ty mů - užes si taky ý po - se - dě - dě - et, ne - do - sta - vi - il's se k sou - ou - du. Chachacha! Ale těch příkopů kde se tu jen nabralo?

Bárta přes stíny stromů skákal a doskákal se až k lesu na skalnou stezku.

Stezka vedla přes strmou skalní stěnu, pod níž potůček šplouchal. Na svrchní straně skály vyčníval přes cestu zaschlý smrk. Stín z něho padal právě v pravo podél stezky.

— Aj tohle si chválím, — mluvil Bárta se sebou — někdo zde udělal zábradlí, aby nespád dolů. — Ano zde to právě bylo, co mi Matěj dával peníze. On stál v levo, já v pravo, zrovna tam, kde teď zábradlí, — — ach, odpočiňme si trochu a opřeme se kde nové zábradlí. Bárta podpíral se o stín smrku na skále, jež mu měsíček podél stezky hodil.

Ráno našli Bártu ve hlubině. Děti jdoucí po houbách slyšely jeho stony. Měl obě nohy přeraženy a na hlavě hlubokou ránu.

První jeho slovo bylo: Zavolejte Matěje, pošlete k soudci, jemuž se přiznal, že dlužen je Matěji 50 zl.

— Milý Matěji — pravil na smrtelném loži. — Svědek se dostavil. Měsíček svědčil. Co je mamona? Mamona je stín, na nějž já se chtěl podepřítí.

Od té chvíle Matěj pohlížel s velikou úctou na měsíček. A na skalní cestě, tam kde Bárta spadl, postavili kamenný křížek a nad něj zábradlí opravdové z dubového dřeva.

Stigmatizování 19. století.

(Pokračování.)

Esperanza od Ježíše.

(*Viz voix prophétiques, od kněze Curicque.*)

Dvě nedávno z Kanady došla psaní seznámila nás se stigmatizovanou touto, která bydlí v biskupství Quebetském.

Jedno z těchto psaní bylo posláno jisté jeptišce v našem sousedství ze dne 18. března 1872., v němž stojí toto:

„Posílám vám podobiznu jeptišky jménem Esperanza od Ježíše. Ukazuje vám 2 rány na ruku jeptišky. Tytéž rány má na nohou a srdci a sice od 8 let. Podobizna ji představuje ve vytržení. Život její jest ustavičné mučnickví, zvláště každým pátkem. Co jsem zde, myslím, že nejedla více než-li třikráte a ani jednou nepodržela, co požila.

Zapověděla jsem jí něco jiného, kromě studené vody dávat; někdy požívá též šťávu z pomeranče neb jablka. Vzdor tomuto způsobu života a svému utrpení jest úplně zdráva.

„Ona jest útěchou a takřka andělem svých spolusester, jimž dává nejjasnější a nejbezpečnější rady.“

Druhé psaní ze dne 17. června 1872 bylo posláno nám (knězi Curicque) od téhož kněze, který předešlé psal. Stojí v něm:

Vitalina Gagaon narodila se před 25 lety z chudých rodičů v diecési Quebetské. Od nejujtějšího mládí byla pobožná, zvláštní rozkoší jí bylo, modliti se na hrobech hřbitova, kdež zvláště po nějakém pohřbu celé hodiny pobyla. Vyznamenávala se dětinnou prostností a neviuností. Ve svém 13. roce vstoupila k jeptiškám v nemocnici v Quebecu. Na radu lékařskou avšak zase vystoupila.

Později byla přijata u šedých sester v Ottavě a byla okamžitě zbavena kašle, který byl za nezhojitelný pokládán.

Za 2 leta skládala slavné sliby a obdržela téhož dne rány Kristovy. Jest tomu 8 let; po celý ten čas krvácely rány po všechny pátky, jakož i tehdy, když obětovala své trápení, aby dosáhla nějaké milosti pro ty, kteří se její modlitbě doporučili. Po 2 leta nejedla tuhou stravu: několik kapek vína jí postačuje, ačkoliv skoro stále všechny druhy trápení snáší: jako bičování Páně, trýznění, že celé její tělo jest jedna rána. Bičování její znamenají lidé, kteří jsou při ní. Zdá se jim, jakoby slyšely rány, jež Esperanza dostává. Z její ran vychází vonavá voda, která voní jako růže neb jiné květiny, postačí, pobytí několik minut na místě, kde Esperanza se zdržuje, aby někdo zcela vůní načichl, která hezky dlouho trvá.

Jest tomu asi 6 měsíců, co jsem byl volán k jednomu nemocnému, kterého jistě neznala. Druhého dne pravila ke mně: váš nemocný umře, jest třeba jej připravit. Lékaři tvrdili právě opak. Za několik dní umřel skutečně nemocný co nejlépe připraven. Za 8 dní po smrti tohoto nemocného mi ukázala na svrchní části noby otisk ruky, jaký by rozpálená ruka způsobila.

Tento otisk pocházel, jak mi pravila, od toho nemocného. Od té doby dostala během 8 měsíců 6 neb 7 takových otisků.

Denně upadá do vytržení. Ona vidí duše našich přátel a příbuzných.

Její rady se vyznamenávají svojí správností. Je-li tázána o radu v nějaké duchovní, ano i časné záležitosti, jest na ní pozorovati jakýsi druh nazírání, jakoby četla na dně duše ty nejskrytější záměry.

Helena z Bolawatty.

(Viz: *Almanach du Surnaturell pour l'année 1874, Paris, Victor Palmé, str. 121.*)

Životopis její uveřejnil v Colombo biskupským schválením vycházející časopis „Ceylan catholic Messenger“ v čísle ze dne 10. září 1872. Článek tento byl přeložen od kněze Onry, almužníka loďstva, který vyšel v časopisu „Semaine du fidele“, vydávaném v Mansu. Zpráva následující jest vyňatek z tohoto článku.

Helena narodila se v listopadu 1848 v Gonavela, míli cesty od Bolawatty vzdáleného a byla 18. března roku následujícího pokřtěna od P. Moly. Ačkoliv její rodiče pokřtiti se dali, byli toho času oddáni Buddhismu. Ze 7 dětí jest ona nejmladší. Až do svého 11 roku žila se svými Buddhismu oddanými rodiči ve vesnici, Makola zvané, a když roku 1860 zemřelý missionář Sémeria v okolí Bolawatty missii konal, dověděla se od svých sester, že jsou denně v kostele kázáni. Poněvadž ji nikdo nechtěl tam dovésti, rozhodla se hned, že rodiče své opustí a do Bolawatty půjde. Tam naslouchala po 2 měsíce kázáním, byla břmována a přijala s něžnou vroucností velebnou svátost.

Od té doby stala se hrdinnou vyznavačkou víry, že se ani nebála víru svou před svými rodiči, kteří byli ještě Buddhisty, vyznati. Nějaký čas byla velmi týrána, poněvadž se posmívala pověrám svých rodičů. Ani špatné nakládání, ani kruté hrozby nemohly ji zviklati; v té míře, v jaké rostlo domácí pronásledování, rostla též její víra a její touha, aby se zřekla světa. Pomocí svých družek naučila se čísti, psati neumí. Od svého prvního sv. přijímání přijímala pak často, povrhla vši ozdobou a toužila po tom, by Krista P. vždy více milovala. Její zpovědník naučil ji rozjímatí o pravdách sv. víry, v čemž tak pokročila, že tím družky své vzdělávala. Krácejíc takto po cestě pobožnosti cítila vnitř i zevnitř neznámá muka a pocítila v říjnu r. 1870 bolesti trnové koruny. Téhož času trpěla též na pravém boku, z něhož krev tekla. V prosinci téhož roku trpěla na sobě umučení Páně. Každého pátku prodělává třikráte ukřižování, což se takto děje.

Ve čtvrtek v 7 hodin večer vrhá se náhle jako od nějaké neviditelné ruky k zemi; ruce i nohy jsou jakoby silně svázány; pak dostává po 20 minut rány. Po tomto bičování bývá někdy něco přes $\frac{1}{4}$ hodiny ve vytržení. Utrpení její trvá skoro celou noc. V pátek ráno o 6 hodině klade se na ni těžký kříž, který ji vrhá k zemi, kdež zůstává $\frac{1}{2}$ hodiny ležeti nemohouc vstáti. Velká tíže, která na ni spočívá, jest citelná i těm, kteří ji chtějí zvednouti. Když povstala, jest po 2 hodiny ve vytržení, po nichž opět bývá vržena na zem jako na kříž, tak že se zdá, jakoby byla na kříži přikována. Křižování toto netrvá stejně. Není-li totiž při tom ve vytržení, trpí brozné $\frac{1}{2}$ hodiny; je-li při tom ve vytržení, tedy trpí jen několik minut, a po vytržení lze pozorovati, že trpí, jako by byla na kříži přibita. Druhé ukřižování děje se v poledne, třetí odpoledne ve 3 hodiny. Od prosince 1870 trpěla každý pátek třikráte ukřižování bez krvácení rukou a nohou, jenom bok krvácel; ale od velkého pátku 1871 krvácejí též ruce a nohy a to rozličně. Krev teče totiž brzy jen z rukou, brzy z rukou i nohou zároveň; brzy dostavuje se krvácení při prvním a druhém ukřižování, brzy jenom při třetím. Později trpěla vícekrát než-li jednou v témdni, ale ukřižování dostavilo se každý pátek, pak-li její zpovědník neb biskup na určitý čas jinak nenařídil.

Pak-li že během 1 neb 2 týdnů krev z ran neteče, uschnou a potáhnou se útlou kůžkou.

Po celý rok trpěla Helena bolesti umučení Páně, aniž by byli rodiče a sestry o tom věděli; kromě zpovědníka věděla o tom jenom její důvěrná přítelkyně, která jí v jejím utrpení byla nápomocna.

Když pak v listopadu 1871 ukřižování třikráte za den trpěla, aniž by byla něčeho jedla, aneb i jen kapku vody pila, tu to rodiče pozorovali, zpočátku se lekli a v domnění, že je jejich dcera nemocna, přiměli ji, aby

uějakých léků požila; když pak se dověděli o tajemství, báli se tomu překážeti a nechali ji s družkami a sestrami samotnou, které jí v jejím trápení pomáhaly.

Věc nedala se déle tajiti. Všeobecně se o tom ve vsi mluvilo, a každý se chtěl osobně o tom přesvědčiti. Aby se učinila přítrž řečem lidským a zkoušela poslušnost Heleny, poručil jí zpovědník, aby po 3 neděle byla prosta krvácení z ran a vytržení, což se také stalo.

Ačkoliv v tom čase niěeho nejedla, mohla přece do kostela do Bolawatty choditi, kdež děti učila modlitbě. Tři neděle minuly, a ona trpěla znovu každý čtvrtěk a pátek jako dřívě a trpěla po 3 následující neděle v adventu každého dne ukřižování, také tekla v tom čase obyčejně krev z její ran. Na večer před Božím hodem vánočním, kde se cítila volnou a niěeho na sobě neznamovala, že by před nastávajícím čtvrtkem měla trpěti, přišla do kostela, aby tam půlnoční mši sv. obcovala. Ale o 10. hodině padla náhle, jakoby neviditelnou rukou zachváčena a svázána, na zem. Její družky ji dopravily do sakristie, kde trpěla obyčejné ukřižování se značným krvácením ran. Té noci byl celý kostel lidmi naplněn, proto nebylo možná Helenu před zvědavci zatajiti. Mnohý hříšník se obrátil. Utrpení této noci trvalo zcela proti obyčejí až do začátku půlnoční mše sv., jíž Helena mohla býti přítomna.

Od toho dne přicházelo obyvatelstvo z Négombo, Colombo, ano až z nejzazších končin Ceylonu, aby Helenu navštívilo; každý pátek chodili násilím lidé do její bytu a když tomu rodiče nemohli zabránit, byla dopravena do malé světničky vedle sakristie, kdež vždy ve čtvrtěk a v pátek bydlela. Ale i zde nemohla se ubrániti návalu lidí; proto ohlásil missionáf P. Victorini v kostele, že nikdo nebude ve čtvrtěk a v pátek k Heleně připuštěn, která byla v bytu, o němž se veřejnost nedověděla. Také biskup Bonjean to zakázal v pastýřském listu. Nával lidu přestal docela. Téhož času prikázal biskup Heleně, aby ani bolesti ani vytržení neměla, dokudž jinak nerozkáže. A skutečně neměla od 16. ledna 1872 až do 20. února téhož roku ani bolest ani vytržení. Ale po uplynutí této doby měla jako dřívě každý čtvrtěk a pátek bolesti, ačkoliv si biskup přál, aby v budoucnosti byla bez zevních bolestí a vytržení.

Poněvadž z toho biskup seznal, že se Helena nemůže navždy vytržení zdržeti, poručil jí, by šla do Kurumgaby a bydlela tam v jedné náboženské společnosti: chtěl ji takto zkoušeti a ji dozoru jeptišek odevzdati. Rodičové ji nechťeli pustiti; ona ale uposlechla hned a pobyla 6 neděl mezi jeptiškami, kdež nad ní představené bedlivě bděly a biskup a missionáfí ji zkoumali. Poněvadž ji rodiče chtěli míti u sebe, odebrala se opět domů, kdež ve svém utrpení pokračuje jako dřívě.

Během oktávu nejsv. Srdce Ježíšova trpěla každého dne troje ukřižování bez vytržení při prvním a druhém, s vytržením při třetím ukřižování. Tentokráte trpěla jak obyčejně, když neměla při ukřižování vytržení. Obyčejně upadá, když byla několik minut trpěla bolesti ukřižování, do vytržení a zůstává na zemi jako mrtvá ležeti.

Pak neslyší hřmotu, necítí ohně, jímž se tělo její pálí, ačkoliv ji pouhý rozkaz jejího zpovědníka přivádí k vědomí.

Kněz Onry vyjadřuje se o Heleně takto:

Všickni knězi, kteří ji viděli, uznávají jednohlasně nadpřirozenost těchto úkazů, jakož i podivuhodnou její sprostnost, hlubokou pokoru, ochotnou a úplnou poslušnost. U ní nelze naléztí chtivosti, aby byla obdivována, ona bledí všemožně všeliké úctě, kterou jí kdo prokazuje, zabrániti. Ona se přirovnává ke psu, který má zlatý obojek, ale proto svoji přirozenost nezmění.

Spolek Marie Anežky.

Jedna příčina, proč náš jediný katolický list politický „Čech“ nemůže se zmocí, jest zajisté ta, že jej mnohé katolické spolky zprávami o své činnosti nezasobují. Zdaž by se čtenář nepotěšil, kdyby se v roce dočetl o činnosti všech našich katolických spolků a Dědictví a tím nabyl obrazu o naší spolkové činnosti? Víme, že někteří „Čecha“ ignorují z nelásky k němu, jiní z pohodlnosti a třetí konečně z nepravé pokory. Zásadu poslední mají hlavně mužský a ještě více ženský spolek Vincentianský, který má jméno Marie Anežky. Oba tyto spolky vykazují krásnou činnost, snaží se vniknouti v obecnost a pomocí jeho oblažovati chudinu, snaží se nové konference po vlasti české zakládati, — ale při tom tisk ignorují. Už jsem několikráte na to ústně i písemně poukázal a zde to znovu opakuji, že pokora tato není zde na místě pravém a že zmíněné oba spolky bez pomoci tisku nic velkolepého nedokáží — a přec velkolepých činů by vykonati mohly, ano kdyby chtěly, mohly by spolky ty vedle zákonodárných sborů říšského a zemského hráti hlavní roli v řešení otázky sociální v celém království Českém.

V mužském spolku pracují aspoň některé konference pomocí tisku a to hlavně ty, které otvírají v zimě chudinské kuchyně a žádá si zajisté našťkati nemůže, že by jí to škodilo, ba naopak o naší žižkovské chudinské kuchyni vyznati musím, že by se musila zavřít, kdyby jí neplynula podpora, vzbuzená časopisy „Čechem“, „Č. Politikou“ a hlavně „Vlastí.“ Za to o spolku dámském vyjma výroční zprávu nikde ničeho se nedočítáme. I pokusím se z vlastní vůle na základě několika výročních zpráv podati o její činnosti širší zprávu s tím vroucím přáním, aby řádky tyto sloužily k otevření nových konferencí Marie Anežky.

Znaje částečně z vlastní zkušenosti, hlavně pak z výročních zpráv, působení mužského spolku sv. Vincence z Pauly, musím vyznati, že činnost dámských konferencí jest větší a obsáhlejší než mužských.

V konferencích dámských hledí se přísně k tomu, aby se členové sami přednáškami a duchovními cvičeními v životě křesťanském zdokonalovali, proto se dočítáme u všech pražských konferencí, že duchovní, hlavně řádoví, v konferenčních schůzích přednášky odbyvají.

Dámy ty si dále horlivě všimají nemocných, které ošetřují, léky jim zaopatřují a po smrti službami Božími na ně pamatují. Výroční zpráva z roku 1886 želí smrti lékaře Dr. Zita, který jejich chudé zdarma ošetřoval.

Ve spolku bl. Marie Anežky, hlavně v konferencích sv. Jiljí, sv. Františka sv. Mikuláše, působí mnoho šlechticů, které svoji obětavostí všem konferencím zvláštního lesku dodávají. K tomu zdá se — aspoň dle darů — nalezá se v odborech těchto nemálo mohovitějších dám ze stavu měšťanského. Tím vším dá se ovšem vysvětliti, kterak že mohla ku př. r. 1885. rozdati konference u sv. Františka 785 zl., 84 kusů oděvu, a 50 homolů cukru, aneb konference sv. Jiljí 933 zl. a 183 kusů oděvu aneb téhož roku konference u sv. Mikuláše 1.201 zl. 96 kr., 2000 konserv a k tomu vystrojiti chudým v paláci hrabat Thunů skvostný vánoční stromek, rozdavši vedle kávy a cukru množství oděvu mezi chudinu. Povážíme-li, že na Malé straně zdatně působí i konference mužská, že tam má sídlo soukromý podporující spolek a že tam sídlí většina šlechty v Praze meškající, — musíme blahořečiti chudině, že má na jednom místě tolik dobrodinců. Z venkovských konferencí nejvíce příjmů vykazuje litoměřická.

Ve zprávách dočetli jsme se dále, že ku př. spolek podporuje v ústavech 3 sirotky, že pomohl chudým k práci, dívkám do výrobního spolku, neb na ferialní osady, že konference dodává nemocným záživných pokrmů, a to buď v jejich domácnostech aneb pomocí chudinských kuchyň, — zkrátka kdo činnost dámských konferencí pozoruje, nemůže jinak než vyznati, že krouží pro chudinu velice mnoho. Hlavně k tomu zajisté přispívá neunavná činnost

předsedkyně spolkové, kněžny Windischgraetz-Windischgraetzovy, která pilně konferenční schůze navštěvuje, bedlivě k pořádku v konferencích přihlíží, s členy konferencí sama chudé v jejich bídných příbytcích navštěvuje, tam je těší a po 1 zl. jim udílí. Tak aspoň činí to šlechetná kněžna tato v Žižkově, i ve sklepích a nuzných podzemních obydlích chudé navštěvující.

Rozvoj spolku toho však jest nepatrný. V posledních pěti letech povstalo v mužském spolku mnoho konferencí, v dámském však toliko dvě, a to v Žižkově a loni v Karlíně, takže jest dámských konferencí toliko 7. Na venkově nikdo a v Praze málo kdo ví něco o spolku tomto a proto se ovšem v obecenstvu nejeví touha, aby také u nich dámská konference povstala. Spolek pohrdá tiskem a škodí tím nejvíce sobě.

I upozorňuji na spolek Marie Anežky čtenáře „Obrany víry“ a žádám je, aby ve svých krajinách, hlavně větších aneb průmyslových městech, konference zakládali. Víře, duchovní správě a hlavně chudině vzešel by z toho zisk nemalý.

Každou novou konferencí združovaly by se dívky a paní v náboženskou společnost a kdyby jim duchovní správa poskytovala aspoň poněkud mravní podpory a někdy i poučení, aneb povzbuzení, šířil by se z malého tohoto kruhu zbožný duch po rodinách a klenul by se pomalu most míru mezi chudinou a třídou bohatší. Boháči by se učili skrze Vincentiany vážiti si chudiny a chudině by se oslazoval trpký její život, i smířovala by se roztrpčena srdce její s lidstvem, často i s Bohem, od Něžž ji bída a útrapy a hlavně útisky odvracely. I zakládejte tedy, duch. správce, konference dámské, a povstane Vám tím nová křesťanská rodina ve farnosti Vaší, a můžete pomocí křesťanské lásky se zdarem obrozovati osadu svoji, nebo dáte-li hladovému chléb, dá Vám on své srdce.

Kdyby se takto, tu spolek mužský, tam dámský rozvětvil, byla by to krásná budova, a socialní katastrofa by se tím pomalu u nás odstraňovala.

Mám ještě něco na mysli. Velice zdárně působí v Praze a předměstích chudinské kuchyně, kde buď zdarma aneb za nepatrný peníz dělníci a řemeslníci obědy dostávají. K řízení ústavů těchto jsou nejzpůsobilejší Vincentiané, i mínili by kdo tyto a podobné ústavy ve své farnosti zařizovati, ať zakládá nejdříve konference mužské neb ženské, aneb je-li město veliké, oboje, a má v nich dobrý základ pro zmíněné kuchyně. Otázka socialní stojí před námi s hroznou tváří, i jest to ctí služebníků Božích, aby s ní hroznou tvář tuto sňali!

Tom. Škráde.

Řím 13. července r. 1881. a Paříž 13. července 1789.

Crux de cruce — kříž z křížů! Tato věštba Malachiášova, zesnulému papeži Piu IX. svědčící, měla pravdivost svého významu ukázati ještě v den, kdy (bylo to za časného jitra dne 13. července) vznešená mrtvola jeho vežena byla Římem k poslednímu odpočinku.

V ten den nejlépe ukázala se láska a úcta věrných Římanů k zesnulému. Statisíce Italů proměnili pochodněmi svými temný háv noční v bílý, jasný den. Avšak i krutá zášť nepřátel, — zášť až za hrob, — provázela Pia IX. na poslední cestě jeho. Divý pokřik, revoluční a potupné písně zahlaholily chvílemi nad hlavami zbožných Římanů, — ba i kameny, které byly určeny k dopadu na rakev papežovu, zalétly mezi družinu, za rakví velkého Pia se ubírající. A nikdo se nediv, že pohřební vůz, v němž uložena byla mrtvá schránka svatého Otce, vítán byl celou cestou povykem lůzy, řvoucí: „Do vody s rakví, do stoky s ním, — smrt papeži, — zhouba kněžím! Ať žije král, — sláva Itálii, — nechť žije Garibaldi!“

Ubohý papež! — Za ta nesčetná dobrodíní, jichž prokázal lidu, dokud měl, — odměnil se mu ten lid nevděkem nejčernějším! Ne dosti na tom, že

oloupili jej o veškerý majetek, že od r. 1871. udržovali jej v stálém zajetí, — že smrt číhala naň při každém kroku, jež by byl z Vatikánu učinil, — i po smrti měl býti zneuctěn, zhanoben!

Téhož dne, avšak v roce 1789, byla v Paříži spůsobena velká pohana a urážka ne-li právě papeži, tož přece muži, jenž takřka jako papež, jako pravý kněz, jako skutečný světec tamže před 130 lety zdárně působil. Byl to svatý Vincenc z Pauly.

Týž skončil v Paříži dne 27. září r. 1660 ve věku 85 let v missionářském domě sv. Lazara — (od čehož jeho missionáři název Lazaristů obdrželi.) Zde, v domě tom, všecko naň upomínalo: zde se modlil, zde vrhl se před svými bratry na kolena, zde objal a žehnal mučedníky, jež byl vyslal do světa. Jeho komůrka byla po více než jedno století poutním místem. Zde uschován byl jeho chudobný oděv, v němž i králům do svědomí mluvil, jakož i růženec a breviář, nejlepší to připomínka, že on, ač prací přetížen, nikdy neopomenul vroucné a dlouho se modlití. — Tento missionářský dům to právě byl, na němž dne 13. července 1789 lůza pařížská svou zuřivost vyhlila. Knihovna — 50.000 svazků čítající — byla zničena, celý dům byl vydrancován a lup z něho na 52 vozích odvezen. Lazaristi byli pak s rukama na zad svázanými na vozy tyto posazeni, aby, prv než krutý osud svůj naplní, chátka použila jich ještě za terč vtipů. Uhozí zajatci byli převezeni do kláštera St. Firmina a z oken jeho jeden po druhém metáni dolů mezi povykující lůzu, která je na bodáky chytala a po umírajících šlapala, až k nepozuání je zohavila. Podobný osud připraven byl i dcerám křesťanské lásky — 150 jeptišekám, — které bydlely nedaleko domu u sv. Lazara.

Král Ludvík XVI. dal v klášteře svato Lazarském postaviti krásnou sochu sv. Vincence z Pauly. Revolucionáři jí urazili hlavu, připevnili ji na tyčku a nosili po ulicích Pařížských, konečně pak vhodili ji do vodojemu v královském paláci.

Tímto náčrtkem jsem chtěl toliko připomenouti, co ve dvou velkých městech sprostá lůza učinila. Učinila to proto, že již dávno učená lůza předcházela špatnými příklady. Zda nelícila tato papeže a světce jako nějaký druh mravních nestvůr a nepopuzovala tak obecný lid proti nim?

Ustavičné snahy svatých Otců, uvésti mravnost, spravedlnost a pořádek do společnosti občanské a povznésti je k nedotknutelným základům vši politiky, byly jim zúmyslně falešně vykládány, poněvadž tyto principy stojí v zřejmém odporu se smyslností, vládychtivostí a strkáním da popředí osobních zájmů.

Papežové, kteří v nepřetržité řadě na stolec apoštolský dosedali, byli buď světci, anebo učenností, dobročinností, státnickým talentem se honosícími muži. Právem obdivoval se kdysi svět výmluvností a zmužilosti Lva I., který Řím před vyplněním divým Attilou zachránil; anebo žaslo lidstvo nad dobrotivostí, upřímností a pečlivostí Řehoře I., dovedlo oceniti hluboké vědomosti Sylvestra II., jehož pro jeho neobyčejné nadání za čaroděje považovalo; kdož by neobdivoval se ostrovtipu Innocence III., moudrosti Řehoř IX., prozíravosti Innocence IV., obezřelosti Pia II., charakteru Mikuláše V., který — vzdor pečlivému řízení církve — měl ještě dosti času, aby nám zůstavil krásné latinské překlady děl Xenophontových, Thucididových, Herodotových, Iliady, Platona a Aristotela a nesčetných jiných spisovatelů řeckých. A kdo by chtěl popřítí, že hlavně úsilím papežů byly university zakládány, které utěšeně vzkvétaly a zdárného ovoce nesly?!

Avšak zda-li nezpívala učená lůza stále až po dny Pia IX. a Lva XIII. neslušnou píseň o tyranství, panovačných choutkách a duševní ztemnělosti papežů, již pak sprostá chátka doprovázela svým řevem?

Co hlásali ve spisech svých celému světu svatý Anselm, Tomáš Aquinský, František z Assisi, Tomáš Kempenský, Bonaventura, Bernard a Vincenc de Paula, svrchu vzpomenutý, jenž za svého života 14 millionů franků rozdál

almužen, od bohatších mu k rozdání svěřených; co svými malbami Leonardo da Vinci a Rafael, co svými stavbami Albertus Magnus a Ervín ze Steinbachu, co svými básněmi Dante, Allighieri a Petrarca? Mohutná ozvěna neskonale chvály těchto mužů zní nám vstříc ze slavných kdysi století, avšak tito nedocházejí přece milosti u dnešního pokolení. A. V.

Spasitelná reakce proti hanebném tisku.

Židovský spolek „Concordia“ ve Vídni stal se pověstným pro svůj nekřesťanský a nemravný směr. Až dosud pouze listy katolické, a pokud národnosti se tkne, i listy české opíraly se záhubnému směru tomu. Z kruhů občanských málo kdo odvážil se proti škandálnímu tisku vídeňskému vystoupiti z bázně, aby od listů „Concordie“ nebyl ztrhán. Konečně dočekali jsme se té radosti, že občanstvo samo proti „Concordii“ vystupuje. Minulého týdne konala se v Hernalsu u Vídne schůze voličů, v níž škandální tisk vídeňský co nejrozhodněji byl odsouzen. Věc, o níž se jednalo jest ta: Asi před čtrnácti dny dala „Wr. Allg. Ztg.“ nalepiti v Hernalsu veliké plakaty, na nichž oznámen byl sensační román s nápisem: „Im schwarzen Viertel von Hernals“ (v černé čtvrti Hernalské). Reklama tohoto románu byla neslýchaně nestydatá, což tím více na váhu padá, že plakáty nalepeny byly na domích, naproti školám. Kromě plakátů rozdávány byly po ulicích ilustrace toho románu: zavražděné děvče, zákeřnický útok na život a podobně. Děj románu odehrává se v Hernalsu, čímž občanstvo jeho cítí se velice uraženo. Řečník praví: „Věci takové nemohou nám býti lhostejny. Taková ohavná literatura zostouzí celá města a všechny korporace. Následek toho je, že počet mladistvých zločinců vzrůstá, čemuž měla by vláda sama položiti meze. Jaký neblahý účinek romány takové na mládež jeví, lze poznati z toho, že nedávno z Hernallsu utekli dva chlapi, byvše četbou indianského románu rozohněni za tím úmyslem, aby někde v pralesích amerických po způsobu Indianů žili. Došli ovšem jen do Tullnu, kdež je policie sebrala. Jiní chlapi, kteří četli něco o popravě zločince, hráli si na šibenici. Pověsili jednoho chlapce a když tento začal hrčeti, ostatní ze strachu utekli a chlapec v skutku přišel o život. Avšak i dospělejší touto ohavnou literaturou se kazí. Loupežný vrah Francesconi, jenž zavraždil listonoše, vyznal před soudem, že ho k tomu svedla četba škandálního románu. A zločin jeho byl ohavným tiskem vídeňským s nejrůznějšími podrobnostmi vyličován. (blasy: fuj fuj) Přípravy kata k popravě, travičství, paličství, únos děvčat, necudnost a pod. vyličují se co nejpodrobněji; takovým tiskem jest lid náš takto otravován.

Tento škandální tisk řídí se pravidlem: „Lid chce být nejen baven, ale i rozčilován.“ Nejzlobněji působí zde listy obrázkové. Kdekoliv zločin se spáše, přinášejí noviny o něm obrázky, na nichž obyčejně polonahá ženština má hlavní roli; propukne-li někde oheň, viděti jest na obrázcích utíkající polonahé ženy; pohoří-li někde v Americe ženské lázně, i tu tužka kresliče slaví své orgie. A což teprve měl bych — pokračuje řečník — říci o inse-rátech těchto listů, o gumě a rybích měchýřkách, léčení tajných nemocí, o navrácení ztracené mužské síly atd. (Máme takového zboží i u nás v Praze dost. Poz. red.) Nejhorší zkázu v lidu působí pověstné románové přílohy. Každá redakce snaží se druhou předstihnouti v krvavém románu. Nejhubře v tom vyniká pověstná „Wr. Allg. Ztg.“ Svobody tisku zueužívá se k otravě lidu a k potupě počestných mužů. Ten muž, jenž by tisku takového se bál, jest hoden opovržení. (Bravo.) Na štěstí začíná se lid z bázně té před ohavným tiskem probírat, poznává podvod, jaký se s ním provádí. Svoboda tisku není proto, aby hlásala nemravnost. Měl by konečně vydati se přísný zákon proti tomuto obžerství duševnímu (dlouho trvajícím pochvala). Řečník za povrchné veselosti uvádí stručný obsah jedné románové přílohy. Vystupují

tam tři klepavé baby, ožralý podomek, vrah, nevěstky, kuplířky, nestydatí sobci, nevěrci, lháři, podvodníci atd. Ve čtvrtém záhlaví toho románu (Wr. Allg.) líčí se domácí pán na plesu se svojí dcerou, kteráž tam poznala fešáckého lajtnanta. Příští neděli navštíví ho již v kasárnách (fuj fuj). Děj románu toho odehrává prý se u nás v Hernalsu, kde je též ústav pro dívky pozůstalé po důstojnících rakouské armády. Tento tisk kazí nejenom mládež, ale svádí též i ženy, rozrývá základy manželství a pokazí mnohem více, nežli deset kuplířek pokaziti může. U nás v Hernalsu je mnoho chudého lidu, a aby tento lid ještě byl chudším mravní zkárou, toho vám není třeba, proto pryč s takovým ohavným tiskem.“ Po řeči té podána byla místodržiteli resoluce města Hernalsu, v níž žádá se, aby listům takovým rozprodej po ulicích byl zakázán. Dále bylo usnešeno, aby listům druhu toho dána byla výhoda ze všech hostinců, ano i ze všech rodin. — Vivat sequens.

Vatikánský obelisk.

Ku mohutnému obelisku, jenž na náměstí sv. Petra v Římě hrdě vypíná se k nebesům, pojí se všeobecně anekdota, že jakýsi muž byl papežem Sixtem V. potrestán smrtí za to, že v nejnebezpečnějším okamžiku, když obelisk byl vztyčován a kladky odřekly z nenadání své spolupůsobení, následkem čehož hrozil nezdar celého velkolepého toho podniku, porušil rozkaz o naprosté mlčenlivosti, papežem daný, vzkřiknuv na dělníky, by navlhčili provazy vodou, což skutečně osvědčilo se býti prospěšným. Tento domnělý skutek ukrutnosti jmenovaného papeže byl však rozhodným způsobem vyvrácen v politickém románu G. Ruffiniho, o čemž též podává tuto zajímavou zprávu:

Dlouhá již leta spočíval kolossální obelisk, polou v zemi zakopán, blíže staré sv. Petrské sakristie, omšřený a zubem času zhlodaný, jako výmluvný svědek lepších dnů. Celá řada papežů zanašela se úmyslem, obelisk z dosavadního nečinného stavu vyprostiti a vztyčiti jej ku cti a slávě Boží; avšak dílem veliký náklad s tím spojený, dílem ohromné, téměř neodstranitelné překážky, uskutečnění podniku toho v cestu se kladoucí, odvrátily je od krásného úmyslu. Konečně však přece se našel v papeži Sixtu V. odvážný muž, jenž si troufal dávné přání svých předchůdců i svoje vlastní učiniti skutkem. Povolal tedy k sobě zkušeného stavitele Dominika Fontanu a svěřil mu provedení nepadné té práce. Co dnes by se zdálo pouhou hračkou, založenou pouze na dostatečném kapitálu, — to bylo v oných dobách činem nad míru smělým, ješto technické pomůcky k tomu nebyly tak rozmanité a působivé, jako jsou na příklad dnes. Již samo vykopání ohromných těch sloupů z hrobu, v němž spočívaly, a převezení jich na místo, kde bylo jim určeno strměti k nebesům, vyžadovalo namahavé práce celoroční, než k tomu došlo. A když konečně i všechny přípravné práce ku vztyčení obelisku byly vykonány a papež určil již den, kdy se to státi mělo, pravil stavitel k svatému otci: „Ve mně vzrůstá se pocit nevýslovné úzkosti při vzpomínce na neobyčejný ten podnik, pak na přítomnost Vaší Svatosti, jakož i vysokých hodností a jiných vzácných cizích hostů, — což vše bude s neobyčejnou přitažlivostí působiti na širé vrstvy lidu. Lomoz a křik, tím povstálý, budou asi neblaze působiti na mé dělníky, učiní rozkazy mé nesrozumitelnými a tu věru neručím za nic, že podnik ten se zdaří k úplné spokojenosti Vaší Svatosti.

„O to nemějte žádnou starost“ — odvětil mu papež a vydal přísný rozkaz, aby nikdo pod trestem smrti se neopovážil při vztyčování obelisku jen jedině hlásky ze sebe vydati. Rozkaz ten byl po celém Římě oznámen a na zdi přibit.

V památný den, kdy obtížný podnik měl býti skončen postavením obrovského toho sloupu, bylo širé náměstí sv. - Petrské až do posledního koutečka naplněno seskupenými davy zvědavého lidu; avšak tyto nesčetné zástupy, po nichž se papež uprostřed stkvělé družiny majestátně rozhlížel, zdály se pouhými sochami, bez citu, bez dechu. Posvátné, ničím nerušené ticho spočívalo nad celým ohromným shromážděním. V tom dáno znamení ku početí, zvony se rozezvučely a v tu velebnou jich hudbu mísil se praskot sténajících pod nezvyklou tíží pák a jednotvárný zvuk pomalu se pohybující kladky. Provazy, jimiž obelisk byl ovázán, se napjaly a zvolua, zvolňoučka vztyčoval se vrchol obelisku, — ještě jen několik minut a obrovský sloup bude přiveden v rovnováhu, — bude strměti vzhůru k obloze jako nejlepší důkaz, co vše lidské síly zmohou. A tu náhle slyš — záhadné zaharašení, — — kladka zaskřípala, — obelisk přestal se pohybovati, provazy odřekly v posledním okamžiku další působnost svou. — — Čelo papežovo se zachmuřilo, — lid zbledl a zachvěl se, však vzdor tomu ani jediný hlas se neozval, — stavitel pobíhá zoufale, nevěda si rady. — — A v té kritické chvíli ze zástupů slyšeti lze mocný hlas: „Vodu, — vodu! Navlhňte provazy!“ — Stavitel porozuměl tomuto pokynu, dal přinésti vodu, polil napjatá lana, — tato se shroutila, jediné mocně jich smrštění a — obelisk stál v rovnováze.

Muž, jenž vzdor nebezpečí, životu jeho hrozcímu, dobrou radu onu udělil, byl lodní kapitán, jménem Bresca, ze San Remo. Jako dlouholetý zkušený námořník znal účinek vody na provazy. — Jest ovšem pravda, že byl pro přestoupení rozkazu zajat a známá přísnost papeže Sixta V. dala podnět k obavám, že ubohý muž bude museti asi vzdor znamenité službě, tím prokázané, neposlušnost svou zaplatiti životem. Avšak když byl tento k papeži předveden, tu děkoval mu svatý otec vroucími slovy za výtečnou radu a vyzval jej, aby si za to nějakou milost od něho vyprosil. Kapitán vyžádal si požehnání papežské pro sebe a své potomstvo, jakož i dovolení, aby směl každoročně v čase velikonočním dodávati palmové ratolesti do papežského paláce. To bylo mu zvláštním papežským brevem přiřčeno a ještě na začátku let padesátých devatenáctého století byla rodina Bresca jediným dodavatelem palem z krásné Rivieri do Vatikánského paláce. — Toť celá historka o obrovském obelisku na náměstí svato-Petrském!

J. L.

V ý r o k y s v. P e t r a.

(Že daremná jest výmluva: „Já to nepředělám.“)

„Toť dnes nějakého shonu k té bráně nebes“, naříká si sv. Petr, když, sotva že usedl, hned opět na bránu nebeskou zaslechl bušiti.

„Každý,“ pravil, bera klíč do ruky, „jen do nebe — a jen do nebe — sotva že na věčnosti se ocitne, a zatím co jich sem mohu pustiti? Ano, mnoho jest povoláných, ale málo, hrozně málo těch vyvolených!“

Již zarachotil klíč v zámku.

„Kdo pak zase!“

„Ach, jen otevřte, starý klíčníku, hned povím.“

„To nejde jen tak, příteli, napřed se musím přesvědčit, jsi-li skutečně jeden z tisíců znamenáných, máš-li známku svatosti na sobě.“ To řekne a pootevřev vykoukne na příchozího.

Ihned pocítí, jako by zápach z pražené kávy a, všimnuv si jeho klobočku s uzounkou stříškou dle fašony a la Merkur, zvolá:

„Aha, toť kupec!“

„K službám.“

„Z Drahobejle, prosím.“

„To zas bude nějaké nové město, jež přes noc vystavěli.“

„Vaše jméno?“

„Spiridion Brzobohatý.“

„Podíváme se.“

Načež vzal nebeský klíčník do ruky knihu zlatem se lesknoucí a hledal prstem po kraji knihy posunuje, aby jméno to nepropásl. Kroutě hlavou konečně knihu zavřel a s největší napnutostí každý pohyb světce sledujícího čekatele odbývá slovy: „Zde nejsi zaznamenán!“

Kupec zbledl, ač-li možno, ještě více, než byla poslední nemoc a smrt působila. Než naděje jakási prokmitla mu tmou, jež se mu v té chvíli před očima udělala.

„Není v tom nějaký omyl?“ táže se úzkostně.

„Zde mluvím jakožto hlava Církve rozumíš!“

„Ano, já věřím, že papež, kdy mluví co hlava a zástupce Církve o učení víry a mravů, jest neomylným; ale rád bych věděl, proč nemohu do nebe?“

„Proto že jest v tom nějaký háček.“

„A jaký, prosím?“

„Něco jsi provinil, zač jsi ještě pokání neučinil.“

„Co by to bylo? — Míra a váha má byla ta nejspravedlivější v celém městě a okolí, dobročinným jsem také byl a život vedl křesťanský i s celým domem svým, jak se na katolíka sluší.“

Sv. Petr postoupil v registratuře o několik kroků a přinesl na svůj pult velikou knihu, v které, když ji byl otevřel, četl náš bystrozraký kupec tištěné „Soll“ na jedné a „Haben“ na druhé straně.

Sv. Petr čte nahlas:

„Firma jeho „u božského oka“ pověstná spravedlností.

V pátek uděloval almužnu.

Item lampičku rozsvěcoval pod obrazem nejsv. Panny k vůli božímu požehnání.

Item daroval 20 kilo fermeže a tolikéž kremžské běloby na natření věže chrámu sv. Petra. — — —

„Vida, vida, jak zde vše zaznamenáno, věru ani můj knihvedoucí tam dole takový pořádek v knihách nemá.“

„Tomu se nediv, milý příteli, zde zanešen každý krapet vody, kterou kdo podá z lásky k bližnímu svému; ale rovněž zaznamenány jsou tu i ty viny, ku kterým se za živobytí ani v zpovědi znáti nechtěli. Zde ku příkladu stojí ani zpovědí, ani lítostí, ani dostiucíněním nesmazané: Prodával v neděli a ve svátek, ač pro klid nedělní velice horlil.“

„Ale Božínku, toť přece nemůže býti mi za vinu počítáno, to by museli ti všichni, kdož se mnou v neděli nechali krám otevřený, přijíti do pekla, neboť oni do kostela nešli, kdežto já toho dbal, aby i mládenci do kostela se vystřídali.“

„Každý bude souzen sám o sobě a musí zodpovídat sám za sebe; ty's ale jako zámožnější, jako v náboženství uvědomělejší, měl krám svůj zavřít, neboť dle tebe řídily se pak menší firmy.“

„Ano, má firma sloužila za příklad, ale já sám to nedovedu předělati, když naše policie si toho nevšímalá.“

„Pravý katolický křesťan, za jakého tebe mám, nemá čekati až policie zakročí, nýbrž když zákon světský vynešen, má se mu podrobiti, zvláště když není na ujmu přikázání božích; zákon o klidu nedělním jest právě ve sbodě s třetím přikázáním božím.“

„Ale, já jediný — jak jsem pravil — ten zákon v život neuvedu, kdybych já zavřel, jiní by přec prodávali.“

„To jest právě tvá vina, že jsi chtěl k dobrému být donucen a čest boží máme hájiti i se ztrátou svého jmění, kdežto tobě o to nešlo, nýbrž byla to jen pouhá liknavost, lenost v dobrém, která na omluvu vždy má ono plané:

já to sám nepředělám; kdežto, kdyby tak všichni soudili, nic dobrého by jak živo se neprovedlo. — — —“

„Možno, že právě na tebe čekáno, jak ty se zachováš; ty's mohl, ale nechtěl.“

„O kéž to mohu napravit!“

„Zde již to nejde, zde přestává všecka zásluha.“

„Tudíž musím v očištění se trápit?“

„Tak jest, jak Soudce živých i mrtvých usoudí.“ —

„Žádného odvolání?“

„Žádného.“

Kupec smutně odcházel z předsíně nebeské.

Kostel v poutním místě Boskově.

Podává J. Št.

I. Boží voda.

Když lesnatá krajina na sever od Kozákova se počala osazovati, povstala také osada poblíž nynějšího Boskova v údolí při potoku „Ošmendě“ a jmenovala se Bedkovice. Psávaly se „Bedkovice“ až do r. 1657., aspoň až do roku toho znamenány jsou tak mezi obcemi, jež musely faře semilské platiti desátek. ¹⁾

Že tyto Bedkovice jsou totožnými s nynějším „Pod-Boskovem,“ vysvítá i z příjmení, jež se v seznamu onom vyskytují. Museli totiž z Bedkovic platiti: „Matěj Hamrský a Jan Jukl po jedné míře žita a ovsu hrubé míry, a vdova Šourková, Václav Číla a Matěj Jukl po dvou měrách žita a ovsu míry Pražské.“

Jména „u Juklů, u Čílů, u Hamrských“ na staveních v nynějším Pod-Boskově až dosud se shledávají, ač již od nepaměti zcela jiní majitelé jiného příjmení tam zůstávají.

Jak se to ale stalo, že název „Bedkovice“ musel ustoupiti názvu „Boskov?“

Stalo se tak zvláštním řízením Božím. Bůh jest nevyzpytatelný ve svých radách a zjevoval již od počátku i zvláštními znameními lidem svou vůli. Bůh chtěl, aby v nynějším Boskově stála svatyně Jeho a aby zde zvláště ctěna byla Rodička Boží; ano, aby sem lid z blízka i z daleka putoval a tu na přimluvu nejsvětější Panny hojných milostí a útěchy a zdraví duševního i tělesného nabýval. Protož stalo se, že objeven jest nad Bedkovicemi v stráni asi uprostřed nynějšího Boskova zvláštní pramen vody, která záhy od lidu zvána byla „vodou Boží,“ „vodou Božskou,“ protože užíváním vody té docházeli přemnozí podivuhodných a hojných milostí, ba i zázračných uzdravení. Zvěst o tom rozšířila se bleskem po horách zdejších. I počali sem lidé putovati. Putovali pak, čím dále hojněji, poněvadž čím dále více milostí Božích ku přimluvě Rodičky Boží nabývali. ²⁾

¹⁾ Liber mem. par. Boskov. pag. 620.

²⁾ Podobného něco jest nyní v blízkosti Liberce na vyšíně Ruppertsdorfské. Jest tam studánka Boží vody. Tisíce lidí přichvátá tam do roka. Nejednou vypravovali mi lidé, jak útěchyplné jest to místo Ruppertsdorfské a jak vyslychány bývají tam modlitby důvěrou k Rodičce Boží konané. Na místo toto putuje lid teprv jen málo let. Snad nebude to dlouho trvati a i v Ruppertsdorfu státi bude poutní chrám Mariauský, co strážce viry v okolí libereckém tak klesající, na útěchu lidu stíněného v době tak zlé! —

V staré listině chovající se v archivu fary Boskovské čísti lze o prameni zmíněném doslovně toto: „Fons miraculosus, Fons quoque Salubritate sua hodieque quam plurimis aegris ad sanitatem prodest.“

(Pramen zázračný, pramen jenž léčivostí svou až po dnes co nejvíce k uzdravení prospívá.“¹⁾

Dále v jiné listině staré z r. 1748. jest zaznamenáno: Jista žiena z Pi-enčzowa swim bitietem sem pržiešla, ktere sličženo neb sczela chrome bylo, ktere kbiž ona outocžisšte k milostivemu Obrazu Rodičky Boží wžala a wobou tu stubnie bitie zmyla, prži nawrazeni tomu bitie sbofonalym zbrawim obbarženo bylo, za kterou welfou Milost matka bitiete toho každaroczni Pouti (sweho žiwobiti) slič ucžinila.“

Z toho jde na jevo, že 1. zde v Boskově již od pradávna se nacházel pramen zázračný; 2. kdo vody z pramene toho užíval s důvěrou v pomoc Bohorodičky, jeho důvěra nebyla sklamána; 3. voda ta má svou moc léčivou jen zvláštní vůlí Boží, neboť sama o sobě vývinem přirozeným není vodou léčivou, jako jsou jiné vody — minerální. Bůh ji učinil vodou zázračnou, aby lid zde útočiště hledal u Rodičky Boží; neboť jen ten, kdo s důvěrou v přimluvu Rodičky Boží vody té posvátně užíval, milosti Boží k dobru tělesnému i duševnímu docházel.²⁾ Proto voda ta již od počátku nazývala se „vodou Božskou“ a lid putoval k Božskému prameni — na Božskov — Božskov — Boskov u Bedkovic,“ až konečně se říkalo pouze „na Boskov“ a osada Bedkovice ztratila jméno během času zúplna.

Voda tato v Boskově až dosud z pramene vytéká. Ac jest to pramen na pohled nepatrný, takové přece množství vody vydává, že ani v čas největšího sucha, — kdy všechny okolní studně vysychají, nezanikne, pročež obyvatelé výhradně z něho vodou se zásobí, — nikdy nejmenší újmy netrpí a proto nepřeborným nazván býti zasluhuje. Křišťálová voda jeho nemá co do dobroty v celé osadě sobě rovné a nelze věru pochybovati o tom, že jen mocnou přimluvou Matky Páně, jak před léty, tak i nyní, léčivé své moci, na mnohých nemocných již osvědčené, míti musí. Mnohá starobylá a vzácná památka na pramen tento se poutá, mnohých již dobrodiní i osadníkům jím se dostalo: měli by tedy zvláště obyvatelé zdejší také o to z vděčnosti se postarati, by studánka posvátná co nejloušněji byla upravena a pohodlným chodníkem opatřena; též žádoucí, by přiměřeným odvodem vody dešťové voda posvátná znečišťována nebyla.³⁾

II. Založení kostela a plebanie.

Bedkovice založeny byly od Benediktinů. — Krajina zdejší náležela do župy Charvátů, jejichžto náčelníky pánové z Rálska byli. Roku 1054. založil Heřman z Rálska benediktinský klášter blíž dnešního Mnichova Hradiště a do něho mnichy z Terachu povolal.⁴⁾ Tito mniši povoláni byli hlavně za tou příčinou, aby pomáhali upevňovati křesťanství v krajinách pánům z Rálska náležejících. Řád tento však v Mnichově Hradišti pobyl jen něco přes sto let. V těchto létech povstala osada Bedkovice.⁵⁾ Lesnatá krajina totiž od Brodu Železného až k Vysokému byla pány z Rálska Benediktinům daro-

¹⁾ Matr. N. I. fol. 1. arch. Bosk. ab anno 1746.

²⁾ Bůh podobně učinil i v nejnovější době v Lourdech ve Francii, kde na pokyn Rodičky Boží, která se zbožnému děvčeti Bernardetě zjevila, prstíčkem děvčete ve skále vyhloubena byla jamka, z níž se voda vyřinula na důkaz, že zjevení Matky Boží nebyl klam. Od té doby se posvátné vody lourdské užívá v celém světě s prospěchem nejpohodlivnějším a místečko Lourdy stalo se nejproslulejším místem poutnickým, kam z celého světa zbožní poutníci spěchají.

³⁾ Obecní zastupitelstvo Boskovské se o opravě již v loni na podzim usneslo.

⁴⁾ Osada Mnichovo-Hradištská sloula dříve „Rybitan“ (dle Palackého).

⁵⁾ Benedikt = Beděk.

vána; zde vystavěli si klášter jiný v Brodcích ¹⁾ a také malý hrádek nad Bedkovicemi. ²⁾

V Bedkovicích měli železné doly ³⁾ a na planině nynějšího Boskova chtěli založiti ještě dvůr poplužní, ježto celá poloha se k tomu velmi dobře hodila. Však nestalo se tak za příčinou objevení se zázračného pramene. Za to založena místo dvoru nahore osada Boskov a pozemky jednotlivým rodinám rozprodány.

Poněvadž pak lid k Boží vodě čím dále hojněji putoval a patrně se osvědčovalo, že tu Bůh chce míti chrám k uctění Bohorodičky; vystavěli ctihodní mniši asi 80 kroků nad posvátným pramenem kostýlek dřevěný, do něhož zbožná ruka zhotovila rozkošnou sochu Rodičky Boží s Ježíškem ze dřeva lípového, kteráž pak na oltáři postavena byla a sochou milostnou se stala, odkud Matka Páně dosud divy tvoří! ⁴⁾ Od té doby byl nával poutníků na Boskov tím větší, takže konečně viděla se toho potřeba ustanoviti při kostýlku tam sídelního plebána (faráře). —

III. Vypálení kostela Husity.

Ku konci XI. století reformován byl řád benediktinský. Opat Molesnecký, Robert, šlechtický pán z Champagne, nebyl spokojen s dosavadním životem mnichů a proto složil důstojnost svou opatskou a počal domáhati se reformy řádu svého. Založil benediktinské opatství jiné v Citeaux (Cistercium) s přísnějšími pravidly a hle! stoupců se hlásilo taková síla, že po 50 letech již čítal nový řád tento, cisterciácký zvaný, přes 500 opatství.

I k nám do Čech záhy dostal se řád tento. Vladislav II., král český, povolal Cisterciáky roku 1144. z kláštera Langheimského (v biskupství Bronberském) do země a daroval jim knížecí svůj dvůr Plasy. Zde založili asi roku 1146. klášter. V krátkém čase vzmožil se klášter cisterciácký i zde tak, že odtud osazeno několik klášterů později založených.

Také do Mnichova Hradiště povoláni byli roku 1177. Heřmanem Markvartem z Rálska ⁵⁾, aby zdejší klášter po způsobu svém zreformovali. Aby pak měl pevnou oporu při tomto klášteře, vystavěl na blízku hrad Zvířetice, od nichž později rodinné jméno přijal.

Mniši cisterciáští byli v držení Boskova ⁶⁾ a sousedících vesnic až do roku 1360. Roku zmíněného vyměnil „Předbor“, opat kláštera Hradištského, vzdálené od kláštera vesnice Boskov, Roztoky, Jesené a j. s Haškem z Lemberka (Markvartovičem), pánem na Semilech, za statky Rokyty a Krupky (u Bělé). Od té doby stál Boskov při panství Semilském. Však netěšil se dlouho blahému klidu svému.

¹⁾ Klášter netěšil se však dlouhému trvání, jelikož jsa na nepříhodném místě — poblíž Jizery —, povodní Jizerskou záhy byl zničen.

²⁾ Místo, kde hrádek stával, dosud se ukazuje a říká se tam až podnes „na hrádku.“

³⁾ Až dosud se tu říká na jednom místě blíže „Ošmendy“ „v Hamřích“ a jinde „ve štólách“.

⁴⁾ Lid zdejší vypravuje a i v písni opěvuje původ milostné sochy asi takto; „Nemocná manželka jednoho zdejšího havíře měla po tři noci ten radostný sen, že viděla pacholátko nad šachtou jako andílka se vznášeti, jež libým hlasem pravilo: „Neprodlévej, Magdaleno, povstaň ze své nemoci, vzhud manžela svého, aby rychle šel ku své práci; budete obohaceni jak na duši, tak na těle.“ Muž šel a našel obrázek — Matičku Spasitele, a obraz ten pak v kostýlku vystavili. Ta Mariánských ctitelů k sobě přitahovala, choré na duši i na těle uzdravovala ta boskovská růže rajska, Matka Pána Ježíše“.

⁵⁾ Heřman Markvart byl bratrem Beneše, slovutného vítěze nad Sasíky r. 1203. u Hrubé Skály; oba byli syny Heřmana z Rálska, jenž řád benediktinský do Hradiště povolal.

⁶⁾ R. 1356. instaloval plebán boskovský plebána držkovského. Lib. I. confirm. pag. 25.

Do té doby připadá počátek Viklefova bludného učení, jež záhy do Čech na mladou universitu pražskou (zal. 1348.) se zaneslo a zde zvláště Janem Husem, mistrem a professorem universitním, bylo vykládáno a hájeno. (1399.)

Nešťastné učení toto zasadilo naší milé zemi české ránu tak citelnou, že až dosud není zacelena. Mistr Jan Hus byl ve švýcarském městě Kostnici církevním sněmem odsouzen a na základě tehdejších zákonů říšských upálen. Z příčiny té vzplanula válka náboženská a zuřila ve vlasti naší čím dál hrůzněji.

Husité brzy po smrti krále Václava pod velením Jana Žižky z Trocnova zuřili proti všemu, co slulo katolickým. Pálili města a osady, zvláště pak proti kostelům, klášterům a kněžím byl hněv jejich neukrotitelný. Po smrti Žižkově (1425.) rozdělili se Husité na čtyři strany, totiž Tábority, Sirotky, Horebity a Pražany. Co do náboženského smýšlení pak rozdělili se na Tábority a Kališníky. Táborité, s nimiž i Horebité a Sirotcí drželi, zavrhovali veškery církevní obřady; Kališníci pak zachovávali obřady obyčejné; k nim přidali se Pražané a šlechta.

I ještě po smrti Žižkově řádili Husité zle po vlasti naší a mečem a ohněm hubili ustrašené obyvatelstvo nadále co nejkrutěji.

Také do krajin zdejších vpadli, pleníce, cokoliv jim v cestu přišlo. Z hradu Zbirohu u Turnova činili výpady do okolí.

Katolické obyvatelstvo boskovské domnívalo se, že až sem nevnikne noha nepřátelská, poněvadž jest Boskov odevšad těžce přístupný; avšak ctihodný plebán jejich upozornil je na nebezpečí a napomínal všechny k setrvání ve víře a v dosavadním ctění Bohorodičky. Když pak i sem nepřítel jijiž se blížil a obyvatelstvo se rozprchalo: sňal zhožný kmet milostnou sochu s oltáře, vynesl ji a do země nedaleko kostela zakopal, aby nebyl zneuctěn obraz Té, jež tolik dobrodiní zbožnému lidu v krajině zdejší vyprošovala

Na to Táborité kostel boskovský zapálili a zbožného kněze, jak dí pověst lidu, v huojnici utopili. (1434.)

Byla to doba smutná pro osadu boskovskou, když tak nešťastně i o kostel, i o milostný obraz, i o kněze přišla. Však ještě smutnější ji očekávala.

Bludné učení husitské pustilo i zde kořeny své a otrávil tak mnohé duše dříve církvi katolické oddané.

Poutníci od zničení chrámu přestali sem putovati, za to však častěji sem docházeli kněží husitští, aby lid zdejší v bludné náboženství své tím více zamotali.

Kostel se zde nestavěl žádný, neboť v době tak neklidné nebylo ani lze pomýšletí na stavbu. Z počátku ukazovali pamětníci místo, kde starý kostel stával, ale čím dále přišlo i místo v zapomenutí.

Milostná socha Rodičky Boží spočívala zatím tiše v zemi, jakoby v hrobě, čekajíc doby šťastnější.

Také pramene vody Boží neuzíváno více posvátně, leč jen v tajnosti od pozůstalých tu ještě katolíků. — Byla to doba žaluplná! — —

IV. Nová stavba kostela dřevěného, filialního.

Nepokoje náboženské ve vlasti naší české zuřily dále, sesíleny byvše nešťastným Lutrem, který novou pochodeň náboženského sváru mezi národy vrhl. (1517.) I bludy protestantské z Němec záhy k nám do Čech se dostaly, a poněvadž byly s husitstvím spřízněny, brzy husitism rozplynul se v protestantismus.

Také na horách, kde kostely katolické zničeny nebyly, usadili se kněží kacírští, což stalo se v Držkově, v Semilech a jinde v sousedstvu; jenom osada boskovská, nemajíc chrámu, neměla ani samostatného kněze, ni husitského, ni protestantského. Docházeli sem toliko z osad sousedních, konajíce tu bohoslužbu a podávajíce „večeři Páně“ pod obojí v místnostech soukromých. Kalich, jehož se při těchto obřadech užívalo, chován byl v Boskově

pokoutně v domě soukromém dlouho ještě, když už po ukončení míru náboženského zase kostel katolický tu stanul. ¹⁾)

Znenáhla se katolická církev opět z rány, kterou jí Luther a jiní zasadili, zotavovati počala.

Církevním sněmem tridentským (1545—1563.) zjednáno opětně pokoj. Protestantism byl obmezen a katolíkům znova svoboda zabezpečena. Od té doby počal sobě i lid oddychovati volněji a těšil se na šťastnější budoucnost.

Také zde v Boskově nastal nový veselejší život. Pomýšleno na obnovení chrámu Páně osadního; téměř 125 let byla osada boskovská zbavena kostela. Chrám katolický se zde dříve vystavěti nemohl, poněvadž tu převládalo smýšlení protestantské a kostel protestantský se tu vystavěti nesměl, protože poměry časové tomu nebyly příznivy.

P. Vilém Gumpenberg S. J. ve svém „atlase Marianském“ — knize to o milostných obrazech v Čechách — zaznamenal o tom (r. 1672.) takto: „Trvalá úcta Marianská v Boskově až do doby husitské neodměňována; neboť pramen posvátný a léčivý i nemoci odnímal od těch, jež důvěrou k Bohorodičce se nesli. Ale jak může státi chrám Marianský v kacířství? Jistě nestál, nýbrž s ostatními kostely celého království vzteklostí kacířů i tento zničen jest. Po skončení kacířství nemohly však také hned všechny kostely obnoveny býti: ponejvíce tomu bránily války, skoro půl věku trvajících, až konečně pokoj zbožnosti místo učinil.“ ²⁾)

Když pak doba příhodná ke stavbě chrámu katolického opět nadešla, řídil to Bůh zvláštním způsobem, aby stará sláva zdejšího místa poutního, Marianského, obnovena byla.

Občané boskovští toužili, aby kostel byl opět v Boskově vystaven, co možno na dřívějším místě. Vzpomínali na vypravování předků svých o někdejší slávě Marianského poutního chrámu a přáli si, aby pocta Marianská zase se obnovila. Avšak občané roztočtí a jesenští žádali, by kostel nový postaven byl na místě příhodnějším, co možná uprostřed těch tří dědin.

Místo bylo vyhlédnuto a ustanoveno na pozemcích roztockých. Počala se svázeti hmota ku stavbě. Tu vypravuje se, že do rána zmizelo kamení i dříví s místa a objevilo se v Boskově, zároveň viděn byl ráno v Boskově na místě, kde v zemi odpočíval milostný obraz Bohorodičky, čerstvě napadaný sníh v podobě kostela. Bylo to v měsíci červenci. Slunce vyšlo a sníh se neroztával. Lid trnul úžasem a považoval to za znamení vůle Boží, aby chrám, k jehož stavbě právě přípravy se konaly, na tomto místě stal. K pokynutí tomuto nebeskému vyměřili se tu ihned základy a aji jakmile kopati počali, pod první vrstvou země nalezen byl drahý poklad — socha Rodičky Boží.

Zpráva tato zdá se býti zaručena, poněvadž stvrzena jest svědectvím hodnověrných, pod přísahu vzatých, očitých svědků.

P. Vilém Gumpenberg se zmiňuje ve svém „atlase“ o tom takto: „Co pro vztek husitských obrazoborců se mi podařilo o této sv. soše (v Boskově) vypátrati, jest hodnověrná zpráva, stvrzená a podepsaná 84 svědky: Bylo rozhodnuto, aby v Roztokách, místě sousedním, za příčinou dobré polohy a jiných výhod na veřejné útraty byl vystaven kostel. Stavivo bylo již svezeno a na hromadu složeno a čekalo rukou pracovníků. Zatím však v obci Boskově v pokročilém již letě napadl sníh v tvaru a podobě kostela.“ (Pokračování.)

¹⁾ Až do r. 1690., kdy byl knězi katolickému přinešen, odňat a za jiný velký stříbrný vyměněn. (lib. mem. pag. 766.).

²⁾ Lib. mem. pag. 433.

FEUILLETON.

U hrobu matčlna.

W. — Den dušiček, — svátek mrtvých! — — — Co tu rojí se v duši lidské vzpomínek, poutajících nás ku popeli osob, nám drahých a nezapomenutelných! — A kdybys snad ve víru světa či ve strastech života po celý rok nevzpomněl těch, již tobě tak blízkými a srdci tvému kdysi tak milými byli: den, mrtvým zasvěcený, rázem oživí v tobě upomínky na minulost, — maně v duchu zalétneš v onu dobu, kdy k tobě se družili ještě ti, kteří dnes již spí svůj věčný sen, — vzpomínáš — vzpomínáš, — a slza kalí zrak, zrosí líc a srdce to sevře tak nevýslovně bolestně! V ten den cítí se každý nevolným, ať boháč či chudás, stařec či jinoch, neboť hrob mluví ku všem společnou řečí, jsa mrtvým pomníkem minulosti, živým pak budoucností! A věru, že tentokráte každý s povděkem vítá zapadající slunko, neboť s večerem dne ustupují bolestné vzpomínky všednímu životu a my se loučíme se svými drahými mnohdy na celý rok. Ze srdce spadá tíseň, — počínáme dýchat volněji — a druhého dne připomínáme si svátek mrtvých, drahé rovy, prolité slzy a vyslané vzdechy jako něco dávno minulého. A přec dost i těch, — v nichž den dušiček zanechal hlubších připomínek, rozryl žalostněji srdce, rozevřel rány sotva zacelené, které dlouho, dlouho budou opět krváceti, než se utiší. Vznesený hrob, který dovede i po letech tak mocně vzrušit mysl lidskou! — — —

* * *

Jest opět svátek mrtvých! Na hřbitovech Olšanských živo, většina rovů září leskem neobyčejným, samá svíce, samá zeleň, květ i fábor! Kdykoliv spočine zrak mimojdoucích na pestře vyzdobeném hrobě, necítí se ani býti na hřbitově, za to však pohlédneš-li na tu kupu naházené hlíny, bez věnečku, bez svíčky, — tu sevře to srdce a maně vtírá se v leb lidskou myšlenka: zdali pak i ty budeš jednou tak opuštěným, zdali i nad tvým rovem ani světélko nevzplane, ani kvítí se nezastkví, — ba snad ani „otče náš“ za spásu duše tvé k nebi nezalétne a přec dosti blízkých duší máš, jako snad ten, jenž pod touto hrudou leží a na nějž si dnes též nikdo nevzpoměl — — —

Slunce ukazovalo na poledne, když k osamělému podél cesty hrobu na čtvrtém hřbitově přikročil mladý hoch, nuzně ošacený, opásaný modrou záštitou, a sejmuv čepici z hlavy, poklekl a prolévaje slzy opravdového bolu vroucně se modlil. — Po chvíli, sáhnuv do kapsy, vyňal několik svíček, — jež byl dnes, ač chudoučký, pro svou matičku koupil — zastrkal je do hlíny a rozsvítil. A dívaje se v mihotavé plaménky zaletěl duchem v nedávnou ještě minulost, kdy tak spokojeně žil v kruhu rodinném, chudě, nuzně, ale přec nevýslovně šťastně. Tehdáž to byl kroužek ještě tříčlenný — a dnes zbyl sám! Matičku kryla zem a sestra — ta Bůh ví, kde se toulá! — — —

Světlo na hrobě zapraskalo, vítr zaharašil povadlým listím a probudil hochu z myšlének. — Ku vedlejšímu rovu přistoupila chudě oděná žena s dvěma dítkama. Mladý hoch se slzami v očích zadíval se na tuto skupinu zarmoucených a přec šťastných lidí a pohřížil se opět ve vzpomínky.

Viděl se v malé, úhledné jizbičce, nesvědčící o blahobytu, ale také ne o nouzi. Venku poletoval sněh, — mráz pronikal až do kostí, a v jizbě tak příjemno, tak teploučko. Kolem krbu tulí se ku starší paní dvě dítek: hoch a dívka, oba dorůstající, vzdor tomu však s dětinnou důvěrou vzhlízející ku své rodičce, jež vypráví jim o zesnulém otci a napomíná oba, aby nepůsobili

otci v hrobě hanbu. Dítka mlčí, ale planoucí zrak jejich svědčí, že rozechvěla slova matčina struny vnímavých srdcí jejich. — — —

Opět zašelestil vítr a urval z vadnoucích snítok několik zažloutlých lístků, z nichž jeden zavál na hrob, u něhož klečel hoch, chudě oděný, opásaný modrou zástěrou. Snad to byl jeden z těch zapadlých listů z minulosti, na něž teď ubohý jinoch vzpomínal.

A zase viděl tu chudou jizbičku, ne však více tak šťastnou. Na loži spočívala matička, zlou nemocí k lůžku připoutaná, u ní pak na nízké stoličce mladý hoch, hladící zbrázdělé čelo své rodičky mozolovitou pravicí.

„Neplač, matičko drahá, a nevzpomínej více toho, co nás stihlo. Mysli si, že's měla jen jedno dítě — mne — a to že se vynasnaží, aby tobě jen radost působil!“ — A chlapec se při slovech těch bolestně usmál.

„Dobré dítě, — Bůh ti žehnej! — Co jsem se namodlila za vás, abyste zdárně prospívali a co vás jsem se naprosila, abyste zůstali mravnými a počestnými a přec musela mne v pozdním věku tak krutá rána potkati. — Ó proč's raději si ji nevzal, mocný Bože, dokud byla malým děckem, proč musela dorůst k naší hanbě!“ — A stařenka ulevovala si usedavým pláčem v hlubokém zármutku. — „Považ, dobrý hochu, jak mi bylo, když musela jsem slyšetí nestoudné řeči našich sousedek a viděti ty zlomyslné pohledy a škodolibou radost, jakou z našeho neštěstí měly. „To jste se dočkala pěkné radosti, pauí Klímová! Kdo by to byl řekl, že ta vaše Márinka vyvede takový kousek! — To jsou moje dcery onačejší holky, na ty věru mohu být pyšnou! — Ale, jak povídám, toho byl jistě vinen ten starý darebák, který několikráte vaši Márinku doprovázel k domu. Koukala mu špatnost z očí, — každý to říkal, kdo jej viděl. Povídá se, že je to nějaký baron! — Ale že vaše dcera se tak dalece zapomene a uteče z domova, to by mne bylo do nejdelší smrti nenapadlo!“ — A takovými řečmi trýzní mne klevetivé sousedky den jak den, ba mnohá z nich slovy daleko jedovatějšími rozdírá mi srdce, div nepukne. Bože můj, jaký osud jsi to na mne seslal!“ — —

A matka nařikajíc spjala ruce a hoch plakal s ní. —

A vzpomínal dále, jak krutá tato rána, jež potkala rodinný jich kroužek, působila na matku den ke dni zhoubněji, jak chřadla očíhledé, zmírala mu před zrakoma a jednoho večera, kdy po těžké celodenní práci ubíhal opět k domovu, jen aby co nejdříve byl již u své trpící matičky, nalezl ji v posledním tažení. Ještě tolik síly měla, aby dobrému svému synu poželkala, pak sebou prudce zachvěla a vydechla svou šlechetnou duši. Bolesť opuštěného sirotka byla nevýslovnou! Ztratil všechny, jež tak vroucně miloval, — byl sám a sám! Zatlačil oči své matce, pohřbil ji a od těch dob přicházel denně k rovu jejímu, aby se dosyta vyplakal a za ni se pomodlil. Sestry své více nespatriil, — jako když hrob nad ní se zavře! — — —

Dohořívající svíčky zapraštěly a vyrušily hochu z myšlenek. Rozhlédl se kol sebe, — byl osamocen. I zvedl se a učiniv kříž na hrobě matčině chystal se již k odchodu, když přidušený zvonivý smích zaléti k uchu jeho! Obrátiv se v onu stranu, aby viděl, kdo na tomto posvátném místě v den svátku mrtvých může se smáti, — spatřil mladou dámu, zahalenou v hedbáv a drahocenné kožešiny, opírající se o rámě starého jakéhos pána, jemuž nuda a vyžilost zíraly z očí. Dle posuňků starcových bylo lze poznati, že své družce cosi veselého vypráví, tak že dívka, vzdor tomu, že byla na hřbitově, nedovedla v sobě potlačiti bujný smích, jenž jí i slzy z očí vyloudil. I nadzvedla koketně závoj, aby otřela zrosenou líc, když hoch, upřeně krásnou dívku pozorující, náhle zesinal, pak zrudl, nohy se mu počaly chvěti a kdyby se nebyl zadržel smuteční chvojky, u cesty stojící, byl by klesl k zemi.

Šramot z toho povstalý přiměl dívku, že se ohlédla a zrak její padl na hochu, opírajícího se levou rukou o hrob, pravicí pak držícího se stromu

a pohlížejícího na ni očima vypoulenýma, div že mu z důlků nevyskočily. „Marie!“ slyšela dáma zachvěti se ze sinalých rtů a v témž okamžiku sevřelo jí to srdce, zbledla a křečovitě chopila se ruky svého průvodčího. Poznala bratra, — setkala se s ním poprvé od svého zmizení z domova na hřbitově a cosi jí pravilo, že ten hrob, o nějž bratr její se opírá, jest hrobem matčíným. — Tam se setkali opět: ona — bohatá dáma, on — chudý dělník. A přec musela sklopiti zrak svůj, aby v něm bratr její nevyčetl hanbu, že, prodala ctnost a mladosť svou za mrzký groš, že — vzdor zlatu a aksamitui ji zdobícímu, — klesla tak hluboce, jak jen bídný lidský tvor klesnouti může! —

Avšak brzy vzmuživši se stáhla závoj přes obličej a naklonivši se ku svému průvodčímu, jenž nemohl pochopiti náhlou tu změnu v chování dívčině, zašeptala mu několik slov. Stařec se ohledl po hochovi, sáhl do kapsy a vyňav z toboľky bankovku, pečlivě ji složil a podáváje ji mladíkovi, jenž stál tu jako přimrazen, pohlížeje bez ustání na svou sestru, jako by ani svému zraku nevěřil, že to ona, pravil k němu chraptivým hlasem: „Od slečny Marie něco na přilepšenou!“ —

Hoch se zimničně zachvěl, srdce mu to sevřelo a Bůh milý ví, kde sebral tolik síly, že mohl vzkřiknouti: „Od slečny Marie? — Jen jí řekněte, že chudý, ale poctivý hoch nepřijme hříšného, Jidášského groše, poněvadž by se nad tím musela matka má v hrobě obrátit!“ — A zabodnuv hněvivý zrak svůj do planoucích tváří své sestry, jež ani hustý závoj nedovedl zastříti, odvrátil se, aby skryl slzy, deroucí se v oči. A otupělá sestra úprkem spěchala odtud, jakoby utéci chtěla před svým svědomím! — Starý páu pak, pokrčiv rameny, schoval peníze a chvátal za svou společnicí. —

Chvilí ještě stál jinoch zadumán u hrobu matčina, pak se vzchopiv, rychlými kroky tímže směrem se bral, kudy před chvílí zmizela sestra jeho se svým průvodčím. Když vystupoval ze vrat hřitovních, kmitl se kol něho elegantní povoz, z něhož vyhlížela usmívající se tvář dámy, oděné v hedbáv a zahalené v drahocenné kožešiny. Zdála se býti tou nejšťastnější bytostí na světě! — Opuštěný hoch chvátal opět po své práci. — — —

S m ě s.

Život chudé dívky. Dnes v neděli jest venku pochmurno a proto i duši mé jest jaksi neveselo. Probírám běh života svého a tu se zastavuji u jedné bytosti, kterou jsem v 20. roce věku jejího nedávno doprovodil na poslední cestě její na Olšany.

Když jsem se asi před šesti léty stal v městě N. katechetou, měl jsem v 8. třídě mnoho výborných žákyň a mezi těmi budila pozornost moji zvláště dívka K. Byla chudě, ale čistě oblečena a vlasy její byly vždy krásně přičesány. Když jsem přednášel, upřela na mne své nevinné, mladé oko, a jevila ke mně dětinnou lásku a přichylnost, což jest největší odměnou učitele i katechety ve škole. Žakyně ta se nejen vzorně chovala, nýbrž i výtečně se učila, mile na dané otázky odpovídala a vynikala krásným písmem a dobře vládla pravopisem. Zvěděv, že jsou rodiče její velice chudí, dával jsem jí všeliké literární práce opisovati. Skromně přišla, skromně se v bytu mém chovala a skromně zas odešla, radujíc se, že může matce své odevzdati dárek, který si psaním získala.

Po skončených školách měšťanských odebrala se dívka K. do ženského výrobního spolku, načež dostala místo v obchodě na Král. Vinohradech. Matka si

vymínila, aby byla dcera její puštěna každou neděli a svátky do kostela, ale tu nastaly ubohé sirotě, neboť jí otec již umřel, první boje za víru. Chtěla-li dívka do kostela, paní k tomu sice svolila, ale na ni se mračila a svoji nelibost na jevo jí dávala. Pán pak činil přímé útoky na její víru, ale chudá sirota, která byla bystrým rozumem obdařena, postavila se mu statečně na odpor a kde proti němu důvody vystačiti nemohla, opřela se o své katechety. To že ona si líbiti nedá, aby jí někdo zvrácel to, čemu ji její katechetové po 8 let učili. Slyšel jsem o tom od matky její, chválil jsem ji, že dceru svou v tomto předsevzetí podporovala.

Asi za rok dostala se ubohá sirota na venek do obchodu. Matka si dceři zase v neděli a ve svátek služby Boží vymínila, bylo jí to zaručeno, ale nesplněno. Obchod byl proti chrámu Páně, sirota slyšela v neděli hlas varhan, věděla, že jsou služby Boží, byla by ráda do chrámu Páně spěchala, ale nesměla. Ale nejen že nesměla, ona poslouchati musila ještě rouhavá slova proti naší víře.

Aby prý si nic cizího nemohla do kufru schovati, musila nechatí kufr otevřený a musila mlčeti, když jí nezvedené děti chlebedárcovy šaty její z kufru vytahovaly, po zemi smýkaly a jednou docela z bujnosti sukni jí rozstříhaly. Zakročil jsem sám u jedné osoby, aby dívce té byla zaručená návštěva chrámu povolována, ale z toho měl nebohý sirotek zas jen nové soužení, že prý pány roznáší a na ně žaluje, až konečně musila místo to opustiti.

Marie K. přijala na to místo jako chůva ku třem dětem. Paní však ji nechala z polovic o hladě a v bytu, kde spala, ani nezatopila, takže ubohá dívka by byla přišla o zdraví a proto ji matka odtud odebrala. I tam o návštěvě chrámu nebylo ani slechu. Na to se dostala M. K. do obchodu cukrářského. Mladá dívka, zvyklá chůzi a práci, sedávala tam od 7. hodin ráno do 9. hodin večer a když si večer měla odpočinouti, bylo jí spáti s 30 jinými děvčaty, které bohopusté nemravné řeči vedly a sprostě se bavily. Opuštěný náš sirotek mlčel a k Bohu se modlil. Avšak stálá tato nečinnost počala zdraví M. K. podkopávati, takže ji matka její odtud vzala a vyhledala jí místo služky. Sirotek náš přicházel do rukou vždy horších a horších. Nová paní neměla víry a pán charakteru. Paní jen do naší víry dloubala a hádky náboženské na přetřes přiváděla, pán pak, vyšší bankovní úředník, přicházel domů často až ve tři hodiny ráno. Paní i služka musily na něho se světlem čekati, a když přišel, tu dělal rámus, paní svou trýznil, nábytek tloukl, a tak to šlo den za dnem, týden za týdnem. Když zas jednou zhýralec ten přišel opilý domů a paní tu po ruce nebylo, objal nevinnou sirotu, ta jej však od sebe odhodila a přísně si podobné jednání zapověděla. Pán mlčel, ale strojil masu. Leckdy v neděli i paní s úředníkem tím se do hostince odebrala a přicházeli pak pravidelně o půlnoci domů. I spěchala pak Marie K. k matce domů a jednou se u ní trochu déle zdržela a až po desáté domů se vrátila. Toho dne přišel náhodou pán její z hostince dříve než ona domů, začal jí pak — fariseus — vytýkati toulání, vystrčil ji z bytu a poslal ji v noci hodinu cesty daleko domů.

Téměř čtvrt roku na to byla M. K. bez služby. Na to našla hodné pány, kteří jí přáli. Do kostela jí sice taky přímo jíti nedovolili, ale dívka měla tolik volnosti, že při koupi do chrámu si zaskočila a tam se k Bohu pomodlila. V tomto místě byla M. K. úplně spokojena, ale k její radosti nabídl jí první její chlebedárc z Král. Vinohrad v jedné tiskárně místo korektorky. Děvče to bylo 14 dní na cviku, načež vstoupilo do tiskárny a jak jsem slyšel, úžasně rychle se M. K. v nové místo své vpravila. Z počátku měla 20 zl. měsíčně a to by bylo stoupalo až k 40 zl. Matka byla blažena a sirota šťastna. S radostí spěchávala z tiskárny k matce na oběd, s radostí chodila do tiskárny, byla blažena, když mohla odvésti matce svoji službu, ale netrvalo to dlouho. Letos na podzim záhy uhodily mrazy, v místě, kde dívka ta pracovala, se netopilo, ona přišla často do práce uliřáta, i schvátla ji zima, ulehla a za týden ležela v hrobě. Jsem otužilý v neštěstí, ale nemohl jsem se zdržeti slz, když jsem stál nad mrtvolou

její a když padaly v hrobě hroudy na rakev ubohé sirotky. Tyto řádky kladu jako pomněnku na hrob své bývalé žákyni, zbožné a nevinné sirotě a zároveň ukazují jimi, jaká hniloba, jaké otroctví panuje v našich měšťanských kruzích proti děvám služebným.

Václav Plešovský.

* * *

Jistá mladá dáma, uvázavši se v úkol sběratelky na chudé, přišla kdysi též ku princovi z Condé, prosíc o almužnu. Týž vložil 10 louis'orů do pokladničky se slovy: „Pro vaše krásné oči, slečno!“ Hluboce se uklonivši odvětila mu dívka: „Tisícery dík, Výsosti, nyní prosila bych o něco *pro chudé!*“ Princ se usmál a daroval opětně 10 louis'orů.

* * *

Posvátná pomsta katolického kněze. Bylo to 2. února l. r., když kněz jakýsi spěchal podvečer ulicemi Lyonskými, aby jisté nemocné paní poskytl duchovní útěchy. Náhle napaden byl dvěma pobudy, kteří se právě z hostince vyřítili, když kněz šel kolem. Tito, pohanivše jej, vhodili jej posléze na hromadu sněhu. Kněz se pracně zvedl a šel svou cestou. Když byl záležitost svou u choré paní ukončil a k odchodu se chystal, vešel do pokoje muž jakýsi divokého vzezření, jenž pohlednuv na kněze, v nemalých octl se v rozpacích, neboť poznal v něm téhož, s kterým byl před chvílí tak surově nakládal. Nevděk tento dojal tak mocně lepším citům málo přístupné jeho srdce, že vrhl se před knězem na kolena a prosil jej tak dlouho, až týž mu odpustil a přispěl mu radou, jak by zatvrzelý hříšník opětně s Bohem usmířiti se mohl.

* * *

Svaté povolání. Znal jsem mladého, bledého muže, jenž chorobným svým vzezřením vzbuzoval soucit všech, kdož s ním se setkali. Jinoch ten vstoupil po skončeném studiu do semináře, kdež pro porušené zdraví své zvláštním úlevám se těšil; neboť bratři jeho byli podlehlí zhoubné tuberkulose plicní a on sám zbyl jako jediná, poslední větvička na hynoucím stromě. Otec jeho dávno též odpočíval po svízelné pouti pozemské, toliko matička byla jedinou jeho rádkyní a těšitelkou. Jednoho dne oznámil seminarista své matce nezvratný úmysl svůj, že chce odebrati se do Ameriky, zvěstovat divochům evangelium Kristovo. Matka jeho však nechtěla mu dáti své svolení, řkouc: „Dokud já žiju, musíš zůstat u mne; až zemru, čiň si pak, co chceš!“ A hle, — za nedlouho mu matka vskutku zemřela a syn, spatřuje v tom znamení, aby do Ameriky se odebral, učinil tak. Ač stížen plicním neduhem a častějším chrlením krve, přec s neobyčejnou horlivostí hlásal divým Indianům slovo Boží. Dnes jest tento misionář již biskupem a modlí se za svou starostlivou matičku.

L. A.

Obsah „Obrany víry“:

Písmo svaté a nejnovější výzkumy v Palestině, Egyptě a Assyrii. (Dle F. Vigouroux volně vzdělal M. W.) — Mučedníci a vyznavači tovarišstva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až 1681. (Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.) — Svědek. (Soudní historka z Roseggera.) — Stigmatizování 19. století. — Spolek Marie Anežky. (Tom. Škrdle.) — Řím 13. července r. 1881. a Paříž 13. července 1789. (A. N.) — Spasitelná reakce proti hanebnému tisku. — Vatikánský obelisk. (D. U.) — Výroky sv. Petra. — Kostel v poutním místě Boskově. (Podává J. Št.) — FEUILLETON: U hrobu matčina. — Směs.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovni ulice č. 1508—II.

Nakladatel a vydavatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor: PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, kamž předplatné budiž zasýláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Písmo svaté a nejnovější výzkumy v Palestině, Egyptě a Assyrii.

Dle F. Vigouroux a vzdělal M. W.

(Pokračování.)

Nejdůležitější událostí pro nás v životě Abrahamově po jeho návratu z Egypta jest elamito-chaldejský vpád do Palestiny. Nuže zkoušejme, co s námi může o těchto vetřelcích sdělit assyriologie. A tu poznáme, že tito byli Abrahamem úplně potřeni, a že právě tento čin byl od nepřátel písma svatého tak dlouho zneuznáván a v nepravé světlo staven, dokud výzkumy assyrské pravdu slov svatého písma nepotvrdily.

Sotva že předchůdce příštích pánů země zaslíbené tam se byl usadil, již oznamují nám dějiny vpád oněch bojovných národů, jichž válečné choutky měly se jim státi tak osudnými. Hlavou těchto vetřelců, již přišli, aby bohaté toto území, jež ustanoveno bylo za příští oběť mrtvého moře, tehdy však ještě kvetoucím bylo sadem, spustošili a poplenili, byl Chodorlahomor, král Elamský. Jméno jeho — jsouc zcela elamitského původu, — dalo opět mnohým badatelům příležitost, osvědčiti své více či méně hluboké vzdělání tvrzením, že Chodorlahomor jest totožným se starým králem chaldejským Kudurmabukem, poněvadž týž na jedné cihle, v Ur-Kasdimu nalezené, označen jest jakožto pán západní země, to jest země zaslíbené. Avšak tvrzení tato vyvrácena jakožto nesprávná a ti, již byli obhájci těchto klamných náhledů, brzy se vzdali.

Kudurmabuk tituluje se slovem „ad-da,“ totiž pán Syrie a Yamatbaalu, to jest Elamu. On vládl od Susy až ku středoziemnímu moři. Říše Chodorlahomorova musela zaujímati tutéž rozsáhlost: 1000 čtverečních mil od východu k západu a 500 čtverečních mil od severu k jihu. Nové pak výzkumy v Suse potvrzují, že toto město, jež bylo hlavním městem Elamu, jest jedním z nejstarších na východě.

Egyptské památníky v souhlase s I. knihou Mojžíšovou potvrzují, že od doby, kdy Hebreové usadili se v zemi zaslíbené, až po krále 18. dynastie, totiž faraony, vrchní moc v Asii byla v rukou Rutenu-ů, to jest národů, kteří Asii obývali. Oni byli pány celého území, jež se od Cilicie po Mesopotamii prostírá. Za časů Mojžíšových, pod Ramsem II., neměli Rutenové v držení břehy Jordanské, — moc přešla již tehdy na Khetý.

Chodorlahomor byl ve válce, již proti králi Sodomskému vedl, provázen Amrafelem, králem Senarským, Ariochem, králem Elassarským, a Thargalem, králem Goimským. Tito tři králové byli patrně jakýmsi druhem vasalů krále Elamského. Jakkoliv však jméno Chodorlahomorovo nebylo ve starých assyrských důkazech nalezeno, jsou za to jména ostatních tří králů, výše uvedených, historicky zjištěna.

Tak Amrafel, král Senarský, má jméno naskrz babylonské, jež značí: „syn jest pán.“ — Arioch, král Elassarský, náležel ku elamitsko-babylonské dynastii a jméno jeho označuje: „sluha boha-měsíce.“ — Thargal, král goimský, jehož jméno znamená „velký pán“, vládl kmenům, ještě ne zcela organizovaným, které tehdy bydlely v severní Babylonii a z nichž později stala se část národa assyrského. — Tolik tedy o osobách a říši oněch čtyř králů, kteří za časů Abrahamových plenili Sodomu.

Čtrnácte let před tím přemohl Chodorlahomor a spojenci jeho pět králů, kteří v údolí Sidimu vládli, a podrobili je pod svou moc. Po dvanáctiletém poddanství zdráhali se pojednou Kananejští pohlaví platiti poplatek, jim vyměřený. Proto vtrhl Chodorlahomor následujícího roku — tedy ve 14. roce po svém vítězství — znovu do Kanaan. Německý badatel Tuch jest toho náhledu, že účelem krále Elamského bylo, zmocniti se obchodní dráhy vedoucí od břehů Eufratských ku zálivu Akabskému. Buď tomu však jakkoliv, tolik jest známo, že Chodorlahomor poplenil cestou, kudy se ubíral, vše; rozhodná bitva svedena byla v údolí Sidimu. Jest to první boj v Palestině, o němž se zmiňuje písmo svaté. — Porážka Kanaanejských byla úplnou; dva z těch pěti králů byli též mezi mrtvými. Chodorlahomor a spojenci jeho spustošili zemi úplně a odvedli do zajetí všechny, kteří do rukou jeho upadli. Mezi zajatci byl též Loth, synovec Abrahamův, jenž — jak již známo, — od strýce svého se oddělil a v Sodomě se usadil. A právě to mělo vítězům způsobiti záhubu.

Jakmile totiž Abraham od jednoho z uprchlíků se dozvěděl, co se bylo přihodilo, rychle shromáždil svých 318 ozbrojenců a táhl proti nepříteli. On byl tenkrát usazen v jižní Palestině, v údolí Mambre, nedaleko Hebronu. Musel tedy protáhnouti celou zemí zaslíbenou; dostihnuv rychle Betlehemu, Salemu, dorazil k horám Efraimským, pominuv pak rovinu Sicharskou a Izraelskou přitáhl na večer čtvrtého dne se svými lidmi na výšinu u Neftali, odkud mohl již patriarcha beze všech obtíží poznati nepřitele, jak týž ze svého vítězství se raduje a bezpečně si hovoří při jednom z pramenů Jordanských.

Kmen, jednou poražený, odhodlá-li se opět k útoku na vítěze, nepočítá nikdy na přemoc číselnou, nýbrž — aby se úplně pomstil — volí vždy temno noční. On čeká trpělivě; až ti, kteří jej oloupili, v hluboký spánek se pohřížli. Pak jest přepadnutí snadným, neboť přední stráže a hlídky byly v tehdejší východní strategii věci zcela neznámou. Útočníci roztřídí se v čtyry — jak první kniha Mojžíšova potvrzuje — a za tiché, temné noci řítí se ve všech stran na nic netušící, ve spánek ukolébané Elamity. V jednom okamžiku jsou stany překoceny a strženy. Nepořádek, zmatek jeví se úplně a dostupuje ve strachu svého vrchole. Každý hledá v útěku spásu a nevěda, kam se obrátiti, padá buď nepřátelům do rukou, anebo stržen padajícími stany, nalezá pod nimi svůj hrob. A k tomu všemu, nevědouce, z které strany nepřítel přišel, vrhají se jeden na druhého, bratr bratra vraždí, spojenec rdousí nevědomky spojence, proklínajíce se při tom navzájem. Takovýto „boj“ jest zcela vysvětlitelným, neboť za temna nočního nelze rozeznati přítele od nepřítelů a pak rozohněná strachem obrazotvornost vidí všude jen nepřátely. Nastane tudíž všeobecně neodvratná panika, končící hanebným útekem přepadených. Včerejší vítězové prchají v největším nepořádku, zanechávajíce bohatou kořist v rukou dnešního vítěze a zuřivě byvše pronásledováni jsou na útěku větším dílem zahubeni. — Lidé Chodorlahomorovi, překvapeni Abrahamem, nepokoušeli se o obranu, nýbrž hledali v útěku spásu. A v tom poděšení dostali se dílem do bařin a močálů, jichž zde hojnost,

anebo prodírali se trnitým houštím jež těla jich k nepoznání zohavilo. Ti pak, kteří se chtěli zachrániti, utíkali údolím Yafuryským a stoupili do širé roviny Beit-Djennské; avšak ani zde si neodpočinuli, nýbrž úprkem hnali se až do Hobaku, severně od Damašku.

Tato taktika Abrahámová měla však více než jednou potomstvu Abrahamovu se zdařiti. Skoro tímže způsobem překvapil Gedeon poslední zbytky Madianských; takto zvítězil též David nad Amalekity.

Když jsem byl takto ukázal, jak assyrská bádání potvrdila úplně pravdu slov 14. kapitoly I. knihy Mojžíšovy, nemohu opomenouti, abych nepodal aspoň jediný příklad, jak nerozumně pokoušeli se rozumáři viniti písmo svaté z nepravd a bludů. Abych zde marně slov v nedostatku místa nešířil, chci se zmíniti pouze o Grotefendovi, muži to neobyčejně učeném, jehož hloubavému rozumu a zvláštnímu ostrovtipu podařilo se, přispěti nejvíce ku správnému rozluštění záhadného písma klínového. Dle něho není vpád Elamitů do Palestiny nic jiného, než stará babylonská báj. Chodorlahomor jest podzim, Amrafel jaro, Arioch leto, Tidal zima. Toto tvrzení spočívá na fantastickém výkladu slov, kterýž všem zákonům filologickým odporuje. Máme-li tomu věřiti, značí slovo Chodorlahomor „pouto snopů“ (čili jedním slovem: povřísl) a ukazuje tak na dobu žní, které jsou hlavní známkou podzímku; Amrafel znamená prý „velké jehně.“ Arioch zřejmě označuje „lva“; Tidel pak značí „západ slunce“, — což opět má dobrý vztah na zimu. Oněch 5 králů, již poraženi byli po 12 let trvajícím poddanství, znamená pět přestupních dnů, jež babylonský i perský kalendář připojuje ku 360 dnům, jež doba 12 měsíců tvoří, aby jeden rok byl naplněn. V těchto pěti dnech byly vždy různé slavnosti pořádány, při čemž otroci zastávali místo zmíněných pěti králů, kteří v zogan, či královský plášť, zahaleni, po těchto pět dní vykonávali moc královskou.

Takový blouznivý výklad rozprchá jako dým před skutečností, jaká z dějin i písma svatého každému nepředpojatému se jeví. Jak oproti takovým klamným názorům falešné vědy nevýslovně důležitými jeví se za našich dnů ony archeologické výzkumy, které tak pádně pravdu slov svatého písma osvědčují. — To již poznali jsme jasně z dějin Abrahamových, které nevykazují žádný významnější čin, jenž by výzkumy v Egyptě a Assyrii nebyl vysvětlen. Avšak dějiny tyto zaujmají v sobě celou řadu událostí, jež pozornosti archeologovy plnou měrou zasluhují. Kromě cesty do Egypta a výpravy proti Chodorlahomorovi setkáváme se v genesi s celou sbírkou genrových obrázků, které nám představují život svatého patriarchy tak živými barvami zobrazený, ale spolu i tak věrný a pravdivý, že to až úžas vzbuzuje. Nadešel okamžik, abychom blíže na ně popatřili. Zde však nebudou nám vůdci cihly od břehů Efratských, ani papyrus Nilský, nýbrž obyvatelstvo samo, které obývalo kdysi to území, na něž vkročila noha Abrahamova.

Jednou z nejsladších radostí poutníkůvých ve svaté zemi jest ta, viděti tam na své vlastní oči mravy a obyčeje patriarchů. Jak oživí a názornějšími i srozumitelnějšími stanou se nám rázem ony sceny z písma svatého, jichž takřka můžeme se dotknouti, anebo jichž svědci jsou nám po ruce. Neboť východ stal se jakýmsi druhem starobylého Pompeji, ne však onoho mrtvého Pompeji, kde minulost jednou pro vždy se upevnila; — nikoliv; — zde žije ještě ona starobylost, jedná i pohybuje se před naším zrakem. My známe Řeky a Římany z jich spisů a uměleckých děl, z jich pergamenů, mramorových soch, fresek a mnohých zřícenin kolossálních budov. — Atheny nejsou více obydleny starými Atheňany, ani Řím starými Římany. Avšak v Palestině zdá se, jako by Bůh zvláštní milostí dopustil, abychom ještě dnes přesvědčiti se mohli o správnosti a pravdivosti toho, co svatí spisovatelé nám z pravěků lidských zůstavili. On rozkázal, aby staří národové tamní ještě dnes žili: neboť tamní obyvatelstvo nosí i teď ještě téměř takový kostým, jako druhy, mluví téměř tímže jazykem, jen něco málo se od onoho pravěkého odchylujícím, mají těchže zvyků, těchže mravů. Abraham bydlí tam ještě dnes

pod stanem, Sara hněte tam ještě dnes chléb pro hosty a Rebeka čerpá tam vodu ze studny. Obyčeje, které v krajinách těchto panovaly před více než 4000 lety, uchovaly se do dnes v neporušení, anebo téměř beze změny.

Žádný oddíl z písma svatého není bohatším na takové obrázky patriarchálních mravů, jako dějiny Abrahamovy. Není v nich vsutku ani jediného tahu, jehož správnost a přesnost nemohla by nynějšími zvyky, u aralských kmenů dnes užívanými, potvrzena býti. Společenský stav zůstal týž. Zvyk, přiženiti se do vlastní rodiny, ještě dnes se tam uchoval a otec nedá dceru svou nějakému cizímu muži, leč by ji byl synovec jeho dříve odmítl. Sváry mezi Sárrou a Agar i dnes opětují se v nitru Arabie a často bývá jedna z manželek nucena, opustiti dosavadní manželský stan — pro docílení míru a pokoje.

Dá-li se nějaká karavana na pochod, aby své pastviny zaměnila, bývá veškeré bohatství, jež dotyčná rodina má v držení, na záda klečících velbloudů naloženo. Sluhové jsou u svých pánů. Kolkolem jsou stáda ovcí, koz a oslů a skupivše se kol velbloudů dávají se tak na pochod. Náčelník, značící se především svým nachovým pláštěm a turbanem téže barvy, drží v ruce kopí, vede karavanu a určuje místo — nového ležení. — Chceme-li si učiniti jakýsi obrázek o kostýmu Arabů, stačí nám k tomu tento popis:

Oděv Arabů sestával — ne-li od dob Abrahamových, tedy jistě z prvních století křesťanství, — z jednoduché lněné tuniky, jakéhosi to druhu pláště, který nad hlavou bývá spjat a ohromným kloboukem, palmovými listy ozdobeným, ku hlavě přidržen; nohy jsou buď obnažené, aneb zabalené v telecí kůži, šňůrou ovázanou, aby přiléhal. — Paní nosí oděv podobný řeholnicím, asi jako karmelitky, či jiné jeptišky: jest to dlouhý kabát, obvázaný hrubým pasem, pak plášť, přes ramena přehoditelný, na stranách lehce otevřený, bohatý závoj, balící bradu, kterýž městské dámy až po oči vysoukají, na čele pak jakýsi druh čepečku; a přes to vše ještě nosí se široký plášť, zahalující celé tělo i hlavu. Venkovské dámy liší se od městských tím, že nenosí ani závoje ani pláště a že jsou velice nečisté. To však nevádí, aby se nekrášlily zlatými či stříbrnými náramky, prsteny a naušnicemi, jakými se jich pramáti Sara již zdobila.

Zvláště to bývá prsten, nezem zvaný, ježž, obtěžkaný perlemi a koraly, zavěšují na nos jako zvláštní dekoraci lidského těla. ¹⁾

První kniha Mojžíšova uchovala nám dva obrázky tehdejších mravů, které zasluhují našeho povšimnutí: totiž pohostinnost prokázaná třem andělům v Mambre a zakoupení jeskyně v Makpelahu. Obé přihodilo se v okolí Hebronu, města to, jemuž Abraham udělil název „přítel boží“, jak ještě dnes tamní obyvatelé město své nazývají a kde staré mravy s největší pevností se uchovaly. ²⁾

Hebrejský patriarcha zdržoval se v lesku terebintovém, ³⁾ jehož majestátní stromy své obrovské větve široko rozkládají. Ješto pak uvnitř stanu, kam sotva vzduch vniknouti může, bylo za poledne vedro k zadušení, byl Abraham před stanem, hově si ve stínu obrovských stromů. V této hodině vyhledávají cestující, kteří za časného jitra dali se na cestu, slunečným

¹⁾ V Orfě (Edese) jest zvykem, propichovati děvčatům v době jich dětství nos, na nějž pak jim buď zlatý, neb stříbrný kruh zavěšují. — Zvyk tento udržel se již u Syrů, ne však tak všeobecně, jako v Orfě, Merdinu, Mossulu, Bagdadu a jiných městech.

²⁾ Obyvatelé Hebronu jsou tak věrnými v uchování obyčejů a zvyků tohoto města, že i dnes jest ono ještě útlukem neporušitelným, za jaký již za dob Josue prohlášeno bylo. Všichni obyvatelé chopili by se okamžitě zbraně, aby hájili vinníka, jenž do jich středu se utekl, kdyby snad vláda jeho zmocniti se chtěla. — Nassir, cestovatel ze století 11., vypravuje, že dle tradice, od dob Abrahamových pocházející, pocestní obdrží tam denně po čas jich pobytu kulatý chléb, hrnek s luštěninami v oleji připravenými a porci sušených hroznů.

³⁾ Mambre a proslulé jeho terebinthové stromy jest vzdáleno půl hodiny na severozápad od Hebronu. Terebintha (*quercus illex pseudococcifera*) má asi 10 metrů v objemu, téměř 6 metrů z výši, dělí se ve 4 větve, které tvoří ohromnou korunu, zaujímající objem asi 95 stop.

žárem na polo spálení, nějakého přhodného místa k odpočinku. Mezi lidem pastýřským vyznačoval se stan náčelníkův vždy nějakou zvláštností před stany ostatními. —

Jsou-li pocestní vznešeného rodu, obracejí se přímo ku stanu náčelníkovu. Zákony pohostinnosti pak, které na východě tak úzkostlivě bývají zachovávány, vyžadují, aby tito byli srdečně uvítáni. Je-li návštěvník osobou obyčejnou, tu ku přijetí jeho se pouze vstane; pochází-li však ze vzácného rodu, aneb zaujímá-li vznešené místo, vyžaduje toho mrav i ohledy, aby se mu šlo vstříc a po složení hluboké poklony aby cizinec byl uveden do stanu, kdež bývá kol rámě jeho přehozen pás, aneb poklepe se mu na rameno, na znamení, že jest vítán. Žádná otázka nebývá mu předložena, za to však rychle přinesena bývá voda, aby si pocestný umyl nohy, prachem a vedrem slunečním osmahlé. — Na to předkládá se mu jídlo, aby po dlouhé a unavující cestě se posilnil. Na východě peče se každodenně chléb, toliko pro spotřebu rodiny vystačující. Hospodyňky stále jen hnětou a pekou, buď ve stanu k tomu cíli zřízeném, anebo ve zvláštním oddělení stanu mužského, jenž opět pro ten účel jest vyhrazen. Chléb jest brzy připraven. Mouka smísí se totiž s vodou, těsto stočí se do kulata, položí se na kameny, kteréž byly zatím rozpáleny a které nahrazují pec. Chléb jest brzy upečen a také ihned se jí.

Toliko pro vznešenější osobnosti připravuje se též maso, buď z jehněte, neb kůzlete. Avšak za nejvyšší vyznamenání, jakého některému cizinci uděliti lze, se pokládá, nabídne-li se mu tele, jako to Abraham učinil. To se dá buď celé, anebo v kouscích na rožni upéci. Obyčejně pojídá se s pšeničnými zrny, svařenými v rozpuštěném másle. Každý kousek masa, jež klade se vždy na skývu chleba, bývá do této omáčky ponořen a pak zvolna k ústům veden. Vidličky užívá se přirozené, — prstů totiž. Mísa velbloudího mléka zakončuje hostinu. Ať jest počet sluhů, kteří cizince obsluhují, sebe větší: hostitel jest povinen, zůstatí po celou tu dobu, pokud není jídlo u konce, státi, dílem ze spůsobnosti a zdvořilosti, dílem, aby úctu svou k přichozímu dal na jevo. Toto vše přihodilo se v jižní Palestině před více než 4000 roky. Avšak i kdyby dnes přišli andělé jako tehdy ku některému zbožnému pohlaváru, aby vyprosili si jeho pohostinství, byli by právě tak zdvořile a uctivě přijati, jako tenkrát od Abrahama. Každý cestovatel v oněch krajích pozná i dnes, že nelhal Mojžíš, když v 18. kapitole I. knihy své tak stkvělými barvami vylíčil pohostinnost orientálskou.

Několik let po případu právě vylíčeném nalézal se Abraham v Hebronu a Sara, táž, která na popeli tři měřice mouky byla pekla, vydechla zde svou duši. Patriarcha, který stále jako pastvec žil v zemi zaslíbené, nebyl zde dosud majitelem ani pídě země. Prvním jeho majetkem stal se hrob, do něž manželku svou uložil, ¹⁾ o čemž nám genesis uchovala — takřka kupní smlouvu.

Zemře-li na východě nějaká vznešená osobnost, bývá za ni veřejný smutek a neobyčejný nárek a pláč, jenž není tak znamením zármutku rodinného, jako spíše slavným obřadem smutečným ku cti mrtvého. Čím stkvělejším pak toto osvědčení, tím více cti prokázalo se nebožtíku. Jaký div tedy, že výkřiky bývají až hrůza pronikavé, že prolévají se celé proudy slz, že v prsa bývá se tlučeno, slovem, všechny známky, z nichž lze souditi na projev žalosti, bývají použity v nejvyšší míře. — Bolesť Abrahamova byla patrně více vnitřní než vnější, avšak tento podřídil se zcela kmenovému zvyku: želel a nařkal, jako ti druzí. Když pak zesnulému byla tímto neobyčejným

¹⁾ Zde naskytuje se nám první příklad pohřbení mrtvoly, o čemž dosud písmo sv. nemělo příležitosti se zmíniti. Jest nade vši pochybnost, že zvyk pohřbívání, místo spalování mrtvol, nepojil se k víře o nesmrtelnosti a z mrtvých vstání. Tento obyčej prohlášen byl od ostatních spisovatelů pohanských za charakteristickou známku židů. — Tento zvyk, po Abrahamovi zděděný, udržel se v Chaldei, kdež hrob (v městě Ur) nazýván byl „gabruy“.

spůsobem vzdána poslední pocta, jest vložen v rodinný hrob. Abraham však dosud žádného neměl, musel jej tedy zakoupiti. Když byl svou manželku oplakal, zvedl se ze stanu, v němž mrtvola její ležela, a odebral se mezi ostatní lid. Na východě totiž každý obchod, ať koupě či prodej, dějí se veřejně, nikdy v soukromí: tak toho vyžadují místní zvyky a bezpečnost obchodu, právě uzavřeného, Abraham tedy obrátil se na obyvatelstvo Hebronu, v jichž středu se nalézal, těmito účinnými slovy: „Jsémť cizincem ve vašem středu; dejte mi tedy zde vlastní hrob, abych tam mrtvolu pohřbiti mohl.“ Spůsobnost východní vyžadovala, aby obyvatelé Hebronští na tato slova nabídli Abrahamovi své vlastní hroby, což oni skutečně učinili. Avšak týž na žádný pád nechtěl, aby kosti té, jejíž potomci měli býti Bohem požehnanými, s oněmi pohanů měly býti v jednom hrobě směseny. On trval na tom, aby obdržel hrob vlastní, za kterouž příčinou si také příhodné místo již zvolil. — U prostřed olivového háje zpozoroval totiž na výšině, na východ od Hebronu se rozkládající, skálu, kde příroda sama dvojitý sluj vytvořila, odkudž také pochází název: „makpelah“ — dvojitá jeskyně. Tato měla se státi hrobem patriarchovým. ¹⁾ Byl to však majetek Efronův. Tedy Abraham obrátil se ne přímo k majiteli, nýbrž ku jeho sousedům, kteří v čas potřeby dělávali prostředníka mezi kupujícími a prodávajícími. Neboť tak jest zvykem na východě, že ani jeden obchod, ba ani sňatek bez sprostředkovatelů se neuzavírá. I pravil Abraham k sousedům: „Chcete-li, abych zde svou manželku pohřbil, přemluvte Efrona, syna Seorova, aby mi odstoupil jeskyni Makpelah, která mu náleží a jež na konci pole jeho leží.“ — Efron, který u prostřed lidu shromážděného seděl a slova Abrahamova slyšel, odpověděl hlasitě, aby všichni slova jeho slyšení mohli: „Nikdy, pane můj, — daruji ti své pole a onu jeskyni při něm; daruji ti ji u přítomnosti synů mého národa: daruji ti ji, pohřbi mrtvolu!“ —

Jak mnozí Evropané slyšeli dnes v těchže končinách tatáž slova! Jakýs Arab daruje dnes stejným způsobem svůj dům, své koně, své pole, volaje všech přítomných za svědky a prováděje slova svá nejsvětějšími přísahami; avšak celý svět ví na vzdor tomu, že řeč tato nemá jiného účelu, než aby mnohem draže se zaplatilo, co bylo koupeno. To Abraham věděl a proto také, aby majetnictví jeskyně nabyt, zaplatil Efronovi 400 sekelů stříbra. „Co pak jest to mezi mnou a tebou? 400 sekelů stříbra!“ pravil Efron a Abraham, ač cenu pozemku toho dobře znal, musel jej třikrát tak draho zaplatiti a bez smlouvání odvážil mu tedy 400 sekelů stříbra. Na východě jsou sice podnes peníze jednoho tvaru, jedné váhy a určité ceny, nicméně však bývá velmi často stříbro váženo a každý kupec má kol pasu zavěšené vážky k tomuto účelu.

Starý i nynější obyčej vyžadují, aby popis prodaného předmětu byl zevrubným a všechny částky jeho s největší pečlivostí naznačeny. Také při prodeji pole musí ve smlouvě býti vyceno, že studny, stromy, které se na něm nalézají, byly zároveň s polem prodány, podobně jako při pronajmutí domu musí každý prostor býti zvlášť vypočten. A proto čteme v knize Mojžíšově: „A bylo mu (Abrahamovi) pole schváleno, i jeskyně Makpelah, která prostírá se směrem k Mambre, a všechny stromy, jež na poli byly, i v okolí.“

Teprve u přítomnosti všeho lidu nabývá smlouva významu i platnosti. Má-li býti v některém městě prodej uskutečněn, shromáždí se veškeré obyvatelstvo kol kupce a prodavače na obyčejném shromážděšti, to jest u městské brány, anebo v její okolí. Všichni běrou účastenství ve vyjednávání, jakoby sami při tom nějaký zájem měli. Oni jsou tedy svědky, oni znají podrobnosti a okolnosti obchodu a tak bývá předání majetku bez jakéhokoliv písemného průkazu potvrzeno. Každé tímto způsobem předsevzaté předání jest zákonité a nedotknutelné, avšak písemní smlouvy, byť i sebe správněji vyhotovené, nemají žádné ceny, není-li na živu některý očitý svědek.

¹⁾ Všicki patriarchové byli tam pohřbeni: Sara, Abraham, Isak, Lia, Jakob; toliko Rachel tam schází.

Prozkoumavše takto kupní smlouvu pole Efronova, nemůžeme opustiti toto místo, aniž bychom se nezmínili o pokusech, jež za posledních let byly činěny, aby ku hrobu patriarchů mohlo býti vniknuto.

Poloha sluje Makpelah jest úplně známa. Tradice o ní se nezměnily. Dnes jsou hroby patriarchů v nepřístupné mešitě uzavřeny. Ještě sv. Pavlina jich viděla, když jako poutnice dostala se do Hebronu.

Haran, který tvoří posvátné okolí nynější mešity, jest obklíčen ohromnou zdí, která považuje se za nejstarší a nejkrásnější zbytek architektury palestinské.¹⁾ Ona byla předmětem obdivu všech cestovatelů. Zevně ozdobena jest zapuštěnými sloupy bez hlavic, jež nesou jednoduchou římsu, která zeď krásí. Vnitřní strana popsána byla před 50 lety španělským odřezancem Badiou, jenž přijal název Ali Bey. Do mešity samé směla teprve po ukončení války krímské noha prvního křesťana vkročiti. Roku 1861 udělila Porta princí Waleskému dovolení, že smí do ní vstoupiti, avšak příští dědic trůnu anglického musel před vchodem do jeskyně Makpelah stanouti, poněvadž mu bylo dovoleno, popatřiti toliko na otvor její.

Proslulému anglickému konvertitu, markýzi of Bute, bylo dáno roku 1869 povolení, že smí do Haranu vstoupiti. Rovněž i po druhé dovoleno, princí Waleskému, tam vstoupiti. Princ Waleský provázen byl tehdy mnohými učenci, kteří uveřejnili o této návštěvě obšírnou zprávu, avšak žádný z nich nemohl podrobněji jeskyni popsat, než jsem to já učinil. Jistý piemontský architekt, jménem Pierotti, stojící ve službách sultánových, mohl — díky titulu a protekci guvernera Jerusalemského i Hebronského, — po třikráte, v přestrojení za Araba, do vnitř se dostat a sice dne 8. listopadu 1856 a 7. ledna a pak 25. srpna 1859. Jemu toliko děkujeme za skrovníoučkou zprávu, již o Makpelahu podati můžeme.

Při své první návštěvě nemohl viděti zhola ničeho.

„Sedmý leden 1859 zjednal mi,“ — píše ve své zprávě o druhé návštěvě — „vzácnou příležitost, že jsem mohl vniknouti do posvátného pohřebiště a bylo mi dovoleno, děrami, které s jednotlivými sarkofagy spojeny jsou a jimiž obyčejně lampa²⁾ se dolů spouští, železnou tyč, již jsem si prv na decimetry rozdělil, spustiti. Tu jsem se přesvědčil, že spodní půda jeskyně měla dvě různé plochy a zároveň ukázalo se, jak asilné jsou stěny hoření skály, která byla velice zajímavá a která mi potvrdila, že prostor jeskyně mnohem užší jest co do délky i šířky, pročež za starodávna nazývaná Makpelah, to jest: dvojitá jeskyně. Vskutku jeví spodní půda dvě různé plochy a poněvadž severní zeď mešity mne přesvědčila, že musí býti zbudována na velice pevných základech, z toho jsem soudil, že pod ní, v jeskyni, musí býti značný prostor, jenž mimo bránu mešity se nalézá, a to tím více, ješto jsem se dozvěděl, že dozorce Haranu, Santon, jím dolů sestoupil, aby odtud vzal pro sebné listy, jež vyznavači Islamu patriarchovi podávají, házejíce je hořením otvorem dolů.

Dne 25. srpna 1859 viděl jsem vodorovné dveře, které se do sluje otevírají a ve sloupořadí se nalézají, otevřiti se a vyzvednouti se. Spatřil jsem, jak odstraněn byl koberec, pak byla klíčem železná vrata otevřena a dozorce sestupoval po malých schodech, které byly v tvrdý kámen vtesány a byly z šíří 60 centimetrů. Několik osob následovalo šťastného dohlážitelce; já, chráněn a obklopen různými osobami, které se bavily s dozorcem, použil jsem té příležitosti, a přeskočil jsem mžikem tři schody, když mne několik svalnatých paží z nenadání od zadu uchopilo a nutilo mne, odkliditi se, — jiní dokonce mne tloukli; a přece se mi vzdor tomu podařilo, sestoupiti s pátého schodu a tak se skrčiti, že jsem mohl jeskyni i v její severním směru spatřiti

¹⁾ Zeď má 65 metrů délky, 38 metrů šířky a téměř 9 metrů výšky. Kameny její jsou neobyčejně veliké; jednotlivé jsou i 6 metrů dlouhé.

²⁾ Princ Waleský nemohl docíliti, aby tato lampa byla rozžehnuta. „Světci se líbí, aby mu byla lampa v době noční rozžehnuta, nikoliv však za jasného dne,“ odvětili musulmani. Princ a družina jeho museli se již s touto odpovědí spokojiti a, aniž by čeho byli viděli, opět odejiti.

a uzříti tam sarkofagy, z bílého kamene vytesané a konečně rozeznati, že na jižní straně, nedaleko schodů, stála skalní stěna a sice před otvorem, který pomocí schodů, do skály vtesaných, spojuje hořejší část s dolní. Rány, jež se na mne sesypaly, a nadávky, jimiž jsem tak štědře byl vyčastován, nedovedly ve mně zmenšiti to velké zadostučinění, jaké jsem v téže chvíli pocítil a ještě pocituji, moha říci, že jsem aspoň část sluje té viděl, a v den, kdy některému smrtelníku bude dopřáno rozhlédnouti se po jeskyni dle libosti, pozná, že jsem věrný její popis podal. Hrobů samých jsem ovšem neviděl, avšak chovám to přesvědčení, že jsou téže formy, jako onen Rachelin, Samuelův a jako onen, jenž v Nebi — Muse se nalézá. Uvnitř těchto hrobů najdou se jednou zbytky patriarchů a mumie Jakobova. ¹⁾ Dějiny, ústní podání, legendy shodují se vesměs v tom, že pozůstatky ony nikdy ještě znesvěceny nebyly. ²⁾

Avšak jakýsi průkaz, již ze 12. století pocházející, ale dosud neznámý, který teprve dne 26. ledna 1883 sdělen byl akademii nápisů, odporuje z části tvrzením piemontského architekta. Vypravuje se tam o nalezení hrobů patriarchů kolem roku 1119 nebo 1120 mnichem Arnoldem z konventu Hebronského. Při první své návštěvě nenalezl Arnold v jeskyni ničehož; teprve následujícího dne (26. června) byl šťastnějším. Převor kláštera prosil Arnolda, aby tam vnikl ještě jednou a prohlédl půdu jeskyně na všech stranách. Arnold uposlechl, vzal hůl a šel do sluje. I našel kosti Jakobovy. Pro okamžik složil je, nevěda, komu náležejí, na bromádku. Kráčeje dále a bedlivě vše prohlížeje, viděl u hlav Jakobových vchod do jiné jeskyně, kde nalézaly se kosti Abrahama a Isáka. Avšak jeskyně ta byla tehdy zavřenou. Když ji byl otevřel a prohlubinu prozkoumal, vstoupil do vnitř a našel na zemi obalené tělo patriarchy Abrahama. U nohou jeho ležely všechny kosti Isaakovy. Nebyli tedy všicki tři patriarchové v jedné společné sluji pohřbeni, jak někteří tvrdí, nýbrž Abraham a Isaak byli ve vnitřní a Jakob v zevnější sluji pohřbeni. Když byl tedy Arnold tento vzácný a nevyrovnatelný poklad našel, odešel z jeskyně, aby převorovi a bratrům svým tuto zvěst oznámil. Tito, uslyševše konečně toužebně očekávanou tuto zprávu, dali nesmírné radosti své volného průchodu tím, že pěli hymny a chvalozpěvy, velebíce Boha. Pak vzal Arnold vodu a víno, omyl posvátné kosti a položil zbytky svatých patriarchů na zvláštní, k tomu účelu připravené, dřevěné tabule. Na to odešel. Převor rozkázal všem mnichům vyjít, načež v jich přítomnosti jeskyni zapečetil, aby bez jeho svolení nikdo sem vkročiti nemohl. Následujícího jitra šli sem někteří z řeholníků, aby se zde pomodlili a když se tak na pravo rozhlédli, zpozorovali písmena v kámen vrytá. I oznámili to ihned ostatním spolubratřím. Tito vyzvedli jeden z označených kamenů, nenalezli však pod ním ničehož, leč půdu. Avšak vzdor tomu měli za to, že tato písmena musí přec něco znamenati: obrátili se tudíž na levo a když byli prorazili zeď, našli dne 27. července asi 15 hlíněných vás, plných kostí, o nichž však na jisto nedalo se říci, komu by náležely. Bylo se jen domníváno, že jsou to pozůstatky více patriarchů Israelských.

Tento důkaz ze 12. století byl by rozhodujícím, kdyby nám vysvětlil, podle čeho mohl latinský mnich Arnold poznati, že to jsou kosti patriarchů. — Bible přec praví jasně a určitě, že tělo Jakobovo bylo po způsobu egyptském mumifikováno. Jak tedy mohly býti z něho nalezeny kosti? Možno vždy ještě doufati, že se tělo svatého patriarchy přece v některé části jeskyně nalézá, kamž bylo Josefem ze země Gessen přeneseno.

¹⁾ Jest netoliko možno, nýbrž pravdě podobno, — praví Porter, že pozůstatky patriarchů, zvláště pak mrtvola Jakobova, dle egyptského způsobu byly balsamovány a dosud v hrobech svých se nalézají. Snad není již dalekým den, kdy tajemství to bude odhaleno.

²⁾ Architekt Pierotti uveřejnil tuto svou návštěvu v anglickém listu „Times“ již dne 30. dubna 1862. — Roku 1843 vnikl do sluje té dr. Fränkl, když byl podplátil guvernera Hebronského, Abd el Rahmana, a spatřil na sarkofagech, odstraniv z nich zelené damaškové pokrývky, jména patriarchů vyrytá zlatými hebrejskými a arabskými písmenami.

Prodlemež tedy nějakou chvíli ještě u sluje Makpelah, kde tělesná schránka Abrahamova spí po boku Sařině. — — My provázeli Abrahama od jeho kolébky, až ku hrobu, jakkoliv jsme mnohé, i veledůležité události z jeho života mlčením pominuli, jako na příklad: obětování Isaaka, sliby, které tomuto předkovi Messiašovu byly dány. My viděli jsme jej, ne sice v celé ryzosti jeho povahy, avšak dle mravů a obyčejů zdál se nám býti zcela podobným těm pastevcům, v jejichž středu žil, — ve skutečnosti však byl neskonale nad ně povýšen svou zbožností a vírou v jediného Boha, což bylo uprostřed oněch Kananitů, kteří ctili tisíc bohů, mužských i ženských, — skutečnou zvláštností.

My zabývali jsme se pouze těmi událostmi, které nejnovějšími výzkumy byly buď objasněny, či potvrzeny. My jsme viděli, že Assyriologií pevně určeno jest místo jeho narození a že potvrzeno jest udání v knize Genesis, týkající se moci krále elamského. My jsme z Egyptologie na jisto postavili, že podrobnosti cesty svatého patriarchy do Egypta jsou v úplném souhlasu se skutečností; konečně pak přesvědčili jsme se o věrnosti v líčení mravů a obyčejů tehdejších.

Můžeme tedy směle skončiti uástin tento tvrzením, že dějepisec Abrahamův byl spisovatelem věrným a pravdymilovným, poněvadž všechny části jeho dějin, jež dnes můžeme kontrolovati, jsou ochráněny před každým újezdem se strany buď předpojatých, neb nevěřících badatelů. (Dokončení.)

Mučedníci a vyznavači tovařisstva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až do r. 1681.

Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.

(Pokračování.)

Bratr Mikuláš Owen.

Věrným sluhou a soudruhem P. Garnetta po 17 či 18 let byl bratr Mikuláš Owen, který rovněž pod různými jmény působil, — u katolíků však pouze pod jménem „John Little“ znám byl. Tak jako o rodišti a roku narození Owenové není známo ničeho bližšího, podobně nevíme, kdy stal se Jesuitou. Uchoval se nám toliko list P. generala, Owenovi svědčící, že dne 15. dubna 1580, v němž jej týž nabádá, aby především dbalým byl svého duševního pokroku, při čemž však třeba míti ohledu ku zdraví, aby Bohu tím horlivěji sloužiti mohl. Z toho vysvitá, že Owen náležel již tehdy tovařisstvu a praví-li P. Tanner, že P. Garnett, který teprve r. 1586 do Anglie přibyl a r. 1588 převorem anglické missie se stal, Owena právoplatně do společnosti přijal, třeba tomu rozuměti v ten smysl, že přijal od něho veřejné sliby, které laikové teprve po 10—12 letech po svém vstoupení do řádu složiti mohli.

Čím bratr Owen při tehdejším pronásledování katolíků v Anglii zvláště se osvědčil, bylo, že uměl s obzvláštním štěstím vyhledávati v katolických domech úkryty, kamž se knězi světští i Jesuité v čas nebezpečí utéci mohli. Úkryty byly tak dovedně jím zřízeny, že ani slídivé oko zuřivých protestantů nedovedlo ničeho vypátrati. V tomto ohledu — dí P. Gerard — byly zásluhy Owenovy nesmírné a nepřekonatelné, neboť ohromný byl počet kněží, kteří jen příčiněním a důvtipem Owenovým byli vyproštěni z rukou slídičů. A za tuto svou práci nepřijal Owen ničeho, spokojuje se tím vědomím, že přispěl aspoň něčím ke zdaru církve katolické v Anglii a nepřímo též ku spáse přčetných duší. Při tom však byl si úplně vědom nebezpečí, jakémuž se prací svou vysazoval; neboť špchyři a slídiči zlosti zuřili, když — domnívajice se v tom neb onom domě nalézti nějakého kněze — celý dům s největší své-

domitostí prohledavše, nenalezli po žádném ani stopy. Avšak ani Owen osudu svému neušel. — Když totiž jednou veřejně a otevřeně projevil slova nejvyšší chvály a úcty o P. Campianovi, právě, že týž byl zcela nevinný a toliko pro víru svou byl odpraven, uslyšel jej jakýs protestantský kazatel, i udal jej, tak že bratr Owen byl poprvé a na dlouhý čas do hnusného vězení vržen, řetězy spoután a hrozným způsobem mučen. Owen však snesl vše to s myslí klidnou a trpělivě očekával konec svých strastí i tehdy, když byl ještě se třemi jinými zajatci do podzemního vězení dopraven a hladem mořen, tak že jeden z nich zahynul vysílením. Z tohoto vězení konečně vysvobozen, zůstal Owen nějaký čas ve službách P. Gerarda, s nímž po druhé měl zakusiti slasti anglických žalářů.

P. Gerard totiž, který zdržoval se v Londýně, hledal příhodný nějaký byt, za kterouž příčinou poslal mu P. Garnet bratra Owena, který také vskutku našel dům, jenž zdál se býti zcela vhodným. Dříve však, než tento byl zcela zařízen, pronajal si as na tři dny pokoj v jiném domě, kdež by dopisy přijímati a na ně odpovědětí mohl. Tu přišel jednoho dne pozdě na večer sluha, jenž přinášel listy, s dopisem, který okamžité odpovědi vyžadoval; sluha opustil pak asi k 10. hodině pokoj a šel ku slídičům, jimž zradil úkryt kněze. P. Gerard a bratr Owen byli se již na lůžko odebrali, když tu z nenadání rota ozbrojenců vnikla dovnitř a zaměřila přímo ku jich ložnici. Uniknutí bylo nemožným a to tím více, jelikož mezi špehyti těmi byli dva, kteří P. Gerarda osobně znali. Rychle spálil bratr Owen poslední došlý list, když dveře povolili a tlupa zruřců do vnitř vnikla a obou Jesuitů se zmocnila; na štěstí nebylo mezi jich věcmi nalezeno nic, co by oboum škoditi mohlo a také majitelce domu, u níž na ten krátký čas bydleli, nestalo se ničeho. To stalo se o velkonočním týdnu roku 1594. Dosud nevěděli slídičové, že jeden z obou zajatců jest týž, který zřízením tajných skrýší dovedl zachrániti nesmírný počet kněží před pronásledovnicí; avšak oni chtěli něco jiného od něho se dozvědětí, i zkusili to nejdřív úlisností a sliby, a když to nepomáhalo, přikročili k hrozbám a k mučení. Po tři hodiny byl týrán způsobem nejbroznějším i nejsurovějším, tak že nesmírných bolestí musel vytrpětí; než vše bylo marno, — Owen nepronesl ni slova jediného, které by jiným mohlo býti na škodu. Ovšem nikdo nehledal v Owenovi Jesuitu, nýbrž toliko slubu P. Gerarda, který také pomocí navštěvujících jej katolíků sebral tolik peněz, že jimi mohl bratra Owena z vězení vykoupiti, jež pak P. Garnet jako sluhu svého podržel.

P. Gerard byl zatím odveden do vězení Clinkského, kdež jej bratr Owen častěji navštívil. Při jedné podobné návštěvě odevzdal mu P. Gerard balíček listů, které pocházely z Říma a Brusselu. To spatřil jakýs odpadlík, jménem Atkinson a ihned to oznámil úřadům. P. Gerard byl za to okamžitě dopraven do Toweru, kdež strašným mukám musel se podrobiti a vyzvídáno na něm jmenovitě, kde se P. Garnet nalézá. Než marné bylo úsilí katanů. Jedenáctkrát byl P. Gerard natažen na skřípec, tak že se již domníval, že konec života se blíží, ale vždycky přestál šťastně tato muka. Teprve po šesti měsíčním žalářování podařilo se P. Gerardovi z Toweru uprchnouti, čehož hlavní zásluhu lze opět Owenovi přičísti, pročť třeba jest, o tom v krátkce se zmíniti.

Naproti vězení P. Gerarda a od tohoto oddělen příkopem, vodou naplněným, nalezal se jakýsi Arden, který pro víru svou byl na 10 let do žaláře odsouzen, jež však dvakráte v týdnu směla navštěvovati manželka, aby mu dodala čisté prádlo; také bylo mu dovoleno, projíti se každodenně na čerstvém povětří. S tímto mužem snažil se P. Gerard různými znameními a listky, psanými pomoraučovou šfávou, dorozumětí se v ten smysl, aby manželka jeho vše, čeho třeba ku sloužení mše svaté, s sebou přinesla; když se to stalo, zjednal si P. Gerard podplacením svolení žalářníkovy, aby směl v cele Ardenově jednu noc strávití. A v této noci přinesl oběť mše svaté a posvětil 22 hostií. Po mši zapředena vespolek rozmluva, při níž zpozorovali oba vězňové, že

přikop nalezá se tak blízko zdi, že útek by nebyl nemožností. I oznámil to P. Gerard P. Garnettovi, jenž mu odpověděl, aby se tedy o útek, není-li spojen s nebezpečím života, pokusil. V určené k tomu noci měli dva bratři laikové po loďce veplaviti se z Temže do onoho příkopu a přivésti s sebou lano, jež mělo býti do cely Ardenovy vytaženo a pomocí něhož vězňové mohli opět nabyti svobody. P. Gerard musel opět podplacením žalárníka zjednat si přístup k Ardenovi. Než první pokus te nezdařil; loďka musela opět z příkopu do širé řeky, při čemž se překotila a jen s těží zachránily osoby, v ní sedící, svůj život. Po několika dnech opakován opět za temné noci týž pokus, — tentokráte se šťastným výsledkem. Čluu opět šťastně veplul do příkopu, a dostal se až ke zdi Towerské, provazy vzhůru vytaženy a napřed Arden, po něm pak Gerard dostali se neporušeně do loďky, — vesla tiše zašplouchala ve vodách Temžiných a za chvíli zmizel uprchlíkům příšerný Tower z očí. Arden odebral se s jedním bratrem laikem do bývalého obydlí Gerardova, tento pak odešel do předměstí Londýnského, kde naň již Owen čekal s dvěma koňmi a tak odjeli oba ještě před svítáním do útulku P. Garnetta, nedaleko Londýna. P. Gerard však nezapomněl dobrodiní, žalárníkem mu prokázaných. V listu, tomuto určeném, vyzval jej, aby ihned opustil dosavadní místo své a zaručil mu roční rentu 20 liber šterlinků (240 zl.). Žalárník neváhal nabídnutí toto přijmouti, následoval ihned doručitele listu onoho, který jej vedl do Fulwoodu, kdež opět připraveno bylo dvě jízdnicí koní, které bývalého žalárníka a jeho průvodčího do bezpečného útulku, asi 100 mil od Londýna, dopravili. P. Gerard pak, když po několika měsících opět se zotavil, vrátil se do Londýna, aby zde pokračoval ve své missionářské činnosti.

Avšak zatím dostali nepřátelé církve katolické bezpečných zpráv o tom, kdo jest onen muž, který dovede tajemné skryše kněžím katolickým zařizovati a tím jich před zrakem slídilů bezpečně ochrániti. Proto bylo s neobyčejnou horlivostí pátráno, aby co nejdříve toho člověka se zmocnili. To se také podařilo. Jak již známo z předcházejícího životopisu, nalézal se bratr Owen ve společnosti P. Garnetta v Henlipu, když dům od pronásledovatelů byl obklopen. Aby kněze zachránil, opustil Oweu svou skryš, v níž uschoval P. Garnetta a sám dal se slídilům zatknouti; avšak tajný úkryt byl též vypátrán a Garnett rovněž zatčen, — načež odvedeni jsou do Londýna. Když se byl lord Cecil o tomto lovu dozvěděl, zajásal on i celý Londýn, pokud byl protestantským. Proto také zvolal na soudce Owenovy: „Nešetřte jej; nechce-li nám dobrovolně pomoci ku vydatnému lovu kněží, pak k tomu budiž zvláštními mučidly donucen a takovým způsobem dostaneme z něho přece nějaké to tajemství!“ — Proto také obdržel Owen z počátku „jednoduchou vazbu,“ tak že každý jej mohl navštívit; ovšem že bylo při těchto návštěvách tajně nasloucháno, avšak chytrostí zajatcova dovedla překaziti tajné plány nepřátel; z té příčiny byl brzy Owen dopraven do Toweru a strašným způsobem tam mučen.

Tenkrát byl důstojníkem Toweru William Waade, který byl naplněn zuřivým zájtem proti katolickému náboženství a proto také s největší ochotou vykonával všechny rozkazy lorda Cecila. Bratr Owen byl nemocen; trpěl po dlouhý čas průtrží střev. To však neodstrašilo Waadea, aby nepřikročil ku katanské své práci, což však přičilo se nejen lidskému citu, ale i zákonům, které zapovídaly mučení člověka, trpícího udanou nemocí, aby snad následkem toho nenastala smrt dříve, než byl souzen a odsouzen. Avšak Waade mučil Owena po šest dní a každý den po šest hodin, natáhnuv jej na skřípec, a aby při tom následkům své nemoci nepodleh, objal celé tělo jeho železnou obručí. Avšak trýzněný Owen, obdařen jsa milostí Boží, zůstal pevným a vytrvalým, modlil se neustále a vzýval bez přestání nejsvětější jméno Ježíše a Marie Panny, neodpověděl však ku žádné otázce Waadeově, tak že tento zachvácen byl zuřivostí opravdu zvířecí. I poručil katanům, aby tělo jeho ještě více natáhli tím, že zavěsili těžší závaží na jeho nohy. Než — tu železná obruč

více nepomohla, — břicho se roztrhlo, vnitřnosti vylezly a zubožený bratr Owen vypustil na mučidle svého ducha.

Tím však zdáli se i sami katani býti zastrašenými, neboť takový hrůzný konec dovedl by i v srdci divochově vzbuditi soucit. Avšak Cecil a Waade, tygři to v lidské postavě, pronásledovali oběť své krutosti i po smrti. Slovem i obrazem šířili mezi lidem hanebnou lež, že bratr Owen v nepřítomnosti žalářníkové spáchal sebevraždu, rozpárav si v záchvatu zoufalství nožem břicho, aby tak rameni spravedlnosti a dalším mukám unikl. Avšak ani protestanti, kteří ještě dobře se pamatovali, jakou vytrvalost a zmužilost dal Owen na jevo při mučení před desíti lety, nevěřili těmto pomluvám. A jak by byl také mohl ubohý sluha přijíti ku kapesnímu noži, jímž prý sebevraždu spáchal, když použití jeho nebylo dovoleno ani osobám z nejvznešenějšího rodu a nejvyšších hodností? A proč tedy nebyl onen žalářník před soud pohnán a po právu odsouzen? Proč nebyla mrtvola Owenova, — jak to zákon o sebevraždách předpisuje — za město vyvežena, na křížovatce zahrabána a tam vztýčena tabule s nápisem, ohlašujícím sebevraždu? A pak, — vždyť jeden z katanů sám veřejně doznal, že již mnoho osob mučil, žádný však že dosud nedal na jevo tolik vytrvalosti a zmužilosti, jako právě Owen.

P. Gerard však podává ještě dalších podrobností. Jistá příbuzná bratra Owena, která byla poslána pro nějaké občerstvení mučedníku, pravila ku žalářníkovi, aby si ubožák sám napsal, čeho si přeje; načež jí odvětil dozorce: „Jak pak si to může napsati, vždyť si nemůže ani svou vlastní čepičku dáti na hlavu a já sám musím mu jídlo podávati!“ — Tak málo tedy mohl Owen vládnouti svýma rukama. A když tato příbuzná po několika dnech opět přišla, aby se poptala, jak se zajatci daří a nepřeje-li si snad něčeho, řekl jí žalářník důvěrně: „Jest mrtev, — zemřel nám pod rukama!“ — To záhy mezi katolsky se rozhlásilo, nikdo však o tom veřejně mluvití nechtěl, aby žádnému nebezpečí nebyl vystaven. „Neboť“ — praví P. Gerard — „když byli protestanti rozhlásili, že Owen sám se zavraždil a zpozorovali, že nikdo jim to věriti nechce, neměli žádného jiného důkazu pro svou pomluvu, leč že každého, kdož proti tomu se prohlásil, uvrhli do vězení, aby druhé zastrašili.“ — A v skutku, bratr Owen nepotřeboval spáchat sebevraždu, aby ušel dalším mukám, neboť mohl toliko prozraditi taje skrýše, jež sám byl zařídil, aby co nejštědřeji byl odměněn. Lordu Cecilovi však a Waadeovi nezbývalo žádného jiného prostředku, leč surové násilí, aby tak aspoň na čas mohli umlčet řeči, o jich krutosti a o jich vraždě pronášené. Než — i dnes ještě — vzdor tomu, že lež ta příliš bije do očí, — hlásají mnozí, že Owen sám na sebe vložil ruku, aby unikl trestu.

P. Tanner udává smrt jeho na 12. listopad roku 1606. V Lavově seznamu mučedníků anglických zaznamenán jest den 3. května jako úmrtní Owenův, tedy týž den, kdy P. Garnett dotrpěl. Necht to bylo však kdykoliv, tolik jest jisto, že slavná smrt bratra Owena byla důstojným zakončením života, službě Boží zasvěceného. Upřímná zbožnost a stále vzbuzování ctností zračí se v celé době životní jeho dráhy. Jeho zpovědník, jenž zná jej od útlého mládí, vydal o něm slavné svědectví, že — dle jeho přesvědčení — uchoval si Mikuláš Owen nevinnost svou od křtu až ku hrobu a svědomí jeho že nebylo obtíženo žádným těžkým hříchem. Jako řeholník řídil se tak přesně pravidly řeholními, plnil tak svědomitě sliby dobrovolné chudoby, čistoty a poslušnosti a osvědčoval v obcování s lidmi tolik pokory, trpělivosti a lásky k bližnímu, že i mužové nejvyšších hodností záviděli mu tu školu, v níž byl vzdělán a toliko jeho příkladem povzbuzeni, toužili po přijetí svém do řádu. A jak on dovedl modlitbu sloučiti s prací, můžeme seznati z té okolnosti, že nikdy nepočal se stavbou anebo objevením skrýše, dokud nepřijal svatých svátostí a že také mezi prací stále se modlil, vyprošuje si pro svůj podnik Božího požehnání. Nedivme se tudíž, odměnil-li Bůh takový život korunou mučednickou.

Kostel v poutním místě Boskově.

Podává J. Št. (Dokončení.)

Uznáno, že nebešťané ne na onom, nýbrž na tomto místě chrám žádají, zvláště když spozorováno bylo, že i vápno a kamení dobou noční bylo přenešeno. Jedině jedno zbývalo věděti, kterému z nebešťanů tento chrám má býti zasvěcen. Ale i tuto pochybnost sňala na témž místě nalezená socha Rodičky Boží, která učinila, že pracovníci, v srdci jsouce rozšířeni, v práci si poplílili.“¹⁾

Zpráva tato jest v knize zmíněné znamenána r. 1672., tedy 117 let po vystavení kostela. Ctihodný kněz udává, že se mu podařilo stvrzením 84. hodnověrných svědků dodělati se o oné, t. Boskovské posvátné soše, autentických zpráv. Ať toto svědectví, co vzácnou památku choval 30 let u sebe, nežli atlas svůj Mariánský vydal; jest z toho zjevno, že svědkové událost onu zázračnou na své vlastní oči viděti mohli.²⁾

Snad namítne někdo: nelze, aby dřevěná socha pod hoření vrstvou země přes 120 let bez pohromy se zachovati mohla. Proč ne? Ctihodný plebán, jenž ji do země zakopal, zajisté neuložil ji tam samu, nýbrž uložil ji jistě do bedničky asi borové. Bednička znenáhla brala zkázu, ale socha zůstávala neporušenou. Tedy i přirozeným způsobem mohla býti přes 120 let v zemi zachována, ať nic nedím, že to byla socha posvátná, socha milostné Matky Boží, která v kostele boskovském před válkami husitskými již tolik divů byla učinila.

Zkrátka a dobře: r. 1553 neb 1554 se milostná socha Bohorodičky v Boskově zázračným způsobem našla a na témž místě byl chrám staven a roku 1555. dostaven. Bezpečnou záruku o tom podává největší zvon „*Mariae Virginis*“ na věži v Boskově až dosud zachovaný, jenž nese obraz Panny Marie boskovské a letopočet s nápisem: „*Leta Panie M. D. L. V. tento zvon slit skrze mistra Vaczlava Konvar-e v hradczii*“ — a zavěšen byl zajisté hned po dostavení chrámu na věži ke cti Rodičky Páně. —

Kostel tento popisuje poněkud r. 1748. první zdejší farář P. Václ. Komárek na žádost P. Klímy, tehdejšího vikáře v Loukové u Semil, (jenž chtěl vydati zvláštní knížku o poutním místě boskovském, pro vysoké stáří jeho však z toho sešlo) takto:³⁾ *Stary Kostel byl zely z drziema naspusob chrámu Panie Rodčpratižeho neb Woleffnižeho wiezie spojena taže drziemiema s Kostelem. Trogie dwerzie, dwoje Woku Kostela, neb Wostranach a jedny hlavni strze wiez*

¹⁾ Original zní: *Quantum per Husitarum Iconoclastarum rabiem licuit ad me pervenire authentica instrumenta de s. statua (Boscovii) sigillis quatuor octogenarum testium firmata et subscripta: In loco vicino Roztok, olium propter situm et alia commoda decretum est templum publico sumtu aedificandum, convecta materia et in cumulum congesta, manus expectabatur operariorum; inter ea hoc in loco Boskov, ad alta jam aestate nix cecidit, quae quia formam habuit figuramque templi, creditum est, Supera non illo, sed hoc loco templum petere, maxime postquam cum lapidibus calcem viderunt nocturno tempore huc translata. Id unum supererat scire, quis Superum hoc templum habere. Tot portentis gestiret? Sed et hoc dubium solvit inventa eodem in loco Deiparae statua, quae et operariorum manus fecit properare et fervere corda.“*

²⁾ V jiné knize v jazyku německém pod názvem „*Marianischer Atlas*“ od kněze Augustina Sartoria S. ord. Cist. sepsané čte se pag. 522 toto:

Unsere liebe Frau zu Boskov.

Die Kirche sollte sonst Anfangs anderstwo gebaut werden, dieweilen man aber an eben diesem Orthe zu Boskov mitten im Sommer bei gefallenen ungewöhnlichen Schnee gleichsam die Figur und Delineation einer Kirche wahrgenommen, auch ungefähr eine Marianische Statue daselbst gefunden, hat man den neuen Bau alda angeleget, und die Jungfräuliche Mutter durch eifrige Andacht dahin vermöget, Gnaden daselbst auszuthellen.

Wann ihr Wohnung will die Mutter deliniren,

Sie alle Linien mit Milch und Schnee thut führen.

Die Tinte ihr zu schwarz, das Blei zu schlecht ihr scheint,

Wer nun zu ihrem Thron zu schreiten hier vermeinet,

Muss Milch- und Schnee-weiss sein, er muss der Mutter gleichen,

Auf solche Weise wird er sein Intent erreichen.“

³⁾ Listina v archivu farním z r. 1748.

naproti Hrubému oltarzi. Místo Kostela starého Na křchowie bilo tak ržifaje wprostředku, a jest Krokfu odmísta starého Kostela k nowemu 27 Krokfu, ob místa Presbiterii k niniegssimu Oltarzi Krokfu 31. — Kamen ten studnie neb lavatorium w kterem nabožni poutnizy (jesto welike množstwi hned do Chramu Pannie starého k Marianským Milostim se uchazelo) se mivaly a milosti nabívaly, byl wrziezienim Chramu Pannie hned starým a stagi ngni naproti studnie, ktera pod Křchowem wípada na 110 Krokfu. Jest tehby ona studnie ob Křchowa wzbali 110 Krokfu ob místa starého Kostela 105, ob nyniegssího místa Presbiterii 85 Krokfu.“

Ze zápisku toho vysvítá mimo jiné zvláště také to, že voda z Boží studánky boskovské i po vystavení kostela r. 1555. svou sílu posvátně léčivou opět osvědčovala, tak že záhy i zvláštní nádoba kamenná (lavatorium t. j. umývadlo) v kostele zřízena byla, do které se voda z Božího pramene lila, aby poutníci před obrazem milostným jí užiti a milosti na přímluvu Matky Páně nabývatí mohli. ¹⁾

Chrám Páně r. 1555. dostavený stal se tedy opět chrámem Matky Páně poutnickým, kde rovněž milostná Matička hojných milostí udílela, jako v dobách předhusitských. Avšak kostel ten nebyl kostelem farním, nýbrž filiálním, pod správu duchovní semilskou přivtěleným. Vzdor tomu i tehdy poutníky valně byl navštěvován, což vysvítá z toho, že v zádušních účtech z oněch dob hojně pouti se připomínají a sice tak zvaná „hrubá“ (na slavnost Navštívení Panny Marie), pouť prostřední (na slavnost Nanebevzetí Panny Marie) a pouti malé (na slavnost Početí, Narození a Očištování Panny Marie) a za pečení malých hostií pro kommunikanty z příjmů zádušních poměrně značná suma se vydávala.

R. 1623. dostal se Boskov p. Albrechtovi z Valdštýna.

Země česká, zvláště pak krajiny po obou stranách Ještěda a Kozákova, netěšily se klidu trvalému. Mocné bylo posud působení kazatelů či praedikantů protestantských, kteří se na místech bezpečných ukrývali a každé příležitost používali, jen aby lid zubožený k nepokojí podněcovali. Boskov zůstával v klidu a průvody k milostnému obrazu trvaly bez přetržení. až konečně vpád švédského vojska pod jenerálem Janem Bannerem (1639.) ze Sas do Čech, polekal i klidný Boskov. V paměti českého lidu dosud žije ten hrozný muž, který po 2 léta ohněm i mečem pustošil zuboženou zemi a lid přivedl na pokraj zoufalství.

Tehdáž patřil Boskov již Mikuláši Desfoursovi z Mont a Atienville, kterýž celé panství semilské (tedy i s Boskovem) r. 1628. od Albrechta z Valdštýna přejal.

Byl zbožným ctitelem Marianským. I obávaje se, by za nových válek, jejichžto objem se nemohl napřed určití, kostel boskovský neutrpěl jako se to stalo za dob husitských, dal milostnou sochu Bohorodičky sníti a na pevném zámku svém hrubo-rohozeckém bezpečně ukrýti. Avšak válka, jakkoliv strašně zuřila, Boskova se nedotkla.

Syn Mikulášův Albrecht dal potom milostnou sochu opět 2. července 1653. za veliké slávy na oltář kostela boskovského postaviti. ²⁾

Socha památná stála volně na hlavním oltáři až do r. 1684. Toho roku zhotoveno bylo v Turnově u truhláře Václava Černovického krásné tabernakulum, kteréž turnovský malíř Ambrož pozlatil a Matěj Kučera z Turnova do Boskova přivezl. Do téhož tabernakula pak byla milostná socha k uctění Matky Boží vystavena a nachází se v něm až do dnešního dne.

¹⁾ Umývadlo to tedy bylo r. 1690. k studánce samé postaveno; do nynějšího kostela pak byly u každých dveří menší „kropenky“ kamené upraveny, do kterých až posud svěcená voda z posvátného pramene se nalévá.

Před lety tak zvaná voda tříkrálová nikoliv v chrámu Páně, ale přímo v prameni tomto se světila.

²⁾ Záp. Jarosl. Dolenskeho.

V. Kostel kamenný farní.

Kostel dřevěný čím dále tím více scházel, zvláště urozené nábožné hraběnce Marii Polyxeně, vdově po Albrechtovi Maximilianovi hraběti Desfoursovi, zdál se býti příliš prostínským za sídlo nebes Královny; a proto vyžádala sobě od pražského ordinariátu (kam tehdy ještě celý kraj boleslavský náležel) povolení, aby dřevěný chrám pod názvem Navštívení Nejbl. Panny Marie v Boskově sbořiti a na místě toho nový, nádhernější z kamene vystavěti směla, což jí i listinou ze dne 19. srpna r. 1690 jest povoleno.

Již r. 1688. se počal lámati a svážeti kámen pro nový chrám Marianský v Boskově. Kniha pamětní fary bosk. pag. 768. se o tom zmiňuje takto: Anno 1688. 28. Maje na den svateho Wylima knizeze a weltyho Czitele Rodičky Bozy první Kamen na Chram Panie Boskovsky Kamenny swyma Rutama lamal, nakladal jest a vlastnim Potahem wozyl zageben den ke Czti a Chwale Boha, Rodičky Bozy, Swatych 12 Uposóstoluw a swyho Patrona Swatého Wylima Wylim Leopoldi Janauss, Fararz Miestys Semil. Tež take s nim učinil Jan Lowniowky Purtrabie Semilsky.“

Krásného příkladu toho následovali ochotně i poddaní, tak že již roku 1590. na podzim, brzy po obdržení ordinariátním povolení mohlo se počíti se stavbou kostela samého.

O kladení základního kamene dí se v téže pamětnici následovně: „Zeta pať Panie 1690. 23. Septembris t. jest, na den S. Panny Polyxeny, první Kamen ob tehož wessgmenowaného Knizeze (t. Wilema Janouše) poswieceny, raczila jest neyprwe do gruntu toho kameneho Kostela wložiti swymi vlastnimi rukami Wysocze Urozena Pani Maria Polyxena S. R. R. Grabienka des Fours, Rozena Grabienka z Schönfelba, owdowiela Pani na welkem, tež małem Rohozci, Wartenberfke Stale, Semilich (Tit.) U přítomnosti Wysocze Urozeneho Pana Pana Jana Arnosta Ste Rzimfke Rzišse Grabiete z Šafkotfche Pana z Rhünossu a Greifensteinu tež na Sadowey, Kunšitzych, Bily, Trzemessua, Zwikow, Tirnowey, Sobietiffitz a Dohaluzich etc. (Tit.) jakožto spolu Poruczniča nezletilich Hrabat Des Fours (Tit.) a gimnych wzacznych Panuw a Pani přítomnych.“

Na stavbě nového chrámu Páně zúčastnili se zbožní osadníci mimo ruční a tažní práci s 3111 zl. 43 kr., které milostivá vrchnost panství semilského půjčiti ráčila a které vděční osadníci po menších částkách poznenáhlu spláceli.

Mezi tím co se stavělo, choval se nejdražší klenot budoucí svatyně boskovské, milostná socha totiž Rodičky Boží, v kapli zámecké na Hrubém Rohozci, kamž po tu dobu četné průvody ze všech okolních míst se konaly a kdež mocnou Marianskou přímluvou mnohé divy se udály.¹⁾

Zbožná zakladatelka nového kamenného chrámu Páně v Boskově přála sobě, aby byl v téže důkladnosti a formě jako Staroboleslavský chrám Marianský; ale přání jejího se nešetřilo.

Urozený poručník mladých hrabat Desfourských, hrabě ze Šafkotšů, bez vědomí hraběnky Polyxeny dal stavěti svatyni boskovskou zcela dle jiného, úplně jednoduchého plánu; což když ona, přisedši dokonanou stavbu shlédnout a schválit, spozorovala, tak se nad tím zarmoutila, že hořem byvši překonána zvolala: „Více tvář mou nevidíte.“ Odešla a více nepřišla.²⁾

Měla v úmyslu zbožná tato ctitelkyně Matky Boží zříditi tu i klášter, aby řeholní duchovenstvo potřeby poutníků obstarávalo. Že však byla stavbou kostela samého tak sklamána, upustila od krásné myšlenky své a kostel zůstal dále filiálním kostela semilského; osadě pak boskovské, zvláště místní obci Boskovu se tím uškodilo citelně; neboť kdyby se zde byl vystavěl i klášter, byla by zkvétala, čím dále, utěšeněji. — —

Nynější kostel boskovský dostaven byl r. 1693. Téhož ještě roku počátkem měsíce října byla milostná socha ze svého útulku rohozeckého do nově posvěceného chrámu Páně v slavném průvodu přenešena.

¹⁾ Němečkovy Památnosti str. 11.

²⁾ Liber mem. pag. 495.

V pamětnici farní boskovské se o tomto přenešení činí tato zmínka: „Tato Svata Statua hneď tenkrat meliřima milořtmi řkouzpy ř welfym ťlawnim Prozeřim do Noweho Kořtela přzeneřena geřt a to řice na wiřtrogieneim lařřeniczřu, řterou dwie řleczyň, Eleonora tořiczyto des Furiana demum Clariana a Ludmilla pariter des Furiana et demum Virgo ordinis Carmelitana Abatissa, řtere řeřtry byly, řřou Neřly u přřitomnořti Wel. Pana řararže Wilima Ganausse, ten czař Semilřkeho.“

Nachází se socha milořtná na hlavním oltáři v Marianském tabernakulum, řteré, řřouc teprv před 7 lety nové, ze řtarého kořtela se zachowalo a do nowého upravilo. Zaujímá řtřed hlavního oltáře.

Býwal-li dříwe počet poutníků k milořtné swatyni v Boskově hojný, nyní byl řtím větřří, řak že o hlavních řlawnořtech více než 5000 kajicníků počítáno, již přřstupovali k stolu Páně a hojnými milořtmi řak na duři, řak na řtěle přřmluvou Matky Boři obohaceni řřouce, domů se navracovali.

Kořtel poutní boskovský konečně 29. řřjna 1746. powýřen jeřt opěť za farní. —

Zbořný Ferdinand Magous, hrabě Des Fours, jenž řakřdoročně u weřejném průvodu ze Semil do Boskova s poddanými řvými v řerveném poutnickém oděvu putowával, konečně se rozhodl a býwalou zde ondy řaru, řlistinou, ze dne 29. řřjna 1746. vyhotowenou, obnovil, na weřkery k tomu potřebné řtavby řám náklad weďl a k výživě budoucího místního řaráře dostatečnou nadaci založil. ¹⁾

Byl to poslední majitel panřtví semilřkého ze řlawného rodu hrabat Des Fourských; neboť nemaje mužských dědiců, (dwa nadějní řynové nedlouho po sobě zemřeli) odevzdal panřtví řvá nábožné dceři Marii Anně Teresii, provdané za P. Václava Caretto, hraběte z Millesimo.

I tento zvlářtní úctu k obrazu milořtnému Matky Boři v Boskově v zbořném řrdci řvém choval, řsem přečasto do roka putowával, řba konečně, aby zamilované swatyni byl co nejbliže, dne 25. řřjna 1758. ve farním domě v Boskově se ubytoval a zde až do 16. února roku nastávajícího trwal, weřkerý ten řas duchovním cvičením a vřoucí úctou Řodičky Boři k nemalé potěře a duchovnímu vzdělání osadníků boskovských trávě, neboť nejen weřejným řlужbám Bořím a řůženici den co den přřtomen býwal, ale i mimo to řastokráte za dne i za řasu nočního před hlavním oltářem u vřoucích modlitbách kleřřival.

Týž konečně i v Boskově řtalého kaplana založil a řjisté přřřjmy pro obřřivu jeho milořtivě vykázal. ²⁾

Jej následoval neměně řlechetný a bobabojný řyn jeho Ferdinand Millesimo, general ve vojřřtě. Ač řodem i důřtořností byl powzuřen, Boha přeče a panenské Matky Boři powřdy pokorným řluhou se jevil. Často bylo lze ho viděti, an se po chodbách řámku řvého v Semilech procházeje řůženec se modřřil; řasto za přřkladem zvěčnělého otce do Boskova pouť konal a tu řaké dle přřání řvého i po řmrti oďpočřřvá.

Léta P. 1810. prodáno jeřt panřtví semilřké P. Jřkubovi Veřřřhovi, řterý je až do roku 1824. v držení řvém měl a potom v majetek weřslawné kněžecí řodiny Řohanské přřeřlo, v jejřřto držení se až dosud nalězá.

Od doby znovuzřřizení řary vystřřídalo se tu již 14 řarářů, řteři všickni s horřlivořtí apořřtolskou pracowati museli na řak weřiké a před Bohem zodpovědné roli Páně.

¹⁾ Nadace řa výkupem řak se zmenřřila, že nestačuje nyní řama k výživě řaráře a musí z náboženského řondu doplňowána býti.

²⁾ Výkupem řřak i přřřjmy řyto řak řřou nízky, že ani na to nejnutnějši wřřtačřiti nemohou.

V nejblažší paměti chová se farář p. Václav Dušek. Co vše k zvelebení chrámu Páně zdejšího, jakož i k spáse duší sobě svěřených podnikl, jak neúnavně v zpovědnici i na kazatelně, v chrámě i v domácnosti pracoval, téměř ku podivu jest. Zemřel r. 1792. dne 9. března. Lid považoval ho za svätce a vypravuje si o něm až posavád rozličné události ze života jeho, z nichž následující nemohu opomenouti laskavým čtenářům sděliti. Jsa vroucným ctitelém Bohorodičky často i v noci přichvátal do chrámu Páně a tam před obrazem Ješím na modlitbách dlouho prodléval. I stalo se za jednoho jeho pobytu nočního v chrámě, že milostná socha najednou byla ozářena. Záře pronikala okny ven a přitáhla mnoho lidí ze spánku se probudivších a přispěchavších ku chrámu v obavě, aby se tu snad nějakého nestalo neštěstí. A tu viděli dobrého duchovního otce svého před oltářem v modlitbách pohříženého a milostnou sochu libými paprsky jasně ozářenou. — Pohřben jest na hřbitově boskovském těsně při chrámu Páně.

VI. Popis kostela farního.

Poutní chrám Páně boskovský uprostřed dědiny od severozápadu k jihovýchodu se táhnoucí, pne se v stínu vysoko strmících a kolkolem věncících jej stromů lípových, nehrubě vysokou věží zdobený. Délka jeho obnáší 39 metrů, šířka 17 m., tak že s chory, tak zvanými emporními, pro 3000 lidí místa má. Skvostů a památností drahocenných, nádherných rouch mešních a těm podobných má sice pomálu, nejdražším však klenotem jeho jest starobylá milostná socha Rodičky Boží, u prostřed hlavního oltáře v ozdobné, as 2 metry vysoké skříni, za křišťalovým sklem umístěná. Socha ta jest 93 cm. z výši, ve dřevě na mnoze již chatrná, a proto z předu stkvostným, zlatem protkaným, červeně sametovým rouchem obestřena. Napodobuje Pannu Nejsvětější co Královnu nebeskou na zeměkouli stojící, v pravé ruce žezlo, na loktu levém Božské Jezulátko držící a utěšeně se usmívající. Andilkové obklopují v pravo i v levo Královnu svou, držíce v rukou dílem růženečky a škapulíře, dílem oběti, od vděčných poutníků Matce Boží věnované. Sv. přibuzenstvo Panny Marie, jmenovitě sv. Josef, sv. Alžběta, sv. Jáchim a sv. Anna v mistrných řezbách přirozené velikosti, oslavené a k nejvyššímu důstojenství povýšené Královny patriarchů, po stranách oltáře jako na stráži stojí. Celý oltář bezděky srdce každého zbožného křesťana mile jímá a k nábožnosti povzbuzuje a andilkové s hůry zdají se, jakoby každému přichozímu volali: „Místo toto svaté jest!“ — A proto také slzami, slzami nesčíslnými svažena jest dlažba před stupněmi oltáře, tak že kdyby i veškery jazyky lidské umlknouti měly, mrtvé kameny tyto neustály by hlásati potomkům, že Ten, jenž mocný jest, jenž veliké věci učinil Marii, veliké věci učinil i Marianským ctitelům, kteří zde v skroušenosti srdce svého k ní se utíkali. ¹⁾

Kostel boskovský má také tu zvláštnost, že v něm se nachází na malbě stropu znázorněna litanie Loretánská, kterou podnikl d. p. farář Václav Dušek z příspěvků ctitelů Marianských z celého pohoří, ano i ze vzdálenějších krajín diecese litoměřické a královéhradecké.

Celý chrám Páně byl posléze l. P. 1842. z příspěvků osadníků vkusně obnoven a r. 1862. přičiněním nezapomenutelného zde tehdejšího p. kaplana P. Josefa Němečka, nyní vikáře třídnictví turnovského a děkana v Loukově, vnitř zcela přemalován. Malbu konal s velikou dovedností železnobrodský akademický malíř p. J. Majsaidr. —

Při tomto malování stalo se tu, co za div se považovati musí. Zmíněný malíř maloval na stupni jeden obraz z loretánské litanie, nehodou však zvláštní spadl se s hora až na kamennou dlažbu. Leknutí bylo nevýslovné. P. kaplan jsa přítomen a vida nešťastníka jižjiž padati, zvolal: „Pomoz, ó Maria!“ — a spěchal ubohému s ostatními ku pomoci. Ten již ležel na dlažbě bez sebe,

¹⁾ Němečkovy Památnosti.

od církve kat. odštěpení. Přístupme k vyvrácení námitky první. V čem záleží tedy zavržení dětí bez křtu sv. zemřelých, jsou snad odsouzeny k věčnému ohni? — Církev sv. nás nikdy nezavázala, abychom tak odporné učení přijali. Ona učí, že takové děti nebudou připuštěny k blaženému patření na Boha, jest ale daleka toho, aby je k věčným mukám odsuzovala. Některým se to zdá příliš tvrdé, že by takové děti z blaženého patření na Boha vyloučeny býti měly, které se žádného osobního hříchu nedopustily a beze své viny v dědičném hříchu umřely. K odstranění všelikých podobných těžkostí jest dobře, některé pravdy si připomenouti. Co jest věčná blaženost? — Dle učení kat. blaživé patření na Boha. Jest ona přirozeným stavem člověka? — Nikdy; jest to stav nadpřirozený, k němuž nelze bez nadpřirozené pomoci přijíti. Křivdil by tedy Bůh některému tvorů svému, kdyžby ho do tohoto stavu povýšiti nechtěl? Na věky ne. Křivdí snad Bůh kamení, že mu nedává život rostliny, cit zvířete? Zajisté ne. Dává-li Bůh nějakému tvorů všecko, co mu dle řádu, ve kterém ho stvořil, náleží, učinil dosti.

Jaká by tedy byla dle toho člověku přiměřená blaženost, kdyby nebyl k nadpřirozené blaženosti povolán? Byla by čistě přirozená: jeho citům a rozumu přiměřená a to by bylo štědrá odměnou za všecko, co lidé pro Boha učinili. A Bůh by nebyl proto ukrutným, nespravedlivým, neb dal by jim zásluhám jejich přiměřenou odměnu. Některý kníže chce ku př. 2 věrné služebníky odměniti, co činí? Jednoho odměňuje mimořádně a činí jej svým spoluvladařem, druhého odměňuje pouze dle zásluhy, dává mu statky neb úřady. Činí snad tomu druhému, jemuž všecko dává, co zasloužil, křivdu proto, že druhého hojněji obdaroval? Zajisté ne. A právě tak odměňuje Bůh jen ty, kteří křtem sv. v nadpřirozený stav povýšeni byli, mimořádně: blaženým patřením na Něho. Dětem bez křtu sv. zemřelým popřává požívání přirozených dober: přirozeného poznání a milování Boha. (Sv. Tomáš Akv.) Ale snad se nad tím rmoutí, věduce, jak velikého dobra jsou zbaveny? Nermoutí se; neboť — jak dí sv. Tomáš Akv. — ony děti vědí sice vůbec, co blaženost jest, ale ony nevědí, co jest blaženost patření na Boha a proto se nermoutí, že jí postrádají. Jak veliká blaženost těchto dětí jest, nelze určití. Budiž tomu jakkoliv, tolik jest jisto, že nás sv. církvev nikdy nezavázala, abychom věřili, že ony děti trpí citelné muky.

Je-li tomu ale tak, jakou křivdu tedy činí jim Bůh, nedává-li jim větších statků? Blažené patření na Boha jest dobrovolným darem Božím tolik, že by ho lidé ani neznali, aniž si jej žádali, kdyby nám Bůh nebyl zjevil, že nám ho dáti chce. Jaké právo mají tedy ony děti na něho? — A nemají-li práva, jakou křivdu jim činí tedy Bůh, že jim jej odprá? Mysleme si, že by nějaký kníže nějakému chudému dovolil, aby v zámku obědval; zdaž by to bylo slušné, když by tento chudás nařkáti chtěl, že nesmí s knížetem u jednoho stolu obědvati? — Není-li tedy štědrost povinností, není-li dobročinnost v jistých mezích nespravedlností, nemůžeme nikdy jednání Boha haněti.

2. Ale ani pohanům nečiní Bůh křivdy. Především nesmíme se domnívati, že všickni tito národové, které pohany nazýváme, jen ze samých modlářů se skládali. Neb ačkoliv jich bylo velmi mnoho, tedy jich znalo přece ještě mnoho pravého Boha. Před potopou světa nebylo dle sv. Tomáše Akv. a nejznamenitějších bohoslovců žádného modlářství, — ač toto teprve později po světě se rozšířilo, nenakazilo přece všech. Důkaz toho máme na sv. Jobu a přátelích jeho a na setníku v evangeliu. A jest velmi pravdě podobno, že, jako tito v pravého Boha věřili, též mnozí jiní v něj věřili, kteří buď původní podání zachovali, aneb známost pravého Boha od židů po světě rozptýlených měli, aneb Boha rozumem svým z viditelných věcí poznávali. Dále se sluší tázati, zda-li Bůh ty, kteří se v pohanství narodili, tak opustil, že jim nedal k spasení potřebných prostředkův? Nikdy. Ovšem jich neměli v té hojnosti jako židé, ale proto se jim přece nenedo-

stávalo nevyhnutelně potřebných. Ani mezi pohany nebylo jednoho, který by beze své viny byl zahynul.

Předně měli pohané milost, aby pravého Boha poznali a to v míře dostatečné, neboť mohli-li Ho poznati, mohli Ho také oslavovati (list k Řím.) Kdyby jim tato milost byla scházela, nebyli by měli z modlářství hřích, neboť není hřichu, kde není poznání, kde není volnosti se ho chrániti. Jestli tedy pohané věrně užívají milostí jim od Boha daných, pak jest Bůh ne pro jejich zásluhy, nýbrž pro svoji věrnost povinen, by jich nezbavoval dalších prostředků, jichž k spasení třeba. On je stále osvécuje, on je sílí svými milostmi, aby vždy dále pokračovali, až by Jej nade všechno milovali a svých hříchů litovali. Víme ale, namítá se dále, že jest křtu sv. a víry v Ježíše Krista Spasitele k spasení nevyhnutelně třeba, těch ale pohané nemají? Co se týká známosti Vykupitele, tedy ji Bůh mnohým výslovně zjevil, jako Jobovi, který pravil: „vím, že Vykupitel můj živ jest.“ Nezjevil-li ji jim, měli přece, když ne výslovnou víru v Božského Vykupitele, aspoň víru v Božskou prozřetelnost, která onu v sobě zavírala, pokud věřili, že Bůh je Vykupitelem lidí, způsobem, jaký za dobrý uzná. (Sv. Tom. Akv.) Co se týká křtu sv., není třeba jej skutečně přijmouti, nýbrž postačuje, po něm toužiti a pakliže člověk o něm neví, jest tato touha sama sebou obsažena v milování Boha nade všechno. Bůh stará se ve všech dobách o lidi tak, aby Jej poznati a oslavovati mohli. Činí-li lidé seč jsou, přidává jim Bůh, který chce upřímně spásu všech, s čeho nejsou.

3. Ohledně protestantů a odštěpenců jest odpověď ještě snažší. Či jest to pravda, že církev učí, že všickni šmahem zavržení budou? Nikoliv. Církev učí sice, že není spasení mimo pravou církev, ale zcela v jiném smyslu. Někdo může býti dvojm způsobem mimo církev: buďto že se beze své viny v kacířství narodil, aneb že sám ku kacířství přestoupil. Kdo se v něm narodil, jest bez viny potud, pokud žije v dobrém domnění, to jest pokud mu nenapadají vážné pochybnosti o pravosti víry jeho. Protestant má v tomto případě aspoň tolik činiti, co s dobrým svědomím za svou povinnost uznává. On jest pokřtěn, zná aspoň nejdůležitější pravdy sv. víry a poněvadž jenom z nepřemožitelné nevědomosti ostatní zjevené pravdy popírá, může s těmito prostředky, které má, pak-li jich užívá, též spasen býti. Ovšem že nemá tolik prostředků jako katolík. Tak jmenovitě nemá svátosti pokání a Nejsv. svátosti oltární, kterými lze mnohem snadněji ospravedlnění a milosti Boží dojíti, vždy ale může je, pakli o jejich potřebnosti neví, týmž způsobem nahraditi jako katolík v nejkrajnějším případě, když nemá zpovědníka po ruce, totiž lítostí nad svými hříchy a vzbuzením dokonalé lásky k Bohu, jimž dosáhne odpuštění a spasení. Na základě tohoto učení smíme my katolíci doufati, že mnozí protestanté a odštěpenci, pak-li se obrátí, budou s námi v nebi spojeni. Než dostane se jim též této milosti, aby se obrátiti mohli? Ovšem že. Neboť jako jest povinností každého, by v Boha doufal a Jej miloval a jako jest k tomu tím více zavázán v hodince smrti, obé jest ale bez milosti Boží věci nemožnou, tak musí se jim též k doufání a milování Boha dostati potřebné milosti, jinak by se člověk hřichu dopouštěl, aniž by bylo v jeho moci se ho chrániti. To ale odporuje dobrotě Boží. Jestliže tedy odštěpenec a protestant kacířství přijali, ač o něm věděli, aneb jestli zlomyslně t. j. se závažnými pochybnostmi, zdali nejsou v bludu, v něm setrvají, pak nečiní jim Bůh křivdu, pakli je zatratí, poněvadž poznanou pravdu zamítají, aneb jí nehledají, jakmile znamenají, že pravdu nemají.

Pak zavírají své oči světlu, kterým je Bůh osvécuje, pak nestarají se o ty nejdůležitější pravdy, jakými jsou pravdy Bohem zjevené, pak není divu, že je Bůh co nevěrce a velké hříšníky zatracuje. Z toho, co dosud praveno, vysvítá tedy, jak se má rozuměti výroku: „kromě církve není spásy.“ Chce se tím říci, že není spásy pro ty, kteří jsou kromě církve, a vědí, že jsou kromě ní, aneb aspoň o tom pochybují; kdežto o těch, kteří o tom nevědí, aneb nepochybují, nemá se za to, že jsou

mimo církev. Kdyby tyto jednoduché pravdy v známost vešly, přestalo by rouhání proti Bohu a hany proti církvi.

Ačkoliv ti jinověrci, kteří žijou v přesvědčení, že víra jejich jest pravá, k spasení přijítí mohou, nelze přec zapírat, že stav jejich nebezpečný jest. Na jedné straně rozněcují náboženské knihy a časté obcování s katolíky světlo, na druhé straně ale budí vždy těžší bludy, do nichž protestanté upadají, snadno závažné pochybnosti, které víře překážejí; dále jest jim třeba neobyčejné statečnosti k přemožení bázně lidské, samolásky a rozličných světských ohledů a neobyčejné věrnosti Bohu, aby se tomuto světlu vzdali, patřičnému zkoumání se oddali a pak poznanou pravdu přijali; neboť lidské vášně překážejí nám často, abychom skutkem vyznali, co jsme za pravdu uznali.

Ačkoliv jest pravda, že jinověrci spasení dojíti mohou, pokud ono závisí od článků víry, a pokud oni o pravosti své víry přesvědčení jsou, požaduje se k tomu ještě dobrý život, t. j. chránění se těžkých hříchů, neb lítost nad nimi a láska k Bohu. Toto vše není ale ani nám katolíkům snadné a přece máme mnohem výdatnější podporu než oni, totiž: zevrubné poučení o požadavcích pravého pokání, povinnost vzbuzování víry, naděje a lásky, mše svaté, svátost pokání, přímluvu Panny Marie a Svatých, jež vzýváme: máme všecky milosti, které církev sv. všem zjednává, kdož se jejich obřadů a modliteb zúčastňují, máme přijímání Vel. Svátostí, která žádostivost krotí a k dobrému nás sílí. Jestliže i při této podpoře na sobě zkoušíme, jak těžko jest lidské slabosti dobře žítí, oč těžší jest to protestantům, kteří tolik prostředků nemají. Jak snadno může tedy někdo, když ne pro nedostatek, víry přece pro nedostatek křest. života zahynouti.

A při tom jsme se ani nezmiňovali o těch mnohem nešťastnějších protestantech — a je jich přec tolik — kteří se vždy více od Ježíše Krista a církve vzdálili, popírajíce božství Ježíše Krista a celé zjevení. Tito jsou dle jména protestanty, skutkem ale pohany, které potká tentýž osud, který stihl zrádce, kteří původce života zapřeli.

Ze všeho ale vysvítá — namítne snad někdo — že Bůh hledí na osobu, poněvadž jedněm dává bojnějších milostí, než druhým. Ano, jest pravda, Bůh dává jednomu štědrěji svých darů nežli druhému. — Ale chceš Bohu vzítí svobodu, kterou si sám osobuješ? Nevlastníš si též právo, jednomu chudému víc dobrodiní prokazovati nežli druhému, dávatí jednomu přednost před druhým; nehledíš také ty na osobu, když mezi mnohými prosebníky sluhovi, řemeslníku přednost dáváš?

Mníš-li, že nečiníš jiným proto křivdu, že dáváš přednost druhým, kteří jsou podle tvé chuti, jak by nemělo býti Bohu, neobmezenému Pánu všeho a k tomu neskončeně svatému a moudrému, býti svobodno, jednomu větších darů udíletí než druhému?

Jestliže mimo to u nás hledění na osobu jest vždy s nějakým nedostatkem spojeno, není u Boha. Jestliže jednomu dáváme přednost před druhým, činíme tak nejvíce z lidských ohledů neb z nezřízené lásky, neb hříšného odporu. Často tak jednáme ke škodě toho, který má k nám větší právo, aneb z jiných, více z naruživosti nežli z rozumu pochodících pohybů. Ale u nejvyšší spravedlivého a svatého Boha není takových nedokonalostí; jestliže jedněm dává přednost před druhými, činí tak z neskončené moudrosti a spravedlnosti. Ve své všemohoucnosti má právo tak činiti, ve své moudrosti má účel, proč tak činí a ve své dobrotě nalézá způsob, vhodně tak činiti. To by ještě scházelo, aby člověk Boha podle svých pravidel obmezovati a Jej svojí mírou měřiti chtěl!

Lhostejnost (indifferentismus) v náboženství.

1. Jakým hříchem jest praktická lhostejnost. 2. kde ji nejčastěji naléztí lze.

1. Co jest praktická lhostejnost v náboženství? —

Pozoruj ji z jakékoliv stránky, objeví se ti vždy co zvláštní nestvůra; nejraději bere na sebe škrabošku filosofickou, že totiž lhostejný pokládá sebe za člověka nad ostatní vynikajícího, jasnějším rozumem nad jiné osvíceného; lhostejnost ve filosofii jest ale nesmyslem; neboť náboženství jest souhrnem

služby Boží, zjevením celé řady pravd o Bohu, člověku, vezdejším a budoucím životu, o pravých dobrech a zlech tohoto a budoucího života. Co znamená tedy, býti v náboženství lhostejným? — Znamená to, nestarati se o ty nejvznešenější a člověku nejpotřebnější pravdy, lhostejnost k těmto pravdám jest blbstvím; neboť aby někdo do ní zabředl, musí tak ve smysluplnosti zajíti, že ani škodu takové nevědomosti nechápe a o důležitosti všech těchto pravd ani ponětí nemá; takový nedí nic jiného, nežli že na tom nezáleží, aby člověk nabyl jistoty, máli nesmrtelnou duši, aneb je-li hovadem; zdali Bůh sám mluvil, aneb zdali náš slabý rozum musí býti naším jediným vůdcem; nemáme-li se do budoucna čeho báti, neb máme-li se všeho báti; zdali je pravda, že budeme jednou společníky andělů, aneb zdali se v nic rozpadneme; tak mluví lhostejný o těch nejdůležitějších pravdách, týkajících se Boha a člověka. Jestli tedy takový člověk, který se o všechno toto nestará, zasluhuje jména „filosof“, pak je veta po filosofii.

Ale nejen proti filosofii nýbrž i proti obecnému rozumu jest lhostejnost náboženská; není třeba býti filosofem, aby kdo nahlédl, že nikdo nemůže býti v záležitosti důležité lhostejným. Hlava rodiny, která jest lhostejná ke při, od níž existence rodiny závisí; generál, jenž jest lhostejný k válečnému činu, od něhož výsledek války závisí; panovník, jenž jest lhostejný k události, která jej na trůnu upevnil, neb s něho svrhnutí může, jsou bytosti, které se vymykají z kolejí lidské přirozenosti a které náleží druhu neznámé tuposti. Ale lhostejný v náboženství jest ještě horší; neboť on jest lhostejným k dobrům mnohem důležitějším nežli jsou jmenovaná; kdyby tedy na krásně všechno, co se o náboženství mluví, bylo nejisté a jen povrchně odůvodněné, tedy by se přec každý zdravý rozum snažil, bedlivým a důkladným zkoumáním pravdy se dodělati. Co tedy máme říci o tuposti těch, kteří se o náboženství nestarají? —

Náboženství není jen dobro pro člověka, nýbrž ono jest hlavně právem Boha; i kdyby nám náboženství žádných dober nepřinášelo, i kdyby nebylo útěchou nynějšího a blažeností budoucího života, i kdyby nebylo ničím jiným člověku, nežli nejtěžší obětí, přece by bylo nejvyšší povinností, neb Bůh má právo je požadovat. Dokud je Bůh původcem člověka a společnosti, poradcem obou, nejvyšším neobmezeným pánem; dokud mu náleží všemohoucnost, spravedlnost, moudrost, pravdomluvnost, svatost, nekonečná dobrota, dotud jest naší povinností Jemu sloužiti, Jeho usmířiti, Jeho vzývati, Jemu děkovati a se Mu klaněti. Každý z jeho titulů jest nerozvížitelnou páskou, která nás k Němu pojí a nás k náboženskému životu zavazuje; proto znamená lhostejným býti k Bohu a jeho právům, jako bychom řekli: že je nám to zcela jedno, k Němu se obrátiti a Jej ctíti, aneb od Něho se neodvrátiti, a že nám na tom málo záleží, zdali konáme, co poroučí, aneb co zapovídá. Představ si muže, který by řekl své ženě, že jest mu lhostejno, zdali s ní, aneb s jinou ženou žije; představ si syna, jenž by řekl otcí, že si ho právě tak váží jako každého jiného; zdála by se ti tato lhostejnost malicherností? Nečiní ale lhostejný v náboženství něco daleko horšího? — Miluješ-li církev Kristovu právě tak, jako sbornici ďáblůvu, vážíš-li si učení Lutra, Kalvína a jiných sektářů právě tolik, jako učení apoštolů, patriarchů a proroků; a pakli že svatá cvičení církve kat. stavíš na roveň s lidskými nálezy, pakli svým chováním ukazuješ, že jest ti všechno jedno, není-li to hřích ohromný?

Lhostejnost v náboženství jest odpadnutím od Krista, jest bezbožectvím. Neboť kdo každé náboženství má za dobré, nemůže věřiti, že stává zjevení; aneb je-li jaké, tedy myslí, že na tom nezáleží, je znáti, aneb jím se řídit, jinak by nemohl býti lhostejným. Voják, který by řekl, že jest mu jedno, zdali půjde na bojiště, aneb zůstane ve stanu, ukázal by zřejmě, že buďto od vojevůdce nedostal žádných rozkazů, aneb že myslí, že není těmito rozkazy vázán. Právě tak musí ten, kdo praví, že na jednom náboženství více nezáleží nežli na druhém, býti přesvědčen, že buď Ježíš Kristus v tomto ohledu ničeho nepřikázal, aneb že jeho rozkazy nás nevážou. Ale právě toto pře-

svědčení jest opravdovým zapíráním víry křesť., odpadnutím od ní, poněvadž popírá, že by nějaké pravé zjevení stávalo. Ono jest skutečným bezbožectvím, neboť kdo všechna náboženství za stejně dobrá má, nemůže si žádného z nich vážiti, nemůže se podle žádného z nich řídit; takovému se nedostává jak chuti, tak síly, aby těžkosti, které se mu u vykonávání toho kterého náboženství v cestu staví, přemáhal; vždyť víme ze zkušenosti, jak velice nám naruživosti, zaměstnání naše a naše slabost v náboženském životě překázejí, ačkoliv o jeho potřebě k životu věčnému přesvědčení jsme, jak pak teprve budou překážeti tomu, kdo o potřebě jakéhokoliv náboženství přesvědčen není. Považme, může-li duch bez přesvědčení, srdce bez lásky tak namáhavé dílo konati? Zkušenost nás také učí, že lhostejný podle žádného náboženství nežije. On nežije podle protestantismu, neboť by musel aspoň poněkud věriti, že obsahuje pravdu. Skutečně lze také pozorovati, že právě ti protestanté, kteří se ještě pevně své víry drží, daleci jsou toho, aby každou víru za dobrou pokládali. — On nežije podle víry katolické, neboť zásada lhostejnosti zapírá, že jen víra kat. má pravdu; nezbyvá tedy nic jiného, nežli že žije beze všeho náboženství.

A jaký jest konečný výsledek toho? Lhostejný ve víře jest onou pravzvláštní nestvůrou, která na zemi žije, jakoby žádného Boha nebylo.

Lhostejný ve víře má duši, kterou ale nikdy nepovznese k Tomu, který mu ji dal; má srdce, které ale nebije pro Toho, který je stvořil; on žije a nezná se k ruce, která jej řídí; on uráží Boha nesčíslněkrát a nemá vzdechu lítosti pro Boha.

Jednomu bezbožci, který se v kruhu šlechtickém jednomu pánu chlubil, že je ten jediný v paláci, který v Boha nevěří, odpověděla domácí paní: „že jsou v paláci také ještě jiní, kteří mají tutéž víru.“ A kdo jsou tito? „Moji psi a koně“ odpověděla. „Jenom že mají tato ubohá zvířata, ač Boha neznají, aspoň tolik rozumu, že se tím nechlubí.“

Ke všemu tomu jest ale lhostejný ve víře ještě tak drzý, že chce v očích hlupců platiti za duchaplného člověka, který víře lépe rozumí nežli kněží a který se od jiných jen proto liší, že toho filosofie a pravda tak žádají.

Lhostejný ve víře jest ten, kdo si pod pláštěm filosofie právě tak málo z víry katolické jako z protestantské, právě tak málo z protestantské jako z židovské atd. dělá a kdo se chlubí, že má před Turky, Hottentoty právě tolik vážnosti, jako před křesťany, katolíky.

Lhostejný ve víře jest ten, kdo s trůnu své modrosti shlížeje, s pošetilostí katolíků má útrpnost, kteří, jak praví, jsou příliš výlučními, poněvadž nemají jako on ve svém širokém srdci místa pro všechna náboženství, od křesťanství počínaje až k bezbožectví. Lhostejný ve víře jest ten, kdo se nikdy cvičení náboženských nesúčastní; on jde na mši sv., když to žádá slušnost, jinak nejde; on mluví s úctou o náboženství, žádá-li to povaha osob, s nimiž má činiti; on se rouhá jako Turek, je-li mezi jinými, jimž platí rouhání za něco čestného; cokoliv ale činí, nečiní od srdce.

Lhostejný ve víře má vzdor své zásadě takovou nechť proti víře katol., že ji nemůže zatajit, i kdyby se měl sebe více na pozoru; vypukne-li spor mezi církví a státem, jest hned vzhůru a vytasí se hned s náhledem, že není duchovenstvo v právu, že si biskupové mnoho osobují, že jest papež uchvatitelem, že církev své úlohy nezná; mluví-li se o církevních věcech, všechno ho zlobí; on nemůže o kostelích, službách Božích, mniších a jeptiškách poslouchati bez nevole a kousavých poznámek. Lhostejný ve víře má též své sympatie, které ale náležejí zcela jinověrcům a nevěrcům; mezi námi katolíky neshledává nic dobrého, ale v protestantských zemích je všechno zlatem. V Anglicku — volá — ach v Anglicku, ano v Anglicku — — tyhle zákony, tyhle mravy, ten pokrok! Jako jest u nás smetí, tak jest tam osmero blahoslavenství ve skutečnosti. U něho jsou jen ti velikými muži, kteří nemají předsudků v náboženství; všickni nepřátelé církve jsou u něho velkými, filosofové minulého století velikány, naši nynější zákonodárci nepřekonatelnými a jestliže jen dost málo církev pronásledovali, jsou hrdinami u něho.

2. Chceš-li viděti, kde se lhostejnost k náboženství zahnižduje, odpovídám ti napřed: že v těch zemích, které stojí na výši času a v krajích, kde jest pro ni příznivý vzduch.

Nalezneš ji na nynějších vysokých školách, odkud se dostává do škol středních a nižších, kde pepřívá přednášky pro latinou pochvalu nevypělých žáků, kteří pak, aby ukázali, že nejsou již dětmi, se chlubí, že nic nevěří.

Lhostejné k náboženství najdeš mezi právníky, zákonodárci, povídkáři, lékaři, mezi ministry a soudci, kteří praví, že politika nikdy tak statně nepokračuje, má-li pouta náboženství na nohou.

V zemích kde vládou sněmovny, nalezneš je na levici; mezi úředníky, kteří jsou ochotni, každé vládě sloužiti.

Nalezneš je i mezi ženskými; mnohá lebkovážná paní, marnivá slečinka dává bez obalu svoji lhostejnost k náboženství k lepšímu, aby si získala pochvalu nějakého galána, poněvadž se domnívají, že tím výše nad ostatními stojí, čím nápadněji a směleji Boha urážejí.

(Franco, *Handbuch populärer Antworten.*)

Dvé vzorných států.

Napsal A. R.

Must býti něco pravdy v domněnce, že viditelná příroda jest jedinou ohromnou výkladní skříní, v níž jako v zrcadle obrazy se pravdy a věci světa mravního, podobna jsouc oněm zakletým princům a princeznám z pohádek, kteří rovněž neustále mění svou podobu, ač zůstávají při tom vždy tímtež individuem. — Co však pozorovatele velebného toho díla Božího, krásné přírody, nejvíce dojmouti a překvapiti musí, jsou dva znamenité vzory výborně zřízených států, které jak svou konstitucí, tak zdravým smyslem pro zákon, jež příslušníci dotýčných států na jevo dávají, — jak rozumnou politikou, již provozují, tak šťastným rozřešením palčivých sociálních otázek, zvláště stavu dělnického se týkajících, — jak pěstováním národního hospodářství vůbec, tak bedlivou snahou každého jednotlivce po řádném upravení domácích poměrů zvláště, vzbuzují úžas každého, kdo jen poněkud pozorněji nahlédne v knihu přírody. Nebude tudíž od místa, když právě za nynější doby všeobecné tísně, nejen hospodářské, ale následkem toho i mravní, povšimneme si důkladněji zařízení, jaká v našich vzorných státech se osvědčila tak zdárnými a prospěšnými, že by dobře mohla sloužiti kulturním státům evropským za vzor. Jsouť to státy mravenců a včel.

Kdyby snad některý čtenář mi předem namítl, že píšu tento chvalozpěv na mravence a včely proto, že snad jsou mými oblíbenci — vyvracuji možnou tuto předchůzku tím pádným způsobem, že již mnozí věhlasní politikové zahloubali se do studování státního zřízení těchto dvou náruček a seznavše je blíže, nemohli utajiti svůj obdiv. Silvio Pellico našel si, když v Benátkách trávil v zajetí svůj život, příjemné zaměstnání z dlouhé chvíle tím, že dal se do pozorování mravenčí působnosti; při tom však dopustil se té chyby, že pokládal mravenčí stát za monarchický, mající v čele svém krále, kdežto ve skutečnosti jest to republika v nejkrásnějším slova smyslu.

Když poprvé jej tito živoucí tvorové ve vězení navštívili, hodil jim Silvio Pellico hrst drobtů — a hle ti způsobní občané ihned běželi svým spolubratřím oznámit, že jakýsi štědrý pán otevřel jim své bohaté špižírny, asi jako svého času Josef hladovým Egypťanům v době sedmi neúrodných let. A nyní jich přišla nekonečná řada, — každý uchvátil jeden z drobtů a pochutnával si, jak se mu uráčilo; když se nasýtí, chopil se ještě jedenkaždý z nich skrovného sousta, mnoho-li právě mohl zmoci, a odnesl si je do zásobáren. Bylo to podívání, jak se hemžili, seřaďovali, v šiky stavěli,

pochod nastupovali! A což ti šikovatelé, důstojníci a setníci, jak se lopotili, aby udrželi pořádek v řadách podřízeného mužstva, brzo toho v před pohánějíce, onoho zas k ustoupení nutíce, tam toho, jenž z řady vybočil, na jeho místo postavující, onde zas umdlenému a pod tíží břemene klesajícímu pomáhající, ba celou tíží jeho na bedra svá přejímající. Silvio strávil celé hodiny, unešen tímto krásným obrazem, jaký oku jeho se skytal. On viděl — prý — též krále onoho národa, jenž byl daleko větším a silnějším než ti druzí, sám byl pramálo zaměstknán, udíleje toliko rozkazy velitelům jednotlivých tlup, kteří k němu na radu přicházeli. Tu a tam stály jednotlivé houfy zcela nečinně, jako by v záloze, které na pochodu tvořily bez pochyby stráž kolem nosičů potravy, napřed pak byl malý sbor vyzvědačů, jichž úkolem bylo naléztí nejbezpečnější a nejkratší cestu k domovu. Na zad pak postavena hlídka, která měla chrániti celý voj před přepadnutím ze zadu. — Jaký div, že pozorování toto přivodilo Silviovi na mysl porovnání se státy civilisovaného lidstva? „He, jak lidé, kteří se moudřími zovou, dnes krále hanobí a jim tyranů přezdírají; co však by se z národů stalo, kdyby je neřídila rozumná, pevná, pořádku milovná ruka? Padli by za oběť rozvratným snahám, tisíce ran by je zbičovalo, — ba k zoufalství dohnalo! Odstraňtež tedy soulad duševní, který kázní a moudrým zákonem lidstvo spojuje — a všechny stavy na dráze své zbloudí a na vzájem se budou potírati právě tak, jako kdybych mezi tyto řady mravenců, jich králem tak podivuhodně zřízené, hodil kámen, tu by šiky jejich byly uvedeny v nepořádek a rozprchly by se.“

Mravenci jsou rovněž jako lidé v různé stavy rozřídění: muže, ženy, dělníky, vojíny, otroky. Největší část obyvatelstva tvoří mezi nimi dělníci. Každý stav má v tomto státě své zvláštní povolání a vyplňuje je svědomitě a věrně; mužové a ženušky starají se pouze o potomstvo; dělníci mají na starosti kromě jiných povinností vychování mládeže; vojínů povoláním jest i zde, jako v kterémkoliv jiném státu, hájiti ostatních spoluobčanů před každým nebezpečím, při čemž se tito nad míru rytířsky chovají; v době hrozící tísně vyhledají rychle nový útulek a po nešťastně svedené bitvě doprovodí tam své soudruhy. Ostatně v době války panuje i v mravencím státě všeobecná branná povinnost; i oni mají svou domobranu, složenou toliko z jediné výzvy, která v čas potřeby okamžitě jest mobilisovanou. Než ani ti, kteří v boji podílu nemají, nikterak nezahálejí, nýbrž jakmile zpozorovali, že nepřítel se blíží, odnášejí vše, co jim cenného a drahého, do bezpečného úkrytu. Tak aspoň jest zvykem bílých mravenců, žijících v Dalmácii. U mravenců Mexických jest zvykem, že v době míru dávají se vojínů od dělníků živiti, nestarajíce se nijakž, odkud tito berou potravu, ponechávajíce to zcela ostatním stavům; ovšem — jest to úplně v pořádku, neboť musí-li oni ve chvíli nebezpečí brániti svou domovinu a v pádu potřeby i život svůj obětovati, jest více než-li slušno, aby v čas pokoje stát je pohostil a odměnil.

Mravenci jsou opatřeni výtečnými zbraněmi, totiž vrchními čelistmi, jimiž kousají, žlázami, jež naplcěny jsou kyselinou, kterou nepříteli potřísají, jednotlivé druhy pak i žihadlem, jímž bodají. Oni jsou velice bojovnými a v boji nad míru vytrvalými. Přepadne-li někdo jejich stát, tu vystoupí bez bázně a neohroženě a vyhledají nepřítel, který jich znepokojuje. A byť na jich straně padlo sebe více mrtvých, neopouští bojiště, nýbrž brání kousadly a žihadly sebe, své dítky a svůj majetek. — Již starý Plinius o nich tvrdil, že mají určité své dny, v nichž se ku společným poradám shromažďují a že jsou jedinými zvířaty, která své mrtvé pohřbívají. To by ovšem bylo již nad míru podivným. Ale to jsem sám měl příležitost pozorovati, že oni své mrtvé soudruhy, které jsem byl vřelou vodou postříkal a o život oloupil, ihned odnesli a na malé vyvýšenině na hromadu složili.

Sňatky a jiné rodinné styky, při nichž to jde nad míru vesele, konají mimo svá obydlí, vysoko ve vzduchu mezi nebem a zemí, aby z toho žádné pohoršení u jich nejvyšších mravních, pracovitých spoluobčanů nevzniklo. Oni jsou též velice pohostinnými a plnými ohledu vůči příslušníkům cizích

národností, na př. mšicím, z nichž některé práva pohostinství nejvýš zneužívají, aniž by za to od mravenců v nenávist upadly. Ještě o jedné věci, u tohoto národa pamětihodné, třeba jest se zmíniti: jest to zakládání osad, což děje se následovním způsobem: jednotliví dělníci vyjdou si, aby ohledali okolní krajinu a jakmile přišli na nějaké příhodné místo, dají se do práce a hrabou v zemi.

Snad děje se to proto, aby se přesvědčili, dá-li se půda dosti pohodlně spracovati. Když se to bylo stalo, vrací se do svého domova, každý z nich vezme jednoho z dělníků mezi zuby a odnášejí je takto do svého domova, aby je naučili znáti cestu; to opakuje se po několik dní, až cesta do nového obydlí stane se známou všem dělníkům, pak přenesou tam také vajíčka a červy a mnozí z mužů a žen připojí se k jich průvodu, ponechavše opět na starost dělníkům, aby jich mladé do nového sídla dopravili. O práci při stavbě nového obydlí rozdělí se všichni mezi sebou: jedni zaměstnání jsou vykopáváním chodeb a skrýší, druzí pak vynášejí nepřetržitě vyhrabanou zem; obydlí mravenců sestává ze samých chodeb a komor, které vespolek jsou spojeny, jsou však tak uměle založeny, že nad dovedností tohoto národka lidský důmysl musí žasnouti. Z obydlí jich vedou silnice, pěkně čistotně držené, na všechny strany, ano často i na stromy. A jak čilý život panuje na těchto cestičkách, to je přicházení a odcházení! Při vchodu do obydlí jsou zřízeny rozmanité brány, které mnohé druhy mravenců, jmenovitě mravenci lesní, na noc uzavírají, beze vší pochyby proto, aby od nemilých hostí nebyli překvapeni.

Avšak nejpodivuhodnějším v mravenčím státu jest otroctví, které zde nám se jeví. Mravenci totiž vytáhnou v měsíci červnu z ležení v tak velikém množství, že tvoří voj 8—10 stop dlouhý a 3—4 stopy široký; tento voj ubírá se přes pařezy a kamení, přes mýtiny a trávničky až k místu, kde rozkládá se država malých černých mravenců. Brzy povstane v celé zemi poplach, vše žene se ku branám, po krátké potyčce však ustupují přesile. Na to vnikne nepřítel do vlastního obydlí prchajících mravenců. Asi po třech nebo čtyřech minutách opět se objeví venku, každý z nich však drží mezi zuby uloupené vajíčko a s touto kořistí spějí domů. Druhého dne opětuje se v tutéž dobu týž lupičský pochod, jenž končí týmž výsledkem. Uloupená vajíčka bývají dobře opatřena, až z nich vzniknou noví tvorové. Tím vysvětluje se, že v mnohých mravenčích státech lze nalézt různé druhy těchto obyvatelů, zcela svorně mezi sebou žijící. Přírodopyslec Huber nazval tyto lupiče — amazonkami a jich oběti — otroky; tento poslední název je úplně případný, neboť amazonky ponechávají zajatcům netoliko veškerou práci, nýbrž dávají se od nich též živiti. Ony hrají ve státě roli velkých dám, které — jako všude jinde — nechtějí nic dělati a přec dobře žítí.

Avšak vzdor tomu není osud těchto malých „černých mravenců“ čili „negrů,“ jak otrokům se přezdívá, tak zlým, jak by se zdáti mohlo; neboť žádného násilí nesnášejí, žádného utiskování netrpí, — ba lze říci, že oni sami jakousi moc nad svými pány vykonávají. Huber měl často příležitost přesvědčiti se, s jakou láskou, pečlivostí a vytrvalostí konají „negři“ všechny práce; oni provádějí stavby, starají se o mladé, živí své pány. Za to však nedovolují svým pánům, aby prv, než potřeba k novému loupežnému tažení to ukáže, domov svůj neopouštěli. A vrátí-li se tito z výpravy své bez očekávané kořisti, bývají chladně přivítáni a jsou-li „negři“ jen dost málo popuzeni, nedovolí ani svým pánům vstoupiti do domova. A vniknou-li tam tito přec, bývají od těch malých otroků zcela krátce — vyhozeni. Něčeho podobného by si ovšem dvounozí otroci dovoliti nesměli. Z toho zřejmo, že osud černých mravenců není tak krutým; všechny práce, jež zde za pány své konají, byli by museli ve svém původním domově také konati a tak tedy nalézají zde úplné uspokojení v plnění povinnosti; — v práci, — krátce: u nich došla otázka otrocká svého správného rozřešení. Při takovémto dosti šťastném stavu věcí nemají „negři“ žádného důvodu ku vzbouření, anebo ku nenávidění svých pánů a nemusí tudíž číhati na příležitost, aby se pomstili a pak osvobodili.

Nikoliv, — poněvadž jsou s osudem svým spokojeni. Zcela případně tedy praví o nich Ferdinand svob. pán D r o s t e: „Dle naší domněnky neosvědčuje žádný poměr v přírodě tak jasně naprostý nedostatek svobodné vůle u zvířete, jako právě poměr mezi pány a otroky ve státě mravenčím. Neboť pakli mravenci, jako otroci, cítí se zcela šťastnými, ba snad i šťastnějšími než doma, — proč nehlásí se sami dobrovolně u pánů, jimž otroků jest třeba? — Proč bojují dříve na život a na smrt, nežli se vzdají na milost? — — A na druhé straně musela by nejmenší jiskřička intelligence vzbuditi v nich myšlénku, že v jich rukou to spočívá, buď pány své umoriti hladem, anebo zničiti jich domov a pak uprchnouti; to však se neděje, — naopak, oni to právě jsou, kteří bdí nad bezpečností svých pánů.“

To, co krásného ve státu mravenčím jsme poznali a co se nám lidem ku následování tak velice zamlouvá, jest krátce toto: stát mravenčí jest vzorovou republikou, v níž však vládne zdravý, prospěšný rozdíl stavů a rozmanitost v povolání, k tomu druží se obdivuhodný pořádek, smysl pro zákon, vojenská taktika, válečnictví, umění stavitelské, výtečné národní ctuosti, neunavná píle, vytrvalost, podnikatelský duch, spořivost v hospodářství, svoboda u pánů i otroků, vzájemná důvěra, bratrství, spokojenost ve společném životě a z toho plynoucí zdárný výsledek: vzrůst a rozkvět celého státu.

A právě tak, ano ještě krásněji a úžasněji uspořádán jest vzorový stát v č e l e k.

(Dokončení.)

Jeden z kulturních významů křesťanství.

(V. II.)

I.

Jeli co na světě, při pohledu nad čím i člověk nejzatrzelejší pocítiti musí útrpnost, milosrdenství a lásku, jest to zajisté pohled na novorozené dítě. Kdož by se mohl zatvrditi, vida před sebou to malé, nevinné robátko, odevzdané úplně do moci a vůle člověka? A v přední řadě jsou to rodičové, jichž lásky, milosrdenství a útrpnosti nemá se nikdy novorozené dítě dovolávat marně. Leč co dle svých křesťanských názorů považujem za zcela přirozené, o čem myslíme, že se vůbec již samo sebou rozumí, to nemělo přece vždy a všude platnosti a nemá jí ani dnes ještě. Nemusíme ovšem ani dokládati, že podobné nelidské city a smýšlení nalézti lze za našich dnů pouze ještě u pohanských národů. Rozhlédněmež se trochu, jak má se to s osudem novorozenátek u některých z těchto národů, kteří nepoznali a nepřijali ještě křesťanství *).

Již Alexandr Humboldt vypravuje, že salviasští indiáni na řece Orinoku, narodí-li se jim dvojčata, dávají jedno z nich hned po narození usmrtiti. — Cestovatel Jan Beck vypravuje, že v Otahejti na Sandwichských ostrovech, na Ceyloně a v Hudsonském zálivu na Labradoru, jakož i u severo- i jihoamerických Indiánů dovolena jest vražda dítěte. Národové od Beninu až k Saccalou prodávají své děti jako ovce. Mezi divými národy na severu americkém zabijí rodičové znetvořené děti sami hned po porodu. Zemře-li v Novém Gallasu žena, jež měla dítě ještě u prsu, položí otec dítě na prsa mrtvé matky a položiv na ně velký, těžký kámen, nechá dítě pod ním tak dlouho, až ubožátko bolestnou smrtí sejde. Na ostrově Malvillu jest vražda dítěte beztrestna. Ženy mají zde v nenávisti vychovávání dítek; novorozené dítě chopí za patu a tlukou ním tak dlouho o kámen, až je mrtvo. Na Kamčatce usmrcují ženy velmi často dítě své tak, že mu zlámou údy, aneb je na prsou udusí. Ku provedení podobných ukrutností berou sobě na pomoc staré ženy, v podobných „operacích“ již vycvičené. Mnohé z nich jsou tak zvířecky

*) Historická data dle A. S. Hügl a dra. J. Maurera.

ukrutné, že zardousené dítě hodí hladovým psům. V Japonsku dovoluje se chudým rodinám, prodati dítky, nemohou-li je uživiti. Zachování znetvořených novorozeňat ponechává se libovůli otců. V Indii usmrcují rodiče dítky zrozené v dny, jež označují astrologové za nešťastné. Někteří indiansí kmenové, jako ku př. Iharejahové v Autchu a Iharejahové rojpoolští v kraji kativarském, pocházející z mohamedánských rodin, usmrcují svá novorozeňátka opiem. Na ostrově Ceylonu doprovázejí ženy své muže i na honby a překážejí-li jim, odkládají je prostě, obyčejně do dutých stromů, kdež se pak ubožátka stávají kořistí hadů, aneb divých zvířat. V Mingrelii, této „zemi tisíce pramenů“, roku 1813 Perskem Rusku odstoupené, považuje se za humaní skutek, zavraždit novorozeňátko, myslí-li se, že je nečeká šťastný osud. Také se zde dítky prodávaly, leč Rusko zakročilo proti těmto ukrutnostem, tak že dnes jest osud novorozeňátek v zemi té lepší.

I v Číně dovoleno jest dítky odkládati neb vraždit. Dle zpráv cestovatele Barrova obnáší počet každoročně odložených novorozeňátek pouze v Pekingu až 9000. Nižádným zákonem nestaví se toto zlo, naopak vládnoucí obyčej v Číně něco podobného schvalují. Dle zpráv cestovatelů, vniknuvších až do vnitra říše čínské, jest zde mezi chudou třídou lidu ve zvyku, upevniti novorozeňátku kolem krku láhve z tykví a pustiti je pak na řeku. Takto odložených dítek ujímají se buď dobří lidé, aneb je zřizenci vláduf chytají a odstraňují. Jiní rodičové, nemohouce dítek svých uživiti, vyhazují je v noci na ulici. Časné z rána procházejí pak ulicemi hlavního města „říše nebes“ vládní zřizenci a za nimi v patách jede pět zvláště k účelu tomu sestrojených vozů, od volů tažených; zvuky pronikavé znejšího zvonce oznamují příchod tohoto zvláštního, dosti příšerného průvodu. Cestou sbírají vládní zřizenci se země živé i mrtvé dítky a ukládají je do vozů. Živé dítky dává vláda do jakéhosi druhu nalezinců, kdež je pod dozorem mandarinů kojné ošetřují. Krutost tohoto vraždění a odkládání zakoušejí v Číně nejvíce dítky ženského pohlaví. Cestovatel M. Gutzlav vypravuje: Přišedše k řece Amoy, spatřili jsme množství dětských mrtvol; tázajícím se po příčině toho odpovědělo se zcela chladně: Vždyť jsou to pouze dívky. Odkládání dívek děje se s úsměvem na rtech a tázati se v Číně někoho, má-li dceru, znamená tolik, jako dopustiti se přestupku proti dobrému tónu a slušnosti. Většinou vraždí otcové dívky ihned po jich narození. Vražda dítěte jest dle zákona beztrestna; neboť otec jest v Číně, jako druhdy u Římanů, pánem nad životem svých dítek.

Jistý katolický missionář píše o odkládání dítek v Číně následující: O odkládání dítek v Číně napsalo se již mnoho; ačkoliv se odkládání toto vskutku děje, jsou zprávy o něm přece příliš přehnané. Mnoho z těchto nešťastných tvorů nezahyne však, neboť jsou ve všech městech lidé, kteří se jich ujímají buď z lidkosti, neb ziskuchtivosti. Na svých cestách potkal jsem často lidi, nesoucí ve dvou koších šest až osm dítek. Jsou to „obchodníci s dítkami“, jimž hrozný tento obchod přináší značný zisk. Hochy prodávají lidem, kteří nemají žádných dítek a přejí si nějakého mužského dědice; dívky rodinám, které si chtějí samy vychovati nevěsty pro své syny, nahlédnuvše, že by své syny nemohly jinak oženiti, neboť v Číně musí, jak známo, rodina ženichova dáti rodičům nevěstiným tak zvaný svatební statek. Tato okolnost měla za následek zřízení zvláštního nalezince, jež spatřil jsem v Honiau, hlavním městě provincie Šakiangu a jenž — mimochodem řečeno — vykazuje radostné výsledky. Do ústavu toho zaušejí se veškeré dítky, které by jinak byly odloženy neb povražděny, neb které byly již nalezeny jako odložené; v ústavě se vychovávají a rodiny, jež hledají buď mužské dědice, neb nevěsty pro své syny, mohou si zde pouze vybrati. Věno, jež vyplatiti se musí v Číně rodičům nevěstiným, případně ústavu. Tím kryjí se vydaje ústavu více než s dostatek a co hlavně zde spadá na váhu, způsobem tím zachraňuje se velkému počtu dítek život. Zakladatel ústavu tohoto musel sice při zřizování jeho obětovati značnou částku peněžní, leč po čase dostalo se mu za to hojně náhrady“.

Jak známo, zřídili i jiní mužové — nikoli však ze ziskuchtivosti — podobné sirotčince a zejména učinili tak katoličtí missionáři, kteří se ubohých odložených robátek ujímají, je křtí a jako křesťany vychovávají.

Takž musí cizí lidé vykonávatí na těchto opuštěných dětech skutky křesťanské lásky, jelikož vlastní jich rodičové, zaslepeni jsouce předsudky a mravy pohanskými, nemají dosti citu lidského, aby se smilovali nad svým vlastním masem a krví.

FEUILLETON.

Svatý Mikuláš.

W. — Jako stydlivá panenka tulí se naše pohorská dědinka v náruči modravých hor, aby ani jediný pohled všetečný o ni nezavadil! — Chýše jako by z karet byly přilepeny k těm skalním útesům a zaduje-li časem bouřný severák a bičuje-li do našich hor, chví se ty chaloupky až do základů, jako malé děcko před kárající metlou otcovoul — Což v letě je radost na horách! Třpytivý, smaragdový háv lesních říší odráží se malebně o modrošedé skály, mechem a jehličím měkce vystlané, a blankytnou oblohu, — vše dýše tak svobodně a volně, jako bys to ani nebyl v české vlasti. — Ale za to když začne ze strnišť váti ostrý větřík, když svatý Martin přikluše na bělostném oři, — ó, tu smutno u nás, neveselo a kdo nemusí, ani neopustí svoji chatu, neboť ze závějí sněhových mnohdy ani ten náš dobrý Rybcoul nepomůže. A to že svatá pravda, o tom právě by mohla naše dědinka nejlíp vyprávět. Mnohý mladý život nalezl v těch našich horách svůj hrob, — ustlal si na vždy v bělostných poduškách sněhových, — nikoho však tak dlouho pohořané neoplakávali jako Jaroše Bodrých, mého spolužáka z dob mládí, — „svatého Mikuláše,“ jemuž budiž tento skrovný lístek pohrobůl vzpomínkou! — —

Jaroš byl dobrá duše, pravá česká krev: byl by pro každého do ohně vskočil, snad i poslední kabát byl by se sebe svlékl, kdyby mu byl někdo o něj řekl, — ale odporovati nesměl mu nikdo, tu byl hned oheň na střeše. A sousedé, znajíce již jeho tvrdou, nepovolnou leb, nedráždili jej zbytečně, rádi mu ustoupili, poněvadž přčasto potřebovali jeho ochotných, silných páží. — Jen v několika dnech v roce neosmělil se nikdo jej obtěžovati — a to bylo asi čtyry, pět dní před sv. Mikulášem. Tu měl Jaroš na pilno. Chystal si z lesklého papíru ornát a mitru, — zlatil dřevěnou tyčku, aby ji berle přispůsobil, andělům zhotovoval křídla a korunky ze stříbrného papíru, — ano i na toho huňatého satanáše nezapoměl, vyřezáváje proň hodně ohavnou masku s vyplazeným červeným jazykem a mohutnými rohy, aby se v ničem nelišila od originálu, lidskou fantasií vybájeného.

Když byl takto uchystal své výpravě celou výbavu, postaral se o dárky: ořechy pozlátkem vyzdobené, jablka, cukrovinky, ano nezapoměl i hraček pro chudobné dítky. A z čím chudší bylo dítě rodiny, tím štědřeji bylo od něho obdarováno. — To také byl jediný den, na nějž se Jaroš po celý rok těšil. A když se tohoto dlouho touženého dne konečně dočkal, hoj! — jak to bylo v jejich tiché jindy chatce žívol Již odpůldne přišli sem dva hoši určení za anděle a jeden za čerta, aby poslední přípravy pomohli dokončiti. Bylo to zvláštním vyznamenáním pro ty, jež si Jaroš k tomuto důležitému úřadu byl zvolil. Také já náležel po několik let k družině sv. Mikuláše: po dvakráte jako anděl, — třetím rokem však jsem byl již „povýšen“ na čerta, — funkce to nad míru důležitá, která se směla svěřiti toliko síle spolehlivé. — Když začlo se s naším vystrojováním, tu všechna okna domku pečlivě se zastřela, aby nikdo nepovoláný nás dříve nespatriil — pak nás Jaroš oblekl jednoho po druhém a naposledy sám sebe. Nepotřebuji ani podotýkat, že Jaroš byl

již definitivním Mikulášem a také nikoho ani nenapadlo, aby hodnost tu snad jemu přebral, poněvadž by to byl nikdo tak důstojně, sebevědomě a do nejmenších podrobností nezastal, jako on. A jak si také v tom svém vystrojení hrdě vykračoval — Bílý vous i vlas, — vše z vaty, — bohatě vyzdobený papírový ornát, halící štíhlou jeho postavu, na hlavě skvostná mitra, v ruce berla, — jako opravdový svatý Mikuláš, jak jej dítkám zobrazují. S večerem po klekání jsme vyšli, — napřed andělé, pak Mikuláš a naposledy ten rohatý. — Sotva že opustili jsme práh chaty a zvonky andělů, náš příchod oznamující, se rozzvučely, — tu děti, které byly na číhané, jako střela se rozprchly a s křikem „už jdou!“ hnalo se každé do své chýžky. — Zatím nastoupili jsme chutě pouť od chaloupky k chaloupce, — rozdávali dárky, aneb uštěďřovali rány metlou, — jak toho kde bylo třeba, — dali jsme si předříkávati „otče náš“ a „zdravas“ a když jsme celou vísku šťastně prošli, šlo se opět k Jarošovi, kde jsme zaměnili svoje nadpozemské vzezření za obyčejný ráz smrtelníků. A dlouho, dlouho se u nás pak vyprávělo o svatém Mikuláši, mezi dospělými i dětmi, celá víska byla spokojenou, nejspokojenějším byl však náš — svatý Mikuláš! — — —

* * *

Minula léta! — Z naší družiny, která jindy kupila se kol svatého Mikuláše, zbyli jsme dva a mne ještě k tomu zavál osud z klidné naší dědiny do matičky Prahy, cíle mých snů a tužeb! Ovšem ani anděla, ani čerta jsem již dávno nepředstavoval, — kdo však nezřekl se své důstojnosti i do dob pozdních, byl náš sv. Mikuláš a zůstal jí věren až do posledního svého dechu! —

Bude tomu teď deset roků! Krátce před vánočními svátky chystal jsem se na cestu do svého rodiště a oznámil jsem již den příjezdu; to z opatrnosti; cesta ze vzdáleného nádraží k nám nebyla ničím příjemným, zvláště v zimě a tu jsem dobře věděl, že určím-li dobu svého příchodu, jistě sám do naší vísky ubírati se nebudu a když nikdo jiný, Jaroš mi přijde vstříc! — Tenkrát mne očekával otec a po krátkém přivítání stoupali jsme málo schůdnou silnicí k nám! —

„A co že Jaroš nepřišel?“ tážu se mezi řečí otce.

„Ten chudák ti již víckrát nepřijde vstříc!“ —

„Co pravíte?“ zvolal jsem uleknut a ještě dnes vzpomínám si, jak mi tehdy selhal hlas, tělo se zachvělo a červeň, na tvářích mrazem vykouzlená, mžikem ustoupila smrtelné bledosti.

„Musím ti to vypovědět. — Jak se pamatuješ, chodil každoročně v předvečer svatého Mikuláše v průvodu andělů a čerta podělovat hodné a způsobné dítky rozmanitými dárky. A tak i letos! — Když byli již prošli celou dědinu a vraceli se opět domů, obrátil se Jaroš ku své družině a povídá: „Jak pak — šli byste se mnou ke Kutinovým?“ — Hajná Kutinová — jak přec také víš — je sestrou Jarošovou a bydlí stále tam v lese, v té nepřístupné chalupě, kam i za dne je nebezpečno jíti a kdo nezná dobře každý kámen a každý keř, raději aby se sem ani neodvážil. A zvláště napadne-li sníh a zavane-li stezky, pak je to velikým štěstím, kdo sem dojde bez úrazu. — Andělé i čert z počátku Jarošovi přisvědčili, že rádi půjdou, nechť jest to kamkoliv, avšak když přišli k lesu a nahlédli v temné hvozdy a spatřili ty kupy sněhu, — tu rázem přešla jim odvaha, i jali se prositi Jaroše, aby se vrátil. Neústupný hoch však nechtěl o tom ani slyšeti, vždyť již představoval si v duchu to překvapení u Kutinů, až za jich dveřmi zavzní zvonek — a což ten vyděšený obličej malého Jaroše, kterého před třemi lety držel při křtu na rukou, až spatří Mikuláše, anděly a čerta. „Nechcete-li se mnou, půjdu sám!“ a sebrav od andělů několik těch zbylých pamlsků, od čerta pak metlu, nastoupil srdnatě cestu ku předu. Společníci jeho chvíli za ním pohlíželi, jako by se rozmýšleli, mají-li přec s ním jíti, — konečně však strach zvítězil a oni vrátili se do vsi — sami, bez Mikuláše. Co s tímto se

dále stalo, ví milý Bůh; druhého dne našel jej hajný u „božích muk“ ve sněhu zapadlého, v potrhaném ornátě, s mitrou na hlavě, — mrtvého! Za tmy spletl si cestu, zbloudil, zapadl do závějí a místo pamlsků malému Jarošovi — přinesl sám sobě — smrt. — — — Nemůžeš si představit, jak bolestně překvapila nás všechny tato nenadálá zvěst — a zvláště ty maličké. — Pohřbili jsme jej tak, jak byl vystrojen a snad nikdy ještě neviděl hřbitůvek náš tolik upřímného bolu, jako o pohřbu našeho svatého Mikuláše! —

Otec domluvil. Mlčky ubtrali jsme se dále k domovu; nebylo nám již do řeči. — Od těch dob u nás svatý Mikuláš se více neobjevil; nikdo nechtěl po tragické smrti Jarošové důstojnost tuto převzít. A kdo by to byl také tak krásně provedl? — Vždyť ještě dnes vypravují v naší dědině dětem, které ho již neznaly, o tom dobrém, štědrém svatém Mikuláši, jenž v plnění úkolu svého zahynul. —

Kdykoliv nadejde svatvečer sv. Mikuláše, — jeden z nejmilejších dětských svátků, — a s večerem dne zalétnou ke mně zvuky zvonku, — zvuky, známé již z dob mládí mého, — tu maně zalétně zrak můj ke dvěřím, brzo-li se v nich objeví v průvodu andělů a čerta velebná postava sv. Mikuláše, s obličejem Jarošovým, i s jeho zlatým, dobrým srdcem! — Snad i tam, v těch světech neznámých, přejal úkol ten na bedra svá a obdaruje dnes opět tak štědrě nadpozemské dušky, jako to činil za svého života. — — —

S m ě s.

Drahé obrácení na víru. V těchto dnech mohli jsme se v denních listech pražských dočísti následující zajímavé zprávy: „Při posledním církevním kongressu anglikánské církve ve Wolverhamptonu konstatoval kanovník Taylor, že anglická missionářská společnost vydala na obrácení 865 pohanů a mohamedánů na křesťanství více než 86.000 liber št., čili v okrouhlém počtu 100 lib. (1200 zl.) za jednoho proselyta. Nejdražší jest obracování na víru v Persii, Palestině, Egyptě a Arabii, kdež obrácení jednoho „nevěřícího“ stálo 11.804 lib. št. (141.648 zl.), nejlevnější v jižní Číně, neboť zde vydáno za 237 pokřtěných pouze 7488 lib. (89.856 zl.). Nejhorší však jest, že mohamedáni v témže roce, kdy anglikánští missionáři získali pouze 865 duší, získali v Indii (území to anglickém) na 600.000 věřících.“ — K tomu podotýkáme tolik: Byť snad zpráva tato byla přehnanou, aspoň pokud vynaložených peněz se týče, přece dlužno konstatovati, že anglikánská církev skutečně mnoho vynakládá na své missionáře, jichž činnost vzdor tomu setkává se s výsledkem žalostným. Kdežto missionáři katoličtí stále víc a více půdy získávají církvi Kristově s prostředky poměrně skrovnými, — dodělává se státní církev anglická se svými misiemi úplného fiaska! V čem to spočívá? Patrně v tom, že anglický missionář není příliš nadšen pro své vznešené poslání a z té příčiny neumí se v zemích, jež působností svou oblažiti míní, vžítí v úkol svůj tak, aby byl netoliko knězem, ale i učitelem, rádcem, vychovatelem, zkrátka duší toho lidu, jež z temnot bludu povznésti má ku oblažujícímu, oživujícímu světlu. Jak katoličtí missionáři chápou se úkolu svého, budu míti co nevidět příležitost zevrubně nastíniti. — Ostatně odpadlická církev anglikánská ani nemůže se zdarem působiti, poněvadž jí schází první a nejhlavnější prostředek: požehnání Boží.

* * *

Škotský missionář v Čechách a na Moravě. Bývalý předseda synodu svobodné reformované církve škotské, pan Dr. Somerville, tento „stařec věčně mladý,“ vyjel si do našich českých vlastí, aby zde chytal na škotskou vějičku české hejly. Káže anglicky a některý evangelický kazatel překládá to slovo za slovem do češtiny. Lid prý se houfně hrne a není divu, neboť pan Dr. Somer-

ville „uchvacuje“ — dle Nár. Listů — „mocným slovem srdce všech posluchačů,“ — zvláště těch, kteří mu nerozumějí. Kdyby s celou tou věcí netropil se takový švindl, posvítili bychom si na to důkladněji, takto však, když se vybírá pro mluvkou Somervilla vstupné (aspoň zde v Praze), které pak pan přednášející věnoval na podělení chudých židů pražských: tu nemáme jak pro missonáře Somervilla, tak pro jeho posluchačstvo nic jiného, — leč hluboké politování.

* * *

Náboženské hnutí na Rusi. Příštího roku jest tomu 900 let, co křesťanství vniklo do širých stepí ruských, nesouc s sebou pochodeň osvěty a vzdělanosti. Rusové, donuceni byvše knížetem svým, Vladimírem Svatým, přistoupili r. 988 ku církvi řecko-východní, jsouce závislími na patriarchovi Cařhradském až do r. 1588, kdy dostala bílá Rus svého prvního patriarchu v osobě Joba z Rostova. — Nejdůležitější však změnu v celém dosavadním zařízení způsobil car Petr Veliký r. 1721, zaměniv důstojnost patriarchy ve svatou řídicí synodu pod předsednictvím panovníkovým, kterážto změna udržela se do dnes. Nebudeme dnes šíře rozepisovati se o pravoslavné církvi proto, poněvadž tak učiníme v dnech jubilejních a ukážeme, jak nesmírný prospěch byl by plynul katolické i řecko-východní církvi, kdyby nebylo té osudné roztržky a hlásily se ku společnému praporu Kristově a jak nedozírných následků mělo by spojení toto i v ohledu politickém pro všechny národy slovanské, — nás Čechy však zvláště. — Dnes chceme poukázati toliko k tomu, že svatý synod zamýšlí, aby katolické Čechy na Rusi snáze získal pro svou víru, dáti jim českou liturgii při obřadech a založiti český pravoslavný klášter, za jehož igumena vyhlédnut jest český mnich Sáva Chilandarec, jenž dlouhá leta byl řeholníkem v pravoslavném klášteře na hoře Athos. Není pochyby, že tento plán bude dobře účinkovat a tak mnohý Čech, jenž odešel na slovanskou Rus s vírou svato-Václavskou, vrátí se snad po letech do své domoviny s vírou cizí, aby jí v Čechách dělal propagandu. O tom však si co nevidět důkladněji promluvíme! — — I. N.

N á v ě š t í .

☛ Dne 20. prosince vyjdou tři čísla „Obrany víry“, čímž i ročník bude zakončen. Spolu dovolujeme si uctivě žádati o zapravení **četných nedoplatků**, neboť jsme shledali, že velická část pp. odběratelů dosud své předplatné nemá zapraveno. — Zároveň prosíme, by páni odběratelé v brzku své předplatné na příští rok obnovili, neb se bude 3. číslo příštího ročníku „Obrany víry“ zasílat jen těm pánům, kteří skutečně své předplatné zapravili, neb za abonenty se přihlásili. Vydavatelstvo.

Obsah „Obrany víry“:

Písmo svaté a nejnovější výzkumy v Palestině, Egyptě a Assyrii. (Dle F. Vigourouxa volně vzdělal M. W.) — Mučedníci a vyznavači tovaříštva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až 1681. (Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.) — Kostel v poutním místě Boskově. (Podává J. Št.) — O některých námitkách proti učení Církve. — Dvě vzorných států. (Napsal A. R.) — Jeden z kulturních významů křesťanství. (V. H.) — FEUILLETON: Svatý Mikuláš. — Směs.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Nakladatel a vydavatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor: PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

s přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendář“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

K 50letému jubileu kněžských prvotín Svatého Otce.

V jek dravých vln, v ston vzbouřeného víru,
v tu běsnou hndbu oceánu světa!
hle, ryčný ples jak slunný paprsk slétá,
to z štihlé lodi — rovné bohatýru —
jež ničivým si živlem cestu razí.
A tisíc pohrom k boku jí se plazí, —
ran tisíc jí šlehá bouře divá,
však klidně ona za svým cílem spěje,
neb osud její v ruce čaroděje,
jenž stále bdí a nikdy neumdlívá.

Půl století mu nad hlavou se sneslo,
kdy útlý jun do člunu toho vkročil,
by světů jiných, krasších, lepších zočil!
A starý mistr svěřil hned mu veslo;
však jun se neleká, — pln svaté snahy
se v práci lopotí až do únavy.

A mistr zří jej, raduje se, jása,
vždyť nyní ví, že loď mu neosiří,
že půjde za cílem, kam on též míří,
kde mír a láska věčné blaho hlásá.

A minul čas! — Loď mistr jiný řídí, —
to onen jun, jenž kdysi veslem vládl,
teď vetchý kmet, jenž srdcem, myslí zmládl,
když kormidlo v své ruce prvně vidí! — — —
A na vlnách kdys vzbouřeného moře,
jež čelo své teď kloní ve pokoře,
vítězně se vznáší archa velebná! —
Hle z dále maják bezpečný jí kyne, —
ta štíhlá loď teď jistě nezahyne
a s ní i ten, kdo spásu svou v ní zná! —

Půl století na vlnách oceánu —
a vznešený kmet neumdlévá v práci! — — —
Loď stále víc na obzoru se ztrácí
a blíží se ku nebeskému stanu!
A lidstvo kupí se kol vůdce svého,
by lásku svou mu zjevně mohlo dát: — — —
**„Bože! rač Lva třináctého
žehnat a nám zachovat!“**
Tak jása jemu vstříc z nadšených davů! — — —
A loďka vplula šťastně do přístavu! —

M. W.

Papež Lev XIII.

Lístek jubilejní od M. W.

Půl století! — Jak zdánlivě nepatrná to doba v dějinách lidstva — a jak nesmírně dlouhá v životě jednotlivce! Co tu vzpomínek blahých i trudných, co tu nesplněných nadějí, jež v dobách mládí zářily růžemi a v několika letech zbyly z nich pouhé trny. A jestli již padesátiletí v žití lidském jest každému dnu téměř epochální, kdy zdá se člověk nový nastupovati život, jenž nevede více k zenithu slávy, moci, věhlasu, ba spíše z vrchole toho zvolna odvádí: jest padesát let zasvěcených stkvělé, nejvyšší blahodárné působnosti příležitostí nejen velmi vzácnou, ale v pravém slova smyslu dojemnou, povznášející; dojemnou proto, že každý člověk, ať přítel či nepřítel oslavencův, skloniti musí v den, kdy neunavná, poctivá práce dovrcholila v půl století, skloniti šiji svou před nezdolným vytrvalým duchem, jež ani nepřítel osudu, ani zloba nepřátel nesklátí, ani nesvedla z nastoupené dráhy; povznášející proto, aby sloužila za jasný vzor všem, co pevná vůle a důvěra v Boha zmohou a že síly lidské nejsou tak slabými, opírají-li se ve všem o přispění dobrotivého nebe. —

Jak mnohem působivější a srdce i mysl mocně vzrušující jest vzpomínka na památný den, kdy pečlivý otec velké křesťanské rodiny, jasný vzor katolického duchovenstva, sám Kristův náměstek slaví padesátiletou ročníci svého kněžského působení, kdy jako neznámý jinoch poprvé vkročil, posvěcen žehnající rukou biskupovou, na pole své působnosti, tehdaž jen skrovné, ale stále

mohutníci, stále rostoucí a sotva čtyřicet roků uplynulo, byl celý ten širý okršlek zemský jedinou velkou rolí, svěšenou rukou vznešeného papeže. — Tenkrát byl to mladý kněz, Jáchym Pecci, jenž poprvé, s biretem na hlavě přistoupil k oltáři, jenž tehdy netušil, že za půl století oslaví druhotiny kněžské jako nejvyšší hlava církve, že přistoupí ke stolu Páně s trojí korunou na hlavě, obklopen stkvělou družinou kardinálů a biskupů. — — —

Není to však pouhý velekněz, pouhý představený veškeré církve, jehož v něm spatřuje svět, — nýbrž jest to velký člověk, těmi nejkrásnějšími ctnostmi obdařený, — neobyčejný, důvtipný státník, používající vzácného daru genia svého jediné na prospěch církve, správě jeho svěšené, — jest to slavený učenec, jakých po skrovnu zrodil svět, — jest to zlaté, dobré srdce, pravý otec svých dětí, jenž nevinně trpícím jest upřímným těšitelem a rádcem, ač sám trpí, jenž štědrou ruku svoji neuzavírá před žádným prosebníkem, ač sám chudí —

Dnes vzhlíží celý svět v mocném rozechvění ku věčnému městu, vyprošuje blaho a požehnání vznešenému jubilantovi. — Zdaž i ta krásná Itálie, jež tak mnoho děkovati má římským papežům za své zachránění, za ten ráj, v němž tone a kterýž jí millionové závidí, — zdaž i ona rozpomene se dnes na to bezpráví, jež na stolci Petrově spáchala? — Sotva, aspoň ty dynamitové bomby, vržené v den 19. září letošního roku „neznámými“ pachateli na budovu Vatikánskou, jsou výmluvným svěděctvím, že násilný čin revolučních Italianisimů ze dne 20. září 1870 zapustil hlubokých kořenů v srdcích „sjednocených“ a nese zdárné ovoce v podobě — potupy a dynamitu. — — —

Než — buď tomu jakkoliv, nechť spojí Itálie s celým ostatním světem hlas svůj v mohutném, velebném hymnu: „Bože, rač Lva XIII. žehnat a nám zachovat!“ — či demonstruje lhostejností a snad novým násilím: dnes, kdy každé katolické srdce spěchá, aby svatému Otci vděčnost i úctu svou na jevo dalo, příjmi, vznešený stařečku, také chudý tento lísteček, posvěcený krásné, nezapomenutelné Tvoji památkou! — Budiž Ti milou připomínkou, že i vzdálená od trůnu Tvého česká země žehná dnes svému veleknězi, prosíc, abys i Ty, Otče, vzpomněl ve slavný den svůj toho národa českého, jenž nikdy neváhal obětovati za víru otců svých krev i jmění a vyprosil mu šťastnou a slavnou budoucnost. A za půlstoletou práci, již Jsi se bez oddechu vždy podrobil, za ty slzy, pro trpící lidstvo prolité, za ty rány, jež něžnému srdci Tvému zasadila ruka rodných bratří Tvých: za vše to vezmi dnes nejlepší odměnu v tom pevném vědomí, že splnila se na Tobě prorocká slova biskupa Malachiáše, zvoucí Tebe „světle s nebes,“ — lux de coelo, — stkvěle zářícím v duševních temnotách „osvíceného“ devatenáctého století! Dopřejž Ti jen Všemohoucí tolik síly, abys naplnil cele vznešený úkol Svůj a viděl všechny národy, pod žezlem Tvým spojené, šťastnými a blaženými! — — —

I.

Bylo to dne 20. února 1878, kdy staříčkový kardinál Caterini, provázen dvěma preláty, oznámil z loggie sv. Petrské basiliky v nesčetných davech kupcím se lidu radostnou zvěst, že na osiřelý stolec papežský povolán byl muž vzácného ducha a neobyčejných ctností, kardinál Jáchym Pecci, jenž přijal jméno Lva XIII. A hned na to rozezvučely se zvony věčného města jásavými zvuky, hlásající do celého světa všem věrným srdcím katolickým: „habemus papam! — máme papeže!“ — A všude, kam zalétla tato zvěst, mocné nastalo vzrušení, neboť po oznamovaných z jistých stran obtížích a překážkách, které volbě nového papeže v cestu budou kládeny, neočekávané překvapilo, že již po dvou dnech velká ta úloha došla svého rozřešení a osiřelé církvi Kristově opět postaven v čelo velekněz. — Nebylo to řízením samého Boha, že konklave kardinálů sjednotilo hlasy své na Jáchymu Peccim? — A zdaž nebyl to prorocký duch zesnulého Pia IX., když u přítomnosti kardinála Bonaparta pravil kdysi ku Peccimu: „Eminenci, vezměte již korunu a žezlo; já jsem příliš stár; co si mám s tím ještě počítí?“

Před desíletím bylo jméno a osoba nového papeže téměř neznámou a dnes, — po uplynutí tak krátké doby, — celý svět vyslovuje s úctou jeho jméno; jako na perutích větru nesen rázem získal si Lev XIII. srdcí všech katolíků širého světa a očekávání, jež všichni kladli v osvětleného jeho ducha, nesklamalo. — — — — —

Jižně od Říma, směrem ku Neapoli, v hornatém kraji bývalých Volsků a Herniků, na skalnaté výšině, leží městyš Carpineto, čítající sotva 4200 obyvatelů. A v tomto osamělém pohorském místě, odloučeném téměř od celého světa, stála kolébka Lva XIII. Otec jeho, Ludvík Pecci, byl velmi zámožným statkářem a matka jeho Anna, z blízkého Cori rozená, byla vzorem manželek i matek. Těmto rodičům, všeobecné úctě a vážnosti se těšícím, narodil se dne 2. března 1810. v 1. hodinu v noci syn, který na křtu svatém, po dvou dnech konaném, dostal jména Vincenc, Jáchym, Rafael, Alois. Kmotrem byl mu tehdejší biskup z Anagni, Jáchym Tosi, jenž s rodinou Pecciů žil ve stycích velmi přátelských. Zdaž mohl tušiti, že to dítě, jež na rukou svých drží, bude jednou biskupem; kardinálem; papežem?

Malý Jáchym měl čtyry bratry a dvě sestry. Nejstarší Karel, o 17 let starší Jáchyma, zůstal svobodou po celý život a žil stále, věkem i nemocí sklíčen, v Římě. — Druhý bratr, Josef, o tři roky starší, stal se knězem, byl dlouhý čas členem tovaryšstva Ježíšova a jest nyní kardinálem a spolu přednostou vatikánské knihovny. Jest to muž vysoce učený a jmenovitě ve filosofii proslulý. Třetí bratr, Jan, r. 1802 narozený, vede správu rodinných statků a jest otcem tří synů a dvou dcer. Nejmladší pak bratr, Ferdinand, narozený r. 1816, zemřel jako chovanec římské kolleje.

Nejdávnější upomínky Jáchymovy z dob útlého dětství pojí se ku válečnému tažení vojsk, která pod velením krále Murata ubírala se Carpinetem, silnicí z Teracina do Velletri vedoucí. Avšak vedle tohoto obrazu hrůz válečných noří se z upomínek dětských radostnější obraz, — slavnost totiž, kterou uspořádalo obyvatelstvo městečka za příčinou znovuzřízení světské moci papežů. — Vypravování o násilných událostech válečných, zprávy vojnů domů se navracejících, kteří museli ve Francii, Španělsku a Rusku sloužiti korsickému dobyvateli, musely se asi hluboce vylíti v paměť něžného děčka a citlivá mysl jeho byla asi naplněna nezvratným přesvědčením o řízení Božím v osudech církve katolické. — Zbožná a vznešená máteř pěstovala záhy v nevinných srdcích dítek svých úctu k Matce Boží a lásku k Božskému Spasiteli. A ve spojení se ctnostnou manželkou bděl i starostlivý otec, muž to pevné vůle a vytrvalosti, nad pečlivým vychováním dítek.

Když v roce 1817 konala se v Carpinetu Jesuitská missie, umínil si otec na radu kněží, kteří v domě jeho našli pohostinného přijetí, svěřiti oba své syny, Josefa a Jáchyma, kolleji Jesuitské ve Viterbě ku dalšímu vychování a vzdělání, kamž také oba hošci byli r. 1818 přijati, aby tam svá gymnasiální studia konali. — Nejdůležitější událostí v době, kdy ve Viterbu dlel, byla slavnost prvního svatého přijímání, které 11letému Jáchymovi bylo r. 1821 v den sv. Aloisa uděleno. Jak radostným byl proň tento den, tak nevýslovným žalem stížen byl o tři leta později, kdy byl z Viterba volán do Říma k umírající své matce, aby přijal poslední požehnání z rukou pečlivé, milované svojí roditelky.

Konečně nadešel v listopadu r. 1824 oběma bratřím ten dlouho očekávaný okamžik, že směli vstoupiti do římské kolleje, aby tam pod vedením nejznamenitějších professorů z řádu Jesuitského svá filosofická i theologická studia vykonali, což trvalo od r. 1825—1833. Neobyčejný talent a ostrovtip, jaký Jáchym při veřejných zkouškách a disputacích vždy osvědčil, přivodily u učitelů jeho ten náhled, že mladý tento muž povolán jest k něčemu vyššímu. V roce 1832 přestoupil do *accademia ecclesiastica*, ústavu to, kdež nadaným jinochům dostalo se vyššího diplomatického a právníckého vzdělání, aby ho ve službách církve s prospěchem použití mohli. — Bohužel nedočkal se pečlivý otec té radosti, aby viděl syna svého po prvé přístupo-

vati k oltáři Páně. Dlouho trvajícím nemoc sklátila jej r. 1836 u věku 69 let do hrobu.

Při vystoupení Jáchymově z církevní akademie, v níž strávil pět let, jmenoval jej papež svým domácím prelátem ještě dříve, než byl tento na kněze vysvěcen. Dne 23. prosince 1837. přijal konečně z rukou kardinála Odescalchiho svátost svěcení kněžstva a následujícího dne, v předvečer narození Páně, přinesl první oběť mše sv. v kapli sv. Stanislava.

Aktem tímto končí veškerá dosavadní soukromá činnost Jáchymova a počíná nyní jeho veliké, blahodárné působení na roli církve Kristovy.

II.

V útulné, úrodné krajině, obklopené kol kolem stále se zelenajícími vrchy, leží město Benevent, kdysi hlavní sídlo Samnitů, později střediskem lombardského vévodství, od druhé pak polovice 11. století náležející panství římské stolice. Toto vévodství, podobné ostrovu, ze všech stran územím neapolským sevřené, zaujímá jen 2 □ míle a toliko 23.000 obyvatelů. Dne 15. února 1838 jmenoval papež Řehoř XVI. preláta Pecciho místodržitelem Beneventským. Nedbaje drsného počasí odebral se mladý prelát ihned na místo nové své působnosti, cestou však nachladl tak velice, že přibyv do Beneventu nebezpečně onemocněl a dlouho potácel se mezi životem a smrtí.

Stav provincie byl při nastoupení úřadu nového místodržitele nejvýš neutěšený. Lupiči a banditi potáhli všchnu moc do svých rukou a udržovali veškeré obyvatelstvo ve strachu a úzkosti. A tu bylo pro energického Pecciho veliké a vděčné pole působnosti. V několika týdnech nebylo v celém okolí Beneventu ani jediného bandity více; ti, kteří se zachránili útekem, nalézali se buď v moci soudu, anebo byli vydáni vládě neapolské. Když byla půda takto všeho plevele zbavena a obyvatelstvo Beneventu mohlo volněji dýchat, obrátil Pecci všechn zřetel svůj ku církevním a obchodním zájmům svých svěřenců. —

Neméně záslužnou a nejvýš blahopídnou činnost osvědčil Pecci později na daleko důležitějším místě, jako místodržitel v Peruggii, tak že magistrát projevil mu za půl druhého toliko roku trvajícím působením vděčností svou tím, že v uznání jeho velikých zásluh dal ku věčné paměti na radnici města zasaditi pamětní desku, velebící činnost neunavného a vzorného místodržitele, Jáchyma Pecciho. — Avšak i v Římě samém došlo působením Pecciho nejvyššího uznání tím, že papež Řehoř XVI., povýšiv jej za biskupa, jmenoval jej zároveň svým vyslancem při dvoře belgického krále Leopolda v Bruselu. Svěcení na biskupa dalo se dne 19. února 1843 v chrámě sv. Vavřince ve Viminálu a vykonal jej otcovský jeho přítel, kardinál Lambruschini. Belgický král, při jehož dvoře vytrval Pecci jako nuncius plůá tři leta, věnoval mu svoji úplnou důvěru, i obzvláštní úctu. „Pane nuncie,“ pravil k němu jednoho dne král, obdivuje se jeho tak často osvědčenému ostrovtipu, „vy jste právě tak znamenitým politikem, jako výtečným prelátem!“ — Poněvadž však severní podnebí špatně působilo na útlé zdraví vyslancovo, žádal Pecci sám po třech letech za své odvolání. —

Avšak dříve ještě nežli nastoupil svou zpáteční cestu do Říma, chtěl podívati se do Německa, aby zemi tuto z vlastního názoru znáti se naučil. Bylo to v dubnu r. 1845., když nuncius cestu tuto podnikl. Nejdříve navštívil staré císařské město Cáchy, odkudž odebral se do „Německého Říma“ — Kolína. Po desítidenním pobytu pokračoval v další své cestě, plavě se po Rýnu, až dostihl do města sv. Bonifáce — Mohuče, které se mu stalo nezapomenutelným osobností tamního biskupa Kaisra, jenž učinil naň dojem spíše počestného živnostníka, ne však vysokého hodnosty církevního. Odtud pak vrátil se přes Trevír do Bruselu. — Také pro Rakousko, které tehdy v Itálii mělo velikou moc i vliv, měl Pecci jen slova uznání a chvály. Známe jest z doby té následující jeho výrok: „Že v Itálii byl uchován pokoj a pořádek, jest hlavně zásluhou Rakušanů, pročež jim patří ode všech rozumných lidí

dík i nejvyšší uznalostí; toliko smečky křiklounů mohou je tupiti a osočovatí!“ — Po svém návratu do Brusselu podnikl Pecci ještě malý výlet do Anglie, načež se vrátil do Říma.

Papež Řehoř XVI. ležel tehdy na smrtelném loži, když belgický nuncius do bran věčného města vjížděl. Zatím však bylo proň již určeno nové místo působnosti. Dozvědév se magistrát v Perugii, že bývalý jich místodržitel vrátí se do Itálie, prosil papeže Řehoře, aby jim ustanovil milovaného tohoto kněze za biskupa, což svatý Otec co nejochotněji přislíbil. V Perugii působil pak biskup Pecci po 32 let, žehnán svými ovečkami, provázen modlitbami svých svěřenců.

III.

Velechrám v Perugii chová vzácnou relikvii, která pod 11 zámky jest uschována; jest to snubní prsten nejblahoslavenější Marie Panny. Prsten není z kovu, nýbrž vyřezán jest z jednoho kusu nepřilíš vzácného drahokamu, onyxu. — Byla to slavnost jakéhosi duchovního zasnoubení v den, kdy nový biskup svěřen byl své církevní nevěstě, diecesi Peruggijské. A podobně jako svatý Josef, panický manžel nejblahoslavenější Panny, osvědčil se také biskup Jáchym, jehož jméno již na svatou rodinu připomíná, jako věrný a starostlivý pastýř svého velkého stáda. — Obmezenost místa nedovoluje nám, rozvinouti obraz 32letého jeho záslužného působení: budiž nám však dovoleno, uvésti několik črt z jeho dalšího života.

Především leželo arcipastýři na srdci dobré vychování a vzdělání kněžstva jeho diecése; proto také žádná oběť nebyla mu těžkou, jen aby vznešeného cíle svého došel. Každoročně se opakujícími duchovními cvičeními hleděl v srdcích kněží kněžského ducha stále nově oživovati; chovanci pak semináře byli mu tak drahými, jako oko v hlavě. — Aby lid v katolické víře udržel a před bludy zachránil, uspořádal nesčetné množství missí a pozval si za tím účelem nejproslulejší kazatele. Poněvadž pak kázání působilu jemu samému velkých obtíží pro — jak se zdá — organickou vadu, mluvil ku věřícím svým aspoň prostřednictvím četných, vzorných pastýřských listů o naléhavých otázkách přítomnosti, povzbuzuje vroucím slovem a radě. Bohoslužby dály se všude s neobyčejnou okázalostí a při všech církevních slavnostech byl biskup vždy osobně přítomen. — K jeho podnětu a mnohdy i na jeho náklad byly nové chrámy zbudovány, staré opraveny a umělecky vyzdobeny. — Všem sirotkům, chudým a utiskovaným byl biskup vždycky ochotným pomocníkem a láskyplným otcem. Nemocnice navštěvoval s neúnavnou péčí, i v čas cholery. Kdykoliv slyšel, že v nemocnici jest dítě nějaké blízké smrti, ihned se tam odebral, aby mu udělil svátost biřmování. Bohatá příležitost k dobročinnosti naskytla se biskupovi, když město a diecése Peruggijská navštíveny byly v letech 1853—4 velikými nehodami, zemětřesením, hladem a nemocemi. V těch dnech bídy a nouze živil biskup denně sta ubožáků nedostatkem zmořených. —

Avšak to nebyly ještě nejhorší časy, jež biskup zažil; v nejkrásnějším světle objevila se vytrvalost a apoštolská zmužilost arcipastýřova ve dnech bouří a béd, které následkem politických událostí nad Peruggii se snesly. Již koncem roku 1840. dala římská revoluce pocítiti své hrůzy také v Peruggii; ještě více však bylo tomu v roce 1859 následkem známé války mezi Francií, Itálií a Rakouskem. Nejhorší a nejděsnější útrapy začaly, když piemontští vojáci zmocnili se r. 1860 města. Tehdy se stalo, že vtrhnuvší nepřátelé vnikli do biskupského paláce, postele, žíněnky, slamníky a nábytek vyházeli z oken, aby z něho nadělali barrikád, víno ze sklepů vynesli a vypili a málo jen chybělo, že jakýs zuřivý piemontský voják byl by probodl bodákem prsa bratra biskupova.

Na základě udání, že z okna sakristie jednoho chrámu bylo na Piemontské vystřeleno, byl ctihodný farář zmíněného kostela zajat a po 12 hodinách dle stanného práva zastřelen. — Ačkoliv nastoupily také pod vládou piemontskou, když to nejhorší pominulo, opět časy pokojnější, byla přece další biskupská

působnost Pecciho, který pro své velké zásluhy již v roce 1853 od Pia IX. za kardinála povýšen byl, neustálým duchovním bojem a životem plným námahy a utrpení.

Kdyby byl život kardinála Pecciho, jenž při svém povýšení na stolec Petrův čítal již 68 let, jeho 32.letou biskupskou působností ukončen býval, již to byl by život bohatý ctnostmi a záslužnými činy. Bohu však se zalíbilo, že právě tehdy, kdy jiní již stářím zemdlení hledají klidný útulek k odpočinku, svěřil věrnému svému sluhovi nejrozsáhlejší obor působnosti, vložil na bedra jeho nejtěžší břímě, učiniv jej pastýřem milionů duší.

My sice nevíme, jak dlouho uchová všemohoucí prozřetelnost Boží vznešeného kmeta v jeho nejvyšším čestném, ale i namáhavém a s největší zodpovědností spojeném úřadě; tolik však můžeme říci s určitostí nezvratnou, že jméno „Lev XIII.“ zaznamenáno bude jednou v dějinách zlatým písmem a že potomci vyprávěti budou sobě o velkém papeži, na němž plnou měrou vyplnila se věštba: lux de coelo, — světlo s nebes!

S myslí jarou a se srdcem omládlým kráčeť tedy, stařečku vznešený, vstříc novému půlstoletí působnosti, zasvěcené Bohu, církvi a blahu všech národů okřšku zemského!

Písmo svaté a nejnovější výzkumy v Palestině, Egyptě a Assyrii.

Dle F. Vigouroux a vzdělal W. M.

Z nástinu života a působení Abrahamova vysvítá, že nejnovější výzkumy, v Assyrii, Egyptu a Palestině docílené, byly písmu svatému šťastným vynálezem, neboť ony jsou zářivými paprsky, již nám mnohá stinná místa v dějinách vyvoleného národa osvětlují. Aby čtenářstvo naše utvořilo si ladný obraz, jaký písmo svaté ve shodě s vědou nám před oči staví, třeba zprávy naše o Abrahamovi doplniti dějepisným náčrtem toho, co před vystoupením svatého patriarchy se událo a o čem nám Mojžíš podobných a věrných dat poskytuje.

První kniha Mojžíšova začíná slovy: na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země byla pustá a prázdná a tma rozprostírala se nad vodami. — Prvního dne stvořil Bůh světlo. Druhého dne odloučil vody hořejší od dolních; třetí den uspořádal říši rostlin; čtvrtého dne stvořil slunce, měsíc a hvězdy. Pátého dne stvořil ryby ve vodě a ptáky v povětří; šestého dne zvířata pozemská a člověka. Sedmého dne si odpočinul. — Toť stručný obsah první kapitoly bible starozákonní.

Assyrové, právě tak jako Hebrejští, věřili, že nejprv bylo stvořeno nebe, — pak země. Když byla země stvořena, byla prázdná a beze vší podoby, či jak v písmě sv. stojí psáno: to hu va bo hu. Toto slovo „bo hu“ zdá se, že u semitského plemene nabylo práva domovského ku znázornění neladu a divé směsi; neboť Assyrové označili tímže názvem bohyni chaosu, či neladu. — Podrobnosti, jež u Chaldeů o stvoření světa se uchovaly, zůstaveny nám jsou ve vzácném zlomku Berosově, *) což i nově odhalenými výzkumy potvrzeno jest. Dle zpráv tohoto dějepisce vyšlo v prvním roce vzniku světa z erythrejského moře zvíře, obdařené rozumem. Byl to netvor, člověk i ryba zároveň, mající kromě hlavy rybí též hlavu lidskou, nohy lidské, které ze zad vycházely, a hlas člověčí. Nazýván byl jménem Oannes. On žil ve dne na zemi uprostřed lidí, vyučuje jich písmu, vědám i umění; s nastá-

*) Berossus, žijící v době Alexandra Velkého, byl knězem boha Bála v Babyloně. On napsal tři svazky dějin Chaldehy, z nichž nám nešťastnou náhodou zbyly toliko úryvky, Berossus věnoval toto své dílo Antiochu II., který vládl od r. 247—200 před Kristem.

lým západem slunce vrátil se do moře a strávil noc v lůně vln. Oannes napsal též knihu o vzniku světa, v níž praví toto:

„Byl kdysi čas, kdy vše bylo zahaleno v temno a pokryto vodou a v té době utvořena byla šeredná zvířata a nejpodivuhodnější postavy: lidé s dvěma křídly, s dvěma obličejí a hlavami, jedné mužské a druhé ženské, jež byly na jednom těle umístěny; lidé s dvěma konskými nohama a s parohy na čele, jiní s přední částí lidskou a zadní koňskou. Podobně žila zvířata s lidskými hlavami, psy se čtyřmi těly a s rybím ocasem, koně s psí hlavou, lidé s psí hlavou, různí čtyřnožci s těly všelijak znetvořenými, krátce všeho druhu prapodivní netvorové, jak toho obraz v chrámu Belově jest dokladem. Jakás žena, jménem Omaroca, stála v čele těchto zrůdností. — A zatím co tvorové v takovém stavu se nacházeli, přišel k tomu Bel a rozťal ženu ve dva díly. Ze spodní polovice její těla učinil zemi, ze svrchní pak nebe. Tak znázorněno jest asi stvoření světa. Na to uřízl Bel sám sobě hlavu a ostatní bohové, kteří prýšící krev nachytali, utvořili z ní lidi, již z té příčiny také nadáni jsou inteligencí a mají podíl v božském duchu. A podobně jak to učinil Bel, i Zeua — dle pověstí řeckých — se zachoval, odděliv nebe a zemi, uspořádav tuto a oživiv ji tvory. — Když byl Bel utvořil ze své krve lidi a zvěř, stvořil též slunce, měsíc a pět planet.“ —

Potud vypravování Berosovo, jehož pravost a správnost potvrzují výzkumy v Mesopotamii docílené. Bylať zde nalezena vyobrazení různých nestvůr, většinou okřídlených, s několika hlavami, rohy atd., patrně to původní lidé a zvířata, jak si je starověk tehdejší představoval. — Assyrové pak považují ocean za zbytek oněch ohromných spoust vod, jaké před stvořením naplňovaly veškerenstvo a domnívají se, že jest sídlem oněch podivuhodných zvířat, o nichž se nám při stvoření světa vypravuje.

Jest ovšem pravda, že mezi písmem svatým a chaldejským líčením jsou podstatné rozdíly. Avšak i mnoho nápadných podobností jest zde, které nás na společný pramen poukazují. V obou představuje se nám prvotní svět jako beztvorná massa; z tohoto neladu, z těch vod, z těchto prvotních látek utvořen byl nynější krásný svět. Než — shoda tato nejví se pouze v myšlénkách, nýbrž i v samých slovech.

Tak čteme v chaldejských pramenech, „že mezi narozením různých bohů uplynul velký počet dní a vůbec dlouhá doba.“ Jest to patrně pouhým označením doby, kteráž nastala mezi stvořením jednotlivých bytostí, což v knize Mojžíšově naznačeno jest slovem „den“, pod nímž však nevyrozumívá se doba 24 hodin, nýbrž čas neurčitý. — Podobně nalzáme zde místo, jež se úplně shoduje se čtvrtým dnem biblickým. Praví se tam o stvoření hvězd, měsíce a slunce, patrně aby sloužily za označení určitého času, dní, let. Tak jako v celém assyrském bájesloví, podobně i zde má měsíc přednost před sluncem, kdežto v písmě sv. jest toho opak. Avšak pořadí jednotlivých událostí a [period] zdá se úplně býti ve shodě s biblí. — Pokud stvoření člověka se týče, jsou prameny chaldejské příliš skomolenými, tak že pravý smysl z nich vypátrati nelze. Za to však svěcení sedmého dne nebylo Assyrským věcí neznámou. Sedmý den jest dnem odpočinku, kdy od vsí práce třeba ustáti, — odtud také jméno „Sabbat“, které jako Assyrským, tak Hebrejským jest dobře známo. — U Chaldejských však značí sabbat „zlý den“, kdy žádná oběť nesmí býti přinášena. Nicméně byl i tento den zvláštnímu bohu zasvěcen.

Tu však může se nám namanouti otázka: Odkud pak čerpal Mojžíš i Chaldejští látku k svým vypravováním. Na to jest možnou trojí odpověď: buď bible použila starých legend, klínovým písmem psaných, aneb naopak, anebo oba čerpali z jednoho společného pramene. Nelze tvrditi, že by snad písmo sv. bylo napodobilo chaldejského básníka, neboť celý svět musí doznati, že z Mojžíšova díla vyznívá zcela jiný ton a slova jeho mají zcela jiného významu. Nelze také říci, že by assyrské vypravování vzato bylo z bible, neboť podklad i forma obou jest různá. Musíme tedy doznati, že israelský

i mesopotamský spisovatel užili jednoho a téhož zdroje, jenž ve svém původu byl společný oběma, který však pro lid, jemuž byl psán a pro názory obou spisovatelů, jak na celou věc pohléželi, mezi sebou mnohdy i podstatně se různil. A tím lze si vysvětliti onu shodu i rozdíly, mezi oběma se vyskytující. Kde však takové odchylky se vyskytnou, tam třeba jest přidržeti se písma svatého, jak toho již naše líčení Abrahama bylo nejlepším důkazem.

Avšak z tohoto srovnání chaldejské básně s písmem svatým vyplývá ještě jeden velice důležitý následek, totiž zkouška jednotnosti bible. Všichni svobodní myslitelé považují dnes za neodpíratelnou pravdu, že oněch pět knih Mojžíšových jest dílem různých spisovatelů. Oni dokonce i tvrdí, že dovedou určit, co každý jednotlivec napsal a z toho dovozují, že celá kniha nemůže býti věrohodnou proto, poněvač celá řada lidí na jednotlivých částech její pracovala.

Hlavní pobídkou k tomu bylo nestejně označení Boha názvy: *Jehova* a *Elohim*, z čehož se ovšem mylně soudilo, že — kdyby to byl psal jediný člověk, — byl by zůstal při jednom jméně. Avšak neočekávané odhalení chaldejských pramenů usvědčilo pány myslitele z nepravdy, neboť potvrdilo souhlasným téměř zněním správnost biblických udání a tím vyvrátilo námitky, proti hodnověrnosti písma svatého udávané. A tím také odpadá důvod, jako by z různých názvů k označení jména „Bůh“ vysvítalo i různé staří jednotlivých oddílů písma svatého a tím i rozmanitost spisovatelů, — neboť pak by nemohly býti knihy Mojžíšovy tak přesným celkem a shodovati se ve všem s pravdou, jak dnes se nám jeví. — —

Písmo sv. nás učí, že první člověk byl po svém stvoření postaven do ráje, zahrady, plné kouzla a krásy. Téměř u všech národů udržela se pověst o pozemském ráji, toliko místo, kde se měl nalézati, jest neznámo. Z Assyrských pramenů nedovídáme se dosud o předmětu tomto ničehož. Sir Rawlinson klade ráj do Babylonie, poněvač mezi oněmi čtyřmi řekami, které protékaly rájem, nalezájí se též Tigris a Eufrat, jež svlažují úrodnou rovinu Babylonskou. — Bedřich Delitzsch, professor assyrštiny na universitě lipské, příkládá vypravování písma sv. o ráji babylonský původ. Neboť sami obyvatelé babylonští přeložili ráj do této úrodné země, která Bohem požehnaná a krásnými řekami hojně svlažovaná poskytuje v hojnosti z pokladů svých šťastným obyvatelům. A vskutku byla rovina, kde starý Babel se hrdě zvedal, rájem zemským. Avšak děj tohoto ráje byl pouhou bájí a žádnou skutečností. — Nebudeme se při tomto klamném názoru Delitzschově zdržovati, poněvač mu chybí správný podklad. Již ta okolnost, že, hledě líčení Mojžíšovo objasniti s ním naprosto v náhledech se rozchází, činí učení Delitzschovo nepřijatelným.

Až dosud nebylo — dle babylonského popisu — místo, kde první lidé se zdržovali, nalezeno. Bible jest tedy jediným pramenem, z něhož vysvětlení čerpáme a proto také každá soustava, jež stojí s písmem v odporu, jest falešnou. Tvrzení Delitzschovo, že není pochybnosti o tom, že pozemský ráj již pro prvního člověka byl ztracen a tím i pro jeho potomstvo, ukazuje na nesprávné pojímání celé věci. Rovina Babylonská se svými řekami, svými odvodňovacími stokami, svým bohatstvím nikdy nebyla pro člověčenstvo ztracenou. Od nejstarších dob až ku konci panství Perského živila nesčetné množství lidstva. Tam tedy patrně nepoložilo písmo sv. ráj ztracený a nikdy zpět nezískaný.

Nebyl tedy Delitzsch ve vyhledávání ráje šťastnějším svých předchůdců. Pravdě nejpodobnějším zdá se býti, že nalézal se v Armenii. Musíme v této věci vyčkati nových odhalení, abychom s jistotou říci mohli, kam staří Chaldeoové určili ráj a jak shoduje se tvrzení to s tradicemi synů Abrahamových.

Podobně nebylo dosud v assyrských pramenech nalezeno ničeho o události prvního hříchu, za to však velmi zhusta potkáváme se s vyobrazeními posvátného stromu, který patrně jest totožným se stromem života v ráji. Tento

tajemný strom má na zachovaných památkách podobu, jakou se vůbec posvátné stromy, zobrazované v těchto prastarých dobách, vyznačují, tak že nelze určití, jakého druhu byl. Bývá vždy prostřední velikosti, neobyčejně vzrostlý a hojně listím ozdobený; větve jeho bývají četné, často končí kuželovitě. Tento strom má nepopíratelně v náboženství význam nad míru vznešený. On jest stále provázen osobami, které označují jeho obzvláštní důležitost, brzy to bývají královské postavy, brzy okřídlení geniové, s hlavou orlí či supí, kteří jsou ustanoveni za ochrance stromu tohoto. Často vznášá se nad tímto stromem symbolický obraz nejvyššího boha; mnohdy bývá kolem něho seřaděno skupení sedmi hvězd velkého medvěda, pak slunce a měsíc.

Ačkoliv není zde ani jediného vysvětlujícího slova, co tato tajemná rostlina značí, přece lze na první pohled poznati v ní onen proslulý strom života, o němž se netoliko v písmě sv. činí zmínka, nýbrž její nám všechny tradice, o ráji zachované, také připomínají a jichž svědectví zasluhuje tím více pozornosti, čím větší počet náboženských tradic od Babyloňanů přijaly za své.

Ve Chaldei přijal posvátný strom podobu palmy. Neboť ona skytá stín před sálajícími paprsky slunečními, živí lidstvo svými chutnými plody a poskytuje z kmene svého opojné šťávy; jeví se nám tedy palma jako skutečný strom života, kterému připisováno jest v písních tolik dobrodiní, mnoho-li rok čítá dnů. —

Pokud týká se svědce prvních lidí, jest to dle písma sv. had, dle jiných tradic drak, v němž bývá zosobněn muž. Patrně není ani v tom odchylky, neboť Mojžíš, používaje podoby hadí, neměl tím na mysli jednoduchého zeměplaza, nýbrž považoval jej za orgán zlého ducha. — Palma, o kteréž chaldejské tradice vypravují — jest rovněž střežena dobrými duchy, podobně jako babylonský posvátný strom. Tito geniové, kteří s úzkostlivou péčí bdí nad stromem, upomínají nás na jinou událost, v písmě sv. vyličenou. „Bůh postavil“ — praví Genesis — „na začátku ráje cherubíny s planoucím mečem, aby ostříhali cestu ke stromu života.“

Cherubíni hrají v bibli významnou roli, oni objevují se na arše úmluvy, v nejsvětějším chrámu Šalomounova, při známém vidění Ezechielově. V Assyrii nalézáme podobně neobyčejné bytosti, které mají název: Cherubíni. —

Co však byl ten plamenný meč, jež Cherubíni v ruce drželi? — Tato otázka mnoho zaměstnávala vykládače bible, avšak nikdo ji dosud způsobem dostatečným nerozřešil. Mohlo by se mysliti, že to byl blesk, který spatřujeme na assyrských vyobrazeních v ruce boha vzduchu Bina pod vyobrazením plamene znázorněný a jež nazván jest „plamenným mečem.“

Když nám byla bible vyprávěla o pádu Adama a Evy, jakož i jich vypuzení z ráje, uvědomuje nás o jich dětech. —

Z Assyriologie jsme se sice dosud ničeho o dějinách prvních lidí nedozvěděli, avšak několik světelných paprsků padlo nám z ní přece na některá temná, anebo těžko srozumitelná místa. Tak na příklad odhalila nám pravý význam jména druhého syna Adamova, totiž Abela. Rabbínové označili jej pojmem „smutek“, „marnost“, odůvodňující tento svůj výklad tvrzením, že násilná smrt Abelova, jež vlastním bratrem svým Kainem byl zavražděn, byla rodičům jeho příčinou zármutku a trpkého hoře. Tento výklad jest naprosto neoprávněný, neboť Abel nesl toto jméno dříve ještě, než byl zavražděn a nežli rodiče jeho tuto násilnou smrt předvídati mohli; avšak vinou jiných bylo toto vysvětlení všeobecně rozšířeno a jménu Abel dán význam: marnost! Teprve z assyriologie dopátrali jsme se pravého významu: „syn — dítě!“

Jméno Kaina, staršího syna Adama a Evy, značí: zisk! —

My víme též, že slovo Adam jest v hebrejštině často užíváno ku označení jmen lidských. Podobně i názvu Eva, Sem, Cham.

Od Adama až po Noéma, to jest od stvoření až ku všeobecné potopě světa, čítá bible deset patriarchů. Chaldejské tradice rovněž připouštějí deset předpotopních králů. Jest vskutku nemožno, nepoznati v tomto čísle deset

stop prvotních tradic, neboť ono jeví se nám i v bájích a pověstech velké řady národů. Nejpřednější lidská plemena čítají vždycky deset praotců, jakožto původců svých zřizení, anebo jako kmen, z něhož vyšli. Tak u Iranů jest to deset pašaddinů, u Hindů deset brahmadiků, u Germanů a Skandinávů deset předků Odinových; u Číňanů deset císařů; u Arabů deset králů Arditských. Toto nezměnitelné číslo deset jest tím nápadnějším, ješto se na žádný pád nevztahuje k náboženským a filosofickým špekulacím, jak doba pozdější hodnotě čísel přiřkla.

Babylonská ústní podání z dob Berosových připisovala vládě každého jednotlivého krále báječnou dobu, počítáme-li dle s a r, jichž chaldejský dějepisec ve svých letopočtech užívá. Z pravidla zaujímá sara dobu 3600 let, dle toho čítaje uplynulo od prvního krále, či od stvoření prvního člověka, až po všeobecnou potopu 432.000 let. Počet tento budí v nás patrně upomínku na velké stáří prvotních lidí. — Avšak dle chaldejských pramenů obnášela sara toliko dobu 18 let a 6 měsíců, tak že by bylo od stvoření světa až k potopě uplynulo 2200 let — to jest 120 sar. — Jestli se přidržíme chaldejského způsobu počítání, nalezneme mezi biblickým a chaldejským letopočtem shodu tím nápadnějším, čím spíše k ní po různých cestách dospějeme. Jedna cesta spočívá v určení stáří, jaké měli patriarchové, když se jim nejstarší synové narodili; druhá pak v době, která připisuje se panství každého jednotlivého z desíti předpotopních králů. A z toho dostaneme výsledek nad míru zajímavý, který nemálo bude poutati i širší kruhy, jak z následující přehledné tabulky vidno :

Biblická jména předpotopních patriarchů	Rok narození nejstaršího syna každého jednotlivého patriarchy dle		Počet sar	Počítání jich dle způsobu	
	pramenů hebrejských	septuaginty		chaldejského po 18 1/2 letech	babylonského po 3.600 letech
Adam	130	230	10	185	36 000
Seth	105	205	3	56 1/2	10.800
Enos	90	190	13	240 1/2	46.800
Kainan	70	170	12	222	43.200
Malalech	65	165	18	333	68.800
Járes	162	162	10	185	36.000
Henoah	65	165	18	333	68.800
Methusalem	187	167	10	185	36.000
Lamuch	182	188	8	148	32.800
Noö	600	600	18	333	68.800
Úhrnem	1656	2244	120	2221	432.000

Srovnáme-li v této tabulce letopočet chaldejský s oním písmem sv. (septuaginta), — tu v jednotlivých udajích nenalezneme shody prázdáné, kdežto v úhrnné sumě let, které od stvoření světa až po všeobecnou potopu uplynuly, jeví se rozdíl toliko 21 let, zatím co rozdíly let mezi vulgátou a hebrejským zněním jsou daleko větší. Tak nápadná shoda mohla by u jiného národa, než u Chaldeů, za pouhou hříčku náhody pokládána býti, avšak u národa, jenž tolik společných má tradic s Hebrejy, nemůže za takovou považována býti. Upomínka na obry, o nichž nám písmo sv. vypravuje, z Chaldehy nevymizela. Abydenes výslovně mluví o prvotních lidech, kteří hrdi byli na svou sílu a svůj vysoký vzrůst. On liší se od bible jen v tom, že nechá je žítí nikoliv před potopou, nýbrž až po ni.

Ústní podání o potopě světa stalo se všeobecným majetkem všech národů. Vzdor tomu nebylo v Egyptě až posud o potopě žádných určitých zpráv dopátráno. Avšak Egypťané uchovali si přece jakousi upomínku na úplnou zhubu lidí, která se ovšem velice různí od tradic hebrejských a assyro-chaldejských. To vysvítá z nápisu, nalezeného na hrobě Setově v Thebách. — Toto vypra-

vování jest docela jiné, než ono v písmě sv. a přece jest mezi oběma jakási povšechná podobnost, která se nedá nahodilou shodou vysvětliti. U Hebreů, jako u Egyptanů, byli lidé pro svou vzpouru proti Bohu potrestáni záhubou, vyjímaje toliko nepatrný jich počet. Pak byla mu přinesena oběť a on se zavazuje, že nikdy více lidstvo podobným způsobem trestati nebude.

Pokud chaldejských tradic se týče, uchovaly se nám dva překlady o potopě, jeden, který o mnoho století jest mladší písma sv., totiž onen Berosův, druhý pak starší jest než Abraham, totiž báseň o Izdubarovi. Nám nelze pro nedostatek místa šířiti se o obou pověstech, nýbrž chceme toliko potud jich si všimnouti, pokud buď se shodují, aneb odporují písmu sv. Srovnáme-li tedy vypravování Berosovo s oním biblickým, poznáme ihned, že bylo během času zjinačeno a že mnoho důležitých míst pozbylo, na př. mravní příčinu potopy světa, která vznikla z úplné zkázy mravů tehdejšího lidstva a učinila je zralým k zahubení. Mojžíš neučinil jako Berosus, nýbrž povšiml si důležité této okolnosti, kterou ostatně i ona starší tradice Chaldejská v básni Izdubarově, i ústní podání Egyptanů, Řeků, Iranských kmenů nám uchovalo.

Jinak jest podobnost mezi Mojžíšem a Berosem značná; největší část podobností jest totožná: rozkaz ku stavění lodí, aby bylo uniknuto všeobecné potopě; uvedení každého druhu zvířat do archy; vypouštění více ptáků ku konci potopy, kteří poprvé i podruhé se vrátili, konečně však již nikoliv. Rozdílu žádného zde se nejví, až na amulet, který byl zhotoven z asfaltu, zeškrábaného z lodí Xisutrovy, což nám Genesis nikde nepřipomíná, neboť tam čteme, že archa byla vně i vnitř polita smolou. — Dále nás učí bible, že archa stanula na hoře Araratu, kdežto Berosus praví, že loď Xisutrova přistála v Armenii.

Druhá chaldejská tradice, assyrskými písaři však opsaná, jest epická báseň o jakémsi hrdinovi, nazvaném Isdubar. Isdubar byl slavným bojovníkem i lovcem zároveň. On byl tenkrát v držení toliko Babylonu a jeho okolí, avšak poněmáhlu rozšiřoval své území, tak že konečně říše jeho prostírala se od hor Armenských až k perskému zálivu a zaujala celé poříčí řek Tigrisu a Eufratu. Mnozí spisovatelé srovnávají tohoto Izdubara s biblickým Nimrodem. — Naším úkolem však není, abychom také opěvovali hrdinné činy Izdubarovy, nýbrž chceme si jen povšimnouti, jak rek náš z úst posvátné osoby, Hasisadna zvané, dozvěděl se o potopě světa. A tu opět celou událost učiníme přehlednější, srovnáme-li obě pověsti Chaldejské a písmo sv. mezi sebou, abychom viděli, v čem se shodují a v čem se liší.

Berosus praví, že loď Xisutrova zaujímala 5 stádií délky a 2 zšíří. — V Izdubarově báji jsou rozměry lodí mnohem menšími a právě tak jako v bibli, vyjádřeny jsou v loktech. Dle písma sv. měřila archa 30 loket zvyší, 50 zšíří; dle Izdubara byla výš i šíř sobě rovna. — Pokud se týče způsobu, jak a čím archa byla vyplněna, shodují se v celku všichni tři vypravovatelé, toliko oba chaldejsší spisovatelé udávají, že s Hasisadrou a Xisutrem vstoupilo do archy více osob, než jak písmo sv. tvrdí.

Dle chaldejského básníka vzato bylo Hasisadrou do lodí též víno, kdežto dle písma sv. naučil se Noe teprve po potopě světa víno znáti. — Datum, kdy potupa začala, jak udáno jest i biblickým i chaldejským dějepiscem, není básníkem Izdubarovým připomenuto. — Pokud doby trvání potopy se týče, jeví se mezi bibli a básníkem značný rozdíl. Dle udání písma zůstal Noe v arše po celý rok; dle básníkovy tvrzení uplynulo jen 15 dní mezi prvním deštěm a prvním odesláním ptáků; Berosus o této věci mlčí. Příčinou, proč v básni chaldejské zkrácena byla doba trvání potopy, jsou patrně důvody astrologické a pověrečné. My můžeme pozorovati jakési nepatrné odchylky ve zprávě o ptácích, kteří z archy byli vysláni, ačkoliv právě tato epizoda jest jednou z nejvýznačnějších a beze vší pochyby přičiňuje, že jak hebrejská, tak chaldejská tradice mají společný původ.

Jako místo, kde archa stanula, udává Mojžíš Ararat, básník horu Nizib a Berosus vrchy gordické v Armenii. Ohledně toho nejsme s to říci, zdali je

v tom souhlas, či odpor, poněvadž také náhledy učenců v této věci se různí. —

Všichni tři spisovatelé líčí nám přinešení oběti po skončené potopě, která lidmi zachráněnými božství byla přinešena. Genesis a báseň vypravují nám při tom o příповідi, kterou Bůh tehdy dal obětujícím, že totiž nikdy více všeobecnou potopou nebude lid trestati. Písmo sv. o tom mluví způsobem jasným, básník však temnými a záhadnými slovy. — Básník nám dále vypravuje, že obdržel po té Hasisadra privilegium nesmrtelnosti a přesazen byl k ústí řek Tigrisu a Eufratu. Dle Berosa pak zmizel Xisutrus ku konci oběti, již bohům přinášel, před očima těch, již s ním zachráněni byli a jakýsi hlas z nebe volal k nim, že byl Xisutrus i se svou manželkou, dcerou a komidelníkem lodi od nich vzat, aby uprostřed bohů sídlo své zaujal. — Písmo sv. pak praví jednoduše, že Noe žil ještě 350 let a zemřel ve věku 950 let.

A nyní uvažme, které z těchto tradic patří palma vítězství, co do správnosti v líčení i věrnosti historické. O tom není sporu, že písmu sv. Neboť Mojžíš, píše o události této, nemínil zůstaviti nám nějaký učený, moderními způsoby vyšperkovaný spis, nýbrž přidržuje se starých podání, jichž vždy a všude šetřil, jedině takovým způsobem nemohl odchýliti se od věrnosti a pravosti. Avšak to není ještě vše, co v popředí staví zprávu jeho nad ostatními tradicemi. To, co Mojžíšovo dílo neobyčejně povyšuje nad obyčejnost a nad chaldejské tradice, jest učení, jež v sobě zavírá, jsou to vznešené theologické idey, jimiž jest naplněno.

Jak neskonalý rozdíl jeví se tu mezi názory o bohu Israelitů a oněmi obyvatelů břehů Eufratských! Je-li báseň o Izdubarovi starší bible, jak se udává, pak jest povýšenost Mojžíšova nad básníky chaldejskými tím překvapující. Bůh jeví se nám v knize Mojžíšově jako jediný, spravedlivý, moudrý, všemocný, milosrdný. Čeho však naproti tomu dočítáme se v básni o Izdubarovi? O množství bohů, podobných lidem, podrobených téměř náruživostem, schopných těchže slabostí, neustále mezi sebou se haštěřících, smetených bouří, povržených „jako psi.“

A touže měrou, jakou mnohobožství jest úrodné na výmysly, aby bohy učinilo podobné lidem, jest neplodné, aby v nás o nich vznešené myšlenky vzuřilo. Slitování se Jehovy, které se i v přísném použití trestu zračí, jeho něžnosti naproti těm, kdož mu věrnými a oddanými zůstali, péče, která jej pudí k zachování různých bytostí, jež byl stvořil, dobrotivost, s jakou vyslyšel modlitby lidí, jeho povznesenost a řízení všech tvorů, jichž správu svěřil intelligentní bytosti: tyto všechny dojemné, vznešené, v pravdě božské myšlenky, které tak mocně ve vypravování Mojžíšově jsou vytčeny a které se nám jeví, jako by z úst křesťana pronášeny byly, — po všem tom v chaldejských památkách ani stopy! Básník sice zmiňuje se též o mravní příčině potopy; avšak on sám dosah její tak málo cení, že zdá se brzy na ni zapomenouti a spatřovati ve všeobecné potopě ne snad trest Boží za nepravosti lidské, nýbrž domácí spor bohů, kdo z nich mocnějším.

A nyní ať nám někdo poví, kde Mojžíš čerpal tyto své tak povznášející, tak velké, tak čisté myšlenky! Jest snad jeho vypravování pouhým očištěním chaldejských bájí, či snad jest spíše oním starým podáním, které se ve kmenu Abrahamově v celé neporušenosti své uchovalo? — Toho my nevíme, — co však můžeme říci a to bez bázně, že snad jsme na omylu, jest to, že, bylo-li to jakýmsi očištěním, nebylo rozhodně lidského původu. Ten, kdo by se byl odvážil očišťovati legendu babylonskou a vymýtiti z ní její ráz mnohobožství, byl by nejinak jednal, jako oni svobodní myslitelé našeho století, když pokoušeli se očišťovati „legendy svatých.“ Oni učinili je chladnými, bezvýznamnými, bez života; oni učinili z heroů křesťanství praobyčejné lidi, z bázně, aby nikdo z jich života ani jediného zdání o nějaké nadpřirozenosti nevypátral. Kdyby byl spisovatel biblický se obával, aby, očišťuje chaldejské památky, snad někde se nezdál býti dosti monotheistickým, jistě by nebyl pro název boha užíval brzo slova „Jehovah,“ brzo „Elohim,“ nýbrž byl by

se přidržel stále jednoho pojmu. Avšak Mojžíš, spisovatel, z vnuknutí Božího pracující, nic z toho neučinil. Co z toho musíme souditi? Že každý, kdož pročítá písmo sv., musí uchvácen býti obdivem a nemůže jinak, než spatřovati zde všemocný prst Boží! —

Další dvě kapitoly písmá svatého, znázorňující nám tabuli národopisnou, která v jisté míře jest pro dějepisce zdrojem nevyčerpatelným; avšak zároveň předmětem hrůzy pro vykládače písmá sv. a sice pro obtíže, jimiž oplývá, pak popis věže babylonské a zmatení jazyků a tím zaniknutí původní jednotnosti v řeči a povstání různých, dosud neznámých řečí dále probíratí nebudeme; stačí konstatovati, že i zde nalezené prameny podstatně neliší se v ničem od písmá svatého, potvrzující opětně jeho pravost.

Po vylíčení těchto událostí přestává bible býti všeobecným světovým dějepisem a počíná od chvíle této býti dějepravou rodiny Abrahamovy a vyvoleného národa Božího. Uzavírajíce tím stručně vylíčení dějin od stvoření světa až po patriarchu Abrahama, o němž dosti zevrubně jsme se již v předešlých číslech zmínili, — chceme i příštího roku pokračovati v dalším oddílu zkoumání bible s novověkými vynálezy, hodlajíce počítí nejvš zajímavým vylíčením života Josefova a jeho pamětihodných osudů. —

Mučedníci a vyznavači tovarišstva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až do r. 1681.

Dle A. Koblera, S. J., upravil M. W.

(Pokračování.)

P. Eduard Oldcorne.

S P. Garnettem byl v Henlipu zatčen a do Loudýna odveden též P. Oldcorne, známý pode jménem Hall. Týž narodil se v Yorku r. 1560. Otec jeho, zedník, nebyl sice katolíkem, avšak také žádným protestantským horlivcem, čemuž nasvědčuje, že ani v neděli a ve svátek bohoslužbě přítomen nebýval. Matka jeho — naproti tomu — byla rozhodnou katoličkou, která také pro víru svou zemřela ve vězení r. 1587. — Eduard konal z počátku studia svá v Anglii a věnoval se nějaký čas vědě lékařské, záhy však upustil od tohoto záměru a odešel do Francie, vstoupil tam dne 12. srpna 1581 do anglické kolleje v Remeši, odkudž záhy byl poslán do Říma, aby tamže studiu bohosloveckému a filosofickému se oddal. Přáním jeho bylo, státi se členem proslulého řádu Ježíšova a tužby jeho došly v den Nanebevzetí Panny Marie r. 1588 svého splnění, an ve slavný tento den spolu s P. Gerardem do tovaryšstva byl přijat. Již za svého noviciátu osvědčil se tak ctnostným a zbožným — o vědeckém vzdělání a důmyslu jeho ani nemluvě, — že general řádový P. Claudius Acquaviva neváhal, poslati jej spolu s P. Gerardem a dvěma jinými světskými kněžími do Anglie.

Přisedše do Eu (v. Normandii), uslyšeli, jak nebezpečno i nejvš ne snadno jest, do Anglie se dostatí a že pronásledování tamních katolíků dostoupilo nejvyššího vrchole zuřivosti; vždyť hrabě Leicester slavně přísahal, že za 12 měsíců nebude v říši Anglické ani jediného papežence. Ovšem že se tohoto okamžiku nedočkal, neboť Bůh sám vysvobodil jej z plnění velikého tohoto úkolu, jež sám si uložil, přestřihnuv náhle nit jeho žití. *) — Než — byla nepřehledná řada kněží i laiků, kteří pro víru svou tehdy v žalářích

*) Robert Dudley, hrabě z Leicesterů, dlouholetý milenec „panenské“ královny, zemřel dne 4. září 1588, jak se pravdě podobá, následkem otrávení. — Po něm stal se milostníkem královniným nevlastní jeho syn Robert hrabě z Essexu, jehož královna sama kázala pro spiknutí dne 25. února 1601 v Toweru odpravití.

úpěli, neb i na popravišti dotrpěli a všude, kam se kdo obrátil, hemžilo se to špehýři a udáváci, kteří se zimničnou horlivostí pásli po každé duši, v níž katolík tušili. — Není tedy divu, že missionářům našim postavilo se v cestu celé množství překážek, jež bránily v jich posvátném úmyslu. přeploviti se do Anglie a tam přičiňovati se o blaho a spásu duší lidských. Konečně přece mohli z Eu vyplouti a po třídenní plavbě octli se za nočního temna u břehů Anglických. Neznalí krajiny snažili se vyhledati si cestu, po níž by mohli nikým nepozorováni proniknouti do vnitra země, avšak nechtělo se jim to dařiti, neboť dle štěkotu psů pozorovali, že jsou na blízku lidských stavení. Aby snad ihned první den neupadli do rukou nepřátel, skryli se v blízkém lesíku, kdež chtěli vyčkati rána a pak každý nastoupiti jinou cestou další pochod. Rozdělivše se pak o peníze a spolu se rozžehnávše dali se každý v jinou stranu, jeden v pravo, druhý v levo. P. Oldcorne, přestrojen za sluhu, ubíral se podél pobřeží a náhoda mu přála, že dopátral se lodi, která jej dopravila do Londýna. Tam sešel se opět s P. Gerardem a to u převora missie P. Garnetta, jenž tou dobou meškal též v Londýně. Když se byl P. Oldcorne nějakou dobu zde zdržel a missionářskou spůsobnosť svou znamenitě osvědčil, poslal jej P. Garnett v únoru r. 1589 do zámku Henlipského, sídla to proslulé, staré, katolické rodiny Abingtonů. Tento rozto milý hrádek byl vzdálen asi tři mile od Worcestru a neměl sobě rovného v celém hrabství. Bylo to čtyřhranné stavení, kolkolem zdí obklíčené. Protestantští sousedé jevili obzvláštní choutky na rozkošné toto sídlo a proto bedlivě stopovali každé hnutí jeho majitelů, ba častokráte udali, že skrývají se tam katoličtí kněží, v kterémžto případě, kdyby udání toto bylo se osvědčilo pravdivým, byl by veškerý majetek propadl konfiskaci a král by by jistě udělil panství toto udáváci samotnému. Avšak ani nejslídivější oko nedovedlo ničeho vypátrati, neboť dům byl tak uměle stavěn, že špehýři snadno v spletité síti chodeb zbloudili a byli rádi, když odtud šťastně vyvázli. Nejkrásnější částí a pravou ozdobou domu byla gallerie, kol celé budovy se vinoucí, jejíž stěny pokryty byly vzácnými řezbami. A za touto galerií byly znamenité skryše, jichž tajné vchody byly tak uměle zhotoveny, že oko nezavševencovo ničehož rozeznati nemohlo. Ostatně měla každá z těchto síní ještě zvláštní tajná schodiště a východ, padacími dvířkami opatřený; auo i krby byly tak zřízeny, že dala se polovice jich otevřiti a v pádu nebezpečí sloužila za výtečný úkryt.

V tomto domě prožil P. Oldcorne celých 16 roků, ku radosti obyvatelů zámku a okolních katolíků, jsa v úctě a vážnosti též u mnohých protestantů, kteří jej za příbuzného šlechtické rodiny považovali. Zvláštní jest spůsob, proč P. Oldcorne byl do rodiny této uveden. Richard Abington, pán domu, měl sestru, Dorotku, která byla zuřivou protestantkou; ji víře Kristově získati mělo býti úkolem P. Oldcornovým. Když všechny jeho rozumové důvody, důkazy z písmá svatého a svatých otců, ničeho nespomáhaly, uchýlil se kněz ku modlitbám a postům. On sice dostavil se v čas ku společnému obědu, nedotkl se však ani sousta; to opakoval po tři dny, až mdlobou a vysílením bez vědomí sklesl. Vzдор tomu však ani čtvrtého dne ničeho nepožil. Tato vytrvalost spůsobila tak mocný dojem na tvrdošíjnou kacířku, že stala se slovům horlivého sluhu božího přístupnější a v brzku byla z ní tak dobrá a věrná katolicka, jako by od kolébky byla náležela církvi Kristově. „Jest to téměř neuvěřitelno,“ — píše o něm P. Gerard, — „jak mnoho zatvrzelých kacířů získal v témže čase katolické církvi, jak mnoho slabých katolíků posílil, jak mnoho žáků do cizích seminářů a mnoho zbožných panen do klášterů poslal, jak mnoho rodin zámožnějších dovedl pohnouti k tomu, že do svých domů přijaly kněze. Každý, s kým přišel Oldcorne jen jednou do styku, poslouchal jeho rady a dožadoval se jeho pomoci. V cestování byl neunavným; neznal jsem a neznám žádného kněze v Anglii, který tak mnoho cestoval, jako Oldcorne, tak že doma byl vzácným hostem a sotva kdy popřán mu byl třídenní odpočinek, aby si opět někdo proň neposlal.“ —

A byl-li doma, tu přicházeli k němu z blízka i z dále katolíci, aby buď mši sv., anebo kázání jeho účastnými byli a svaté svátosti z rukou jeho přijali. Ze každý krok svůj s největší opatrností vážil, aby ušel hrozícímu nebezpečí, rozumí se samo sebou. Jednoukrát byl Henlip za noci tlupou slídičů přepaden, kteří po tři dny a po tři noci v celé budově pátrali po knězi a vzácné řezby na galeriích skoro na dvaceti místech prorazili, hledajíce jeho úkryt. Konečně dostali se k místu, kde P. Oldcorne byl skutečně ukryt a kdež spehýři našli řemének z obuvi, jež ihned za majetek kněžův přisoudili a z toho na přítomnost jeho soudili. Domnívajíce se teď, že našli bezpečné stopy, dali se do nového prohledávání a konečně jali se rozbíjeti stěnu, kdež byli věc onu našli a za níž skutečně kněz byl skryt. V té chvíli velikého nebezpečí obrátil se P. Oldcorne k Bohu a vroucně se modlil, když tu z nenadání slídiči od práce své ustáli a nejen toto místo, nýbrž i celý dům bez porřízení opustili. Tak ochránil Bůh svého vyvolence, až měl se naplnit čas, kdy také život jeho měl býti dán za obět.

Při vši své misijnářské činnosti, která byla tak vydatnou, že následkem veliké námahy byl Oldcorne po čtyřikrát stížen chrlením krve, nezapoměl též na sebe a s takovou přísností si proti sobě počínal, že mnohdy život svůj v nebezpečí uvedl. A ke všemu tomu seslal naň Bůh ještě jiné zkoušky, patrně proto, aby jimi připravoval jej na osud ještě těžší; vyvinula se totiž v ústech jeho rakovina. Když lékaři prohlásili, že nemoc tato dá se odstraniti vyříznutím postižených částí a že i několik kůstek bude muset býti vyňato, rozhodl se P. Oldcorne, že dříve ještě zkusí, zda-li mu nepomůže zázračná voda z pramene svaté Winfridy, panny a mučednice, již Bůh oslavil tou měrou, že na tom místě, kde byla stěta, dal vzniknouti pramenu, jenž mnoho podivuhodných věcí způsobil. Sem umínil si P. Oldcorne podniknouti pouť dříve, než-li se radě lékařské podrobí. Na této cestě přišel též do jednoho katolického domu, kdež sloužil mši svatou a kdež na oltáři našel různé ostatky, tak na příklad malý kámen, potřísněný několika krůpějemi krve, který pocházel z pramene sv. Winfridy. P. Oldcorne vzal tento kámen, šel na osamělé místo, pohřížil se v modlitbu a prosil světici, aby mu opět dopomohla ku zdraví. Pak vzal kámen do úst a podržel jej tam nějakou chvíli a hle — v krátké době byl úplně zdrav, rakovitý vřed z úst zmizel. Vzdor tomu šel ještě ku zázračnému pramenu, kdež dostalo se zesláblému jeho tělu posily tak vydatné, že se navrátil domů neobyčejně posilněn, tak že každého naplnila změna tato úžasem. A kdykoliv během času počalo tělo jeho podléhati škodlivému vlivu namahavých prací, nepotřeboval P. Oldcorne žádného jiného léku, než pouti k pramenu sv. Winfridy, aby opět občerstven a posilněn mohl se oddati svatému svému povolání.

Konečně nadešel čas, kdy měl tento věrný sluha Boží věčné odplaty dojíti. Mezi těmi, kdož za posledních let v Henlipu služeb Božích se účastnili, byl též jistý katolický šlechtic, jménem Humphrey Littleton. Tento po odhalení spiknutí proti parlamentu přijal dva ze spiklenců do svého domu a ukryl je; to se však prozradilo a vinníci i s přechovávačem uvrženi jsou do vězení. Šlechtic, obávaje se — a to nikoliv bezdůvodně — o svůj život, umínil si, že — aby soudcům se zavděčil — prozradí jim úkryt Jesuity Halla (P. Oldcorn), což též učinil, doloživ, že snad tam přistihnou i P. Garnetta, na jehož hlavu byla vysazena značná cena. A vskutku se tak stalo, jak byl zrádce předvídal.

P. Oldcorne neměl ani nejmenšího tušení o nějakém spiknutí, až když po zmařeném tomto pokusu byl se o tom z pověsti dozvěděl. Tu přišel k němu Littleton a tázal se jej, co o tom soudí a zda-li právě zmar této věci nesvědčí nejlépe o její bezbožnosti. P. Oldcorne mu na to odvětil, že nikdy nerozhoduje výsledek, je-li nějaký čin dobrý nebo zlý; co však tohoto spiknutí se týče, o tom že nemůže žádného úsudku pronésti, nýbrž ponechati to zcela Bohu a svědomí oněch spiklenců, poněvač nejsou mu známy důvody, které pohnuly ony muže k tomuto kroku. Tuto odpověď Oldcornovu zkomolili,

zkroutili a zjinačili žalobci i státní rada způsobem všemožným, jen aby z toho schválení zločinného skutku vytlouci mohli. Trojí obžaloba byla na P. Oldcornu vznesena: že P. Jindřicha Garnetta, tohoto zjevného velezrádce, pozval do Henlipu, aby jej zde mohl skryti; že psal P. Robertu Jonesovi v Herefordsbiru, aby mu pomohl dva nebo tři ze spiklenců skryti, čímž prohlásil sama sebe spoluvinným při spiknutí; že spiknutí prohlásil za čiu dobrý, ačkoliv k uskutečnění jeho nedošlo.

Aby vynutili na něm nějaké přiznání, dle něhož by mohlo býti s ním jako se zrádcem naloženo, byl P. Oldcorne, když byl z Henlipu do Toweru dopraven, vícekrát vyslýchán. Patrně bylo při tom použito též mučidel; aspoň ti, kteří o něm psali, tvrdí, že byl po pět dní denně pět hodin na skřipci natažen, tak že nelze ani uvěřiti, jak mohl vytrpěti tato strašná muka. Jeho ruce a prsty byly stálým trýzněním tak znetvořeny, že mu při podpisování protokollů musela vždy býti ruka vedena. P. Oldcorne si také před soudci a veškerým přítomným lidem vedl stížnost na takové hrubé násilí, aniž by se byl někdo z přítomných odvážil, popříti pravdu těchto slov. Avšak i uprostřed těchto nejkruťších muk, které překročovaly i ty nejkrajnější meze pohanského způsobu vyslýchání obžalovaných, zůstal katanovaný kněz vždycky klidným, maje na všechny jejich otázky jedinou odpověď, že jest úplně nevinný. Posledním útočištěm soudců, aby přec nějakou vinu na něm našli, byla lest, o níž při líčení utrpení P. Garnetta jsme se obsírněji zmínili, — zjednání přšležitosti k rozmluvě skrze skulinu u dveří mezi P. Garnettem a P. Oldcornem. Poněvadž však zprávy obou svědků, kteří měli nařizeno rozmluvu vyslechnouti, byly tak zmatené, že ani státní rada si netroufala, na základě těchto výpovědí Oldcornu odsouditi, nařídila tomuto, aby celou rozmluvu sám vypsál. Ještě dnes nalézá se tato listina, psaná vlastní rukou Oldcornovou, ve státním archivu anglickém; pro důležitost její chceme zde některá místa uvésti.

„Ačkoliv obsah rozmluvy mezi mnou a P. Garnettem jest souhlasný s tím, co jsme na dané otázky při výslechu odpověděli, což zaznamenáno věrně v protokolech s námi zavedených, přec chci rozkazu mně daného uposlechnouti, ač šepisování tohoto osvědčení má pro mne mnoho obtíží. Uplynulo totiž dosti času od té doby, kdy rozmluva ona se dala a pak okolnost sama, za jaké s P. Garnettem jsem mluvil, svědčí, že jsem nemohl dobře rozuměti každému slovu, P. Garnettem vyřčenému, jakož i vstípiti si je pevně v paměť, poněvadž jsem tehdy netušil, že budu museti slov těchto někdy opakovati. Nad to mluvil P. Garnett hlasem tichým, tak že jsem mu ani dobře nerozuměl; abych byl v řeči jej přerušil a řekl mu, by mluvil hlasitěji, jsem učiniti nechtěl již proto, že věc, o níž mluvil, byla mi zcela lhostejnou. Konečně jsem ani smysl mnohých slov, ač jsem je dobře slyšel, pochopiti nedovedl, poněvadž mluvil o věcech, o nichž jsem nikdy před tím neslyšel. Vzdor tomu však chci upřímně a úplně zdělití vše, co mi v mysli utkvělo, čehož Bůh buď mi svědkem; kdyby však se stalo a já ve zprávě své něco vynechal, co buď ti, kteří nás poslouchali, anebo snad Garnett sám sdělil, nebudiž mi to ve zlé vykládáno, jako bych to byl zúmýslně učinil, — nýbrž buď to přičtáno buď mojí zapomětlivosti, anebo na vrub důvodů, jež jsem výše naznačil.“

„Byly celkem čtyry rozmluvy a sice první po uplynutí tří dnů, když byli jsme oba do vězení v Toweru dopraveni, ostatní tři pak vždy po výslechu, který s námi tamže by zaveden.“ Bližší zprávy P. Oldcornovy nemají do sebe nic důležitého; skončil osvědčení své prosbou, aby soudcové, jakož mu to byli přislíbili, nepřivedli Abingtona do nebezpečí proto, že kněžím poskytl útulku. Ačkoliv na tuto prosbu nebyl vzat zřetel, přece státní rada vzdor mučení a týrání, vzdor lsti a násilí, vzdor překrucování skutečnosti a vytáčení znění zákona dle své libovůle, nemohla sehnati tolik důkazů, aby stačily ku Oldcornově odsouzení. Z té příčiny uzavřela vláda odeslati obžalovaného do Worcesteru, aby tam byl vyslýchán, souzen a odpraven; jeviště jeho dlouholeté zdárné činnosti mělo býti též svědkem jeho konečného triumfu.

Tak tedy byli P. Oldcorne, bratr Ashley a Tomáš Abington koncem března r. 1606 do Worcestru odvedeni, aby tam byli před porotou postaveni. Cestou setkali se s manželkou Abingtonovou, která přišla rozloučit se se svým manželem. Kromě těchto tří obžalovaných byl též před soud postaven Humphey Littleton, týž, který zradou chtěl si vykoupiti svobodu, nepomohlo to však ničehož, — byl odsouzen k smrti proto, že u sebe skryl dva ze spiklenců. Rovněž Abington odsouzen k smrti proto, že poskytl Jesuitům útulku, avšak na prosby manželky jeho bylo života jeho ušetřeno, za to však bylo mu zabaveno veškeré jmění a všechny statky, kteréž by jinak, v případě provedení ortelu smrti, byly připadly jeho dědicům.

Proti P. Oldcornovi byla obžaloba tak sestavena, že z toho vyzíral zjevný úmysl, zaplésti jej také do prozrazeného spiknutí. Poněvadž pak byl mužem u katolického obyvatelstva této krajiny vysoce váženým, bylo předstíráno, že on rozesýlal na všechny strany listy, v nichž připravoval lid na blížící se okamžik vzpoury a vzbouření.

Dále bylo předstíráno, že, když spiknutí bylo vyzraženo, opět rozesýlal listy, v nichž doporučoval všemožnou podporu dvěma spiklencům, dříve nežli tito našli útulku v domě Littletonové, kdež i zatčeni byli. Dále byl obviňován, že prý v kázání — jež o vánocích měl — omlouval zločinný záměr spiklenců. Konečně pak kladeno mu za vinu, že prý se vyjádřil v soukromé rozmluvě s Littletonem, že netřeba čin tento i účastníky odsuzovati vzdor nezdaru jeho a uvedl prý několik příkladů, na doklad, že Bůh ne vždycky ihned dopřeje zdaru tomu, co schvaluje a co se později zdařiti může. P. Oldcorne hájil se proti všem nařčením velice přesvědčivým způsobem, avšak nic nepomohlo: byl knězem katolickým a k tomu Jesuitou a to stačilo, aby byl odsouzen k smrti; stejný trest stihl i jeho věrného druha, bratra Ashleye a zrádného Littletona, který teprve nyní pochopil celý dosah bídného svého skutku, litoval jej a prosil za odpuštění, čehož se mu od P. Oldcorna dostalo.

Den 7. dubna byl určen k popravě všech odsouzenců. Noc před tím přihodily se ještě dvě události, z nichž jedna dotkla se P. Oldcorna nejvýš bolestně, druhá pak naplnila srdce jeho nevýslovnou radostí. Jesuita P. Floyd chtěl totiž navštívit jej začátkem noci, aby mu poskytl poslední útěchy na cestu do věčného života, když byl vojínem, na stráži stojícím, zahládnut, zatčen a pro svůj obmyslený čin na rok do vězení odsouzen, po přestálém pak trestu ze země vypovězen. Jakkoliv událost tato způsobila P. Oldcornovi nevýslovnou bolest, tím radostněji za to jiná nenadálá příhoda jej dojala. Ve vězení totiž nalézal se též jakýs zločinec, jenž měl za hřích své druhého dne býti taktéž odpraven. Jsa Kalvinistou nechoval žádné litosti nad svými nepravostmi, nýbrž chodě po vězení zpíval si veselé popěvky. Tohoto muže povšíml si Oldcorne a mírnými slovy dovedl v něm záhy vzbuditi myšlenky zcela jiné, ano dovedl to tak daleko, že hříšník v téže noci smířil se s Bohem a s církví a z tvrdošijného kacíře stal se jako by zázrakem kající katolík. Radost, jakou z toho P. Oldcorne pocítil, nedá se vylíčiti.

Když nastal osudný den popravy, vyvedeni jsou všichni odsouzení, aby v Redhillu, místu to popravním, asi míli cesty od města Worcestru vzdáleném, životy své obětovali. Zatím co všichni ostatní vedeni byli dosti schůdnou cestou, byl P. Oldcorne vlečen koňmi blátivou silnicí, tak že k nepoznání zohaven dospěl cíle pozemské pouti své. Avšak Oldcorne ani jednou nezábědoval; nevšímaje si bolestných ran, jimiž bylo cestou tělo jeho rozdíráno, — neposlouchaje bohaprázdných řečí a nadávek, jimiž byl zasypáván od lůzy, štvané protestantskými kazateli, s úsměvem na rtech pohlížel k nebi pokojuje a klidně, jak by byl nejšťastnějším tvorem na světě!

Když došli na místo, poručil se P. Oldcorne v ochranu Boha, Panny Marie a sv. Jeronýma, k němuž vždy zvláštní choval úctu. Pak oznámil lidu, že umírá nevinně a jediným jeho proviněním v očích soudců bylo, že jest knězem a Jesuitou; on však že rád umírá pro víru svou, kterou každý, jenž

chce věčného spasení dojíti, vyznávati musí. Na to modlil se dlouho za krále a celý panovnický dům, za svého udavače, za soudce, porotce a za všechny, kdož smrt jeho zavinili. — Vystoupiv pak po schůdkách vzhůru, položil si sám opratku kol krku — tato mu byla zadržnuta, schůdky pod nohama podrženy a tak vznášel se ubohý mučedník mezi nebem a zemí; konečně byl sňat, vnitřnosti mu vyňaty a tělo rozčtvrceno. Tak skončil dne 7. dubna 1606. P. Oldcorne svůj život, zasvěcený Bohu a blahu lidstva, a jeho čistá duše vznesla se vzhůru, aby z rukou věčného Boha přijala svou odměnu.

Jak svatým byl jeho život, tak svatou byla též jeho smrt!

Bratr Radulph Ashley.

S P. Oldcornem zbynul smrtí mučednickou také jeho věrný sluha, bratr Ashley, jinak Chambers zvaný. Bohužel zachovalo se nám o něm skrovné zpráv; život jeho byl tak skromný, jako on sám, který tomu knězi, jemuž byl přidělen, ve vši pokoře sloužil a s ním věrně všechna nebezpečí, jakým byli vystaveni, sdílel. Jak svědomitě povinnosti své plnil, poznáváme z toho, že Bůh sám učinil jej důstojným koruny mučednické, již toliko svým vyvolencům propůjčuje. Není známo, kdy a kde se Ashley narodil a kdy do společnosti Ježíšovy vstoupil; jest snadno pochopitelné, že bylo drženo v nejpřísnějším tajemství, že také průvodce či sluha kněze náleží tétěž řeholi církevní. Má se za to, že asi kolem r. 1590 vstoupil do tovaryšstva v Douay a po skončení noviciátu přestoupil do anglické kolleje ve Valladolidu.

V životopise P. Tesimonda, který v roce 1598 do Anglie byl poslán a svůj vlastní životopis napsal, lze se dočísti tohoto místa: „Dlel jsem v Brusselu, očekávaje tu nějakého průvodčího, s nímž bych do Anglie se odebral. Netrvalo to dlouho, když setkal jsem se s mladíkem, jménem Radulf, který před několika měsíci opustil kolleje ve Valladolidu, kde službu pekaře zastával, avšak jsa k takovýmto těžkým pracím pro slabost těla neschopným, poslán byl do Anglie. Znaje ctnostnou jeho povahu umínil jsem si, vzítí jej s sebou jako průvodčího, čehož jsem také nikdy nelitoval. Proto jsem jej také s nejlepším svědomím mohl doporučiti P. Oldcornovi, u něhož tento plných osm let setrval a s nímž také smrt mučednickou podstoupil. Zmužilost a vytrvalost, jakou u této příležitosti dal na jevo, byla takovou, že sotva který laik mohl se statečnější mysli prokázati!“

Dne 9. března 1598. přistál P. Tesimond s bratrem Ashleyem u břehů anglických a převor P. Garnett odeslal ihned tohoto do Henlipu ku P. Oldcornovi, kdež zůstal až do svého zatčení.

Že bratr Ashley byl vícekrát vyslýchán, jest jisto, nedá se však určití, kolikrát. Ovšem byl to výslech, spojený s nejsurovějším trýzněním, jak bylo obyčejem anglických katanů. Ještě dnes existují dva protokolly, sepsané při jeho výslechu a Ashleyem vlastnoručně podepsané; písmo, třesoucí se rukou psané, svědčí nejlépe o přestálém trýznění. Z nich vysvítá, že Ashley doznal, že byl ve službě Jesuity P. Halla (Oldcornea), nepřiznal se však, že jest laikem, za to však se vši rozhodností popřel, že by byl knězem. Více z listin těch nevyšvítá. —

S P. Oldcornem byl také bratr Ashley z Londýna do Worcestru odveden, aby tam před porotu rovněž byl postaven. Obžaloba proti němu zněla v ten smysl, že donášel spiklencům listy, obvinění, které ničím odůvodniti se nedalo a nemohlo. Ashley prohlásil slavnostně na spásu své duše, že o celém tom spiknutí neměl toho nejmenšího tušení. Vzdor tom však byl odsouzen a to z důvodu, že činně nápomocen byl knězi, který rovněž k smrti odsouzen byl. Ashley vyslechl rozsudek, na smrti znějící, s nelíbenou radostí. Když v nastalý den popravě přišla řada na Ashleje, políbil tento nejprv nohy mrtvolý svého pána a poručiv duši svou Bohu, prohlásil veřejně shromážděnému lidu, že umírá za svou víru a ne jako zrádce; a jako před ním P. Oldcorne, tak nyní i on pomodlil se za své nepřátele. Když pak svlékl se sebe šatstvo, (což vždy dalo se u těch, kteří rozčtvrceni býti měli), zpozoroval svoji při-

huznou, katoličku, státi nedaleko popraviště a plakati; hodil ji podvazek, aby aspoň nějakou památku po něm měla. Pokřižovav se ještě, byl svržen se schůdků a skončil po krátkém smrtelném zápasu život svůj krásnou mučednickou smrtí dne 7. dubna 1606.

To byly ty čtyry oběti, které zášť proti katolické církvi vůbec a Jesuitskému řádu zvláště z řad společnosti pod záminkou zemězrádného spiknutí si vyžádala. Jestliže pro několik katolíků, kteří, neslýchanou krutostí dohnání byvše k zoufalství, stali se zločinci, měli všichni katolíci vůbec nejen za tvory každého zločinu schopné býti považováni, nýbrž i přímo za zločince samotny vyhlášeni: mělo odsouzením Jesuitů veškeré kněžstvo i nejvyšší hlava církve katolické před celým světem býti podezříváno z účastenství při zločiném tomto spiknutí. A byl-li ještě v tomto století každoročně slaven 5. listopad (den to vyzrazení spiknutí) způsobem velmi okázalým, dalo se to hlavně proto, aby připomínkou touto byly mysle protestantů anglických proti církvi katolické popuzovány; až teprve v posledních letech lepší přesvědčení vzmohlo se v srdcích lidu anglického. Kletba zločinu toho zůstala toliko lpěti na vlastních jeho původcích, kteří odpykali tuto nepředloženost života svými a byli tak spravedlivými, že — stojíce smrti v tvář — veřejně vyznali nevinu Jesuitů, již z pouhého záští a z nenávisti byli křivě nařčeni z účastenství ve zločinu tom. A památný jest výrok proslulého biskupa anglikánského (tedy protestanta) Ushera z Armaghu: „Kdyby papeženci věděli, co já vím, kletba spiknutí nemohla by více na nich lpěti!“ — Co mu ás vadilo, aby před veřejností zatajil to, o čem věděl? —

Jeden z kulturních významů křesťanství.

(V. H.)

(Dokonečení.)

II.

Národ může se nalézati na značném stupni vzdělanosti, vědy a umění mohou u něho dojíti nejvyššího rozkvětu, leč přes vše to shledáme u něho mnoho stinných stránek, nebyl-li národ ten osvícen zároveň i září božského zjevení. Bůh ovšem vložil každému z lidí do srdce zákon přírody se všemi povinnostmi jeho a dle zákona tohoto mají i pohané jednati, dle něho budou i souzeni: leč lid tento odvrátil se od Boha tak velice, že přeslýchá i hlas tohoto, Bohem jim vštípeného zákona a upadá do nejděsnějších bludů, o nichž by bylo lze za to míti, že by již pouhý lidský cit měl každého od nich odvrátiti. Důkazem této smutné pravdy jest osud četných novorozených dětí i u klassických národů v pohanském starověku, jež slýcháme dues tak vychvalovati a velebiti, jež dokonce i mnozí staví za vzor.

U Římanů požíval otec plného práva nad svou rodinou. Směltě s dětmi svými činiti, cokoliv se mu líbilo; směl je prodati za otroky, odložití či usmrtiti je, neb uznati a vychovati je. Život, jež dítkám svým daroval, náležel jemu. Římské zákonodárství ponechalo otcům rodin tak velkých práv pouze proto, jelikož i stát co taký vyhradil si pro sebe stejně velká práva. Jednotlivci co tací, nebyli mu ničím, stát měl na zřeteli pouze zájem všech, prospěch soukromý podržzen byl všeobecnému. Neduživci, chorobní, zmrzačení lidé byli pro stát pouze břemenem, jímž poškozovaly se jeho finance. Na tomto, státem utvořeném zřízení, spočívalo i právo otcovské moci nad životem a smrtí dětí. Stát mohl tudíž naříditi pouze usmrcení neduživců a mrzáků, právo otcovo zasáhlo však i na život jeho dětí. Bezmezně libovali otcův se opřelo pouze někdy, a to nepřímou, srdce ženy a mnoho novorozeňátek, určených otcem na smrt, zachráněno bylo soustrastí matčinou a bylo pouze odloženo. Svědčí o tom výstup v jedné z Terentiových komedií, kdež Sostrata

přiznává se po patnácti letech svému choťi Chremesovi, že svoji dceru, již on nařídil usmrtiti, vyrvala smrti, odloživši ji pouze.

Romulus, jenž byl sám nalezcem, nařídil, že se musí veškerí hoši a z dívek veškeré prvorozenky vychovati a znetvoření hoši a později narozené dívky že smí se odložit až po třetím jich roce. Za Romula bylo potřeba pěti svědků ku zjištění stavu nově narozených dítek. Numa zakázal odkládání manželských dítek.

Toto nařízení jeho zrušili však brzy decemvirové. Dokud zachovávali Římané přísnost svých mravů a neobmezenou poslušnost zákonův, nepřesahoval počet vražd dítek míru poměrné vzdělanosti. Když se však počala v Římě zmáhati nemravnost, vzrůstal i úžasným způsobem počet usmrčených neb odložených novorozeňátek bez ohledu na stáří a rod, aniž by pachatelé ukrutností těchto byli trestáni. Zákony decemvirů dovolovaly však nejen vraždění novorozeňat, nýbrž i usmrcení vzrostlých dítek. Zákon dvanácti desk dovoloval otcům okamžité usmrcení znetvořených dítek, dával jim právo nad životem a smrtí všech legitimních dítek a dovoloval jim, že směli třikráte dítky své prodati. Otcové měli nad dítkami svými větší právo, než nad svými otroky. Nad propuštěným otrokem neměl bývalý pán jeho právního práva; otec však měl nad legitimním a za otroka prodaným synem i pak ještě plnou moc, byla-li mu dána svoboda; tato moc končila se až po třetím prodání. Za příčinou beztrestnosti vraždění a odkládání novorozeňátek možno do jisté míry považovati předsudek, dle něhož novorozená dítko nepokládala se před kojením za lidi. U Římanů kladly porodní báby každé novorozené otci k nohám; zvedl-li je a podal matce, uznáno bylo dítko za člena rodiny. Nechal-li je ležeti na zemi, a odvrátil se od něho, propadlo ubožátko buď smrti neb zavržení. Odkládání dítek dalo se v Římě na dvou místech: na zeleném trhu u sloupu mlékového (Columna lactaria) a ve Velabrum (tržiště na lahůdky) na blízku kopce levantinského. Máloukteré z odložených dítek vyvázlo životem. Plautus vypravuje příklady o bezpříkladné tvrdosti a surovosti otců. Když manželka Aristippova, jenž dal své dítě zavraždit, činila mu proto výčitky, vyplivl a zvolal: „Tato slina jest také ze mně, co však s ní?“

Jak Seneca vypravuje, užívalo se v Římě odložených dítek k nejhaněbnějším spekulacím. Bylyť zmrzačeny, aby jich bylo lze použiti při žebrotě; vzniklať pravá tovární výroba chromých, slepých, němých, bezrukých atd. a sice i za časů Augusta, Cicerona, Virgila a j. v. Sám Seneca neostýchal se říci: „Odložené děti neplatí, jelikož jsou dle zákona otroky“. I sám Cicero neměl nikdy jediného kárného slova vůči těmto zločinům proti všemu lidskému citu. Tacitus prohlásil dokonce krutý zákon dvanácti desk za mistrovské dílo lidské spravedlnosti. Plutarch nazval odkládání dítek dobrodiním pro obětované děti, které by jinak propadly bídě a dlouhému bytí. Quintilian praví: „Usmrcení člověka bývá často ctností, usmrcení vlastních dítek jest však mnohdy skutečným velkým činem“. — Byly-li odložené děti zachráněny a vychovány, dalo se to pouze proto, jelikož se tak laciným způsobem získávali otroci.

Staré Řecko zjednálo sobě zajisté svými neobyčejnými činy v oboru umění a věd nehynoucí slávu. Jeho dějepisci, básníci, řečníci zvěčnili se svými díly a jeden z filosofů řeckých získal si dokonce příjmení „božský“; a přece i v této zemi dovoleno bylo vraždit dítky a tím šlapáno po veškerých lidských citech. Odložené a přijaté dítky prohlašovaly se v Řecku za otroky. Athény i Sparta neměly sobě praničeho vyčítati co do barbarského zacházení s novorozeňátkou.

V Lacedaemonii, jež měla své vojsko, vydržované rolníky, pomýšleno vždy na upravení poměrů svobodných občanů, jelikož tito požívali všech výhod lepší třídy, leč při přelidnění by byli opětně sklesli do stavu dělnického. Z té příčiny nařizovala i řecká politika vraždění dítek. Plato prohlásil zavraždění znetvořených dítek za nutnost. Lycurg nařídil, aby prohlášeny

byly novorozené dívky svobodných i otroků a neduživé, aby byly odstraněny; a Solon dovolil tři sta let později, že směli otcové usmrtiti své novorozené dívky, jež nechtěli uznati. V Lacedaemonii nesměli rodičové vychovávatí dívky své dle vlastního dobrozdání, nýbrž museli je přinést na jisté místo, zvané „lesche“ (budova s otevřenou předsíní). Zde shromáždili se nejstarší všech kmenů, aby vyšetřili zdravotní stav dítek. Zdravé a silné dívky vráceny byly rodičům, znetvořené, slabé a neduživé ustanoveny pro smrt. Tato nebožátka svržena byla do jámy na hoře Taygetu. Moc otcovská spadala v Lacedaemonii úplně pod moc obce. — Attalus, král pergamský, neuznal ani jedině ze svých dítek, nýbrž dal všechny povraždit, aby mohl trůn zanechat synovi svého bratra.

Thebáňe nesměli však své dívky, ani usmrcovati, ani odkládati. Chtěl-li některý otec učiniti tak, musel dříve své dítě přinést magistrátu. Tento postaral se již před tím o lidi, kteří za lacinou cenu tyto dívky koupili. Když vyrostly, ostaly u svých nevlastních rodičů, kteří pak rozličným upotřebením jich odškodnili se za částku, již vydali při jich koupi.

V Řecku odkládaly se novorozené dívky též velmi často. Chtěl-li otec dítko své zavraždit, zanesl je na odlehlé místo; chtěl-li však, aby bylo zachováno, položil je na místo, jež bylo lidmi hojně navštěvováno. V Řecku nebylo ústavu ku přijímání nalezců a nesprávná jest domněnka, že by gymnasium „Cynosarges“ v Athénách bylo sloužilo k tomuto účeli; tam posílány byly pouze nemanželské, sedm roků staré dívky, aby se učily tělocviku. V zimě se sně tohoto gymnasia vytápěly, aby se mohli chudí ohřátí. Byly to tedy první známé veřejné ohřívárny.

Odloženým dítkám dávali v Řecku rodičové zvláštní znaménka, aby je po případě po čase mohli zase poznati. Dívky, jež rodiče odkládali, ukládány byly do hlíněných nádob. Často přikládali rodiče do nádob těchto i drahocenné předměty, ke krytí buď vydají na vydržování dítěte, neb vydají pohřebních. Z fragmentů rukopisu Meneandrova vychází na jevo, že měli u Řeků větší cenu chlapci, nežli dívky. Praví Meneandr: „Dívky jsou břemenem pro otce, i jsou-li zámožni, protož jest zcela přirozeno, že chudí dívky odkládají a pouze syny vychovávají“. — Euripides vyslovil též náhled, pravě: „Hoši mohou rodinu udržeti, dívky však, jakmile opustí otcovský dům, nenáleží více k rodině, nýbrž svému manželé“.

Odložené dívky obdržely buď jména od místa, kde byly nalezeny, aneb od božských bytostí. V komediích a tragediích řeckých básníků nalézáme četná místa, poukazující k častému odkládání dítek. Stobaeus, jeden z nejstarších spisovatelů řeckých, nepovažoval vychování dítek za nutnou povinnost rodičů. Filozofové Plato, Sokrates a Aristoteles, kteří se tak velice přiblížili zjevené moudrosti, nevyslovili se nikdy proti podobným po-blouzením.

III.

Přicházíme k novému odstavci, v němž pojednáme o osudu novorozenátek po zavedení křesťanství.

Obrat, jenž v ohledu tomto v době této nastal, nutno zajisté nazvati blahodárným, utěšeným. Božským, krásným zásadám křesťanství ponecháno bylo, chrániti novorozenátku a neponechávati je libovůli rodičů, nýbrž dopomoci jim co tvorům, vzniklým dle obrazu božského, ku právům jich na život. Jakož však nemohlo křesťanství jedním rázem starý, zkažený svět pohanský změnití a obrátiti, takž i v otázce této potřebí bylo velikého namáhání, než-li zjednal sobě platnost křesťanský názor, zabezpečující dítkám zacházení, důstojné člověka. Snahy tyto nacházíme hlavně u křesťanských církevních otců, kteří hlásáním pravd křesťanství a poučováním přítrž činili zločinům, páchaným na dítkách, jakož i všem nemravům starého pohanství. Lékař dr. F. S. Hügel praví o této krásné, bohumilé činnosti církevních otců: „Téměř veškeré zásady dnešního zákonodárství v příčině nalezců a novorozenátek děkovati nutno církevním otcům, již v zájmu otázky této pod-

niknouti museli dlouhý, těžký boj, s přívrženci pantheismu. V prvních heroických dobách křesťanských tvořili věřící pouze jedinou, velkou rodinu, kdež jeden za všechny a všichni za jednoho obětovali veškeré své naděje, ctnosti i statky ve prospěch všeobecný, kdež dobrovolnou touto obětí založili jakýsi podpůrný spolek pro pomoc chudým, zaopatření sirotků a výživu nalezců.

Byloť tedy již v tomto pravěku křesťanské církve jakési „korporativní zaopatřování nalezců prvními katolickými obcemi.“ Toto zaopatřování dalo se v prvních dobách křesťanství pomocí instituce diakonie. Později ukládáno bylo vykonávání těchto i jiných dobročinných skutků diakonie ustanoveným k tomu subdiakonům, ba konečně i ženám a vdovám. Jako jedna z nejstarších pomocnic tohoto druhu jeví se Foiba, o níž se zmiňuje svatý Pavel ku konci svého listu k Římanům. Rovněž i svatý Jeroným vyzýval ženy k vykonávání podobných krásných skutků. Později přijímáni byli nalezcí v tak zvaných Xenodochiích, jež právě proto možno považovati za pravzor našich blahodárných lidumilných ústavů. Svatý Augustin zmiňuje se ve svém třetí a dvacátém listu k biskupu Bonifacioví o „vysvěcených pannách, jež odložené děti vyhledávaly, je ke křtu přinášely a vychovávaly.“

Teprv když se sami císařové dali pokřtiti, domohlo se křesťanství zlepšení osudu nalezcův. Císař Valentinian I., Valens (roku 364 po Kristu) a Gracian (r. 376.) nařídili: „že jest každý otec povinen, děti své živiti; ukládali tresty na odkládání dětí a na zavraždění dítěte určili trest smrti.“ — Po vydání tohoto zákona ubylo vražd novorozeňátek, leč odkládání a prodávání dětí nebylo lze učiniti přítrž.

Valentinian II. nařídil, aby odložené děti, jež byly za otroky prodány, po jisté době byly opětně propuštěny na svobodu. Valentinián III. rozkázal, aby děti, jež prodány byly od otce za příčinou chudoby, nepozbyly tím své svobody. V době všeobecného hladu prohlásil Valentinián veškeré prodeje dětí za neplatné a trestal prodeje dětí barbarům peněžitou pokutou šesti uncí zlata.

I ve východořímské říši vydali křesťanští císařové zákony ve prospěch chudých opuštěných a odložených dětí. Justinian I. zrušil (roku 530) otroctví nalezců, prohlásil je za svobodné, udělil jim právo, kupovati pro sebe i své potomky statky a postavil je pod svoji bezprostřední ochranu. Justinian považoval odložení kojence za horší skutek, než-li sprostou vraždu. Roku 553 uložil biskupu a prefektovi thesalskému, aby byli nalezcům co možno nejvíce ku pomoci a ustanovil na neplnění tohoto nařízení peněžité trest pěti liber zlata, čímž zavedeno bylo jakési smíšené, dílem státní, dílem duchovní zaopatřování nalezců. Konečně nařídil, aby zřizovány byly zvláštní ústavy pro nalezence. —

V dějinách činí se zmínka o nalezcinci, jež zbudovala a bohatě nadala Anthusa, dcera císaře Copronyma (r. 750.). Šlechtná tato dobroditelka byla pravou matkou těmto nešťastným tvorům, navštěvovala je a zaměstnávala se neunavně jich ošetřováním a vychováváním. Vzrostlejší hoši upotřebovali se při rozličných zaměstnáních, dívky dávány byly k dalšímu vzdělání do klášterů.

Mimo církevní otce východní i západní říše pozvedly i církevní koncily hlasu svého ve prospěch nalezců a novorozeňátek. Koncil v Nicaee (r. 325) ustanovil ve svém 70. článku, aby se ve všech větších městech zřídily ústavy k podpoře nemocných, ku práci neschopných a opuštěných. — Koncil ve Vaisonu (roku 442) nařídil, aby každý, kdož přijal odložené dítě, přinesl je ku kostelu, kdež mu církevní představený potvrdil zákonité převzetí nalezence. V nejbližší na to neděli měl kněz obci oznámiti, že bylo nalezeno dítě a že rodičům jeho jest po deset dní volno, žádati je nazpět. Když vykonány byly tyto formality, nesměli již praví rodičové dítě své nazpět žádati. Učinili-li tak, aneb-li urazili pěstouny přijatého dítěte, propadli církevním trestům, ustanoveným pro vraždu. — Koncil v Rouenu (v devátém století) nařídil církevním představeným, aby vyzvali ženy, by své děti ani

neodkládaly, aniž vraždily, nýbrž aby je donesly do kostela, kdež by se nad nimi smílovali soustrastní věřící.

Ve chrámech umístěna byla zvláštní mramorová koryta, do nichž bylo lze dítky položit. Odtud vybírali je kostelní sluhové a přispívali jim první pomocí. Kněži vedli o těchto dítkách zvláštní protokol, v nějž zanašeli veškeré okolnosti při nalezení jednotlivých dítek. Ti, kdož přijali nalezence, jmenovali se pěstouni; obdrželi od církevního přednosty stvrzenku, v níž potvrzeno bylo jich právo na přijatého ošetřovance, jelikož na západě nebyl zákon Justinianův v platnosti. Tímto opatřením poskytla církev přečetným opuštěným dítkám útulek. Činiti koncilům výčitku, že mohly působiti ještě více ve prospěch nalezců a novorozeneých dítek, bylo by nespravedливо, jelikož tato církevní shromáždění říditi se musela dle ducha a potřeb oněch dob a nesměla přirozený vývoj záležitosti té předběhnouti.

V sedmém století nabyla všeobecná bída v Evropě neobyčejného rozsahu následkem stěhování se národův, čímž vynořili se noví lidé, nové mravy, nová zřízení, zákony, poměry, nové státy a řeči, nové povahy a jmena atd. V této bouřné době zapomenuto lásky k dítkám a navzdor všem koncilům a nařízením církve hynulo tisíce dítek následkem nedostatku jakékoliv ochrany. Gallové — ještě před vládou Franků — vodili své dítky na trhy, kdež prodávali je za nepatrnou cenu jako zvěř. I v Anglicku, Německu, Itálii, Flandersku provozován tento hnusný obchod s dítkami. Na zamezení jeho chodili nábožní lidé na tyto „trhy na lidi,“ kupovali ubohé dítky, dávali je křtiti a udíleli jim pak svobodu. Pod záminkou chudoby prováděny neplechy tyto v takovém rozsahu, že byly k vůli zisku i cizí dítky loupeny a prodávány. V Gallii a Itálii prodávali rodičové dítky své zvláštním obchodníkům, již pak dítky zaváželi do Afriky na trhy. Již Valentinian zakázal tento obchod s dítkami a uložil postiženým překupovačům pokutu šesti uncí zlata. V Britanii prováděn obchod s dítkami v tak hnusných rozměrech, že papež Řehoř Veliký učinil tento mravní úpadek předmětem zvláštní apoštolské missie. Tento církevní vladař, jenž nazván právem Velikým, daroval svým vlastním otrokům svobodu, zvolav: „Božský Vykupitel náš, stav se člověkem, osvobodil lidské plémě z otroctví a dopomohl mu k původní jeho svobodě; napodobmež příklad tento, zbavujíce otroctví lidi, již svobodni jsou dle zákona přírody.“

Ku konci dvanáctého století založil „bratr Vít“ (frère Guy) v Montpellieru řeholní bratrstvo sv. Ducha, jež ve svém klášteře, vystaveném roku 1180 za Filipa II., přijímalo a ošetřovalo nemocné a odložené dítky. Pod vedením bratra Víta působili řeholníci montpellierští pro blaho nešťastných s neobyčejným úspěchem. Řádu tomuto přísluší nejvyšší čest nejen za to, že založil množství nalezců v různých zemích, nýbrž i za to, že vzbudil i sympatie jiných národů k napodobení šlechtných podniků těchto.

Četná utopení novorozenátek v Tibeře v Římě, jakož i odkládání na veřejných místech, vyvolala ve šlechtném papeži Innocenci III. nejživější soustrast a pevné rozhodnutí, zříditi v Římě ústav pro nalezence, podobný montpellierskému. Již roku 1198 otevřel v nemocnici sv. Ducha několik síní pro 600 dítek a zavedl zde tak zvanou „otáčecí desku“ (první v Evropě), od níž obdržel i ústav své jméno: „Conservatorio della Ruota“. Ku správě ústavu povolal r. 1204 velmistra Guye.

Nesčetné jsou dobročinné ústavy, jež zřídila křesťanská „charitas“ ve všech zemích evropských pro tyto ubohé, opuštěné tvory. Pro Španělsko učinil ve směru tomto přemnoho zejména sv. Tomáš z Villanovy, arcibiskup valencijský. Šlechtný tento kněz učinil sobě úkolem, zasvětit celý život svůj zlepšení smutného losu nalezců. Cestoval neustále po své diecési, sbíral opuštěné dítky a vyzýval matky, jež nebyly s to dítek svých živiti, aby své dítky za malou odměnu přinášely do jeho paláce. Tyto dítky odevzdával pak zvláště placeným kojným. Každého měsíce musely se tyto ženy se svými kojenci dostaviti do paláce, předně, aby přijaly svoji mizdu a za druhé, aby

se vykázaly prospíváním svých malých svěřenců. V biskupském paláci ošetřováno bylo neustále osmdesát dítek pod přísným dozorem šlechtěného arcibiskupa.

IV.

Čím více se křesťanství šířilo a čím více krásné nauky jeho vnikaly v srdce jednotlivcův i celých národův, tím více lepšil se osud novorozených dítek a názory pohanských rodičův ustupovati musely zákonům boží lásky. Křesťanští státové nespokojili se však tím, že vystoupili pomocí zákonův proti odkládání a vraždění dítek, nýbrž pečovali i o to, aby nebylo obyvatelstvu přece jen tak příliš snadným, zbavovati se dítek, kteréž byly rodičům břemenem. Křesťanští státové zřizovali tudíž ústavy, určené ku vychovávání dítek, jimž by bylo jinak brozilo nebezpečí zavraždění, neb odložení. Promluvíme v příčině této pouze o jediném státu, o němž se obyčejně praví, že světská vláda jeho bývala u velkém nepořádku, totiž o bývalém církevním státu. Ústavy státu tohoto stály pod bezprostřední správou vlády, jež kryla vydaje jich potud, pokud vlastní jich fondy pro to nevystačovaly. Ústavy takovéto byly v Římě, Viterbu, Narnu a Bologni; podobná kolonie nalezala se v Monte Romano.

Papež Innocenc III., jenž překvapen byl úspěchy nemocnice montpellier-ské, povolal k sobě zakladatele její, bratra Víta, aby v Římě zařídil (roku 1204) nemocnici „di Santa Maria in Sassia.“ Ústav tento, původně pouze kostel, založen byl r. 715 od Iny, královny saské pod jménem „Santa Maria in Sassia“. Když přišel roku 718 její choť do Říma, spojil s kostelem nemocnici pro své krajany a složil k vydržováního jeho značnou dotaci. Roku 817 zničil požár část budovy. Když pak později nový požár budovu tuto znovu spustošil, dal ji papež Lev IV. znova vystaviti. Od Innocence III. obdržel ústav tento (roku 1198) velkou přístavbu, mnoho výsad, příjmů a pozemků. Když se tento církevní panovník dověděl, že se každodenně v Tibeře nalezájí mrtvoly novorozeňátek, nařídil, aby se ústavu „Santa Maria“ užívalo pouze k ošetřování opuštěných dítek. V budově této nalezá se ještě fresková malba, představující papeže, jemuž se se všech stran přinášejí dítky. Když budova již sešla a brozila spadnutím, dal ji papež Sixt IV. (roku 1471) s novou nádherou znovu vystaviti, tak že ještě dnes vzbuzuje úžas všech návštěvníků. Budova tato má několik oddělení a mimo to obrovský sál, táhnoucí se celou délkou budovy. V sále tomto má místo 1000 postelí. Po straně hlavního sálu nalezá se korridor s 200 postelemi. Zde nalezá se též několik jiných sálů pro nemocné kněze a šlechtice, po čtyřech postelích, oddělení pro choromyslné a pro stížené naka živou nemocí. V zadní části budovy nalezájí se sňe pro kojení dítek. Vedle těchto umístěna jsou oddělení pro hochy, již byli dáni z ústavu, leč po dokonaném třetím roce opět nazpět vzati. Zde ošetřuje se 500 hochů do té doby, kdy mohou nastoupiti nějaké učení. V jiném podobném oddělení ošetřuje se 500 dívek dotud, dokud nevstoupí buď do klášterů, aneb do stavu manželského, v kterémžto případě obdrží věnem padesáte tolarů. Chovanci oddílů těchto nalezájí se pod správou duchoven-skou. Papež Klement VIII. přistavil k ústavu kostel, jenž zasvěcen byl sv. Terezii. Správcem ústavu jest prelát, papežem zvláště jmenovaný. Správec, lékaři, ranhojiči a ostatní personál bydlí ve zvláštním oddělení.

V ústavu tomto přijímají se i dítky, narozené v porodnici sv. Rocha, jakož i dítky římské a z okolních krajin. Za francouzské správy přijímáno bylo ročně přes tisíc dítek. Dnes přijímá se ročně 4—500 dítek a všech chovancův ústavu čítá se ročně celkem asi 2000. Octne-li se mezi nimi dítě manželské a podaří-li se, vypátrati jeho rodiče, musí je nazpět vzíti. Hoši bývali dříve po tříletém pobytu na venkově a devítiletém ošetřování v ústavu posíláni do rolnické kolonie Monte Romano, velké bažinaté to roviny, jež pro svoji špatnou půdu neměla žádné ceny. Pius VI. vyslal tam jistý počet nalezencův s kolonisačním personálem, aby půdu tamní vzdělali. Prací tou zaměstnáno 900 hochů a jich píli byla půda vzdělána tak, že se stala nejvýse úrodnou. Rovněž dávají se hoši rolníkům, aby se naučili hospodářským

pracem. Chovanci, nehodící se pro toto zaměstnání, posílají se do Viterba do průmyslové školy tamní, kdež se boši vyučují v řemeslech. — Dívky vyučují se do svého desátého roku v ženských pracích. Ústav vybavuje ročně na třicet dívek.

Ústav v Bologni existoval již ku konci třináctého století. Ročně přijímá se zde asi tři sta dítek; rovněž tolik asi také v ústavech narnijském a viterbském.

V Římě jsou též tři sirotčince, v nichž přijímají se opuštěné děti: ústav Panny Marie Akvinské, ústav sv. Anny Felegnanské a konečně tak zvané zaopatřovatelství pro sirotky z doby cholery za předsednictví generálního vikáře.

Dle všeho tohoto jest zřejmo, že křesťanství nespokojilo se pouze slovy proti zločinům, jichž dopouštělo se pohanství beztrestně a bez bázně na nevinných dítkách, nýbrž že se horlivě a neohroženě zasadilo o to, aby zločiny podobné navždy staly se nemožnými. A tato obrovská práce jest pouze částkou onoho veledíla, jež vykonalo křesťanství na lidstvu a ku prospěchu lidstva. — — —

Kulturní obrázek ze staré školy Jesuitské.

„Jako pták povznáší se mládež na perutích k duchovní výši, ctnosti totiž a zbožnosti, čímž se Bohu stává milou, pak vědomostmi a vědou, čímž se stává státu užitečnou!“ Tak nadepsal spisovatel dějin kolleje jesuitské v Štýrském Hradci poutavou zprávou svoji.

A vším právem; neboť dobře bylo mládeži, jež odchována byla pečlivými rukama svědomitých, učených a zbožných členů tovaryšstva Ježíšova. Jakými byli učitelé, takými ukázala se býti též mládež, jimi šlechtěná a jaký tedy div, že školy Jesuitské kvetly, prospívaly a dostály plně svému úkolu.

Když v roce 1586 byla otevřena akademie ve Štýrském Hradci, sestávala ze tří fakult: humanistické čili povšechně vzdělávající, filosofické a theologické.

Těsně spojeno se studiem bylo udílení akademických hodností, o čemž se nám z Hradecké kolleje mnoho zajímavých věcí uchovalo. Před promoci předcházela přísná zkouška. Na filosofické fakultě udílela se hodnost bakaláře na konci druhého roku, hodnost magistra a doktora ku konci třetího roku. Slavná promoce konala se pak způsobem zcela jednoduchým: jeden z kandidátů oznámil jménem ostatních soudruhů, že si přeje býti povýšeni na doktory, načež byla jména kandidátů přečtena a tito museli složití Tridentské vyznání víry. Když to bylo skončeno, prohlášení jsou za doktory a odevzdány jim kancléřem odznaky jich důstojnosti. Aby promovujícím nějakou radost připravili, odevzdávali jim žáci nižších tříd v den slavného jich povýšení tištěné své plody básnické aneb řečnické, významný to zajisté v onu dobu dar, jenž byl mladým doktorům nejmilejší připomínkou na jich dobu studijní.

Žákům, kteří studovali s výtečným prospěchem, doručovány v den promoce dary od císaře: zlatý řetěz s obrazem císaře, jež vždy dotýčným kandidátu doručil zvláštní vyslanec císařův, obyčejně některý z nejvyšších dvorních hodnostářů.

Zkoušky konaly se buď z filosofie, nebo z theologie; později přistoučila k nim matematika (čímž nejlépe vyvrácen mylný náhled, jako by na školách Jesuitských nebylo tomuto předmětu vyučováno) a dějepis.

Avšak všechny studie a to nejdůkladnější vzdělání nejen pražádného užitku nepřinášejí, nýbrž naopak jsou i velice škodlivy, není-li rozum v nejlepší shodě se srdcem, není-li pouze duch vzdělán, ale i srdce. A to právě bylo hlavní snahou učitelů kolleje Hradecké. Neboť tito byli již jak povoláním svým, tak i řeholními pravidly vázáni, vésti žáky své ku pravé zbožnosti. A právě ti nezbožnější z žáků byli též nejnadanějšími a nejpilně-

šími. Kromě studií zabývali se studenti hudbou a zpěvem, obstarávajíce jich při bohoslužbách.

Při kolleji Hradecké byl zřízen ještě tak zvaný „arcivévodský konvikt“, jenž míval průměrně 50 chovanců, většinou z rodů šlechtických, kteří vesměs byli vzděláváni na kněze. Proto také ti, již do tohoto konviktu byli přijati, museli býti ve věku mezi 16—26 lety, byli předem již upozorněni, že jsou ustanoveni pro stav kněžský, pročež, že jest jim vésti bohumilý život a že musejí býti připraveni, aby na rozkaz svých představených přijali svěcení.

Hlavním prostředkem, jímž Jesuité v Hradci povzbuzovali nábožný život studentů, byly mariánské kongregace. Až do r. 1621 byly tamže dvě společnosti: jedna pro akademiky, druhá pro gymnasisty. Později byla zřízena ještě jedna společnost náboženská, kdež rozkvétaly ty nejkrásnější ctnosti. Chci zde uvést několik obrázků na doklad svého tvrzení.

V roce 1630 vyprosil si i obdržel představený jedné společnosti této dovolení, aby směl pro chudé v nemocnici žebrati. Brzy na to patřilo celé město s úžasem na tohoto muže, provázeného dnes jedním, zítra opět jiným mladým hrabětem, jak s mošnou na zádech putuje od domu k domu. Tato dobrovolná pokora měla za následek výsledek velice šťastný, z něhož největší zisk měla chudina.

V roce 1634 zřízeno bylo v konviktě „bratrstvo sv. Ducha“, jež záhy těšilo se neobyčejnému rozkvětu, avšak také akademičtí údové druhých náboženských společností závodili mezi sebou ve šlechtických příkladech poslušnosti a pokory, zvláště byla to ušlechtilá mládež, která vykonáváním nízkých služeb a zastáváním nepatrných úřadů osvědčovala svou pokornou mysl. Dva hrabata, z nichž jeden byl knězem, prosili vroucně, aby jim bylo dáno udržování čistoty, smýcení a metení akademických poslucháren. A oni vykonávali službu svou ne snad potají, ale i za přítomnosti studentů, a nikoliv snad nedbale, nýbrž s největší pečlivostí a vážným sebevědomím. Pozoruhodným jest též dobročinný smysl mládeže studující pro chudé, který při každé příležitosti způsobem velice vydatným byl osvědčován.

V roce 1640 slavena byla stoletá památka založení řádu Jesuitského v akademii Hradecké způsobem velice okázalým, při čemž bylo také chudiny vzpomenu. Studenti totiž pozvali si do ústavu 30 chudých, uspořádali jim hostinu, při čemž ku lepšímu pochutnání zahráli jim několik hudebních skladeb; studenti stavu šlechtického je obsluhovali a po skončené hostině obdarili ještě každého z účastníků značnější peněžitou částkou. —

Tato láska a péče o chudé, která s katolickým náboženstvím tak úzce souvisí a jež v kolleji Jesuitské s obzvláštní péčí pěstována byla, sloužila také jiným lidem za dobrý příklad. V úmrtní den císaře Karla II. a o slavnosti sv. Xaveria byli chudí z městského ústavu, jakož i ze sirotčince co nejdříve vyčastováni a studujícími při tom obsluhováni. Podobně o zelený čtvrtek bylo na 12 chudasech předsevzato umývání nohou a tito pak stkvěle pohostěni a penězi obdarováni.

A professoři kráčeli před studující mládeží vždy dobrým příkladem napřed. První z Jesuitů, jež si r. 1634. morová rána za obět vyvolila, byl Bernard hrabě z Thanhausenů, bývalý žák této kolleje, vyznamenaný při promoci císařem Ferdinandem II. zlatým řetězem. — Nastoupiv dráhu veřejného života, byl králem uherským a polským Ferdinandem III. jmenován komořím a propůjčen mu řád zlatého rouna, jako čestný odznak dědičný pro celou jeho rodinu. Avšak hrabě Thanhausen odmítl toto vyznamenání a vzdor prudkému odporu příbuzných vstoupil r. 1626 do tovaryšstva Ježíšova. Ukončiv v Římě theologická studia byl r. 1632 na kněze vysvěcen, načež byl povolán do akademie Hradecké, kdež mu svěřena stolice logiky. Když vypukl v Hradci mor, neprchl hrabě Thanhausen, nýbrž oddal se dobrovolnému ošetřování nemocných, až sám nákaze této podlehl. Zemřel 12. srpna 1634 v 26. roce věku svého.

V roce 1712. zemřeli dva Jesuité, kteří dlouhý čas v Hradci filosofii a theologii vyučovali. Jedním z nich byl P. Ludvík šlechtic z Müntingerů. Strávil každodenně mnoho hodin pozorováním hvězd na věži hvězdárny, nezapomněl přece nikdy na stvořitele podivuhodného toho světa pozemského i nadzemského. A proto závěrečnou myšlénkou celého jeho studia a veškerého bádání byl Bůh a nezřídka bylo slyšeti jej zvolat: „Ach, jak krásně musí býti po smrti, moci z největší blízkosti pozorovati všechna tato zářivá světla nebeská.“ — Druhý professor, P. Ladislav Sennyei, byl ve svých studiích přechasto tak pohřížen, že zapomněl na jídlo a pití. Avšak vzdor tomu nikdy neopomenul každého měsíce navštívit chudinu v městě a štědře ji obdarovati.

Hodina bídy a nouze jest hodinou církve katolické a tudíž i katolického kněze. To osvědčili též professoři školy Hradecké. Z přemnohých příkladů uvedu některé. Prudčeji nežli před tím vypukl v roce 1646 opět mor v Hradci, tak že školy musely býti uzavřeny; čtyřicet Jesuitů věnovalo se ošetřování nemocných touto nakažlivou chorobou. A když po 10 letech opět nákaza ta se vši prudkostí tamže se vyskytla, byl zvláště osud chudiny a služebného lidu nad míru smutným. Kdykoliv někdo z těchto onemocněl, vypověděl jej pán okamžitě z domu, aby jiných nenakazil. A když nemocnice, pro nákazou touto stížená zřízená, byla již přeplněna a nově onemocnělým nikde útulku poskytnuto nebylo, tak že tito museli pod širým nebem, ode všeho světa opuštěni, dovolávati se slitování Božího: tu Jesuité ihned, zpozorovavše opuštěné ty tvory, s velikou radostí jich se ujali, peníze, pokrmy, léky, oděvem jich opatrovali a dle sil svých útechy poskytovali. Avšak toto milosrdenství došlo též veřejného uznání; neboť lidé hlasitě po ulicích volali: „Hle ty, již ode všech lidí byli opuštěni, jedině Bůh a Jesuité neopustili!“ Ze 309 lidí, morovou ranou stížených, kteří duchovní i tělesní péči se strany Jesuitů se těšili, zemřelo pouze 85, — ostatní všicki se uzdravili a hlásali chválu a slávu obětavého řádu Ježíšova.

Také vůči raněným vojínům osvědčili professoři mnoho — a mnohokrát svou účinnou lásku a obzvláštní péči. — Po vítězné, avšak krvavé bitvě u sv. Gottharda r. 1664 byla většina raněných převezena do Hradce. Mnozí však již napřed byli se tam z ležení doplazili. Ti z nich, kterým již síly došly, tak že dále nemohli, zůstali buď na polích, anebo v předměstí na ulicích ležeti. Náhodou trefil se k tomu jeden z Jesuitů a viděl toto srdcevroucí divadlo. Ranění křičeli, či vlastně bědovali o kousek chleba a číši vody. Až do nejhlubších útrob dojat spěchal kněz do kolleje a vyzval spolu-bratry ku přispění. I spěli všicki v místa označená, nasýtili hladových a napojili žíznivých a to dalo se nyní každodenně. Kdo z raněných nemohl nastoupiti další cestu do Lazaretu, toho vložili na nosítka a sami jej odnesli; v nemocnici pak, opět jej nasativše, očistili jej, převázali jitrčí rány, oděli jej v čisté prádlo, postarali se o léky, vůbec ošetřovali raněné vojny s takou něžností, s jakou matka bdí nad svým dítkem. — Po tři měsíce trvala tato služba, neboť sotva že někteří se zhojili, neb jiní zemřeli, ihned noví ranění nastoupili na jich místo. Vedle tohoto ošetřování tělesného nebylo ovšem též zapomenuto na útechu duševní a mnohého docíleno zdárného výsledku, mnohá duše zachráněna a vysvobozena z poroby hříchu. 73 luteránských vojínů, pohnuti byvše láskyplnou starostlivostí Jesuitů, stali se katolíky! 127 vojínů, kteří polouzdraveni museli zpět do ležení, přišli osobně do kolleje, aby vzdali kněžím vroucí díky, I padli jim k nohám a líbali jim, slzíce, ruce a kněžské roucho a velebili je jako nejvyšší milosrdné muže.

A že takovéto příklady křesťanské lásky a obětavosti nemohly zůstatí bez vlivu na studenty, to rozumí se samo sebou. —

Jed, který i ten nejvzácnější květ, v srdci jinocha vypučelý, dovede zničití, jsou špatné knihy. Zde však nebylo pátráno po špatných knihách proto, aby byly spáleny, nýbrž bylo působeno proti nim daleko účinněji tím, že kongregace starala se o šíření knéh dobrých, užitečných. Tak vydána roku 1636 jako novoroční dar studentům Hradeckým: „Marianská koruna,

čili životopisy 12 údů bratrstva Mariánského.“ Tento chvályhodný mrav, po-
dělovati studující mládež k novému roku spisy mravnými a dobrými, udržel
se v akademii každoročně a každá ze zmíněných tří studentských společností
náboženských pečovala o vydání zvláštní knihy. —

Z jiných veřejných náboženských cvičení budiž zde ještě zmínka o pro-
cessích kajicníků. Čteme totiž v kronice z roku 1649: Jakožto zvláštní
zjev musí býti též zaznamenáno processí kajicníků, jež konviktisti každo-
ročně o velkém pátku večer pořádají, při čemž se i metlami do krve mrskají.
Bičování v soukromí nebylo v ústavě tomto nic nového, aspoň již r. 1615
se o tom letopis zmiňuje.

Toto veřejné processí kajících studentů liší se daleko od oněch průvodů
sekty mrskáčů, která ve 13. a 14. století vznikla a velice se v krátké době
vzmohla. Neboť jako proti „mrskáčům“ církve sama co nejrozhodněji vystou-
pila, — tak naopak zde dály se se průvody tyto za souhlasu i pod dozorem
církvním, tak že každé překročení mezi slušnosti i lidskostí tím již předem
odpadlo. Ostatně klášterní vychování, jehož se chovancům konviktu dostalo,
pak všeobecné neblahé okolnosti, zaviněné morem, hladem ta válkami, nemálo
k tomu přispěly, aby člověk trestáním sama sebe snažil se odvrátiti spraved-
livý hněv a metly Boží.

Ostatně nebyl to jen konvikt Jesuitský, jenž podobná processí pořádal,
nýbrž byly to i ostatní akademické společnosti, jak nás zpráva z roku 1697
poučuje, jež o velký pátek průvod podobný uspořádaly.

Tak tedy byl celý studentský život proniknut duchem nábožnosti, lásky
a pokory. Není divu, že jakož již na začátku jsem podotkl, z akademie
Jesuitské vycházely charaktery vzácné, mužové vynikající vědou, učeností, vý-
mluvností, — hlavně pak zbožností a dobrotou srdce. Jak velikou protivu
tvoří oproti akademickým Jesuitským školy nynější! Věru, maně při pomýšlení
tom vtírá se člověku myšlénka o škole konfessionelní, — o škole, založené
na základech a pod dozorem církve katolické. Pak snad dočkali bychom se
též podobných vzorných studentů, o jakých dnes se pouze dočítáme v dě-
jinách starých škol Jesuitských! — — J. N.

Dvé vzorných států.

Napsal A. R.

(Dokončení.)

Stát všecek! Jak přepodivné jsou cesty Páně, jenž malým nerozumným
tvorům vykázal v přírodě místo a působnost, jež člověka naplňuje obdivem
a v duši jeho vyvolává tisíce blahých dojmů i zbožnou touhu, aby společnost
lidská, společnost tvorů dokonalých, aspoň z části vyrovnati se mohla vzorné
obci mravenců neb všecek. —

Hle, jak oba tyto státy od sebe se různí, tak že maně v člověku vzniká
myšlénka, že od zvířat naučil se znáti různé vládní formy. Jako stát mra-
venců jest republikou v nejkrásnějším slova smyslu, tak obec včel naproti
tomu jest monarchií, jedinouvládou, tak přísnou a všem poddaným neoby-
čejně se zamlouvající, že mnohdy s úmrtím vladaře rozpadne se celý tento
vzorný stát. —

Jak krásným příkladem může nám býti včelka! Její umělecká zručnost,
s jakou tvoří svůj příbytek, její spořádaná domácnost, její výpravy, války,
rodinný život, plný nejobětavější přítulnosti a vzájemné lásky, její blahobyť,
píle, pracovitost, pořádek, její věrnost a láska ku královně: to vše skytá nám
příležitost v míře nejbohatší ku vážnému přemítání, jak mnohdy vysoko
stojí zvíře nad tvorem, obdařeným rozumem a svobodnou vůlí.

Také ve státě včel jsou tři různé třídy příslušníků, totiž matka a zá-
roveň královna všech poddaných, trubci a dělníci. Tito poslední dělí se opětně

ve dvě třídy: voskaře a hospodáře; onino opatřují dostatečné množství látek ku stavbě buněk, tito pak snášejí pel z květin, upravují z medu a jiných sladkých šťáv kaši a krmí jí mladé s největší obezřelostí; zároveň pak zastávají ve státu úkol zedníků. Každá třída sleduje jen určitý účel i cíl; tak jedna tvoří vosk a staví buňky, druhá shromažďuje pel s největší péčí a pěchuje jej do buněk, vynáší odtud věci nepotřebných a stojí na stráži u vchodu, třetí pak větrí na půl hodiny z dále zahrady neb lučiny, kvítím hojně poseté, vylétá z úlu a sbírá med.

A jako s kletbou prvního hříchu vzešel nesvár u všeho stvoření a povstaly spory a války mezi veškerými živoucími tvory, tak také ani včelkám není dovoleno, aby se svém vzorném státu vždy v nerušeném míru a blahém klidu žítí mohly. Lupiči z cizího úlu učiní náhle beze všeho opovězení války nájezd a vpád do státu včel. Tyto však, hrdinné a bojovné svou přirozeností, nedají se na útěk, nýbrž postaví se na odpor; jsou-li tyto v přesile, tu zřídka se stane, že by lupiči odtud beztrestně odtáhli; bývají pak buďto rytířským způsobem pobiti, aneb tak strašně pokousáni, že nikdy více na zálety podobného druhu nepomýšlí. Ostatně nejsou včelky tak nemilosrdnými a rády dají velkomyslně pardon. Bývá-li totiž cizí včela dvěma neb třemi domácími lapena a za pačesy uchopena, brání se sice z počátku, avšak vidí-li, že všechno úsilí její jest marným, vystrčí sosák, vydá nepatrnou částku medu a vítězové, chopivše se této laciné příležitosti, pochutnají si na tomto pamlsku, nedbajíce více přemožené, která volně může se nyní vzdáliti. — Při boji, v kterém na obou stranách jest dosti bojovníků, mnohdy se stane, že sta, ano i tisíce nebožtíků pokrývá bojiště, — místo hrůzy. Bojovníci totiž, kteří — jak známo — opatření jsou ostrým chrupem a jedovatým žihadlem, zuřivě na vzájem se chopí a poněvadž pro pancéř, jímž od přírody obrněni jsou, nemohou tělu soupeřově tak snadno ublížiti, obyčejně protivníka svého zardousí tím, že mu buď průdušnici prokousnou, anebo krk přetnou. Vleče-li vítězná včelka nepřítelovu mrtvolu z úlu, zastaví se obyčejně ještě na několik minut vedle ní a oslaví své vítězství tím, že postaví se na přední pár noh a zadní nožky o sebe tře, jakoby radost svou tím chtěla osvědčiti.

Podivuhodnými jsou výpočty včelek, jaké zdají se nám tyto připravovati, aby jednu z nejobtížnějších geometrických otázek ve svůj prospěch rozluštily. Jedná se o to, jak by měly buňky utvořeny a zformovány býti aby na určité ploše co možná největší počet jich zřízen býti mohl, a vezme-li se též ohled na to, aby práce byla trvalou a by se stavebním materiálem se pokud možno nejvíce spořilo. Zřídí-li se kulaté buňky, pak zůstane mezi jednotlivými mnoho prázdných otvorů; kdyby prostor ten vyplnil se voskem, mnoho by ho přišlo tím na zmar. Poněvadž pak má býti vnitřek buňky vyplněn kulatým tělesem, — nesmí býti ony ani troj-, ani čtyr-hranné, neboť i pak by zbylo mnoho prostoru v prázdných rozích. A tu včelka věděla si nejlepší rady sama dříve ještě, nežli rozumný tvor, člověk, poznal pravidla a základy arithmetiky, geometrie a fyziky. Základy buněk jsou totiž sloupovité a okraje šestihranné, tak že každá buňka tvoří sice sama pro sebe celek, avšak každá z pobočných stěn jest zároveň přepážkou, oddělující buňky sousední. Buňky tyto určeny jsou dílem k tomu, aby med byl v nich uschován, dílem pak k vychování pup a to trojiho druhu, pro dělnice na zvláštním místě, pro trubce také zvlášť a konečně pro mladé královny; tyto liší se od ostatních buněk co do objemu, i co do tvaru a rozlohy a každá z nich zaujímá aspoň tolik místa, jako půl tuctu buněk, pro dělnice určených; ona často zavěšena jest na okraji buněk trubců, — mnohdy ve směru svislém, tak že červi jsou obráceni dolů. Když pak tato vzácná kolébka svou službu byla vykonala, jest opět snesena a vosk z ní na jiné straně použit. Proto musí jistě vzbuditi úžas, že včelky svou stavbu provádějí — i bez půdorysu, úhelnice a pravítka, tak krásně, přesně a podrobně, že by ani nejmělejší ruka lidská s použitím matematických a technických a technických pomůcek sotva je napodobiti dovedla.

Ve státu včelek postaráno jest též o dobrou zdravotní policii, která pak ze své strany opět dohlíží nad dobrými poměry zdravotními. Neboť nepořádek a nečistota se včelám nejvš protiví; všechny vzdechlíny bývají z úlu buď vynešeny, aneb, jsou-li příliš velkými, vrstvami vosku pokryty, aby zdraví ostatních občanů nebyly na škodu. Zajímavými jsou opatření, která včelky v době nesmírného vedra činí, aby vzduch v úlu byl stále čerstvým. Několik včel jest vždy tím zaměstnáno, aby vzduch obnovovaly, následkem čehož sedí vždy na dně úlu a tlukou bez přestání křídly svými, až — zemdlením přemoženy — jinými bývají vystřídány. Při vchodu do úlu bývá rovněž postaven malý počet včel, které, hlavu majíce do vnitř obrácenou, křídly svými na zad tlukou a tak zkažený vzduch z obydlí svých vypuzují.

Královna, matka a hlava všech včel v úlu, jest ode všech údů společnosti milována a ctěna. Kdekoliv se objeví, tam kupí se kol ní celý její národ, aby ji obsloužil, zasypá polibky celé tělo její a podává jí sosák s medem. Ona pak, znajíc důležitost svého úřadu, stráží se před každým nebezpečím a při nejmenším šramotu ihned se skryje mezi národem a zůstává téměř stále v úlu. Přítomnost její pobádá dělnice, aby vosk sbíraly, buňky stavěly, med snášely. Zemře-li, aneb je-li chycena, zastaví se všechna práce, stát se rozpadne. Je-li na výletu, jež často s rojem mladých včelek koná, aby novou osadu založila, anebo odbývá-li právě svatební cestu, při čemž utrpí úraz, anebo zemdlením nemůže pokračovati v letu, tu obklopí ji poddaní, olizují ji, prokazují tu největší pozornost a péči a jakmile se ona opět uzdraví, tu mohutným bzucením dávají svou radost na jevo, — toť jich blahopřáním své zeměpaní.

Avšak mnohdy vznikne, — což musím veřejně doznati, — i v tomto státu strana nespokojenců, — „klubistů“. Odpor, jež nespokojenci své královně kladou, pozůstává většinou v tom, že si odchovají novou královnou, čímž dopouštějí se zločinu velezrády, ba často jde vzpoura jejich tak daleko, že dopustí se buríči zločinu královraždy. Tato opoziční strana z pravidla sestává ze samých cizinců, — kteří, kdysi sem zbloudivše, našli vlídného, ochotného přijetí, anebo násilím sem ze své domoviny dopraveni byli, — což připadá včelkám jako nespravedlivé vyhnanství v pustinách Sibířských.

Dojemným jest pohled, když mláďata ve svých buňkách se vyřhnou; tu bývají nováčkové tito velkým zástupem hospodářů obklopeni; jeden podává jim potravu, jiný osušuje jich tlíka, mnozí je hladí a odstraňují z nich hřebávné roucho, dosud na nich lpící, — „plenky.“ — Žádná z včelek není sobeckou, nýbrž každá stará se toliko o blaho celku a pokud vidí, že péčí její daří se úlu a on prospívá v každém směru, jest i jednotlivý člen čilým a s osudem svým spokojeným. Jakmile však královna — snad nějakou nehodou — zahyne, zmocní se všech strach a hrůza a není-li právě naděje, že by z přítomného plodu mohla brzy uová královna vyjít, tu, jak jsem se již zmínil, nastane všeobecný zmatek, všechna práce se zarazí, národ, beznadějným zoufalstvím puzen, se rozptýlí, rychle odumírá, anebo se stane kořistí lupičů. — Huber oddělil kdysi od sebe včelky z jednoho úlu přepážkou, která byla tak uspůsobena, že mohly jí svá tykadla prostrčiti, samy však těly svými proléztí nemohly. Ona část národa, která takto od královny své byla oddělena, nevzdala se sice vykonávání svých obyčejných prací, avšak co chvíli vystrkovala svá tykadla oněmi otvory, aby se přesvědčila, zdali jest královna na blízku. Tykadla tato byla na všechny strany vystrčena, jako by se otazovala a Huber pozoroval, jak královna na všechny úzkostlivé otázky svých poddaných ihned odpovídala: ona totiž stále byla zavěšena na oné přepážce a dotýkala se tykadly svými oněch jež se dotazovaly.

To vše jsou vlastnosti a ctnosti tak krásné a vši chvály hodné, že by každému národu rozumných tvorů sloužily ku štěstí a blahu, kdyby jen polovicí jich obdařen byl. Pravdivá jsou tedy slova Dzierzona, proslulého včelaře: „Staví-li již písmo sv. mravence lenochu za vzor, jest včelka svou neúpornou pílí, spořivostí, čistotou a pořádku milovností, ochotou ku svým

sestrám, s nimiž i poslední kapku ráda sdílí, zmužilostí, s jakou se proti blízcímu se nepříteli na odpor staví, něžnou péčí, jakou již svým v kolébce ještě ležícím sestřičkám na jevo dává, zvláště pak přítulností a láskou ku společné matce a královně, již i s nasazením vlastního života brání, svým tělem zakrývá, ano i po smrti její po několik dní žalostnými zvuky ji oplakává, každému, kdož ji pozoruje, učitelkou i vzorem nejkrásnějších ctností!“ —

Než — mravenci i včelky nevedou svůj nejvyšší spořádaný život s rozumem a svobodnou vůlí, nýbrž z vnitřního nutného pudu, z instinktu. Mohlo by se mi tedy namítnouti, že to není žádnou zásluhou obou jmenovaných živočichů a že tudíž statní jich zařízení, ač velice podivuhodné, přece člověkem nemůže následováno býti. Tento úsudek nepokládám za správný. Neboť člověku dáno jest, činiti svobodně to, co mravenci a včely z nutnosti konati musí. Tento nutný výkon i pud obou živočichů pozůstává právě v tom, že státy své udržují vzornými, že vedou znamenitou domácnost, že pečují o zachování ctnostného života. Proč by v tom nemohli jich i svobodně následovati lidé ve svých státech, proč by své politické i občanské zřízení nemohli přispůsobiti onomu všecek a mravenců? — Ostatně by lidé, následující těchto yzorů, neřídili se dle slepého pudu zvířecího, nýbrž dle moudrosti Boží, neboť On uložil oběma těmto státům, aby osvědčovaly takové ctnosti, jaké od lidí, ve státech kulturních žijících, požadovati se musí. — Proto měl by každý státník vepsati do svého politického katechismu tato slova: „Jdi k mravenci a včelce a uč se od nich moudrosti!“ — — —

Biskup novinář.

Ve věku neobyčejně vysokém, v 94. roce, zemřel nejstarší biskup v Německu, Ondřej Räss, jehož život jaksi znázorňoval děje katolické Církve ve Francii a Německu v tomto století.

Narodil se dne 6. dubna 1794. v Sigolsheimu v Alsasích, právě v době, kdy Robespierre se svou krvelačnou rotou ve Francii hrůzovládu prováděl a kdy kněží za udělení některé svátosti na smrt byli odsuzováni. I bylo dítě pokřtěno tajně od jednoho kněze, jemuž otec Räss na své vinici poskytl útulku. První jeho vychování bylo, podle poměrů časových, domácí. Teprv později dostalo se jemu a staršímu bratru lepšího vzdělání od kněze řeholníka, jenž seznav neobyčejné vlohy Ondřeje, matce radil, aby ho dala na studie. Střední školy odbyl si ve Schlestatě a v Nancy, což mělo pro něho výhodu tu, že naučil se dobře němčině i frančině. Filosofii a bohosloví studoval v Mohuči. Tehdy byl v Mohuči biskupem Colmar, rectorem semináře Lieberman, oba Alsasané, kromě ještě dvou profesorů semináře. Oba musili za víru svoji trpěti v žaláři a proto požívali u lidu veliké vážnosti. Chtělo-li se o některém knězi říci, že je řádný kněz, říkali lidé: to je „Liebermanec.“

Ve škole a kázni Liebermannově dostoupil Räss hodnosti kněžské a zdědil spolu od něho pevnou víru a ryzí povahu.

Bylo to v největší vřavě válečné r. 1812. Mohuč přeplněna byla francouzským vojskem. Katolická Církev byla tehdy bez moci, papež Pius VII. ve vězení. Vojska Napoleonova nalezala se na útěku přes Mohuč. Francouzům v patách kráčel mor, velmi zlý tyfus, jemuž jedině v Mohuči 30.000 lidí za oběť padlo. Biskup Colmar s kněžstvem a bohoslovci postavil se v čelo spolku k ošetřování nemocných. Räss jako 19letý mladík se vším západem ujal se té práce. Na této cestě milosrdenství sešel se s mužem — Weisem — jenž stav se mu přítelem, měl na jeho další život vliv nejrozhodnější. Räss s Weisem nosili na tyči krmě, v semináři vařené, nemocným do lazaretu a příležitostně přísluhovali též biskupu Colmarovi při zaopatřování umírajících — na slámě, ve stodolách, chlévech a pod. Teprve r. 1814. mohli bohoslovci

pomýšleti na dokonání započatých studií. R. 1816. byl na kněze posvěcen a stal se zároveň učitelem na chlapeckém semináři, — učil se učením.

R. 1819. vydal první svůj spis, přeložený z frančiny: ctnostný žák. Hned na to založil list „Katolík“, jenž tehdy vydobyl si první místo mezi listy katolickými.

R. 1830. nastala nová pohroma. Zednářstvo rozbujelo se ve Francii i v Německu. Ludvík Philip, korunovaný občan a zednář, vyškřábal z královského štítu lilie sv. Ludvíka, víru katolickou co náboženství říše sesadil, prohlásiv za své heslo: z á k o n j e s t b e z b o ž e c k ý. (La loi est athée.) V Alsasích byli vůdci zednářů protestanté. Upřímní katolíci byli ze všech míst vytlačováni. Za tím ale tito nezůstali nečinnými. Dříve ještě, nežli Görres a Möhler v Německu vystoupili, pracovali ve Francii se zdarem: Bonald, de Maistre a Chateaubriand na poli katolického písemnictví. Lammenais, Gerbet, Lacordaire a Montalembert, jako novináři, dobývali na vládě úctu kat. Cirkvi. Mnozí biskupové měli za to, že kněžstvem zdatně vzdělaným a uvědomělým lidem dojdou k cíli jistěji. Štrassburský biskup Lepappe povolal za rektora svého semináře Rässa, jehož Řím již r. 1828. navrhoval za biskupa mohučského, což ale pro tehdejší poměry bylo ještě nemožné.

Räss odebral se dříve do Wolsheimu, kde krátkou dobu řídil malou Sorbonnu (universitu), založenou od biskupa k povznesení věd theologických. Na to stal se superiorem velikého semináře a kanovníkem.

Ačkoliv teprv 35 roků stár, byl již bohat na zkušenosti, vědění a vykonané práce. Vedle řízení ústavu, v němž 160 bohoslovců se nalezalo, převzal na se i povinnost, přednáseti dogmatiku a pastorálku. Aby pak práce si ještě více přidal, nepřestával spolupracovati na svém „Katolíku“, pokračoval v započatých spisech a řídil překlad: zápiskův (Annalen) o rozšířování víry. Tyto zápisky rozšiřovaly se ze semináře jeho do celé země, do nejmenší vsi.

R. 1836. byl Räss ze semináře propuštěn. Jakožto prostý kanovník měl tím více času ku psaní. V tom čase založil v romanticky položeném bened. klášteře Siegolsheimu latinskou školu pro chlapce. R. 1840. byl biskupa štrassburského koadjutor Affre povýšen za arcibiskupa pařížského, kterýž, jak známo, zastřelen byl jako anděl míru na barikádách r. 1848. Na místo jeho zvolen pak Räss.

Tehdejší vláda francouzská chtěla se tím zavděčiti alsaským Němcům. Když Räss dne 14. února 1841. na biskupa byl posvěcen, povstala z toho radost po všem Alsasku. Na 400 kněží mu assistovalo.

— No konečně jednou — chválil si lid — máme za biskupa též Alsasana, jemuž budeme přece rozuměti. — Dělo se tehdy alsaským Němcům asi podobně, jako nám Čechům, že dostávali za biskupy kněze, neznající řeč lidu. Když pak na místě onemocnělého biskupa konal visitační cesty po Alsasích, Loterinkách, až do Met a když tu třeba dvakrát denně i Němcům kázal německy, tu otvírala se mu srdce všech. Již po roce zemřel chorý biskup, jehož nástupcem stal se Räss. Nadešel rok 1848, jenž všecky ústavy kněžské jakoby smetl. Biskup Räss zařídil si nové. Ve srozumění s francouzskou vládou zřídil 65 nových far a 118. kaplanek. Štrassburský seminář dostoupil počtu 260 bohoslovců; seminář chlapecký míval až 600 chovanců. — Tito všickni byli vydržováni milodary, sebranými od kněžstva mezi lidem, jelikož veliká revoluce všecko zádušní jmění byla konfiskovala.

Kromě toho založil Räss školy latinské a menší semináře pro dorost kněžský. Pokud kněžstva přebývalo, posílal je biskup jako misionáře do všech dílů světa.

Na provedení a prohlášení článku víry o neomylnosti papeže měl Räss podílu nejhlavnějšího. Když mu r. 1860. kněžstvo jeho zrazovalo, aby pro pokročilé stáří do Říma na církevní sněm nejel, odvětil: pojedu, i kdybych tam umřítí musil. — Proti článku onomu zvedaly se tehdy skoro všecky vlády světské, ano i mnoho biskupů a katolických učenců. Ve Francii horlil proti němu P. Gratry, kněz pařížské diecese, jenž k biskupu Rässovi stál

v přátelských stycích. Tento dobrotou svojí Gratryho získal a s Církví zase smířil. Na to Räss mylné učení Gratryho v pastýřském listě k lidu odsoudil. To uhodilo bleskem do nepřátel infallibility. Najednou 200 biskupů rozhodlo se v Římě pro neomylnost papežovu.

Nastalo rokování o ní, rokování co nejdůkladnější, ano prý až k unavení důkladné. Biskup Räss sám řečnil proti dvěma biskupům francouzským, jehož klasické latině všickni se divili.

Mezi jednáním o neomylnosti musil Räss do své diecese odcestovati.

— Vystřílel jsem zde všecken svůj prach — pravil žertovně k papeži při loučení.

— Ale dobře jsi ho vystřílel, — odvětil Pius IX.

Doma přijat byl od kněžstva i lidu s jásotem. 300 kněží a davy lidstva provázeli jej do štrassburského velechrámu.

Čtvrtou cestu konal do Říma 1872. za příčinou annexe Alsas k Německu. Přestál v Štrassburku strašnou střelbu Prusáků.

Přijetí jeho u Pia IX. bylo tehdy velmi dojemné. Přežil papeže o celých 10 roků. Zemřel dne 18. listopadu letos. Dějiny Církve doby novější, ačkoliv vypravují o mnohých biskupech, proslavených vědou i svatostí, mohou poměrně málo mužů po bok stavěti biskupu, jakým zajisté byl biskup — novinář R ä s s.

Š t ě d r ý v e č e r.

Napsal Antonín Hofman.

Nad ponurými střechami domů pražských snesl se tajemný štědrý večer . . . Po ulicích všude pusto, jen mrazivý víchř fičí prázdnou ulicí, vzpírá se mocně do napadlého sněhu a žene kotouče ve tvář opozdilého chodce, jenž, jakoby upomenut, ještě rychleji chvátá k domovu, aby nahradil, co promeškal, aby již jen seděl u teplého krbu ve kruhu milých svých . . .

Však hle, pokud svit blýskavé lampy dovoluje, na rohu ulice viděti opět dvě postavy, však co to? toť děti dvě! a v tak pozdní hodině! Starší, nějaké děvčátko tak v deseti letech a hošík sotva v šesti. Mrazem promodralá tvář, zkřehlé údy, šat chatrný, obuv děravá . . . Bolestný pohled na chudoby, však bolestnější jich poslechnouti!

„Stázo, poběž, mně je zima, veliká zima;“ a hošík zatáhl sestru za sukni.

„Však mně také, Jozífku;“ a dali se do spěchu.

„A kdy už půjdeme domů?“

„Domů nesmíme, ještě nemáme peníze, nevíš, že nás tatínek vyhnal a bez peněz že domů nesmíme. Bil by nás a pak, — doma je taky zima.“

„Víš co, Stazino, když je náš táta tak zlý, najdeme si hodnějšího.“ Děvče neřeklo hochu nic a drkotajíc zuby spěchali dál, — dál, bez cíle ve kruté zimě, hledat teplého paprsku lidského milosrdí, zásvit radosti štědrého večera . . . Od kolika prahů odešli dnes již s prázdnou, od kolika příbytků zahnali je pustým zaklením!

Stanuli před vysokým domem a vešli do osvětleného průjezdu, v pravo byly dveře.

„Jozífku, sepni pěkně ručky, tady poprosíme.“

Zakleпали, ale sotva dveře otevřeli, zůstali jako přimrazení: vstříc hleděla jim přísná, zažloutlá tvář ženštiny sestárlé, sedící u stolu, jenž pokryt jídlý. Na špičatém nose sedí jí skřípce a na klíně pronikavě zaštěkal pes . . .

Hošík u dveří se zachvěl a zkřehlá prositelka jedva že několik slov ze sebe vypravila.

„Táhneš mi odtud, holoto žebrácká, — ani dnes to pokoje nedá. To tak, dát jim něco a navyknou si. — A jak tě, chudáčku Azorku, polckali! Abych

snad ještě dokonce tebe zkrátila a té žebrotě to dala, — ne, meiner Seele, takové srdce nemám“ . . .

A na důkaz lásky své přitiskla psíka k srdci, pravou dlaní nazdvihla vlhký jeho nosík a našpulivší milostně secvrklé rty, sklonila hlavu. Naklonila však příliš nízko hlavu, že ani udati nemohu, setkaly-li se rty její s . . .

V tu chvíli chrupal již opět sníh pod nohama dvou žebráků mladičkových, v jichž oku trpytila se slza jako dýmánek, leskla se jako ty nesčetné vločky sněhu v záři měsíce. — Ruku v ruce brali se ulicí zasněženou, jako zbloudilý poutník v zamklé pláni, — za bludičkou lidské lásky . . .

„Stázo, už neprosme nikde, ti lidé jsou tak zlí.“

„Mlč jen, holečku, a pojď, támhle světlo je nějaké.“ A sotva dořekla, stála s hochem před osvětleným oknem přízemního bytu.

„Pane, tam je krása.“ Hoch stoupal na špičky nohou, zíraje mezerou záclony do bytu.

„Tady ještě poprosíme, snad nám něco dají.“

Chlapec otřel oči rukávem kabátka a vešel za sestrou. V jizbě na stole plál vánoční stromek v záři nesčetných světélek, ověnčen ovocem i cukrovinkami a kol něho poskakoval rusovlasý hošík. Upřel modré oči na příchozí.

„Mami, pohleď, žebráci! — Víš co, můžeš jim dát chleba, však ho dnes jíst nebudu, mám dost cukroví.“ —

Minula sotva hodina a děvčátko už zase s hochem na ulici.

„Že jsme tam tak nezůstali. Takový krásný stromek a tolik světélek!“ Při tom se hoch stále ohlížel, kde v dále za nimi zářilo do ulice osvětlené okno.

„Jen když jsme se, Jozífku, najedli. Však jsou lepší světélka, pohleď jen co na nebi hvězdiček září dnes a tam za nimi je naše matička, — do kostela půjdeme, za ni se pomodlíme.“

Přivinula k sobě hochá úžeji. Smutná těšitelka, které samotné kalí se zrak, buší srdéčko a ruka mrazem se chvěje!

„A uvidíme Ježíška?“

„Uvidíme.“

Prošli jednou ulicí ještě a stanuli u stupňů chrámových. „Už mne bolí nohy, trochu si dřív odpočinem. Stázo, sedněme si chvíličku.“

Lidé scházeli se do kostela a nikdo si nevšíml dvou dětí při zdi schoulených, jež se k sobě tulily jako na římse dvě hrdliček . . .

Jozífkova hlava klesala sestřičce do klína, oči se zavíraly a hvězdičky mizely mu před očima v temno . . . Nastala veliká, svatá půlnoc, na věži rozlaholily se zvony a z chrámu zněla sem hudba i posvátný zpěv . . . Vítr se utišil . . .

„Stázičko, — slyšíš? — já vidím Ježíška, — usmívá se na mě a vede k matičce, — už mi zima není, — podej mi ruku a s sebou pojď!“ —

Chtěla mu podat ruku, ale nemohla, byla nějak bez vlády a oči obestírala jí větší a větší temnota . . . , hlava klesá níž

* * *

Na den sv. Štěpána spouštěli na pátém poli olšanského hřbitova do hrobu malou rakvičku a když nad novým spáčem hrobař srovnával namrzlou hlínu v nízký rov, nestála tu Stáza, aby zaplakala pro Jozífka, protože v tu chvíli ležela v horečce, o sobě nevědouc. U lože její v teplém přibytku hořeniho Nového Města seděl obstarožný pán dobrácké tváře. Vy se ptáte, kdo jest to? Tábulka na dveřích předstně přibitá nese nápis: Bartoloměj Hájek, soukromník. — — —

Po nějakém čase navštívil pana Hájka dobrý přítel. „Bartoloměji, co se to s tebou děje, takový čas už o tobě ani slechu. Vyhýbáš se nám.“

Pan Hájek se té výčitce jen usmál. „Obrátil jsem se.“

„Jak tomu mám ale rozuměti?“ A přítel udiven pohlížel na děvče, k Bartoloměji se tulící. Tvářičky jeho rděly se jako růžičky a slza radosti ve tváři nevinného dítěte zdála se, že odráží se i v oku starého pána. Ten

vyprávěl příteli, kterak, vraceje se z půlnoční, před kostelem našel zkřehlé děti a tu tomu stal se otcem, protože druhé našlo otce ještě laskavějšího . . .

„Celého mne to dítě změnilo, zdá se mi, jakobych omládl; od smrti své nebožky paní poznávám opět, co to mír, pokoj, radost. —

„Postrádáme tě ve své společnosti; naše politické rozpravy“ — —

„Zhnusily se mi. Víím, jak se tam mluvívá, mám na paměti, kterak řečník, — nechci ho jmenovati, — chvástal fráse o humanitě a v tom okamžiku jal se spílati dítěti, ubohému dítěti, které místo domova má heslo po celou noc: od krčmy ke krčmě!, že nabídl mu ke koupi sirky k zapálení vonného havanna . . . Ale to mu nic nevadilo, aby hned pokračoval o humanitě a vykládal dalekosáhlé komplikované náhledy o sociální otázce.“

„Chvástání podobné zhuusilo se mi. Řeč nám nepomůže, ale skutek. Jediné a správné rozřešení sociální otázky jest zde,“ a při tom podával příteli malou brožúrku: „Výroční zpráva o činnosti spolku sv. Vincence.“

„Jsa členem tohoto spolku jsem velmi rád, že jsem prozřel. Chceme-li odstraniti následků, pryč s příčinou! A ta je? Zapomněli jsme na první přikázání, — veliké přikázání lásky . . . Třeba, aby každý začal zde“ a ruka pana Hájka spočinula na srdci. — — —

Vánoce, milé, poetické vánoce jsou tu, již jsou za dveřmi. Co tu očí září, kolik srdcí plní se radostí při vzpomínce na ně! A s druhé strany mnoho jest těch, jimž při téhle vzpomínce vlbne zrak a rtové šeptají: Co budeme jísti? Kdo tu vzpomene na slova pana Hájka?

Tajemná noc v opatství westminsterském.

Volně dle anglického od V. H.

Roku 18 . . vstoupil jsem do westminsterské university, obdržev několik měsíců před tím stipendium a tím i přístupem do university.

K jasnému porozumění následujícího příběhu nutno mi předeslati, že nižádná z veřejných vysokých škol anglických, z nichž byla většina dříve kláštery, nezachovala si ráz svého starého, církevního založení a své minulosti, jako právě Westminster. Rovněž nemá nižádné místo v Anglicku více dějinných, církevních a legendárních vztahů k minulosti, jako tento malý svět uvnitř i vně zdí starého benediktinského opatství, v němž žijí westminsterští studenti.

Hlavní okolnosti podivuhodné události, o níž budu vyprávěti, byly aspoň tehdy, kdy se udála, na universitě známy. Od té doby přišlo i odešlo několik generací mladých lidí, tak že upomínka na to asi vymřela, leč mnozí, kdož čísti budou řádky tyto, vzpomenu sobě snad přece onoho poplachu, jež tehdy událost ona vyvolala.

V den, o němž vypravuju, byly zahájeny schůze obou sněmoven. Při takých příležitostech bylo mezi westminsterskými studenty obyčejem, vyšplhati se na sýpky a střechy Jindřicha VII., aby odtud přehlédnouti mohli všecky obřady. Použil jsem taktéž toho privileje a večer téhož dne hovořil jsem o události té se svým přítelem a soudruhem Scottem, jediným synem duchovního z Yorkshiru, (byl to jeden z nejdovednějších hochů na celé universitě, jakož i nejlepší hráč kriketu a míčem), když jsme spolu vesele kráčeli starými, pouze několika plynovými svítilnami spoře osvětlenými křížovými chodbami. Od parlamentu, šlechty, ministrů a jiných věcí přešli jsme v hovoru pozvolna k jiným vážnějším záležitostem.

Přítel můj vyslovil se s největším nadšením o vážné, slavnostní nádheře ušlechtilé budovy, jež krásné formy a linie spatřili jsme právě v záři měsíce, vyniknuvšího ob čas z mraků.

Vyprávěl dosud mi neznámou legendu o zasvěcení opatství sv. Petrem o půlnoci přede dnem, kdy posvátný výkon tento předsevzítí měl biskup Mellitus.

Pocítil jsem jakousi tajemnou úctu, jež mi, studentovi, jež sice dávno byl již uvykl prostorám opatství a jeho bohoslužbám, dosud byla neznáma; v tom však spozoroval jsem náhle, — kráčeli jsme právě kolem staré a zvětralé sice, leč doposud ještě pěkné kapitolní budovy, — že železná vrata, jež byla vždy dosud uzamčena, jsou nyní dokořán otevřena. Upozornil jsem na to ihned přítele Scotta a spatřil jsem, jak tento zbledl; přiznávám se, že ani mně nebylo volno u srdce.

Rád bych věděl, co to znamená,“ pravil, „neviděl jsem zde na blízku ani živé duše a mimo to jest tak ticho, že bychom byli museli zaslechnouti povyk otvírajících se vrat.“

V kostele nebylo nižádného světla, aniž jsme zaslechli z vnitř nějakého zvuku; byloť také skutečně již příliš pozdě, nežli aby některý z kostelníků měl ještě něco na práci uvnitř, tloukloť právě čtvrt na deset.

Po několik minut hleděli jsme ztrnule střídavě do otevřených vrat a na sebe; pak pravil jsem:

„Nepůjdem se podívat do vnitř, není-li více dveří otevřeno?“ — „Pojďme,“ pravil Scott, načež jali jsme se opatrně postupovati, temnem, až jsme se dostali ku dveřím, vedoucím na schody, jež jsme našli však pevně uzavřeny. Zmužilosť naše ustoupila opět.

Scott pravil: „Vše jest v pořádku, zapoměli pouze uzamknouti vrata, toť vše! Vraťme se, jest zde příliš chladno.“ — „Dobře,“ odpověděl jsem, „podívám se jen ještě k vedlejším dveřím.“ Se slovy těmi domakal jsem se ku dveřím, jež krátkou, tmavou chodbou vedly do kaple, v níž uschována byla monstrance (chapel of the Pyse). K mému nejvyššímu úžasu nebylo však rámě mé s to ničeho dosáhnouti, i poznal jsem, že jsou dveře dokořán otevřeny. Zpravil jsem o tom Scotta, jež na mne volal:

„Jděte jen dále, abychom věděli, kdo jest tam uvnitř.“

Učinil jsem tak a Scott kráčel mi v patách. Následující dvoje neb troje dveře shledali jsme rovněž do kořán otevřeny, kráčeli jsme stále dál a dále, prošli jsme i zmíněnou kaplí a octli jsme se brzy v jižním pobočném křídle opatského kostela. Zde zastavili jsme se a naslouchali; nezaslechli jsme však ni nejmenšího šramotu neb zvuku.

„Jaká to neopatrnosť, nezavřítí na noc kostel,“ pravil jsem, „neviděl jsem však dosud nikdy ještě vnitřek jeho v noci, obejděme spolu kostel, snad nalezneme zloděje.“ Scott se dal do smíchu.

„Dobrá,“ pravil, „tím hůře pro zloděje.“ Byli jsme oba statní, silní jinochové, neznající bázeň a myšlénka na noční zápas se zlodějem v opatství, podněcovala naši mladickou fantasií a potlačila v nás poslední zbytek bázně, jež se nás — přiznávám se k tomu — zmocnila při spatření otevřených vrat. Nevzpomněli jsme si ani, že nám po desáté hodině zavrou universitní dům, nýbrž postupovali jsme směle ku předu, do prostřed kostela. Mimo ohlas našich kročejí, nezaslechli jsme dosud ani nejmenšího zvuku. Když jsme se blížili k presbyteriu, vypadla mi z ruky čapka, již jsem byl při vkročení s hlavy sejmul. Pomyslil jsem si, že ji zvednu, až půjdem nazpět, neboť jsem si místo dobře pamatoval a nechal jsem ji ležet. Dali jsme se nyní v pravo, hmatajíce po lavicích a spatřili jsme, že i dveře, vedoucí do jednotlivých kaplí, byly otevřeny. Zastavili jsme se.

„Máme jíti ještě dále?“

„Ano,“ pravil Scott, „neviděl a neslyšel jsem nikdy dosud něco podobného. Rád bych jen věděl, co vše to znamená. Jen dále tedy.“

Kdo nebyl dosud nikdy v tiché noci v gotickém kostele, osvětleném pouze slabým světlem měsíčním, nemůže si ani představit čarokrásný obraz, jež poskytuje pohled do dlouhé chrámové lodi, již jsme my pozorovali se stupňů, vedoucích z kaple Jindřicha V. k oltáři sv. Eduarda. Půvabné linie sloupů a oblouků lodi, osvětlených zde a tam září měsíce, padající do vnitř skrze protější okna; mdlé světlo věčné lampy, jež visela téměř nad námi, slabě osvětlené a tajemně vzhlížející kaple kol kolem, veškeré nízké před-

měty, ponořené v malebný stín a temno, kolem klid a ticho, mlčelivá noc, klid smrti a především pocit, že jsme samotni a přece zas ne samotni, na blízku kostí králů a šlechticů, (o svatých jsme tehdy ještě ničeho nevěděli), vše to činilo na nás tak mocný dojem, že nemožno jej ani vypsati, dojem, jenž překonán byl jedině tím, co jsme v podivuhodné této noci měli ještě dále viděti a zažiti. Sestoupili jsme opět se schodou. Dali jsme se po záři měsíční, padající oknem kaple Jindřicha VII., prošli jsme šerou její předstní a vkročili jsme konečně do nádherné této kaple. Uplynulo již valně času od chvíle, kdy jsme vkročili do kostela a počali jsme nabývati přesvědčení, že zde budem muset asi setrvati přes noc, neboť nyní nemohli jsme již počítati na to, že by nás vpustili ještě do university. Chtěl jsem se právě posaditi do jedné z lavic, an jsem v tom bez smyslů k zemi sklesl.

Jak dlouho jsem tak ležel, nevím, když jsem však opět nabyl smyslů a hlavu pozvedl, uzřel jsem se o samotě a kaple osvětlenou. Vyskočil jsem a rozhledl jsem se udiveně kolem. Vše bylo změněno. Veškeré pomníky a sochařské výrobky zmizely. Místo stolu před Jindřichovým hrobem, zřízen byl oltář, před nímž stál kněz v podivuhodném, bohatě vyšivaném rouchu a s rozpjatýma rukama; dva muži v černém šatě klečeli na stupních. mimo to bylo přítomno asi deset neb patnáct jiných osob, jež klečely, modíce se růžencem; jen menšina jich modlila se z knížek. Všecek zmaten, bleděl jsem na toto skupení a vzpomněl jsem si na Scotta. Byltě přec prvé po mém boku; kde byl nyní? Opustil jsem kapli a vstoupil jsem do kostela. Co spatřil jsem odtud? Ve všech kaplích klečeli lidé před oltáři, jež stály na místě náhrobků. Náhrobky vesměs zmizely, vyjímaje ony, jež stály těsně kolem oltáře sv. Eduarda. Kráčel jsem tiše po nádherných kobercích do chrámové lodí.

Klekátka, lavice, kazatelna, varhany, mramorové ozdoby na zdích, vše to zmizelo. Jakás lahodná vůně, dosud mi neznámá, naplňovala budovu a na podlaze klečelo množství osob v různých, podivných oblecích. Množství velikých svícňů s hořícími svícemi stálo před touto skupinou a u oltáře stálo několik kněží v nádherných rouších.

Zapomenuv na vše ostatní, poklekl jsem také a spatřil jsem uprostřed tohoto mlčícího shromáždění poprvé katolickou mši. Sledoval jsem v tiché úctě vznešený výkon a pociťoval jsem při tom stále víc a více, že opatství původně zbudováno bylo k tomuto účeli, k této bohoslužbě a nikoliv pro ono chladné, okázalé odříkávání „ranních a večerních modliteb“, jež se zde nyní každodenně konají, tvoříce nynější bohoslužbu.

Jsem dnes stařec a od onoho okamžiku událo se velmi mnoho, leč do posledního okamžiku života mého nevyjdou mi z mysli ani nejmenší podrobnosti onoho zjevu. Jasný zvuk zvonku při „Sanctus“ uprostřed tohoto hrobového ticha; Agnus Dei; Pax Domini; požehnání; ano i tváře kněží. Zřím stále ještě starého, hubeného opata s mitrou a berlou a s klidným, usmívajícím se obličejem; vše tane mi ještě živě v paměti. Viděl jsem od té doby tuhou velké slavnosti v Paříži, Miláně, ve Florenci, ano i ve svatém městě, Římě, avšak nic, co by se podobalo této tajuplné mši v tomto, jak pohříchu říci musím, úplně znesvěceném chrámu. Či neodpočívají zde dosud ostatky sv. Eduarda?

Když se tajuplný, dlouhý průvod ubíral dveřmi, jimiž jsme my vstoupili, zřel jsem, jak klečící osoby hlavy své ještě hlouběji k zemi skláněly a zaslechl jsem polohlasná slova: „Jak dlouho, Pane, jak dlouho ještě?“ — Slova tato naplnila mne jakousi nevyslovitelnou touhou po něčem, čehož jsem si tehdy nebyl ještě ani dobře vědom. Po té povstali všichni a opouštěli dům boží; jakýs muž, oděný v bílé a černé řeholní roucho a držící malou, pestře pomalovanou modlitební knihu v ruce, blížil se ke mně. Položil mi druhou ruku na ramě, dal mi modlitební knížku a pravil: „Synu můj, modli se za Anglicko!“ Pohlédl jsem mu do tváří a bylo mi, jako bych zřel přítele Scotta, jen o něco staršího, hubenějšího a vážnějšího. Hleděl okamžik na mne, načež se odvrátil; vidím v mysli stále ještě dlouhý černý plášť, jenž

visel mu s ramenou a tonsuru na hlavě. Vyskočil jsem a vzkřikl: „Scott!“ Avšak, když jsem chtěl za ním běžeti, klopýtl jsem, upadl jsem a — dále nevím si na nic vzpomenouti.

Když jsem nabyl pak opět vědomí, nalezal jsem se v naší staré ložnici, na svém loži, u něhož stáli lékař a ošetřovatelka nemocných. Uplynuly tři týdny od té doby, kdy jsem byl já a Scott nalezen uzamčen v opatském kostele. Byl jsem bez vědomí a roznemohl jsem se zánětem mozkových blan; Scott byl sice též bez vědomí, leč přece byl v normálním stavu a zdrav, když se opětně vzpamatoval. Od této noci nespátřil jsem jej více; opustil vysokou školu a stal se ihned katolíkem; po té opustil i otcovský dům a vstoupil do řádu Dominikánův ve Woodchestru, kdež zemřel před několika lety nemocí, již si byl ulovil na missii ve východní části Londýna. Kéž by se modlil za nás a za Anglicko, svou vlast, již tak velice miloval.

Co se událo tehdy v onu noc, nebylo nikdy vysvětleno. Moje studentská čapka nalezena byla pod lavicemi, kdež jsem ji upustil, Scottova čapka v kapli Jindřicha VII. Kostelníci přísahali, že v onu noc byly veškeré brány a dveře v obyčejnou hodinu uzamčeny, po kteréž nás ještě četní soudruzi viděli a s námi mluvili. Zaslých jsem také později, že četní na blízku bydlící lidé se druhého dne tázali, proč že byl chrám v noci osvětlen a co znamenala ona chrámová hudba uvnitř. Do dnes nedovedl na to nikdo odpovědět.

Zbývá mi o sobě málo ještě dodat. Opustil jsem brzy universitu, vzav s sebou onu malou, pestrou modlitební knihu, obsahující modlitby k Panně Marii, již mi byl dal onen neznámý mnich. Nalezli ji ráno druhého dne v mojí ruce. Nosím knížku tu stále při sobě. Na prvním listě bylo starým, nezřetelným písmem napsáno: „Kéž země, jež byla opuštěna a nepřístupna, opětně zajásá a poušť nechť opětně stane se úrodnou, nechť vzkvete a daří se, jako lilie polní! Kéž by doba ta brzy nadešla!“ — Tuším, že ani netřeba dodávati, že jsem se stal také katolíkem. —

FEUILLETON.

V bouři a míru.

Štědrovečerní obrázky.

W. Štědrý večer, — svátek lidí dobré vůle, doba, plná kouzel, plná té nejkrásnější poësie! Zvláštní to dojem, jaký rozechví ve svatvečer dne narození syna Božího každou bytost lidskou s první hvězdičkou, zatřpytivší se na temném blankytu nebeském! Nevím, proč tu každý člověk, i ten nejhorší, stává se dítětem, proč smích i slzy vystřídají se rychle na tváři, proč srdce přeplněno nejvelebnějšími myšlenkami. A každý touží po rodinném krbu, usedá ve kruh svých milých, rozhlíží se nějak spokojeně i úzkostně po drahých těch hlavách a jediná myšlenka zahnuzdí v lebce: „zdaž, i ode dneška za rok budeme tak šťastni pohromadě!“ — Vzpomínka tato dovedla by jindy rozladit k neukojení, — v tento svatvečer však záhy ustupuje tesknost klidu, žal blahému míru, každý těší se z přítomné chvíle, zraky planou štěstím a když v hodině duchů zahlaholí velebnou nocí harmonické zvuky zvonů, když z chrámů zavzní jásavý ples varhan a krásná dojemná píseň: „Narodil se Kristus Pán!“: — tu překypí srdce lidské vnitřním štěstím, cítí se povznešeno nad všední život, — chvátá k jesličkám! — Oj, ty štědrý večere, — tajemný ty svátku! — — — —

* * *

Den chýlí se ku konci. — Rychle se stmívá, na obloze zazářila již třpytivá hvězdička, usmála se na chvátající lidstvo a skryla se opět v temnu nebes. Ještě nenadešla její chvíle, dnes i ona slaví v kruhu ostatních družek

štedrý večer a nastoupí pouť až k půlnoci, aby tím zářivěji zaplála nad koblébkou malého Ježíška.

Na staroměstském náměstí v kupě dřevěných stanů, touze dětských snů, ticho jako po vymření. Prodávači sklidili již zbytky svého vánočního zboží a odešli — každý ku svému krbu. Toliko malý hoch a dospělejší dívka, oděni v nuzný šat, opírají se o jednu z opuštěných bud, držíce ve skřehlých rukouch dvě jesličky a čekajíce, zdali některý pozdní chodec se nad nimi smiluje a odkoupí je za pár krejcarů, aby měli aspoň na skývu chleba k večeři. Nikdo z kolemjdoucích — zdá se — neslyší slabého, mrazem se chvějícího jich hlasu, tu a tam vyskytnuvší se chodec chvátá tím spěšněji k teplému krbu. Děti lomcuje zima, i postavily jesličky na zem a dýchají si do dlaní, aby se trochu zahřály. Na blízku zavzněly kroky. Starý pán, pečlivě zabalený v kožich, aby ostrý mrazík nemohl ani tou nejmenší skulinou proniknouti ku choulostivému tělu, zvolna se ubírá kol polozmrzlých dětí.

„Milostpane — jesličky!“ zašeptá nesměle hoch.

Stařec se zastaví a pohlédne nevrle na toho, jenž z myšlének jej vyrušil. Zrak jeho utkvěl na zmodralých dětských tvářích.

„Neměli bychom ani na kousek chleba!“ stydlavě poprosí dívka a sklopí uszlzelý zrak.

„Hm — odkud jste?“ —

„Z Nového Světa, prosím!“ —

„Až z Hradčan?“ — žasne starý pán. „Máte rodiče?“ —

„Jenom otce — a ten jest nemocen!“

„Co je váš otec?“ —

„Byl horníkem ve Vranově. — Před dvěma měsíci propustili jej z práce proto, že nás posýlal do české školy. Otec odebral se tedy s námi do Prahy, v naději, že zde dostane nějaké zaměstnání a pak že jej tu nebude nikdo pronásledovati a trýzniti za to, že nás nechce dáti zavřítí do německých škol. Práci však nenašel, — všude se vymlouvali až na jaře — i ti, kterým řekl, že pro svou národnost zakouší hlad a bídu. Z milosti dopřáli mu zametání ulic za 60 krejcarů denně, — při tom však ubožáček, maje chatrný oděv, nastydl a teď, zlým kašlem mořen, upoután je na lůžko. Co jsme ještě mohli prodati, prodali jsme, jen aby otci brzy se ulevilo a on opět mohl po svém zaměstnání. Avšak předečím prodali jsme poslední peřinu, — dnes pak neměl tatínek již ani sousta v ústech, vzdor úzkostlivé šetrnosti. Měli jsme dvoje jesle, jež jsme loni dostali, — já ze školy matiční, Jeník od nebožky matky, která před rokem slavila ještě s námi štedrý večer. I umínili jsme si, že je prodáme. — Stojíme tu již celé půldne, — tatínek nám hlady zmírá v zimavé naší komůrce a nikdo se dosud nad námi neslitoval, aby za několik krejcarů si je odkoupil a nám tak pomohl, bychom se mohli aspoň dnes doma zahrátí a chlebem nasytiti! — Ó kupte je, milostpane, Pán Bůh vám to vynahradí!“ — A dívka sklonila hlavu níže, aby cizí pán neviděl ty proudy slz, z očí jen jen se řinoucí. Jsouť také lidé na světě, kteří slzím chudoby nerozumí! — — —

„A což vy nemáte hladu?“ tázal se starý pán.

„Od včera jsme ještě nejedli!“ — doložil smutně hoch, zadívav se na stařečka tak bolestně, že tento raději odvrátil tvář, aby se nerozplakal nad lidskou bídou.

„Co pak stojí ty jesle?“ —

„Co nám ráčí milostpán dáti!“ —

Starý pán sáhl do kapsy a vtisknuv každému z dětí do ruky po zlatníku, pravil: „Jesličky si podržte, nemám jich ani komu dáti. Tohle je pro vás, — tatínkovi pak něco pošlu na posilněnou; pojďte se mnou!“ —

Děti nevěděly, co se s nimi děje. Pohlížely brzy na sebe, brzy na neznámého pána. „Nu jen pojďte!“ pobízel je stařeček vlídně.

Ditky sebraly jesličky a šly za svým dobrodincem. U nedalekého domu je zastavil, aby posečkaly. Vrátil se brzy, nesa v každé ruce láhev, pečlivě

zaobalenou v hebký papír, a nějaký baliček. Podav to vše dětem, poručil jim, aby to dali otci se vzkazem, že mu to posílá Ježíšek. Se slzami v očích děkovaly obě dívky neznámému pánu a snažily se dosáhnouti dobrotivé ruky, aby ji zlíbaly. Starý pán však tomu předešel, schovav ruce do kapes.

„Jen jděte domů a nezdržujte se, ať tatínek dlouho nečeká!“ — přivítivě k nim promluvil a obrátil se k odchodu.

Dívky chopivše se za ruce, ruče kvapily k domovu. Starý pán spokojeně se usmívaje, pohlížel chvíli za nimi, — pak nastoupil další svou cestu. —

Na temné obloze vyplula hvězdička a zatřpytivší lesklými křídly, usmávši se přivítivě na pozdní chodce, skryla se opět za mraky. — — —

* * *

Tichá, smutná krajina. Kam oko dohlédne, všude spousty sněhu a kdybys dle telegrafních tyčí, obalených sněžným povlakem, visutých košů a jiných železničních znamení nepoznal, že's na trati některé dráhy, domníval bys se, že jsi v zemi věčných sněhů a věčného ledu. Hle tam na stráni domek, stavěný ve slohu tak zvaném „železničním,“ dle něhož na první pohled poznáš obydlí strážníka železničního, i kdyby číslo 95, z obou stran domku velikými číslicemi naznačené, neprozrazovalo již obyvatele jeho. Zima krutá, z oblak stále sype se sníh, — uchylmež se tedy do útulného stavení, k teplému krbu, zvláště když dnešek tak mocně pobízí člověka, aby hledal milých duší, v jichž středu by strávil — štědrý večer.

V malé kuchyňce otáčí se hbitě mladá žena, příjemné tváře, dívajíc se pozorně, aby se ryba nepřismažila. Oheň vesele praská a ryba, v rozpěněném sádle ponořená, povykuje, syčí tak pronikavě, že bys raději utekl, kdyby zlatová její barva, vůně, rozdražďující chuť, a přivítivá hostitelka tebe nepobídly, abys zůstal. Ze sousední světnice zaléhá sem lomoz dětský. Co chvíli ozve se některý nezbeda diškantovým hláskem: „Mami, — já mám hlad!“ —

„Počkej přec chvílku, až přijde tatínek!“ — volá na něj hospodyňka z kuchyně.

„Mami, já si vezmu vdolek!“ —

„Vezmi si, ale neuvidíš „zlaté prasátko“! —“

A dítě, které již již natahovalo chtivé ručky po mazanci, — rychle ucukne, neboť by tak rádo vidělo „zlaté prasátko,“ které se jen jednou za rok ukáže těm, kdož ve svatvečer Kristova narození zachovají úplný půst. —

Poslední kousek ryby dosmažen. Pečlivá hospodyňka vše připravila, aby, až přijde muž uondaný a vyhladovělý, mohlo se zasednouti ihned k večeři, — pak nalepila svíčky na vánoční stromek, osypaný cukrovím, jablky a ořechy a ozdobený pestrobarevnými řetězy, učesala dívky, umyla umourané jich ručky a usednuvši na chatrnou sice, ale přece ještě dosti pohodlnou pohovku, zadívala se na hodiny. Bilo právě 8 hodin. Již by zde mohl muž býti. Obchůzka po trati jest sice dnes obtížnější než kdy jindy, neboť celé kupy sněhu leží na kolejích a znesnadňují ještě více namahavý úkol železničního strážníka. Ale přec již dost dlouho je pryč z domu a mohl by býti s přehlídkou svou hotov! — Tyto a podobné myšlenky kroužily hlavou ženinou a při nejmenším šumotu z venčí obrátila hlavu ke dveřím, zda-li v nich objeví se již ustaraná hlava mužova. Chtěla vyjíti několikráte ven, ale prudká vanice sněhová nedovolila tomu. Skříživši ruce na prsa, pohřžila se v modlitbu, — tu však si vzpomněla, že zapomněla připravit dárek pro svého muže, — pěknou, sametovou vestu, zakoupenou z nastřádaných krejčárek. Trvalo to sice dlouho, než se 6 zl. zahospodaří, aby o tom muž nevěděl, avšak při dobré vůli šlo to přece. Rychle otevřela skříň a vyňala odtud svůj pečlivě zabalený štědrovečerní dar, jímž chtěla dobrého manžela svého překvapiti. Ta radost, jakou bude míti; vždyť ona ví, jak muž její častokrát se vyslovil, že by si rád koupil sametovou vestu, takovou, jako má strážník Novák z čísla 96, avšak bylo to proň přílišnou výlohou. Kdyby těch tří dětí nebylo, snad by to ještě šlo, ale takto — — — A teď se přání jeho ne-

očekávaně vyplní! — Ale že nejde již; aby se mu tak stalo nějaké neštěstí. Avšak ne, — pryč s těmi myšlenkami, — to ani Bůh sám by nedopustil. Teď zavzněl signál, — jest $\frac{1}{2}9$, za 10 minut přijede vlak, — to zde muž již bude, musí býti — a pak — pak nastane chvíle oddechu, chvíle štěstí, nejkrásnější okamžik v roce. Uplynulo pět minut, — muž nejde. Žena pohlíží s nedočkavostí brzy na ručičku hodin, zvolna ku předu se pohybující, brzy ke dveřím, kdy se otevrou a muž její si přijde pro červený praporec. Deset minut! — Teď by měl již přijeti vlak, — ale ani nejmenší známka nenasmělovala, že by zdaleka hučící příšera se blížila. — Jest mnoho sněhu, patrně zůstal vlak někde vězet; musí prohazovati cestu. A žena raději již po jedenácté urovnala talíře, po stole rozestavěné, jen aby zaplašila chmurné myšlenky, v srdce se vkrádající a nepokoj duševní, dlouhou nepřítomností mužovou vzbuzený.

Táhlé pronikavé písknutí rozlétno se tichým krajem. Žena se zachvěla, ani neví, zda-li radostně, či v bolné jakés předtuše. Vyšla chvatně ven. V dáli viděla dvě příšerných očí železného oře, stojícího uprostřed sněhových závějí, spatřila sem tam pobíhající světélka, — toť patrně průvodčí vlaku a hlídači trati, kteří nevědí si rady, jak vyprostiti vlak ze sněžného objetí. Vichřice prudce zadula a smetla celou spoustu poletujících vloček v rozpálenou ženinu tvář; tato se okamžitě vzpamatovala a vrátila se domů. Pokleknuvši před obraz Ukřižovaného, prosila za pomoc Boží, aby muž se jí brzy vrátil. A vskutku — po nějaké chvíli mijel vlak zvolna kol strážního domku, tak tiše a bez hluku, jako by se bál někoho odtud ven vyvolati. — Žena povstala a pokročila ke dveřím; po nějaké době zaslechla různé blížící se hlasy. — Snad to muž nevede společnost? napadlo ženě a přelétla rychle zrskem své zásoby, aby se přesvědčila, kolik osob by tak mohla uctíti. Hladových a zimou zkřehlých krků nebude lze odbyti nepatrným soustem.

Hlasy stávaly se již zřetelnějšími. „Jen pomalu, — zde to klouže!“ zalétlo jí k uchu; otevřela tedy mané dveře. Touže chvílí vstupoval již strážník Novák a podáváje zaražené ženě ruku, pravil: „Potěš vás Bůh, paní Dvořáková! Když dnes ráno jsem vám přál šťastné a veselé svátky, nemyslel jsem, že vás ještě navštívím. Bůh ví, že sem jdu nerad, ale musím. Vašeho muže, mého milého soudruha Dvořáka, potkalo neštěstí. Na křížovatce, poblíž mého strážního domku, zkoušel šrouby, zda-li nepovolily a musel tudíž vyhrabatí sněh. A vskutku jeden ze šroubů nepřiléhal. Vykonav tedy svou povinnost, zůstal na místě tom státi, aby upozornil strojvedoucího, by jel zvolna, aby v těch závějích vlak nevyjel z kolejí. Když vlak přijížděl, postavil se do prostřed trati a mával lucernou vstříc, na znamení, aby se zarazilo.“

Novák se odmlčel, zadívav se na mladou ženu, která tu stála nehybně, podobna spíše mramorové soše, než živému tvorů, — jen ty oči; tak podivně planoucí, prozrazovaly, že v nitru její živo, asi tak, jako v sopce před výbuchem. Křečovitě držíc se stolu, bez jediné hlásky naslouchala dalším slovům Novákovým.

„Když chtěl vzdáliti se s kolejí, po nichž blížil se vlak, patrně klouzl, ztratit rovnováhu, upadl a naraziv hlavou na železniční kolej, pozbyl vědomí; jinak se to aspoň nedá vysvětliti, neboť byl by měl vždy dosti času ještě, rychle se zvednouti a ustoupiti stranou. Avšak již zde byl vlak, — strojvedoucí, nemoha pro panující tmu poznati, co se bylo přihodilo, nemohl také v čas vlak zaraziti a tak —“

Ve dveřích domku objevili se dva muži, nesoucí strašně zohavenou mrtvolu Dvořákovu, z níž krev ještě zvolna se řinula.

Jediný pohled na nešťastné vánoční hosty, — hrůzný výkřik — a mladá žena bezducha skácela se k zemi. Příchozí položili mrtvého soudruha v sni u vánočního stromku a rozdělili se pak o úlohy: jeden těšil hořekující dívky, druzí dva křísili polomrtvou ženu. —

Venku padal ze zachmuřeného nebe stále hustěji sněh, jakoby chtěl pod bělostným pláštěm svým pohřbiti domek na stráni — a v ní smutného Ježíška! — — —

„Pokoj lidem dobré vůle!“ — Přál bych celému světu od nádherného paláce až k chudé pohorské chatě, aby letošní svatvečer zažil v blahu a míru. Avšak jak mnoho ubohých nešťastných, kteří ve svaté chvíli, kdy tisíce jiných se radují, s bolestným srdcem a slzou v oku slaví narození Páně. Vám, jenž osud štědrěji obdaril, naskytá se krásná příležitost, učiniti i jiné aspoň pro tento svatvečer šťastnými a spokojenými. Kolik slz z očí chudiny dnes setřete, o to budete se cítiti šťastnějšími a spokojenějšími, — to bude vám tím nejlepším a nejmilejším „Ježíškem!“ — — —

S m ě s.

Na hranici! Zvěst zvláštní, v 19. století překvapující, dolétá k nám od břehů skalnatého Norvéžska. Čin, za dob středověkých dosti častý, i u nás v Čechách nikoliv neznámý, s pálení na hranici, má býti veřejně v Norvéžsku vykonán! Odsouzenec, jenž strašné smrti této má býti obětován, jest kniha, jeden ze sensačních románů, kterých otcem jest Emil Zola a jichž fanatickými přívrženci nesčetní jeho nohlodové. Ti, již hlásají všude volnost slova, byť i zákazonosného, tvrdí, že onen román, „Albertina“ nazvaný a od norvéžského novelisty Kristiana Krogha pocházející, obsahuje velice zajímavou historii mladé dívky, která sice od nejujtějšího mládí musela snášeti veškeré trpkosti chudoby, avšak zůstala mravní zkázou netknuta. Ačkoliv zlý příklad sester a družek z mládí měla stále před očima, odolala nicméně každému pokušení. Avšak přes to stala se dívka obětí policejního úředníka, který k tomu použil všech prostředků, jež úřad jeho poskytoval. Ačkoliv spracování jeho jest realistické, jest tragický tento obraz ze života prodehnut — pry — nejpřísnější mravností a nikde ani stínu frivolnosti nelze — pry — nalézt. Zvláštní to stanovisko, na jaké se páni realističtí spisovatelé staví! Tedy to má vésti ku šíření mravnosti mezi lidem, když kreslí se mu nejkřiklavějšími barvami bezúzdnou smyslností oplývající obrázky, sloužící ne k posílení mravního citu člověka, ale ku rozdráždění obrazotvornosti lidské až k šílenství?! Nikoliv napominání, uvádění dobrých příkladů, ale stavění zlých vzorů před duchovní zrak lidský má vésti ku nápravě a polepšení? Nám věru připadá, jako ona anekdota o lazebníku, jenž chtěje jistému muži, uvyklému na občasně pouštění krve z žil ukázati škodlivost tohoto prostředku, pouštěl mu žilou tak dlouho, až dotýčný ubožák jemu pod rukou vysílením duši vypustil, nemaje již ani tolik času, aby se opravdu o zhojbném vlivu prostředku tohoto přesvědčil. — Učiní se také dívka ctnostnější, když se jí vyličí život lidský, plný rozpoutaných vášní, oplzlých obrazů, když velebí se tu slasti „volné lásky“, rozdráždí se asi na 500 stránkách obrazotvornost smyšlenkami, holdujícími zlu a mravní zkáze — a teprve tenkrát, když uražený mravní cit lidský veřejně tomu se vzepře, volá se: „Aj, vy krátkozrací! Vždyť předvádění takovýchto událostí směřuje vlastně pro dobro člověka, vždyť to upevňuje ušlechtilost myslí, když se rozháranými obrazy líčí život lidský, jaký býti — nemá!“ — Proč neužíváte talentu, bohem vám propůjčeného k tomu, abyste vyličili život lidský, jaký býti má? Patrně proto, že byste museli zanechat vši zlomyslnosti, vši oplzlosti a nestoudných slov — a pak byste v očích mravně zkaženého světa nebyli více „zajímavými,“ — pak by vaše romány nešly na dračku! — Nejvyššímu soudu v Kristianii přísluší zásluha, že první měl tolik zmužilosti a pronesl správný svůj náhled bez ohledu na to, že jej „svobodomyslný“ svět bude proto kaceřovati! — „Na hranici!“ — toť nejpřípadnější kritikou jaké spisovatel dotčeného pamfletu dočkati se mohl! — I u nás bylo by třeba takového prostředku, neboť mravní zvrhlost, prosou i veršem pěstovaná, příliš rozbujela, tak že nestačí nám již mrtvá litera a bujnou, necudnou fantasií oplývající obrázky na papíře, — my kocháme se v nich též na jevištích divadel, kdež do nejmenších podrobností, s pravou uměleckou rutinou propracované, se nám představují v různých „Soudcích lásky“, aby šířily mravnost a šlechtily duši i mysl! Pro takový jedovatý

plevel nehodí se nic jiného než — oheň a bohdá, že plameny z hranice Norvéžské přimějí ony nadšence realismu k tomu poznání, že kráčeli dosud cestou, jakou žádný vzdělanec kráčetí — nemál — Vůči rozsudku nejvyššího soudu norvéžského chováme jediné přání: vivat sequens! — —Š. —K.

* * *

Dar Indiánů papeži. Člen parlamentu za Kanadu, Marchand, odevzdal papeži jubilejní dar i adresu Indiánů severoamerických. V této adrese, sepsané v nářečí Kočů, stojí, že rudoši na velké řece (Missouri) a v tmavých lesích slyšeli vyprávěti od svého dobrého missionáře, že vrchní hlava katolické církve bude slaviti co nejdříve své jubileum. Ujišťují proto papeže svou oddaností a prosí ho, aby se za ně modlil k dobrému Otci, aby také je, rudochy, pustil do velké a pěkné zahrady (ráje), v níž též sedí bledé tváře (běloši) se svými ženami a dětmi. Konečně prosí papeže za požehnání. — Oč tito nevzdělaní američtí kmenové stojí neskonale vysoko nad kulturními a osvícenými Italianissimi evropskými?! — Kdo ōteš, — přemýšlej! — —

N á v ě š t í.

Dovolujeme si activě žádati o zapravení četných nedoplatků, neboť jsme shledali, že veliká část pp. odběratelů dosud své předplatné nemá zapraveno.

Zároveň prosíme, by páni odběratelé v brzku své předplatné na příští rok obnovili, neb se bude 3. číslo příštího ročníku „Obrany víry“ zasílat jen těm pánům, kteří skutečně své předplatné zapravili, neb za abonenty se přihlásili.

Příštím rokem budem přikládati co zvláštní přílohu k „Obraně víry“:

Odhalení o zednářích, čili: Bratří tři bodů,

z francouzského od L. Taxila, jenž hlavou býval 300 spolků zednářských, překladem sl. Joh. Kuffnerové.

Dílo to vyšlo ve Francii ve statisících exemplářích a překládá se nyní do všech čelnějších řečí světa.

Vydavatelstvo.

Obsah čís. 22. 23. 24. „Obrany víry“:

K 50letému jubileu kněžských prvotín Svatého Otce. (M. W.) — Papež Lev XIII. (Lístek jubilejní od M. W.) — Písmo svaté a nejnovější výzkumy v Palestině, Egyptě a Assyrii. (Dle F. Vigouroux volně vzdělal M. W.) — Mučedníci a vyznavači tovaříštva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580 až do r. 1681. (Dle A. Koblara, S. J., upravil M. W.) — Jeden z kulturních významů křesťanství. (V. H.) — Kulturní obrázek ze staré školy Jezuitské. (J. N.) — Dvě vzorných států. (Napsal A. R.) — Biskup novinář. — Štědrý večer. (Napsal Antonín Hofman). — Tajemná noc v opatství westminsterském. (Volně dle anglického od V. H.) — FEUILLETON: V bouři a míru. (Štědrovečerní obrázky). — Směs. — Titul a obsah.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Nakladatel a vydavatel: VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor: PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (d. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

ČASOPIS

VĚNOVANÝ ZÁJMŮM KATOLICKO-POLITICKÝM.

ROČNÍK III.

Nakladatel a vydavatel:

Václav Kotrba.

Odpovědný redaktor:

Petr Kopal.

V PRAZE.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) — Nákladem vlastním.

1887.

O b s a h:

- Besídka náboženská. Str. 53, 134, 163.
Biskup novinář. Str. 368.
Císař Josef II. a pronásledování katolíků v Irsku r. 1709. Str. 218, 255.
Congregatio de propaganda fide v Římě. Str. 213, 253.
Češ záchráněna. Str. 200.
Čím je svatý kříž. Str. 30.
Činnost ústavu de propaganda fide. Str. 162.
De mortuis nil nisi bene. Str. 29.
Dopisy: Ze Slezska str. 14. — Od Otavy str. 15. — Statečný katolík str. 47. —
— Z Vinohrad str. 141. — Ze smíšené osady str. 172. — Z východních
Čech str. 173.
Dvanáct trnů v koruně matky Boží. Str. 33.
Dvě vzorných států. Str. 328, 365.
Feuilleton: Náš pan farář. Str. 203. — Slasti redaktora katolického listu.
Str. 237. — Nová móda. Str. 264. — Odsouzenec. Str. 266. —
Bratři z Wittenberku mezi sebou. Str. 269. — U hrobu matčina.
Str. 300. — Svatý Mikuláš. Str. 333. — V bouři a míru. Str. 375
Finanční stav stolice apoštolské. Str. 203.
Frà Angelico de Fiesole. Str. 155.
Gustav Adolf, „ochrance“ protestantismu. Str. 123.
Hlídky literární: Mariologie Arnošta z Pardubic. Str. 47. — Národní církev.
Str. 174. — Naše kalendáře na r. 1888. Str. 175. — Parvum
speculum sacerdotis. Str. 208. — Malé obrázkové legendy sva-
tých. Str. 208.
Charaktery historických osob v duševní dílně básníků. Str. 221.
Jak se povznášejí obce. Str. 42.
Jeden z kulturních významů křesťanství. Str. 331, 356.
Jesuiti a kreslič do zábavných listů. Str. 26.
K 50letému jubileu kněžských prvotín Svatého Otce. Str. 337.
Katolicismus a revoluce. Str. 70.
K dějinám mešního roucha. Str. 199.
Kdy zajde svět? Str. 120.
Ke dni sv. apoštola Bartoloměje, aneb apoštola vůbec. Str. 101.
Ke dni sv. Vavřince. Str. 49.
K jubileu papeže Lva XIII. Str. 69.
Kostel v poutním místě Boskově. Str. 295, 317.
Kulturní obrázek ze staré školy Jesuitské. Str. 362.
Lež a pravda o Jesuitech. Str. 83, 116, 149, 181.
Marie Stuartová, nešťastná královna skotská. Str. 72.
Martin Luter vypravuje část života svého Melanctonovi. Str. 5.
Methodějský podvod. Str. 19.
Metly Boží čtrnáctého století. Str. 152, 186.
Mgr. Václav Štulc. Str. 82.
Mučedníci a vyznavači tovařistva Ježíšova v Anglii v době od r. 1580—1681. Str. 62.
P. Tomáš Woodhouse. Str. 66.
PP. Robert Parsons a Edmund Campian. Str. 88.
P. Alexander Briant. Str. 114.
P. Tomáš Cottam. Str. 145.
P. Jan Cornelius. Str. 177.
P. Robert Southwell. Str. 209.
P. Jindřich Walpoole. Str. 213, 249.

- P. Roger Fileok. Str. 250.
 P. František Page. Str. 251.
 P. Jindřich Garnett. Str. 278.
 Bratr Mikuláš Owen Str. 313.
 P. Eduard Oldcorne. Str. 350.
 Bratr Radulph Ashley. Str. 355.
 Náboženské přesvědčení a lžisvobodomyslnost. Str. 141.
 Nebezpečnost bohatství. Str. 236.
 Něco pro zasmání v masopustě. Str. 13.
 Noc Bartolomějská. Str. 125.
 Odražený útok. Str. 77.
 Okupace papežských paláců. Str. 191.
 O některých námitkách proti učení církve. Str. 322.
 O poutích. Str. 160.
 O španělské inkvisici, aneb antisemitismus u věku 15. a 16. Str. 1, 27.
 Papež Lev XIII. Str. 338.
 Papežství v druhé polovině 19. století. Str. 283.
 Písmo sv. a nejnovější výzkumy v Palestině, Egyptě a Assyrii. Str. 241, 273, 305, 343.
 Posvěcený meč Daunův. Str. 75.
 Pravá pomoc. Str. 231.
 Pravda o inkvisici. Str. 41.
 Protestantská „snášelnost a svoboda svědomí.“ Str. 56.
 Rouhání. Str. 158.
 Rychlé rozšíření křesť. náboženství za nejtěžších okolností dokazuje Božský původ jeho. Str. 3.
 Rychle vyřízená žaloba. Str. 111.
 Řím 13. července 1881. a Paříž 13. července 1789. Str. 289.
 Řím a Galilei. Str. 95, 128.
 Salve regina. Str. 157.
 Slovanské obrázky. — Příklady ze života svatých a světic slovanských. Str. 21, 44.
 Směs. Str. 16, 31, 32, 78, 79, 111, 112, 143, 144, 176, 205, 206, 207, 208.
 239, 240, 271, 272, 302, 303, 304, 335, 336, 379, 380.
 Souboj sv. Bernarda. Str. 190.
 Soudcové Pána Ježíše. Str. 17.
 Spasitelná reakce proti hanebnému tisku. Str. 291.
 Spolek Marie Anežky. Str. 288.
 Stigmatizování 19. století. Str. 193, 225, 258, 285.
 Svaté upomínky z Tunisu. Str. 257.
 Svatý Bernard z Mentony, alpský apoštol a zakladatel proslaveného kláštera. Str. 170.
 Svědek. Str. 282.
 Svobodná církev rozumová. Str. 234.
 Španělský poutník. Str. 235.
 Štědrý večer. Str. 370.
 Tajemná noc v opatství westminsterském. Str. 372.
 Tiko z Dahomeye. Str. 188.
 U radních. Str. 7.
 Vatikánský obelisk. Str. 292.
 V každém člověku je zlaté zrnko. Str. 103.
 Výroky sv. Petra. Str. 168, 201, 293.
 Vyslyšena. Str. 11.
 Vyznání bývalého svobodného myslitele. Str. 37.
 Vzkříšení. Str. 36.
 Zásady, jaké vštěpoval jistý moudrý otec svým dětem. Str. 80.
 Za Václavem Štulcem. Str. 81.
 Zmařený život. Str. 24.

rybáři a podruhé pak jednomu starému lékaři, který po 50 let byl hledal kámen mudrců.“
 Vincenc z Pauly hledal také asi sám kámen mudrců, neboť v brzké opatřil chudým beze větší pomoci milliony a založil ústavy, které ani revoluce nebyla schopna zničit. Láska jest nejčistší zlato — a poklad ten může nalézt každý a tento kámen může každý učinit. Svatý Vincenc dal svému starému lékaři, ač týž byl Musulmanem, přece vysvědčení, že pokoušel se toliko o zhotovení zlata, aby chudým pomohl. Vincenc musel dnem i nocí vytápěti odvrátě pečí, kde lékař pokusy své konal. Týž miloval svého otroka a slíbil mu své bohatství, jakž i že mu sdělí veškerou svou učnost, přestoupí-li k islamu. Avšak svatý Vincenc modlil se stále k nejbáhoslavenější Panně, kdykoliv mu jeho pán hlásal náboženství zlata. Po 11 měsíců vytápěl Vincenc pece zlatostrújevy, když se o tomto moudrém muži dozvěděl sultán. A ješto tento — jako žádný druhý člověk na světě — velice měl zapotřebí nějakého zlatostrúje, byl lékař do Cařihradu povolán, když pak týž již cestou zemřel, byl Vincenc trápen myšlénkami, že na svá stará kolena stane se před otrokem sultánovým. Avšak nestalo se tak, neboť byl prodán jakémusi odpadlíku z Nizzy, který, snad v zemi Krumířů, měl své doly. Ještě deset měsíců musel zde pracovati, až konečně udeřila jemu hodina osvobození, — směl se vrátiti do Evropy. V Avignonu nalezl jej vicelegát stolice apoštolské, jenž jej vzal sebou do Říma a představil papeži. Zde zabýval se Vincenc tou vznešenou myšlénkou, zdali by Afrika nemohla křesťanství býti zpět vydobyta. On nechtěl to způsobiti zhraní, jak to zamýšlel svatý Ludvík, ani vykopením otroků, jak o to Trinitáři usílovali, nýbrž potlačením islamu pomocí evangelia. On byl skutečně tak šťastným, že mohl odeslati mnoho misiónářů, kteří tam s velikým zdarem působili, — Tunis má od r. 1843 biskupa, který též od vyznavačů islamu jest v obzvláštní úctě; od roku 1858 působí zde školní bratři, jimž i sám bey Tuniský dítky své ku vychování svěruje. Sestry sv. Josefa zřídily si zde rovněž školu, pensionát a nemocnici. Na blízkou kaple, která vystavěna jest na místě, kde sv. Ludvík zemřel, vystavěli misiónáři kolleji. Kdyby byla Francie provedla testament krále svého Ludvíka svatého: „Pečujeme o to, aby bylo v Tunisu hlášáno evangelium!“, — byla by měla Afrika brzy své diecése v plném rokvětu. To však asi sotva již skutkem se stane, ješto všude jsou řeholníci pronásledováni. A kdo může zdárněji v cizích zemích pro víru Kristovu působiti, nežli misiónáři a mniši?!

Stigmatizování 19. století.

(Pokračování.)

Louise Lateau.

(Viz Dr. Imberta. *Stigmatisées*; její životopis od Dra. Lefebvre, Dra. Doklinga atd.)

Narodila se 30. ledna 1850 v Bois d'Haine. Její otec byl dělníkem v železárně. Dne 17. dubna téhož roku zemřel na neštovice a zanechal vdovu s 8 malými dětmi v bídě. Starší sestra Rosina čítala tehdy 6 let, mladší Adéla 2 a půl roku.
 Za několik dní potom roznemohla se Louisa touže nemocí; její tělo zčernalo, lékař o ní pochyboval. Každý se štítíl toho domu. Jeden dělník jménem František Delalieu smiloval se nad opuštěnou chudobou. Vkrečil do domku a mluvil Louisu blízkou smrti. Ošetřoval ji a ona se poznenáhla pozdravila. Nemoc její trvala asi 5 neděl.
 V 8. roce byla Louisa opatřena u jedné chudé vdovy; ona se starala o ni, jakoby to byla její matka.
 Něco později navštěvovala asi 5 měsíců školu. Naučila se katechismu, četní a psaní. R. 1861 přijala s velkou nábožností ponejprv vel. svátost. Od

na hlavě krvácejí. Každý myslil, že jest mrtev. Nesli jej ven a právě když ze dveří vycházeli, šli kolem na faru někteří občané z obce spálovské, aby oznámili své vystoupení z církve katolické k protestantství.¹⁾ Zvěděvše, co se bylo událo, ulekli se, jeden z nich však úsměšně prohodil: „Proč nepomohla ta Maria, když jest tak mocná!“ — — Malíř ale již druhý den pracoval a sice z vděčnosti k Rodičce Boží za milostnou ochranu maloval obraz na stropě, jenž má nápis: „Pomocnice křesťanů, oroduj za nás!“ — Matka Páně pomohla a pomáhá vždy a všem, již s pravou důvěrou u ní pomoci se dovolávají.

Co rok přichází sem poutníků na tisíce! Chvátají sem, aby si tu ulehčili, se občerstvili, potěšili a posilnili. Co rok udílí Maticka krásného milování z oblíbeného místečka boskovského věrným ctitelům svým milostí hojných ku prospěchu duše i těla: a proto ta horlivost, proto ta snaha putovati sem k posvátnému obrazu Jejímu, odkud již po tolik století divy činí a všem s důvěrou k ní se utíkajícím spomáhá.

VII. Kratičkový popis okolí. — Slovo závěrečné.

Boskov, staroslavné to místo úcty Marianské, vesnice v severních Čechách v okrese semilském, kraji jičínském, rozkládá se mezi Jizerským a Krkonošským pohořím, dvě hodiny od tohoto jsou vzdálena. Ač na vrchu rozložena, ověncena jest nicméně ze všech stran pohořím vyšším a poskytuje tak na vše strany malebný vzhled, k jihu totiž na horu Komárovskou, svato-Táborskou, a hrad Kumburk; k západu k Železn. Brodu, k Malé Skále, k zříceninám hradu Friedstejnského a celému okolí turnovskému; k severozápadu na nejvyšší výstupek pohoří Puchberské, jakož i na blízkém úpatí Krkonošů ležící ves Přichovice, město Vysoké a v pozadí tohoto velikány krkonošské, kde se i podél severovýchodní strany táhnou.²⁾ —

Kostel poutní boskovský musí býti opět znovu opraven, poněvadž během času sešel tak, že nezaujímá více dosti důstojně určení své. Má se tak státi ještě letos. Kéžby se hojně dobrodinců nalezlo, kteří by z lásky k Bohorodičce také místečko Její boskovské napomohli příspěvkem upravit! Všude obnovují a co nejkrásněji opravují se svatyně Boží nejvíce z milodarů. Také Filipisdorfský Marianský nádherný chrám zcela z milodarů byl postaven.

Nezapomeňme ani na starobylé místečko Marianské v Boskově; jest to jediné větší Marianské poutní místo české v diecesi litoměřické. Upravme je spojenými silami co nejdůstojněji! — Ave Maria!

O některých námitkách proti učení Církve.

1. Co zavinilo tolik bez křtu zemřelých dětí, že jsou do pekla zavrženy?
2. Co zavinilo tolik pohanů, jimž nebyla víra kázána? 3. Co zavinili tak mnozí, kteří se v kacířství narodili? —

Bezbožci napadají často spravedlnost Božskou, jakoby Bůh někdy ty trestal, kteří toho, dle jejich náhledu, nezasloužili. Tato námitka se zvláště týká věčné spásy pohanů, odštěpenců, protestantů a všech těch, kteří jsou

¹⁾ Spálov patřil do osady semilské a byl v tom čase jen mimořádně dán pod správu duchovní boskovskou, aby se tu nábožensky utišil. Kéž by co nejdříve nadešla doba, aby i těch několik ještě pozůstalých vrátilo se do svazku našeho náboženského a my všichni v osadě tvořili zase jedinou rodinu katolickou. Bůh to jistě dá! —

²⁾ Kéž by zástupitelstvo okresu semilského konečně vyslyšelo prosbu osady boskovské (která není v okrese nejméně placíci) a odhodlalo se co nejdříve k výstavě silničky. k Boskovu nutně potřebné. Vyhovilo by se tím jen přání dobrých horalů, již Boskov tak rádi navštěvují. —